

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2537. สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ. พิมพ์ครั้งที่

1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมล ทงธรรมาชาติ. 2545. วิวัฒนาการของระบอบรัฐธรรมนูญไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน. พิมพ์

ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ.

กวี วงศ์พัฒ. 2544. วิเคราะห์นโยบายของรัฐบาล พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร กับนายชวน หลีกภัย.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : เดอะโนว์เลจเซ็นเตอร์.

เกษม ศิริสัมพันธ์. 2544. จุดตัดทางประวัติศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ภาค

ธรรมศ.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. 2537. การเมืองการปกครองไทย : หลายมิติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

เขียน ธีระวิทย์. 2518. ใครละเมื่อดอชิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดาวเรือง.

จุล มีสมศักดิ์. 2544. การปกครองระบอบประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล.

ชนะศักดิ์ ศรีพุดมา. 2546. วาทวิเคราะห์พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2411-2453). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาวาทยวิทยาและ

สื่อสารการแสดง : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. 2544. บันทึกประวัติศาสตร์ 14 ตุลา 2516. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์สายธาร.

เซวณะ ไตรมาศ. 2540. ขอตเกิ้ลดิรัฐธรรมนุญไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายศึกษา.

ณรงค์ พวงพิศ. 2526. สังคมไทยใน 200 ปี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.

दनัย ไชโยธธา. 2548. การเมืองและการปกครองของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร.

ทรงสรรค นิลคำแหง. พระมหากษัตริย์แห่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. 2548. การเมืองระบบพหุชนูปถัมภ์แบบเผด็จการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธนาพล อิวสกุล. 2541. 4 ปี รัฐธรรมนูญกับการเมืองภาคประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อํารงค์ดี เพชรเลิศอนันต์. 2546. ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.

ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม. 2515. พระบรมราชินี กรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผดุงศึกษา.

บริษัท ภัทร เอเชีย พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) . 2547. สิรินวมินทร์บรมราชินีนาถ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนา อินเตอร์พริ้นท์.

บัณฑิตยสถาน. 2525. พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

บุษอริ ยีหมะ. 2541. ชวน หลีกภัย : ในกำมือหนังสือพิมพ์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทางเดิน.

- ประทีป คลังทอง. 2533. ระบบการเมืองของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ประสงค์ สุ่นศิริ. 2532. 726 วัน ได้บัลลังก์ "เปรม" ภาวะลงรอยอดีตได้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- พิมาน แจ่มจรัส. 2535. 49 ราชนิไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : มีเดีย ไฟกัส.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. 2538. เศรษฐกิจการเมืองในยุครัฐบาลชวน หลีกภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผู้จัดการ.
- ลิขิต อีรวะดิน. 2546. วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลิขิต อีรวะดิน. 2519. การพัฒนาการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.
- วินี เชียงเถียร. 2542. วาทวิเคราะห์พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา (พ.ศ.2493-2542). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒราชวิทยาลัยและสื่อสารการเสด็จ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยากร เชียงกุล. 2545. วิพากษ์ไทยรักไทย บนฐานคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองแบบองค์รวม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิถิตรรศน์.
- วิศิษฐ์ ชัชวาลทิพากร. 2540. การไร้เสถียรภาพของรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา : ศึกษาในเชิงปัญหาความชอบธรรม ปัญหาทางเศรษฐกิจ และความขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒราชวิทยาลัย. ภาควิชาการปกครอง : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ส. พลายน้อย. 2541. พระบรมราชินีและเจ้าจอมมารดา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น.

สุรัสวดี พงศ์เปี่ยมธรรม. 2532. 19 ราชินีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สวนหนังสือ.

อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท. 2547. วาทวิพากษ์ตะวันตก (ค.ศ.1925-ปัจจุบัน) กับปริบทไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท. 2541. วาทวิทยาในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพแบบ Cluster Analysis. วารสารนิเทศศาสตร์ ต.ค.-ธ.ค. 2541 ปีที่ 16 : 3-21.

อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท. 2539. หลักและปรัชญาของวาทวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท. 2546. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท. 2539. วาทะสำคัญของไทยและการวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

อุทุมพร สุนทรเวช. 2540. สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์.

ภาคผนวก

พระราชดำรัส
ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
พระราชทานแก่ผู้ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ในงานเฉลิมพระชนพรรษา
ณ สวนอัมพร พระราชวังดุสิต
เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๐

ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขและปลาบปลื้มใจมากที่ได้เห็นทุก ๆ คนพร้อมใจกันมาให้พรวันเกิดเป็นจำนวนมากมายในวันนี้นับว่าเป็นการแสดงน้ำใจอย่างยิ่ง "อยากให้ทุกคนทราบว่าแม้ว่าจะอยู่ในฐานะตำแหน่งที่สูงส่ง แต่ข้าพเจ้าก็ยังต้องการความสนับสนุนเป็นอย่างมากจากทุก ๆ คน เพื่อจะได้มีกำลังใจและกำลังกายทำงานที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ ขอขอบใจผู้แทนสมาคม สโมสร องค์การทุกหน่วย และทุกคนที่มาในวันนี้ พร ของขวัญ และความปรารถนาดีที่ท่านให้ในวันนี้ จึงเป็นผลตอบสนองทุก ๆ คน ทุกประการ"

ทุกคนก็ทราบดีแล้วว่า ข้าพเจ้าเพิ่งกลับจากการตามเสด็จพระราชดำเนินไปต่างประเทศเมื่อไม่นานมานี้ อยากจะขอถือโอกาสเล่าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ และสิ่งที่ได้เห็นและได้ยินมา รวมทั้งความคิดเห็นต่าง ๆ ของชาวต่างประเทศมาเล่าเป็นการคุยกันให้เป็นความรู้ ในฐานะที่เป็นผู้อุปถัมภ์ของหลายสมาคมในที่นี้ หวังว่าคงจะเป็นประโยชน์บ้าง และหวังว่าคงจะไม่นานเกินไป ถ้าแม้ว่าใครหิวน้ำก็ขอให้ลุกขึ้นไปได้ โดยไม่ต้องหวั่นเกรงอะไรทั้งนั้น

เท่าที่ได้ความตามเสด็จมาทุกครั้ง รู้สึกว่าครั้งนี้เหนื่อยและหนักมาก แต่มิได้หมายความว่าโปรแกรมที่เขาจัดให้นั้นมากนัก หนาเกินกว่าทุกครั้ง อาจเป็นเพราะว่า คนเราที่ผ่านวันเกิดมานานหลายครั้งหลายหนเข้ากำลังวังชาที่ลดน้อยถอยลงเป็นธรรมดา อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี สรุปแล้ว นับว่าการคราวนี้ได้ผล

การไปคราวนี้ไม่เรียกว่าไป State Visit จะเรียกว่า Official Visit ก็ได้ คือ State Visit นั้น เราจะมีโอกาสพบแต่เพียงประมุขของประเทศ หรือคนใหญ่คนโตในองค์การของรัฐบาลเท่านั้น เพราะเวลาจำกัด แต่ครั้งนี้ กลับได้พบปะสนทนากับคนหลายประเภท หลายอาชีพ หลายวัย ซึ่งล้วนแล้วแต่ต่างความคิดความเห็นกันทั้งนั้น

ทุกครั้ง ก่อนที่จะออกเดินทางไปต่างประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีรับสั่งทุกคนที่จะตามเสด็จไปในขบวนเสด็จพระราชดำเนินมาเฝ้าฯ แล้วก็ทรงเตือนทุกคนว่า "การไปครั้งนี้ของพวกเรา เราทุกคนเปรียบเสมือนผู้แทนของคนไทยทั้งชาติ มีเรื่องราวหนักหนาทุกซื่อบุญอย่างไรก็ให้อดเขาเบาสู้อย่างนี้กวาดภาพว่าจะไปเที่ยวสนุกจะได้ไม่ผิดหวัง"

การเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหรัฐและแคนาดาคราวนี้นานถึงเดือนหนึ่ง แต่ก็ได้รับความสะดวกในเรื่องการขนคนหรือขนของ เพราะรัฐบาลของเราได้เช่าเครื่องบินทั้งลำถวาย ทำให้ได้พักผ่อนกันอย่างเต็มที่ มีบางคนไม่เข้าใจ พูดกันว่า "เสด็จฯ คราวใดทำไมถึงขนผู้คนตามเสด็จฯ มากมายก่ายกองเป็นขบวนโต จนต้องเช่าเครื่องบินทั้งลำ" ที่เขาพูดเช่นนั้นก็น่าให้อภัยดอก เพราะพูดด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ว่าการไปอย่างนี้จะไม่ทราบได้เลยว่าจะเกิดอุปสรรคขัดข้องขึ้นเมื่อใดเพราะการไปในฐานะประมุขของประเทศ ย่อมมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นได้มากมาย หลายแง่ หลายมุม ขออธิบายให้ทราบว่า ประมุขของประเทศโดยทั่วไป ขณะที่อยู่ในระหว่างการเยี่ยมเยือนประเทศต่าง ๆ นั้น จะต้องอยู่ภายใต้หมายกำหนดการตลอดเวลา ไม่มีเวลาที่จะเตรียมอะไรเอง ต้องมีผู้คอยกับการออกงาน พบคนนั้น พบคนนี้ จึงมีอยู่กับคนวันละพัน ๆ ทุกหนทุกแห่งจะต้องมีการแลกเปลี่ยนเหรียญตรา ของขวัญ ของสมนาคุณ ซึ่งล้วนเป็นเรื่องสำคัญ และล้วนเป็นเรื่องที่ทำความหนักใจให้แก่เหล่าราชเลขา และผู้ที่ติดตามไปในขบวน ผู้ที่มีการรับผิดชอบในเรื่องของขวัญ เหรียญตราของสมนาคุณ จะต้องรับผิดชอบดูแลกระทั่งไปถึง 50 - 60 ใบ อย่างนี้แล้วจะไม่ให้เขาเครื่องบินทั้งลำอย่างไร

ข้างฝ่ายนางสนองพระโอษฐ์ นางพระกำนัลเล่า ก็ต้องคอยได้ตอบจดหมาย คุณสุประภาดาฯ ซึ่งเป็นราชเลขาของข้าพเจ้า ต้องรับและต่อโทรศัพท์ ติดต่อกับผู้ตลอดเวลา เพราะว่าเราไปทีไหนก็มีเพื่อนมากมาย ส่งดอกไม้มาให้เดิมน้อง และมีบัตรติดตามด้วย เพราะฉะนั้น ราชเลขาและนางสนองพระโอษฐ์ก็ต้องมีหน้าที่ปลดบัตรเหล่านั้นออก แล้วก็ตอบขอบใจไปทันที เพราะว่าที่หนึ่ง ๆ ไม่ใช่เราจะอยู่ 5 วัน อย่างมากก็อยู่ 2 วัน 4 วันเท่านั้น แล้วก็มีการรับโทรศัพท์เมื่อมีคนขอเฝ้าฯ กะทันหัน หรือนักหนังสือพิมพ์ขอสัมภาษณ์เป็นพิเศษมาบ่อย ๆ ว่าจะว่า "วันนี้จะทรงทำอะไรนอกเหนือหมายกำหนดการบ้าง" ถึงแม้ว่าผู้ที่ไม่มีหน้าที่โดยตรงจะนั่งนิ่งดูตายไม่ได้ ต้องช่วยกันคนละไม้ละมือ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และคนที่ตามเสด็จฯ นั้น ไม่มีวันมีโอกาสที่จะไปซื้อของหรือว่าเข้าไนท์คลับ orte ที่บางคนเข้าใจกัน เวลาจะนอนพักก็หาถาดอยู่แล้ว คนที่ไม่ได้เห็นด้วยตาจากที่จะเข้าใจได้ ก็เป็นที่ให้อภัยได้

เครื่องบินออกจากดอนเมืองเวลาบ่ายสี่โมงครึ่ง วันอังคารที่ 6 มิถุนายน ทุกคนก็คงทราบ เพราะว่าหลายคนที่นั่น ก็อุตสาหกรรม ไปส่งเสด็จ ฯ พอเอาเข็มขัดที่รัดตัวออก ราชเลขาก็เข้ามา ฯ ทันที ถวายพระพรราชดำรัสที่เตรียมเอาไว้ เพราะว่าพวกเราที่ตามเสด็จ ฯ และ ราชเลขาทราบกันดีกว่า ถึงแม้จะเตรียมไว้อย่างไร ก็โปรดที่จะทอดพระเนตรก่อนและทรงแก้ไขเอง บางครั้งก็ทรงเขียนเองเลย

ทางเครื่องบิน PAN – AM ก็บริการดีเหลือเกิน หัวหน้าเจ้าพนักงานคอยมารบเร้าว่า "เมื่อไรจะทอดพระเนตรหนึ่ง" เขา ภาควิมิใจการที่มีโรงหนังกลางอากาศ เขาอุตส่าห์เลือกหนังที่สนุก ๆ ทั้งนั้น แต่ก็ต้องปฏิเสธเพราะไม่มีเวลาทอดพระเนตร พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องทรงเตรียมพระราชดำรัสกับราชเลขามีท่านหญิงวิภาวดี ฯ คอยช่วยอยู่ด้วย สงสารที่ต้องทำให้หัวหน้าสจ๊วตนั้น ผิดหวัง แทนหน้าเศร้า คอตกกกลับไป

เครื่องบินใช้เวลาบิน 6 ชั่วโมง 36 นาทีจึงถึงกวม เป็นเวลาที่สองเวลาตามท้องถิ่น ทุกคนเหนื่อยมากทุกครั้งก็เครื่องบินขึ้น ลง เพราะว่าต้องอยู่กับการรัดเข็มขัด เขียวถอดเข็มขัดและเจ้าพนักงานมาทำความสะอาดเครื่องบิน จะหลับจะนอนก็ไม่ค่อยได้ เพราะหัดคราวนี้หยุดคนเดียวที่กวม หลังจากรับประทานอาหารค่ำ ข้าพเจ้าก็รีบเข้าไปนอนพักทันที พอเครื่องบินถึงกวมก็ลุกขึ้นมา ยัง เห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับกับพระราชดำรัสอยู่ ไม่ยอมเข้าบรรทมสักที ได้ความว่าเข้าบรรทมราว ๆ ตีสยาม

เราถึงเมืองฮอนโนลูลูเวลาบ่ายสองโมงห้าสิบสองนาที ตามเวลาท้องถิ่น ที่ฮาวายนี้ดีหน่อย ที่มีเพื่อนเก่า ๆ เมื่อครั้งเราไป State Visit เมื่อเจ็ดปีแล้วมารับ ก็เลยทำให้ชื่นใจ และยังมึนนักเรียนไทยมาคอยให้กำลังใจอีก เมืองฮอนโนลูลูสวยมาก ข้าพเจ้าเคยทราบ บังคมทูลขอว่า "แทนที่จะไปพักที่ฮาวาย ขอสักครั้งเดียว ให้ทรงพาครอบครัวไปพักที่ฮอนโนลูลูแทนฮาวายสักเดือนหนึ่ง" พระเจ้าอยู่หัว กลับทรงสอนว่า "คนเรา ถ้าไม่หวังอะไรมากนัก ก็จะไม่ผิดหวัง"

ที่ฮอนโนลูลูเขาจัดการต้อนรับอย่างใหญ่โตถวายพระเกียรติเต็มที่ น่าชื่นใจเหลือเกิน ทั้งฝ่ายทหาร ฝ่ายพลเรือน พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับการเคารพและทรงตรวจแถวกองเกียรติยศ ลมที่สนามบินฮอนโนลูลูวันนั้นรู้สึกพัดไม่เบาเลย สำหรับคนที่ นอนเพียงสองสามชั่วโมง ต้องคอยระวังตัวไม่ให้เซ ถึงกระนั้น เวลาที่ลงไปยืนที่พื้นแผ่นดิน ก็ยังรู้สึกแผ่นดินโคลงเคลงอย่างไรก็ไม่ทราบ แต่พอขำเสียงไปที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เห็นทรงทักทายกับผู้ที่มารับเสด็จ ฯ ดี ก็ทำให้เรา ผู้ที่ติดตามคอยมีกำลังใจ พยายามยิ้ม ถึงแม้จะยิ้มแห้ง ๆ ก็ตาม

ตามกำหนดจะประทับอยู่ที่ฮอนโนลูลูเพียง 5 ชั่วโมงเท่านั้น ดุซึ อียากอยู่เดือนหนึ่งได้อยู่เพียง 5 ชั่วโมง ออกจากสนามบินก็ ตรงไปที่โรงแรมรอยัลฮาวายเซียนทันที มีเวลาพักได้ไม่ถึงชั่วโมง ระหว่างนี้ พวกเราก็ต้องรีบขนกระเป๋า แล้วก็รีบรัดเสื้อชุดไทยกันเอง เพราะว่าจจะเสด็จ ฯ ไปในพิธีมอบศาลาไทยให้ศูนย์ตะวันออก – ตะวันตก (East – West Centre) ของมหาวิทยาลัยฮาวายเมื่อเสด็จ ฯ ถึง บริเวณพิธี อธิการบดีมหาวิทยาลัยยกราบบังคมทูลรายงานกิจการต่าง ๆ และมีพระราชดำรัสตอบ พระราชดำรัสนั้นรู้สึกว่าคุณค่าที่ประทับ อยู่จนดีสยาม เพราะฉะนั้น ขอยอใจความเล่า ๆ มาดังนี้ ทรงเล่าพระราชทานชาวอเมริกันว่า "ความคิดดั้งเดิมของบรรพบุรุษของไทยเรา เมื่อหลายศตวรรษมาแล้วที่สร้างศาลาตามที่ตั้ง ๆ ในวัด หรือริมทางเดินในป่าก็ดี ล้วนเกิดจากความเมตตา ความรัก ห่วงใยในเพื่อน มนุษย์ด้วยกัน ที่ต้องสัญจรไปมาจากที่ไกล ๆ จะได้ใช้ที่นั่นเป็นที่อาศัยหลบแดดหลบฝน และตามศาลาจะมีที่นั่ง และบางครั้งก็มีของ แห่ง เช่น ข้าวสารและของที่สำคัญต่าง ๆ สำหรับผู้ที่ขาดเหลืออยู่ด้วย" ข้าพเจ้าได้ฟังแล้วก็ดีใจที่ได้ทรงมีโอกาสเล่าให้ชาวต่างประเทศรู้ ว่า ความเป็นผู้เจริญแล้ว ความสว่างในด้านจิตใจของคนไทยเรานั้นมีมาช้านาน ข้าพเจ้าจึงได้นำแนวพระราชดำรัสนั้นมาใช้บ้าง เมื่อครั้ง ไปแจกอนุปฏิญาณบัตรที่โรงพยาบาลศิริราช โดยหวังที่จะกระตุ้นเตือนให้คนในปัจจุบันนี้หยุดนึกถึงความเจริญทางจิตใจบ้าง เพราะรู้สึก ว่าเดี๋ยวนี้หยุดนิ่ง หรือถอยหลังนิดหน่อยเสียแล้ว มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุที่รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว

ที่ฮอนโนลูลู มีนักเรียนไทยมาเฝ้าฯ มากพอใช้ ทุกครั้งที่ได้มีโอกาสได้พบกับนักเรียนไทย จะทรงมีพระบรมราโชวาทเสมอ เพราะทรงเห็นว่าคนไทยทุกคนที่อยู่ต่างประเทศนับว่าเป็นผู้แทนของคนไทยทั้งชาติ จึงมีข้อที่ควรระลึก ควรระวังตัวอยู่หลายแง่ ข้าพเจ้า จะขอรวบรวมพระราชดำรัสทั้งหมดที่มีต่อคนไทยไว้ในตอนต่อ นำชมเชย น่าชื่นใจ นักเรียนไทยเหลือเกินไม่ว่าจะอยู่ใกล้ไกลอย่างไรจาก ที่ประทับ ก็พยายามชวนขยายมาเฝ้า ฯ แน่นไปหมด ทำให้ชาวต่างประเทศที่อยู่ในที่นั่น รู้สึกทั้งในความสามัคคี ความปรองดองของไทย เฉพาะที่ฮอนโนลูลูนี้เข้าเฝ้าฯ กันอย่างใกล้ชิด และนานจนกระทั่งพวกพิธีการทูตของอเมริกันต้องเข้ามาพ่ายเพ็ดว่ายังจะต้องเสด็จไป งาน Reception ที่จวนข้าหลวงของมลรัฐฮาวายอีก

การเสด็จ ฯ มาในงานเลี้ยงรับรองแบบ Reception ที่จวนข้าหลวงนี้ได้ผลดี เพราะได้ทรงพบกับนักธุรกิจ นักหนังสือพิมพ์ ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัย และคนสำคัญ ๆ ของรัฐนั้น ทุกคนสนใจในเมืองไทยทั้งนั้น งานรับรองแบบ Reception นี้ต้องเสด็จ ฯ อยู่ ตลอดเวลาในการเสด็จ ฯ เยือนครั้งนี้ เป็นงานที่ให้ประโยชน์ในทางผูกสัมพันธ์ไมตรีดีมาก เพราะเป็นงานที่ได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น กับคนส่วนมากโดยเร็ว เพราะงานชนิดนี้เป็นงานยืนโดยเฉพา ไม่มีการตั้งเก้าอี้เลยยืนกันเป็นชั่วโมง ๆ แล้วก็เดินเข้าไปในหมู่คน ก็ได้

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างรวดเร็ว แต่เสร็จแล้วก็ข่าออนปกเปียกนิดหน่อย ประทับอยู่ที่งานจนถึงสองทุ่มกว่า ก็เสด็จฯ ขึ้นเครื่องบิน เสด็จพระราชทานกำปั่นเครื่องบิน เครื่องบินออกจากฮอนโนลูลู เวลาสองทุ่มครึ่ง กว่าที่จะเสด็จเสร็จก็ห้าทุ่ม ข้าพเจ้าทูลถามว่า "เมื่อคืนนี้บรรทมหลับสักเท่าไร จากกรุงเทพฯ ไปฮาวาย" รับสั่งว่า "ได้ราว ๆ 40 นาที" ข้าพเจ้าก็ทูลว่า "บรรทมเสียเถอะ" รับสั่งว่า "ไม่ได้ต้องเตรียม Speech ต่อไปอีก" เกี่ยวกับที่จะมีพระราชดำรัส รับสั่ง "ความจริง ต้องเตรียมไว้พร้อมเสมอ แต่บางครั้งก็ไม่ได้ใช้ เพราะเวลาเขากล่าวสุนทรพจน์สด ๆ มา ใครจะควักกระดาษขึ้นมาอ่านได้ เราก็ต้องสด ๆ ตอบไปเหมือนกัน"

รู้ว่าคืนนั้นนอนในเครื่องบินยังไม่ทันเต็มตากก็สว่างแล้ว เราแล่นเข้าหาพระอาทิตย์ ถึงท่าอากาศยานเคนเนดี นครนิวยอร์ก เวลา 5 โมงเช้าตามเวลาท้องถิ่น ฮาวายกับนิวยอร์กต่างกัน 5 ชั่วโมง พอเสด็จฯ ลงจากเครื่องบินใหญ่ ก็เสด็จฯ ขึ้นเฮลิคอปเตอร์ขึ้นที่ทอดพระเนตรทิวทัศน์ของนิวยอร์กเสร็จแล้วเฮลิคอปเตอร์ลงบนดาดฟ้าของตึกแพนอเมริกาชั้นที่ 59 เสด็จฯ ลงลิฟท์มาที่ห้องรับรอง มังงานแบบ Reception คอยอยู่ มีผู้มาคอยรับเสด็จฯ ไม่น้อย นำปลื้มใจมากทีเดียวโดยมากเป็นข้าราชการไทย นักเรียนไทย และข้าราชการต่างประเทศที่เคยอยู่ในเมืองไทย พวกเราต้องสราภพว่า ถึงจะตำแหน่งสูง ๆ เก๋ ๆ กันก็ตาม แต่ว่าก็เป็นมนุษย์นี่เอง มีเนื้อหนัง สมองก็ซิกจะตื้อ ๆ ไม่ค่อยจะรู้เรื่อง เพราะท่านอนสองคืนติดต่อกันบนเครื่องบิน แต่เมื่อนึกถึงน้ำใจของผู้ที่มารับก็ค่อยมีกำลังใจคุยต่อไปได้ ออกจากงานรับรองตรงไปที่โรงแรมปลาซ่า ที่นั่นมีนักเรียนไทยที่ทรงคุณเคยมากคอยอยู่ ไปถึงที่นั่นบ่ายโมง ทรงชวนนักเรียนไทยให้รับประทานอาหารเสียด้วยกันจะได้คุยถามทุกข์สุขกัน พอเสด็จฯ ราวบ่าย 3 โมง ข้าพเจ้าทูลลาขอพักเลย และต้องเรียกว่าพวกเราทุกคนสลับ จะเรียกว่านอนหลับไม่ได้ จะต้องเรียก "สลับไปเลย" ไม่ใช่ว่าจะไม่อยากชมเมืองหรือ เพราะย่านชื่อของที่เรียกว่า Fifth Avenue ก็อยู่ใกล้ ๆ โยเดิลนั่นเอง แต่ไม่ไหวแล้ว เราก็ไม่ยอมยืน ตาไม่ยอมเปิด

วันรุ่งขึ้น วันพฤหัสบดี 8 มิถุนายน ดีใจที่ได้พบเพื่อนเก่าชาวอเมริกัน คือ นายจอห์น ดี. ร็อกกีเฟลเลอร์และภริยาซึ่งทุกคนคงรู้จักดี เพราะว่าเป็นประธานของมูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ที่ช่วยคนทั่วโลก เป็นเพื่อนที่ดีของเรามาก หลังจากนั้นท่านทูตก็ทูลว่านักเรียนไทยที่นิวยอร์กมาคอยเฝ้าประมาณ 300 คน เสด็จฯ ลงไปที่ห้องรับรองใหญ่ของโรงแรมปลาซ่าแทนที่จะ 300 ก็ปรากฏว่าพันหนึ่ง เห็นเข้าปลื้มเหลือเกิน แปลว่าไม่ใช่เฉพาะคนไทยที่อยู่ในนิวยอร์กหรือ มากันจากรัฐทั่วโลก ๆ ทั้งนั้น เฝ้าที่ไหนได้ก็พากันมาเฝ้าฯ ทั้งนั้น พระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทอยู่นาน หัวข้อสำคัญที่ทรงเตือนนักเรียนไทยในคราวนี้และทุก ๆ คราวต่อมา มีใจความย่อ ๆ ว่า "คนไทยทุกคน ควรภาคภูมิใจในความเป็นไทย คือเป็นพลเมืองของชาติที่มีเอกราชมากกว่า 700 ปีแล้ว นักเรียนไทยทุกคนจะสนองคุณชาติบ้านเมืองได้ในขณะที่อยู่ต่างประเทศ ก็โดยการวางตนเป็นผู้แทนที่ดีของประเทศ ชาวต่างประเทศไม่ว่าชาติไหน มักจะตัดสินพลเมืองของชาติทั้งชาติว่าเป็นอย่างไร จากการกระทำของคนเพียงคนเดียวอยู่เสมอ ซึ่งไม่เป็นการถูกต้องด้วยเหตุผลหรือยุติธรรมนัก แต่แน่นอนแหละก็เป็นวิสัยของมนุษย์โลก จะแก้ไขอะไรก็ลำบาก ด้วยเหตุฉะนั้น นักเรียนไทยแต่ละคน จึงต้องรู้สึกตัวว่ามีความสำคัญ การที่ได้มีโอกาสมาเรียนในต่างประเทศนั้นนับว่าเป็นประโยชน์ เพราะหลายประเทศเขามีความก้าวหน้ากว่าประเทศของเราในด้านวิชาการ แต่ก็อยู่ที่ตัวของเราเองด้วย ที่จะพิจารณาด้วยสติปัญญาของตัวเอง ว่าอะไรที่ควรจะได้รับมาเป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง และสิ่งใดของเราที่ดึกดำบรรพ์ของเราซึ่งเราควรจะเก็บรักษาไว้ เมื่อเรียนจบแล้วก็ขอให้ทุกคนนึกถึงประเทศชาติบ้านเมือง คิดทำประโยชน์ให้แก่ชาติบ้าง เช่นนำวิชาความรู้กลับมาช่วยบ้านเมือง"

คำวันนั้น นักธุรกิจที่มีชื่อเสียงของอเมริกันคนหนึ่ง ซึ่งเป็นประธานกรรมการของหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียง ร่วมกันกับคณะกรรมการของเมโทรโพลิแตนมิวเซียม ได้จัดการเลี้ยงพระกระยาหารค่ำถวายที่พิพิธภัณฑ์แห่งนั้น พระราชดำรัสคืนนั้นเข้าที่ตี ขอย่อใจความมาเล่าให้ฟัง "ผู้ที่มีหน้าที่สื่อข่าวก็ดี หรือมีหน้าที่ประสานความเข้าใจระหว่างคนหลายชาติหลายชั้นก็ดี ควรสำนึกอยู่เสมอว่างานของเขาเป็นงานสำคัญและมีเกียรติสูง เพราะหมายถึงความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ในการร่วมกันสร้างสันติสุขให้แก่โลก การแพร่ข่าวโดยขาดความระมัดระวัง หรือแม้แต่คำพูดพล่อย ๆ เพียงนิดเดียว ก็สามารถจะทำลายงานที่ผู้มีความปรารถนาดีทั้งหลายพยายามสร้างขึ้นไว้ด้วยความลำบากเป็นเวลาแรมปี หากจะแก้ตัวว่าการพูดพล่อย ๆ เพียงสองสามคำนี่ เป็นเรื่องเล็ก ไม่น่าจะเก็บมาถือเป็นเรื่องใหญ่เลยก็ไม่ถูก" ทรงอุปมาให้ฟังว่า "เหมือนฟองอากาศนิดเดียว ถ้าเข้าไปอยู่ในเส้นเลือด ก็จะสามารถปลิดชีวิตคนได้ทั้งคน และน้ำตาลหวาน ๆ ก้อนเล็กนิดเดียวนี้แหละ ถ้าใส่ลงไปในถึงน้ำมันรถ ก็จะทำให้เครื่องจักรดี ๆ ของรถเสียได้โดยสิ้นเชิง"

ในคืนนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระแสงดาบไทยโบราณฝักทองคำมีมือข้างอย่างดีในสมัยรัชการที่ 3 แก่พิพิธภัณฑ์เมโทรโพลิแตน เหล็กของดาบนั้นเป็นเหล็กที่ทำได้จากดินแดนของเราเอง งานเลี้ยงคืนนั้นสวยงามมาก เข้าเลี้ยงกันอย่างใหญ่โตที่ห้องโถงของเมโทรโพลิแตนมิวเซียม แยกประมาณ 700 คนเห็นจะได้ และมีคนสำคัญต่าง ๆ ของนิวยอร์ก นักธุรกิจ ศาสตราจารย์ อาจารย์ จนกระทั่งถึงนักแสดงชั้นนำของสหรัฐ นักร้องโอเปร่า นักดนตรีวงใหญ่ ๆ ทุก ๆ คนมาเฝ้าฯ และแสดงถวายโดยไม่ได้คิดเงินเลย

วันศุกร์ที่ 9 มิถุนายน เสด็จฯ ไปที่ทำงานสหประชาชาติ ได้พบกับอุกัน เลขาธิการสหประชาชาติ และเสวยพระกระยาหารกลางวันกัน แต่บังเอิญขณะที่เสด็จฯ นั้นกำลังเป็นเวลาวิกฤติการณ์ทางภาคตะวันออกกลาง ก็เลยไม่ได้พบประธานคณะมนตรีความมั่นคง เพราะว่ากำลังติดอยู่ในที่ประชุม ระหว่างอาหารกลางวัน ข้าพเจ้านั่งข้างเลขาธิการสหประชาชาติ ได้ฟังเขาคุยเขาแสดงความคิดเห็น รู้สึกสงสาร รู้สึกเป็นคนที่ตั้งใจดีเหลือเกิน และพยายามสุดฝีมือที่จะรักษาความสงบ ความปลอดภัยของโลกมนุษย์นี้

กลางคืน เสด็จฯ บ้านนายเอกมนตรี ลินคอล์น ได้รับการต้อนรับดีมาก นายกรัฐมนตรีออสเตรเลีย นาย Harold Holt และภริยา ก็ได้รับเชิญไปในงานด้วย แขกทั้งหมดในคืนนี้ประมาณ 300 คน บรรยากาศเป็นกันเองดีมาก ได้ฟังสุนทรพจน์ที่สนุกและน่าสนใจถึง 3 สุนทรพจน์ เริ่มด้วยสุนทรพจน์ของนายเอกมนตรีออสเตรเลีย ต่างคนพูดสด ๆ ทั้งนี้ มีการยั่วเย้ากันในระหว่างผู้พูดทั้งสาม

เหตุการณ์สำคัญที่พวกเราคนไทยในขบวนเสด็จฯ รอคอยด้วยใจเด่นระทึกและตื่นที่สุด คือ วันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์ที่มหาวิทยาลัยวิลเลียมส์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในสหรัฐ และจะทรงมีพระราชดำรัสท่ามกลางคนฟังเป็นร้อยๆ ท่ามกลางนักศึกษาหนุ่ม ๆ ผู้เข้าฟังมีทุกเพศ ทุกวัย หลายชาติด้วยกันเป็นจำนวนมาก

วันเสาร์ที่ 10 มิถุนายน เสด็จฯ ถึงวิลเลียมส์ทาวน์ พิธีแจกปริญญาที่เราจัดให้นักศึกษาทั่วไปที่สำเร็จประจำปีเข้ารับก่อนแล้วผู้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์จึงรับ คราวนี้ทางวิทยาลัยเลือกไว้ 6 คน มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรวมอยู่พระองค์หนึ่ง และนายคาร์ดินเนอร์ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการ ได้รับอีกคนหนึ่ง ทางมหาวิทยาลัยจะเลือกผู้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์ 2 คน ให้เป็นตัวแทนคณะผู้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์ ทั้งหมด รัฐมนตรีคาร์ดินเนอร์ พูดก่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้รับเลือกให้รับสิ่งเป็นองค์สุดท้าย ซึ่งเขาก็คือเป็นการถวายพระเกียรติ

ตอนค่ำก่อนวันรับปริญญา มีงานเลี้ยงของอธิการบดี และคณะกรรมการของมหาวิทยาลัยที่ประทับ มีแขกรวมทั้งหมด 50 คน ตามเคยต้องมีสุนทรพจน์ อธิการบดีกล่าวขึ้น แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสตอบ เขากันดีมากในคืนวันนั้น เสร็จงานแล้วแขกทุกคนทูลขอว่าให้ "เสด็จฯ ขึ้นแต่หัวค่ำ" เพราะรู้ว่าทางตรากตรำมาจากนิวยอร์ก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่ง "พวงนี้นับว่าเป็นวันสำคัญที่สุดของเรานี้หนึ่ง อย่างไรเสียก็คงนอนไม่หลับหรอก แต่ขอไปทุกคนที่หวังดี และเตือนให้ขึ้นแต่หัวค่ำ" รับสั่งว่า พระราชดำรัสที่จะรับสั่งพวงนี้ยังไม่เสร็จ เป็นอันว่าคืนนั้นทรงงานอยู่ถึง 2 ยามครึ่ง ท่านราชเลขาฯมารับเขาไปพิมพ์เมื่อตีหนึ่งพอดี ในคืนนั้น ข้าพเจ้านอนไม่ค่อยหลับเหมือนกันต้องบอกตามตรง เพราะว่ามีกรรมกรของมหาวิทยาลัยมากกระซิบว่า "พวงนี้ ถ้าแม้ว่ามีเหตุการณ์อะไรผิดปกติแล้วก็...อย่าตกพระทัยและขออย่าให้คิดเป็นอันขาดว่าเป็นการดูหมิ่นพระเกียรติ พวงนี้อาจจะมีการแจกใบปลิว หรือนักศึกษาอาจจะมีการเดินออกจากพิธีรับปริญญาบ้าง" ซึ่งเขาก็คือว่าเหตุการณ์เหล่านี้จะออกเป็นของธรรมดาในสหรัฐ เพราะเขาก็คือว่าเป็นสิทธิของแต่ละคนที่จะกระทำได้ เขาอธิบายต่อไปเป็นธรรมเนียมของมหาวิทยาลัยที่ต้องอนุญาตให้นักศึกษา ที่สำเร็จด้วยเกียรตินิยมสูงแต่งบทความขึ้นมา เขาจะเลือก 3 คนที่เกียรตินิยมสูงทางแผนกต่าง ๆ และนำบทความที่แต่งและจะได้รับรางวัลของทางมหาวิทยาลัยขึ้นมาอ่านให้ที่ประชุมฟัง นักศึกษาได้ส่งผู้แทนมาที่อธิการบดี แจงบทความบทหนึ่งของเขานี้จะมีข้อความที่แสดงว่าเขาไม่เห็นด้วยในการที่รัฐบาลของเขาส่งทหารมาที่เวียดนามได้เป็นการส่งคนของเขามาตายโดยเปล่าประโยชน์ เขาว่า ไม่ใช่ว่าเขาซึ่ขลาดกลัวตาย แต่คนเราจะยินดีตายก็ต่อเมื่อตายให้แก่ชาติบ้านเมืองของตัวเอง คือตายให้ประเทศ การที่ส่งเขามาตายไกล ๆ เช่นนี้เขาไม่เห็นด้วย เมื่อทราบเรื่องนี้เขาก็ทำให้ข้าพเจ้านอนหลับไม่ค่อยลง

วันรุ่งขึ้น วันอาทิตย์ที่ 11 มิถุนายน หลังจากที่รับประทานอาหารกลางวันแล้วข้าพเจ้าก็ไปนั่งคอย พิธีจัดที่สนามใหญ่ ตั้งเก้าอี้เรียงหมดตั้งเวทสูง เพื่อให้ผู้ที่จะได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์และคณะมหาวิทยาลัยนั่งบนนั้น เพื่อคนข้างล่างจะได้เห็นการรับปริญญาอย่างชัดเจน ข้าพเจ้านั่งคอยอยู่ที่สนามร่วมกับผู้ปกครองผู้ได้รับเชิญ สักพักใหญ่ นักศึกษาทั่วไปที่จะได้รับปริญญาในปีนี้ก็ใส่เสื้อครุยเดินเป็นขบวนเรียบร้อยมานั่งตามเก้าอี้ที่จัดไว้เป็นแถว ๆ ใกล้กับที่ข้าพเจ้าและผู้ปกครองอื่น ๆ นั้น ต่อมาขบวนอีกขบวนหนึ่งที่สง่างาม มีมาร์เชิลของงานเดินนำมา มีอธิการบดี คณะกรรมการมหาวิทยาลัย คณะศาสตราจารย์ และผู้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์เดินขึ้นสู่เวที ทันทีที่ขบวนสำคัญมาถึง ที่ประชุมลุกขึ้นยืนหมด เข้าใจว่าเป็นการถวายพระเกียรติยศแก่พระมหากษัตริย์ได้มาที่เขตของพิธีบอกให้ทุกคนนั่งลงได้ อธิการบดีลุกขึ้นกล่าวคำเปิดงานสั้น ๆ และนักศึกษาเกียรตินิยมอันดับสูงทั้ง 3 ออกไปอ่านบทความที่เขาแต่งขึ้นเพื่อประกวดรับรางวัล เสร็จแล้วนักศึกษาที่สำเร็จประจำปีจึงขึ้นไปรับปริญญาต่อด้วยคณะผู้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์ทุกคน รัฐมนตรีคาร์ดินเนอร์กล่าวสุนทรพจน์ก่อน เพราะมาก จบด้วยพระราชดำรัส เป็นว่าพิธีจบอย่างเรียบร้อยเกินคาด ตลอดเวลาที่นั่งนั้นคนไทยทุกคนใจเต้นตึก ๆ กันทั้งนั้น เพราะว่าทราบดีว่าอาจจะมิอะไรเกิดขึ้นก็ได้

คืนนั้น อธิการบดีเลี้ยงอาหารค่ำเป็นการส่วนตัวพร้อมด้วยคณะกรรมการบางคน ข้าพเจ้ากระซิบถามกรรมการคนหนึ่งว่า "ตามจริง ๆ เกิด จัดการอย่างไรถึงได้ไม่มีเหตุร้ายที่คาดไว้เกิดขึ้น จัดการได้เก่งมาก" รู้สึกว่าเขากลับเคืองเสียอีก เขาบอก "ทรงทราบดี

แล้วที่อเมริกาฉัน ไม่มีใครสามารถจะจัดการห้ามปรามไม่ให้คนออกเสียง หรือออกความคิดเห็นได้เลย" เขาเองก็แปลกใจเหมือนกันที่ไม่มีปฏิกริยาอย่างที่นึกไว้ เขาก็ไปหยังเสียงนักศึกษา (ผมยาว ๆ ก็มีแยะ ทำให้ง่วงเหงาหาวนอน) เหตุใดนักศึกษาบางคนซึ่งเตรียมกันไว้แล้วก็จะพากันเดินออกจากที่ประชุมขณะที่ประชุมคนหนึ่งของประเทศทางเอเชียอาคเนย์รับปริญญา นักศึกษาว่าถึงเขาไม่ได้จะจะใจมดีเมืองไทย แต่ในฐานะที่เมืองไทยมีสัมพันธไมตรีกับรัฐบาลเขา เขาก็กะกันว่าจะเดินออกจากที่ประชุมในขณะที่มีพระราชดำรัส แต่เขาไม่ได้ทำเช่นนั้นเพราะว่า เขาเห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตบพระหัตถ์ให้เป็นเกียรติแก่เขาทั้ง 3 คน เขาบอกว่าเห็นว่าทรงเป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นที่สบพระทัยหรือไม่ เขาก็ยอมแสดงว่าเขาเองก็ยินดีที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของพระองค์ท่านบ้างเหมือนกัน และกรรมการผู้หนึ่งกระซิบต่อไปว่าทุกคนชอบพระราชดำรัสมาก จะเห็นได้จากกการลุกขึ้นยืนพร้อมกันหมดแล้วตบมือถวายเป็นเวลานาน

เมื่อกลับมา ข้าพเจ้ากระซิบทูลถามว่า "ทำไมไปทรงตบพระหัตถ์ให้กับเขาไม่เห็นจำเป็นเลย เห็นมีอาจารย์ผู้ปกครองและผู้เข้าฟังหลายคนไม่ได้ตบมือ มีหน้าขำยงหน้าบึ้งตึง โดยเฉพาะตอนบทความของผู้ใจมดี การส่งทหารไปเวียดนาม" รับสั่งว่า "ไม่รู้ดอกหรือว่าบทความเหล่านั้นเป็นบทความที่เขาจะได้รับรางวัลทางด้านภาษา การใช้ภาษาที่ถูกต้องใช้ภาษาที่เก่ง ไม่ใช่รางวัลทางด้านนโยบาย ก็นาดบมือให้หรอก เพราะว่าเขียนภาษาได้เพราะพริ้งมา"

น่าขอบใจคณะกรรมการที่มาเตือนล่วงหน้าถึงความคิดเห็นของนักศึกษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงสามารถเขียนพระราชดำรัสให้ข้อคิดแก่นักศึกษาได้ พระราชดำรัสวันนั้นน่าฟังมาก รัฐมนตรีต่างประเทศของเราได้ช่วยเหลืออย่างมาก โดยทูลแนะนำว่า น่าจะเอาทางธรรมทางศาสนาซึ่งเป็นของสูงส่ง ขึ้นมาให้ชาวต่างประเทศฟังเลยบ้าง ต่อไปนี้พระราชดำรัสอย่าง ๆ "โลกปัจจุบันนี้เต็มไปด้วยการโฆษณาชวนเชื่อ ฉะนั้น ก่อนที่คนเราจะปักใจเชื่ออะไรลงไป ควรพิจารณาเหตุผลให้ต้องแท้เสียก่อน แม้แต่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยังทรงแนะนำให้มนุษย์ใช้สติและปัญญา ศึกษา ค้นคว้า และไตร่ตรองให้ทราบแน่ชัดว่าคำสั่งสอนนั้นเป็นความจริงที่เชื่อได้หรือไม่ ไม่ได้สักแต่เชื่อเพราะมีผู้บัญญัติไว้" นี่แหละ คำนี้แหละ พวกผมยาวเลยไม่กล้าเดินออกไป เพราะขึ้นเดินออกไปประเดี๋ยวจะกลายเป็นคนไม่ใช้สมองไตร่ตรองเสียก่อน

วันอังคารที่ 13 นักหนังสือพิมพ์และผู้แทนสื่อมวลชนเข้าเฝ้าฯ ที่โรงแรมปลาซ่า ข้าพเจ้าก็จะเคยกับการให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์มาแล้วบ้างในต่างประเทศ ก็ยังไม่หายกลัวสักที เพราะไม่เคยรู้ก่อนเลยว่าเขาจะสัมภาษณ์กันแนวไหน โดยมากมักถามแล้วต้องตอบทันที นอกจากนั้นยังมีเจ้าหน้าที่ของเสียงอเมริกาบ้านที่กเสียง มีเครื่องอัดและขยายเสียงมากมายทำให้อึดอัด การพบพวกหนังสือพิมพ์นั้น ถ้าดีก็เสมอตัวไป แต่สำหรับวันนี้เหตุการณ์ค่อยเบาใจได้บ้าง เพราะพวกผู้แทนสื่อมวลชนพากันไปสนใจในเรื่องเกี่ยวกับอนาคตของเอเชียอาคเนย์เป็นส่วนมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับหน้าที่ตอบคำถามต่าง ๆ โดยไม่หยุดพระโอษฐ์เลย แต่เราก็มีรัฐมนตรีต่างประเทศนั่งฟังอยู่ด้วย เพื่อให้เป็นการถูกต้องตามระบบประชาธิปไตย ต่อไปนี้จะขอรวบคำถามของพวกนักหนังสือพิมพ์ ผู้แทนสื่อมวลชน นักธุรกิจ ตลอดจนเวลาที่เสด็จฯ อเมริกาและแคนาดาว่าจะมีวิถีทางอย่างไร ไปในแนวใด ไม่เฉพาะเจาะจงแต่เนียวอร์คแห่งเดียว เช่นเขากล่าวว่าเมืองไทยมีเอกราชมานานเท่าไรแล้ว เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น รับสั่งว่าเพราะคนไทยมีความสามัคคีกลมเกลียวกันดีในประเทศชาติ เคยดีเสมอมา และผู้นำของคนไทยนั้นรู้ดีว่าการปิดเมือง ไม่ยอมติดต่อกับชาวต่างประเทศเป็นอันตรายมากต่อเอกราชของไทย เพราะกำลังของเราเทียบไม่ได้เลยกับกำลังของประเทศมหาอำนาจที่กำลังแสวงหาเมืองขึ้น นโยบายการเปิดเมือง กับการติดต่อกับชาวต่างประเทศนี้ เริ่มตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงแม้ว่าสมัยนั้นยังไม่ค่อยจะทรงไว้วางใจชาวต่างประเทศนักก็ดี แต่เนื่องด้วยทรงพระปรีชาญาณ ทรงเห็นการณ์ไกล จึงได้ใช้นโยบายค่อยผ่อนไปในการติดต่อกับต่างประเทศเหมือนกับค่อย ๆ งามบานประตูเมืองออกต้อนรับแขกเมือง ทรงเห็นว่า อะไรควรเจริญก้าวหน้าก็ควรให้เป็นไป ไม่แข็งขืนเอาไว้ และอนุญาติให้มีเสรีภาพในการศาสนา ทรงสนับสนุนทุกศาสนา โดยจะเห็นได้ว่ารัชกาลที่ 4 พระราชทานที่ดินให้แก่พระในศาสนาการทั้ง Catholic และ Protestant อาจจะเป็นนโยบายผ่อนสั้นผ่อนยาวอย่างนี้ก็ได้ที่ทำให้เมืองไทยเรารอดตัวมาได้จนถึงทุกวันนี้

ข้าพเจ้าถูกถามปัญหาอย่างที่น่ากลัวอยู่และพยายามแอบตัวลึบอยู่ คือเรื่องการใช้จ่ายเพราะว่าออกจะเป็นคนที่ทำข่าวเกรียวกราวบ้าง ในระยะนี้หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ และในประเทศที่เกรียวกราวทีเดียว นักหนังสือพิมพ์เขากล่าวว่า "เสื้อผ้าของพระราชินาสวมมาตัดที่ไหน" เพราะเขาอ่านตามหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งกล่าวว่า ข้าพเจ้าใช้เงินปีละ 10 ล้านบาท ปีเดียวจะ 10 ล้านบาทสำหรับแต่งตัวไม่ใช่ของรูปพรรณอื่น ๆ ข้าพเจ้าก็ตอบว่า "นั่นซิ ฉันเองอ่านพบแล้วยังละคั่งเลย เพราะไม่นึกเลย ไม่รู้เลยว่า ตัวนี้รวยถึงขนาดนั้น" ก็เลยตอบเขาว่า "เสื้อผ้าส่วนมากนั้นตัดในเมืองไทย ที่ตัดเมืองนอกก็เฉพาะเวลาตามเสด็จฯ ไปต่างประเทศในฐานะเป็นผู้แทนของคนไทยเท่านั้น จึงจะใช้ช่างต่างประเทศ" เขาหัวเราะ บอกว่า "ไม่เป็นไร จะช่วยแก่ข้าพเจ้าให้ ตัวเขาเองก็ไม่เชื่อเหมือนกัน เพราะว่าถ้าดูตัวเลข ปีละ 10 ล้านแล้ว ก็รู้สึกว่าจะใช้หมด ปีละ 10 ล้าน ไม่ให้เหลือเลยสักแดงเดียวละ ก็จะต้องซื้อเสื้อ Fur พวงที่สุด เปลี่ยน

ทุก ๆ เดือนแม้แต่เสื้อไนลอนก็ต้องปักให้เต็มพริบไปหมด ไม่อย่างนั้นใช้ไม่หมดแน่" 10 ล้านเฉพาะแต่งตัว แต่เขากลับว่า "เมืองไทยนี้ต้องใช้ Fur หรือเปลา" ก็บอกว่า "เมืองไทยขึ้นใช้ Fur ก็เหนือแตกตายนะซิ" เขาก็บอกว่า "ถ้าอย่างนั้นจะใช้เข้าไปหมดอย่างไรปะละ 10 ล้านบาท" แล้วก็หัวเราะกันเองต่างสนุกสนาน

คืนนั้นเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรโอเปร่า ก็น่าสนใจดีมาก แล้ววันพุธที่ 14 ที่นิวยอร์กที่แรกข้าพเจ้าคิดว่าจะได้พักผ่อนถึง پایตีโมงคริ่ง แล้วจึงจะออกไปที่ Asia House ไปสมทบกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่นั่น แต่ทว่าบังเอิญได้รับเชิญอย่างกระตั้นหันจากสมาคมออกแบบเสื้อแห่งสหรัฐ (Council of Fashion Designers of America) อยากรจะปฏิเสธเพราะไม่ได้เตรียมตัวและรู้ว่ากำลังเป็นข่าวครึกโครมถ้าไปที่แห่งนั้น อย่างไรก็ตามเสียมีการแสดงแบบเสื้อและก็ไม่พ้นออกข่าวในหนังสือพิมพ์ แต่แล้วมาคิดอีกทีว่า สถาบันก็เป็นสถาบันใหญ่พอใช้สำหรับสหรัฐ เพราะเป็นสถาบันส่งเสริมอาชีพสุจริต กรรมการโดยมากเป็นนักหนังสือพิมพ์ และเป็นนักธุรกิจมีชื่อที่ทำการกุศลไว้ก็ไม่น้อย พวกเราจึงปรึกษากันว่า การที่เราบางครั้งนั้น มาเพื่อเสริมสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับชนทุกชั้นไม่เลือกอาชีพ จึงไม่มีหน้าที่ที่จะไปเลือกที่รักมักที่ชัง ว่าจะพบคนนี้แต่ไม่พบคนนั้น จึงตอบรับไป และก็ดีใจมากที่ได้ตอบรับ เพราะว่าเมื่อไปที่นั่นได้ไปพบนักหนังสือพิมพ์ นักธุรกิจอีกเหมือนกัน เพราะเป็นงาน Reception รุ่งขึ้นหนังสือพิมพ์นิวยอร์กลงข่าว นับว่าดีพอใช้ เสร็จแล้ว จึงไปเผ่าฯ สมทบกับขบวนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ Asia House ที่ Asia House นี้เป็นที่ที่ชาวอเมริกันช่วยกันตั้งสนับสนุนชาวเอเชียทั้งหลาย ทั้งศิลปะและวัฒนธรรมต่าง ๆ Mr. Mrs. Stanton และ Mr. Mrs. Young ซึ่งเป็นเคยเป็นทูตของสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยยังเป็นเพื่อนที่ดีของคนไทยเสมอ มักจะไปพูดไปอะไรให้คนต่างประเทศได้ทราบถึง และรู้จักเมืองไทยดี ก่อนที่ข้าพเจ้าจะมาถึง ได้ทราบข่าวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถูกนักหนังสือพิมพ์รุมซักถามปัญหามากมายกายกอง อย่างดูเดียดพอใช้ ลักขั้วโมงหนึ่ง จึงได้เสด็จฯ ออกมาแล้วต่อจากนั้น ก็มีการเดินไปในกลุ่มของแขกเรียกว่า Reception นั้นแหละ เป็นท่ายืนอีกราว ๆ ชั่วโมงครึ่ง แล้วจึงเสร็จงาน

เช้าวันรุ่งขึ้น เป็นเวลาที่เราจะต้องเดินทางไปยังลอสแอนเจลิส เพื่อจะไปเที่ยวงาน WAIF Ball เวลาของลอสแอนเจลิสกับนิวยอร์กผิดกันราว ๆ 3 ชั่วโมง เวลาบิน 5 ชั่วโมง การเปลี่ยนเวลาไปมานี้ทำให้เหนื่อยเหลือเกิน ระยะเวลาที่อยู่ในเครื่องบิน เจ้าหน้าที่มาขอฉายภาพยนตร์ถวายอีก คราวนี้แพนอเมริกาขอฉายหนังกลางอากาศ รับสั่ง "ส่งสารเขา เขาเตรียมมาหลายหนแล้ว ให้เขาฉายเถอะ ถ้าเราไม่ใส่หูฟัง เราก็ไม่ได้ยินเอง ไม่หนวกหูอะไรหรอก" แล้วก็เตรียมพระราชดำรัสต่อ แต่ประทับไปได้ไม่นาน มีอาการทรงพระประชวร ทุกคนตกใจกันจ้าละหวั่น เพราะรับสั่งว่า ทรงเจ็บพระอุระ ข้าพเจ้าเองนึกว่าคงจะเกี่ยวกับพระหทัย ทำให้ใจหายหมด ช้างคุณหมอมจินดา สนิทวงศ์ ซึ่งเป็นแพทย์ประจำพระองค์ กำลังรับประทานอาหารอยู่ ทุกคนก็ทราบว่าการรับประทานอาหารในเครื่องบินนั้น เขาเอาถาดมาเสียบให้ที่เก้าอี้หนึ่ง กว่าจะช่วยกันดึงถาดกันได้ก็สุดสุด ดึงกันเกือบแย่ หมอมจินดาก็ตัวโต ไม่ใช่ว่าออกมาได้ง่าย ๆ หมอออกมาจับชีพจรแล้วพยายามวัดความดันพระโลหิต แต่ฟังเท่าไรก็ได้ยิน เพราะเสียงเครื่องบินดังกลบหมด หมอตกใจ กราบบังคมทูลฯ ให้ทรงพักแล้วถวายพระโอสถ เพราะอีกไม่เท่าไรเราก็จะถึงลอสแอนเจลิสแล้ว บรรทมหลับไปนิดหน่อย เครื่องบินก็ถึงสนามบิน ที่สนามบินมีการต้อนรับใหญ่โต มีนายกเทศมนตรีมารับเสด็จฯ ถวายกุญแจเมือง มีนักข่าว มีนักโทรทัศน์ และคณะกรรมการของ WAIF (WAIF นี้เป็นองค์การใหญ่มากสำหรับช่วยเหลือเด็กกำพร้าทั่วโลก ให้การศึกษา หาที่พักพิงให้เด็กกำพร้าทั่วโลก) นักเรียนไทยมาร่วมรับเสด็จฯ อยู่ด้วย เสด็จฯ ไปถึงที่พักแล้วค่อยยังชั่วหน่อย มีนักเรียนไทยมาเผ่าฯ ประมาณพันคน ทรงมีพระบรมราโชวาท ต่อพระสหายเก่าของสมเด็จพระราชชนนี ซึ่งเป็นชาวอเมริกันมาเผ่าฯ นานชมเชยมากครอบครัวนี้มากทรงกล่าวว่า ศาสดาราชารักษ์มหาวิทยาลัยแกลลอสแอนเจลิส ก็ไม่รู้จักเมืองทางตะวันออก ไม่รู้จักเมืองไทยเลย เห็นว่าประเทศทางเอเชียอาคเนย์นี้ยังล้าหลัง เวลาพูดถึงประเทศเอเชียอาคเนย์ มักพูดถึงแต่ว่าร้อน แดดแรง ฝุ่นชุม นี้เป็นคำกล่าวของพระสหาย ซึ่งเป็นชาวอเมริกันเอง แต่แก้พยายามต่อสู้โดยที่แก่ไปพูดอย่างที่ว่าข้าพเจ้ากำลังพูดอยู่นี้ ให้คนทั้งหลายเข้าใจถึงเรื่องเมืองไทย และเมืองทางด้านนี้ของโลก ความจริงชาวต่างประเทศที่หวังดีกับเรานั้นยังมีมาก เช่น เมื่อเร็ว ๆ นี้ ข้าพเจ้าเลี้ยงอาหารกลางวันชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นชาวตะวันตก เป็นคนสำคัญมากคนหนึ่ง เขารู้สึกเป็นห่วงเหลือเกิน ที่เวลาเขาไปวัดในพระบรมมหาราชวัง และได้ยินมัคคุเทศน์นำขบวนคนอื่น ๆ เล่าให้ชาวต่างประเทศฟังว่า "พระเจ้าแผ่นดินไทย คือราชกาลที่ 5 ทรงมีเจ้าจอมถึงพันคน" ฝรั่งฟังแล้วตกใจเต็มประดาบอก "แหม แคร์้อยก็แยะแล้ว นี่ถึงพันเชียวนะหรือ" แล้วเขากลับว่า "จริงหรือที่มัคคุเทศน์เขาว่าอย่างนั้น" ข้าพเจ้าบอกว่า "ไม่จริงหรอก" เขาก็บอกว่า "ไม่จริงไม่ควรปล่อยนะ ให้คนพูดพล่อย ๆ อย่างนั้น เพราะว่าชาวต่างประเทศเหล่านั้นก็ให้ใช้สมอที่จะตรงดูเสียก่อนว่า คำที่เขาได้ยินบอกเล่าจริงแค่ไหน (อย่างที่ในพระราชดำรัส) จะเชื่อ" ใครเขาบอกอะไรก็เชื่อทันที แล้วก็มีคนอีกคนเล่าให้ฟังว่า ไปที่วัดพระแก้ว (แต่ที่นานมาแล้ว ไม่ใช่เดี๋ยวนี้ เดียวก็มีการอบรมมัคคุเทศน์ที่จะนำชาวต่างประเทศ ซึ่งทำให้พวกเราติดมาก) มีมัคคุเทศน์จำเป็นนำชาวต่างประเทศไปชมวัดพระแก้ว บังเอิญวันนั้นเป็นวันพระ มีพระเทศน์ มัคคุเทศน์ก็เข้าไปและอธิบายว่า "นั่นแหละ Lazy monk (แปลว่า "พระขี้เกียจ") ไม่ค่อยงานทำหรอก" คนไทยที่เขาได้ยินกับหู เดือด

ร้อนเหลือเกิน เขาบอกว่า "อย่างนี้เป็นภกรทำลายชาติบ้านเมือง" ซึ่งความจริงคนไทยเราแต่ละคน ควรจะช่วยให้ ถ้าแม้ว่าไม่รู้อะไรเลย อย่าพูดเลยดีกว่า

คืนนั้นเสด็จ ฯ ไปในงานเลี้ยงของนักธุรกิจต่าง ๆ มีพวกดาราทาภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงของฮอลลีวูดมาเฝ้า ฯ ต่างคนต่างสนใจ อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยของเรา ถามว่า "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ ฯ ทอดพระบารมีหรือเปล่า" ข้าพเจ้าก็บอกว่า "เราสองคนพยายามสนับสนุนภาพยนตร์ไทย และพยายามไปเสมอทุก ๆ ครั้งที่เขาเชิญมา เพราะรู้สึกว่าคุณที่แสดงเป็นศิลปินได้อย่างดีมาก มีความสามารถในด้านนี้" ตอนนั้นต้องรีบ ๆ หน่อย เกือบชั่วโมงแล้วเล่าย่อ ๆ

คืนวันนั้นที่ลอสแอนเจลิสคืนแรก กว่าจะได้บรรทมคิดว่าสักดีสามของเมืองนิวยอร์ก (สองยามของลอสแอนเจลิส) พอตื่นแต่เช้าก็ต้องเสด็จ ฯ ออกไปดู Jet Propulsion Laboratory ข้าพเจ้าทูลตามเสด็จ ฯ ด้วยไม่ไหวเต็มประดาแล้ว ก็เลยพักต่อไปอีก หน่อย ตอนสาย ๆ ไปที่ศูนย์การดนตรีของลอสแอนเจลิสที่ชาวลอสแอนเจลิสภาคภูมิใจมาก เขาก็ถือว่าเป็นเพชรน้ำหนึ่งของลอสแอนเจลิสทีเดียว

คืนวันนั้นก็เป็งานสำคัญคือ งาน WAIF Ball เวลาทุ่มครึ่งเสด็จ ฯ ไปที่ Empire room ของโรงแรม Beverly Hilton งานนี้เขาจัดเก่งมากที่สุด ต้องขอชมเชยความพร้อมเพรียงของผู้จัด งานก็มาก พวกที่มาซื้อตั๋วด้วยราคาแพง คนละร้อยดอลลาร์ ได้รับพระราชทานพระหัตถ์และได้เฝ้า ฯ โดยใกล้ชิด ได้เสวยเจ้าจัดบนยกพื้น นอกนั้นเป็นโต๊ะคนอื่น ๆ อยู่ข้างล่าง เพื่อได้เฝ้า ฯ โดยใกล้ชิด พวกที่มาร่วมงานเป็นพวกธุรกิจและดารานาง ingsจะได้เห็นเจ้าของโรงแรม Hilton ในครั้งนี้เอง มีคนเขาชี้ให้ดูว่า "นั่นแหละมหาเศรษฐีเจ้าของโรงแรม Hilton ทั้งหมด" และก็มีคนแนะนำผู้ที่อยู่ในขบวนเสด็จ ฯ ทุกคน คนไทยทุกคนจะต้องเดินออกไปยืนบนเวที แล้วก็ไปฉายจับเด่น เขาประกาศชื่อว่า "หม่อมเจ้าหญิงวิภาวดี" หรือว่า "หม่อมราชวงศ์สุประภาดา" แล้วคนในนั้นก็ตบมือ ทุกคนประหม่ากันทั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และข้าพเจ้าเป็นคู่สุดท้าย เมื่อออกไปถึงดนตรีบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี งานดีมาก สนุกมาก ไม่มีเหงาเลย เพราะเขาจัดให้เดินรำไปพลาง รับประทานอาหารไปพลาง คือเรากำลังรับประทานอาหารอยู่ประเดี๋ยวก็นั่งคนสำคัญ ๆ มาขอเดินรำ ต้องเคี้ยวพลางเดินไปพลาง course แรกไปแล้วเอาอาหารชุดที่สองมา ทำกันอย่างนั้นเรื่อย ๆ ข้าพเจ้าเป็นคนเปิดงานเดินรำ ออกเปิดฟลอร์กับ Mr. Laybourne ซึ่งเป็นประธานจัดงาน พอคู่ข้าพเจ้าเดินได้รอบหนึ่ง รัฐมนตรีต่างประเทศของเรา ก็พา Mrs. Jack Lalanne ออกไปเดิน แล้วทุกคนก็ได้รับอนุญาตให้ออกมาเดินรำแน่นอนไปหมด เพราะวงดนตรีเขาเล่นดีมาก คณะกรรมการจัดงานนี้อลาดมากรู้จักดีเองคนที่ประชาชนส่วนมากสนใจคือ ดาราสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ของฮอลลีวูดมาเป็นคณะกรรมการของ WAIF นี้ด้วย George Hamilton ซึ่งพวกผู้หญิงพากันตาค้าง Debbie Reynold และ Jane Russell ฯลฯ Frank Sinatra ก็มาร้องเพลงถวาย เพราะเหลือเกินเห็น Charlton Hesto Anne Francis ที่ออกรายการทีวีบ่อย ๆ เป็น.. เจมส์บอนด์หญิง หรืออะไรไม่ทราบด้วย ได้พูดกับพวกเหล่านี้ทั้งนั้น ได้ความว่างานนี้ได้เงินมาก เพราะขายโต๊ะทั้งหมดทั้ง ๆ ที่แพงเหลือเกินงานเล็กค่อนข้างดี

วันรุ่งขึ้น เสด็จ ฯ กลับนิวยอร์ก เปลี่ยนเวลากลับมาอย่างเดิมอีกแล้ว เปลี่ยนเวลาไปนี้ทำให้เวียนศีรษะ แต่ครั้งนี้เขาจัดให้เสด็จ ฯ ไปประทับที่บ้านของ Mr. John D. Rockefeller เพื่อทรงพักผ่อนสัก 3 วันก่อนที่จะไปเยือนแคนาดา เพราะว่าหมายกำหนดการที่แคนาดานั้นเต็มไปหมดเหมือนกัน เขาคิดว่าถ้าได้ไปทรงพักผ่านเสียก่อนก็จะค่อยยังชั่วขึ้น แต่บังเอิญวันนั้นหมอกเต็มเหนือสนามบินนิวยอร์ก ความจริงน่าจะถึงแต่หัวค่ำแล้ว แต่เครื่องบินลงไม่ได้ ทุกคนก็ทราบดีว่าสนามบินที่นิวยอร์กมีเครื่องบินลงทุก 2 นาที (เขานับกันแล้วทุกสองนาที) ซึ่งอาจจะชนกันได้ง่าย ๆ เวลาที่หมอกหนาต้องลงด้วยเรดาร์ หมายความว่าเครื่องบิน บินวนไปวนมาเสียงาน จนกระทั่งฝ่ายหญิงอาการไม่ค่อยจะปรกติไปตาม ๆ กัน แต่น่าชมเชยนักบินเหลือเกินที่สามารถนำเครื่องบินพระที่นั่งได้ผ่านหมอกไป พอออกจากหมอกก็เกือบถึงสนามบิน แล้วก็ลงอย่างนุ่มนวลเรียบร้อย

ทรงพักกับ Mr. Rockefeller ราว ๆ สามวัน จึงเสด็จ ฯ ไปที่แคนาดา วันแรกมีเครื่องบินของ Canadian Air force มาคอยรับเสด็จ ฯ อยู่ 2 เครื่อง พอไปถึงก็ขึ้นรถเข้าเมือง Ottawa สนามบินอยู่นอกเมืองไปที่ Parliament Hill มีการรับรองที่นั่น หน้ารัฐสภามีพิธีต้อนรับหรูหราใหญ่โต มียกพื้นสำหรับเรา 2 คน มีผู้สำเร็จราชการ นายกรัฐมนตรีแคนาดากับภรรยา และมีองครักษ์ยืนอยู่บนแท่นนั้น ปืนใหญ่ยิงสลุตเมื่อเสด็จ ฯ ถึงตรงวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เขาเล่นได้เพราะเหลือเกิน นักเรียนไทยไปคอยรับเสด็จ ฯ มากมายก่ายกอง ความจริงที่แคนาดานี้ ยากมากทีเดียวสำหรับชาวต่างประเทศ ถ้าแม้ว่าไม่รู้ทั้งภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส ลงภาษาควบกัน โดยเฉพาะบางเมืองเช่น Montreal และ Quebec เพราะว่าการใช้สองภาษานี้ได้คล่องสำคัญมาก รัฐบาลกลางของแคนาดาพยายามเอาใจพลเมืองโดยใช้ทั้งสองภาษา จะเห็นได้ว่า ผู้แทนพระองค์ของพระราชินี Elizabeth ก็สามารถพูดได้สองภาษาอย่างคล่องแคล่ว วันนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเป็นภาษาอังกฤษที่ Ottawa พระราชดำรัสส่วนมากเป็นภาษาอังกฤษ ที่ได้เสวยในคืนวันนั้น ข้าพเจ้านั่งข้างผู้สำเร็จราชการ และนายกรัฐมนตรืแคนาดา ถัดจากผู้สำเร็จราชการไปเป็นภรรยาของทูตฮอลแลนด์ ซึ่งขณะนั้นเป็นหัวหน้าคณะทูตในแคนาดา สุภาพสตรีคนนี้ช่างซักดี เขาเองบอกว่า เขาไม่รู้จักเมืองทางด้านนี้ของโลกเลย เขาสงสัยว่าทำไมเมืองไทยจึงรอดปากเหยี่ยวปกครองเอกราชมาได้ถึง 700 ปี เท่าที่สังเกตคนไทยที่ตามเสด็จ ฯ มาในวันนี้ก็ดูอ่อนหวานช่างยิ้มไม่เขิน หันไปอธิบายว่า

การที่คนไทยอ่อนหวานนี้ ไม่ได้ หมายความว่าจำเป็นต้องเป็นคนที่ปวกเปียกอ่อนหวาน สุขภาพ แต่อาจจะทรุดและเข้มแข็งที่สุดก็ได้ ทั้งสองคนก็เลยถามว่า ทำไมไทยถึงรักษาเอกราชไว้ได้ทั้ง ๆ ที่สมัยนั้นทรบกันอยู่ดีกว่ามีประเทศมหาอำนาจล่าเมืองขึ้นอยู่ และในสมัยนั้นก็ยังไม้อู้ถัน หรือองค์การสหประชาชาติช่วยกันคอยเป็นตุลาการช่วยเหลือประเทศเล็ก ๆ เลย ข้าพเจ้าพยายามเลี่ยงที่จะไม่ตอบโดยวิธีขมพวกเดียวกันเอง ก็บอกว่า "อาจจะเป็นเพราะคนไทยสามัคคีกัน หรือจะเป็นเพราะว่าโชคช่วยด้วยกรรม" นายกรัฐมนตรีแคนาดาบอกว่า "โชคอย่างเดียวไม่พอแน่ ๆ ในขณะนั้นไม่พอแน่ ๆ ที่จะนำประเทศให้รอดพ้นจากเงื้อมมือพวกล่าเมืองขึ้น ต้องอาศัยสมองที่เฉียบแหลมของผู้นำประเทศและนโยบายการต่างประเทศที่ยืดหยุ่นของผู้นำสมัยนั้นด้วย" แกพูดเน้นเช่นนี้หลายครั้งข้าพเจ้ารู้สึกปลาบปลืมก็เลยเอามาเล่าสู่กันฟัง ข้าพเจ้าตอบไปว่า "คนไทยทุกวันนี้ก็ยังคงยึดระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของรัชกาลที่ 5 อยู่เสมอ ที่ได้ทรงช่วยให้เราเป็นไทยทั้งกายและใจตราบนานเท่าทุกวันนี้"

รู้สึกว่าการเวลาผ่านไปมากแล้ว ตอนนี้น่าจะจบลงเพียงแค่นี้ ความจริงเตรียมไว้อีกมากแต่ว่าชั่วโมงหนึ่งแล้ว และตอนนี้ก็จบได้สวยงาม ตอนนี้ว่า "ทำให้คนไทยเรานี้เป็นเอกราชทั้งใจและกาย" เพราะฉะนั้นจึงขอขอบใจทุกคนที่มีความอดทนนั่งฟังแล้วไม่ออกไปรับประทานน้ำเลยขอบใจ

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะกรรมการ ผู้แทนสมาคม มูลนิธิ มหาวิทยาลัย
องค์กร ห้างร้าน โรงเรียน พ่อค้า และประชาชน
ในโอกาสที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ สวนอัมพร
วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๑๒

ขอใจทุกคนที่มีน้ำใจมาช่วยพรวันเกิด ในวันนี้ ความจริงข้าพเจ้าอยากมีโอกาสขอใจและพบปะผู้มาช่วยพรให้ทั่วถึง แต่บังเอิญวันนี้มีแขกสำคัญมา ตอบกลับไปรับ คนไทยคงรู้จักพระนามดีแล้ว เจ้าหญิงอเล็กซานดรา ที่เคยเสด็จมาเมืองไทยเมื่อหลายปีมาแล้ว คราวนี้เสด็จมากับสวามีมาเป็นแขก จึงต้องจำกัดเวลาพบปะกันสักหน่อย

เมื่อคราวประธานาธิบดีนิกสัน และภริยา มาเยี่ยมเมืองไทย ได้เห็นการต้อนรับอย่างอุทิศตนของพวกเราแล้ว ทำให้ปลื้มใจ เพราะเป็นสิ่งที่ดี มีความหมายถึงประเทศชาติ ตอนที่ Mrs. Nixon ไปเยี่ยมสภากาชาด เจ้าหน้าที่กาชาดเล่าให้ Mrs. Nixon ฟังว่า ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระเจ้าอยู่หัว และในวันเกิดของข้าพเจ้า เจ้าหน้าที่สภากาชาดได้รับบริจาคโลหิตมากที่สุดทำให้สามารถช่วยเหลือคน ช่วยชีวิตคนได้ทันเวลาที่ ได้ผลดีเป็นอันมาก Mrs. Nixon พูดว่า รู้สึกตื่นตันใจที่รู้ว่าคนไทยมีความคิดที่แปลกและดี เช่นนี้ บอกว่า ไม่เคยได้ยินจากไหนมาก่อนเลย นับว่าเป็นความคิดที่แปลก และเป็นแบบฉบับที่ดี เขารู้สึกซาบซึ้งในเรื่องนี้ด้วย

ความจริง คนไทยเราเป็นชนชาติที่เจริญมานานแล้ว จึงรู้จักคิดอะไรให้บังเกิดผลดี เช่น นิสิตนักศึกษาอุดสาหกรรมออกไปช่วยพัฒนานามหมู่บ้าน ในระหว่างปิดภาคการศึกษา อุดสาหกรรมหมู่บ้านถวายวันเฉลิม ฯ สโมสร สมาคม บางแห่งออกไปเลี้ยงอาหารเด็ก แจกสิ่งของเครื่องใช้ เพื่อเป็นที่ระลึกสำหรับในวันเกิดข้าพเจ้า สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการแผ่ความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นการทำความดีทั้งสิ้น คนไทยเราฉลาด จึงรู้ว่าการช่วยกันคนละไม้คนละมือ ทำความดี ทำประโยชน์ให้แก่หมู่คณะและชาติบ้านเมือง เป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่งในปัจจุบัน เพราะมนุษย์จำต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จึงควรช่วยกันทำงาน แบ่งภาระ คนมีแบ่งให้คนยากจน เป็นการแบ่งกันกินแบ่งกันใช้ เพื่อให้เกิดความผาสุกของส่วนรวม สมดังพุทธดำรัสของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสไว้ว่า "ความเมตตาเป็นเครื่องค้ำจุนโลก"

โปรดที่ท่านทั้งหลายตั้งใจให้แก่ข้าพเจ้า ขอให้พรนั้นสนองตอบท่านด้วย ขอขอบใจ

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะกรรมการ ผู้แทนสมาคม มูลนิธิ องค์การ
มหาวิทยาลัย โรงเรียน และประชาชน ในโอกาสที่เข้าเฝ้า ฯ ถวาย
พระพรชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๑๔

ก่อนอื่นขอเชิญทุก ๆ ท่านนั่งลงก่อน เพราะว่าอาจจะพูดยืดเยื้อนิดหน่อยก็ได้ เชิญนั่งตามสบายทั้งบนเวทีนี้ด้วย ก็ขอให้เชิญนั่ง ดีใจมากที่ครั้งนี้จัดได้เรียบร้อยหน่อย ไม่ทำให้ทุกคนที่หวังดีมาคอยพรตคอยจนแทบจะเป็นลมเหมือนปีก่อน รู้สึกยินดีเหลือเกิน ปลาทบปลี้มที่ทุกคนมาชุมนุมกันมากมายในวันนี้ ขอขอบใจทุก ๆ คน ที่มีไมตรีจิตมาคอยพรในวันเกิดของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าถือความพร้อมเพียงในวันนี้ว่าเป็นนิมิตอันดีอย่างยิ่ง จึงขอถือโอกาสชักชวนทุก ๆ คนให้ตั้งใจปฏิบัติงานร่วมกันกับข้าพเจ้าด้วยว่า ต่อไปเราทั้งหลายจะขอมีความรับผิดชอบในสวัสดิภาพของบ้านเมืองอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กเรื่อง ๗ น้อย ๆ เราก็คจะไม่เพียงแต่ยกไหล่และบอกว่าเป็นเรื่องเล็กไม่น่าทำหรือไม่คุ้มค่า ไม่สมเกียรติแก่เรา เราจะไม่นึกอย่างนั้น เราจะนึกว่าใครมีโอกาสอย่างไรที่จะส่งเสริมช่วยเหลือเพื่อให้กิจการของบ้านเมืองทุก ๆ ด้านเจริญไปได้ เราก็คงจะกระทำการ ในระยะปัจจุบันนี้มักจะได้นิมนานาหูกถึงการบ่นว่าครหาตีเทียน ต่อภาวะต่าง ๆ ในบ้านเมืองของเราอย่างมากมาย ซึ่งการบ่นว่าครหาตีเทียนนี้ก็ตีเหมือนกัน เป็นการช่วยให้คนอื่น ๆ ได้เห็นว่าอะไรที่ขาดตกบกพร่อง ถ้าสักแต่ครหาบ่นว่าตีเทียนเฉย ๆ ไม่มีกรคิดที่จะเสริมสร้าง หรือช่วยแก้ไขปัญหาแล้ว การบ่นครหานั่นก็ไม่มีประโยชน์อะไร แม้แต่น้อย ได้นิมนคนพูดบ่นเหมือนกันที่ว่า อายุง บ้านเมืองนี้ไม่ใช่ของเราคนเดียว อย่างนี้ไม่ถูก เพราะฉะนั้น ในวันนี้ถือว่าเป็นนิมิตดีที่ท่านทั้งหลายมาพร้อมเพรียง คอยพรให้แก่ข้าพเจ้า ขอให้ยุติการบ่นว่าครหาตีเทียนต่าง ๆ เสียให้เปลี่ยนเป็นความคิดที่ว่า ช่วยอะไรกันได้นึกถึงสิ่งเล็กน้อย ที่จะเป็ผลสร้างเสริมบ้านเมืองเราให้ยิ่งดีขึ้น เราจะเริ่มต้นด้วยของเล็ก ๆ น้อย ๆ นี้ก่อน เวลาที่ทุกคนก็รู้แล้วว่าบ้านเมืองของเราอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ ประเทศเราเป็นประเทศเล็ก ยิ่งยากจนอยู่ จึงต้องการกำลังใจกำลังใจสมอง ความมุ่งมั่นของคนที่จะช่วยผลักดันเสริมสร้างให้บ้านเมืองของเราอดพันอยู่ได้ คงความเป็นไทยอยู่ได้ในเมืองนี้ ข้าพเจ้าเองได้พบปะพูดคุยกับพวกที่มาจากต่างประเทศหลายแห่ง ไม่ว่าจะชาติใดภาษาใดซึ่งเขามาพบก็เห็นว่าเมืองไทยนี้ถึงไม่เรียกว่าเมืองสวรรค์ ก็เป็นเมืองที่ให้ความร่มเย็นให้ความสุขได้ไม่ใช่น้อย เช่นข้าวของก็ถูกกว่าที่อื่นเป็นอันมาก บางประเทศเพื่อนบ้านได้ข่าวว่าแคอาหารพื้น ๆ เช่นปลาช่อนราคาตัวละตั้ง 60 บาท เมืองไทยของเราจึงดีกว่ามากทีเดียว ถ้าทุก ๆ คนทุกท่านที่มาวันนี้จะช่วยกัน ใครทำอะไรได้ ไปปรับปรุงคนที่อยู่ใกล้เคียงลูกหลานเด็ก ๆ ให้คิดตรงทำตรงเสียตั้งแต่เด็ก และให้คิดว่าผลประโยชน์ของบ้านเมือง เป็นสิ่งสำคัญของประเทศชาติ แล้วรู้สึกจะเป็นการช่วยมากทีเดียว อย่างลูกสาวของข้าพเจ้าเองเล่าให้ฟังว่า ค่าครองชีพที่อเมริกาแพงกว่าที่เมืองไทยมาก พิสูจน์ได้ก็โดยเขาไปเมืองนอกแล้ว แต่ต้องกลับมาทำพิน ในเมืองไทยอยู่ดี ผลปรากฏว่าไม่ได้มาช่วยแม่ในวันนี้ เพราะไปถอนพินมา

ในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านหลายอีกครั้งหนึ่ง ในไมตรีที่มีจิตที่มีต่อข้าพเจ้า และขอให้ทุกคนประสบความสำเร็จ ความเจริญและความสมหวังในหน้าที่ทุกประการ ขอใจ

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้แทนสมาคม มูลนิธิ องค์การ ห้างร้าน มหาวิทยาลัย
วิทยาลัย โรงเรียน และคณะบุคคล ในโอกาสที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล
เนื่องในงานเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๑๕

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้พบท่านทั้งหลายในวันนี้ ขอขอบใจทุกคนที่มาอวยพรในวันเกิดทั้งผู้ที่มาเป็นส่วนตัวและมาใน
สังกัดของสภา องค์การ สมาคม และมูลนิธิต่าง ๆ ความพร้อมใจของทุกคนในวันนี้ เป็นเครื่องสนับสนุนให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจเป็นอย่างยิ่ง

อันที่จริงความรู้สึกเช่นนี้ มิใช่เพิ่งเกิดขึ้นในวันสองวัน แต่ได้ค่อย ๆ เกิดมาเป็นเวลานานกว่า 20 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว และข้าพเจ้า รู้สึกว่าได้รับความสนับสนุน เห็นอกเห็นใจจากประชาชนส่วนใหญ่มาช้านาน และได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันรู้จิตใจกันดี
เราทั้งสองรู้ว่าถ้าแม้ไม่ได้ได้รับความสนับสนุนจากปวงชนมานานนี้แล้ว เราคงไม่ปฏิบัติงานให้แก่ส่วนรวมได้นานจนถึงบัดนี้

ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าเคยตามเสด็จฯ ไปในที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะในพระนครหรือต่างจังหวัด ข้าพเจ้าตระหนักในน้ำใจ ไม่ตรีของประชา
ชน ที่แสดงออกทางแวตวา และท่าทาง ทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจดีว่า เหตุใดสมเด็จพระบูรพมหากษัตริย์ราชเจ้าของไทย เช่น พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงรักษาราชฎของพระองค์เป็นหนักหนา และเหตุใดความรัก ความผูกพันระหว่างพระมหากษัตริย์
ราชฎ จึงได้แน่นแฟ้น ยั่งยืนมาจนถึงทุกวันนี้

การไปเยี่ยมราษฎรตามภาคต่าง ๆ ของเรา เหมือนเราได้ไปเยี่ยมญาติพี่น้องที่อยู่ห่างไกล ราษฎรทุกคนพูดกับเราได้ทุก
อย่าง อย่างคล่องแคล่ว ไม่เก้อเขิน เรื่องการใช้ราชาศัพท์ไม่เคยเกิดเป็นปัญหาเลย ส่วนมาเขาเรียกพระเจ้าอยู่หัว และข้าพเจ้าว่า พ่อ แม่
หรือท่าน พวกชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ก็เรียกว่า พ่อ แม่ การไปเยี่ยมราษฎรทุกครั้ง ทำให้เราทั้งสองมีความสุข และชุ่มชื่นใจในไม่ตรีจิตของ
ประชาชน ถึงแม้ว่าบางคนจะยากจนสักปานใด ถ้ามีข้างของสิ่งใด เช่น ผลไม้ ดอกไม้ ก็นำมาถวาย บางคนแม้แต่พระที่น้อยคอกอยู่ ก็ถอด
ออกถวายทันที บอกว่าของเขาคือดีมาก ได้เคยคุ้มครองชีวิตเขาหลายครั้ง ข้าพเจ้ายังเคยท้วงเขาว่าของดี ๆ น่าจะเก็บไว้กับตัว เพราะ
ของเราทั้งสองมีอยู่บ้างแล้ว เขาก็ยังยืนยันว่า "ผมอยากให้ท่านติดตัวเอาไว้ จะได้คุ้มครองท่านสอง" เขาปรารถนาดี อยากให้พระ
ศักดิ์สิทธิ์ของเขาได้คุ้มครองป้องกันพระเจ้าอยู่หัวด้วย ความจริงที่เราได้ประสบกับตัวเองเช่นนี้ ทำให้เราทั้งสองตั้งใจแน่วแน่ว่า จะ
พยายามกระทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อตอบแทนบุญคุณและน้ำใจของประชาชนที่มีต่อเรา และครอบครัวของเรา

เท่าที่ได้ตามเสด็จพระเจ้าอยู่หัวไปต่างประเทศมากมายหลายประเทศแล้วรู้สึกว่ามีเมืองไทยของเรานี้ และคนที่อยู่บนผืน
แผ่นดินนี้ ไม่เหมือนกับคนในประเทศอื่นเปรียบเทียบกันไม่ได้เลย เรามีอะไรที่พิเศษจริง ๆ ตั้งแต่ไหนแต่ไรมา บ้านเมืองของเรา ไม่เคยมี
การรบราฆ่าฟันในเรื่องศาสนา อยู่ร่วมกันมาได้อย่างสงบสุข ทั้งที่บ้านเมืองของเราประกอบด้วยชนหลายชาติ หลายเชื้อชาติ หลาย
ศาสนา ด้วยกัน ข้าพเจ้าเคยอ่านพบในหน้าหนังสือพิมพ์ต่างประเทศว่า มีบางประเทศถึงกับฆ่ากันตายด้วยเรื่องศาสนา ศพทิ้งเกลื่อน
กลาดเก็บไม่ทัน จนแรงลมพากิน แต่เรื่องนี้ เมืองไทยของเราไม่เคยมี เราเคยมีแต่ความเห็นอกเห็นใจกัน รู้จักอดกลั้น อดทนต่อความรู้สึก
นึกคิดของแต่ละฝ่าย เช่นนี้จะไม่ให้พูดว่าเมืองไทยพิเศษได้อย่างไร

เรื่องการบริจาคโลหิตก็เหมือนกัน ชาวต่างประเทศที่ไปเยี่ยมศูนย์บริจาคโลหิต สภากาชาดไทย หลายราย แล้วมาเฝ้า โดย
เฉพาะชาวผิวขาว แสดงความประหลาดใจและปรารถนาให้ข้าพเจ้าฟังเสมอว่า เขาไม่เคยเห็นเช่นนี้เลยในต่างประเทศ เมืองไทยพิเศษจริง
ๆ ประชาชนพากันไปบริจาคเลือดถวายเป็นพระราชกุศลในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระเจ้าอยู่หัว และในวันเกิดของข้าพเจ้า อย่างนี้
แล้วจะไม่ให้เราทั้งสองซาบซึ้งในคนไทยอย่างไร แม้แต่เลือดในกายยังสละเพื่อต่อชีวิตของเพื่อนมนุษย์ นับว่าเป็นการโดยเสด็จพระราช
กุศลอย่างสูงจริง ๆ เวลาบ้านเมืองเกิดภัยพิบัติ มีน้ำท่วม หรือไฟไหม้ขึ้น ประชาชนไม่ว่าชาติใด เชื้อชาติใด หรือศาสนาใด สามัคคีกลม
เกลียวกันช่วยคนตกทุกข์ได้ยาก บริจาคทรัพย์เงินทอง และข้าวของเครื่องใช้ ตลอดกำลังผลงาน เกื้อกูลกันเสมอ

มีอีกเรื่องหนึ่งที่ชาวต่างประเทศพูดกัน วิจารณ์กันมากก็คือ เรื่องนิสิต นักศึกษาไทยของไทย เคยกราบบังคมทูลถามพระ
เจ้าอยู่หัวว่า ทำไมนิสิต นักศึกษาของไทย จึงเรียบร้อยเป็นพิเศษโดยเฉพาะกับครูบาอาจารย์ คนแค่นั้นเดียว ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เขา
กราบบังคมทูลว่า ขึ้นชื่อว่า Student ควรมีความคิดเห็นที่แหวกแนว รุนแรง ใหม่ ต่อต้านเสมอ ซึ่งก็จริงของเขา ตามที่ท่านทั้งหลายในที่นี้
ก็คงได้อ่านพบในหนังสือพิมพ์ ทั่วโลกในปัจจุบันนี้แล้วว่า นิสิต นักศึกษา ต่างประเทศ หัวรุนแรงจริง ๆ และถือความคิดเห็นของตัวเองเป็น

ใหญ่ ถึงกับก่อการจลาจล ทุบกระจกหน้าร้านค้าต่าง ๆ ไปเรื่อย ๆ ตามทางที่เขาเดินขบวนผ่านไป อันที่จริง ที่เขาไม่เข้าใจเช่น ก็น่าเห็นใจเขา เพราะนานกว่าครึ่งศตวรรษมาแล้ว ที่ต่างประเทศวางกฎเกณฑ์หลักปฏิบัติและลักษณะของนิสิต นักศึกษาไว้ในว่า ต้องหัวแหวกแนวใหม่ รุนแรง ต่อต้านขนบธรรมเนียมประเพณีเก่า ๆ ที่ล้าสมัย เพราะฉะนั้น เมื่อชาวต่างประเทศได้มาเห็นการปฏิบัติของนิสิต นักศึกษาไทย จึงแปลกใจ เวียนหัว สับสนอลหม่านไปหมด เพราะเห็นว่าผิดลักษณะไปมาก ๆ ที่เดียว จนน่ากลัวต้องโยนตำราเก่าเผ่าไฟไปก็ว่าได้ เหมือนตัวเขาได้เห็นเต่ามีหนวดยุ่มยุ่มออกมาเดิน ท่านทั้งหลายคงเคยได้ฟังคำพังเพยที่ว่า "เห็น หมามีเขา เต่ามีหนวด"

พระเจ้าอยู่หัวได้ทรงอธิบายให้เขาฟังถึงแนวความคิดของนิสิต นักศึกษาไทย ซึ่งพระองค์ทรงคลุกคลีมาด้วยกว่า 20 ปีแล้วว่า นิสิต นักศึกษาของเขาเท่าที่ได้ทรงสังเกตมา แหวกแนวไม่ใช่เล่นเหมือนกัน แต่คนละตำรับตำรากันเท่านั้น เช่น พวกมันไปนอนให้เลือดเป็นแถว เพราะรู้ว่าเลือดแพง คนไข้อนาถาเต็มโรงพยาบาลไปหมด คนมีเงินที่จะไปอยู่ห้องพิเศษ มีน้อยเต็มที

เมื่อเกิดมีภัยพิบัติ น้ำท่วม ฝนแล้ง แมลงลง ไฟป่าเผาผลาญทั้งหมู่บ้าน นิสิตนักศึกษาที่ถนัดทางเกษตรก็ออกไปช่วยแนะนำชาวไร่ ชาวนา ให้รู้จักเลือกปลูกพืชที่จะให้ได้ผลเร็วพอชดเชยกับพืชที่สูญเสียไป ชาวไร่ ชาวนา จะได้ไม่อดอยากปากแห้งในปีนั้น เพราะชาวไร่ ชาวนา แต่ละครอบครัวที่ข้าพเจ้าได้ไปพบเห็นเอง มีลูก 20 กว่าคนก็ยังมี พวกที่ถนัดทางก่อสร้าง คนพวกวิศวกร ก็ออกไปช่วยสร้างสะพานชั่วคราวแทนสะพานที่ถูกน้ำพัดขาดไป ให้ชาวบ้านที่อยู่ลึกเข้าไปข้างใน มีโอกาสขนผลผลิตของเขามาขายได้เช่นเดิม ไม่เช่นนั้น ผลผลิตที่เขาอุตสาหะหอบเหวี่ยงต่างน้ำ เพาะปลูกมา ก็จะไม่และเสียหายไปหมด นิสิต นักศึกษาบางพวก ก็ไปช่วยทางราชการสร้างบ้านชั่วคราวขึ้นอย่างรวดเร็ว ให้ชาวบ้านได้พำนักพักพิงกันแดดกันฝนไป อีกพวกหนึ่งไปตามนิคม หมู่บ้าน สอนวิธีเก็บถนอมผัก ผลไม้ ไม้ให้รับประทานได้นาน พอลุงเจ้อค่าครองชีพไปบางพวกก็เดินบุกไปตามแหล่งเสื่อมโทรม สอนหนังสือให้เด็กยากจน ตั้งโรงเรียนวันอาทิตย์ อาศัยศาลาวัดบ้าง ให้เด็กจน ๆ อย่างลูกกรรมกร อย่างน้อยให้พออ่านออกเขียนได้ก็ยังมี เวลาเมื่อเลือกตั้ง ก็อาสาไปช่วยตามพระราชวินิจฉัยของพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่า นิสิตนักศึกษาของเรา สมัยใหม่ ล้ายุคไม่ใช่น้อย เขารู้จักประโยชน์การเดินขบวน เขารู้ดีว่า บ้านเมืองของเรายังยากจนนัก พี่น้องเพื่อนร่วมชาติส่วนใหญ่กำลังต้องการความช่วยเหลือจากเขามาก พระเจ้าอยู่หัวทรงทราบดีว่า นิสิต นักศึกษาของเรา ใช้พลังหนุ่มสาวของเขาควมไปกับปัญญา

นี่แหละ ที่ข้าพเจ้าจะขอพูดอย่างภาคภูมิใจว่า เมืองไทยของเรานี้ แปลกจริง ๆ อย่างนักหนังสือพิมพ์ชาวต่างประเทศว่า ขอให้ท่านทุกคนในที่นี้ กลับไปนอนคิดที่บ้านว่า ควรไหมที่เราจะรักษาความพิเศษ และความแปลกนี้ไว้ในผืนแผ่นดินไทย เพราะผืนแผ่นดินนี้ได้ให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ผู้พำนักพักพิง ตลอดมาจนตราบนานเท่านานนี้ ด้วยความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ซ้ำแบบใคร

ในที่สุด ขอให้ทุกคนที่หวังดี และสละเวลามาอวยพรวันเกิดแก่ข้าพเจ้าในวันนี้ จงประสบแต่ความสุข ความเจริญ โดยทั่วกัน

พระราชดำรัส
พระราชทานสมาคมองค์การเข้าเฝ้าฯ
ณ ศาลาศิวาลัย
วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๘

เมื่อ 16.00 น. วันที่ (8 สค. 2518) สมเด็จพระเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้เสด็จฯ ออก ณ ศาลาศิวาลัย เพื่อโปรดเกล้าฯ ให้สมาคมองค์การเข้าเฝ้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลและถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาคือ ชมรมกล่อมขวัญผู้ปฏิบัติราชการชายแดน สภาอากาศไทย โรงเรียนสอนตัดเสื้อเพื่อสมาคมสตรีอาสาสมัครรักษาดินแดน

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำรัสกับประธานชมรมกล่อมขวัญผู้ปฏิบัติราชการชายแดนว่า "ได้ทราบว่าคุณไปเยี่ยมกล่อมขวัญทหาร ซึ่งเป็นกรช่วยเหลือได้มากทางด้านกำลังใจ รู้สึกว่าเขาตั้งใจที่ได้รับน้ำใจ และขอให้ช่วยกันต่อไป" และมีพระราชดำรัสถามว่า การออกไปเยี่ยมไปกันอย่างไร ซึ่งคณะกรรมการของชมรมฯ ได้กราบทูลว่า การไปเยี่ยมทุกครั้งได้รับการสนับสนุนจาก กอ. รมน. และทางกองทัพอากาศ

หลังจากนั้นสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราโชวาทว่าขอใจที่ทุกคนพร้อมใจกันมาให้กำลังใจ เนื่องในวันเกิดที่จะมาถึงสองสามวันนี้ ซึ่งที่แรกก็ตั้งใจจะไปภาคใต้ฉลองที่นั่น แต่ติดงานจะต้องไปอุทัยธานี จึงต้องเลื่อนการไปภาคใต้ คนทางภาคใต้ก็บ่นว่าทำไมไม่ไปซ้ำ ภาคใต้นั้นที่อยู่บนหน้อยเพราะเป็นเมืองที่กันดารคนกรุงก็บ่นว่าอยู่ในกรุงน้อยเหลือเกิน คนกรุงไม่น่ารักหรืออย่างไร ซึ่งไม่ใช่ นั่น ที่ออกไปข้างนอกก็เพื่อไปหาประชาชน รู้จักกับประชาชน ซึ่งทุกแห่งทุกภาคสำคัญเท่ากันหมด ไม่ใช่ช่องนอกหรือเมืองหลวงและไม่เกี่ยวกับการเมือง พูดถึงการเมืองนั้นสำคัญน้อยมาก ถ้าเทียบกับการอยู่รอดของชาติ ความสงบของบ้านเมือง ฉะนั้นจึงอยากให้ทุกฝ่ายมีความสามัคคีกัน

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำรัสอีกตอนหนึ่งว่า ประชาชนคนไทยนั้นเป็นเผ่าที่มีใจกตัญญูมาก จะเห็นได้ตามชายแดนภาคเหนือ เชียงราย สกลนคร นครราชสีมา รู้คุณค่าดีในประเทศของตนเอง โดยมีพวกญวน เขมร ลาว ลี้ภัยเข้ามาก็ได้ได้รับความกตัญญู คนไทยให้ความช่วยเหลือ เขามั่นใจว่าคนไทยมีคุณสมบัติที่ประเสริฐ มีเมตตา กตัญญูสงสารผู้ตกยากไม่ว่าจะเป็นใคร

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำรัสต่อไปว่า ในการเดินทางไปไหนมักจะได้ยินคำว่าพระบารมีปกเกล้าฯ ซึ่งที่แรกก็ไม่เข้าใจว่าอะไร แต่เมื่อฟังจากพระอริยสงฆ์อธิบายว่า บารมีนั้นเป็นบารมีของคนที่ดีสร้างสมทีละนิดทีละหน่อย ความดีที่สร้างสมคือบารมี คนไทยทั้งชาติสร้างบารมีมาโดยตลอด

เกี่ยวกับบ้านเมือง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ รับสั่งว่ามีเด็กคนไทยอายุ 16 ไปอยู่ที่อเมริกาได้เห็นชาวญวนไปอยู่ออสเตรเลีย อเมริกา เด็กคนนั้นบ่นว่าอยากกลับบ้านมาตายเมืองไทยดีกว่าเพราะที่เมืองนั้นเขาทนไม่ได้ที่เห็นว่าเป็นคนที่ยกย่องเหยียดหยามทำให้ได้รับความอับอายต่าง ๆ ถูกล้อเลียนว่าไม่มีแผ่นดินจะอยู่ ซึ่งแสดงว่าคนต้องรับประเทศชาติ และทุกวันนี้ที่ได้อินคำว่าช่วยขวานนั้น การปฏิบัติสำคัญมากกว่า จะเห็นว่าที่ปรอทเกล็นนี้สังคมนิยมก็สู้กับคอมมิวนิสต์แล้ว ทำไมสู้กัน โดยเฉพาะประเทศของเรานั้น จะเป็นสังคมนิยมก็เป็นมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชจะเห็นได้ว่า ไฟฟ้า น้ำประปา ก็เป็นของรัฐมหาวิทยาลัยของรัฐ ไทยเป็นประเทศกสิกรรมมีการป้อนให้ชาวบ้าน รัฐก็เป็นผู้ดูแลคนให้โดยประชาชนเป็นผู้เสียภาษีอากรให้

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำรัสว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทำตำบลหินเหล็กไฟ จังหวัดประจวบ ทรงขับรถจี๊ปได้มีประชาชนมาพูดว่า ท่านครับผมไม่ยอมให้เสียสักกระเบียดนิ้ว ผมไม่ยอมจริง ๆ ท่านถามว่าจะไรกัน เขาก็บอกว่าเขาจะไม่ยอมให้เมืองไทยที่เขารักต้องเสียไปเลยแม้แต่นิ้ว

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงรับสั่งว่าเมื่อไปชายแดนนั้น ไม่ได้กลัวว่าชาวกรุงรู้ทันหรือหลงไหลแล้วจึงไปหาชาวบ้าน แต่ไปหาชาวบ้านซึ่งที่จริงเขาลดมาก แต่เขาไม่พูดเพียงแต่รับฟัง แต่เขาซึ่งรู้ว่าเมืองไทยเฝ้าไทยมีอายุเกือบพันปี ที่อยู่สงบสุขทุกวันนี้ เพราะคนไทยเป็นผู้มีน้ำใจประเสริฐ มีเมตตาคุณตา トラบโคที่ไม่มีประเทศชาติคนไทยจะซุกซนอยู่ไม่ได้ คนไทยทุกคนทุกแห่งฉลาดตัดสินใจ และจะไม่ยอมเสียสักตารางนิ้ว และทหารนั้นไม่ยอมให้มีการแยกว่าเป็นทหารพลเรือน ตั้งแต่โบราณ ทหารไทยก็มาจากประชาชน ชวนา ทหาร เป็นที่นิยมของคนต่างจังหวัดไม่ไช่กรุงเทพฯ ต่างจังหวัดรู้สึกว่ามีชีวิตอยู่กับทหาร ถ้าทหารยอมปล่อยให้ประเทศก็ไปไม่รอด ทหารตำรวจต้องทำหน้าที่ และมีศิลปินทั้งหลายที่เข้าใจกล่อมขวัญทหารที่ไกลบ้านไกลเมือง ถ้าทหารวางอาวุธทุกอย่างก็สิ้นเราต้องให้กำลังใจเขา ได้เคยพบกับพ่อของทหารที่ชื่อวิชัย ซึ่งตายที่ห้วยโกน ได้มีคนเอาเงินไซของให้เขา เขาขำขำของนั้นทั้ง พูดว่าเงินซื้อน้ำใจไม่ได้ ลูกถูกด่าว่าทหารไม่ตายนั่นอย่างนี้ เมื่อไหร่นักศึกษาจะออกไปทำการรบช่วยทหารบ้าง ขณะนั้นก็ให้นักศึกษาตอบว่าการรบเป็นหน้าที่ของทหาร ช่วยไม่ได้ พ่อทหารตอบว่าใครก็ตามที่รู้ว่ามันเป็นคนไทยมีหน้าที่รักษาปกป้องกันประเทศด้วยกันทั้งนั้น

ระหว่างนั้นมีหนังสือพิมพ์ไทยรัฐอยู่ด้วย แต่ก็ไม่เห็นลงข่าว ขณะนั้นก็มีการรายนายทหารมากกระซิบบอกว่า มีนักศึกษาและมีหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ก็บอกว่าไม่เป็นไรไม่ได้ตำหนิอะไร

ในที่สุด สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำรัสว่าครอบครัวของข้าพเจ้าสัญญาจะขอรับใช้ประเทศชาติจนสุดกำลังทุกประการ

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต
วันศุกร์ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๒๑

ก่อนอื่นขอให้ทุก ๆ ท่านนั่งลง เพราะข้าพเจ้าจะไม่ใช่ว่าเพียงแต่พระราชดำรัสเท่านั้น จะเป็นการคุยอย่างยาว ๆ ขอเชิญนั่งก่อนทุกคน ขอเพียงอย่างเดียวอย่าเพิ่งหลับเท่านั้นแหละ

อยากจะแจ้งกับทุก ๆ ท่านว่า วันนี้เป็นวันที่ข้าพเจ้ามีความรู้สึกปลื้มปิติตื่นต้นใจมากที่ท่านทั้งหลายพร้อมใจกันมาแสดงน้ำใจไมตรีให้พร ให้กำลังใจด้วยถ้อยคำไพเราะมีความหมายลึกซึ้ง เป็นเวลาถึงเกือบ ๓๐ ปีแล้วที่ประชาชนไทยทั้งหลายได้ให้กำลังใจข้าพเจ้าตลอดมานับแต่ได้ดำรงตำแหน่งพระราชินี ตั้งแต่อายุ ๑๗ จนจะ ๔๗ อยู่แล้วเรียกว่า่างแล้ว ย่าง ๔๗ แล้ว ไม่มีสักครั้งหนึ่งที่คนไทยทั้งหลายจะทอดทิ้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าและครอบครัวคนไทยทั้งหลายได้ให้ความอบอุ่นตลอดมา ข้าพเจ้าจึงขอขอบใจท่านทุกคนที่มาถวายพรทั้งเป็นส่วนตัวและทั้งในนามของ สภา อังคการ ตลอดจนมูลนิธิต่าง ๆ การที่ข้าพเจ้ามีกำลังใจทำงานก็เพราะท่านทั้งหลาย โอบอุ้มช่วยเหลือเป็นกำลังใจตลอดมา แม้ทำอะไรผิดพลาด ท่านทั้งหลายติติเพื่อแก้ไข เพื่อให้ข้าพเจ้าทำหน้าที่ได้ดี ไม่เป็นที่ขยหน้าของชาวต่างประเทศ วันนี้ข้าพเจ้าจึงอยากจะตอบสนองความเมตตาคุณงามที่ท่านทั้งหลายได้แผ่มเมตตาถึงข้าพเจ้าและครอบครัวโดยที่จะกล่าวผ่านทางองค์การสหประชาชาติสากลแผนก FAO ได้ลงมติภายใต้การเสนอของหม่อมงามจิตร บุรฉัตร โดยที่หม่อมงามจิตรได้รับเกียรติเป็นประธานสภาสตรีสากลได้เสนอว่าปีนี้จะให้เหรียญ จะทำเหรียญเงิน ทอง ทองแดง เป็นรูปข้าพเจ้าในฐานะที่ท่านทำหน้าที่ให้ทุก ๆ คน FOOD FOR ALL เป็นคติของเขา และเมื่อเขาลงมติพร้อมกันว่านี่เป็นปีของพระราชินีของประเทศไทย ข้าพเจ้าถือว่าไม่ใช่เป็นความดีของข้าพเจ้าเอง ถือว่าทั้งหลายนี้เป็นความดีของท่านทั้งหลายที่ได้แผ่มเมตตาจิตโอบอุ้มพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าตลอดมา จึงขอยกความดีทั้งหลายเหล่านี้ให้แก่ท่านทั้งปวง ให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตามปกติแล้วในวันเกิดข้าพเจ้ามักจะหาโอกาสใช้เป็นการเดินทาง มักจะเดินทางไปภาคใต้ประชาชน ตลอดจนข้าราชการ ก็อุทิศหรือไม่ว่าจะดึกดื่นอย่างไร คอยรับ แต่ปีนี้เป็นเพราะได้คิดตั้งถ้อยคำส่งเสริมศิลปพิเศษขึ้น เพราะได้เห็นผลงานที่พี่น้องชาวนาชาวไร่ของเราทั่วประเทศไทยประสบผลสำเร็จ แสดงให้เห็นว่าชาวไร่ชาวนาของไทยเราไม่เพียงแต่เรียกว่า กระตือล้นหลังหรือรากฐานที่เข้มแข็งนอกจากจะผลิตอาหารมาเลี้ยงคนไทยแล้ว ยังผลิตอาหารเลี้ยงชาวโลก ซึ่งเป็นผลให้ข้าพเจ้าได้รับเกียรติได้รับเหรียญนี้ก็เพราะพี่น้องชาวไร่ชาวนานี้เอง ข้าพเจ้าจึงคิดว่าควรจะใช้วันเกิดนี้เป็นวันของชาวไร่ชาวนาของประชาชนไทย จึงจัดให้เป็นวันส่งเสริมศิลปพิเศษขึ้น เพื่อสนองความปรารถนาดีของพี่น้องประชาชน ชาวไร่ชาวนาแล้วก็ในวันแสดงฝีมือของศิลปินซึ่งท่านทั้งหลายก็เห็นอยู่ปรากฏกับตา เช่น เสื้อที่ข้าพเจ้าใส่นี้ ก็ทอและให้สีโดยชาวนาทางภาคอีสาน ชาวนาชาวไร่นี้แสดงให้เห็นชาวต่างประเทศเห็นจากฝีมือของเขา ในการผลิตศิลปพิเศษ ว่าเผ่าไทยเป็นเผ่าที่มีความเจริญ มีวัฒนธรรมมายังยืนนานแล้ว ไม่ใช่เป็นผู้ที่เป็นเผ่าที่เกิดใหม่หรืออะไรอย่างนั้น เพราะเหตุนี้เราจะเห็นได้ว่าการฟ้อนรำ ดนตรีก็ดี แม้แต่วิถีทอผ้าอย่างนี้ ข้าพเจ้าไม่มีส่วนเลยที่จะไปให้สีหรือออกแบบเขาเป็นผู้ทำทั้งสิ้น พอถามเขา เขาก็บอกว่าอยู่ในหัว ญ่อย่าตายสอนมา นี้แสดงให้เห็นว่าคนไทยเราเป็นชนชาติที่เจริญมานานไขแล้วทุกคนตลอดถึงชาวต่างประเทศที่ได้เห็นความสวยงามของผ้าไหมมัดหมี่ในด้านสี ลวดลาย และชนิดของผ้ามักจะบอกว่า พระราชินีให้สีไหม ออกแบบไป ไม่เป็นความจริงเลย เพราะข้าพเจ้าไม่มีความสามารถถึงขั้นนั้น ชาวไร่ชาวนาเป็นคนให้สีและออกแบบลวดลายต่าง ๆ ตลอดมา วันเกิดปีนี้ได้มีงานส่งเสริมศิลปพิเศษ และได้รับความร่วมมือร่วมใจจากองค์การ สมาคม มูลนิธิ ทั้งหลายอย่างมาก จนสำเร็จลุล่วงด้วยดีได้ผลน่าชื่นชมมาก ที่ทราบว่าได้ผลเพราะว่าวันนั้น ข้าพเจ้าได้ตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปทอดพระเนตรการทำปุ๋ยหมัก ซึ่งคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหาวชิราวุธ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล เกษตร ชวด้วยกัน พร้อมใจกันคิดว่าจะทำอย่างไรจึงจะให้สิ่งปฏิภูลจากคนที่แทนที่จะลงไปในถังค้เซปติกถังค้แล้วปล่อยไหลออกไป สู่มแม่น้ำลำคลองเป็นผลให้ปลาตายให้น้ำเน่า คณาจารย์ที่เก่งทั้งหลายนี้พร้อมใจกันคิดว่าจะทำอย่างไร จะทำให้ของเสียนี้เป็นประโยชน์ก็คิดกันว่า ทำปุ๋ยหมักโดยคณาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เก่งมาก ทุกสิ่งทุกอย่างที่ควรจะไป รบกวอน ฆ่าปลาก ฆ่ากุ้งนี้ กลับมาเป็นปุ๋ยสำหรับต้นทุเรียนและก็มีผลไม้ชนิดเดียว แล้วอาจารย์ของคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดลก็ไปสำรวจน้ำ ญ่ แล้วก็ตัวปุ๋ยแห้ง ด้วยว่าที่มาทำอย่างนี้จะมีเชื้ออะไรออกไปแพร่บ้างที่จะเป็นผลร้ายต่อส่วนรวม เมื่อร่วมใจกันพร้อมใจกันหมดก็ปรากฏว่าเป็นผลสำเร็จดังตาม หนึ่งในคนไทยที่เกิดมากขึ้นทุกทีจะต้องกลัวการตายของพันธ์ปลาจะน้อยลง สอง จะทุนเงินซื้อน้ำมันจากต่างประเทศ สำหรับปุ๋ยเคมี เพราะเนื่องจากปุ๋ยเคมีนี้ ถ้าใช้

มาก ๆ ดินก็จะกลับเสีย ใช้สัก ๖ ปี ดินก็เสียแล้ว เพราะฉะนั้นจึงอยากจะคุยกับท่านให้ฟังว่าที่เมืองไทยเราอยู่รอดเป็นเอกราช ทุกคนเป็นไทแก่ตัวเองก็เพราะความดีความพร้อมใจของคนไทยด้วยกันเองตลอดมา ชาวหนทบุรีที่ข้าพเจ้าตามเสด็จฯ ไปครั้งนั้นมาเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่าหม่อมท่านผมได้ไปดูงานศิลปาชีพ งานอะไรที่จัดเพื่อชาวนา ๒ วันผมชอบจริง ๆ เชียวท่าน เพราะว่ามันเป็นการแสดงฝีมือของพวกเราชาวไร่ชาวนา ให้คนในเมืองได้รู้ ว่าเราทำอะไรบ้าง เราทำอะไรเป็นบ้าง บอกถูกใจพวกเราจริง ๆ ข้าพเจ้าก็ถือว่าเป็นการให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าและแก่คณะนางสนองพระโอษฐ์ทั้งหลาย ซึ่งถ้าไม่มีพวกเขานี้ก็ และท่าน สมามทั้งหลายนี้ งานอะไรก็ไม่วันสำเร็จลงได้ ข้าพเจ้าเลยขอถือโอกาส เหตุที่ พยายามจัดทำโครงการส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษขึ้นเป็นมูลนิธิเพราะได้ตามเสด็จฯ ไปทั่วทุกมุมเมืองไทย ได้ไปเห็นว่าคนไทยมีจิตใจสูงเมตตาสสูง เสียสละ รักสงบ ไม่เห็นแก่ตัว จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ตามที่ตั้งต่าง ๆ นี้ จะได้รับการทำนุบำรุงจากชาวบ้าน ซึ่งเขาเองเขาก็ยากจนและจะเห็นได้ว่า โบสถ์มีสยิดหรือว่าโบสถ์ของชาวคริสเตียนต่าง ๆ อยู่รวมกันที่ไหนต่อที่ ไหน ไม่มีการรังแกกันเลย สมกับว่าดินแดนนี้เป็นดินแดนของเผ่าไทย คือคนที่รักอิสระแล้วก็รักสงบจริง ๆ ต่างคนต่างสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นดินแดนของศาสนาจริง ๆ ทางภาคใต้ก็มีความขยันขันแข็งในการประกอบกรงานทางภาคใต้ประชาชนมากที่สุดที่นับถือ ที่เป็นอิสลาม เป็นเหตุให้การลักเล็กขโม้น้อยไม่มีเลย ทุกคนอยู่ด้วยความสงบสุขเพราะว่าขึ้นชื่อว่าศาสนาที่สอนให้คนมีจิตใจสูงละทิ้งความโลภในทางด้านวัตถุได้บ้าง ทำให้เกิดความ สงบสุขขึ้น มีชาวชนบทอีกจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นจำนวนมาก เช่น ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ประสบกับฝนแล้ง บางที่แล้ง ๕ ปีติดต่อกันฝนไม่ตกเลย บางจังหวัด ทำให้เขาไม่มีจะรับประทานพอ ไร่นาเสียหายก็ต้องไปกู้หนี้ยืมสินเพื่อมาเลี้ยงลูกเลี้ยงครอบครัว เมื่อข้าพเจ้าเห็นเขามารับเสด็จฯ เห็นผ้าถุงที่เขาใส่สวยงามเสียเหลือเกิน เป็นไหมมัดหมี่ แล้วเขาก็ นั่งกับพื้นอยู่อย่างนั้นก็ถามเขา ที่ทำเอง เขาบอกว่าทำเอง เขาเลี้ยงไหมเองที่บ้าน คนละกี่กระดัง ๒๐-๓๐ กระดัง แล้วมีผ้าขาวบาง ๆ ปิดเท่านั้นเอง และหม่อน ตัวหม่อนก็เป็นต้นไม้ที่ทนแล้งได้ อย่างข้าวไม่สามารถทนแล้งได้แต่หม่อนนี้ถึงจะแกร็นอย่างไร ก็ทนแล้งได้เป็นต้นไม้ที่เหมาะกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือจริง ๆ เมื่อข้าพเจ้าเห็นดังนั้นเห็นความสามารถความสวยของมัดหมี่ก็เลยบอกเขาว่าขอ ให้พี่น้องทอให้ฉันใส่ได้ไหม จะขอซื้อ เขาบอกได้ เต็มใจ เขาก็ทอให้ นั่นจะเป็นการตั้งต้นศิลปาชีพแล้วบอกเขาว่าให้คิดเงินมาเถอะ เขาจะขอแค่ถุงละ ๒๐๐ บาท ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ยุติธรรมเลย เพราะว่างานนี้เป็นงานละเอียดอ่อน และสวยงามมากเลยให้เขาเป็นจำนวนมาก เขาก็มีกำลังใจจนเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ได้ ยิ่งอยู่ตามครัวเรือนแต่กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมากมาย บัดนี้มีมากกว่าพันครอบครัวแล้ว ที่อยู่ในมูลนิธินี้แล้วก็มีการต่างประเทศที่นิยมและขอติดต่อขอให้มูลนิธินี้ส่งผ้าไหมมัดหมี่ออกเท่าไร เขาจะรับซื้อทันที เช่นมือผู้หนึ่ง สวยเหลือเกิน ชาวบ้านชายฝั่งละ ๕๐๐ ความจริงเขาขอ ๓๐๐ แล้วข้าพเจ้า ๕๐๐ ผืนหนึ่งก็ราว ๆ เมตรกว่า ข้าพเจ้าเอาไปซูดริตชาวต่างประเทศโดยอธิบายกับเขาว่า ทุกบาททุกสตางค์จะไปช่วยชาวนาไทย ชาวต่างประเทศเขายินดีเขาบอกว่าคนเราอยู่ลำพังไม่ได้ ต้องช่วยกัน ต่างคนต่างต้องช่วยซึ่งกันและกันในโลกนี้ ชาวต่างประเทศนั้นเป็นชาวญี่ปุ่น มีเมตตาจิตมากที่จะช่วยเมืองไทยให้ได้อยู่ดีกินดีขึ้น เขาบอกไม่เงินอะไรจะทรงชายเขาเพิ่มขึ้นก็ได้ ข้าพเจ้าก็บอกอย่างนั้นขอ ๔๐๐ ขอผืนละ ๔๐๐ เขาบอกเขาซื้อ ๔๐๐ ของพระองค์ท่าน แล้วไปขายที่ญี่ปุ่น เขาขายได้ผืนละ ๖๐๐ ดอลล่าร์เขาว่าอย่างนั้น เท่ากับหมื่นกว่าเพราะความงามของผ้า เขาบอกวางลงเท่านั้น คนญี่ปุ่นทั้งหลายคว่ำเลย เขาไปไว้ตัดกิโมโนบอกสวยงาม เป็นศิลปะที่ละเอียดอ่อน บอกว่าเมื่อโบราณ ชาวญี่ปุ่นเคยมีศิลปะแบบนี้คล้ายคลึงกันมาก เดียวนี้ก็ไม่ได้ทำแล้ว เพราะว่าประเทศเขาร่ำรวยขึ้น แต่เขายังอยากใส่ แต่ข้าพเจ้าว่าเขามีจิตเมตตากับเมืองไทยด้วย

สีทองของมัดหมี่ที่ชาวบ้านได้แทรกไว้ในผ้านี้ ชาวต่างประเทศถามว่าเป็นสีอะไร สีธรรมชาติหรือสีเคมีวิทยาศาสตร์ ข้าพเจ้าบอกว่าเป็นสีธรรมชาติชาวบ้านจะบอกหมดเลยว่าสีแดงจากครั้ง สีเหลืองข้าพเจ้าไม่เคยเห็น รากไม้เขาเรียกว่าเซล พอทอไปแล้วจะออกเป็นประกายทองทั้งดงาม ไม่ใช่ทองแบบกาวาน่าเกลียดดูวาวอย่างนั้น เป็นทองที่ขี้นมส่งมาที่เดียว อันนี้ก็เป็นศิลปะที่ชาวต่างประเทศสนใจมากอีกอย่างหนึ่งของชาวภาคใต้สุราษฎร์ นครศรีธรรมราช และเดี๋ยวนี้แพร่ขยายด้วยความเก่งของคนไทย มาที่นราธิวาสด้วย คือกระเป๋าย่านลิภา ย่านลิภาในที่แรกข้าพเจ้าก็คิดว่าเป็นหมู่บ้านหนึ่ง แต่ตอนหลังเห็นชาวต่างประเทศ เขาสนใจมาก จึงได้ทราบว่าเป็นโยชนิดหนึ่งอยู่ในตระกูลของเฟิร์น แข็งแล้วเหนียวมาก เหนียวแล้วอ่อนสลายเชียวถักได้อย่างงดงาม สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้สมเด็จพระบรมราชินีต่าง ๆ ถัก ซึ่งบัดนี้อายุกว่า ๑๐๐ ปีก็ยังสวยงาม เมื่อคราวท่านนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นมา ข้าพเจ้าก็ให้ดู เขาก็ตื่นตื่น บอกว่า หม่อนนี้เป็นโยอะไร ถึงได้สวยงามและอยู่ได้ทนทานกว่าหวายอยู่ถึง ๑๐๐ ปี และยัง ๑๐๐ ปี สียังขี้นมไปสวยเป็นมันอยู่ในที่สวกว่าถักใหม่ ๆ อีก เขาบอกนี่ควรจะส่งเสริมออกนอกประเทศทั้งนี้ที่เล่ามานี้อยากให้ท่านทั้งหลายทราบว่า ประเทศไทยของเรานั้นของเรามีอนาคตมาก และเราต่อกันถ้าพร้อมใจกันอย่างนี้ จะมีเศรษฐกิจที่แข็งแรงมั่นคง เพราะทุกคนจะรู้จักใช้เวลาว่างหาเงินเพิ่มช่วยเหลือครอบครัวของตนเองโดยไม่ต้องเป็นหนี้เป็นสินอีก ก็ในหนังสือนี้เขาบอกว่า ย่านลิภาที่ใช้ตั้งแต่สมเด็จพระบรมราชินีของรัชกาลที่ ๒ สมเด็จพระศรีสุริเยนทร์ ข้าพเจ้าลืมนำไปเพื่อให้ทุกคน หมายความว่า ชาว

กรุงเทพฯ ซึ่งมักจะมาจากที่ต่าง ๆ นี้ได้รู้ว่าชาวไร่ชาวนาของเราเก่งอย่างไร และมีน้ำใจที่ยอดเยี่ยมอย่างไร จึงช่วยกันจัดรายการนี้ขึ้น ศิลปินขึ้น และได้ข่าวว่าเพียงไม่กี่วันก็ได้ตั้ง ๖ ล้าน ข้าพเจ้าดีใจมากและขอขอบใจท่านทั้งหลายในที่นี้ เพราะทุกคนได้ช่วยเหลือหมด ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าเราช่วยเหลือคนหมู่มาก ให้มีฐานะความเป็นอยู่มั่นคงขึ้นได้เท่าไร เราทั้งหลายและชาติของเรา ก็จะมีความมั่นคงขึ้นเพียงนั้น ขอขอบใจทุกท่านที่มีความปรารถนาดี สละเวลามานั่งคอยอวยพรให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าในวาระที่อายุ ๔๖ ปีเต็มอย่าง ๔๗ ขอให้ท่านทั้งหลายมีความสุขความเจริญทั้งกายและใจ เพราะว่าถ้าแม้ฉันเจริญแต่กายเฉย ๆ ก็ไม่ดี ถ้าเจริญทางใจด้วยประเทศชาติจึงจะมั่นคง ขอบใจทุกคน

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล

ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต

วันอาทิตย์ที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๒

ข้าพเจ้าขอขอบใจทุก ๆ ท่านที่มาชุมนุมถวายพรเนื่องในวันเกิดครบ ๔๗ ปี ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม คำกล่าวของท่านประธานศาลฎีกาเป็นที่จับใจข้าพเจ้ายิ่งนักทำให้รู้สึกว่ายิ่งมีหน้าที่ที่จะต้องทำงานให้มากกว่านี้อีก ตัดความเห็นแก่ตัวเห็นแก่เหนื่อยออกลงอีก ความจริงแล้วการที่ผู้ใหญ่ในวงราชการทั้งหลายได้ดำรงขึ้นนั้นเป็นของประเสริฐมาก ที่ว่าวันเกิดควรจะเฝ้าฯ เพื่อเป็นการประนีประนอมตัวอย่างข้าพเจ้าคิดว่าความคิดนี้เป็นสิ่งที่ดีก็เลยตัดการเลี้ยงวันที่ ๑๒ ในฐานะวันเกิดใช้เป็นวันขายผลิตภัณฑ์จากชาวบ้านจากมูลนิธิศุภนิเวศน์ที่ข้าพเจ้าได้ตั้งขึ้น ก็เลยตั้งเป็นวันมูลนิธิศุภนิเวศน์ซึ่งจะผลิตภัณฑ์ของชาวบ้าน ชาวนา ชาวไร่ ให้ได้มากที่สุด มีบางปีที่หนีไปแล้ววันที่ ๑๒ ใช้เป็นวันเดินทางไปที่ภาคใต้เพื่อไปปฏิบัติภารกิจภาคใต้ ก็ได้รับความปลอบปล้ำใจทุกแห่งที่สนามบิน ทั้งข้าราชการ ทั้งประชาชน ทั้งพ่อค้า ต่างก็คอยอวยพรอยู่ตามสนามบินต่าง ๆ ที่จะต้องผ่าน ก็เลยตัดสินใจว่าไม่หนีดีกว่าเอาเป็นวันมูลนิธิ

ขอให้ทุกท่านตระหนักว่าที่ข้าพเจ้าได้รับเหรียญเชเรสก็ดี ก็ได้รับความยกย่องก็ดี ก็เพราะว่าความร่วมมือความช่วยเหลือสนับสนุนจากท่านทั้งหลายทุกคน มิฉะนั้นแล้วลำพังคนเดียวจะทำอะไรสำเร็จหมดทุกอย่างนี้เป็นไปไม่ได้วันนี้ขอโอกาสได้เล่าตลอดเวลาระยะปีที่แล้วผ่านมาให้ท่านฟัง ซึ่งคงจะยาวสักหน่อย ขอเชิญนั่งเถาะ

ความจริงที่ข้าพเจ้ามีกำลังใจและกำลังกายที่จะปฏิบัติหน้าที่รับใช้บ้านเมืองก็เนื่องด้วยเหตุนี้ถึงคำของพ่อที่สอนมาตั้งแต่เล็ก ๆ และก็เมื่อแต่งงาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงสอนตลอดมาว่าแผ่นดินนี้มีคุณ มีบุญคุณแก่ชีวิตของพวกเราทุกคน เพราะฉะนั้นชีวิตที่เกิดมานี้อย่าได้ว่างเปล่า จึงตอบแทนให้รู้สึกดีเสมอว่าเป็นหนี้บุญคุณ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบรมราชาภิเษกเมื่อพระชนมายุ ๒๒ ชันษา ก็ได้ทรงเฉลิมพระมหาพิชัยมงกุฎต่อพระพักตร์พระสยามเทวาริราชเจ้า แล้วก็ทรงเล่าคำปฏิญาณว่าเราจะปกครองแผ่นดินโดยยุติธรรม โดยที่พิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบแล้ว ว่าควรจะทำปฏิบัตินั้นอย่างไรในภาวะอย่างไร เนื่องจากคืออันนี้จำเป็นต้องกล่าวเพราะว่าเป็นเหตุให้ข้าพเจ้าได้เหรียญเชเรสมา แต่พระองค์ท่านซึ่งเป็นผู้สอนและทำงานหนักกว่าก็ยังไม่เห็นได้อะไรยกย่อง ความจริงการสรรเสริญการยกย่องไม่ใช่ว่าแปลว่าคนนั้นดีหรือเก่งกว่าคนอื่น อาจจะเป็นเพราะว่าเขารู้จักคนนั้นมากกว่าคนอื่นเท่านั้นเอง เพราะพระองค์เองนี่เป็นผู้ที่ทำและสอนมาทุกอย่าง เมื่อคราวที่ได้รับเหรียญเชเรสนั้นก็แลยมมีพวกนักหนังสือพิมพ์ต่างประเทศมาขอสัมภาษณ์เป็นแถว ซึ่งทุกครั้งข้าพเจ้าก็เหนื่อยแตก อยากรออกไปพักผ่อนหรือไปเยี่ยมประชาชนมากกว่า เพราะว่ามีหมื่นเกือบ ๆ ๒๐ ปีแล้วกรรมังไม่ได้ไปเมืองนอกเลย ภาษาถิ่นขึ้นเต็มหมดแล้ว ไม่ค่อยได้ขีด พอลออกมาหน้าทีวีก็คิดอะไรไม่ออกแล้ว พูดไม่ออก เพราะฉะนั้นก็เลยพยายามจะตอบ ให้ดีที่สุด เพราะว่าเขาก็ถามถามกับบอกเขาว่าขอโทษเรื่องภาษาด้วยเพราะไม่ค่อยได้ใช้ แต่ก็มิอะไรเอนไซโครปีเคยเดินได้คือนางสนองพระโอษฐ์คอยช่วยเหลืออยู่ เขามักจะถามว่าหน้าที่ของพระราชินีไทยนี่คืออะไร เป็นอย่างไรข้าพเจ้าก็บอกเขาว่าก็เหมือนพระราชินีทั่วไปก็คือเป็นมารยาของประมุขประเทศ ซึ่งก็จะทำตัวให้เป็นพอใจของคนส่วนมากเท่าที่จะทำได้ และก็ทำตัวให้เรียกว่าเป็นที่เชื่อถือ คริทธาไม่ได้ประชาชนเขาอายุได้ ขายหน้าได้เท่านั้น แล้วเขาก็ถามว่าก็เห็นเสด็จฯ ไปที่ไหน ๆ ตลอดเวลาไม่เห็นได้ออกไปต่างประเทศอีก ก็ได้ตอบเขาว่าที่ ไม่ได้ออกต่างประเทศ อีกนี้เพราะว่าเมื่อคราวเสด็จฯ ไปเยี่ยมประชาชนทุก ๆ ภาค หลังจากบรมราชาภิเษกแล้วได้ทอดพระเนตรเห็นว่า จะทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอย่างผิผืนเช่นว่าไปแค่เยี่ยมเป็นทางการเท่านั้นนะ รู้สึกว่าไม่เพียงพอกับภาวะของบ้านเมืองเราที่เป็นอยู่ เพราะว่าความตื่นตันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีขึ้นหลังจากที่ไดทอดพระเนตรเห็นว่าแม้แต่จะรถไฟหยุดเพียงไม่กี่นาที ประชาชนซึ่งเดินทางมาเป็นวัน ๆ เป็นแสน ๆ เพราะว่ามีรูปและหนังสือก็ได้ออกอยู่ ก็ทำให้ข้าพเจ้าระลึกได้ว่าคำว่าพระมหากษัตริย์ในประเทศไทย อย่างที่ได้สัมภาษณ์กับนักหนังสือพิมพ์อเมริกัน ใช้คำว่า The Nearward King ก็สามารถทำให้ประชาชนเดินทางมาเป็นวัน ๆ และมารออย่างมากมายก่ายกอง อันนี้ไม่ใช่จะพูดอย่างเหอเหมิหรือยกตัว หากว่าพูดด้วยความสำนึกในกตัญญู มีความกตัญญูต่เวที่ สำนึกถึงพระเดชพระคุณของบรรพบุรุษของไทยทั้งหลายหมายถึงอดีตพระมหากษัตริย์ เช่นถ้าแม้ว่าคำว่าพระมหากษัตริย์หมายถึงผู้ที่กตัญญู ชนม์แล้ว เชื่อว่าคำว่าพระเจ้าอยู่หัวมานี้ประชาชนก็คงหาเรียบเปิดอ่านไปหมด หรือไม่อย่างนั้นก็ต้องบังคับบัญชาเขา มา วันที่แรกที่ข้าพเจ้าได้พบการต้อนรับของประชาชนตอนที่แต่งงานใหม่ ๆ ได้เห็นเขาถอดพระบาทพระเจ้าอยู่หัว และเห็นพระองค์ทอดพระองค์ลงบนหลังของผู้เฒ่าผู้แก่แล้วทักทายนี้ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าบรรพบุรุษของเราได้กระทำบุญบารมีในฐานะที่ว่าคงจะเป็นที่เป็นคนดีที่ปกป้องให้ความสุข ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชน เป็นแน่ มิฉะนั้นแล้วจะไม่ได้มีผลอย่างนี้ตก

ทอดเป็นมรดกของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็เลยบอกกับผู้สื่อข่าวต่างประเทศ ว่าไม่ใช่เราทั้งสองคนเลย หากแต่ว่าบรรพบุรุษของเราได้กระทำไว้ และผลก็เลยบันดลเป็นเช่นนั้นแล้วก็ทำให้คิดถึงบรรพบุรุษของเผ่าไทยทั้งหลายที่ทำให้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้า รู้สึกว่าทำงานเท่าไรก็ยังไม่คุ้มยังไม่สมกับที่บรรพบุรุษของเผ่าไทยทั้งหลายผู้ที่ได้ปกป้องยึดแผ่นดินนี้ได้มาตลอด แล้วดูตามประวัติศาสตร์แล้ว ท่านทั้งหลายได้ประสบความสำเร็จทุกอย่างมากมาย แต่ท่านทั้งหลายก็แน่วแน่ในปณิธานที่จะทำนุบำรุงผืนแผ่นดินนี้ไว้ให้เป็นแผ่นดินที่ร่มเย็น เป็นแผ่นดินที่ทุกคนมีอิสระเสรีที่มีความเชื่อถือในศาสนาใดก็ได้ มีความสงบสุขอยู่ในศาสนาของตนโดยที่ไม่มีการข่มเหงรังแกบีบคั้น อันนี้เป็นลักษณะประเสริฐของไทยทั้งหลาย ซึ่งข้าพเจ้าอยากขอให้ทุกท่านนำคำพูดของข้าพเจ้าไปคิดดูให้ดี แล้วก็เห็นว่าข้าพเจ้านั้นไม่ได้ดีพิเศษอะไรเลย เพียงแต่ว่าเมื่อนึกถึงพระคุณอย่างนี้แล้วก็ต้องยิ่งพยายามที่จะทำให้สุดท้ายความสามารถ และได้เกิดมาในพระบวรพุทธศาสนา สำหรับข้าพเจ้าเองรู้สึกว่าเป็นกำไรของชีวิตอย่างหนัก เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เราสามารถอยู่ด้วยความสุข ด้วยความอิ่มใจ และก็ด้วยความรู้ตัวเสมอ ว่าตัวเราไม่ยั่งยืน แต่ประเทศชาติหรือว่า คนต่อไปนี้จะต้องอยู่ต่อไป เพราะฉะนั้นเราจะทำอะไรควรจะทำเพื่อตัวเองพอประมาณและทำเพื่อคนอื่นด้วย ให้สมกับบรรพบุรุษของเราได้กระทำมา เพราะพระพุทธองค์ก็บอกว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีแน่นอนมีแต่ความดี ความชั่วเท่านั้นที่ติดตัวอยู่เสมอ อันนี้ข้าพเจ้าเชื่อมั่นอย่างเต็มที่ว่าแม้แต่ร่างกายของเรา เราก็ต้องทิ้งเอาไว้ อยากรว่าแต่ทรัพย์สินสมบัติเลย อันนี้ก็ให้พูดให้นักข่าวต่างประเทศพยายาม ทำให้เขาเข้าใจที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเมื่อคราวมีผู้อพยพต่าง ๆ มาที่ในเมืองไทย นั่นก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกในพระเดชพระคุณของบรรพบุรุษของไทย เพราะเห็นความยุ่งยาก เห็นความทุกข์ทรมานคับแค้นต่างๆ แล้ว ก็เห็นว่าบรรพบุรุษของไทยเรานี้เสียสละ เสียบแหลมและยิ่งกว่านั้นยังมีเมตตากรุณาสูง มิฉะนั้นจะไม่สามารถที่จะไว้ในตัวเราได้เลยว่า จะศาสนาใด เชื้อชาติใด มาอยู่ในที่นี้จะต้องอยู่อย่างอิสระและมีความสุข อยู่ร่วมกันโดยสันติสุข นี่เป็นอิทธิพลของพระบวรพุทธศาสนาทั้งนั้น ไม่มีการรังแก เพราะความเชื่อถือนี้เป็นเชื่อถือจากจิตใจของตนไม่ใช่ว่าเป็นการเป็นของนอกร่าง เพราะฉะนั้นการไปบังคับโฆษณาให้คนนับถือในถือนั้นไม่เหมาะสม ควรจะปล่อยให้ทุกคนเชื่อถืออย่างที่เขาเชื่อถือ แล้วบ้านเมืองก็สงบสุขมาสองร้อยปีแล้วที่จะครบสองร้อยปีที่เรารับว่าว่างเว้นจากภาวะสงคราม ไม่นับถึงสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งเราก็คือทุกข์เวทนาน้อยกว่าที่อื่น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จทรงสนทนากลุ่ ๆ ทุกคน สอนข้าพเจ้าก่อนแล้วก็สอนลูกว่า เมื่อคนเขายกย่องนับถือให้เป็นประมุขเท่าไร เราต้องรู้สึกที่เราต้องทำงานให้หนักกว่าทุกคน ต้องมีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ พระองค์ท่านบอกว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านสอนพระราชโอรสของท่านว่าการเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ไม่ใช่ว่าการจะอยู่อย่างหรูหราฟุ่มเฟือย หมายถึง การรับใช้ประเทศชาติ การเสียสละโดยสิ้นเชิง แล้วก็นักข่าวต่างประเทศเขาก็ถามถึงว่าเหตุใดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงต้องวิ่งไปเที่ยวช่วยพัฒนา เห็นทรงเหนื่อยมากแล้วไม่เห็นได้ทรงพักบ้างเลย ก็เลยบอกกับเขาว่า เหตุที่ต้องทรงวิ่งไปช่วยพัฒนานี้เพราะเหตุว่าเหนื่อยไม่ได้ พวกเราเหนื่อยไม่ได้ เพราะว่าบ้านเมืองของเรานี้ยังมีคนที่ยากจนและรอความช่วยเหลืออีกมากมายก่ายกอง เพราะฉะนั้นเมื่อใครทำอะไรได้เราก็คควรจะทำเพื่อช่วยสนับสนุนให้ประเทศชาติและรัฐบาลมีความมั่นคงยิ่งขึ้น แปลว่าช่วยกันคนละไม้คนละมือโดยที่ไม่เกี่ยงกัน ช่วยกันทำความดีเมื่อได้ทรงคุยกับราษฎรและได้ทรงมีโอกาสที่ราษฎรไว้วางใจอย่างที่ว่าข้าพเจ้ากล่าวไว้ เพราะหมายถึงราษฎรเห็นว่าทรงเป็นพระมหากรุณาธิคุณ เขาก็เล่าเรื่องทุกอย่างให้ฟัง ความทุกข์ยากอะไรของเขาด้านไหน ก็ทรงเห็นว่าตามชนบทต่าง ๆ น่าจะมีระบบเศรษฐกิจอีกอย่างหนึ่งที่ผิดกับเมืองใหญ่ ๆ ยิ่งชนบทห่างไกลเข้าไปเท่าใดก็ยิ่งต้องมีระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่าช่วยตนเอง หรือว่า self efficiency คือหมายความว่าทุกจังหวัดนี้ควรจะช่วยเหลือตนเองได้ มีข้าว มีปัจจัยสี่ครบ อยู่ในแต่ละจังหวัด อันนี้รับสั่งมานานแล้วเป็นเหตุให้ทรงตั้งธนาคารข้าวขึ้นในท้องถิ่นที่ยากจน เนื่องจากรับสั่งธนาคารเงินก็มีแล้ว ธนาคารเลือดก็มี ทำไมธนาคารข้าวถึงจะมีไม่ได้ ก็ปรากฏว่าเป็นผลดีอย่างยิ่งในชนบทที่ติดชายแดนและที่ประสบความแห้งแล้งสองปี สามปีติดต่อกัน โดยที่ตอนแรกเราก็เอาเป็นข้าวสารไปก่อนแล้วให้ชาวบ้านเขาช่วยกันสร้างที่เก็บข้าวสารไว้ก่อน ข้าวสาร ข้าวเปลือก แล้วใครเขาทำได้ ใช้เมื่อไร เขาก็เอามาใส่ไว้ในธนาคาร แล้วทุกคนก็รู้สึกพอใจ

สำหรับธนาคารข้าว ธนาคารข้าวที่สุรินทร์ท่านผู้บัญชาการสุราษฎร์ธานีได้ไปทำมาเอง ก็ว่าทำได้ดีเป็นผลสำเร็จ จนกระทั่งมีราษฎรจากหลายแห่งเดินทางไปดูเพราะว่าเรื่องข้าวนี้ชาวชนบทไม่เหมือนชาวกรุง ชาวชนบทนี้ถ้าเมื่อเขาขาดข้าวเขาจะรู้สึกหมดความสุข หมดความมั่นใจทีเดียว แต่เมื่อในหมู่บ้านของเขามีธนาคารข้าวแล้วเขาก็ตัดข้าวเองใช้แต่ละมื้อนี้เขาก็รู้สึกอุ่นใจ แล้วก็รับสั่งให้ข้าพเจ้าดูแลเกี่ยวกับครอบครัว ความจริงแล้วตัวเองก็ไม่มีหัวหรือที่จะไปคิดส่งเคราะห์สตรีแต่รับสั่งว่าให้ดูแลครอบครัวเขา ข้าพเจ้าก็เลยดูไปว่าจะช่วยเหลือเขาได้อย่างไร เพราะว่ายังมีสมัยนี้สมัยที่น้ำมันแพง การที่จะสอนให้ชาวบ้านทำอะไรพัฒนาอะไรนี้โดยใช้วิทยุติดในท้องที่มารับระดัษฐ์และกิตลาดนี้ถูกลักษณะของเศรษฐกิจสมัยใหม่ ซึ่งทั่วโลกต่อไปก็จะต้องหันมาทางเศรษฐกิจแบบนี้ นั่นคือว่า self efficiency นี้ก่อน คือต้องมีพอใช้พอกินเสียก่อน เมื่อข้าพเจ้ามองดูว่าที่ไหนที่มีราษฎรสามารถปลูกหมอนเลี้ยงไหม หมอนหมายความว่า

หม่อนพื้นเมือง แล้วก็เห็นเขาสวมผ้าถุง สวยงามของเขาก็เห็นว่านี่แหละที่จะทำเงินได้ ก็ถามเขาว่าผ้านี้ขายบ้างหรือเปล่า เขาก็บอกว่า
 แปล่าทอใช้สำหรับไปวัด สำหรับใช้เองไปในงานพิธีต่าง ๆ ของประจำพื้นบ้านของเขา ก็เลยบอกกับเขาว่านี่สวยงามช่วยทอให้ที่ได้ไหมด
 เขาบอกว่าได้แต่ว่าใช้เวลามากเกินไป ก็นอกกับเขาว่าใช้เวลาที่hungข้าว ที่คอยข้าวเดอดสิ ก็ทำไปเล็ก ๆ น้อย ๆ ทีละเล็กทีละน้อย หรือ
 เวลาที่ดูแลลูกอ่อนต้องไกวเปล หรืออะไร อย่างนี้ก็ทำไปด้วยได้เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน

ข้าพเจ้าเห็นแล้วว่าชาวบ้านในท้องถิ่นของไทยเรานั้น ถูกแล้วที่เป็นชนชาติที่มีความเจริญมาช้านาน เจริญในที่นี้ข้าพเจ้า
 หมายถึงเจริญในทางด้านวัฒนธรรมและจิตใจ จะเห็นได้จากลักษณะการ ลวดลายที่เขาทอผ้าออกมา การให้สีการรู้จักใช้สีธรรมชาติ
 จากรากไม้ต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าบุปผาตายายของเขานี้มีวัฒนธรรม มีความรู้สูงมาก ก็อยากจะเก็บรักษาวัฒนธรรมนี้ไว้ และเมื่อข้าพเจ้า
 ค้นคว้าไปอีก ก็ทราบว่ามีมดหมี่นี้ลวดลายของมดหมี่มีในประเทศรัสเซียทางใต้หลายอย่างนี้แล้วก็มีในประเทศอินโดนีเซีย มีในประเทศมา
 เลเซีย และก็มีอีกหลายประเทศทางแถบบอลข่าน ไม่ทราบว่ามีมาจากไหนถึงได้มาถึงมาถึงอีสานของเราแล้ว ก็ผู้เชี่ยวชาญเขาบอกว่า
 เป็นลายผ้าที่เก่าที่สุดในโลก นับว่าเป็นลายแรกที่มีมนุษย์วิวัฒนาการตนเองขึ้น มาจากไส้เดือนหนึ่ง ตั้งแต่ไม่มีอะไรแล้วก็ใช้หนังสือแล้วก็
 ใช้ผ้าแล้วก็จนกระทั่งใช้ พบไหม แล้วก็คิดทำลายขึ้น แล้วก็ลายมดหมี่นี้เป็นลายแรกของโลก เป็นแพทเทิร์นแรกของโลกเลย อันนี้ได้ข้อ
 มูลแท้จริงเชื่อได้ ก็แสดงว่าบรรพบุรุษของไทยเรานี้มีความเจริญมาช้านาน ก็น่าที่จะรักษามรดกของท่านไว้อย่างดี

ที่นี้ชาวต่างประเทศเขาถามว่าผู้หญิงไทยเรานี้ได้รับการปลดปล่อยเมื่อใด ข้าพเจ้าบอก ข้าพเจ้าไม่รู้สักตัวเลยว่าผู้หญิงไทย
 เป็นเบี้ยล่างหรืออะไร ไม่มีความรู้สึกเช่นนั้นและไม่เคยมีความรู้สึกว่าคุณชายไทยกดขี่ รู้สึกว่าผู้หญิงและผู้ชายไทยมีบทบาทเสมอกัน
 ตลอดมา ชั่วแต่ว่าแบ่งบทบาท เชื่อว่าไม่เฉพาะผู้หญิงไทย ผู้หญิงตะวันออกและที่เดียวที่มีบทบาททัดเทียมกับผู้ชายตลอดมา ชั่วแต่ผู้
 หญิงไทยเรานี้รักที่จะทำหน้าที่ที่ตัวเองคิดว่าสำคัญที่สุด คือการเป็นแม่ เพราะว่าอนาคตของชาติ ของเผ่าพันธุ์อะไรก็ขึ้นอยู่กับแม่ ถ้าแม่ที่
 ดี มีแม่ที่เอาใจใส่ต่อลูกแล้ว ก็คิดว่าเด็กหรือว่าทรัพยากรยิ่งใหญ่ของมนุษยชาตินี้เป็นอันว่าเราหวังได้ว่าเด็คนั้นจะออกมาดี ไม่ต้องพึ่งของ
 มินเมาที่จะทำให้เขาหมดความทุกข์ เพราะว่าภารกิจของการเป็นแม่นี้เป็นภารกิจที่สำคัญมากที่จะอบรมลูกที่จะความรักความอบอุ่น
 ต่าง ๆ นานา ผู้หญิงไทยเรานี้หรือผู้หญิงตะวันออกจึงเลือกที่จะเป็นแม่ เป็นแม่บ้านแม่เรือน แต่ผู้หญิงไทยเราก็คงพิจารณาแล้วว่าแม่
 สำคัญที่สุด และต่อมาเมื่อศึกษาประวัติศาสตร์ก็เห็นว่า เมื่อเข้าศึกมีจำนวนมากผู้หญิงไทยเราก็คงจำต้องออกรบ แล้วก็
 ออกรบได้อย่างทะมัดทะแมง แปลว่าสิทธินี้มีเสมอกันและเราไม่ต้องการมาปลดปล่อยหรืออะไรทั้งนั้น เพราะว่าเราไม่ได้รับการบีบคั้น
 หรือว่าขี้ขี้ใด ๆ ทั้งสิ้น ทุกคนก็เคารพแม่ทั้งนั้น ผู้ที่เป็นแม่ก็ไม่อยากให้ความคิดของประเทศอื่นเขามาลบล้างความคิดดั้งเดิมของผู้หญิง
 ตะออกหลายประเทศ แม่แต่ประเทศจีน ประเทศญวน ผู้หญิงนี้ก็ล้วนแต่เก่งทั้งนั้น นำรบทั้งนั้นไม่ใช่เฉพาะผู้หญิงไทย เพราะฉะนั้น
 emancipated นี้เราไม่สนใจเพราะเราไม่เคยถูกกักขังเหยียบย่ำเลย ไม่มีปมด้อยเลย ก็ได้บอกเขาไปอย่างนั้น

ที่นี้เขาถามอีกว่า ทางตะวันตกจะเรียนอะไรได้จากทางตะวันออก ข้าพเจ้าก็ตอบว่าเราทั้งสองฝ่ายนี้เรียนจากกันได้ซึ่งกัน
 และกัน ทางประเทศซีกโลกตะวันตกก็เรียนปัญญา ความปัญญาที่เรียกว่า wisdom นะจะชาวตะวันออกได้ เพราะว่าวัฒนธรรมสูง ทุก
 วัฒนธรรม ศาสนาทุกศาสนาเกิดขึ้นในเอเชียนี้ทั้งนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นในทวีปเอเชียหมดทั้งนั้น เพราะฉะนั้นทาง
 ตะวันตกเรียนได้ในด้านความเจริญทางด้านจิตใจปรัชญาของชาวตะวันออก ข้าพเจ้าก็บอกทางเราก็ต้องเรียนจากเขามากคือการ
 วัฒนาการทางด้านวัตถุ ความเจริญทางด้านทางวัตถุ high technology อะไรต่าง ๆ นี้ เราก็คงเรียนจากเขา เขาก็ดีใจว่าต่างคนต่างมีเรื่อง
 ที่จะต้องเรียนกัน จะเห็นได้ว่าในประเทศยุโรปหรืออเมริกาสมัยนี้ลัทธิต่าง ๆ เก่าแก่ที่เก่ากว่าพระพุทธศาสนาอีก ก็ไปมีอิทธิพลอยู่ใน
 ประเทศทางยุโรปไปประเทศอเมริกา เพราะว่าเด็ก ๆ สมัยนี้ก็คงเล็งเห็นแล้วว่าคนเราจะใช้ชีวิตอยู่ได้โดยที่เป็นประโยชน์และมีความสุขคือ
 ต้องมียึดเหนี่ยว เขาก็พยายามที่จะไขว่คว้าหาด้วยสติปัญญาของเขาเองว่าจะยึดเหนี่ยวอะไรที่จะทำให้จิตใจสงบเยือกเย็นมีความสุข
 เพราะความสุขมันอยู่ที่จิตใจไม่ได้อยู่ที่ร่างกาย อยู่ที่จิตใจถ้าเมื่อจิตใจสงบสุขแล้วร่างกายจะทนทุกข์อะไรก็ได้ทั้งนั้น ทำให้ร่างกายแข็งแรง
 ร่างทำให้มีประสาทเข้มแข็งไม่หวาดหวั่นต่อภัยอันตรายหรือว่าคำครหานินทาทั้งหลายก็นิ่งถึงว่าเป็นเรื่องของโลก เป็นเรื่องของของ
 ธรรมดา เมื่อจิตใจมั่นคงอย่างนั้นแล้วเราก็ทำงานได้มากแล้วก็อย่างมั่นคง

แล้วชาวต่างประเทศเขาก็ถามอีกว่าอบรมลูกอย่างไร ก็บอกอบรมอย่างพ่อแม่ธรรมดาที่อบรมมาให้เป็นคนดีเท่านั้นเอง ข้อ
 สำคัญเป็นคนดีให้รู้จักเสียสละยิ่งเกิดมาในตำแหน่งของลูกของประมุขแล้วก็ยิ่งต้องเสียสละมากขึ้น ต้องทั้งเรียนและต้องทั้งทำงานไป
 ด้วยแล้วก็ต้องพยายามทำให้ได้ดี ที่นี้เขาถามอีกอย่างว่าเรื่องผู้หญิงจะเป็นพระมหากษัตริย์ได้ไหม แล้วก็การสืบสันตติวงศ์ของพระ
 ราชวงศ์ไทย ข้าพเจ้าว่าเรื่องนี้ก็ต้องหันมาถามสิริธร เพราะว่าเขานักประวัติศาสตร์และอาจารย์ภาส ได้ถามกัน ค้นคว้ากันมากมาย
 เขาถามว่า... ท่านผู้หญิงเอาคำถามเขามาหรือยัง ..เขาถามว่า Is there any possibility for one of Your Majesty's daughters

become the Queen of Thailand? Would? Would the people of Thailand approve of Queen to rule the country? เขาถามอย่างนั้นนะ ที่นั่นฉันก็ตอบว่า ความจริงในสมัยนี้แล้วทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปได้ทั้งนั้น แล้วเขาก็ถามถึงเรื่องสืบสันตติวงศ์ ข้าพเจ้าบอกว่าในเมืองไทยนี้ไม่ได้เหมือนกับต่างประเทศ ต่างประเทศนี่เขาใช้สืบสันตติวงศ์หมายความว่า เป็นผู้แทนของพระเจ้า เป็น mandate from heaven หรือ divine right แต่ของไทยนี้ตั้งแต่สืบมาตั้งแต่สุโขทัย ออยุธยาแล้วนี่จะเห็นได้ว่าคนไทยเรา บรรพบุรุษของเราจะเลือกคนที่เหมาะแก่สภาวะแวดล้อมในเวลานั้นเหมาะแก่สถานการณ์เวลานั้น เช่นในสมัยที่ศึกประชิดตัว คนที่จะเป็นพระมหากษัตริย์นี่ก็จะต้องเป็นคนที่มีฝีมือในการรบที่เหนือคนอื่นและมีความยุติปัญญาที่จะคุ้มครองอาณาเขตของบ้านเมือง คุ้มครองประชาชนได้เขาก็เลยตั้งขึ้นเป็นหัวหน้าเรียกพระมหากษัตริย์ ความจริงกษัตริย์เป็นภาษาสันสกฤต อันนี้สิรินธร บอกข้าพเจ้าไม่ทราบ กษัตริย์ เป็นภาษา รากมาจากสันสกฤต แปลว่านักรบนี่เองเต็มมา ก็แปลว่านักรบใหญ่ ที่นี้มาคิดว่าสมัยโบราณระยะที่ไทยเราจะอยู่อย่างสงบสุขเหลือเกิน ก็จะต้องการันการรบที่ยิ่งใหญ่ที่สามารถที่จะปกครองและที่จะทำตัวให้มีมือของเขาเป็นที่เชื่อถือของคนนักรบด้วยกันอื่น ๆ ได้นั้นแหละทุกคนจึงจะพร้อมใจกันว่าคนคนนี้ควรจะเป็นพระมหากษัตริย์ และเมื่อพระมหากษัตริย์ตายลงโดยมากถึงแม้ท่านจะสั่งว่าให้ลูกท่านเป็นคณะข้าราชการเสนาบดีผู้ใหญ่ที่อยู่ในที่นั้น ก็จะไม่เลือกอย่างนั้น มักจะเลือกผู้ที่เหมาะสมอีก ผู้ที่มีกำลังและมีสติปัญญาได้รับความเคารพนับถือจากคนส่วนมาก เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวขึ้นเป็น เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าพระมหากษัตริย์ของไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยมักจะเป็นน้องมากกว่าเป็นลูก เพราะโดยมากนี้พระมหากษัตริย์มักจะไม่ค่อยยืนเืองจากต้องออกรบเองและออกป้องกันขอบขันธสีมาเองอายุสั้น โดยมากมักจะมีพระอนุชาซึ่งออกรบด้วยกัน เช่นในรายของสมเด็จพระนเรศวร พระราชมหาราชพระราชมหาราชธานีไม่ได้ถูกเขียนไว้เลยเป็นตกไปเป็นถึงพระอนุชาที่สืบกันมาอย่างนั้นด้วยความเหมาะสม จนมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์อย่างกรมพระพรหมวชิรญาณนี่จะเป็นพระมหากษัตริย์ต่อไป แต่บังเอิญท่านก็สวรรคตไปก่อนก็กลายเป็นพระราชมหาราชที่ ๒ ขึ้นมา แต่ถึงกระนั้นก็ตีเวลาสวรรคตก็ไม่เคยรับสั่งว่าให้ลูกเราเป็น ท่าน อันนี้ก็ต้องนับว่าท่านฉลาดพอ เพราะท่านรู้ว่าถ้าบ่งว่าให้ลูกเราเป็น คนอื่นเขาไม่ให้เป็นก็เป็นอันตรายต่อชีวิตลูกเปล่า ๆ เพราะฉะนั้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ เวลาจะสวรรคตท่านฝากลูกไว้กับคณะเสนาบดีแล้วบอกว่าสุดแล้วแต่ใครที่ท่านเห็นสมควรที่จะเป็นพระมหากษัตริย์ ให้ราษฎร บ้านเมือง ได้อยูเย็นเป็นสุขท่านเองขออย่างเดียวว่าขอชีวิตลูกท่านไว้เท่านั้นเอง สำหรับรัชกาลที่ ๓ ก็เป็นพระราชมหาราชของเจ้าจอม ซึ่งท่านก็ไม่ได้สืบสันตติวงศ์เพราะว่าท่านรบมากกับพ่อท่านในสมัยรัชกาลที่ ๒ ท่านเป็นผู้ดูแลต่างพระเนตร พระกรรณ เพราะฉะนั้นท่านก็ขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินโดยอัตโนมัติ ก็ยังไม่ลึกซึ้งถึงอย่างนั้น ก็ไม่รู้จัก ก็เรียกว่าปกครองกันมาด้วยสามัญญาฉันท์และด้วยการเลือกเฟ้นของคนส่วนมากที่จะออกเสียงว่าใครสมควร เพิ่งมาเป็นสมัยรัชกาลที่ ๖ ที่ท่านทำกฎหมายสืบสันตติวงศ์ขึ้นมาเท่านั้นเอง ก็อธิบายให้เขาเขี่ยบอกว่าพระมหากษัตริย์ไทยนี้ความจริงแล้วเลือกตั้งขึ้นมา เพราะว่ามีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าท่านเอง ก็ตอนรัชกาลที่ ๔ สวรรคตก็ทางรัฐสภาก็ได้ปรึกษากันแล้วมาทูลเชิญเชิญทรงเป็นพระมหากษัตริย์หาได้เป็นไปโดยอัตโนมัติไม่ อันนี้เป็นลักษณะพิเศษของพระมหากษัตริย์ไทยว่าได้รับเลือกขึ้นมา ไม่ใช่สืบสันตติวงศ์โดยเป็นผู้แทนจากพระเจ้า Mandate of heaven หรืออะไรอย่างนั้น อันนี้ก็ให้เล่าให้ท่านฟังก็เล่าให้ท่านฟังถึงว่าได้พูดอะไรไปบ้างกับชาวหนังสือพิมพ์ชาวต่างประเทศ เพราะปีนี้จะต้องพบกับชาวต่างประเทศมาก ก็หนักใจ ก็เลยเล่าให้ท่านทั้งหลายฟัง แล้วก็ก่อนจะจบเพราะกลัวทุกคนจะหลับ ก็อยากจะกล่าวว่ามีเรื่องนี้น่าสนใจมากได้นั่งดูโทรทัศน์ที่ทุกคนช่วยกันแสดงและให้พรต่าง ๆ ได้นั่งดูจนจบ ความจริงแล้วเรื่องของร้อยโทสุรนาถสุวรรณกรนั้นข้าพเจ้าที่คุยให้ภรรยาของบรรดาแม่ทัพและข้าราชการทหารผู้ใหญ่ต่าง ๆ นี้ เป็นเพราะด้วยความซาบซึ้งในพระจริยสงฆ์มากกว่าและซาบซึ้งว่าสิ่งที่เขาเขียนนี้ถ้าเขาเขียนและปฏิบัติตัวดีแล้วนี้สามารถมีปฏิหาริย์ได้จริง ๆ อย่างร้อยโทสุรนาถ สุวรรณกร เป็นคนหนึ่งที่น่ายกย่องนับถืออย่างยิ่ง เพราะว่าเป็นลูกของนายพลเขาเป็นลูกของคนที่มีฐานะมีทางที่จะเลี้ยงไม่ออกไปที่ชายแดนก็ได้แต่ความเสียสละ ซึ่งลูกของนายพลอีกหลายคนที่ได้ทำอย่างนี้ ซึ่งข้าพเจ้าเองนี้ได้แต่สำนึกในบุญคุณของเขาตลอดว่า เขานี้เป็นผู้แทนของพวกที่ได้ยุติกันดีไม่จำเป็นต้องออกไปก็ได้แต่เขาก็เป็นชายชาติทหารและเขาสำนึกว่าเมื่อบรรพบุรุษได้ทำมามากแล้วก็เพื่อนของเขาซึ่งล้วนแต่เป็นชายชาติทหารที่เก่งทั้งนั้น ออกไปทำหน้าที่ของลูกผู้ชาย เขาก็ควรจะไปทำ อันนี้เป็นข้อสำนึกของร้อยโทสุรนาถ จากที่ข้าพเจ้าได้คุยกับเขา เห็นว่าเขานี้ควรทำหน้าที่มีจะนั้นเขาก็จะอายุ ข้าพเจ้าก็เลยมีความรู้สึกศรัทธาและเคารพเขา แล้วรู้สึกตลอดเวลาว่าพวกเราทั้งหมดที่ได้นั่งสบาย มหาวิทยาลัยเปิดได้ ไม่บ้านแตกสาแหรกขาดก็เพราะทหาร ตำรวจและอาสาสมัครที่อยู่ชายแดนทั้งนั้น เพราะฉะนั้นทุกสิ่งทุกอย่างที่ข้าพเจ้าทำไปนี่ก็ไม่ใช่ว่าเป็นความดีอะไรเลย เป็นสิ่งที่ควรจะต้องทำ ถ้าไม่ทำแล้วก็รู้สึกว่าจะไม่มาจะมองหน้าใครได้เลย แต่เมื่อทั้งหลายอุตสาหมาให้กำลังใจเช่นนี้ก็รู้สึกซาบซึ้งและปลื้มใจมาก และเงินทั้งหลายที่ท่านสละนี้ข้าพเจ้าขอเอาไปไว้ที่มูลนิธิศิลาชีพให้แก่ชาวนาชาวไร่ ซึ่งบางแห่งแล้งติดกันมาตั้งแต่ ๔ ปี ๕ ปี โดยไม่มีฝนเลยสักหยดเดียว อันนี้เป็นสิ่งที่น่าห่วงเมื่อทหารเขาต้องรบหนักเขาต้องป้องกันชายแดน ครอบครัวยุของเขาคืออยู่เบื้องหลังโดยมากก็เป็นพวกที่ไม่มีมีนา เราควรจะช่วยเหลือเขาให้เขาได้รู้สึกว่าการบ้านเขาไม่ต้องห่วงใย ก็เท่ากับว่าเราได้ตอบแทนบุญคุณของเขาและเท่ากับว่าเราฉลาดด้วยเราฉลาดเพราะทำให้เราอยู่ เราไป

มหาวิทยาลัยได้ เราส่งลูกไปเรียนเมืองนอกได้เราทำอะไรต่ออะไรได้สารพัด ก็เพราะว่ามีผู้ที่เสียสละทั้งนั้น ข้าพเจ้าขอขอบคุณทุก ๆ ท่าน
ที่มาร่วมใจกันอวยพรให้กำลังใจในวันเกิดในปีที่ ๔๗ นี้ ขอขอบพระคุณมาก

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล

ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต

วันอาทิตย์ที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๓

ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้สอนข้าพเจ้าตั้งแต่เริ่มแต่งงานกันคือ อายุ ๑๗ ว่า อย่าคิดอย่าไปคิดถึงอดีต อย่าคิดถึงปัจจุบัน ทำดีเฉพาะเวลา อย่าคิดถึงอดีต อย่าคิดถึงอนาคต อย่าไปปรุงแต่งเพื่อถึงอนาคต ทำดีในปัจจุบันแล้วก็จะมีความสุขเอง ก็ได้ประจักษ์เห็นจริงในวันนี้เป็นต้น

คำอ่านสุดดีของท่านแม่ทัพ ๑ พลโท ปิ่น อรรถศรี และคุณเขาวัวคน เป็นที่จับใจข้าพเจ้ามากที่สุด เป็นของขวัญที่มีค่าที่สุดในชีวิต ที่ว่าตั้งแต่อายุ ๑๗ ได้แต่งงานมาและอยู่กับพวกท่านมาจนอายุ ๔๘ ปี ระยะเวลานี้เป็นระยะเวลาที่ยาวนานแม้ว่า ๔๘ ปีแล้วท่านทั้งหลายมีค่าสุดดีให้กับข้าพเจ้าเช่นนี้ เป็นอันว่าคำสอนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสอนนั้นเป็นผลจริงทุกประการ คือทำให้ทำดีทุกวัน และด้วยเจตนาดี ไม่ใช่ทำดีเพื่อหวังอะไร ถ้าเราไม่หวังอะไรสักอย่างแต่ทำดีเพื่อความดีนั้นจริง ๆ ความชื่นใจความสุขนั้นจะมาถึงเราอย่างเหลือล้น

การที่ท่านทั้งหลายมาชุมนุมพร้อมกันอุทิศหรือคอยเป็นเวลานานเช่นนี้ทำให้ข้าพเจ้าทราบดีว่าท่านทั้งหลายมีเจตนาดีอย่างล้นพ้น เพื่อมาให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้า ก็ขอให้เจตนาดีของท่านทั้งหลายนั้นสนองให้ทุก ๆ ท่านในที่นี้และครอบครัวมีความสุข สุขการ สุขใจ มีอายุยืนขวัญเย็น ปราศจากโรคภัยที่ติดตามแล้ว ขอให้สมความปรารถนาทั้งปวง

ตอนนี้ไหน ๆ ท่านทั้งหลายก็เดินทางมาแล้ว จะขอคุยให้ฟังจะได้นั่งกลับสบาย ๆ ขอท่านจงเจริญนั่งเถิด

ข้าพเจ้าชอบซึ่งในคณะรัฐบาลยิ่งนักโดยเฉพาะรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย ที่ชักชวนประชาชนให้บริจาคคนละบาทในงานวันเกิดของข้าพเจ้า เพื่อมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษเกิดขึ้นมาได้ก็เพราะว่าน้ำใจของคนไทยทั้งหลายนี้เอง ที่ช่วยให้อยู่ได้ คือเมื่อประมาณสักสิบกว่าปีมาแล้ว ทางด้าน ดูเหมือนจะเป็นภาคอีสานประสบอุทกภัยใหญ่ ซึ่งเป็นธรรมดาแล้วแล้งตลอดอุทกภัยนั้นมาอย่างไม่คาดฝันผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก เพราะน้ำป่าพัดมาข้าพเจ้าได้ตามเสด็จฯ ไปแจกผ้าห่มเสื้อผ้าของจำเป็นแก่ผู้ประสบภัยพิบัตินั้น เมื่อข้าพเจ้าได้มองดูแล้วก็ได้กลับมากราบบังคมทูลกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่ากรมเท่าไรจะเต็มล่ะ เพราะว่าเราแจกไป ๆ เขารับไปไม่ช้าก็บุบสลายไป ผลก็คือว่าเราได้หน้า เขาชื่นชมยินดี แต่เราไม่ได้ช่วยเขาอย่างจริง ๆ เลย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็รับสั่งว่า ถ้าอย่างนั้นก็ลองพยายามช่วยให้เขาทางที่จะเลี้ยงตัวเอง แก้ไขสถานการณ์ด้วยความสามารถของเขาเองสิ พระองค์ท่านเองชอบทางเกษตรกรรม กสิกรรม และเกี่ยวกับเรื่องชลประทานมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ เมื่อสมัยทรงพระเยาว์นี้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีให้พระโอรส พระราชธิดา ทำอะไรทุกอย่างด้วยพระหัตถ์ทั้งนั้น ตั้งแต่ทำสวน ตัดหญ้า เก็บผลไม้ แอปเปิ้ลมาเพื่อมิให้มีกรรมสูญเสียโดยเปล่าประโยชน์ เพราะสมเด็จพระศรีฯ ได้สอนแม้กระทั่งข้าพเจ้าว่านายหน้าคนทั่วโลกเขาอดตายกันเป็นแถวเรามาทั้ง ๆ ขว้าง ๆ นี้ อันนี้รู้สึกใกล้ ๓๐ ปีแล้วที่ทรงสอนมา ก็ได้ดำเนินตามรอยพระราชดำริทุกประการ ข้าพเจ้าจึงสังเกตดูเมื่อไปที่ไหนทุกแห่งตามเสด็จฯ จะเห็นว่าชาวอีสานนี้รุ่งขึ้นใหม่หมดหมื่น ข้าพเจ้าก็บอกว่าขอให้ฉันสักตัวได้ไหม เขาบอกว่าเขาไปทำไม้ของบ้านนอกคอกนา คนรวย ๆ เขาไม่ใส่กันหรอก ก็บอกกับเขาว่า บอกสวยจริง ๆ ไม่ใช่ว่าแกล้งยอ ยกยอเพราะว่าเป็นของสวยงามมาก เขาก็นั่งดี เขาบอกว่า ถ้าจะใส่จริงฉันจะทำให้ บอกทำมาเถอะแล้วจะใส่ เขาก็ช่วยกันทำมา ข้าพเจ้าก็ให้เป็นเงินกันถุงก่อน เพราะว่าชาวบ้านนี้เงินเท่าไรความโลภโมโหสันไม่มีเลย เขาบอกฉันให้ชนะ ฉันไม่ได้ต้องการเงิน ก็บอกกับเขาว่าเงินนี้เป็นเงินกันถุงจะได้ทำให้เจริญอย่างไร เขาถึงได้ยอมรับ ไม่อย่างนั้นเขาโกรธ ก็ตัดใส่แล้วก็พยายามถ้ายูบออกไปโฆษณา เขาเห็นเขาก็มีกำลังใจ ก็เลยบอกว่าขอให้มากขึ้นนะแล้วก็จะขอซื้อมาหาคาดให้

นั่นเป็นการเริ่มต้นของมูลนิธิศิลปาชีพพิเศษ ตอนนั้นยังไม่มีชื่อเลย มีชื่อหลังจากได้ปฏิบัติงานกันมาแล้วประมาณ ๕ ปีเต็ม ๆ แล้วถึงได้ตั้งมูลนิธิขึ้น เพราะว่าข้าพเจ้าเห็นว่าการตั้งมูลนิธิหรือองค์การอะไรขึ้น แต่เมื่อไม่มีผลงานออกปรากฏนี้ไม่มีประโยชน์อะไรเลย ผู้ให้มิมผลงานก่อนแล้วผู้คนได้รับความสุขจากผลงานนี้แล้วจึงค่อยตั้งเป็นมูลนิธิขึ้น แสดงให้ทุกคนเห็นว่าสนับสนุนได้ไม่ไชของเพื่อเจ้า อีกอย่างหนึ่งมูลนิธิศิลปาชีพข้าพเจ้าคิดว่าสามารถจะช่วยมูลนิธิสายใจไทยได้อย่างดีเพราะว่าสายใจไทยนี้ถึงแม้ว่าชาวต่างประเทศทั้งหลายจะอยากสนับสนุนอย่างไรก็ตามแต่เนื่องจากการเมือง การทูตทำให้เขาให้ไม่ได้สะดวกเขาต้องดำรงความเป็นกลางเพราะฉะนั้นศิลปาชีพนี้เพื่อช่วยชาวไร่ชาวนาซึ่งทหารเองก็คือประชาชนอย่างที่ว่าข้าพเจ้าเคยพูดมานานแล้ว ประชาชนก็คือ ทหาร ตามบ้านเมืองไกล ๆ

เมืองไกล ๆ นั่นนะโดยมากถ้าถามลูกจะเป็นทหารทั้งนั้น แล้วเวลาเกิดการสูญเสียหัวหน้าครอบครัว หรือลูกชายคนโตนี้ ชาวบ้านจะทุกข์ยากมาก หรือมีการพิการขึ้นเขาจนอยู่แล้วยังต้องแบกภาระอีก อันนี้ทำให้ทหารที่กล้าหาญทั้งหลายนี้สะท้อนใจมาก ข้าพเจ้ารู้สึกก็เลยคิดว่าถ้ามันคิดป้าชีพนี้เข้าดูแลครอบครัวของผู้สูญเสียก่อน เช่นจะเป็น อล. ก็ตาม ทสปช. ก็ตาม นั่นก็เป็นการช่วยทหารโดยตรงอยู่แล้วก็เลยตกลงกับสิรินธรว่า คิดป้าชีพนี้จะคำจุนช่วยกันกับสายใจไทยประสานงานอย่างแนบเนียน

เหตุผลที่แท้จริงที่ข้าพเจ้าไปเมืองนอกนี้ไม่ใช่เพราะว่าเจ็บอย่างเดียว อันที่จริงเจ็บด้วยไม่ได้มูสา ที่เป็นโรคมุมิแพ้ที่ตอนหลังทำงานลำบาก เพราะว่ามันโดนฝุ่นโดนอะไรแล้ว ฝุ่นมันดับไปเฉย ๆ ชาวบ้านพูดอะไรไม่ได้ยินเลย ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่บึงคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผ่านไมโครโฟนอันนี้ ก็ยังไม่ได้ยินหูนี้ดับไปข้าง ก่อนที่ดับนี้ปวดเหมือนเอาเหล็กแทงเข้าไปในหูแล้ว เสรีจแล้วก็ไม่ได้ยินอะไรอีกเลย มันผ่านไมโครโฟนก็ไม่ได้ยินต้องรับประทานยาอย่างแรง แก้วหูถึงจะหายบวมแล้วก็ได้ยิน แล้วต่อมาท่อน้ำตามวมน้ำตาไหลพลาก ๆ ก็ให้หมอชุกยุด หมอชุกยุดบอกว่าท่อไม่ได้ตันแต่หมอชุกยุดก็แทงให้ บอกรว่าจะเกิดภาวะนี้ เมื่อประสบฝนหรือบู่หรือควันท่อไอเสีย และเชื้อราเท่านั้นเอง ถ้าไม่อย่างนั้นก็ไม่ได้ขึ้น ที่นี้ทำงานนี้ถ้าเพื่อราษฎรพูดอะไรไม่ได้ยิน แล้วก็น้ำตาไหลอยู่ตลอดเวลา คนเขาก็รู้สึกแปลกใจว่าทำไมขับน้ำตาตลอด ก็เลยคิดว่าไหน ๆ ไม่ได้ไปอเมริกาตั้ง ๑๑ ปีมาแล้ว ไม่เคยออกนอกประเทศเลย ๑๓ ปี อ้อไปงานรับกระบี่ของลูกชายเมื่อตอนอายุราว ๆ ๔๐ กว่า เพียง ๓ วัน นอกนั้นไม่ได้ไปไหน เพราะว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่างานของประเทศ ก็ควรจะเป็นงานในนี้ ไม่ใช่หน้าที่ที่จะวิ่งเต้นอะไรข้างนอก ต้องช่วยรัฐบาลร่วมมือกับรัฐบาลให้สมกับที่ได้รับการยกย่องช่วยเหลือทุกขุสข และมีอีกอย่างข้าพเจ้าเห็นว่าประชาชนได้ผลิตของพอใช้แล้วเช่นมัดหมี่ แต่ก่อนเด็กสาวอายุ ๑๒ - ๑๓ ไม่ยอมแตะเป็นอันขาด บอกว่าขี้เกียจเสียเวลา ขอบไปทำงานที่โรงงาน ที่นี้เวลาที่น้ำมันแพง โรงงานจะเกิดขึ้นทันกับจำนวนคนที่เป็นหนุ่มเป็นสาวจบมาหรือเปล่า นี่เป็นปัญหาใหญ่ ข้าพเจ้าก็เลยใช้วิธีจ้างให้เรียนโดยที่ให้ค่าแรงที่เขาไปถางป่าเผาไม้ หรือว่ารับจ้างแบกหามอะไรก็ตาม ให้เขาเท่านั้น เขาได้วันละเท่าไรก็ให้เขาเท่านั้น ก็เริ่มตั้งต้นมัดหมี่ซึ่งเด็กสาว ๆ เดียวนี้ทอกัน อายุ ๑๒ - ๑๓ พิกการทอกันเต็มเซียว เพราะเขาได้ผลงานของเขาไปเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ ทำให้น้องเขาได้เข้าโรงเรียน จริง ๆ ตอนนั้นก่อนตั้งมูลนิธิยังไม่มีมูลนิธิจกมูลนิธิเลย

แล้วต่อมาย่านลิมา ข้าพเจ้าเห็นว่าข้าราชการที่ทางนครราชสีมาถือกันบางท่านถือกันสวยงามมาก แต่เป็นของน้อย ทำน้อย ก็เลยคิดว่า ถ้ามันว่าประชาชนได้เรียนทำนี่อีกอย่างหนึ่ง จะเป็นสินค้าออกทั้งดงามแล้วก็เป็นการฟื้นฟูเอกลักษณ์ของชาติไทยด้วย แปลว่าได้ถึงสองอย่างสามอย่าง ได้เงิน ให้คนมีเงินเพิ่มขึ้น เอกลักษณะ แล้วก็รักษาวัฒนธรรมของไทยไว้อย่างสมบูรณ์ ตกลงสรุปให้ท่าน ชาวบ้านผลิตมาก แล้วก็มันแต่คนไทยทั้งหลาย คนกรุงเทพฯ ซึ่งนับวันเศรษฐกิจก็ขึ้นเข้าทุกที เนื่องด้วยน้ำมันแพงเสียเหลือเกิน ขึ้นไม่ได้หยุดหย่อน เพราะฉะนั้นเมืองไทยซึ่งเป็นเมืองที่ยากจนย่อมจะต้องกระทบกระเทือนอย่างแรงก็เลยคิดว่าเราจะเอาแต่สงครามคดีไทยด้วยกันทำไม ไหนลงไปหา ไปบอกบุญที่ต่างประเทศซิ ประคบกับคนไทยได้รับได้ทำกุศลกรรมและชื่อเสียงอย่างมากมายคือรับพวกลี้ภัยที่เป็นพลเรือนเข้ามาอยู่ในเมืองไทย ซึ่งบางคนเห็นว่าเป็นการลุ่มจม ส่วนข้าพเจ้าอาจจะจะเป็นเจ้าศาสนาจัดก็ได้ เห็นว่าถ้าจะลุ่มจมเพราะเจตนาดีก็ให้ลุ่มจมไปดีกว่า ดีกว่าเจตนาร้ายแล้วในที่สุดก็เอาตัวไม่รอดอยู่ที่ ข้าพเจ้าก็มีความภาคภูมิใจในประชาชนชาวไทยมากทีเดียว ยิ่งไปเห็นด้วยตัวเองในวันแรก ๆ ใครมีสัมผลไม้อะไรก็เอามาให้เขาบอกสงสารมัน มันยากจนแล้วยังต้องหนีเอาชีวิตรอดอีกยิ่งกว่ายากจนธรรมดาอีก นี่คือเหตุผลของคนไทย

ข้าพเจ้าก็เลยตัดสินใจว่าพร้อมแล้วที่นั่นจะออกไปบอกบุญที่ต่างประเทศบ้างแล้วก็ได้ไปรักษาตัวเลย ก็เลยขอให้ลูกชายไปด้วย ไปที่โน่นปรากฏว่าได้พบความชื่นใจอย่างใหญ่หลวง เริ่มด้วยประชาชนในเมืองไทยนี้ พอประกาศออกไม่ว่าไม่สบายต่างคนต่างเขียนจดหมายมาบอกตำนานยาโบราณอะไรเป็นแถวสุมไพร ห่วงใยไปทีไหนก็พบแต่สายตาห่วงใย อันนี้เป็นรางวัลของเจตนาของคนที่ดี ถ้าเราเจตนาดีต่อใครเขาจริง ๆ นั่นนะ คนนี้ย่อมรู้สึกเพราะคนก็เป็นมนุษย์ที่ประเสริฐมันรู้สึกกันจริง ๆ แล้วก็เวลาที่ใช้เครื่องบิน KLM นั้น ก็ได้พบว่าได้รับความช่วยเหลือ อย่างมากมาย ห่วงใยช่วยเหลือ ซึ่งบริษัท KLM ไม่ต้อง PAM ไม่ใช่ขอโทษ PAN AM PAN AM ไม่ต้องทำถึงขั้นนั้นก็ได้ แต่เขาทำทุกอย่าง เพื่อให้มีความสุขความสบาย ด้วยน้ำใจใจจริง แล้วก็ให้ AIR HOSTESS เป็นคนมาคอยดูแลตลอดทางเต็มไปด้วยความห่วงใย เขารู้ว่าแพะเขาก็ห้ามไม่ใคร่สูบบุหรี่ ว่าถ้าสูบบุหรี่จะไปอยู่ที่สูบบุหรี่ เขาเดือดขาดมากทีเดียว แต่ข้าพเจ้าเป็นคนเสียเปรียบอย่างหนึ่งอาจจะจะเป็นเพราะเดิน ตื่นเต้นว่า ๑๓ ปี ไม่เคยออกต่างประเทศ เลยนอนไม่หลับ ๑๔ ชั่วโมง ทั้ง ๆ ที่เขามียเตียงให้นอนสบายที่สุดเลย แต่เวลานอนไม่หลับ ๑๔ ชั่วโมง

พอถึงลอสแอนเจลิสก็ลงไปเลย ก็ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลอเมริกาทุกอย่าง ทั้ง ๆ เขาไม่ได้เชิญ แต่ขอรับเขาให้ช่วยเหลือเขาก็ช่วยเหลือทุกอย่าง ให้สะดวกสบายทุกประการ ก็ได้ซาบซึ้งน้ำใจของรัฐบาลอเมริกันอีก ต่อไปเมื่อไปที่โฮเต็ลเบเวอรี่วิลเลอร์ที่ลอสแอนเจลิส ตกใจที่เห็นคนไทยเป็นจำนวนมากมาคอยรับเต็มไปหมด ที่ตกใจแปลกใจ เพราะว่าก่อนไปได้ผู้หวังดีเตือนว่า คน

ไทยที่อเมริกาที่หัวรุนแรง และไม่คอยชอบพระราชวงศ์เท่าไรนัก ข้าพเจ้าก็นึกถึงคำของพระอริยะเจ้าท่านว่า ใครเขาจะเกลียดเขาจะชิงเราท่านนี่ของเราไปอยู่ที่ธรรมให้ถูกต้อง ให้ถูกระยะแล้วก็ได้ ก็ลงไปปรากฏว่า พอรดแล้วโค้งจะเข้าที่ไฮเตลเท่านั้น คนไทยที่ยืนทั้งหลายอยู่ที่นั่นก็นั่งลงกับพื้นกราบหมด ข้าพเจ้าลงมาจากรถมารับดอกไม้อีก แล้วก็เดินไปตามที่เขานั่งอยู่ บอกเขาบอกอื่น ๆ นี้อยู่เมืองนอกอายุเขา อยู่เมืองฝรั่งอายุเขา คนไทยเขากลับตอบว่า จะไปอายุเขาทำไมเราเป็นคนไทย จะให้ทำอย่างไร เราคนไทยเราก็ทำอย่างไทย แล้วพวกเราต้องการทำเราไม่ยอมยี่นเป็นอันขาด นั่งอยู่บนถนนแล้วกราบ ได้เห็นสายตาเขาแล้วมีความซาบซึ้งมาก เขาดถามว่าท่านเจ็บมากหรือเปล่า บอกไม่มากอะไรอย่างหนึ่งเลย คือลืมนหันลืมหองด้วยความเป็นห่วง แล้วก็มอญนัยน์ตาที่รู้ว่าเจตนาดี เมื่อข้าพเจ้าเข้าไปในไฮเตลเขาก็ยังอยู่คอยอยู่ข้างนอกใครมีร้านอาหารไทยก็เอาอาหารมาเลี้ยงดู นี่คือคุณสมบัติอันประเสริฐของคนไทย ซึ่งล้าค่าที่สุดสำหรับว่าเป็นทรัพยากรของโลกนี้ อันนี้คุณสมบัติล้าค่า แล้วก็เมื่อข้าพเจ้าไปถึงห้องพัก เจ้าของไฮเตลได้บอกไฮเตลนี้รับคนไทยเป็นเจ้าหน้าที่มากมาย แล้วเขาก็บอกอยากให้เราภาควิชาในตัวของคนไทยที่ว่าทำงานดีที่สุด แล้วมีความรู้สึกกับมิตรชอบต่อหน้าที่ไว้วางใจได้ รู้สึกทำงานตั้ง ๕๐๐ กว่าคนคนไทย เพราะเขาปรับแต่คนไทย จำนวนอาจจะคลาดเคลื่อนกะ ๆ เขา แล้วก็ตลอดเวลาเขาให้เจ้าหน้าที่ไทยมาดูแล แล้วเขาดูแลอย่างดีที่นี้พอวันจะจากไปก็บอกกับท่านเลขาธิการพระราชวังว่า ควรจะให้รางวัลอย่างนี้เมืองนอกเขาทำกัน หัวหน้าเจ้าหน้าที่คนไทยตอบท่านเลขาธิการว่าผมไม่ยอมรับพวกผมไม่มีใครยอมรับ ทำให้ท่านแค่นี้ไม่ได้แล้วจะทำอย่างไร แต่เขาทำด้วยความรัก ดีหนึ่ง ดีสอง ดีสาม ยังมาเดินตรวจเฝ้าอันตรายให้ด้วย แล้วอยากจะให้สวยได้อยากจะให้อะไรนี้ คอยระมัดระวัง น้ำใจอันนี้ข้าพเจ้าไม่มีวันลืมเลย วันที่จะจากกันเขาก็มากกราบหมดเลย ไม่รู้ละ ตามไปส่งที่รถไฟโยให้ร้องกราบ ฝรั่งจะว่าอย่างไรไม่สนใจนึกคิดแล้วไม่สนใจว่าเขาจะคิดอย่างไรทั้งสิ้น ลอสแอนเจลิสข้าพเจ้าก็ได้พบกับคนไทย ก็ไม่เห็นแนวของความคิดที่โหดเลยมีแต่ความสามัคคีพร้อมเพียงมีความเมตตาทุกคนมีเงินน้อยก็ซีกออกมาบริจาค บอกว่าให้ให้สบายใจไทย ทุกคนต่างผลัดกันถามถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระอนามัยท่านเป็นอย่างไร อยากให้ท่านมาบ้าง คิดถึง คิดถึงฟ้าหญิงสิริธร ฟ้าหญิงจุฬารมย์ทำไมมาบ้าง คนไทยที่นี้เยาะนะในอเมริกาตั้งกว่าห้าหมื่นคน คิดถึงเหลือเกินเขาว่าอย่างนั้นฝากกราบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วย ทุกสิ่งทุกอย่างมันตรงกันข้ามกับที่ได้รับความเดือนไว้หมดทุกประการ จนเจ้าหน้าที่อารักขาบอกเขาไม่ต้องทำงานก็ได้เพราะรู้สึกท่านมีคุณของท่านคอยดูภัยอันตรายให้ท่านอยู่แล้ว คนอเมริกันไม่ต้องไปคอยดูให้ก็ได้ เขาพูดอย่างนั้น

แล้วข้าพเจ้าก็ได้พบลูกสาวคนใหญ่ ที่ไม่ได้กันมาตั้ง ๔-๕ ปีได้ละมัง เขาก็พาลูกเขามาแนะนำ ลูกเขยเขาบอกว่าเขาจะคอยอยู่ชั้นล่าง ถ้าแม่พระราชินีไม่ยอมพบก็ไม่เป็นไร ถ้าอยากพบก็ให้บอกเขา แต่เขาอยากให้แม่ลูกพบกันก่อน ลูกสาวก็รู้สึกว่าดีใจจนตัวสั่น เนื้อตัวสั่น เสียงสั่นไปหมด สามิเขาบอกว่าอนไม่หลับมาตั้งหลายวัน อันก็บอกให้เขาพาลูกเขยมา ก็ได้พบกันก็ปรากฏว่าเป็นคนดีดีมาก แล้วก็มีอุดมคติ แล้วรู้สึกจะรักเมืองไทยมากกว่าลูกสาวอีก เพราะห่วงใยเมืองไทยมากเสีย อันก็บอกเขาบอกตกลงเราเป็นแม่ลูกกัน ถึงท่านจะเป็นต่างประเทศก็ไม่ใช่ไรละ ก็เป็นในครอบครัวแล้ว เขาคอยดูแลคอยช่วยเหลือทุกอย่างแบบเหมือนกับลูกชายทำกับแม่ แล้วก็ ๔๔ นี้ก็ข่าวดีว่าข้าพเจ้าจะได้เป็นยายเป็นครั้งแรก แม่ของข้าพเจ้าเป็นอายุ ๔๒ ข้าพเจ้าเป็นยายเอา ๔๔ กว่า ขาดทุนเอามาก ๆ เสีย ลูกสาวบอกว่ากำหนดคลอดนี่คงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ลูกเขยบอกว่าอยากจะได้สงมาให้แม่ให้มาคลอดกับแม่ ให้อยู่กับแม่ ส่วนเขาต้องทำงานหนักหาเงิน เพราะเขาเองไม่ยอมที่จะพึ่งเรา เขาต้องทำงานหาเงินเลี้ยงภรรยาของเขา ก็ชื่นใจมากดีใจมากที่จะได้เป็นยาย ลูกสาวเขาบอกว่า แม่ไม่กลัวแก่หรือ บอกว่าถึงไม่เป็นยายเป็นย่ามันก็แก่อยู่ดี สู้แก่แล้วมีหลานยังดีกว่า

ที่นี้เมื่อนึกถึงคำที่ท่านแม่ทัพและคุณเขาวัดน์ เรียกว่าแม่นี้ ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงคำของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งข้าพเจ้าได้อ่านพบในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษที่ออกจำหน่ายที่ในกรุงเทพฯ ตั้ง ๑๐ กว่าปีมาแล้วมันเกี่ยวกับพระประวัติพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ท่านรับสั่งเล่าถึงเด็กกำพร้ากำพร้าพ้อที่โดนรังแกโดยเจ้าของที่ดิน โลมแม่โลมน้อง ๆ เขา ก็เขาไม่มีที่จะอยู่ เขาก็ดันดันมากกรุงเทพฯ แล้วก็ขอนในรถที่บรรทุกหญ้าที่จะไปให้ช้าง ช้างคันของท่านแล้วเขาก็ขอนตัว พอเสด็จฯ มาที่โรงช้างต้น เขาก็มากกราบพระบาททรงให้ว่าเขากำพร้าพ้อ แล้วก็ไม่มีทางที่จะต่อสู้เพื่อรักษาที่ดินได้ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ รับสั่งว่า เอ็งกำพร้าพ้อเมื่อไร ก็ข้านี้แหละคือพ่อของเอ็ง อย่าร้องไห้ไปเลย จะช่วยทุกอย่าง อันนี้ข้าพเจ้าอ่านแล้วจับใจ เพราะผู้เล่านี้อายุเกือบร้อยแล้วก็เล่ามาตั้งแต่ ๑๐ กว่าปีแล้วให้กับหนังสือพิมพ์ หรือคนทำหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษที่ออกจำหน่ายในกรุงเทพฯ นี้ก็เลย ก็เลยดีใจมากแล้วก็เวลาไปไหนเขาพา เขาก็เรียกแม่ ชาวบ้านก็เรียกคุณแม่ ตั้งแต่ ๑๔-๑๕ ชาวบ้านก็เรียกคุณแม่แล้ว จนบัดนี้เขาบอกว่า ชาวบ้านเขาบอกว่าแม่นี้จะทำอย่างไรกันดีนี้ น้ำแห่งมาสี่ปีติดกันแล้ว อันนี้ที่เมืองประจวบกับเมืองเพชรบุรีที่แถว ๆ หัวหินนั่นฝนแล้งมาตั้งหลายปีเต็มที่แล้ว เขาบอกแล้วนี้เราจะใช้ชีวิตอยู่กันได้อย่างไร ขนาดสับประรดซึ่งไม่กินน้ำเลย มันยังแห้งตาย พอเกาะลูกได้หน่อยก็แห้งเฉา มะพร้าวยืนต้นตาย ที่เขาลงทุน ข้าพเจ้าก็บอกอย่าตัดปากกันนักสิ เพราะว่าต้นไม้ที่เห็นว่ามีประโยชน์ นี่จะจะมีน้ำเก็บน้ำไว้ เก็บความชุ่มชื้น ไม่อย่างนั้นละก็สารต่าง ๆ ในอากาศมันเปลี่ยนแปลงหมด คือรู้สึกเขาทุกซิกโคจจริง ๆ แล้วเขาเขาก็เช่นเดียวกันเขาบอกแม่

จะอย่างไร ชายของไม่ออก เขาเบื่อแล้วของชาวเขานั่นซ้ำ ๆ ซาก ๆ แม่ช่วยคิดอะไรให้หน่อยสิ ก็บอกกับเขาว่าถ้าเขาขยันขันแข็งนี้จะพยายามมหาศาลให้ได้

อันนี้เป็นเหตุผลที่ไปอเมริกา พอไปที่โน้นก็เช่าห้องสักสองห้อง แล้วก็แบกเอาพวก ศิลปอาชีพไปด้วย มีกระเป๋าย่านลิมา ตึกตาเผา ชีวิตของคนไทยต่าง ๆ บ้านริมน้ำ แล้วก็ชีวิตคนไทยโบราณนี่เอาไปด้วย แล้วก็เครื่องเงินของชาวเขา เครื่องปักของชาวเขา แล้วก็ย่านลิมา มีกของชาวสุโขทัย และก็ชาวเชียงใหม่ที่อยู่ในพื้นที่แห้งแล้งแล้ว เช่นอมก๋อย ที่ไหนอีกแห่งนะลูกที่ ไม่ใช่ซะ ทางเชียงใหม่ที่แม่แจ่มที่มีที่ดินน้อยและคนอดอยากมากที่สุดก็เลย ก็เอาจากเหล่านั้นไปแล้วก็เอาผ้าไหมมัดหมี่ไปออก ก็ได้รับความช่วยเหลือจากคณะที่ติดตามไป คือนางสนองพระโอษฐ์ที่ต้องเอาไปมากหน่อย ก็เพราะว่าคิดถึงศิลปอาชีพนี้ นางสนองพระโอษฐ์ก็ทำทุกอย่างหมด บางคนก็เป็นช่างภาพให้เอง บางคนก็มีหน้าที่เก็บแพ็ค ๆ ทุกอย่าง ทั้งจดหมาย ตอบจดหมาย ตอบโทรศัพท์ ทุกประการหมดแต่ชื่นชมที่ประชาชนอเมริกันโดยเฉพาะเศรษฐกิจนี้เข้ามาดูกันมากมายก่ายกอง แล้วปรากฏว่าชอบทุกอย่างที่แรกติดต่อไปว่าขอตลาด ทุกคนต่างก็ไม่เอา บอกยาก ๆ ทั้งนั้นแต่พอมานะเห็นของเข้า บางคนชอบตึกตา บอกว่าเป็นสัญลักษณ์ของไทย ถ้าเมื่อคริสต์มาสได้ไปฝากได้ก็ดี แต่ย่านลิมานี้เรียกร้องความสนใจเหลือเกิน ทั้งงาน reception ที่เพื่อนอเมริกาอุตสาหกรรมช่วยข้าพเจ้าแท้ ๆ เลย เพราะว่าข้าพเจ้าบอกว่าช่วยหาเศรษฐกิจให้หน่อยสิ ช่วยหน่อยเพราะว่า ฉันทมาคราวนี้มาอย่างคนขายของนะช่วยหาตลอดให้ที่สงสารคนไทยก็รับภาระมากแล้ว ให้เขาชื่นใจนิดละเพื่อนอเมริกันก็ช่วยทั้ง ๆ ที่น้ำมันบ้านเขาก็แพง เขาเองก็หน้าเหลืองหน้าเขียวมากที่สุด การเงินเขาสูงถูกแล้วแต่ข้าวของอะไรก็สูงตามขึ้นไปหมด ชีวิตก็ลำบากหนาวเย็น แต่เขาก็มีน้ำใจ เขาก็จัดให้พบกับพวกเศรษฐกิจ ข้าพเจ้าก็พยายามวิ่งเข้าบ้านเศรษฐกิจนั้นเศรษฐกิจนี้เลยตอบ แม่ค้าเต็มที แล้วก็หนังสือพิมพ์อเมริกันก็ช่วยอีกอย่างหนังสือพิมพ์ของนิวยอร์กนั้นก็ช่วยลงจรรยาในถึงความงามของกระเป๋านี้ exclusive อย่างไรทำด้วยมือ hand made ทำด้วยดินเฟิร์นที่หายาก เพราะว่ามันเหนียว มันอยู่ได้เป็นร้อยปี แล้วก็ลักษณะที่สานก็เป็นไทย งดงามมาก โฆษณาให้อย่างนี้คนยิ่งตื่นตื่นใหญ่ ที่นี้ทุกคนก็มาสั่งมาจอง เมื่อไรได้ ๆ ที่นี้ชาวบ้านसानเสร็จไปภาคใต้เมื่อ ๒๕๒๒ มีชาวบ้านที่อำเภอเวียงอินนั้นเขาปลูกต้นยาง เขาย้ายมาจากอีสาน ย้ายมาจากทุกแห่งเลย เขาปลูกต้นยางแล้วก็ระหว่างคอยเอาโต มันต้อง ๖ ปีเป็นอย่างน้อย ถึงจะกรีดขายได้ แก่ไม่มีอะไรกิน แก่จะเอาอะไรกินเข้าไปในระหว่าง ๖ ปี แล้วก็เคยปลูกข้าวได้กินข้าว ไร่แห่งนี้นะท่านเข้าไปด้วยรถยนต์ก็จะมาได้ก็ยากแล้ว หน้าฝนสิ้นพราด ๆ อย่างว่าแต่ออกมาด้วยเท้าเลย กว่าจะออกมาได้นี้แทบตาย ท่านแม่ทัพปิ่นนี้รู้ เพราะไปย่านหคเคมาคิดว่าคะเมนด้วยกันที่แห้ง สิ้นพราดทีเดียว นึกสงสาร เขาบอกว่าไม่ทราบจะเอาอะไรกินในระยะนี้ เพราะว่าได้ใช้เงินที่เขาให้ไปหมดแล้วเพราะไม่รู้เรื่องว่านี่ต้อง ๖ ปี มันเพิ่งปลูกได้ ๒ ปี อย่างมาก นอกนั้นก็ปีหนึ่งไม่กี่ปี ข้าพเจ้าก็บอกว่าเอาตกลงมาทำงานกับฉัน ฉันจะให้เขาไปปรับ นัดพบกันที่นั่น ๆ ใครมีลูกหลานมาก มีความลำบากมากก็มาทำงานในวัง ทางแม่ทัพปิ่นก็ช่วยกันสร้างปะรำเรียกว่า ปะรำศิลปอาชีพ เขาไม่เมื่อย ทหารช่างช่วยสร้างกันแล้วก็รับเด็ก ๆ ้วยรุ่นทั้งหลายที่เขาสมัครมาให้ทำมทองนะท่านข้าพเจ้าเองสู้เขาไม่ได้ ไม่กรีดทุกเลย ที่แรกน้ำไหลกันจะลากลอกน้ำตาไหล เพราะมันต้องวาดลวดลายไทยเสียก่อน แล้วก็ปลูกราวไร่ชาวนาจบประมาณ ๔ ข้าพเจ้าก็บอกเขาขึ้นเงิน ขึ้นเงินค่าประจำวันให้ เคยให้วันละ ๓๐ บาท ขึ้นให้อย่างไรให้ไปเลย พยายามทำเชื้อฉันเถอะ เขาก็พยายาม ทำด้วยความยากลำบากเขียนลายไทย แล้วก็ว่าจะเรียนตอกไปบนแผ่นโลหะ กว่าจะตอกได้บนเงินอีกละ แต่สรุปแล้วท่านทั้งหลาย เวลานี้ข้าพเจ้ามีกลุ่มทำมทองขึ้น ซึ่งเมื่อยังไม่ถึงปีนี้เมื่อสิริธร จุฬารัตน์ ได้เชิญไปประเทศฝรั่งเศสนั้น เขาก็ได้ทำการอุปถัมภ์ของอันใหญ่เมื่อเร่อสวงามมาก มันปลื้มใจที่ว่าคนของเราเด็กของเราทำได้อย่างนั้นสิรินธรเลยบอกว่าแม่เก็บเอาไว้เป็นที่ระลึกเถอะ อันแรกของเขาย่าให้เลย ก็เลยไม่ได้ไปเก็บไว้เพื่อเด็ก ๆ ปลูกปลื้มใจที่เขาทำได้ และเดี๋ยวนี้ก็สิรินธรบอกแม่ให้เรียนทำคร่ำสิ เพราะมันตายไปจากเมืองไทยแล้ว ไม่มีคนไทยรู้จักทำคร่ำนี้ทำอย่างไร แล้วก็มิครอยู่คนเดียว ซึ่งมี ๖๐ กว่าแล้ว ๖๔ แล้วเพราะฉะนั้นเรียนเข้า ข้าพเจ้าก็ไปเอาคนที่พ่อแม่ไม่มีที่ดินเลยมาอีก ก็เป็นช่างฝีมือทำคร่ำ ตอนนั้นก็กำลังเรียนลงยาราชวดี เรียนเย็บเสื้อโครอยากเย็บเสื้อให้เย็บเสื้อ เสื้อพระราชทาน ข้าพเจ้ามีจุดมุ่งหมายจะได้ช่วยข้าราชการผู้น้อยด้วย ที่จะตัดเสื้อเชิ้ตหรือตัดกางเกง ตัดอะไรก็ตาม เด็กพวกนี้เขาก็ไม่ได้คิดราคาแพง เขาตัดพอที่เรียกว่าพอที่เขาได้เงินจะรับประทานไปวัน ๆ ก็บางคนตาช่วยกัน แล้วก็เป่าแก้ว นั่นข้าพเจ้าได้ความคิดจากจุฬารัตน์ ก็เอาไปให้ที่เขมรที่เขาเล่นทำ เป่าแก้วเป่าได้สวยเหลือเกิน เป็นรูปร่างต่าง ๆ งดงามมากเหมาะสำหรับข้าราชการแต่งงานนะ

ตกลงท่านทราบเหตุผลแล้วที่ไปอเมริกา หมอที่โน้นเขาก็ช่วยทุกอย่าง บอกว่า เขาบอกว่าที่พระราชินีจะปลดอภัยจริง ๆ หายจริง ๆ นี่คือจะต้องหลีกเลี่ยงไม่มีทางอื่นไม่อย่างนั้นแล้วจะเป็นหืด หรือว่ามันจะเป็นพวกเส้นเลือดตีบตัน ข้าพเจ้าก็บอกว่าท่านรู้ใช่ไหมว่า ถ้าข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงคุณ ท่านอาจจะมีส่วนก็เพิ่มขึ้นก็ได้ก็ในโลกนี้ไม่ต้องการผู้ลี้ภัยเพิ่ม ข้าพเจ้าก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ เขาก็เลยบอกถูกอย่างนั้นหน้าที่ของเขาก็แปลว่าช่วยเท่าที่จะทำได้ ซึ่งเขาก็พยายามอย่างที่สุด เขาก็จัดยาให้ทุกห้าวันเขาทำยาบอกให้ฉีดทุกห้าวันแล้วรายงานอาการตลอด เพื่อไม่ให้ให้หลุดลมเสื่อม ไม่ให้หูเสื่อมกว่านี้ แล้วไม่ให้เส้นเลือดเสื่อม แต่ว่าน่าชื่นใจที่เพื่อนอเมริกันทั้งหลาย

ได้พยายามช่วยจนสุดกำลัง ตกลงเป็นอันสรุปได้ว่าข้าพเจ้าหาตลาดได้อย่างสบายที่อเมริกาด้วยความช่วยเหลือของเพื่อนอเมริกัน เพื่อนอเมริกันนี้น่ารัก เมื่อเราไปถึงประเทศเขาแล้วจะเห็นว่า เขามีน้ำใจที่ดีและเขาเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างจริง ๆ ร็องเปอร์เซ็นดีคือ จะเห็นได้ว่าเข้าไปในงานเลี้ยงไหนทุกคนจะต้องพูดเรื่องการเมืองหมด การเมืองการเลือกตั้งการอะไร พวกเราก็คอยฟัง เขาเห็นเราเป็นเพื่อนสนิทก็คุยกันไป คอยฟังไปจะไปเขาก็สอนไปก็เห็นว่า เป็นสังคมที่เป็นอิสระเสรีจริง ๆ พูดอะไรพูดได้ออกความคิดเห็นทั้งหลาย แล้วก็เห็นว่าทุกคน ข้าพเจ้ากลับมีความรู้สึกที่ทุกคนเป็นนายของรัฐบาลด้วยซ้ำไปเพราะว่าเขาเป็นคนที่บ่งว่าเขาต้องการอะไร คือเขา มาบอกกับข้าพเจ้าเองว่า เขาเป็นเห็นว่าประชาชนไทยนี้ประเสริฐที่สุด คนไทยนี้ได้ทำตัวอย่างแล้ว ที่ข้าพเจ้าได้รับปริญญาเกิตติศักดิ์ที่มหาวิทยาลัยที่ซัทพ์ ซึ่ง เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมากในด้านการวิชาการพูด การเมือง การต่างประเทศและกนิโยบาย อะไรต่าง ๆ เขาบอกว่าคนไทยยอดเยี่ยมอย่างน้อยคนไทยแสดงให้เห็นว่า การเป็นมนุษย์ผิดกับสัตว์เดรัจฉานอย่างไร เพราะฉะนั้นเราต้องรักษา Dignity คือเกียรติของความเป็นมนุษย์ ถ้าเราจะเอาแต่ตัวรอดตัวเดียว กลัวแต่ชีวิตตัวเรา และครอบครัวเรา สังคมของเรา เราไม่เรียกว่า เป็นมนุษย์แล้ว ก็คือสัตว์ สัตว์โลกนี้มันก็กลัวความทุกข์ยากกันทั้งนั้น แต่มันไม่มีศีลธรรมมันไม่มีสมองที่จะคิดให้ลึกซึ้ง เขาบอกคนไทยนี้ ยอดของคนแล้ว องค์การ ๔๐ องค์การได้ส่งหัวหน้ามาหาข้าพเจ้า เวลาพูดน้ำตาเขาคลที่เขายกย่องเมืองไทย ว่า เมืองไทยเป็นตัวอย่าง เขาบอกตั้งแต่ไปเขาสาบาน เขาบอก I pledge ว่าเขาจะไม่ทอดทิ้งเมืองไทย และขอให้พระราชินีทราบ ว่า เขาแต่ละคนนี้เป็นหัวหน้า ของคนกลุ่มใหญ่ทั้งหมด เพราะฉะนั้นคนเสียงเลือกตั้งเขาให้รัฐบาลเขาต้องช่วยเหลือเมืองไทยตั้งแต่นั้นต่อไปเพราะว่า ประชาชนชาวไทย ได้แสดงน้ำใจอันประเสริฐ แสดงให้เห็นว่า คนต้องรักษา Dignity เกียรติของความเป็นมนุษย์ไว้ ว่า เป็นสัตว์โลกที่ประเสริฐ ไม่ใช่เป็นคนที่ เป็นสัตว์ที่เหี้ยมโหดและก็เห็นแก่ตัว ซึ่งนับวันจะทำให้โลกนี้ระเบิดเข้าทุกที ด้วยความเห็นแก่ตัว เขาบอกว่าถ้าเมืองไทยตกในภาวะคับขัน เขาสาบานเขาลุกขึ้นสาบานที่ละคน องค์การแต่ละองค์การบอกว่า เขาจะไม่ให้รัฐบาลเขาทอดทิ้ง แม้ในเรื่องอาวุธยุทโธปกรณ์เขาก็ ยินดี คนอเมริกันยินดีที่จะช่วยสนับสนุน อันนี้ที่ข้าพเจ้าเห็นว่าเจตนาดีของคนไทยทั้งชาติช่วยชาติไทยจริง ๆ ไม่ใช่หัวหน้าคนไหนเลยที่ ช่วยชาติไทย เจตนาดีของคนไทย ความเจริญทางจิตที่แท้จริง และเขาก็บอกว่า อย่างข้าพเจ้าเดินไปซื้อของที่ร้าน ที่ร้านไหนก็ตาม ร้านใหญ่ ๆ แม้แต่ที่ถนนคนกินมา บอกว่าเป็นพระราชินีไทยหรือบอกว่าไซ เทานั้นแก่น้ำตาไหลบอกว่า ขอให้พระเจ้าผู้เป็นเจ้าคุ้มครองประชาชนของท่าน ประเทศไทยและตัวท่านเขาใช้คำว่า Bless you, Bless your People, Bless your Noble People, Bless your Country เขา พูดอย่างนี้เลย ตาม Department Store อะไรต่าง ๆ คนขายนี้มาเข้าคิวขอจับมือขออะไรที่ช่วยเหลือเสียสละ ช่วยเหลือแบ่งอาหาร แล้ว ให้พวกกล้วยได้มีโอกาสมีชีวิตอยู่รอด อย่างน้อยให้อากาศมีชีวิตอยู่บ้าง เขาพูดอย่างนี้ และอันนี้ที่ช่วยคนไทยเพราะว่า เมื่อประชาชนของเขาเห็นชอบด้วย เขารู้หมดประชาชนของเขาทุกคนรู้หมดว่าการหยอดไปลงในกล่องนั้นนะ หมายถึงอนาคตของเขา ชีวิตเขาจะเป็นอย่างไรจะมีลักษณะอย่างไรอยู่ในการตัดสินใจ หยอดไปชนิดเดียว นี่ลงในกล่อง ทุกคนแจ่มแจ้งหมด เพราะฉะนั้นทุกคนก็เป็นนายของรัฐบาลเขาจริง ๆ โดนควบคุม โดยประชาชนเสียงส่วนมากจริง ๆ

ข้าพเจ้ายังได้พบน้ำใจที่สูงของนักหนังสือพิมพ์อเมริกันอีก เช่น มาขอสัมภาษณ์ ก่อนอื่นเขาบอกตอนนี้ไม่สัมภาษณ์นะ จะขอพูดอย่างเพื่อนกัน คนรู้จักกันว่าเมืองไทยนี้จะไปได้นานก็มากน้อย ว่าแล้วเขาก็ให้น้ำตาไหล เขาเข้ามาเช็ดน้ำตา ข้าพเจ้าบอก ข้าพเจ้า มั่นใจว่าอยู่ได้ เมืองไทยอยู่ได้ เขาบอก How long do you think you can hold on ? ถามว่าเมืองไทย บอกว่าอยู่ได้ บอกเขาทำไมมั่นใจ บอกมั่นใจเพราะเห็นในสีหน้าของคนไทยว่าจะอยู่ จะดำรงความเป็นเอกราชเป็นไทยอยู่ ก็เชื้อคนไทยว่า ลองเขาว่าจะอยู่ได้เขาก็ต้องอยู่ได้ เขาฉลาด เขามีการตัดสินใจและเขาก็กล้า ถึงแม้เขาจะเป็นคนที่อารมณ์ดีหัวเราะอะไรก็ตาม แต่เขาก็กล้าตัดสินใจในสิ่งที่เขาเห็นว่าเป็นตายถึงแม้ว่า เขาอาจจะการศึกษาอาจจะยังไม่ทราบ เรื่องระบบใหม่ ก็ไม่ใช่เรื่องของเขา ระบอบรัฐธรรมนูญระบอบอะไรนี้เพราะว่าเป็นของใหม่สำหรับไทยแต่ว่าคนไทยรู้แน่ว่าทุกคนมีหน้าที่ป้องกันประเทศและทุกคนพร้อมไม่ถอย ชาวบ้านเขาบอกว่าไม่ถอยละท่าน ถอยก็ตกทะเลละ อยู่มันอย่างนี้แหละ ทุกเสียงเป็นอย่างนั้นทั้งนั้น ยิ่งชาวบ้านแนวแน่มากเลย เพราะฉะนั้นแล้วข้าพเจ้า คิดว่า ถ้าเมื่อคนไทยเขาทราบ ว่า อะไรดี อะไรไม่ดี เขาทราบ ข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริงอย่างจริง ๆ แล้วนี้ ที่เขาหยอดลงไป เขาจะล็งเลใจแล้วล็งเลใจอีก น้ำ จะมีไม่มี มีกินไหมอะไรจะเป็นอย่างไรอยู่ที่การหยอดลงไปนี้ เพียงบอกกับเขาเท่านั้นว่า ใ้การหยอดนั้นจะออกไปเห็นกับใคร มันต้องรู้ว่ามันเป็นความตายของครอบครัวเรา เราต้องรู้จักข้อนี้ แล้วก็ลิมเล้าอีกอย่างถึงคนไทย พยาบาลหมอกที่ต่างประเทศ หมอไทยที่ต่างประเทศใครมีแม้แต่เงินน้อยนิดเดียว เขาก็เอาเงินมา บอกฝากให้ทหารด้วย สายใจไทย พวกหมอกก็บวราณาตัวว่า ผมต้องมาเรียนเมืองนอก เพราะว่าต้องหากิน แต่ว่าฟังท่านแล้วนี้ ตั้งใจว่าจะรวบรวมกันกลับมาเมืองไทยในปีหนึ่ง จะผลัดกันมารวมหน่วยเคลื่อนที่ เพราะข้าพเจ้าบอกว่าหมอขาดเหลือเกิน เขาบอกว่ายีนดีที่นี้จะนัดกัน แล้วก็รวบรวมกันมาช่วย ในปีนี้แต่ละคนจะนานเท่าไร เขาจะตกลงกันเอง ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้บอกเขาไปแล้วว่า ภาคใต้ก็จะเสด็จ เดือนกันยายนี้แล้ว หรือปลายสิงหานี้ ได้บอกไปแล้วเขากกำลังจัดอยู่เพราะคนนี้ ฟังแล้วเป็นห่วง บางคนก็ร้องไห้เป็นห่วงประเทศชาติมากทีเดียว แล้วก็ประสภการณ์ที่ข้าพเจ้าประสบอีกอย่างหนึ่ง คือว่าเดินในหมู่บ้าน

เรียนคนไทยก็ไปเจอเด็กสาว ๆ กลุ่มหนึ่งก็มากราบแล้วร้องไห้ กระซิก สะอึกสะอื้น ข้าพเจ้าก็บอกว่า หนูเป็นอะไร เห็นเขาก็มองตาผู้ขายอเมริกัน ผู้ขายอเมริกันพยักหน้าให้พูด หลายหนเขาก็บอกว่า หนูเป็นญวนค่ะ แต่เกิดในเมืองไทย หนูเองนี่ไม่เคยคิดว่าหนูเป็นอย่างอื่นเลยนอกจากเป็นคนไทยหนูจะช่วยได้อย่างไรว่าหนูเป็นสัญชาติญวน แต่หนูก็ไม่ชวนลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่พวกหนูนี้ได้รับความยากลำบากเนื่องจากคนไทยนี้เขาเกลียดพวกหนูบอกสามีเขาเป็นอเมริกันบอกพวกหนูที่หนีภัยมานี่ขอให้ท่านช่วย ช่วยให้เราได้รอดละ เขาก็จะมาที่ประเทศอเมริกันที่ขอให้ท่านช่วยชีวิตเขาด้วยก็ร้องไห้ สะอึกสะอื้น เขาบอกหนู ที่แรกไม่กล้ามา แต่ว่าสามีบอกสามีอเมริกันบอกตัวก็เป็นคนไทยเหมือนกัน เพราะเกิดในเมืองไทยก็มีสิทธิ นี้ก็พระราชินีของตัวก็น่าจะพูดได้ ข้าพเจ้าก็ตอบเขาไปว่า ฉันไม่มีอะไรเลยที่จะเกลียดซึ่งคนเชื้อญวน เพราะว่าฉันเมื่อเล็ก ๆ ก็เติบโตมาได้ก็ซิสเตอร์ ก็เป็นคาทอลิกก็ไปเรียนที่บ้านญวนเห็นซิสเตอร์เขาให้ความรักความอบอุ่นอย่างกับแม่กับลูกไม่มีผิดเลย นี่ก็คิดถึงว่าอันที่จริงแล้วนี่เราน่าจะพิจารณาเป็นการกระทำของบุคคลเป็นราย ๆ

การที่เป็นคนไทยนี้ หมายถึงคนที่หัวว่าง มีความคิดที่เรียกว่ามองอะไรมองในแง่ของกว้าง ที่จะเป็นญวนหรือเป็นผู้ร้ายหมด เป็นจีนหรือเป็นผู้ร้ายหมด เป็นเชื้อไทยเป็นผู้ร้ายหมดนี่ก็ได้ ทุกคนมีคตินคนไม่ต่างกันทั้งนั้น ที่ข้าพเจ้าไปพบมาเอง ก็พบว่าคนไทยก็ตบมือให้ ถึงจะสองสามทีก็ตาม แกก็อุตสาห์ตบให้

ท้ายนี้ขอสรุปเพราะกลัวจะล้น (ทรงพระสรรวล) ขอสรุปว่า เงินที่ท่านทั้งหลายบริจาค และแรงน้ำพักน้ำแรงของท่านอย่างแม่บ้าน ทบ. ข้าพเจ้าก็ได้ดูการแสดงของแม่บ้าน ทบ. จนจบก็มีความปลื้มปลื้มยิ่งนัก ท่านทั้งหลายช่วยให้ข้าพเจ้าได้สามารถช่วยประชาชนโดยที่รัฐบาลนี้ได้อนุมัติให้ทำการดำเนินเรื่องปฏิรูปที่ดินต่อไป ข้าพเจ้าก็คิดว่าเมื่อรัฐบาลช่วยอย่างนั้นแล้ว โดยเฉพาะรัฐมนตรีเกษตร นี้เขาช่วยเหลือมาก ก็จะต้องหมู่บ้านศิลปะขึ้นโดยแสดงให้เห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีที่ดิน ๕ ไร่ ๑๐ ไร่ ถึงไม่มีที่ดินก็ไม่กลัว จะสอนว่าให้มีที่พักพิงอาศัยแล้วก็ให้ความรู้และให้เขาหากินด้วยความรู้ที่เขามีสำหรับพวกที่ไม่มีที่ดิน เพราะว่าที่ดินปฏิรูปที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานรัฐบาลไปก็มากพอที่จะรับคนที่ไม่มีที่ดิน ไม่มีที่อยู่เลย ซึ่งเวลานี้ก็กำลังเริ่มดำเนินการแล้ว มีประชาชนที่สมัครครอบครัวที่สมัครที่จะเข้ามาอยู่แล้วและงานมหาวิทยาลัยก็ตาม งานที่ไหนที่ข้าพเจ้าขาดไม่ใช่ตั้งใจขาดเก หากว่าต้องทำการควบคุมคุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่เอง เพราะว่าตลาดที่เมืองนอกนี้ สำคัญที่ว่าคุณภาพต้องคงที่ คงเส้นคงวา ข้าพเจ้าก็จะตรวจงานของชาวบ้านที่เขาส่งงานบ้านมาเองทุกฝีกกับพวกนางสนองพระโอษฐ์ นางพระกำนัลช่วยกัน แล้วก็ไปตรวจตราแผนการเกี่ยวกับหมู่บ้านศิลปะนี้ ซึ่งไม่ใช่ว่าง่าย เพราะจะต้องหัดให้คนที่ใจปึกว่าต้องปลูกข้าวรับประทานเอง ถึงจะอุ่นใจ ต้องมีที่ดินทำกินเอง พยายามสอนเขาว่าเมื่อเราไม่มีที่ดินแล้วอย่าเป็นทุกข์ เราฝึกฝนตนเองให้มีที่อยู่เท่านั้นก็พอ แล้วก็หารับประทานด้วยความสามารถก็จะเป็นแรงที่ช่วยประเทศชาติแล้วสิริสวัสดิ์กับข้าพเจ้าว่า ทหารที่ขาดแขนขาดนี้ก็มาร่วมอยู่ ขาดขาโดยเฉพาะมาร่วมอยู่ในศิลปะนี้ได้แน่ ก็บอกเขาว่าจริงสิลูกเพราะทหารนี่เขาก็มีระเบียบวินัยมีจิตสูงส่งอยู่แล้ว ก็เมื่อวิบากกรรมเก่าทำให้เขาเสียขาไปก็ดี แต่ที่เขาเสียสละให้กับประเทศชาติ นี้มากมายกายกอง เขาก็มีอาชีพเป็นหัวหน้าหมู่บ้านมีบ้านอยู่สบาย มีน้ำใช้ น้ำรับประทาน มีอะไร มีเงินมีทองใช้ตามความสามารถของเขา ก็คิดว่าเขากลับจะเป็นประโยชน์ต่อชาติอย่างมากมาย ในฐานะที่เป็นช่าง ช่างหนัง ช่างตัดเสื้อ แม้แต่ช่างเครื่องทางโลหะอะไรก็ตาม หล่อหลอมโลหะต่าง ๆ เราก็มีครูที่พร้อมที่จะบริจาควิชาการช่วยเหลือ คนที่ได้ช่วยชาติทั้งนั้น ก็เป็นอันว่าร่างกายของท่าน ร่างกายแรงใจและเงินที่ท่านจ่ายให้ข้าพเจ้า ในวันเกิดนี้ ได้ไปที่มูลนิธิส่งเสริมศิลปะแล้ว แล้วก็ไปที่เป็น เป็นครั้งแรกที่เข้าไปตั้งทุนสนับสนุนทุนการศึกษาของบุตรทหารชั้นประทวน อันนี้เป็นคำริของ ผบ. พล. คิดเอง ไม่ได้คิดจะมาขอ ข้าพเจ้าคิดว่านายทหารชั้นประทวนนี่ก็ยิ่งยากจนลงไป แล้วเขาก็เสียสละกล้าหาญ กองทัพก็ได้เขานี้เป็นกำลังอย่างใหญ่หลวง ผบ.พล ก็คิดว่าถ้ามันเขานี้ได้รับการสนับสนุนจากพวกเราแล้ว เขารักษาบ้านเมืองอยู่แถวชายแดน ปราบจีน อพยพ เขาจะได้ไม่ต้องห่วงหลังเลย เขาก็รู้ถึงแม้ว่าเขาจะเป็นอะไรไป คนไทยทั้งหลายก็ดูแลทุกข์สุขของครอบครัวเขา ข้าพเจ้าก็เห็นว่าความคิดนี้เป็นความคิดที่ดีมาก เราก็ได้ช่วยพวกชาวไร่ชาวนา แล้วก็ทหารที่ออกไปรบด้วย เพราะเวลานี้ พล. ๑ นี้ก็รักษาพระองค์อยู่ มีหน้าข้าก็รักษาบ้านเมืองอยู่ เวลานี้ก็เลยตั้งต้นเสียก่อนด้วย พล. ๑ แล้วค่อย ๆ ขยายต่อไปแล้วแต่เจตนาของคุณของท่านทั้งหลาย ก็ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่มาให้กำลังใจแล้วก็กำลังทรัพย์ บริจาคกำลังทรัพย์กำลังกาย ข้าพเจ้าซาบซึ้งใจมาก ขอให้ท่านทั้งหลายจงประสบความสุขความเจริญ สมกับเจตนาของท่านที่มีต่อผู้ที่ทุกข์ยากทั้งหลาย สวัสดิ์

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต
วันอังคารที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๔

ก่อนอื่นโดยขอขอบพระคุณทุกท่านทั้งหลายที่พร้อมใจพากันมา มีความซาบซึ้งปีติมากที่ทุกคน ทุกปี ๆ พยายามที่จะมาให้กำลังใจ แล้วก็สำหรับอายุอานามนี้ก็ต้องการกำลังใจจริงเสียด้วย

จะขอเล่าสรุปย่อ ๆ เพราะว่าเขากำชับกันหนักว่าไม่ให้เกิน ๒ ชั่วโมง ไม่ทราบเขานับหรือเปล่าที่แต่หมอยาและไมโครโฟนไม่ถูกว่า นับเวลากันหรือเปล่า จะรายงานให้ทุกคนทราบถึงการที่เราไปญี่ปุ่น หมายถึงข้าพเจ้าและลูกสาวคนเล็กได้รับเชิญไปประเทศญี่ปุ่นระหว่างวันที่ ๑๐ ถึงวันที่ ๒๕ ด้วยความช่วยเหลือของเพื่อนชาวญี่ปุ่น และเมื่อนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น และภรรยาเดินทางมาเยี่ยมประเทศไทย ทางรัฐบาลไทยก็ได้ขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นว่าในเมื่อเราทั้งสองได้รับเชิญจากนักธุรกิจชาวญี่ปุ่นให้ไปเผยแพร่ศิลปะไทย ๆ ข้าพเจ้าเข้าใจดีเข้าใจเพื่อนญี่ปุ่นดีว่า ทั้งนี้เขาต้องที่จะช่วยเมืองไทย ช่วยคนไทยให้อยู่ได้โดยเป็นอิสระเสรี

ในการไปประเทศญี่ปุ่นของข้าพเจ้าได้รับความต้อนรับอย่างที่ดีที่สุด นับตั้งแต่พระราชวงศ์ญี่ปุ่นได้ให้ความอบอุ่นเหมือนกับเป็นครอบครัวของท่านเองได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นอย่างมาก ได้รับความร่วมมือจากนักธุรกิจญี่ปุ่นที่สำคัญช่วยกันเผยแพร่วัฒนธรรมและศิลปะของไทย จะเห็นได้จากการที่เขาคัดงานชิ้นแรกที่รับรอง มกุฎราชกุมารและมกุฎราชกุมารีญี่ปุ่นชุดล่าสุดให้มาโฮเต็ลที่เราอยู่ ซึ่งจะมีการแสดงสินค้าไทย เนื่องจากเป็นผลผลิตของประชาชนชาวไทยผ่านมูลนิธิศิลปะพิเศษ มีคนเข้ามาชมเป็นอันมาก ทั้งนี้โดยการขายตัวและวิถีที่เพื่อนญี่ปุ่นเพื่อนนักธุรกิจเขาจัดการแสดงแบบเสื้อ จะเห็นเจตนาของเขาที่นับถือศิลปะต่อประชาชนไทย เขาแสดงให้เห็นว่าผ้าไหมมัดหมี่ซึ่งผลิตโดยประชาชนชาวตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดในประเทศไทย และเป็นแหล่งน้ำที่ดีที่สุด

ที่เมืองที่มูลนิธิศิลปะพิเศษได้เกิดขึ้น เกิดขึ้นมาประมาณ ๑๐ ปีแล้วแต่มาตั้งชื่อและปรากฏตัวตนออกมาเมื่อประมาณสัก ๒-๓ ปีนี้เอง แต่การทำงานนี้ได้ดำเนินการมาประมาณ ๑๐ ปีแล้วจนเห็นว่าเข้ารูปเข้าร่าแล้ว จึงได้เผยแพร่ออกมาว่าเป็นมูลนิธิศิลปะ เพื่อขอรับการสนับสนุนจากประชาชนทั่วประเทศและกลับได้รับการสนับสนุนจากชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมาก การไปญี่ปุ่นครั้งนี้ข้าพเจ้าไปอย่างไรในฐานะนักธุรกิจของมูลนิธิศิลปะกลับได้โอกาสพบปะประชาชนชาวญี่ปุ่นจำนวนมากอย่างใกล้ชิด เมื่อได้พบเห็นอย่างใกล้ชิดแล้วเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง นิยมชมชื่นในประชาชนชาวญี่ปุ่นและประเทศญี่ปุ่นอย่างมากผิดกว่าการไปครั้งที่แล้วซึ่งเป็นการไปอย่างผิวเผิน คราวนี้ได้พบปะใกล้ชิดกับคนทุกระดับของญี่ปุ่นเห็นได้ว่าประเทศนี้เป็นประเทศที่จะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไปหาใช่เพราะความร่ำรวยทางทรัพยากรอย่างที่ประเทศเรามีไม่ ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีทรัพยากรน้อยแต่มีทรัพยากรที่ใหญ่หลวงคือพลังจิตของคนญี่ปุ่น ประชาชนเขามีเอกลักษณ์อย่างหนึ่งคือไม่ต้องการที่จะมีชื่อเสียงหรือเด่นในเฉพาะบุคคล

ประชาชนญี่ปุ่นทราบว่า รวมกันเขาอยู่ ถ้าแยกกันประเทศชาติย่อมอยู่ไม่ได้ เพราะประเทศเขาเล็กพื้นที่จำกัด แต่ท่านทั้งหลายคงทราบแล้วว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นที่ที่ผิวเหลืองมีความเจริญรุ่งเรืองเทียบเท่ากับประเทศทางตะวันตกทุกประการ โดยเฉพาะทางด้านไฟฟ้า และเห็นได้ว่าเหตุไฉนเขาจึงเจริญมาก เพราะประชาชนเขาแม้จะเป็นคนที่เข้มแข็งและมีความฉลาดสูง ลึกซึ้ง แต่มักจะรวมกันทำอะไรทำรวมกันและมีวินัยอยู่ในตัวเองมาก รู้จักบังคับใจตนเอง และไม่คอยเห็นแก่หมู่คณะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมักจะเห็นแก่ประเทศญี่ปุ่นเป็นส่วนรวม

อันนี้คือบุคลิกพิเศษของคนญี่ปุ่น แต่ทางนี้ทำไม่ประเทศญี่ปุ่นจึงเจริญก็ตนเอง ตามถนนนี้สะอาดเรียบร้อย ทำไมถึงสะอาดเรียบร้อยได้เพราะว่าคนญี่ปุ่นทราบว่า ถนนนี้ แม่น้ำลำคลอง ทะเล เป็นของชาวญี่ปุ่นทั้งนั้น เพราะฉะนั้น ทุกคนรัก หวงแหนอยากให้เป็นที่ยืนยงของชาวต่างประเทศ เวลาที่ใครคนหนึ่งเป็นหวัดเขาจะปิด mask ผูกหน้า ที่แรกข้าพเจ้าไม่เข้าใจ เพราะว่าเข้าใจไม่ถึงชนชาติหนึ่งเห็นผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นหมู่คณะสำคัญ เห็นผลประโยชน์ส่วนรวมสำคัญกว่า อันนี้ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ พอไปเห็นว่าพอเวลาเขาเป็นหวัด เขาจะปิดปาก ปิดจมูกเพื่อป้องกันมิให้เชื้อนี้แพร่ออกไปติดผู้อื่น พอเห็นปิดปาก ปิดจมูกก็รู้ว่าคนเหล่านี้เป็นหวัดและเมื่ออย่างก้าวเข้าไปตามพิพิธภัณฑ์ไปดูพิพิธภัณฑ์ของเขาจะเห็นได้ว่ารัฐบาลจะทุ่มเงินทองเป็นจำนวนมากในการที่จะอบรม และให้การศึกษาระชาชนตั้งแต่เด็ก ๆ ไป พิพิธภัณฑ์ของเขา เข้าไปดูแล้ว น่าดูเหลือเกิน ทั้งในด้านตั้งแต่ของโบราณมา ประวัติศาสตร์ จนกระทั่งถึงยุคปัจจุบัน การเจริญทางด้านวัตถุต่าง ๆ ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ทางไฟฟ้า เครื่องไฟฟ้า เครื่องยนต์ต่าง ๆ

แต่ที่สำคัญคือเขาสอดแทรกศีลธรรมไปทุกหนทุกแห่ง แม้กระทั่งใน museum ที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ของเขาจะให้เห็นว่า ถ้าแม้จะเอาแต่ความเจริญทางด้านวัตถุแล้วคนจะเสื่อมลง จะเกิดความโกลาหล เพราะฉะนั้นแล้วเขาจะให้ความเจริญทางด้านจิตใจนี้ควบคู่กันไปด้วยตลอดจนเด็กตั้งแต่แกวจรจรโดยวิธีให้เด็กหัดขับรถของเล่นเอง บังคับรถคันเล็ก ๆ ด้วยเครื่องมือไฟฟ้า และเห็นว่าถ้าแม้ว่าคนคนหนึ่งเอาแต่ใจตนทำผิดกฎจรรยา ผลที่ตามมาจะเกิดความทุกข์ความยุ่งยากแก่ส่วนรวมอย่างไร อันนี้เป็นที่ซาบซึ้ง นอกจากจะเป็นนักธุรกิจที่เก่ง เมื่อลงนั่งคุยกับเขา อย่างเพื่อนแล้วจะเห็นว่าเป็นคนชาติที่มีความละเอียดอ่อนในด้านจิตใจ และเป็นศิลปินอย่างมาก

นักธุรกิจนี้จะสามารถที่จะเขียนรูปได้อย่างสวยงาม และเมื่อตามไปถึงบ้านเขา จะเห็นความสะอาดเรียบร้อย วิธีที่เขาจะรับประทานอาหารที่เขาจะรับประทานก็ดี ทุกอย่างจะเป็นศิลปะหมด การจัดวางอาหาร การจัดผักทำทุก ๆ อย่างงดงามถ้าเข้าไปดูทางด้านของเก่า วิธีที่เขาส่งจดหมายต่อเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้กัน จะต้องพับด้วยผ้าไหมที่สวยงาม และมักจะมัดดอกไม้วางบนนั้นอีกที ซึ่งอันนี้ข้าพเจ้าเห็นถึงความละเอียดอ่อนของจิตใจ คือเขาละเอียดมาตั้งแต่ข้างใน ตั้งแต่ใจขึ้นมา มีน้ำเล้าชาติเขาจึงเจริญรุ่งเรือง ใครเห็นอะไรก็เห็นอะไรที่เป็นอันตรายต่อส่วนรวม คนที่เห็นนั้นจะไม่นิ่งดูเฉยเลย จะขจัดภัยทุกประการ พอทราบว่ามีคนไทยนี้คนไทยยังยากจนเขาจะพูดว่า จริงซิคะเมืองไทยรับภาระมากในเรื่องที่มีผู้ลี้ภัยเข้ามาเยอะ เพราะฉะนั้นการที่ข้าพเจ้าไปครั้งนี้ พร้อมด้วยของที่ชาวไร่ชาวนาของเราทำขึ้นเมื่อยามที่ฝนแล้งหรือน้ำท่วมก็ดี เขาจะพากันช่วยกันซื้อ ช่วยกันบอกกล่าวกันต่อไปอีกทีเพื่อช่วยชาวไทย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้ามีความซาบซึ้งในประเทศญี่ปุ่น และในคนญี่ปุ่นอย่างมากที่สุด ตามท้องถนนที่แน่นขนัดไปด้วยรถยนต์คือรถติดจะไม่เห็นเลยว่า จะมีคนแสดงอึดอัด หรือว่ากดดันหรือแสดงความไม่พอใจ โหโหโตโต ไม่มีเลยทุกคนทราบว่ามีรัฐบาลตนทำเต็มที่ แต่เหตุเพราะพื้นที่จำกัด ประเทศเขาเล็กเพราะฉะนั้นทุกจะรักษากฎจรรยาอย่างเคร่งครัด แล้วร่วมมือกับเจ้าหน้าที่อย่างสมบูรณ์ที่สุด อย่างเพิ่งง่วง มองไป อย่าเพิ่งง่วง กลับมาแล้วกลับมามีความชื่นใจเป็นอันมาก เพราะว่าได้รับความรู้สึกที่ประชาชนญี่ปุ่นมีความสนใจในสิ่งของที่คนไทยทำเป็นอันมากแล้วปรากฏว่าได้รับตลาดอย่างกว้างขวางจากประเทศญี่ปุ่น เช่น กระจ่างยานลิพานี่มาเป็นอันดับ ๑ คือสั่งจองกันอย่างชนิดที่เราตามไม่ทัน ท่านทั้งหลายคงทราบแล้วว่า ยานลิพานี่เป็นศิลปะเก่าแก่ของบรรพบุรุษของเราแล้วก็วัตถุที่เกิดขึ้นเองภายในประเทศ คือทางภาคใต้ที่ฝนมาก ตัวยานลิพานี่ก็เป็นวัชพืชชนิดหนึ่ง ที่ขึ้นเองรกรกด้วยธรรมชาติได้ต้นยาง ใต้สวนยาง ปิดดินให้ชุ่มชื้น และที่ภาคใต้ใช้ได้ดี เพราะว่าฝนตกมากทำให้เกิดความเหนียว ทำให้เส้นเหนียว แล้วก็ยัดได้เป็นร้อยปี อันนี้ที่คนญี่ปุ่นว่าเป็นลักษณะพิเศษของยานลิภา ถ้าแม้ว่าทิ้งให้แฉกกับต้นแล้ว โยของเขาคงจะเหนียวอยู่ได้เป็นร้อยปี โดยที่ไม่มีตัวแมลงมากัดกินเลย เพราะฉะนั้นเรียกว่าพูดได้ว่า เป็นพืชเศรษฐกิจที่ยอดเยี่ยมที่สุดของเมืองไทย ที่นี้ต่อไปนี้เนื่องจากปีที่แล้ว ๆ มานี้ท่านทั้งหลายที่มาในวันที่ ๑๑ สิงหาคมนี้ได้มาบริจาคเงินทองเป็นจำนวนมาก เพื่อโดยเสด็จฯ ตามพระราชอัธยาศัย ข้าพเจ้าก็อยากจะแจ้งให้ท่านทั้งหลายทราบพร้อมกับแสดงภาพว่าเงินของท่านนั้นไปอยู่ที่ไหน และไปทำอะไรบ้าง เป็นประโยชน์ในทางไหนบ้าง ก่อนอื่นอยากจะแสดงให้เห็นให้เห็นให้ท่านได้ปลื้มใจ เงินของท่านได้ไปสู่คนยากคนจน คนเจ็บคนไข้ ข้าพเจ้าได้พบในระหว่างที่ตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไปตามจังหวัดต่าง ๆ ที่ทุกกันดารแล้วก็ได้ไปเห็นคนเจ็บเหล่านี้เข้า เป็นโรคที่ร้ายแรง และหนักที่ข้าพเจ้าคิดว่าพวกเราสามารถที่จะช่วยรัฐบาลได้ก็คือ ป้องกันไม่ให้ พ่อแม่ พ่อหรือแม่ ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวของแต่ละครอบครัวเกิดเจ็บไข้ได้ป่วย ถึงขนาดเสียชีวิต เพราะแต่ละครอบครัวนี้มีลูก ๓ คน ๔ คน แต่เขาไม่ได้เลี้ยงลูกที่ทำให้เสียเปล่า เขาเลี้ยงลูกสอนลูกให้ทำงาน เท่ากับใช้ลูกเป็นแรงงาน ฉะนั้นการที่มีลูก ๓-๔ คน ของเขาไม่ได้สูญเสีย นอกจากเสียว่าหัวหน้าครอบครัวจะไม่สบาย เช่น พ่อเป็นโรคหัวใจมาเป็นเวลานาน แล้วแม่เป็นโรคฟันโรค ฝืนในท้อง เป็นเวลานาน อันนี้ถ้าเมื่อเราเคยพบทั้งพ่อทั้งแม่เจ็บนี้ และถ้าเป็นโรคหนัก ไม่รักษา เด็ก ๓-๔ คนนั้น แทนที่จะเป็นแรงงานของชาติอย่างที่พ่อแม่หวังในการผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารให้แก่ประเทศชาตินั้น จะกลับเป็นภาระของประเทศชาติ ฉะนั้นอันนี้ข้าพเจ้าคิดว่า เราช่วยได้ในการที่จะแสดงรูปให้ท่านดู เพื่อแสดงให้เห็นว่า เงินของท่านไปในทางไหน และอีกอย่างหนึ่ง อยากให้ท่านมีความรู้สึกชื่นชมเป็นสุข เพราะการเป็นสุขนี้เองทำให้ได้บารมีขึ้นมาติดตัว จะทำให้ท่านทั้งหลายประสงค์สิ่งใดในชีวิตนี้ และภายภาคหน้าสมประสงค์ เพราะเวลาเรารู้สึกว่าเราทำความดี เรามีความสุขที่ได้ช่วยคนเหล่านี้ให้มีความสุข ด้วยเจตนาดีนี้แหละจึงจะได้รับผล ต่อจากนี้โปรดดูคนเจ็บต่าง ๆ แต่ละคนที่มาจากดินแดนที่เรียกว่า อยู่ใต้การยึดครองของผู้ก่อการร้าย และที่เราสามารถพบเห็นได้ก็เพราะว่าทหารของชาติได้ผลึก เรียกว่า ทำให้พื้นที่หมดอันตราย แล้วก็พาเราไปในที่ที่นั่นถ้าไม่ได้ทหาร รั้วของชาติที่เข้มแข็งละก็ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และข้าพเจ้าก็คงไม่ได้ไปช่วยบุคคลเหล่านี้ที่เคราะห์ร้ายเป็นโรคภัย ทั้งนั้นเลย เนื่องจาก มะเร็ง ประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะที่ตาที่ข้าพเจ้าเป็นห่วง ถ้าแม้ว่าไม่มีประชากรที่ตาเสียมาก นี้จะเป็นผลร้ายต่อประเทศชาติในด้านทางเศรษฐกิจ ต่อไปนี้แสดงภาพได้

อันนี้ข้าพเจ้าเกิดมาก็เพิ่งเคยเห็น ที่มองไม่เห็นหน้าไม่เห็นตาเลยน่าสงสารที่สุดแล้วตัวเขาก็มีความทุกข์เหลือกำลัง จนกระทั่งไม่ยอมออกจากห้อง ข้าพเจ้าเข้าไปปลดชื่อและประวัติของเขา นักสังคมสงเคราะห์เจ้าเป็นคือนางสนองพระโอษฐ์ นางพระกำนัลไปเขียนประวัติ ไปซักประวัติไว้ก่อน ทำให้การเยี่ยมเร็วขึ้น ได้เห็นภาพเหล่านี้แล้วเชื่อบุญเชือกกรรม ความทุกข์ทรมานที่คนเหล่านี้ได้รับ

อันนี้ที่ซาบซึ่งในทหารรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณของทหารรบทั้งหลายที่อยู่แนวหน้าที่เขามีความรักต่อเพื่อนร่วมชาติและพยายามที่จะนำให้เสด็จฯ เข้าไปพร้อมกับหน่วยแพทย์เคลื่อนที่คนนี้เป็นลมแล้วพบนางลงไปเตาไฟ อันนี้ก่อนจะทำการผ่าตัด นี่หลังจากการผ่าตัดหลายครั้งเต็มที่

อันนี้ที่งานพระศพของท่านอาจารย์จวน เราไปโดยบังเอิญ ก็เห็นผู้ชายคนนี้จุ่มลูกมาเพราะว่าไม่มีใครดูแลที่บ้าน และเห็นลักษณะของเด็กอย่างนี้ ซาบเจ้าก็เลยขอให้นักสังคมสงเคราะห์คนนั้นลงไปจด เขาเป็นเชื้อไวรัสลงสมองเข้าไปในสมอง ก็เลยเรียกว่ารับประทานอาหารไม่ค่อยได้

อันนี้เป็นธรรมดาที่เห็น ไม่ใช่ต้องในดินแดนของที่มีผู้ก่อการร้ายยึดครอง เห็นทั่วไปในถิ่นทุรกันดาร มันสมองรู้สึกสมองไหลกะโหลกไม่ปิดสนิท อันนี้ก็เช่นกันเป็นเชื้อไวรัสเข้าสมอง แต่ที่น่าสงสารคือว่าพ่อแม่มีลูก ๕-๖ คน และก็มีคนนี้เป็นเสียอย่างนี้ก็ทำให้ฐานะเขาลำบากยิ่งขึ้นนี่เองที่มูลนิธิศุภนิเวศน์เข้าไปช่วยได้ โดยการฝึกคนหนึ่งคนใดในครอบครัวของเขา ให้สามารถหารายได้ได้มากพอ

อันนี้ไฟไหม้เพราะว่าพ่อแม่ไม่ทำงานในทุ่งนา อันนี้เป็นเนื่องจากที่ลูกน้อยตาย ถ้าปล่อยไว้ตากก็จะหลุดออกมา อันนี้ที่ภาคใต้ อันนี้เป็นโดยกำหนดที่ภาคใต้เหมือนกัน คนนี้ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้การศึกษาอยู่ เพราะว่าเขายากเรียน และเขาใช้เท้าเขียนได้อย่างคล่องแคล่ว อันนี้น่าห่วงมาก เพราะว่าลูกเขายังเล็ก และรู้สึกจะเป็นมะเร็ง อันนี้ ที่แรกซาบเจ้านึกว่าเป็นโรคเท้าช้าง ก็นึกวิตกกังวลถึงเท้าช้างนี้ที่ระยอง แต่ปรากฏว่าไม่ใช่ เป็นการผ่าตัดผิดไป เลยต้องเอาตัวกลับเข้าโรงพยาบาลใหม่ โดยพระราชทานค่าใช้จ่ายทั้งหมด อันนี้เหมือนกันเป็นไวรัสเข้าสมอง อันนี้ตาบอดและเป็นหัวหน้าครอบครัวซึ่งเราได้ทำแล้วก็คือเอาลูกของเขาที่รุ่นหนุ่มสาว ถ้าเด็กออกจากโรงเรียนแล้วก็มาฝึกอาชีพกับมูลนิธิศุภนิเวศน์ อันนี้แม่ที่ทำงานและก็ต้องดูแลลูกที่เป็นลมชักเสียจนกระทั่งบิดเบี้ยวไปหมด เพราะว่าเป็นตั้งแต่เด็ก ๆ ถ้ามันได้รับยาตั้งแต่ต้นก็สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ อันนี้ก็เช่นเดียวกัน อันนี้เป็นเนื่องจากที่ลูกน้อยตายมาแล้วเหลือเกิน

ตั้งแต่เกิดมาจนอายุปานนี้แล้วก็เพิ่งได้เห็นสิ่งที่น่ากลัว ตอนที่ตามเสด็จฯ ไปพื้นที่ทุรกันดารนี้ อันนี้เป็นของธรรมดาขาดไอโอดีน ซึ่งจะต้องผ่าตัดออก ถ้ามันว่าคนไขนอนแล้วหายใจไม่ออก ถ้ามันว่าหายใจออกไม่ต้องไปผ่าตัดก็ได้เพราะอายุมาก คนนี้เสียใจมาก ที่ปราจีนนี่เอง เป็นหัวหน้าครอบครัว ซาบเจ้าก็รีบส่งเข้ามาทันทีที่โรงพยาบาลโรคปอดที่นั่น แต่ทำไมมันเสียแล้วเพราะว่าปอดพยุบไปด้วยโรควัณโรค ก็หน้าที่ของเราคือให้ลูกเล็ก ๆ เรียน ให้คนโตรองลงมาหน่อยเข้ามาฝึกมูลนิธิศุภนิเวศน์ อันนี้เพดานโหว่ นี่เหมือนกันเชื้อไวรัสเข้า อันนี้เกิดมาเพิ่งเคยเห็นนี่ พ่อแม่มีลูก ๕-๖-๗ สองคนนี้เป็นคนที่หกล้มเป็นแผล แล้วก็ปัญหาอ่อน ศีรษะหลิม เพราะฉะนั้นต้องช่วยลูกคนที่ถัดไปให้เขาสามารถทำงานช่วยพ่อแม่ต่อไปได้ อันนี้ปัญหาอ่อน อันนี้เป็นวัณโรค อันนี้เป็นโรคหัวใจ คนนี้แล้วก็ลูกก็ยังเล็กอยู่ โดยมากที่เราเป็นห่วงนี่เป็นห่วงเรื่องลูกยังเล็ก เพราะฉะนั้นจะพยายามเต็มที่ที่จะรักษาชีวิตหัวหน้าครอบครัวเอาไว้เพื่อเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของลูก ๆ เขา

อันนี้ที่ภาคใต้ ประชาชนได้เมตตาให้ความไว้วางใจ เสด็จฯ โหน มีอะไรเขาจะถวาย และมีความทุกข์เขาก็จะมาปรึกษาหารือ อันนี้เขามากล่าวว่า เขาจะรักษาหายไหม เมื่อแพทย์ดูแล้วแพทย์ก็บอกว่ารักษาไม่ได้ อันนี้รักษาได้เป็นโปลิโอใส่เบรลล์ ใส่เครื่องช่วยเดิน พอจะทำให้เด็กไปโรงเรียนได้สะดวก อันนี้ประชาชนมาดักคอกยขบวนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ประจวบคีรีขันธ์นี่เอง ขอให้ช่วยเด็กคนนี้ เพราะว่ากำพร้าทั้งพ่อแม่แล้วก็ตาบอด เราได้รับเข้ามาแล้วสำหรับจะให้เข้าเรียน อันนี้หญิงชาวไทยอิสลามเป็นมะเร็ง นัยตาดานี้ก็ไม่เห็นแล้วแต่ว่าถ้าเมื่อไม่ทำอะไรสักอย่างก็จะเจ็บปวดมาก และนัยตาดจะหลุดออกมา นี่เด็กตาเสียโดยกำเนิด อันนี้ที่คิดว่าถ้าพวกเราคนไทยร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข โดยให้กำลังใจแก่ข้าราชการ ให้เขาเข้าไปในละแวกบ้านทุรกันดาร ชาวกะเหรี่ยงที่ทรงพบบนเขา ยุติการปลูกฝิ่น และปลูกพืชอื่นทดแทน

คนนี้เป็นโรคที่คนจนไม่น่าเป็นเลย เป็นคอกอหอยพอกและเป็นพิษ ความจริงเพิ่งอายุสี่สิบเท่านั้นเอง และลูกยังเล็กอยู่ แต่ว่าด้วยโรคนี้เบียดเบียนจึงทำให้มีหัวใจทรกนิต ๆ คนนี้ต้องดูแลระยะยาวและช่วยให้การศึกษาของลูก เขาจะได้สบายใจและฝึกสอน นี่ก็เกี่ยวกับลูกนัยตาดจะพบบ่อยเชียวว่าเด็ก ๆ นี่จะด้อยกระดกตั้งแต่วัยเด็ก นี่ก็โรคตา นี่เป็นปัญหาอ่อน ผู้หญิงคนนี้มีลูกมาก เขากล่าวว่ารักษาหายไหม เพราะว่าจางสองขวบแล้วยังขึ้นคอกไม่ได้ ก็บอกเขาไปตามตรงว่าไม่หายแต่ว่าไม่ต้องห่วง ลูกอื่น ๆ ที่ไม่ต้องใช้งานในไร่สามารถจะมาเรียนอาชีพกับเราได้ การเข้าเรียนต่อไปในรายนี้ออกจะหมดปัญหาไป เพราะว่าเขาลอกออกมาแล้ว ลูก ๆ คนถัดต่อไป อันนี้สงสัยว่าจะเป็นมะเร็ง อันนี้นักสังคมสงเคราะห์กำลังถามทุกข์สุขชาวไทยใหญ่ซึ่งเป็นคนไทยด้วยกัน แล้วก็ในงานของโครงการศุภนิเวศน์ได้มีชาวไทยใหญ่เป็นจำนวนมากที่มาร่วมทำงานให้กับมูลนิธิศุภนิเวศน์ของที่สวยงามเหลือประมาณ และได้ทำชื่อเสียงให้กับคนไทยทั้งชนชาติไทยนี้เป็นส่วนรวมที่ประเทศญี่ปุ่น และนี่กำลังจะแสดงที่ประเทศอเมริกา ตามคำเชิญที่ดัลลัส อันนี้ซาบเจ้าเป็นห่วงเด็กเพราะว่าพ่ออายุแปดสิบ แม่อายุสามสิบกว่าแต่ว่าปัญหาอ่อน อ่อนอย่างมาก ๆ ก็เลยห่วงเด็กว่าถ้าพ่อตายแล้วจะทำอย่างไร อันนี้ทหารอีก

แล้ว ก็ขอให้นายทหารช่วยสอบดูถึงสติปัญญาของเด็ก ก็ปรากฏว่าเป็นเด็กที่ฉลาดใช้ได้ทีเดียว ก็เลยพระราชทานทุนการศึกษา และบอกพ่อกับแม่และพร้อมทั้งฝากทางนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดได้แล้วว่า ถ้าพ่อตายเมื่อไรก็ให้แจ้งมาให้ทราบ อันนี้ก็ตามอด อันนี้ราษฎรทำเขาเทียมเอง อันนี้เขาขาด นี่รูปนี้เด็กที่มานั่งคอยเฝ้าอยู่ พอเอาเจียนออกมาก็เป็นพยาธิเลยต่อหน้าต่อตาหน่วยแพทย์ เห็นเข้าแล้วตกใจนึกว่าถ่ายออกมาเป็นพยาธิ ไม่ทราบว่าจะเอาเจียน ก็พยาธิออกมาได้ หน้าตาน่ารัก แต่ว่าเกิดมาไม่มีนิ้วทั้งมือทั้งเท้า อันนี้โดนไฟไหม้ก็เลยรับเข้ามา สำหรับผ่าตัดให้สามารถยึดขาหลังได้ นี่ก็เหมือนกันคนละรายกับเมื่อคืนนี้แต่เหมือนกัน ไม่มีนิ้วมือเท้า

นี่ก็เหมือนกัน นี่เป็นเนื้องอกชนิดหนึ่ง โดยมากน่าจะชอบพระคุณหมอตาง ๆ ทั้งหมอตา หมอพื้นและนายแพทย์ ศัลยแพทย์ และแพทย์ต่าง ๆ ที่ลละวันเวลาของเขาตามเสด็จฯ ไปในท้องที่ทุรกันดารแล้วก็รักษาคนไข้เป็นจำนวนมากเพราะฉะนั้นทุกคนจะชื่นใจได้แล้วว่า เขาได้ทำบุญ ทุกคนได้บุญมากในการถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลนี้ ทำบุญชนิดสร้างสรรค์ด้วย เพราะว่าเรามุ่งในการที่จะช่วยบุคคลในครอบครัวที่ยากจน ที่พ่อแม่เจ็บมากหรือที่มีลูกที่พิการนี้ โดยมากสมาชิกศิลปะจะเอามาจากคนที่ยากจนแล้วก็เอามาจากบางครั้งครอบครัวทหารที่ไปรบใช้บ้านเมืองแล้วก็เสียชีวิตไป เพราะว่าทหารก็คือประชาชนนี้เองครอบครัวของเขาเป็นชาไร่ชาวนาเราก็ได้ช่วย เท้ากับศิลปะกับสายใจไทยทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด อันนี้หมดไปม้วนหนึ่งแล้ว

ต่อไปนี่อยากจะเล่าให้ท่านทั้งหลายทราบถึงเหตุไฉนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีความซาบซึ้งและมีความรักต่อประชาชนอย่างเต็มที่ ภาพนี้เมื่อเสด็จฯ กลับพระนครตอนจะบรมราชาภิเษก ได้เห็นประชาชนต้อนรับเป็นจำนวนมาก ตอนนั้นข้าพเจ้าเป็นคู่หมั้นอยู่ เห็นเข้าก็รู้สึกซาบซึ้ง ธรรมดาแล้วนี้พระเจ้าแผ่นดินนี้ก็ถูกเรียกว่าสมมุติเทพ แต่พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าเมื่อเราสมมุติให้เป็นเทพขึ้นมาเราต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือเขาให้ได้ เพราะคนที่เป็นเทพนี้มักจะช่วยเหลือคนได้ นี่ถึงแม้จะเป็นแค่สมมุติเทพก็ต้องพยายามช่วยเหลือประชาชนให้ได้มากที่สุด

อันนี้เมื่อทรงอภิเษกแล้ว ก็ทรงกลับไปเรียนที่สวิสปีหนึ่ง นี่ลูกสาวคนใหญ่ก็เด็ก ๆ เตรียมตัวจะเดินทางกลับกรุงเทพฯ นี่ก็เหมือนกันลูกสาวคนใหญ่ตอนลูกชายยังเด็กก็เป็นธรรมเนียมประเพณี โบราณว่า หลังกจากบรมราชาภิเษกแล้ว จะต้องเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรทุก ๆ ภาคทุกจังหวัด อันนี้เป็นขนบธรรมเนียมโบราณ

อันนี้เจ้าค่าน้ำได้หรือเปล่า สิริธร รู้สึกยังมีค่าน้ำอยู่ เมื่อข้าพเจ้าให้หมเขาคอนอายุ ๖ เดือน รัฐบาลก็เชิญให้เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรทุก ๆ ภาค อันนี้เป็นสิริธรกับ อุบลรัตน์ อันนี้จุฬารัตน์ อันนี้คอยสาวขึ้นหน่อย เมื่อลูกทั้งหลายคอย ๆ โตขึ้นแล้วก็ฝากไว้กับคุณยายแล้วก็เริ่มเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร เริ่มด้วยภาคกลาง และก็พอพระทัยว่าภาคกลางไม่ต้องเป็นห่วง ต่อจากนั้นก็ไปภาคอีสานเพราะอีสานในสมัยนั้นการคมนาคมลำบากมาก ทราบดีว่าน้ำแล้งปัญหาเรื่องน้ำแล้งนี้มีมาตั้งแต่ไหนแต่ไร พอเสด็จลงถึงสถานีประชาชนก็เข้ามากราบ ซึ่งสำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทราบเดิมนี่ที่สวิส เสด็จไปตั้งแต่ ๕ ขวบ และกลับมาพระชนมายุ ๒๒ เสด็จฯ กลับมาระหว่างนั้นเพียงหนเดียว เมื่อเห็นคนเขามากกราบอย่างนี้ ทำให้ทรงเห็นว่าเราจะต้องทำหน้าที่โดยเต็มสติกำลังให้สมกับที่ประชาชนเคารพให้ความเคารพ

อันนี้ที่เชิญพระบาทขึ้นไว้บนศิระระ แม้ว่าจะรังไรเขาก็ไม่ยอม อันนี้ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเหมือนกัน แม้แต่ทางรถไฟทางผ่านเท่านั้นหยุดที่ไหน ทรงซาบซึ้งมากเลยว่าประชาชนจะมารอเฝ้าฯ เติมไปหมดพร้อมกับการให้ ประชาชนไทยนี้ประเสริฐเหลือเกิน รู้จักแต่ให้เท่านั้น ให้ ๆ ตลอดเวลา อันนี้เห็นจะเป็นด้วยเป็นประเทศแห่งศาสนาแล้วก็ชาวอีสานนี้มีพระอริยเจ้าที่ที่ท่านสอนให้นี้ประเสริฐ เพราะธรรมดาคนเขานั้นข้านานแต่การเอาการรับเอาขึ้นเขี้ยวชาญมากที่นี้ทำอย่างไรประชาชนให้เราเสมอ เราก็เลยได้รับการฝึกเป็นผู้เอาเฉย ๆ แม้แต่ทางรถไฟผ่านจะเห็นประชาชนคอย

รูปเหล่านี้ตั้งแต่สิริธรหกเดือน บางครั้งตำรวจต้องคอยห้ามไว้ เพราะว่าทุก ๆ คนอยากจะมาถวายของ พระที่ติดต่าง ๆ มีที่คอยหรือเก็บไว้ประจำครอบครัวนี้จะเอามาถวายหมอบอกว่าสำหรับเอาไว้ป้องกันอันตรายชีวิตท่าน อย่างนี้จะไม่ให้ครอบครัวเรารักและรู้สึกสำนึกบุญคุณของราษฎรได้อย่างไร รู้สึกว่าครอบครัวของเราและระบอบพระมหากษัตริย์อยู่ได้เพราะพลังจิตของประชาชนชาวไทยแท้ ๆ ถ้าเขาไม่คุ้มครองเอาไว้ปานนี้ก็อยู่ไม่ได้ นี่ตามเดินที่ต่าง ๆ ที่ผ่าน ประพาสพ่อค้าเงินที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสร้างขุมรับเสด็จฯ แสดงความเคารพให้ท่านดูไม่ใช่สำหรับรอดแต่ให้ดูว่าเหตุไฉนจึงได้ทรงทรมพระองค์ทั้งพระวรกายและพระทัยให้กับประชาชน ใครบ้างที่จะใจแข็งขนาดจะไม่รักและไม่รู้บุญคุณของประชาชน ความสัมพันธ์นี้มานานคงเป็นเพราะว่าบรรพบุรุษของเราด้วยท่านทำดีกับมา

เพราะฉะนั้นเสด็จฯ ไหน คนถึงได้แน่น ถ้ามันบรรพบุรุษของเราประพุดิมีชอบ เสด็จฯ ไหน คำว่าเจ้าแผ่นดินมาก็คงจะคนหายแวบไปหมด มีอีกให้อีกไม่อาจจะสายอย่างไรก็คอย เดินเป็นวัน ๆ แล้วก็ทางขวาที่ท่านเห็นนั้นไม่ใช่ทางลาดให้เสด็จพระราชดำเนินเป็นโต๊ะที่ทุกคนวางของขวัญ พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า อันนี้ไม่ได้ เราต้องเดินแทรกเข้าไปในหมู่คน ไม่อย่างนั้นจะเห็นว่าใครมีของขวัญให้

ถึงจะหยุดพูดด้วย หรือหยุดรับ อันนี้ชักไม่ค่อยดีเพราะเป็นการเอาเปรียบประชาชนมากเกินไป พระท่านสอนของท่านเอาไว้ดี ๆ ให้เอะ
 การให้เป็นการสูญเสียก็จริงแต่ทำให้เรามีใจว่าทำให้คนอื่นมีความสุข

อันนี้ข้าบซึ่งอีก บาทหลวงคาทอลิกมาถวายพระและถวายกระเช้าดอกไม้ ท่านคุกเข่าลง พระเจ้าอยู่หัวก็รับสั่งว่าให้ยื่น
 ท่านว่า ไม่..ขอเป็นประชาชนคนหนึ่งพระเจ้าอยู่หัวท่านระลึกเสมอว่า ประชาชนมากมายที่ได้ถวายความรักความเมตตา คอยปกป้อง
 ท่าน และให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ท่าน ท่านจึงคิดว่าการเสด็จพระราชดำเนินผ่านไปผ่านมา เห็นว่าผู้ให้เองก็แสนจะยากจน ท่านก็เลยว่า
 อย่างนี้ไม่ไหวหรอกเราต้องให้เขาบ้าง ก็เลยเสด็จฯ ไป อันนี้ที่ประจวบคีรีขันธ์เข้าไปเยี่ยมราษฎรเมื่อตอนที่ลูกชายเพิ่งเกิด เสด็จฯ เข้าไป
 ในป่า ไปเยี่ยมราษฎรตามหมู่บ้านต่าง ๆ และเอาเกลือเอาผ้าห่มเอาเสื้อผ้าไปให้

นี่ทรงปลานปล้มราษฎรมาก ที่ทรงสอนบทเรียนที่ ๑ ให้เป็นพระราชินีที่ดีอย่างไร ตอนนั้นข้าพเจ้ายังไม่ถือกรมพระเพ็ญกลับ
 จากเมืองนอก ยังไม่ค่อยกลัวแดดเท่าไร ตอนหลังถึงจะกลัวแดด แล้วก็ทรงถ่ายรูปอยู่ข้างหลัง บางทีเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรตั้งแต่ ๑๐ โมง
 เข้า เสด็จขึ้นบ่ายโมงก็บอกว่า หนไม่ไหวแล้วร้อน ทรงเร่ง ๆ หน่อย รับสั่ง ไม่ได้ ประชาชนทำไม่เขาคอยได้ แล้วทำไมเราอยู่กับเขานาน
 หน่อยไม่ได้ เป็นพระราชินีต้องอย่างนี้ นี่บทเรียนแรก ตอนนั้นยังไม่แก่ ยังเพ็งจะ ๒๑ เท่านั้น

อันนี้ข้าพเจ้าที่เชียงใหม่ภาคเหนือ ชาวเขาลงมาแล้วถวาย รู้สึกจะเครื่องเงินที่คอเขาก็กปลดถวาย ตอนนั้นยังไม่มีใครมีขึ้นไป
 บนเขาเลย เพราะว่าอายุตั้ง ๒๗-๒๘ ปีมาแล้วนอกจากพระครูบาทศรีชัยที่ขึ้นไปทำสร้างพระบรมมหารักรธาตุ มาคิดดูแล้วเสียดาย ว่าถ้า
 แน่นว่า พวกเราเวลาที่ทางที่จะขึ้นไปบนเขาแล้ว ไปทำความเข้าใจกับชาวเขาเสียตั้งแต่เนิ่น ๆ อย่างนี้ละก็ จะทำให้ทหารของเราไม่ต้อง
 สูญเสียชีวิต

อันนี้พอทรงเยี่ยมเสร็จแล้วก็เสด็จฯ ขึ้นมาโบกมือกับราษฎรทั้งหลายที่ยังสู้สุดสำหรับตากแดดคอย ขอให้ท่านดูรูปนี้ดี ๆ แล้ว
 อีกไม่ช้าจะมีผู้หญิงอีก ๒ คนมายืนรวม เราเรียกว่าเป็นผู้ร่วมงานของเราคือ สิริธร กับจุฬารักษ์ มายืนเป็น ๔ คน ประชาชนไม่ต้องคอย
 นานละ ตอนนี้นักสังคมสงเคราะห์เหล่านี้ก็โตขึ้นแล้ว มาช่วยพ่อช่วยแม่ทำงานเต็มที่ ได้ ตอบแทนพระคุณราษฎร

นี่เป็นสมัยใหม่แล้ว เมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ที่ราษฎรก็ยังคอยอยู่ถึงแม้ว่า คนรุ่นเก่าจะผ่านไป คนรุ่นใหม่ก็มา ส่วนมากก็จะเผ่าฯ
 ถวายของและมาเล่าทุกข์สุขให้ฟังความสุขเขาก็เล่าให้ฟัง ความทุกข์เขาก็เล่าให้ฟัง สมดังพระราชประสงค์ที่ตั้งใจว่าตั้งแต่ตั้งไปจะไม่
 เดินผ่านไปผ่านมาแล้ว และจะไม่เที่ยวแจกผ้าเสื้อผ้าห่มห่มเลย ๆ เพราะว่าเท่ากับมมหาสมุทร ไม่ได้ช่วยให้เขาเป็นตัวของเขาเอง ไม่ได้
 ช่วยให้เขาสามารถทำมาหากินอย่างอื่นอิสระได้เลย จึงทรงคิดว่า ถ้าแม้ว่าลงไปคุยกับเขา ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ของเขา อาจจะทรง
 ช่วยได้ เพราะว่าไปรดอยู่แล้วในการเกษตรกรรม กสิกรรมและชลประทาน โปรดมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์

ที่ท่านเห็นทางขวานั้นนะ เป็นถนนนะ ข้างหลังเป็นถนนแล้วก็ประชาชนปูผ้า อันนี้ที่จังหวัดระยองนี่เอง ทรงออกพบประชา
 ชนตั้งแต่ ๑๑ โมง แล้วก็เลิกบ่าย ๔ โมง รับประทานอาหารกลางวันบ่าย ๔ โมง ตอนนั้นข้าพเจ้าก็ยังนึกว่าตัวเป็นสาวก็มุดลูกมุดนั่งในที่
 หัวชักหมอนก็เลยบอกกับ พลโท อาทิตย์ ว่าเจ๊ชักแก่ ถ้าจะไปไม่ได้ก็กั๊น้ำเพราะว่าต้องมุดลูกมุดนั่งจริง ๆ เดียวนี้ไม่ทรงพระราชดำเนิน
 ผ่านไปผ่านมาแล้วทรงมีแผนที ถ้าราษฎรที่ไหนทรงเห็นว่ายากจน จะลงประทับ รับสั่งเป็นกฎของท่าน รัชกาลนี้บอกไว้ว่า ไม่ให้ยื่นคำ
 ราษฎร ให้นั่งพูดกับเขา มันคอยอบอุ้มหน่อย ดูเป็นครอบครัว

อันนี้เป็นการแสดงของข้าพเจ้า คือตอนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ด้วย แล้วทรงเยี่ยมราษฎรเสร็จแล้ว ก่อน
 ขึ้นเฮลิคอปเตอร์ ก็ทรงโบกพระหัตถ์ เสียงธงชาตินี้ดังพริบ น่าปลื้มใจเหลือเกิน ก็บอกให้ช่างถ่ายเร็ว ๆ เข้า ขอบที่จะเห็นธงชาติ แหม เป็น
 จำนวนเท่าไรไม่ทราบ เขากลับถ่ายเราสองคน บัดไร่! ถ่ายที่ประชาชนซิ แต่พอจะซ้ำสอง พระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปรับสั่งกับเจ้าหน้าที่ กรม
 ชลประทานแล้ว ข้าพเจ้าก็เลยต้องแสดงยกมือแล้วก็หวังว่าประชาชนจะโบกมืออย่างเดิม แล้วให้ช่างภาพจับภาพนี้ไว้

มาคอยถวายดอกบัว ถวายทุกสิ่งทุกอย่าง อย่างที่ท่านเห็นรูป บอกแล้วไม่ต้องอธิบาย อันนี้หลังจากที่ทรงฝึกมาเป็นเวลา
 นานก็ลงนั่งคุยกับประชาชนแล้วอันนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าเหมือนกัน ที่ว่าเราแสดงความเคารพแล้วข้าบซึ่ง อันนี้รู้สึกจะเป็นคลองใหญ่
 เพราะว่าเห็นจากที่คาดกระตักน้ำที่ข้าพเจ้าไปเยี่ยมค่ายที่เขาถ้ำ แล้วเลยไปเยี่ยม พาหมอไปรักษาราษฎรที่คลองใหญ่

ถวายอีกแล้ว ถวายทุเรียน ของดีด้วย จากสวนของเขา นี่ก็ถวายอีกภาคอีสานประชาชนถวายนม ซึ่งเขาใช้อยู่ และโปรด
 สังเกตเด็กที่ยากจนจะรุ่งระวังเขาบอกว่าเขาทำเองทำด้วยมือเอง และผ้าที่ปักก็ของเขา

อันนี้ชาวภูไทซึ่งน่าปลื้มใจที่สุด แต่ก่อนนี้ชาวภูไทเป็นจำนวนมากมักจะเข้ามาก่อการร้าย แต่ตั้งแต่ทหารของชาติ ทหารรบ
 นี้เข้าไป เขาไม่ใช่เพียงแต่ถือปืน ท่านทั้งหลาย ทหารรบนี้เขาถือปืน ถือจอบ ถือเสียม มียาไปช่วยรักษาโรคให้ราษฎร ทำให้ราษฎรรัก
 ข้าพเจ้าจึงได้ตามเสด็จฯ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเข้าไปได้ แล้วผ้าที่เขาห่มนั้นนะเรียกว่า "แพรวา" แพรวานี้ทอละเอียดดิบดี แล้วก็เมื่อ
 ข้าพเจ้าได้นำไปที่ญี่ปุ่นได้รับความสนใจ เป็นอันว่าได้ตลาดให้กับชาวภูไท

อันนี้ชาวไทยอิสลาม กับทหารที่พูดภาษาฮาวายได้ เพราะว่า คุณยายนี่อยากมาเห็น “ประโหมสุหรี” แต่พูดกันไม่ได้เพราะข้าพเจ้าก็รู้สึกไม่เก่งทางภาษาเรียนไม่ได้เร็ว พยายามเรียน แต่คุณยายก็อยากมาใกล้ เขาได้ให้ความรัก ความสนิสนมมาก ชาวไทยอิสลาม

อันนี้ความจริงเป็นที่เขาค้อ เขาค้ออีกแหละเป็นที่ที่ทหารรบได้ยึดหมู่บ้านพื้นที่ที่อยู่ใต้อิทธิพลของผู้ก่อการร้ายได้กลับคืนมาแล้วก็เมื่อมีที่ว่างเปล่าทหารก็จะจัดการแจกที่ดิน จัดสรรที่ดินให้แก่ประชาชนแถวนั้นที่ไม่มีที่ดินจะอยู่ และถ้ามีชาวบ้านอยู่ด้วย ซึ่งเป็นชาวเขาก็จะร่วมกัน ทหารจะประสานชาวบ้านชาวเมืองอยู่ด้วยกันด้วยความสงบสุข อันนี้นักสังคมสงเคราะห์กำลังซักถามทุกข์สุขชาวเขาค้ออยู่

อันนี้มาถึงผืน ไม่ทราบว่ามีใครเคยเห็นบ้างไหม เมื่อประมาณ ๒๗-๑๘ ปีที่แล้ว พระเจ้ากรุงเดนมาร์ก จะมาเยี่ยมเป็นทางการที่ประเทศไทย ทางรัฐบาลก็อยากจะให้ชาวต่างประเทศได้เห็นว่ามีเมืองไทยนี้ มีทั้งที่ราบ มีทั้งภูเขา มีทั้งอากาศร้อน มีทั้งอากาศเย็น ก็เลยถวายที่บนเขาสำหรับทางทรมานพระมหากษัตริย์ สร้างพระตำหนักสำหรับรับรองประมุขของประเทศต่าง ๆ หลังเสด็จ ฯ กลับจากเยือนประเทศต่าง ๆ ในอเมริกาและยุโรป พอสร้างพระตำหนักเสร็จ ชาวเขาก็มาเดินมาพบที่ประตู่ เราก็ออกไปพบเขา เขาก็พามาดูไรของเขาซึ่งเป็นไรผืนนี้เอง เราอยู่ได้สักพักหนึ่งถึงได้เรียนรู้ เพราะเขาเขามาเล่าเองว่าตำรวจได้ขึ้นไปเผาไรผืนเขา เขาโกรธมาก เขาก็ถึงต้องสู้ เมื่อสู้แล้วก็มีความแค้นดิน เขาก็เลยเข้าไปในป่ารวมกับพวก ผกก. อันที่จริงน่าเห็นใจ เราไม่รู้หรอกว่าอันนี้เป็นของอันตรายที่สุดเป็นของที่เลวทรามที่ลดมนุษย์ลงไปเท่ากับสัตว์เดรัจฉานแต่ว่าทั้งนี้ทั้งนั้น ชาวเขาเองเขาไม่ได้ใช้มากนักหรอก มีคนกลางที่มารับด้วยเฮลิคอปเตอร์ และโดยให้ชาวเขารายเฉลี่ยแล้วปีละ ๒๐๐๐ บาท ราคาถูก คนที่ยากจนที่สุดในเมืองไทยคือชาวเขา และชาวภาคใต้ที่อยู่ใต้การยึดครองของผู้ก่อการร้าย

ดูออกสวย ๆ ไม่น่าจะมีพิษร้ายเลย เมื่อพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงฟังอย่างนั้นก็รู้สึกทราบดีว่า ทรงรับสั่งว่า ที่ราบสูงของเรานี้ ควรจะต้องเป็นประโยชน์ได้มากสำหรับประเทศชาติ ดีสำหรับเศรษฐกิจของประเทศชาติ สามารถปลูกพืชพันธุ์ของทางเมืองหนาวได้ เพราะว่าเรามีแสงแดดที่ยาวนาน แต่มีความหนาวเย็นใกล้เคียงกับต่างประเทศ เพราะฉะนั้นจะได้กำไรในการเพาะปลูกพืชพันธุ์ผลไม้มงคลของประเทศในเมืองหนาว เพราะฉะนั้นจะลองพยายามให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่นโดยที่ไม่ไปบังคับเขา ให้เขาเลิกปลูกเองเพราะว่าปีหนึ่ง ๒,๐๐๐ บาท จีนจน ปลูกไปก็ไม่เห็นมีประโยชน์อะไรซึ่งก็จริง เขาก็เห็นจริง

การเสด็จ ฯ ไปเยี่ยมชาวเขา ต้องไปด้วยเฮลิคอปเตอร์ แล้วก็เสด็จทางพระดำเนิน บางครั้งก็ตั้งชั่วโมงครึ่ง สองชั่วโมง เพื่อทอดพระเนตรแหล่งน้ำต่าง ๆ แหล่งน้ำว่ามีมาจากไหนบ้าง แล้วก็ผ่านหมู่บ้านไหนบ้าง แล้วก็ถามเขาเขาเอาผ้าผืนต้องต่อด้วยรถยนต์ก็จะเป็นสภาพอย่างนี้ซึ่งดีนักสำหรับคนภูมิลำเนา

ข้าพเจ้าขอพูดว่า คืบก็เขา คอกก็เขา เดินเขานี้เดินเฉย ๆ แล้วแบกสัมภาระแทบแค้นแล้ว มานึกถึงหัวใจทหารหาญ ทหารรบที่เขาต้องทั้งรบด้วย ต้องเดินเขาด้วยนี่จะยากลำบากสักแค่ไหน นี่เป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งพวกเรามีความนับถือและสำนึกในบุญคุณของเขามาก ทรงพระดำเนินแกงเสียดด้วย ถ้าแม้ใครไปเดินตามจะได้ยินเสียงโธ่โธ่ คือเสียงหอบของพวกตามเสด็จ ฯ หอบ แอ้ง แอ้ง

อันนี้ผ่าน สรูปแล้วว่า หาพบแล้ว ไรทดลอง ทดแทนการปลูกฝิ่น คือสตรีเบอร์รี่ คือพืชแต่ละอย่างนี้ประเทศต่าง ๆ มีน้ำใจส่งมาถวายช่วยโครงการนี้มีมิตรประเทศหลายประเทศ พร้อมใจกันช่วยโครงการของพระเจ้าอยู่หัว แล้วก็ในที่สุด สหประชาชาติก็เข้ามาร่วมมือ ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็เลย พระราชภารกิจเบาลง เพราะว่าสหประชาชาติ พร้อมกับคนที่สหประชาชาติหาได้มาร่วมทำงานทางนี้อย่างเต็มที่โดยการหาแหล่งน้ำให้เขา และก็หาพืชทดแทนโดยที่เราจะต้องลองปลูก ตามแหล่งทุรกันดารต่าง ๆ ได้ลองทดลองปลูกพืชเมืองหนาวว่าอย่างไรที่จะใช้ได้ดี และได้ตลาดดีที่จะให้ชาวเขาอยู่กินได้ดีขึ้นโดยไม่ต้องปลูกฝิ่น โดยไม่ต้องวิ่งขึ้นไปเผาผืนเขาเขาไม่โหมมาก บอกคิดดูซิพอหลวงจะไม่ให้โกรธอย่างไร เขาก็มีกฎเกณฑ์ของระด้าไปสักไปใครเขามาทำโทษเรา เราไม่ว่า นี่หมู่เฮาลงแรงปลูกของหมู่เฮาเองอยู่ ๆ ก็วิ่งขึ้นมาเผาไร่ของหมู่เฮา จะไม่ให้ยิงตอบอย่างไรได้ อันนี้ก็จริงของเขาถ้ากฎของสหประชาชาติมีอย่างไร ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ก็น่าจะได้รับการเสียก่อนที่จะได้รับการลงโทษ

อันนี้แสดงให้เห็นว่า เดินอย่างขาทางแกงปลิวแล้ว ยังตามเสด็จ ฯ ไม่ค่อยจะทัน เสด็จ ฯ ทอดพระเนตรทางน้ำที่ทางเหนือเรียกว่า “เหมือง” อันนี้ความจริงเป็นทางผ่าน เพียงแต่อยากให้เห็นว่า นางสนองพระโอรสอยู่ต้องเป็นอย่างไร ถึงจะเป็นนางสนองพระโอรสอยู่ได้ แบกเป้ข้างหลังซึ่งหนักไม่ไหวเล่น ในเบ็นนี่จะเป็นยา เพราะว่าหมอร้องทุกข์ว่า ถ้าเดินเขา แล้วหิวยาทั้งหมด ๑๔-๑๕ กิโลแล้วเดินเขานี้รู้สึกจะตายให้ได้ ถึงจะหนุ่มอย่างไรก็ใกล้ตาย ทีนี้ถ้าเขาไปน้อยก็ไม่พอรักษาชาวบ้านนางสนองพระโอรสก็ช่วย และนักสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ ก็ช่วยกัน นี่เป็นทางผ่านแล้วประเดี๋ยวเราก็ก๊วย

อันนี้เป็นปีแรกเลยที่เสด็จฯ ไปพบปะกับชาวเขา อันนี้เป็นเผ่ามูเซอคำไมโซเผ่าม้ง มูเซอมี ภาษาของเขาจะไปทางธิเบตพม่า - ธิเบตไม่เหมือนภาษาม้งผู้ชายผู้หญิงแต่งตัวเหมือนกัน เราเรียกว่า สมัยเจียบเลย "ยูนีเซ็กซ์" ผู้ชายหรือผู้หญิงมองไม่รู้เพราะทำผมแบบเดียวกัน นี่เขาเชิญเสด็จฯ ให้เข้าไปในบ้าน แล้วก็เป็นเวลาที่เขาได้รับประทานอาหารพอดี เราก็มารับประทานอาหารกับเขารอบกองไฟ แล้วเขาก็เล่าให้ฟังหมดว่าเหตุไฉนเขาถึงปลูกมัน และปลูกได้รายได้เท่าไรต่อปี ได้ข้อมูลอย่างแท้จริง อันนี้เป็นผู้ใหญ่บ้าน

นี่ก็ผู้ใหญ่บ้าน เดียวนี้ชาวเขารู้จักแผนที่แล้วเหมือนกัน รู้ว่าทอดพระเนตรแผนที่แล้วต้องถามเขาว่า ที่ตรงนั้น ๆ มีทางน้ำผ่านหรือเปล่า ทรงหาแหล่งน้ำอยู่ตลอดเวลา เพื่อการเกษตรเพื่อการที่ว่า ช่วยให้เขาเพาะปลูกได้ดีขึ้น ให้เขาปลูกข้าวได้เพียงพอ ให้เขาอยู่ได้โดยเป็นไทแก่ตัว

อันนี้ชาวเขาเผ่าม้งที่มาคอยเฝ้าและก็คอยให้หมอรักษา เพราะว่าการช่วยเหลือขั้นแรกที่ทรงช่วยคือส่งหมอไปรักษาได้อาศัยแพทย์ที่มีจิตเมตตาสูงตามโรงพยาบาลต่างๆ เช่น โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลตำรวจ มาอาสาตามเสด็จฯ ตลอดเวลาของเขา เพื่อจะมารักษาชาวเขาหรือชาวบ้าน ในท้องถิ่นทุรกันดารแล้วรักษานี้ก็รักษาอย่างละเอียด ไม่ใช่ว่ารักษาแล้วก็ผ่าน ๆ ไป มีการติดตามโดยตลอด จนกระทั่งหาย เพราะว่า พวกเราหวังว่าด้วยการทำวิธีนี้จะลดการเสียชีวิตของทหารของเรา

เผ่าลีซอ อันนี้ถวายเป็นขวัญใจซึ่งมีชื่อก้องโลก "ฟ้ามุย" ชาวเขาก็เป็นนักให้เหมือนกันเห็นหรือเปล่า

อันนี้เผ่ากะเหรี่ยง เผ่ากะเหรี่ยงนี้เป็นเผ่าที่ยากจนที่สุดในหมู่ชาวเขายากเหลือเกินนี่ข้าพเจ้ากำลังพูดผ่านล่ามว่าเขาเดินมาจากเขาสูงไหน แล้วก็พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า อย่าเอาแต่คิดปราชัย ให้ถามแหล่งน้ำให้ด้วย ว่าเขาใช้ลำห้วยอะไรปลูกข้าวได้เพียงพอไหม อยู่บ้านอะไรบ้าง บ้านอะไร ตำบลอะไร อำเภออะไร อันนี้จะต้องจดไว้หมด ให้อีกแล้วเอาดอกไม้มาให้ อันนี้ทรงถามถึงแหล่งน้ำและถามถึงปัญหาของเขา ที่ดินของเขา โดยมาก เขาไม่รู้เรื่องป่าสงวน ก็มักจะมึนเรื่องกับพวกไทย เจ้าหน้าที่ของเขาไปไม่ ซึ่งป่าไม้ก็ช่วยเหลือร่วมมือเป็นอย่างดี และเขาเองก็รับรองว่าเขาจะดูแลป่าไม้ให้ นี่เผ่ากะเหรี่ยง

อันนี้เริ่มต้นงานของศิลปาชีพ เพราะว่าให้งานบ้านเขาเมื่อปีก่อน ๆ เขาก็มาส่งงานบ้านให้ข้าพเจ้าและก็จ่ายสตางค์กันเดี๋ยวนั้นเลย คนนี้เขาบอกว่าของผม ๔ อย่าง เขาเองงานบ้านมาส่ง

เรื่องฎีกานี้สำคัญมาก เจ้าหน้าที่มักจะไม่อยากให้ราษฎรถวายฎีกา ซึ่งมักจะเกิดทะเลาะเบาะแว้งโดยเฉพาะต่อหน้าพระพักตร์ เพราะไม่ซ้าก็เสด็จฯ มาชาวบ้านก็เก่งเหมือนกันเขาจะเก็บซ่อนเอาไว้พอใกล้เสด็จฯ มาถึง จะถวายไม่ให้เจ้าหน้าที่ตะครุบเสียก่อน ก็เห็นใจเจ้าหน้าที่ว่า ไม่อยากให้รบกวนไม่ให้กวนใจแต่ความจริงแล้ว ตั้งแต่โบราณกาลมาสมัยตั้งแต่อินเดีย เพราะเราได้รับความเจริญและกวีวัฒนธรรมจากประเทศอินเดียมาก ตั้งแต่พระบรมพุทธศาสนาแพร่ที่อินเดียนี้ พระมหากษัตริย์อินเดียพอเป็นพุทธศาสนิกชนแล้ว จะวางกฎเกณฑ์หน้าที่ของพระมหากษัตริย์ อย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งข้าพเจ้าพอไปอ่านหนังสือที่สิรินธรให้ เन्हูเขียนก็เลยมทราบ พระมหากษัตริย์สมัยเมื่อสองพันกว่าปีมาแล้วได้ประพฤติปฏิบัติเหมือนอย่างที่เราทรงจำ คือว่าพยายามช่วยราษฎรในเรื่องการทำมาหากินของเขา การสงเคราะห์เขาไรเขานาของเขา และต้องไม่มีกาลเวลา หมายความว่า จะมาบอกว่าวันนั้นวันเสาร์วันอาทิตย์ฉันฮอลิเดย์ไม่ได้ อันนี้แปลก เพราะว่าท่านวางกฎเกณฑ์ของท่านไว้เมื่อสองพันกว่าปีมานี้ นี่เองที่ชาวต่างประเทศมักจะถามว่าพระมหากษัตริย์ตะวันออกกับตะวันตกต่างกันอย่างไร ต่างกันตรงที่ตะวันออกนี้พระมหากษัตริย์ได้ถูกจำกัดขอบเขตและระบุนหน้าที่อย่างชัดเจนว่าความสุข ความสุขสบายของชนทั้งชาติมาก่อนความสุขของพระมหากษัตริย์ และพระมหากษัตริย์ต้องพร้อมเสมอที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ใช่ว่าจะทำงานต่อเมื่ออยากทำ

อันนี้ชาวเขามูเซอแดง เป็นผู้ใหญ่บ้านเขาได้เชิญเสด็จฯ ให้เข้ามาประทับอยู่ข้างบ้านเขาและก็ได้ถวายฎีกา ที่ว่าสิ่งใดที่เขาไม่สะดวกบ้างเป็นทั้งหมดเจ็ดข้อด้วยกันทรงรับและทรงมอบให้เจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ก็จะปฏิบัติเสาะแสวงสิ่งที่เขาไม่สะดวกที่ทำให้เขาเป็นทุกข์เสาะแสวงให้สำเร็จลุล่วงไปได้ในเวลาสองอาทิตย์เท่านั้นก็เรียบร้อย นี่ก็กำลังอ่านฎีกาแต่หน้ายิ้มดี นี่เขามาขอพระราชทานพื้นที่สำหรับปลูกข้าว ข้าวไร่ของเขา ซึ่งก็ทอดพระเนตรแผนที่พยายามหาพื้นที่ที่ให้เขาอยู่ และทรงอ้อนวอนทางป่าไม้ ขอให้ให้ความร่วมมือและพวกชาวม้งสัญญาว่าจะช่วยดูแลป่า นี่เขาเชิญให้เข้าไป มูเซอเชิญให้เข้าไปในบ้านเขาแล้วถ่ายรูปขึ้นพระขวัญเป็นชาวกะเหรี่ยง แล้วก็ถวายของ อันนี้ข้าพเจ้าและลูก ๆ พยายามไปรับ แกเอาไปซ่อนไว้ข้างหลังไม่ยอมให้ ถ้าเอียงมาก ๆ ที่เดียว อันนี้ชาวเขาเผ่าม้ง รู้จักกันมานานแล้ว เขาก็เลยผูกมือรับขวัญ นี่เผ่ากะเหรี่ยงผูกมือรับขวัญ นักสังคมสงเคราะห์ทั้งสอง พอเสร็จแล้วยิ่งกว่านั้นเขายังมาถวายอาหารคือไก่ ไก่ซึ่งนาน ๆ เขาจะรับประทานกันซึกที ปีละครั้ง ปีใหม่ของเขาเนี่ยเขาจึงจะรับประทานอุตสาห์เอามาให้เรารับประทาน แล้วก็พร้อมกับเหล้าของเขา ซึ่งเราก็รับประทานพระเจ้าอยู่หัวบอกต้องรับประทาน หมอบอกอย่า ๆ อย่ารับประทาน กระซิบกับข้าพเจ้าอย่า

สวยไม่ได้หรือ ให้คนอื่นรับประทาน พระเจ้าอยู่หัวบอกไม่ได้ต้องรับประทาน อยู่ในหน้าที่ของพระเจ้าแผ่นดิน แล้วเขาก็รู้สึกพอกพอใจมาก แหม ของเขามันมันไปชนิดหนึ่ง เหล้าของเขาพอรับประทานและจุมอกออกเป็นควันเลย

อันนี้ก็รับศิลปอาชีพงานบ้าน อันนี้จุดทุกซอกของชาวม้ง เพราะชาวม้งอยู่กันเป็นหย่อม ๆ ตามพื้นที่อำเภอต่าง ๆ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ทรงกำชับนักหนาคือต้องรู้ว่าเขาอยู่ด้วยกันที่หลังคา และใช้น้ำจากห้วยไหน และน้ำมีตลอดปีหรือว่าหน้าแล้งแห้งไป นี่เขาเตรียมถวายพิชชตอเบอร์รี่ ซึ่งเขาปลูกแทนฝืน นี่ทรงเดินดูกับนายกรัฐมนตรีนั่งและอธิบดีชลประทาน แหมน้ำดีจริง ๆ เห็นแล้วชื่นใจ อันนี้รู้สึกจะแม่ฮ่องสอนไซ้ใหม่ลูก (ทรงหันไปถามพระธิดา) แม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นที่ที่ทรงไปพัฒนาที่นั่น เป็นต้นน้ำอย่างดีแล้วก็ปายังอุดมสมบูรณ์ แล้วก็ข้าพเจ้าไปตั้งมูลนิธิศิลปอาชีพที่นั่น อันนี้ก็แม่ฮ่องสอน ทรงพยานายกรัฐมนตรีดูถึงแหล่งน้ำ เพราะเวลานี้เรากำลังวิตกถึงการสงวนแหล่งน้ำ ถ้าป่าโค่นตัดมาก ๆ น้ำก็แห้งลง ๆ แล้วในที่สุด ก็คงจะทำทะเลทรายกันเล่น เพราะว่าถ้าจะพูดว่าไม่เป็นไรทำเขื่อนแทนทำเขื่อนใหญ่ ๆ แทน ถ้าป่าไม่ตก จะเอาน้ำที่โหมมาใส่เขื่อน เพราะฉะนั้นก็พยายามที่จะรักษาต้นน้ำลำธารไว้อย่างต่างประเทศเขาทำกัน นี่ก็แม่ฮ่องสอนการรักษาลำน้ำแล้วก็สร้างฝาย สร้างเขื่อน แล้วก็ปลูกป่าเพิ่มขึ้น มันต้องเดินเพราะว่าบนเขานี้ใช้รถลำบาก มันต้องเดินกัน

ไหน สิรินธรลุกขึ้นยืนแสดงแทนแม่หน่อย เพราะแม่อยู่แผนกคนเจ็บ อยู่ไหน จ๊ะ อันนี้เป็นเขื่อนไซ้ใหม่จ๊ะ (ทรงถามสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แล้วมีพระราชดำรัสต่อไป) เป็นฝายที่ทำโป่งแดง ซึ่งปีที่แล้วยังไม่มีเลย แล้วก็พอเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรปีที่แล้วก็รับสั่งให้ทางทหารอารักขาชลประทาน แล้วก็ช่วยร่วมมือกันทำที่เก็บน้ำขึ้น เพื่อให้ราษฎรได้ใช้ เพื่อเขาจะได้ไม่ไปตัดไม้ เขาจะได้อยู่กับที่แล้วก็จะได้พระราชทานพืชพันธุ์ต่าง ๆ มา รวมทั้งส่งเสริมการปลูกข้าวเพิ่มขึ้นในที่ที่เขาตัดไปแล้ว นี่ก็คอยอินทนนท์ คลองส่งน้ำนี่เป็นเอง อันนี้ที่อ่างขาง ผาง บนเขา อันนี้ก็จะเดินถึงที่หอบเชียว อันนี้เป็นโครงการปลูกพืชทดแทนฝืน มีข้าวสาลีพันธุ์ต่าง ๆ แล้วก็มิใช่แปลงหนึ่งจะเป็นการปลูกต้นท้อ ต้นพลัม ต้นแอปเปิ้ล อันนี้อยู่ในระหว่างทดลอง เพราะไม่ทราบว่ายั่งยืนขนาดนี้ ข้าวสาลีชนิดไหนจะงอกงามได้ดี สตรอเบอร์รี่ เดียวนี้สตรอเบอร์รี่ของไทยเราใช้ได้เพียงพอเสียในประเทศที่โรงแรมต่าง ๆ นี่สตรอเบอร์รี่ที่นี้เสียเป็นส่วนมาก ผลิตจืดแล้วหอม อันนี้ก็ไร่สตรอเบอร์รี่ อันนี้ชาวบ้านปลูกแล้วทอดพระเนตร ข้าพเจ้ามองเขาข้างหลังแล้วขลุกลนเลย แหมเหนื่อยเหลือเกิน ต่อตาต้นแอปเปิ้ลคอดนั้น เรียกภาษาไทยว่าอย่างไรไม่ทราบ อันนี้ได้พันธุ์จากต่างประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมาช่วยกันเต็มฝีมือต่อตาเข้ากับต้นพื้นเมือง อันนี้การให้น้ำต้นกล้าในเรือนเพาะชำ รู้สึกว่าจะเป็นต้นแอปเปิ้ลนี่ก็อยู่ในชั้นทดลองเหมือนกัน นี่ก็เช่นเดียวกัน นี่การให้น้ำแบบชาวเขา เขาใช้กระบอกลอยน้ำซึ่งทรงเห็นว่าเก่งมากเชียว ชาวเขาให้น้ำหยดไป ๖ วัน ถึงจะเต็มก็ สิรินธรว่าอย่างนั้น ค่อย ๆ หยดไป เพราะข้าพเจ้าไม่ได้ตามเสด็จฯ ตกลง ต้นไม้นี้จะได้น้ำที่ละน้อย ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งเป็นผลดีมาก พืชต่าง ๆ ที่ทดลอง นี่เจ้าหน้าที่ที่กระทรวงเกษตรฯ ส่งขึ้นไปประจำบนยอดเขา เพื่อให้ดูพืชต่าง ๆ ที่ทดลอง เมื่อเป็นผลสำเร็จแล้วจะได้ส่งให้ชาวเขาปลูก อันนี้ได้ช่วยชีวิตชาวเขาไว้มาก ถั่วแดงนี่นะ แล้วก็ถั่วขาวนี่เรียกว่าอะไรไม่ทราบ ถั่วแดงนี้ทำเงินให้ชาวเขาได้ ชาวเขาอดว่านี่เขาได้ตั้งปีละ ๔,๐๐๐ บาท แต่เขาค้าฝืนนะเขาได้เขาได้เขาปลูกฝืนเขาได้ปีละ ๒,๐๐๐ บาท เท่านั้นเอง แต่ปลูกถั่วนี่ปีนี้ได้ ๔,๐๐๐ บาท ก็นับว่าดีขึ้นแล้ว ถ้ามันว่าปลูกข้าวสาลี กาแฟ แล้วก็แอปเปิ้ล ท้อ พลัม ก็คงจะยิ่งดีขึ้น

การทำไร่แบบขั้นบันได ที่ทำเหมือนในประเทศอินโดนีเซีย เพราะพื้นที่ราบหายได้ยากมาก ก็ต้องทำการเพาะปลูกอย่างนี้เพื่อรักษาทรัพยากรพื้นที่ไว้ สงวนพื้นที่ไว้ อันนี้สิรินธรไปดูการชูดบ่อน้ำบาดาลของกพัฒนาชุมชน อันนี้หน่วยแพทย์พระราชทาน หมอนี่ก็คุณหมอชัย สนิทวงศ์ ฯ เป็นที่รักของชาวบ้าน ชาวเขาชาวไทยอิสลามมาก รู้สึกจะพูดได้ภาษาต่าง ๆ อันนี้ต้องเรียงคอดูหมอผู้หญิงจากโรงพยาบาลตำรวจ หมอจันทนา เป็นหมอดูเด็ก ซึ่งอาสาสมัครเข้ามาเดินเขาและตามเสด็จฯ ทำงานเก่งมาก เสียสละ และรู้สึกว่ามีความตาสสูง นี่คุณหมอจากโรงพยาบาลพระมงกุฎหมอนี่ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกอบอุ่นมาก ต่างคนต่างมาบอกว่าเจ็บที่โน่นเจ็บที่นี่แล้วก็ก็มีข้อมูลอะไรเขาก็บอกให้ นี่หมอมองพระมงกุฎเกล้า เหมือนกันที่ให้รูปหมอดูต่าง ๆ เพราะรู้สึกซาบซึ้งเหลือเกิน ที่หมอมแต่ละคนสละเวลาและอาสาออกหน่วยพร้อมกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นี่ก็ออกหน่วยกันกลางแปลงอ้อ เรายังบอกกว่า กฎของพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าสำหรับพระองค์ท่านอาคารอะไรที่มาก็หลัง รถอะไรที่หลัง หน่วยแพทย์นี้หมายความว่า บุคลากรมาก่อนต้องมีหมอม ต้องมีพยาบาล จำแลง เพราะพยาบาลจริง ๆ นี่ยังหาไม่ได้ พยาบาลจำแลงเพื่อช่วยหยิบและนักสังคมสงเคราะห์ชกประวัติ มีคนใช้ที่โหน เช่นไปที่หมู่บ้านที่โหน ก็ปูผ้าพลาสติก เปิดการรักษากันที่นั่นเลย หมอจันทนากำลังช่วยเด็กเพิ่งเกิดได้ ๗ วัน แล้วก็ใส่เสื้อผ้าอีกเสบ เป็นแผลอีกเสบ หมอเห็นว่าจะให้จะให้อันตรายก็กำลังทำแผลอยู่ อันนี้ชกประวัติเพราะโดยมากจะต้องชกประวัติก่อน เราจัดระบบพอชกประวัติเสร็จแล้วเราส่งไปที่หมอม หมอก็บายใจได้ว่าหมอมเพียงตรวจและสั่งยา และนางสนองพระโอษฐ์ก็เป็นนางพยาบาลเป็นผู้จ่ายยาพอมอดตรวจแล้วหมอก็ก็นำเขาถือไปที่หมอมสั่งยาไปที่จ่ายยา รู้จักเขาเต็มอกเต็มใจมาก รูปนี้น่ารักจริง ๆ อ้าปาก เจ็บคอ นี่นางสนองพระโอษฐ์ที่ชำนาญนักในการจ่ายยาทำงานได้เร็วมาก เพราะว่าคนไข้เรามีอย่างน้อยที่สุดวันละ ๓๐๐ คน มากที่สุด ๔๐๐ คน นี่เป็นที่จ่ายยา นางสนองพระโอษฐ์นี่อยู่ที่จ่ายยา อันนี้ชาวมูเซอคำ เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์เขากำลังชกประวัติก่อนที่จะส่งไปที่แพทย์ อันนี้นางพยาบาลจำเป็นเห็น

ว่าดาแกอ๊กเสบเหลือเกิน จึงช่วยกันหยอด เพราะว่ากลัวตาเสีย เป็นหัวหน้าครอบครัวตาเสียนี้ลำบาก อันนี้ก็อาสาสมัครขังประวัติ ซึ่งขังได้มากเพราะพูดไทยได้ แต่บางทีก็ฟังลำบากเหมือนกัน เด็กกะเหรี่ยงคนนั้นเผลอมากเขี้ยว กลัวจะตาย อันนี้ค่อย ๆ ขงนม พวกเราไปไหนจะมีนมผงที่หมอนแนะนำแล้วแล้วก็มีการตักน้ำร้อนซึ่งพวกเราแบกไปกันเอง เพราะว่าโดยมากมักจะมีเด็กที่สภาพยากจน เย่มากเลย แม้ไม่มีนมให้รับประทาน ก็จะมีป้อน แล้วก็แจกนมผงแล้วก็สอนวิธีให้แม่เขาเติมนมให้เด็กอย่างไร แต่ในรายนี้เป็นเด็กโต แต่ว่าเขาอาหารนี้เสด็จฯ เยี่ยมมุเซอแดง บ้านแกน้อย อำเภอเชียงดาว

อันนี้ เมื่อปีที่แล้ว พระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ข้าพเจ้าไปอเมริกาแล้วก็สิรินธรไปบอกกับชาวบอคว่าเวลาแม่หลวงมาป็นน้ำให้ชวนเดินระบำนะ แม่หลวงชอบมากเลยเดินระบำ และไม่บอกข้าพเจ้าให้รู้ด้วย และเมื่อข้าพเจ้าลงจากเฮลิคอปเตอร์ก็เดินเข้าไปที่ประชาชนชาวเขาคอยอยู่ พวกผู้ชายก็ทูลถามพระเจ้าอยู่หัวแล้วก็ประทับใจ แล้วก็เขาก็เล่าถึงปัญหาในชีวิตต่าง ๆ ของเขาถูกแย่งที่ไล่ที่อะไรก็ไม่ทราบฝ่ายผู้หญิงก็วิ่งกรูมาหาข้าพเจ้าจุดสองมือไปเลย ที่แรกก็ไม่ทราบว่าจะอะไรพอไปถึงมโหรีก็เริ่มบรรเลงเลย นี่ผู้ชายคุย นันผู้ใหญ่บ้านกำลังเล่าปัญหาต่าง ๆ แล้วพวกที่อารักขาที่ยืนอยู่จะตัวดีหัวเราะขันกันเป็นแถว นิมโหรีเริ่มแล้ว นิมโหรีหญิงนี้เริ่มจับระบำและจับคู่โดยที่เดินไปวนเป็นรอบวงกลมแล้วก็เขาก็ร้องเพลงไปพลางแล้วเราก็ต้องเดินไปพลางแล้วก็ติดเท้ากับพื้นฝุ่นโขมงเขี้ยว นี้ออกมาเป็นทำนองแล้วไม่จบ แหม แกเดินนานเหลือเกิน แล้วมีพวกคนที่ดูต่าง ๆ พวกถ่ายโทรทัศน์เองก็ตียีนหัวเราะก็ก๊กกักกัก ก็เลยสอนเขา หลังจากเดินวนนานเลยสอนเขาโหนดั้นแบบนี้น้ำจืดสอนไทยให้เขา แล้วเลยยุ ข้าพเจ้าเลยบอกให้พวกผู้ชายเดินบั้ง เขาเดินบั้งไม่อย่างนั้นเขาน้อยใจ ชาวเขาก็ปรีไปจุดพวกผู้ชายมาเดิน เดินเสร็จแล้วเขายกขานี้เป็นภรรยาผู้ใหญ่บ้าน เขายกขานี้ด้วยรูปร่วมด้วยแล้วเสร็จแล้วเขาก็ประคองไปให้ขึ้นบ้าน เขายกขานี้ไม่เยี่ยมบ้านหมูเฮาหน้อยแล้วคนประคองข้าพเจ้าไปสองคนสบายเลยไม่ต้องเหนื่อยเลย อยางกับลอย แล้วสิรินธรก็อีกสองคนอยู่ข้างหลังนั้น ส่วนพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปกับใหญ่บ้านไปดูไร่ของเขาและต้นน้ำ แล้วเขาขอให้ข้าพเจ้าผูกมือให้เขา พอเสด็จฯ กลับมาเราก็ได้ถ่ายรูปร่วมกันเป็นครอบครัว เขาขอร้องเพราะว่าเขามีรูป จะเห็นอยู่บนเตียงของเขานั่น เขามีรูปอยู่

อันนี้เสด็จฯ อีแห่งหนึ่งแล้วหมอกจ้าม ที่จังหวัดเชียงใหม่เองติดแม่น้ำกก หมู่บ้านไทยใหญ่ แล้วก็ท่านเอกอัครราชทูตออสเตรเลีย สนใจที่จะตามเสด็จฯ เสด็จฯ ไปแทบทุกปีเลย ไปดูความเจริญของเขาไปช่วยเขาเหมือนกัน ในการเพิ่มที่ทำการของเขา อันนี้ ลูก ๆ ชาวไทยใหญ่กลัวจะร้อนก็เลยให้หมวกของเขาคนละใบ นี่เขาเชิญให้เข้าไปในวัดและเขาให้ ไม่อดตายไปไหนไม่อดตาย เขาให้อ้อยซึ่งหวานและมีขนอะไรต่ออะไร เยอะแยะที่ชาวไทยใหญ่ให้ นำรักเหลือเกินชาวไทยใหญ่นี้ที่เขาชอบรับเสด็จฯ ทราบที่หลังว่าวันนั้นเป็นวันตรุษของเขา และก็มีการประกวดนางงาม อันนี้เป็นการเล่นเขาเรียกว่าโตกาง นั่นแหละ คนเข็ดอยู่ข้างใน คล้าย ๆ ลิงโต แต่มองดูอย่างกันตัวแยก (Yak) ที่แถว ๆ ธิเบต นี่ก็เหมือนกันที่เขาเรียกว่าโตกาง ที่เขาเข็ดอยู่ข้างใน สวยมากทำท่าอ่อนช้อยเหมือนอย่างกับเป็นสัตว์จริง ๆ นี่เป็นท้อพื้นเมือง แล้วก็เมื่อเพื่อนประเทศต่าง ๆ เอาท้อ เอาพืชของประเทศเขามาให้เพื่อมาต่อตา เราก็ได้ลูกท้อที่ใหญ่ขึ้นและสวย นี่เป็นดอยอินทนนท์ แสดงให้เห็นว่าถ้าเผื่อว่าเขานี้ ถ้ามีต้นไม้เวลาหน้าฝน ต้นไม้จะทำหน้าที่ดูดซึมเอาน้ำไว้ทำให้เกิดน้ำตกขึ้น แต่ถ้ามีการตัดป่าอย่างมากมายอันตราย ความแห้งแล้งหรือไม้อย่างนั้นเวลาน้ำฝนจะเป็นภัยธรรมชาติ น้ำท่วมอย่างอันตรายที่สุดท่วมมาอย่างเร็วแล้วพัดพาสิ่งต่าง ๆ ไปหมด

อันนี้คณะทูตตามเสด็จฯ ที่ดอยอินทนนท์ อันนี้ทรงเลี้ยงที่ข้างข้าง ผ่างภรรยา ท่านทูตอิสราเอล เลี้ยงอาหารกลางวันด้วยการเป็นประเภทปิกนิกมีข้าวห่อ อันนี้เพื่อนคนนี้เขาทำงานที่ เอฟ.เอ.โอ เป็นผู้เชี่ยวชาญของ เอฟ.เอ.โอ. ก็เลยชวนเขาว่าขอให้มาดูการทำงานของเรา เขาอยากจะทำใหม่ ปรากฏว่าเขาสนใจ ก็ไปเห็นหมอกกำลังทำงานอยู่เขาบอกว่าชื่นชมมาก จะขอมาตามอีก อันที่จริงคนนี้เป็นคนที่น่าเหรียญเรสมมาให้ข้าพเจ้า นี่เขาอุทิศสาคูเขา พอเห็นทรงคุกเข่าเขาก็คุกเข่าพูดกับประชาชน เดินดูตามบ้านของชาวบ้านเขา นี่ชาวกะเหรี่ยงซึ่งเพื่อนเขาไปพยายามที่จะพูดจา แน่นนอนละพูดกันไม่รู้เรื่อง แต่สายตาคงจะบอกความเป็นมิตร โครงการที่แม่ฮ่องสอนซึ่งยังเห็นว่ามีป่าอุดมสมบูรณ์ เขาสวยเหมือนกันนะ ไม่ใช่แต่เหนื่อยอย่างเดียวเวลาที่สวยสวยได้เหมือนกันนี่ก็แม่ฮ่องสอน ทรงหาแหล่งน้ำตามเคยกับชลประทาน ชลประทานนี้ทำงานเร็วเหลือเกิน อันนี้อธิบายว่าอย่างไรจะสิรินธร (ทรงหันไปรับสั่งถามสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) ทราบแล้วว่าแม่ฮ่องสอน อันนี้ซักถามข้อมูลว่าเขาเจ็บป่วยนี้เป็นอะไรกันบ้าง แล้วก็รายได้ทำอะไรบ้างได้เท่าไรต่อปี ที่แม่ฮ่องสอนนี้ และมีนายทหารช่วยจด

อันนี้ท่านแม่ทัพของภาค ๓ กำลังช่วยมูลนิธิคิลปาซีฟ โดยที่พูดจากับช่างเงินเราพยายามความหาช่างเงิน เพราะเขาเขา นอกจากจะปลูกฝิ่นแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีฝีมือเป็นศิลปินทีเดียว แต่ว่าข้าพเจ้าจะแสดงให้เห็นฝีมือของเขา บางครั้งเวลานายกตามมาอย่างนี้ได้ประโยชน์อย่างเวลาราชฎาส่งคำร้องต่าง ๆ ก็สามารถยื่นเรื่องให้ทันทีได้ ชุดนี้ชุดเดินเขานี้ สิรินธรตั้งว่า อันนี้ชุดไทยบ้ำสมบัติคือถ้าจะไปเขาแล้วต้องชุดนี้ละ ชุดไทยบ้ำสมบัติกันเป็นแถว

อันนี้ผู้ช่วยพยาบาล เปิดคลินิกกลางแจ้งก็เลยได้อาศัยหมวกชาวไทยใหญ่ให้คลุมไปอีกที อันนี้เป็นโครงการศิลปะที่แม่ฮ่องสอน การเลี้ยงไหม สาวไทย ชาวกะเหรี่ยงก็ทอผ้ากะเหรี่ยงของเขา ทั้งหมดนี้อยู่ในความดูแลของทหารทั้งนั้นทหารซึ่งเป็นทั้งนักบวช นักพัฒนาทุกอย่างเป็นทุกอย่างและน่าปลื้มใจที่ว่าราษฎรรักมาก อันนี้ศิลปะเหมือนกันที่โปงแดงนี้ชาวไทยใหญ่กำลังแสดงการสันทนาการของเขา ต้องให้เขาสาธิตหมวกของเขา ก่อน แล้วตอนหลัง พอเขาเคยกับงานที่ละเอียดมากแล้ว ค่อย ๆ ให้เขาสานไหมได้ แล้วต่อไปถึงจะย่นลีลา ซึ่งละเอียดดิบถ้าให้ย่นลีลาทันที อาจจะท้อใจ อันนี้เยี่ยมร้านสหกรณ์ชาวบ้าน มีการทอไหมไหม ซึ่งได้ไปแสดงที่ประเทศญี่ปุ่น ปรากฏว่าได้รับความสนใจอย่างมากเครื่องทอพื้นเมืองต่าง ๆ นี่เป็นชุดไทยใหญ่ และชุดกะเหรี่ยง และย้อม ซึ่งได้รับความสนใจอย่างมากอยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น

อันนี้พอตกกลางคืนที่แม่ฮ่องสอนหนาวก็เลยต้องเหมือนหมิ่นหม้อย ๆ แล้วก็ทรงเล่นดนตรีแล้วก็มึนก็ร้องสมัครเล่นมาร้องถวาย นักสังคมสงเคราะห์หรือถวายแล้วก็ทหารที่ถวายอารักขาตอนกลางวันกลางคืนอยู่เเวร แล้วก็พอออกเวรก็มาเล่นดนตรีถวาย นี่เหล่านักร้องสมัครเล่นแต่ตาไม่ยิ้มเลย เพราะเห็นจะเป็นเพราะว่าไม่ได้นอน กลางคืนก็ไม่ได้นอนอยู่เเวรทั้งคืน รูปนี้ข้าพเจ้ารัก ข้าพเจ้าเรียกว่าเป็นแรงงานของพ่อแม่ไปไหนไปด้วยกันแล้วก็ทำงานกันเต็มที่ ที่แม่ฮ่องสอนจุฬารัตน์เกรงว่าอาหารจะไม่พอกก็ชวนนางสนองพระโอษฐ์ไปช่วยกันทำอาหารเพิ่มขึ้น ตอนเช้า ๆ ประมาณสี่ห้าทุ่มครึ่ง พ่อแม่ยังไม่ตื่นจุฬารัตน์ก็เลยไปซื้อขมิ้นมาให้ทหารม้าเขาช่วยสอนให้ เพราะว่าทหารม้านี้ได้ช่วยมากช่วยสอนทหารราบให้หัดขี่ม้า เพราะว่าเวลาที่น้ำมันขาดเวลาที่ฉุกเฉิน และทางทหารกันดารที่จะต้องไปเร่ร่อนทหารราบก็เลยหัดขี่ม้า ส่วนจุฬารัตน์ชอบขี่ม้าอยู่แล้ว แล้วม้าจุฬารัตน์นี่อันธพาลมากเลย พอข้าพเจ้าขี่ม้าอยู่แล้วเข้าไปใกล้ ๆ ม้าของจุฬารัตน์เตะเลย

อันนี้ที่เชียงใหม่ ท่านนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น และภรรยาได้ไปเยี่ยม แล้วก็ถวายรถเป็นจำนวนมาก สำหรับทรงใช้ในการที่จะสนับสนุนให้ชาวเขาปลูกพืชอย่างอื่นนอกจากฝิ่น นี่ตั้งหลายคัน แหม อยากขอมาที่มูลนิธิศิลปะบ้าง

อันนี้ที่เห็นไร่ฝิ่นเมื่อไรเมื่อรีบไปขอถ่ายรูปเลย เพราะว่าทรงกำจัดไร่ฝิ่นจนหาไม่ได้เลย ต้องนั่งเครื่องบินเป็นชั่วโมง ถึงจะเข้าไปไร่ฝิ่น แล้วก็พอเห็นไร่ฝิ่นที่ไหนคณะสังคมสงเคราะห์ต้องรีบไปยื่นถ่ายรูป อันนี้ฐานทหารที่เทิง จังหวัดเชียงราย คือทรงรู้สึกเป็นหน้าที่ของพระองค์ที่จะตอบแทนพระคุณทหารกล้า ขอคำขวัญของเขาที่เขาคิดว่า "อยู่สุขเกิดประชา ทหารกล้าจะคุ้มภัย" ขอเหลือเกิน เพราะฉะนั้นดีใจที่ทรงไปเยี่ยมฐานทหารต่าง ๆ ไปแล้วใจหายเพราะว่าพวกเราต้องตามเสด็จฯ เดินเขาแล้วรู้ว่าเดินเขานี้หัวใจแทบขาดเวลาขึ้นนี่แล้วมานึกถึงทหาร ทหารที่ต้องรบด้วย

แล้วในพื้นที่ที่ยากลำบากที่สุดนี้และอยู่โดดเดี่ยวอย่างนั้นยอดเขา และทางโน้นก็ป่าที่ประกอบด้วยภัยนานาชนิด มานึกถึงว่าเขาก็เป็นมนุษย์เหมือนกับเรามีเลือดเนื้อมีความรู้สึกเจ็บปวด มีญาติพี่น้อง มีครอบครัวที่รักเขาเหมือนกัน แต่พอเกิดเรื่องร้อนเกิดไฟลุกขึ้นที่ไหนทหารต้องไปละ กว่าจะลงไปข้างล่างได้แทบแยแล้วเวลาที่ทรงพระดำเนินป่าเป็นระยะเวลายาวนาน ทหารเสียเหล่านี้เราเรียกทหารเสือ ไม่ได้หมายความว่า เขาเก่งตรงที่มากว้าวอารักขาเก่งกว่ากลุ่มอื่น แต่ว่าเขาซึ่งในน้ำใจ เพราะเขาตั้งอยู่ที่ชายแดนเป็นเวลานาน พอเวลาพักแทนที่จะได้กลับไปหาครอบครัว อาสาสมัครที่จะมากว้าวอารักขาเวลาเสด็จ ฯ ที่อันตรายอันนี้ถึงได้เรียกว่าทหารเสือ อันนี้เห็นเขายืนเหม่ออยู่ มองไปทางเขาทางโน้น ก็นึกถึงว่าเขาต้องนึกถึงเพื่อนขอเขาที่เสียชีวิตแล้วเสียชีวิตอีก

อันนี้ที่ อ. พระที่นั่งเข้าฐาน พวกเรามักจะชอบเดินไปดู ที่เขาพักอยู่ แล้วก็เพื่อได้พักหายใจทั่วถึง นี่ในครัวของเขา ถามเขาว่า ก็วันถึงจะได้รับประทานอาหารสดเสวยที่ อันนี้นายทหารกำลังซื้อของที่ที่ได้สูญเสียนายร้อยที่เก่งมากของทางกองทัพภาคที่ ๓ ถึงสองคน ในการคุมสร้างทาง ซึ่งเราทั้งสองรู้สึกเศร้าใจเป็นอันมากเพราะว่าข้าศึกนี้มีอาวุธยุทธโธปกรณ์พร้อม แล้วก็เป็นที่ของเขา พื้นที่ป่าเขานี้แต่ทหารไทยของเราก็ยังสามารถรักษาพื้นที่ได้ ก็ปีแล้วเมืองไทยอยู่ได้เพราะพวกเรานี้ยังไม่แตกสลายไป

อันนี้เป็นโครงการพัฒนาเขาค้อ ในพื้นที่ที่อยู่ใต้อิทธิพลของผู้ก่อการร้าย ทางทหารเห็นว่าประชากรของประเทศไทยก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แล้วก็มีความที่ไม่มีที่ดินทำกินมากมายถ่างถอง ถ้าแม่เราสามารถยึดพื้นที่มาได้แล้วมาจัดสรรให้ชาวบ้านแถวๆ นั้นมีที่ทำการเป็นหมู่บ้านขึ้นมากก็จะเป็นการช่วยทางด้านเศรษฐกิจของบ้านเมือง และทหารเขาทำสำเร็จจริง ๆ ด้วยการช่วยเหลือของกรมชลประทานที่เขาได้อันเดียวนี้เจริญผิตผิตตาแต่ที่เราสูญเสียกำลังไปไม่ใช่น้อย แต่ทหารทั้งหลายก็ไม่ได้ย่อท้อเลยในการที่จะรักษาอาณาเขตของผืนแผ่นดินไทย เขาสามารถปลูกกาแฟ ปลูกถั่ว ปลูกผักต่าง ๆ ออกไปขายเลี้ยงตัวได้นี่เป็นน้ำที่เขาก็กินเขาไว้เป็นแหล่งน้ำไปเห็นแล้วปลื้มใจแต่ละปีงบประมาณขึ้น ขยายขึ้นเรื่อย สามารถรับบุคคลที่ไม่มีพื้นที่ทำกินได้ขึ้นเรื่อย โครงการนี้เรียกว่าโครงการลุ่มแม่น้ำเข็กทำมาหลายปีแล้ว คบบัคคมโดยพันเอก ตั้งแต่เป็นพันเอกพิจิตร กุลละวณิช เป็นคนที่เรียกว่าทำอะไรทำจริง แล้วก็ผู้ได้บังคับบัญชา ทั้งหลายก็ไม่ย่อท้อเลยในการที่จะหาที่ดินให้ประชาชนได้ทำกิน ตั้งตัวได้

นี่เป็นที่เก็บน้ำแล้วเลี้ยงแพะพันธุ์ปลาด้วย เพื่อที่ว่าจะได้มีปลาแจกไปทั่วทุกหมู่บ้าน อันนี้กำลังทอดพระเนตรลูกปลา ที่พร้อมที่จะย้ายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ อันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกำลังทอดพระเนตรพื้นที่ที่กำลังจะขยายต่อไป ไม่เหมือนเข้ามาเต็มหมู่บ้านแล้วก็ขยายออกไป แล้วก็ชาวเขาซึ่งเป็นเจ้าของท้องถิ่นก็กลับใจกันเป็นจำนวนมาก มาเข้ากับฝ่ายบ้านเมือง แล้วก็อาสาป้องกันหมู่บ้าน แต่ก่อนเรียกกันว่า อ.ส. ทำให้ทางเราได้กำไรอย่างมาก เพราะชาวบ้านนี่ก็คือพลเมืองแถว ๆ นั้นนั่นเอง เขาสามารถที่จะเดินไปไหน แล้วก็ทราบข่าวอะไรต่ออะไรให้แก่เจ้าหน้าที่ หาข่าวให้ได้ นี่การปลูกพืชทดลองต่างๆ แหม สตรอเบอร์รี่ก็สวยแล้วก็ข้าพเจ้าเคยไปมา พันธุ์ดอกไม้ต่าง ๆ ที่จะเก็บหัวไว้ไปขายต่างประเทศก็สวย แล้วก็แพะของเขาคือ ที่คุ้มมาให้เสร็จ หอมสด อร่อย ช่วยทำได้อย่างรวดเร็ว นี่ชาวเขาพาเสด็จพระราชดำเนินไปดูพื้นที่ที่เป็นปัญหาในเรื่องน้ำ

อันนี้เป็นการเปิดพื้นที่ขึ้นใหม่ พื้นที่นี้เพิ่งยึดได้มาจาก ผกค. เข้าคือนี่ทหารทุกหมู่เหล่าได้ร่วมมือร่วมแรงกันยึดพื้นที่มาจากผู้ก่อการร้าย ทางกองทัพอากาศก็ช่วยมาก ช่วยชีวิตทหารราบไว้มาก นี่โครงการสร้าง ทำให้พื้นที่ที่เรียกว่ากำลังจะสร้างหมู่บ้านใหม่ รถแทรกเตอร์นี่ต้องใช้ไม้หนา ๆ กำบังอย่างนี้ เพราะว่าตลอดทางจะโดยขุมยิงด้วยจรวดเสมอ ที่เราสูญเสียทหารนี่ มักจะสูญเสียตอนหลัง ๆ ด้วยการขุมยิง

เราเสียดชีวิตวีรบุรุษคือพันเอก อิทธิ สิมารักษ์ ไปก็ที่นี่เหมือนกัน พันเอกอิทธิไม่จำเป็นจะต้องออกไปแต่ก็เช่นเดียวกับนายทหารทั้งหลาย ทหารไทยไม่เคยให้ลูกน้องไปก่อน มักจะออกไปก่อนไปข้างหน้าทั้งนั้น ให้กำลังใจแก่ผู้ได้บังคับบัญชาทหารทั้งหลายต่างก็พูดว่า ประเทศไทยต้องอยู่ เป็นหน้าที่ของเขารักษาประเทศไทยต้องอยู่ เพื่อให้คนไทยทั้งหลายได้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข

อันนี้อะไรจ๊ะ (รับสั่งถาม) มีกษัตริย์ศึกษามหาวิทยาลัยบ้านตัวเองให้รู้จักการลาดตระเวนอยู่เรื่อยอยู่มา เพราะไม่อย่างนั้นพื้นที่นี้เป็นอันตราย เสรีแล้วก็พลตรี พิจิตร กุลละวณิช ก็ยังจัดให้มีโรงเรียน เพราะว่าหมู่บ้านเขาคือเป็นหลายหมู่บ้านมารวมกัน ชื่อต่าง ๆ เช่น ชื่อรักไทย ๑ รักไทย ๒ แล้วก็ขยายออกไปเรื่อย แล้วก็โรงเรียนสำหรับลูก ๆ สมาชิกลูกสมาชิกนี้ได้รับการดูแลอย่างดีเรียนหลักสูตรของกระทรวงศึกษา แล้วยังได้รับการอบรมพิเศษ ให้มีความรักชาติ แล้วให้รู้วาทิตบ้านเมืองนี้เขารักษาขึ้นมาเป็นร้อย ๆ ปี ต่อเนื่องกันมา รักษาขึ้นมาด้วยชีวิตเลือดเนื้อ สอนเด็กให้มีอุดมคติ สอนเด็กให้รู้จักการให้ไม่ใ้การรับเอา คือสอนต้องสอนกันตั้งแต่เล็ก ๆ อย่างนี้ ถึงจะซาบซึ้งเหมือนกับประเทศอิสราเอลที่เขาสอนประชาชนของเขาจนกระทั่งเกิดสงคราม ไม่ว่าเรียนอยู่ที่ต่างประเทศที่ไหนก็จะต้องมา กลับมาที่บ้านเมืองเพื่อมาช่วยบ้านเมือง นี่ทำการแล้วก็ที่สำคัญต่างๆ ของเขาคือ นี่เป็นหมู่บ้านไซใหม่จ๊ะ นี่ทหารที่เจ็บเลียงขึ้น ฮ. เพราะเขาคือนี้ต้องคอยระมัดระวังเสมอเพราะว่าฝ่ายตรงข้ามเขามีอาวุธทันสมัยมากมีขนาดปืนต่อสู้อากาศยาน เพราะฉะนั้นทหารที่ไปข้างหน้าคอยคุ้มครองชาวบ้านแถวนี้ก็มักจะได้รับการบาดเจ็บสาหัสมาทั้งนั้น ข้าพเจ้ารักและเคารพทหารรบเหล่านี้ ที่เขาทั้งพัฒนา ที่เขาทั้งดูแลทุกข์สุขราษฎร แล้วก็ต่อสู้เพื่อป้องกันผืนแผ่นดินไทย นี่คนเจ็บเพียงลงมาจากเฮลิคอปเตอร์ ทรงทราบก็เสด็จ มาเยี่ยมที่โรงพยาบาลสนามที่ตรงนั้นเลย เขาคงจะเห็นหน้าข้าพเจ้าแน่ เพราะว่ามันมีเลือดเต็มไปหมด เขาก็บอกว่า ผมไม่เป็นอะไรมากครับ ออย่าห่วง ผมไม่เป็นอะไรมาก แล้วก็คนนี่แหละที่มีเลือดคั่งโดยยิ่งที่ปอดปอดสด ๆ อย่างนั้นเลย ไม่ร้องสักคำหนึ่ง แล้วหน้าตาที่ยังยิ้มแย้มพอเห็นเราไปอย่างนี้จะไม่ให้รักและบูชาเขาได้อย่างไร รู้สึกเขาเหมือนกันจะเป็นเพราะว่าเขาเป็นราษฎรเขาจึงเป็นผู้ให้ตลอด

นี่ราษฎรอาสาสมัครของเขา คือ ซึ่งเป็นชาวไทยภูเขา ชาวเขาเขาขาดบ้างอะไรบ้าง แต่เขาก็ไม่ได้ย่อท้อเลย ยังรวมทำงานกับฝ่ายบ้านเมืองอย่างเต็มใจ อันนี้ข้าพเจ้าประหลาดใจ ผู้หญิงคนนี้ขาดข้าง แขนขาดข้างหนึ่ง แต่ทำการฝีมือสวย ค่าที่เป็นคนขยันเหลือเกิน ก็เลียงขอให้แก่เป็นสมาชิกของมูลนิธิศิลาชีพ อันนี้เป็นหมู่บ้านที่เขาคือเหมือนกัน หมู่บ้านที่อันตรายที่สุด หมู่บ้านหน้าเลย ข้างหน้า เพราะฉะนั้นการที่ไปเยี่ยมฐานทหาร รู้สึกว่ามีความหมายสำหรับครอบครัวเรา จุฬารักษ์จะพยายามแบกยาไปให้เป็นจำนวนมากที่สุดที่จะมากได้ เพราะว่าโดยมากชาวบ้านจะได้อาศัยทหาร เวลาเขาเจ็บเขาจะมาหาที่ฐานทหาร เวลาที่เขาไม่สบายอะไรเดือดร้อนเขาจะมาหาทหาร ทหารจะทำการรักษาเขา จะแก้ปัญหาชีวิต แนะนำในเรื่องการทำไร่ทำนาของเขา และนี่ประเด็นเราก็จะไปรักษาชาวบ้านที่มาคอยรับเสด็จ รอบๆ แถวฐานทหาร นี่เก็บของจากศิลาชีพ งานบ้านพอเสร็จจากงานแล้วรู้สึกที่เจ้าหน้าที่จะโล่งใจ เพราะกระเป๋ามาแบนลงไปแล้วหน้าตาออกเหนื่อย ๆ หน่อย อันนี้โครงการทดลองกลายที่ระยอง เป็นอ่างเก็บน้ำใหญ่ของชลประทาน สวยมากที่นี้เมื่อมีพื้นที่เหลือก็ทรงของอนุญาตชลประทานว่า ขอให้ทหารมาทำเป็นศูนย์ทดลองปลูกพืชต่าง ๆ แล้วก็ทดลองเลี้ยงสัตว์ทุกชนิด แล้วก็กักหมู่บ้าน สำหรับคนที่ไม่มีที่ดินของตนเองแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

และนี่เป็นภาพนายทหารทหารม้าที่ไปช่วยทหารราบให้รู้จักขี่ม้าเป็น อันนี้เป็นหมู่ในโครงการ เป็นการทดลองเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด เป็นศูนย์สาธิต แสดงให้ชาวบ้านดูแล้วก็แจกพันธุ์ให้ชาวบ้านแถวนั้น ทำงานดูแลโดยทหาร ประสานงานกับกรมชลประทาน และนี่ทรงปล่อยปลาต่าง ๆ ที่กรมประมง เป็นผู้เตรียมมาในสถานที่นี้ พระเจ้าอยู่หัวปลาปลามาก เพราะว่ามิหนวดยานถึง ๒๐ กว่า

หน่วยงาน ที่ร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีประมงแล้วก็เกี่ยวกับปศุสัตว์ ชลประทานแล้วก็พัฒนาที่ดิน ที่ทรงเยี่ยมหมู่บ้านตัวอย่าง ซึ่งทดลองดู ทรงเข้าไปดูในบ้านรัฐศึกษานาบาย แล้วก็เจ้าของบ้านดูก็ชอบก็ชอบใจ อันนี้ที่เรียกว่าทหารเสือ เขาฟังฝึกโคตรมาใหม่ ๆ แล้วประชาชนเฝ้า ๆ วันนั้นมากเหลือเกิน แล้วก็มิชของถวาย แล้วก็มีคนเจ็บมาก พวกเราต้องจดกันหมด เพราะฉะนั้นก็เลยเรียกพวกที่โคตรมาทำหน้าทำนางสนองพระโอษฐ์ ถือเสื่อผืนถือร่มดอกไม้ที่ข้าราชการถวายแทน เพราะไม่มีใครเหลือที่จะอยู่ถือเลย อันนี้รูปนี้ ข้าพเจ้าชอบมากเพราะว่าชาวบ้านได้มาหาเอง มาหาแล้วก็เล่าถึงโครงการที่ปราจีน ที่ท่านประธานาธิบดีเกาหลีได้อุตสาหะไปเยี่ยมที่ชายแดนชาวบ้านมาหาข้าพเจ้า แล้วก็เล่าถึงความดีของทหารว่า ทหารนี้มาเยี่ยมเสมอทำให้อุ่นใจ แล้วก็บางทีก็เอาเข้าไปให้ดูแลไม่ให้เหงา เพราะอันนี้ก็เป็นภาระหน้าที่ที่อันตรายจากอิทธิพลของ ผกค. แล้วก็มาจัดเป็นหมู่ โดยที่ทหารดูแลให้อารักขาอยู่ และชาวบ้านก็เริ่มทำมาหากิน ในระยะเพียงปีเดียวเจริญ เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ๆ ที่เดียวก็เลยเชิญท่านประธานาธิบดีเกาหลีได้อยากให้เราไปเห็น ซึ่งประเทศท่านเองก็เก่งมากในด้านพัฒนา ท่านดูแล้วท่านก็ปลื้มใจ บอกว่าดีใจด้วยเมืองไทยนี้เป็นประเทศที่พระผู้เป็นเจ้าของประเทศมาจริง ๆ นี้ พระเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตรการแสดงโคตรม เป็นการฝึกซ้อมของพวกทหาร อันนี้ทหารม้า ที่ทหารม้าเปิดแสดงในการที่ทหารม้าช่วยสอนให้ทหารราบรู้จัก ใช้ม้าในที่ทุรกันดาร เป็นการสงวนน้ำมันด้วย นี่เป็นการแสดงของทหารม้า ข้าพเจ้าถามเขาว่าต้องแสดงทำนี้ด้วยหรือ ทำนี้หน้าเสียได้ เขาบอกว่าต้องให้ชินในการอยู่บนหลังม้า แล้วก็วิธีบังคับม้าให้ฝ่าไฟ อันนี้เป็นการฝึกของทหารราบ ทางวิชาต่าง ๆ ที่จำเป็นที่จะต้องใช้ในการป้องกันประเทศชาติของเรา คือจะพัฒนาอย่างเดียวยังไม่ได้ จะเอาแต่รบอย่างเดียวยังไม่ได้ ต้องมีช่วงระยะเวลาที่ฝึกซ้อมเพื่อถนอมชีวิตของทหาร อันนี้เป็นการฝึกต่อสู้ป้องกันตัวโดยไม่ต้องใช้อาวุธ เป็นการฝึกโคตรม อันนี้ที่ข้าพเจ้าเศร้าใจเพราะทุก ๆ ปี เลยได้เห็นความเศร้าโศกของประชาชนในการเผาญาติพี่น้องของเขาถูกเขา จำเป็นที่จะต้องเผาทุกปี จนคิดว่าการที่คนไทยเราข้างหลังนี้ เราทำอะไรได้มากกว่านี้อีก ที่จะช่วยสงวนชีวิตทหารหาญของชาติ ทหารราบที่อยู่ชายแดนที่เผชิญกับความยากลำบากต่าง ๆ นานา พวกเราแนวหลังให้เขาได้มากกว่านี้ ทำให้เขามากกว่านี้ อย่างหมอกที่ไปอาสาไปรักษาชาวบ้านนี้เป็นการสงวนชีวิตทหาร และอยากให้มีหมออาสาสมัครมากขึ้น อยากให้พวกเรารู้จักการให้ การเสียสละมากขึ้นอีก เพราะว่าทหารนี่ก็เป็นคนเหมือนอย่างเรา และมีความเจ็บปวด มีหัวใจ มีภรรยา มีพ่อแม่ ทำให้เราต้องให้เขาเป็นฝ่ายสูญเสียแต่ลำพัง หน้าที่ป้องกันประเทศน่าจะเป็นหน้าที่ของคนไทยทั่วทุกตัวคน ไม่ใช่จำเพาะเจาะจงว่าต้องทหารเท่านั้น นี่เป็นญาติของผู้ที่เสียชีวิต นี่เป็นทหารที่บาดเจ็บ ที่ต้องการอยากจะมาเผาเพื่อนร่วมตายของเขา เป็นภาพที่ดูแล้วตันดูอะไรก็ไม่ชิน ครั้งแรก ๆ ข้าพเจ้าทนไม่ไหว กลั้นแทบแยแล้วไปร้องไห้ในรถ หลังเผาทหารเห็นญาติของพ่อแม่ของทหารที่ตาย ทั้งยากจนทั้งแก่แล้ว แต่ขาดลูกที่จะเลี้ยงดู เดินลงมาจากเมรุแล้วก็มาถวายนั่งคม อธิษฐานอะไรไม่ทราบ พิมพ์ ๆ เพราะรู้สึกทนไม่ไหว ทนที่จะนั่งเฉย ๆ เดินผ่านไปผ่านมาเป็นสมมุติเทพไม่ไหว จะว่าจจะโดนว่า โดนตำหนิว่ายุ่งการเมืองด้วยการที่ไปช่วยชาวไร่ชาวนาวิสาหกิจหรืออะไรก็ไม่หนัไม่ไหวแล้ว เพราะเจตนาว่าคนไทยไม่มีใครมีสิทธิ์ที่จะนั่งเฉย การดิ้นรนที่ดิ้นรนแต่การทำตัวให้ถูกให้สมกับสถานการณ์ของบ้านเมืองและเพื่อคนส่วนรวมเป็นของที่น่าจะทำที่สุดเลย และมีอะไรที่จะทำเยอะมากกว่าการที่จะดิ้นมานั่งดิ้นเฉย ๆ ถ้าดิ้นเพื่อก่อนนี้ชาติ ทุกปี ๆ จะมีรายชื่อผู้เสียชีวิตอย่างนี้ อันนี้มาภาคใต้แล้วซึ่งกลัวกันหนักว่า ๓ จังหวัดภาคใต้มีประชาชนเป็นไทย อิสลาม ศาสนาต่างกัน พูดภาษาต่างกัน จะเป็นปัญหาแต่ความจริงแล้วปัญหาไม่ได้อยู่ที่ประชาชนเลย ปัญหาอยู่ที่ถ้าเราพยายามเข้าใจ เขามากขึ้นก็จะไม่ต้องเกิดปัญหาทั้งหลายแหล่ อันนี้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมนิคมแฉ่ง ซึ่งต้องข้ามลำห้วย ตอนนี้น้ำหลาก นีรถที่ข้าพเจ้านั่ง น้ำเข้าไปเต็มขาเป็ยทั้งหมดเลย รถพระที่นั่งผ่านพ้นไปได้โดยไม่ได้ตายกลางทางนี้ โปรดเสด็จฯ ตามหมู่บ้านทุกอย่างต้องเห็นเองต้องเข้าไปดูในบ้านเขา ต้องเข้าไปพูดคุยกับเขาแม้จะผ่านลำน้ำก็ตามถึงจะแก้ปัญหาได้ นี่ทรงถามข้าราชการที่ประจำอยู่ภาคใต้ถึงว่า เขาหวังอะไร มีปัญหาอะไรบ้าง ซึ่งน่าเห็นใจ นี่ทรงคุยกับผู้ใหญ่บ้านชาวไทยอิสลาม ทอดพระเนตรบ่อน้ำบาดาลของเขา ดูว่ามีตลอดปีหรือเปล่า ทรงพระราชดำเนินผ่านสวนยางก็เห็นมีภัยอะไร ถึงแม้จะมีอารักขามากมาย ถ้าจะมีภัยก็ต้องมีภัยแล้ว แต่เขาไม่ได้ต้องการที่จะทำร้าย ทอดพระเนตรหมู่บ้าน หมอนี้เป็นเครื่องที่ช่วยประเทศชาติได้ดีที่สุดเลย เพราะว่าคนใช้นี้พอหายไปแล้วจะร่วมมือกับทางบ้านเมืองจะจำกัดเดียว ชาวไทยอิสลามนี้เขาเป็นผู้ที่มีศีลธรรมสูงมาก มีกตัญญู

นี่ทรงถามหมู่บ้านที่ไม่มีชื่อในแผนที่ เพราะส่วนมากจะเข้าไปไม่ได้ในพื้นที่นั้น ๆ นี้การเอาที่ดินคืน แต่ไม่ใช่เอาจากผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ภาคใต้ในสมัยนายกรัฐมนตรีธานินทร์ได้เอาที่ดิน กรมชลประทานได้เอาที่ดินคืนมาเป็นจำนวนหลายแสนไร่ หลายแสนไร่ได้อยู่ได้น้ำที่เรียกว่าพรุ คือเป็นที่ที่ปลูกอะไรไม่ได้เลยน้ำขังอยู่เป็นร้อย ๆ ปี ปลาที่อยู่ไม่ได้เพราะน้ำนี้เป็นสีแดงจัด น้ำเน่ามันเอง ก็ทำมาหากินอะไรไม่ได้เลย

อันนี้ระดับน้ำเวลาน้ำท่วมแล้วสูงขนาดไหน ระดับที่แท้จริงขนาดไหน นี่ตั้งแต่อธิบดีกรมชลที่ชื่อแสวงเริ่มระบายน้ำออกจากพรุ เพื่อจะให้พื้นที่ดินเพิ่มขึ้นอีก ๒ แสนกว่าไร่ ระบายออกไปทะเลทำให้ น้ำในนั้นค่อย ๆ แห้งเข้าทุกที แล้วในที่สุดก็ทำประตูระบายน้ำและเขื่อนสำหรับเวลาถ้าน้ำแล้งก็เก็บน้ำไว้เวลาที่น้ำมากเกินก็ปล่อยลงทะเล

เขื่อนเหล่านี้ไม่ได้กินเงินมากนัก เป็นเขื่อนเล็ก ๆ ต่าง ๆ สำหรับกักน้ำและระบายน้ำ ไม่ได้กินเงินมากไปกว่า ๒๐ ล้าน บางที่ก็ ๕ ล้าน แต่เป็นเขื่อนเล็ก ๆ เป็นจำนวนมาก และสามารถช่วยประชาชนได้ภายใน ๒ ปี อยู่ติดกันตั้งขึ้นผืนผืนติดต่อกัน

นี่เจ้าหน้าที่ศึกษาราชการ ซึ่งเป็นชาวไทยอิสลาม สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยที่กรุงเทพฯ กำลังขี้ถวยถึงหมู่บ้านบนแผนที่ต่าง ๆ ไปทางไหน เพราะโดยมากเสด็จไปโดยไม่มีความกำหนด หรือไม่บอกใคร อันนี้ผ่านบ้านไทยพุทธ คนไทยพุทธก็ถวยของเราไม่อดตาย พอผ่านบ้านไทยอิสลามพวกโต๊ะคู พวกพระต่าง ๆ ก็มาถวยพระพร เสรีแล้วก็ลา ทรงคุยกับเขาซึ่งหลายคนพูดภาษาไทยได้หลายคนอยากที่จะหัดพูดภาษาไทย คนนี้พูดภาษาไทยได้มาก อันนี้เราชอบซึ่งมากเพราะเขาเชิญให้เข้าสู่หะร่าแล้วเขาก็สวดถวยพระพร ธรรมดาคนนอกศาสนาเขามักไม่ค่อยเต็มใจให้เข้า อันนี้หมอกศิรราชอาสาตามเสด็จฯ ในขบวนแล้วก็รักษาชาวบ้านถ้าเมื่อวันนี้รักษาชาวบ้านชาวไทยพุทธ รุ่งขึ้นต้องไปรักษาที่หมู่บ้านชาวไทยอิสลาม จะทำอย่างนั้นเสมอสลับกันเพื่อประสานให้เขาสวมคึกกัน นี่หมอกศานีพัน โดยมากจะเป็นของหน่วยนาวิกโยธิน หมกคนใช้เก่งเหลือเกิน เข้าคิดเป็นแถว หน้าตาเยี่ยมแถมมาถอนพัน คุณหมอมานิตย์ก็เป็นผู้ที่เชี่ยวชาญทางสมคมมาจากศิรราช ที่ภาคใต้หมอกศานีพันแต่เข้าไปจนถึงตีนหนึ่งดีสองเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล นราธิวาส สกลนคร ดีมากเหลือเกินพยาบาลอย่างนี้เสียสละเรียกว่าห้องผ่าตัดพร้อมเกือบจะ ๒๔ ชั่วโมง นี่ป้อนยา เพราะถ้าเป็นยาพยาธิแล้วลำบากต้องรีบให้แม้ว่าจำนวนเท่าไรไม่ให้มากกว่านี้ คุณหมอกศานีพันพูดภาษาอารีได้ อันนี้หน่วยแพทย์ของเราที่สวนยาง นี่เป็นการจัดหน่วย ต้องผ่านการซักประวัติเสียก่อน ก่อนที่จะไปหาหมอ นี่ซักประวัติก่อน

อันนี้เป็นการเปิดหน่วยแพทย์อยู่จนค่ำ เพราะหัดจุฬารณณ์ พูดภาษาอารีได้ก็เลยเป็นล่ามให้แม่และก็ช่วยให้เร็วขึ้น พูดกับชาวบ้านได้โดยตรง อันนี้ข้าพเจ้าต้องกางร่มเพราะแดดจัดมากประชาชนมาคอย เสด็จฯ โดยไม่บอก แต่ว่าพอเขาทราบกันเขาก็มาคอยดักรอเสด็จฯ

อันนี้จุฬารณณ์เป็นล่ามให้ เพราะว่าชาวบ้านเข้ามาหาหากังไม่ทันถึงฟังก็ไม่รู้เรื่อง ประเดี๋ยวเดียวฝนตกชุกลงมา หน่วยแพทย์แตกกระจายหมดเลย บอกกับชาวบ้านว่าขอให้เขาไปตัดไม้ไผ่ แล้วก็ข้าพเจ้าช่วยถือปืนแล้วให้ทหารไปกางเต็นท์ทำเป็นขึ้น โดยใช้พลาสติกที่เราเอาไปล่ามรับแจกชาวบ้าน ทำเป็นเต็นท์ขึ้นกะทันหัน เพราะคนไข้แยะมากและก็ปูพื้น หมอกศิรราชขาบ้นต่อ แล้วข้าพเจ้าก็คืนปืนให้ทหาร คนไข้คนนี้สงสัยจะเป็นโรคหัวใจ คนนี้หมอรุ่งธรรมอาสาแล้วก็ทหารได้ช่วยทำโต๊ะให้ด้วย เพราะว่าหน่วยแพทย์ของเราต้องวางยาที่พื้น ภาคไหน ภาคไหนก็วางได้ แต่ภาคใต้นี้ฝนตกเมื่อไรไม่รู้ตัว พื้นดินจะแฉะหมอกศิรราชเลยต้องทำโต๊ะเบา ๆ ที่พับได้ เป็นหน่วยเคลื่อนที่ได้ ถึงเวลาก็กางอันนี้ไม่ต้องกางล่าม ล่ามนี้เป็นครูอาสาสมัครอยู่ข้างหลัง แต่งข้าราชการแต่ว่าผู้หญิงคนนี้ไม่ต้องการพูดกับล่าม ต้องการพูดกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็บอกกับล่ามว่าช่วยฉันหน่อย ฉันฟังไม่ออกเขาก็ไม่ยอมหันหน้าไปทางล่าม หมอรุ่งธรรมเลยยอมมาถ่ายรูป อันนี้หน่วยเคลื่อนที่ไปอีกฟากหนึ่งของแม่น้ำบางนรา นับว่าเป็นที่ที่อันตราย ต้องลงเรือสำเภาน้ำขึ้นหมอกอเมริกัน หมอกอเมริกันนี้มารักษาข้าพเจ้าในเรื่องโรคภูมิแพ้แล้วก็เขาบอก เขาอยากดูการทำงานของเรานะ เพราะว่าทั้งแม่ทั้งลูกนี้เขาบอกแพ้มาก แพ้ฝุ่น แพ้ท่อไอเสีย แพ้เกสรดอกไม้ ที่นี้เขาอยากดูว่าจะหลีกเลี่ยงได้แค่ไหน นี่ระหว่างนั่งไปในเรือจะข้ามฟากไปอีกฟากหนึ่ง จังหวัดปัตตานีนี้เหล่าอาสาสมัครต่าง ๆ ที่จะไปทำงานทั้งจุดประวัติ ทั้งจ่ายยาและช่วยแพทย์ นี่คนใช้รายแรก ๆ ของเราต้องผ่านล่ามตอนนี่จุฬารณณ์กำลังทำหน้าที่เป็นล่าม ไม่ได้นัดหมายเลยประเดี๋ยวเดียวชาวบ้านมากันเต็ม นี่หมอกอเมริกัน จะเห็นได้ว่าล่องไปช่วยไปดูอย่างแท้จริง นี่คุณหมอกจากพระมงกุฎ หมอกชอุตร์ แล้วก็เวลาที่เสด็จฯ เยี่ยมที่สุเหร่า แล้วก็เสด็จฯ เยี่ยมล่านกสงฆ์ด้วยเพื่อให้เกิดความสามัคคี แล้วก็พระเป็นที่พึ่งของประชาชนไทยพุทธมาก บางครั้งท่านต้องเทศน์ตลอดคืน ชาวบ้านมักจะบอกท่านอนไม่หลับ ชาวบ้านที่ภาคใต้นี้รักอย่างหนึ่ง ไทยพุทธเดินเข้ามาหาหมอกแล้วบอกฉันเป็นโรคประสาท หมอกชอุตร์บอกอ้าว รู้ได้อย่างไร หมอกยังไม่ทันตรวจเลย ฉันนอนไม่หลับ ขอบยาแก้ประสาทหน่อย หมู่บ้านนี้คนเดียวหมดเลยอยากล่อมประสาท นี่เสด็จฯ ไปนมัสการพระที่ท่านเก่งมาก ที่ท่านทำให้กำลังใจของชาวบ้านไทยพุทธดี แล้วก็มันโยบายที่ว่า ไทยอิสลามเข้ามาท่านก็จะรักษาด้วยยารักษาโรคที่ถวยท่านเอาไว้เพื่อจะให้สามัคคีกัน ท่านกำลังเล่าถวยว่าชาวบ้านนี้ไม่มีอะไรกัน แต่ระดับขึ้นไปนั่นแหละตัวร้าย นี่ศาลารวมใจซึ่งพวกเราตั้งขึ้นสำหรับให้เป็นพื้นที่ในบริเวณวัดที่ไว้ตู้ยา เครื่องยาสำหรับเวลาฉุกเฉิน แล้วก็เอาเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นคนของหมู่บ้าน นั้นไปฝึกฝนจนกระทั่งมีความรู้ไปทางด้านอนามัยพอสมควร แล้วเราก็ทิ้งยาไว้ให้ พร้อมกับหนังสือคู่มือแล้วก็หนังสือ มีภาพต่าง ๆ ที่นำดูของทั่วประเทศ ที่คนจะเข้ามาอ่านศึกษาได้ นี่จะเห็นได้คนเข้าไปนั่งอ่านหนังสือแล้วก็คณะโทรทัศน์ของออสเตรเลีย มาจากออสเตรเลียตะวันตก ได้เข้ามาถวยพระราชากรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นี่กำลังอยู่ในศาลารวมใจ รู้สึกกำลังสนใจอยู่ที่ห้องปฐมพยาบาล อันนี้เจ้าหน้าที่เล็กชานดราอุตสาห์เสด็จฯ มาเยี่ยมพระเจ้าอยู่หัวที่นราธิวาส นับว่าท่านกล้าหาญมาก แล้วก็นี่เป็นการทอเสื่อกระจุยซึ่งสวยมาก แล้วก็ได้ตลาดแล้วเหมือนกัน อันนี้ให้ชาวบ้านไทยอิสลามเห็นว่าหมู่บ้านที่เขาว่ารัก ๆ นะ ที่เขาถวยตั้งนั้นนะ ได้สวนยางนี่सानแล้วเป็นกระเปาะได้อย่างนี้ นี่รางวัลแก่สมาชิกศิลปะที่แวงภาคใต้ นี่ทีมงานของเราหย่อนใจบ้าง เมื่อเจ้าหน้าที่เล็กชานดราอุตสาห์ จุฬารณณ์หัดเดินขัมเบ็งซึ่งเป็นศิลปะชั้นสูงของ

ประชาชนทางภาคนั้น แล้วก็เดินถวายเจ้าหญิง เพราะว่าว่าวัฒนธรรมของชาติไหน ๆ ก็น่าที่จะรักษาไว้แล้วก็น่าดูทั้งนั้น นี่ในงานอย่างที่ว่านั้นซุ่มเบ็ง ข้าพเจ้าเดินกับลูกชาย ขอบอย่างที่มีมันไม่ต้องดูว่าดูไปทางไหนเรานึกอยากเดินทางไหนก็เดินไป แล้วหาคูเอาทีหลัง พระราชทานรางวัลกับโต๊ะครดูที่เขามีปอเนาะมีโรงเรียนสอนศาสนาแล้วเขาปรับปรุงให้ใช้ นั่นของกระทรวงศึกษาแล้วก็มีความเจริญก้าวหน้ามาก นำชมเขยก็เลยพระราชทานรางวัล อันนี้ชาวบ้านถวายฎีกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่หัวหินนี่เองว่า ปลุกสืบประดมาเติมจวนจะเนาแล้วไม่มีใครรับซื้อ ไม่ทราบจะไปขายที่ไหน ถ้าขายเร็ว ๆ ก็โดนกดราคา แล้วเขาเอง เขาก็อดมาหลายปีเพราะว่าแล้งมาตั้งแต่ ๔-๕ ปีติดต่อกัน ก็เลยไปรดเกล้าฯ ให้ศิลปินไปรับเป็นธุระ อันนี้ก็จุฬารภณที่นางสนองพระโอษฐ์นางพระกำนัลไปเอารถไปบรรทุกสืบประดชาวบ้านรับรองว่าเขาจะตัดไว้ให้เสร็จและกึ่ง มีเพื่อนของจุฬารภณที่เพิ่งกลับจากประเทศญี่ปุ่นคอยมาช่วยด้วย ให้กำลังใจ แล้วก็ช่วยในการซึ้นนำหนักให้ประชาชนพอใจ จะได้จ่ายเขาได้ถูกต้อง วันนั้นซื้อสืบประดทั้งหมดเป็นจำนวน ๒๑ ตัน แล้วท่านคอยดูว่ามูลนิธิศิลปินทำอะไร เราจะทำอย่างไร เขาก็ขึ้นไปที่ค่ายทหารทันที ทหารนี่เป็นทุกอย่างของเรา พอออกรถได้ก็ไปที่ค่ายทหาร อันนี้ เจ้าหน้าที่พระราชวังกำลังจ่ายเงินของท่านทั้งหลาย จ่ายเงินของมูลนิธิศิลปินให้แก่เจ้าของสืบประดทุก ๆ ราย ปรากฏว่าเขาพอใจมาก แล้วนี่ดูเสียบ้าง ทหารที่ศูนย์ปรอดเริ่มทำการล้างสืบประดเพราะว่า ไม่ทำอะไรเสียวันก็จะเน่าจะเสียเปล่า ๆ จุฬารภณก็บอกล้างเข้า ภรรยาของทหารที่ค่ายก็ช่วยกันปลอกทันทีเลย เตรียมโอ่งไว้เสร็จหมดแล้วเครื่องมือก่อนที่จะรับตัดเขาไป ๑. ทำน้ำส้มสายชู ๒. กวนเป็นสืบประดกวน ซึ่งทางสมาคมแคทอลิกช่วยมากเลย คุณพ่อบาทหลวงบุญเลิศมารับซื้อสืบประดกวนที่สำเร็จจากครั้งนี้เอาไปจำหน่าย ศิลปินไม่ขาดทุนเลย มีหน้าซำมีคนบอกต้องการอีกไปแจกคนจนที่อีสาน สมาคมแคทอลิก นี่ทหารผ่าแล้วก็ทำน้ำส้มสายชู สืบประดกวน และทำน้ำสืบประด อร่อยมากใส่โซดาใส่น้ำแข็งอร่อย นี่กำลังกวนอยู่พร้อมด้วยนางพระกำนัลทั้งหลาย สูตรเคมี นี่ไม่เลวเสียอร่อย เพราะว่ามีทั้งเปรี้ยวขึ้นหน้า

ที่นี้ขอเข้าไปอีสานอย่างรวดเร็ว เพราะว่าจะเกิน ๒ ชั่วโมง ที่ข้าพเจ้านี้ก็เพื่อว่าจะให้ตัวเองรู้สึกเมื่อย จะได้ไม่ลืมเวลาเกินไป อันนี้ชาวบ้านภาคอีสาน ใกล้ที่พระตำหนักภูพานนี้เอง อำเภอภูคดบาก ใกล้ชนิดเดียวกันนั้นและเคยเป็นดินแดนที่เรียกว่าเจ้าหน้าที่เข้าไปแล้วตายกันเป็นแถวแล้วต่อมาด้วยความช่วยเหลือของทหาร ทหารได้ผลึกเข้าไป แล้วก็ทำทาง เสียชีวิตก็ไม่ใช่น้อย เพื่อจะไปติดต่อกับประชาชนได้ ปรากฏว่าประชาชนยากจนมากเสีย

อันนี้อีสานเหมือนกัน ผู้ชายคนนี้เกิดมาไม่มีแขนไม่มีขาเอง อันนี้เป็นบ้านหนองแค บ้านที่เรามีสมาชิกศิลปินมาก ปลุกหมอนเลี้ยงไหม แล้วก็ปัญหาเรื่องไร่ข้าวซึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็กำลังรับสั่งกับข้าพเจ้าว่าให้อยู่กับหน่วยแพทย์ที่นั่นท่านจะเดินไปกับผู้ใหญ่บ้านไปดูที่ไร่ที่ท่านของเขา อันนี้ก็งานบ้านจากชาวไซ่ง ที่ภาคอีสาน นี่ขึ้นไปบนบ้านตามที่บ้านเขาเชิญให้ขึ้นไป

นี่เป็นตัวหนอนพื้นเมืองซึ่งไม่ได้ต้องใช้เงินจำนวนมากเลยที่จะเลี้ยง เพราะเลี้ยงอย่างนี้แล้วมีผ้าดิบปิด ไม่ได้มากเรื่องอะไรเลยแล้วก็ตัวเขาก็โตเต็มแล้วเขาก็รับประทาน เขาต้มแล้วเขาเอามาแบ่งให้ข้าพเจ้า แล้วบอกว่าลองชิมดูชิมอร่อยความจริงเป็นโปรตีนเพิ่มกำลังดี แต่ข้าพเจ้าก็ผลัดเขาว่าเอาไปชิมที่บ้านไหม แต่ไปกินจริง ๆ นะ ไม่ได้มีสาเลย แต่เอาไปทอดไปคั่วหน่อยแล้วก็รสชาติเหมือนอย่างกับเป็นข้าวโพดอย่างนี้เพราะว่ามันกินแต่ใบหมอน แต่ชาวบ้านเขาประทานกัน เขาต้ม ข้าพเจ้ามองดูเห็นต้มแล้วกลุ้มใจก็เลยบอกว่า เขาบอกว่ากำลังร้อนเขียว ท่านผู้หญิงสุประภาดา บอกอร่อยนึ่งหยิบเข้าปากหน้าตาเจย นี่เป็นรังละไม่ซำก็ได้ที่แล้วและพร้อมที่จะสาวไหมได้

นี่ชาวบ้านตอนที่ลจากบ้านเขาไปดูหน่วยแพทย์ เขาเอาผ้ามาให้ แล้วพอรู้กันว่ามาก เขาก็มากันเต็ม นี่เป็นวิธีที่เขาเลี้ยงไหมในครัวของเขา ที่ชนิดเดียวเลี้ยงตั้งหลายกระดิ่ง เขาก็ทอใช้เอง ไร่ข้าวที่ท่านคนใส่ไหมไม่ได้ ไหมเฉพาะคนรวยนี่ไม่เป็นความจริงเสียแล้วสำหรับชาวภาคอีสานเขาดูข้าพเจ้าว่า จะเอาน้ำที่ไหนมารดต้นฝ้ายน้ำกินเข้าไปยังไม่มี เพราะว่าต้นหมอนที่มันทนมาก โดยเฉพาะหมอนพื้นเมือง ขนาดถั่วเขียวที่แห้งไปเลย หมอนยังอยู่ได้ อันนี้ชาวบ้านพอรู้ว่าทรงพระราชทานหน่วยแพทย์มา และข้าพเจ้ามาเยี่ยมก็พากันมาหา มาหาหมอนด้วยมาเผ้าฯ ด้วย แล้วเขาเล่นดนตรีให้ฟัง ก็เลยบอกนางพระกำนัลว่าไม่ได้ละต้องร่วมรำกับเพื่อสามัคคีกัน

นี่อีกละ หน่วยงาน ทีม อันนี้ที่ภูคดบากเหมือนกัน อำเภอภูคดบากที่อันตรายอยู่ใกล้สกลนครชนิดเดียว แล้วก็นี้เป็นบริเวณลานวัด ชาวบ้านนำงานมาส่งเดี๋ยวนี้เรามีสมาชิกของมูลนิธิ ๔ พันกว่าคนแล้ว ที่อยู่ในความดูแลของมูลนิธิศิลปินที่เราต้องจ่าย

อันนั้นเขาล้าน เขมรบ้านแตก (รับสั่งถึงการเรียงสไลด์) เขาเรียงกันอย่างไรจะจนดีสามแล้วเป็นอย่างนี้ อ้อตอนที่เรียงนี้หน้าเขาเขมรก็เขมรจะได้จบไปเลย

อันนี้เป็นพวกแรกที่เขานี้เข้าไปในประเทศไทย มาทั้งเมืองไทยเรา ภาคภูมิใจเหลือเกินที่ว่าเมืองไทยนี้เป็นเมืองแห่งศาสนาให้ความเมตตาปรานีแก่ชาวบ้านได้ แล้วก็ต่างประเทศเขาก็เห็นใจเมืองไทย เขาก็ส่งเงินทองข้าวของมาช่วยอยู่เสมอ แล้วก็ชื่อเสียงของเมืองไทยก็กระจายไปไกล ทุกประเทศเขาเห็นใจทั้งนั้นที่เมืองไทยรับภาระหนัก เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าถึงว่าพวกเราที่อยู่ในที่ที่ยังทำให้ประเทศ

ชาติได้มากกว่านี้ ยังช่วยทหารให้ได้มากกว่านี้ ป้องกันไม่ให้เกิดสภาพนี้ขึ้น ครั้งแรกที่ข้าพเจ้าไปนี่เฉพาะที่เขาเล่นที่ประมาณสองแสนกว่า นี่เป็นระยะแรกที่ไปที่ยังไม่ได้สร้างศูนย์อะไรขึ้นมาเลย แล้วก็นำส่งเวชที่สุด ที่ตรงนั้นทั้งหมดนี้มีกลิ่นอุจจาระเต็มไปหมดคั่งไปหมดเลย ทำให้กลัวว่าจะเกิดโรคระบาดนี้เป็นวันแรกที่เขามาถึง ซึ่พื้นที่ต่าง ๆ ให้ดูว่าจะสร้างศูนย์ของกาชาดได้ที่ไหนได้บ้างเพื่อว่าจะได้ให้อาหารเด็กแล้วก็เพื่อคุมในเรื่องการอนามัย แหมต้องขอสรรเสริญสาธารณสุขของจังหวัดพลับเดียวจากน้ำที่เหม็นไปด้วยปัสสาวะอุจจาระพลับเดียวทำสะอาดเสร็จหมดไม่ยั้งนั่นถือว่าดี ทำทำจะระบาด อันนี้หมอของเราไปเยี่ยมตามเพิงต่าง ๆ แล้วก็ทหารของชาติกำลังตัดต้นไม้เพื่อไปขายทำที่บึงร่มให้เขาเพราะว่าร้อนจัดมาก บางคนก็สลบไปกลางแจ้งนั่นเอง ภาพนี้เป็นสภาพที่เศร้ายิ่งกว่าที่เราจะคิดถึงว่าเป็นลูกของเรากลานของเรา เราก็คงไม่อยากให้สภาพนี้เกิดขึ้นกับลูกหลานของเรา เพราะฉะนั้นในฐานะที่เป็นเมืองศาสนา เราก็น่าจะเข้าใจจิตใจของคนที่นี่ตาย พร้อมทั้งจะเมื่อแม่สิ่งที่เรามีให้กับเขาบ้าง เพราะว่าเราก็มีทั้งทีวีสีมีอะไร

แต่ว่าชาวพื้นเมืองประชาชนที่ถูกคนเขมรเข้ามานั้นก็กลับไม่ค่อยบ่นอะไรเลย เพราะว่าเขาเองเขาบอกเป็นคนจนอยู่แล้วเขาเข้าใจคนจนด้วยกัน ใจพวกเขมนี่ยังน่าสงสารใหญ่ ประชาชนว่าเพราะทั้งจนด้วยแล้วก็ไม่มีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ต้องหนีตายมา อันนี้เป็นบุคลิกที่ประเสริฐที่สุดของคนไทย คือพร้อมที่จะให้ ข้าพเจ้าหมายถึง คนไทยส่วนมากทั่วประเทศไม่ได้หมายถึงเมืองใหญ่

นี่ภายในห้องฉุกเฉินของศูนย์ ห้องผ้าตัดผ้าแม้ว่าจะต้องมีการผ่าตัดหรือช่วยชีวิตกะทันหัน อันนี้เป็นครั้งแรกที่ข้าพเจ้าไปค้างก็ไม่ต้องให้ข้าราชการที่ตรงด ต้องลำบาก ก็เลยให้นางสนองพระโอษฐ์นำพระกำหนดทำกับข้าวเองแล้วก็เชิญข้าราชการมาเลี้ยง

นี่เป็นการเลี้ยงข้าราชการที่อุทิศเส้นทางมาเป็นเวลานานมาที่เขาเล่น อันนี้เขามาบางโหลแล้ว บางโหลนี้เป็นแห่งแรก อันนี้ยังไม่เสร็จเลย เป็นนหมูบ้านแห่งแรกที่ทำตามพระเจ้าอยู่หัวทรงแนะคือที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่พระราชทานให้กับรัฐบาลแล้วก็จัดขึ้นเป็นหมู่บ้านสำหรับช่างฝีมือโดยใช้ที่ทำกินน้อยที่สุดสำหรับปลูกเฉพาะสวนครัว รายได้ของเขาจะหนักไปทางการผลิตข้าวของทางศิลปะต่าง ๆ เป็นการทดลองครั้งแรกไม่ทราบว่าจะได้ผลแค่ไหนแต่เท่าที่ดูที่ผ่านญี่ปุ่นแล้วรู้สึกมีหวังมาก เขาชาวไร่ชาวนาที่ไม่มีที่ดินอยู่มาฝึกอาชีพเป็นช่างฝีมือขึ้นแล้วก็ให้อยู่ที่บ้านอยู่

นี่เป็นที่บางโหลเหมือนกันวันที่เลี้ยงทูต ข้าพเจ้าได้เชิญพวกคณะทูตไปเลี้ยงน้ำชาที่นั่น นี่คณะทูตต่าง ๆ ที่อุทิศเส้นทางไปดูหมู่บ้านบางโหลให้กำลังใจแก่เรา การเลือกประชาชนที่จะเข้ามาอยู่จะเลือกคนที่จน ลูกมาก แล้วก็ไม่มีที่ดินแม้สักนิดเป็นของตัวเอง กำลังเป็นปัญหาของเรา นี่มีหลายไปด้วย นี่ทั้งครอบครัวเลย หลานนี่เหมือนจับปูใส่กระดองอาเลยต้องจับเอาไว้

คนนี้ภรรยาทำนทุตฝรั่งเคลซึ่งเป็นหัวหน้าในการหาเงินสำหรับช่วยกาชาดได้กล่าวคำกราบบังคมทูล ก่อนจะมอบเงิน เลี้ยงน้ำชาทูต แล้วก็พอคณะทูตชมช่างฝีมือของเรา ผู้ชายผมขาว ๆ นี่เป็นช่างเองซึ่งเคราะห์ดีที่สตรีธรรมาแนะนำกับแม่ บอแม่ ลูกหลานนี่เป็นคนเดียวนะที่รู้จักวิธีทำคร่ำ ซึ่งเป็นศิลปะไทยโบราณตั้งแต่สมัยอยุธยา แล้วก็เหลือคนนี่คนเดียวที่รู้จักว่าทำอย่างไร เป็นการฝังเส้นเงินเส้นทองลงไปบนโลหะ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าก็เลยเล่าให้ทูตฟัง นี่ลูกศิษย์ของแก่กำลังตก ดอกให้เป็นรูปร่างลวดลายอย่างไรก่อนที่จะฝังเส้นเงินเส้นทองลงไปยากมากทีเดียว

นี่การสานย่านลิภา นี่การทอจก ภรรยาทำนทุตอิสราเอลอุทิศมาให้ความสนใจ อันนี้สนใจมากจริง ๆ ที่แรกก็คงจะไม่เชื่อ ข้าพเจ้าว่าเขาชาวนาชาวไร่จริงมาทำเป็นช่างเงิน นี่การขึ้นรูป ผู้ที่ถือเป็นคนช่างที่เก่งมาก และกำลังสอนลูกศิษย์ขึ้นรูปคนโทน้ำ ตามคำสั่งของคัลลิสที่จะไปแสดงที่ตลาดดาลัต อันนี้เป็นศิลปะที่สำเร็จแล้ว กระเป๋าย่านลิภาต่าง ๆ แล้วก็เทียนเงิน มีกระบายตักน้ำเป็นเงิน เราใช้สำหรับปักดอกไม้ สวย แล้วก็บั้งก็เงินสำหรับปักดอกไม้ก็ได้ เป็นงานใส่ขนบปังก็ได้ อันนี้เขาภูมิใจหมดแล้วสำหรับไปแสดงที่ดาลัต อันนี้เป็นแจกันทองแล้วดอกไม้ทองฝีมือเขา เขาที่ทานแม่ทัพสีมาไปช่วยหาช่างเงินมานั้นนะ เป็นสิ่งที่ช่วยมูลนิธิศิลปะอย่างไรดีที่สุดเลยเที่ยวตามหาช่างเงินตามหมู่บ้านชาวเขาต่าง ๆ อันนี้จะเห็นได้ใกล้หน่อยสิ่งที่เราจะเอาไปแสดง ไปแสดงที่ญี่ปุ่นมานานแล้ว แล้วก็บอกเขาว่าขายไม่ได้เพราะว่ายังทำได้จำกัดของให้เป็นการแสดงไปก่อนแต่ทำให้เขาสั่งได้ รัฐบาลญี่ปุ่นร่วมมือมาก เพราะว่าเก็บภาษีขาเข้าเพียง ๑๕ เปอร์เซ็นต์เท่านั้นเอง เก็บนิดเดียว ช่วยเหลือเกิน อันนี้เป็นสิ่งประดิษฐ์ ที่ล้วนแล้วแต่ตายไปแล้วจากสังคมไทยที่จะละเอียดอย่างนี้ นั่นเป็นหนังสือแล้วก็ปักดอกไม้ นั่นเป็นช่างสำหรับทำกระดาด นี่ย่านลิภา อันนี้ก็ฝีมือชาวเขา ชาวไทยใหญ่ ถมก็ฝีมือชาวไทยทุกภาคเลย เพราะว่าเวลายากจนแล้วได้รับสมัครเป็นสมาชิกแล้วเขาจะเลือกเองว่า เขาอยากจะทำทางด้านไหน ที่คณะทูตให้คำรับรองว่าไปแสดงได้ไม่ว่าที่ไหนทั้งนั้นในโลก ในวันพระราชทานเลี้ยงน้ำชาบางโหลอย่างเดิมพาทูตเดินดูอันนี้เป็นเรือนแพ และพวกเราพยายามจัดตลาดน้ำเพื่อให้ทูตทราบว่าตลาดน้ำจะมีลักษณะคล้าย ๆ อย่างนี้ ปรากฏเป็นที่ชื่นชมของทูตมาก อาหารก็อร่อยด้วยในเรื่องซึ่งเวลานี้ยังไม่มื่ออะไรเสร็จทั้งนั้นเพราะต้องคอยทำคอยไป เงินก็จำกัดและการฝึกคนแต่ละคนก็ลำบากเหลือเกิน กว่าที่จะฝึกได้กว่าจะเอาเขาไปไว้ในหมู่บ้านได้ใช้เวลานาน อันนี้นางสนองพระโอษฐ์ อันนี้ตอนค่ำหลังจากทูตกลับไปแล้ว นี่เป็นชาวภาคอีสาน เขาทราบว่าเขาสนใจในเรื่องการสาน เพื่อที่จะสนใจในศิลปะโบราณ รื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ใครมีของอะไรโบราณเขาเอามาให้ดู อันนี้ภาคใต้ เห็นครบแล้วละมังละมังลูกนี้

ก็ชั่วโมงแล้ว ลูก แม้ก็ว่ามาแล้วนะ ขอนั้นดีกว่าของท่านประธานาธิบดีขุนดูวานดีกว่าปิดเป็นปิด นอกนั้นก็มากแล้วพอ ท่านทั้งหลายก็รู้สึก แม้เย็นกันแล้ว

อันนี้ราตรีศิลปะเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๒๓ เราได้ลองเปิดดู เปิดพระราชวังแล้วก็เอาของพระพุทธเจ้าหลวงออกมาแสดง เช่นเป็นเครื่องกระเบื้องจีนที่ทรงสะสมไว้มากมายออกมาแสดง แล้วก็เชิญเพื่อนต่างประเทศที่รู้จักมา ซึ่งทุกคนจะมาร่วมมาช่วยเมืองไทย แล้วค่าเข้านี้แพงมากเชียว

อันนี้แสดงของโบราณตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ วันนั้นข้าพเจ้าขอรับรองพวกเขาว่า ให้แต่งแบบไทยโบราณทั้งหมด คือสไบเฉียงจริง ๆ เลย เพื่อให้มีความรู้สึกว่าเป็นไทย ๆ อันนี้พระเกี้ยวตั้งแต่สมัยโบราณให้เพื่อนชาวต่างประเทศดูว่า ประดับศิระกะกันอย่างไร สมัยโบราณนี้มงกุฎใส่อย่างไร นี่ก็เป็นการแสดงฝีมือของชาวบ้านซึ่งเขาก็สั่ง แล้วยังไม่สามารถจะส่งไปให้เขาได้เลย เรื่องตลาดนี้เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าเคยเป็นหัวหน้า ว่าก่อนที่จะแนะนำให้ประชาชนนี้ที่ญี่ปุ่น แหม...ตามไม่ทันเลย เธอเปลี่ยนกับปี๊บปี๊บปี๊บ อันนี้ที่ญี่ปุ่น นี่เจ้าหญิงของพระราชวงศ์ญี่ปุ่น ๒ องค์ อันนี้ที่ว่าโก้ให้ขอยืมสถานที่ ว่าโก้ให้แสดงสินค้าโดยไม่เก็บค่าอะไร แล้วเจ้านายทางญี่ปุ่น และก็ข้าราชการ ภรรยา นายกรัฐมนตรีก็มาซื้อของตั้งหลายหน

อันนี้เป็นการสานิตของอิสาน ซึ่งเป็นที่ชอบพอมากของต่างประเทศ แล้วหมอนแบบไทย ๆ นี่ก็เจ้าหญิงอีก นี่เป็นแสดงที่ว้าโก้เหมือนกัน แสดงของชาวเขาอันนี้เครื่องเงินต่าง ๆ ตลาดนี้ไม่ต้องหวงแล้ว

อันนี้เป็นการรับเสด็จฯ พระเจ้ากรุงเบลเยียมท จะเสด็จฯ ไปประเทศจีนแล้วก็ทรงสนทนากับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมากก็เลยเสด็จฯ มาเยี่ยมมากอยู่ด้วย ๒ คืนที่หัวหิน ทรงตัดมดหมี่ถวาย ก็ทรงด้วย ทรงมดหมี่ตลอดเวลาประทับอยู่ที่นั่น

อันนี้เป็นการขอให้ทางกรมชลประทานช่วยจัดที่หาดทรายใหญ่ ซึ่งเป็นที่ที่ข้าพเจ้าจงไว้สำหรับสร้างบ้าน จองไว้เกือบ ๒๐ ปีแล้ว บ้านยังไม่ขึ้นเลย พระเจ้าอยู่หัวเลยแย่งเอาไปทำศูนย์ลาคิดไปประชาชน นี่สัตว์ ปลาสวย ๆ ของเมืองไทย ได้ทราบจากกรมประมงว่าเป็นสินค้าออกที่ดีมาก อันนี้เป็นคืนที่ ๒ ที่หัวหินเหมือนกัน อันนี้จุฬารณย์จัดเรือศิลปะถวายทอดพระเนตร หมายความว่าเอาของศิลปะที่ไม่แต่ง ผ้ามดหมี่ เครื่องเงิน เครื่องถมทองต่าง ๆ ไปแต่ง ทรงชมเชยและชอบใจ แล้วก็นางสนองพระโอษฐ์ นางพระกำนัลที่กลางวันเป็นนักสังคมสเคราะห์แบกหามอะไรกันให้ยุ่ง กลางคืนเป็นนักฟ้อน นักเซ็งถวาย ต้องเป็นทุกอย่าง ทั้ง ๒ พระองค์ใส่มดหมี่ทำศิลปะหัตถ์ เจริญดี นี่ทั้ง ๒ พระองค์คืนสุดท้าย ทรงฟังเพลงไทยที่คณะอาสาสมัคร โดยมีสิรินธรร่วมอยู่ด้วยเล่นเพลงไทย ใ้อละหนอ ลาวดวงเดือน รู้สึกทรงรักเมืองไทยมาก อันนี้ลา เพราะรุ่งขึ้นท่านก็กลับแล้วไปเมืองจีน นี่ทรงลาข้าราชการทั้งหลายทหารพลเรือนที่ไปส่งเสด็จฯ นี่หลาน ถวายพวงมาลัย นี่พระวรชายาถวายพวงมาลัย ทรงลาลูกชาย

อันนี้เป็นการฝึก ทสปช. ที่ภาคใต้ อันนี้ที่รับประธานาธิบดีขุนดูวาน ข้าพเจ้ามีความซาบซึ้งในประธานาธิบดีขุนดูวานมากเลย นอกจากจะเห็นท่านเป็นคนที่เก่งและเสียสละแล้วเป็นตัวอย่าง ภรรยาของประธานาธิบดี ตลอดเวลาที่มาเยี่ยมเป็นทางการ ท่านไม่ใส่อะไรเลย ท่านผู้หญิงนี้ใส่แหวนทองคำวงเดียว แล้วก็ใส่ไข่มุกเส้นเดียวตลอดรายการเลย ก็เลยบอกกับท่านว่า แหม ชื่นชมเหลือเกินท่านมุ่งแต่ทุกข์สุขของราษฎรของท่าน อันนี้ท่านเห็นชาวบ้านคนแก่มาจับ ท่านผู้หญิงท่านก็จับ น่ารักที่สุดเลย

นี่ประธานาธิบดีเดินดูคอกสัตว์ของสมาชิกของนิคมชายแดน นี่ช่างภาพต่างประเทศ เห็นประชาชนไทยเราต้อนรับประธานาธิบดีกันอย่างคับคั่ง กระเจินผลุงเข้าไประหว่างนั้นเลยถ่าย วันนั้นเฮลิคอปเตอร์บินผ่านที่ราบไป ท่านผู้หญิงท่านบอกหม่อมคนไทยนี่โชคดีเหลือเกินมีพื้นที่ราบ แลสวยและเขียวชอุ่มไปหมด เมืองไทยนี้สวยจริง ๆ อันนี้เป็นรูปที่ข้าพเจ้าตั้งใจจะแสดงว่าเดี๋ยวนี้แก่แล้ว นั่งอย่างประทับไม้ไหวแต่ก่อนนั่งอย่างนี้เสมอเดี๋ยวนี้ต้องนั่งแปะ หลังจากเยี่ยม ๓ ชั่วโมงแล้วต้องนั่งไปอย่างนั้นหมด Steam

อันนี้ครั้งที่ประธานาธิบดี (เกาหลีใต้) ไปเยี่ยมหน่วยแพทย์ซึ่งตั้งขึ้นที่โรงเรียน นี่ประธานาธิบดีนั่งฟังผู้แทนของผู้ว่าราชการจังหวัดกล่าวต้อนรับและวันนั้น แหมประชาชนมารับอย่างคับคั่ง และแววตาที่เราบังคับไม่ได้แววตาเขาชื่นชม ทำให้ประธานาธิบดีรักเมืองไทยซาบซึ้งที่สุด ท่านหยุดเยี่ยมบ้านไหนท่านให้เงินสนับสนุนชาวบ้านและท่านสอนด้วยว่า คนเราต้องขยันขันแข็ง รอให้คนอื่นมาช่วยไม่ได้เราต้องช่วยตัวเอง ท่านสอนแล้วก็ถวายเงินเป็นจำนวนมากสำหรับสร้างอ่างเก็บน้ำให้กับประชาชนที่นั่น เป็นประมุขของประเทศที่ยอด

นี่ทหารไทย ระหว่างเสวยกลางวัน ทหารไทยได้แสดงต่อสู้ป้องกันตัวไม่ใช้อาวุธ เป็นการรวมศิลปะไทยและต่างประเทศรวมกัน ไทยก็การใช้เท้า ต่างประเทศของเกาหลีรู้สึกจะใช้สันมือ ซึ่งทางเกาหลีเขาแสดงไปแล้ว ด้วยข้าพเจ้าขอรับรองอันนี้ออนเขา

อันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปเฝ้าฯ สมเด็จพระศรีนครินทร์ ฯ ที่จังหวัดสุรินทร์ ตอนนั้นประทับอยู่ที่จังหวัดสุรินทร์ ประชวรนิดหน่อยก็เสด็จฯ ไปเฝ้าฯ พระชนมายุ ๘๐ ท่านก็ยังทรงไม่ยอมหยุดงานเลย ท่านบอกคนจนออกอย่างนี้แม้จะหยุดได้อย่างไรแม่หยุดไม่ได้หรอก แม้อาย

อันนี้เป็นรูปสุดท้าย เป็นวันเฉลิม วันที่ ๕ ธันวาคม แล้วก็ถวายพระพรเสร็จแล้วของใจมากที่ฟังอยู่ตั้ง ๓ ชั่วโมง
ก็หวังว่ารูปภาพทั้งหลายนี้ จะทำให้ท่านสบายใจและก็ยินดีที่ว่า ได้มีรูปได้รู้ว่าเป็นเงินของท่านที่ได้บริจาคไปไหนบ้าง โกลแด่

ไหนบ้าง.

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรดา
วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๒๕

ข้าพเจ้าขอขอบใจทุกๆ คนแทนองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในกาที่ทุกคนได้ส่งกำลังใจ พลังจิต ถวายพระพรทำให้พระอาการปรกติอย่างรวดเร็ว ทรงปลาบปลื้มใจมาก กระเช้าดอกไม้ทุกกระเช้าท่านจะต้องทอดพระเนตรและสั่งให้ถ่ายรูปเก็บเอาไว้ และเชื่อว่าทรงหายได้เพราะว่าพลังจิตของทุกๆ คนที่มีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความปรารถนาดีต่อพระองค์ท่าน ก็ขอขอบคุณทุกๆ คนไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ข้าพเจ้าเองรู้สึกซาบซึ้งที่ได้เห็นทุกๆ คนมาร่วมช่วยกันให้กำลังใจให้พรในโอกาสอายุครบ ๕๐ ปี ๕๐ ปีนี้เป็นระยะเวลายาวมากพอใช้ ข้าพเจ้าเองรู้สึกว่าคุณค่าการที่ตนเองอยู่ได้ถึง ๕๐ ปี โดยปราศจากโรคภัยที่ร้ายแรง และสามารถเดินไปไหนที่ไหน ไปทุกหนทุกแห่งของเมืองไทยและเห็นสีหน้า แววตาของประชาชนที่เต็มไปด้วยความเมตตา รักใคร่ ก็รู้สึกว่าคุณค่า ๕๐ ปีนี้ คงจะเป็น ๕๐ ปีที่คุ้มค่าที่สุด ขอขอบใจทุกๆ ท่านที่มาร่วมกัน ณ ที่นี้ และข้างนอกอีก และที่พระตำหนักจิตรดาเอง เพื่อมาให้กำลังใจ การปรากฏตัวของท่านในที่นี้ก็เป็นเหมือนกับสติของข้าพเจ้า ให้สติว่าเมื่อทำมาถึงขนาดนี้แล้ว เวลาที่เหลือต่อไปก็ไม่น่าจะทำดีต่อไปอย่างไม่ยั้ง และใช้ตำแหน่งพระราชินี มีความกล้าหาญพอที่จะใช้ตำแหน่งพระราชินี ที่ประชาชนไทยไม่ขัดข้องในการที่โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งข้าพเจ้าเป็นพระราชินีเมื่อ ๓๐ กว่าปี และช่วยสนับสนุนตลอดมา ก็ควรจะใช้ตำแหน่งนี้ให้เป็นประโยชน์เพื่อความสุขส่วนรวมของประชาชนชาวไทยทั้งประเทศ บัดนี้ก็ขอเชิญให้ท่านนั่งให้สบาย เพราะว่าจะขอรับรองให้ฟังพูดซ้ำแล้วซ้ำอีกแล้วก็ฉายสไลด์ ถ้าเวลาจะหลับก็บอกด้วยจะได้เปิดไฟขึ้นสักทีหนึ่ง เชิญนั่งเถอะคะ

ข้าพเจ้าจำคำที่พระที่เฝ้าอาจารย์สอนไว้ว่า คนเรานี้การเกิดแก่เจ็บตายเป็นของธรรมดาของสัตว์โลกถ้วนหน้า แต่ว่าชีวิตนี้เกิดมาทั้งทีให้ใช้ชีวิตให้ดีที่สุด หมายความว่าถึงเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นที่สุดและก็มีมีความกล้าหาญที่จะทำงานทุกอย่างอย่างภาคภูมิใจ ไม่โลภใจกับคำดีจินนินทาใดๆ ถ้ามันเราได้ใช้ปัญญาพิจารณาในคำดีจินนินทานั้นแล้ว เรากควรจะหยุดกังวล และมีความตั้งใจ มั่นใจที่จะดำเนินงานของเราต่อไป

พระท่านบอกว่า ผลไม้แก่ ผักที่แก่ได้ก็ อะไรทุกอย่างที่เป็นประโยชน์เป็นความแก่ที่เป็นประโยชน์สัตว์เวลาตายเราก็ยังได้ใช้หนังใช้กระดูกของเขาทำให้เป็นประโยชน์แต่คนแก่นี้ต้องพยายามให้ความแก่ของเราเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ไม่ใช่ว่าแก่ทรุดโทรมไปโดยที่ไม่คำนึงว่าเราแก่เข้าทกที อายุก็เหลือน้อยนิดแล้ว น่าที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมไว้ให้มาก

ข้าพเจ้าเองก็ได้รับความเมตตาสนับสนุนจากคนไทยทุกชั้นวรรณะ ทุกการงานมาช้านาน ตั้งแต่เป็นพระราชินีตั้งแต่อายุ ๑๗ - ๑๘ ไปที่ไหนประชาชนก็ยังเรียกว่าคุณแม่ แต่ที่แรกก็ตกใจ เอ็นคนเรียกเราดูเราแก่กว่าเรา ทำไมเขาเรียกเราคุณแม่ ทีหลังก็สำนึกได้ว่าคำว่ามีเนื้อมันคำที่ศักดิ์สิทธิ์และสูงส่งที่สุด การที่ใครเรียกคนคนหนึ่งว่าแม่ นี้บุคคลที่ถูกเรียกจะต้องคิด และสำนึกในเกียรติยศอันนี้ และทำหน้าที่ให้ดีที่สุด

ประเทศไทยเรานี้ก็แปลกเป็นประเทศที่ทุกคนพูดว่าเป็นประเทศที่สวยงามที่สุด พรั่งพร้อมด้วยทรัพยากรและมีประชาชนที่ดีที่น่ารักแต่ข้าพเจ้าก็ยังโลกคิดว่าพวกเราควรจะเรียกร้องหาชื่อเสียงในทางที่น่ารักได้มากขึ้นอีก ก็เลยถือโอกาสให้อายุ ๕๐ ให้คุณแม่ค่าเลย แก่ให้คุณแม่ค่าเลย แปลกว่า เมื่อท่านทั้งหลายอุทิศมาอวยพรกันแล้ว ก็จะใช้โอกาสนี้ฉายงานที่หลายฝ่ายได้กระทำร่วมกันด้วยความสนพระทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ท่านเรียกว่าโดเข้าร่วมงานของบุคคลต่างๆ ในทิศทางไกลของเมืองไทยแล้วก็อยากจะให้ทุกคนทราบว่าชาวต่างประเทศไทยได้ทำนายไมใช่แบบหมอดู ทำนายแบบดูสภาพเหตุการณ์สิ่งแวดล้อมอาจจะทำนายได้ว่าต่อไปเป็นอย่างไร ชาวต่างประเทศบอกทายผิดหมด ทุกคนทายว่าเมืองไทยนี้จะล้มมาตั้งนานแล้ว บางทีคนที่ยายก็ตายไปแล้ว เมืองไทยก็ยังไมล้ม มันต้องมีอะไรพิเศษและวิเศษ ชื่อนี้ชาวต่างประเทศก็บอกข้าพเจ้าว่าวิเศษที่สุดว่าแผ่นดินนี้นามหัตถ์จรรยตรงที่ทุกศาสนาทุกสัญชาติมาอยู่ร่วมกันโดยมีความสุขพอสมควร จะเห็นได้ว่าวัดของพระบวรพุทธศาสนาและกัณฑ์ของทางคริสตศาสนาเป็นนิกายใดก็ตาม ศาสนาพราหมณ์ศาสนาที่ยิ่งใหญ่ของโลกก็มีอีกศาสนาอิสลาม ก็อยู่กันอย่างสันติสุข

เพราะว่าดินแดนนี้เป็นดินแดนที่พระมหากษัตริย์เจ้าตั้งแต่พระองค์แรกของพระราชวงศ์จักรี ท่านได้ตั้งมั่นไว้ว่าต้องการให้ทุกคนมีอิสระเสรีภาพในการนึกคิด ในขอบเขตของกฎหมายที่ว่าจะไม่ไปเบียดเบียนย้ายในเสรีภาพของผู้อื่น และเมืองไทยนี่อีกนั่นแหละที่ชาวต่างประเทศนักเขียนไว้ว่าพระมหากษัตริย์ซึ่งอยู่ในอำนาจสมบูรณ์ญาสิทธิราชย์คือพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตัดพระราชอำนาจของพระองค์เอง เพราะว่ามีก่อนการคมนาคมก็ไม่เหมือนเดี๋ยวนี้แผนที่จะลำบากกว่าที่จะติดต่อกันและกันได้ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ เมื่อทรงเถลิงถวัลราชสมบัติทรงเป็นเจ้าแผ่นดิน ซึ่งหมายความว่า เป็นใหญ่มีอำนาจที่สุดในแผ่นดิน แต่ท่านกลับไม่ขอให้ใครมาริรอนอำนาจของท่าน ท่านตัดเองว่า รายได้ของประเทศส่วนนี้ให้เรียกว่าเป็นงบประมาณของแผ่นดิน ท่านทั้งหลายไปศึกษาดูเถาะในโลกนี้มีที่ไหนที่เป็นอย่างนี้ ส่วนพระองค์จะใช้ไม่ได้พระมหากษัตริย์ไปแต่ต้องไม่ได้ งบประมาณแผ่นดินเกิดขึ้นอย่างนั้น ก่อนนั้นก็ขึ้นชื่อว่าเจ้าแผ่นดินก็เป็นเจ้าของทุกสิ่งทุกอย่างหมด แต่นั่นท่านตัดอำนาจของพระองค์เอง

และยังได้ทราบจากหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ว่าในสมัยอยุธยาพระมหากษัตริย์ไทยก็สร้างกฎหมายขึ้น ตัดพระราชอำนาจของพระองค์เองว่า แม้พระมหากษัตริย์ตัดสินพระทัยลงไป ต้องมีคนค้ำ พวกเสนาบดีหรือว่าข้าราชการใกล้ชิดต้องค้ำ ถ้าไม่ค้ำก็ถือว่าเป็นความผิดมหันต์ มีสิทธิค้ำได้ ๓ ครั้ง ถ้าค้ำ ๓ คน แล้วพระเจ้าแผ่นดินไม่ฟัง ความผิดรับผิดชอบทั้งหลายก็ให้ตกที่พระเจ้าแผ่นดินเอง อันนี้ข้าพเจ้าไม่เคยทราบมาก่อนเลย หากว่าหม่อมราชวงศ์เสนีย์ผู้ที่มีความรู้สูงไม่ได้เอ่ยปากเล่าให้ฟัง ก็นับว่าเป็นความรู้อย่างมาก ทั้งนี้ประเทศไทยยังมีคนที่ประเสริฐอย่างมาก

ประเสริฐนี้ ข้าพเจ้าหมายความว่าเหนือสัตว์เดรัจฉาน ธรรมชาติสัตว์เดรัจฉานเหมือนกันหมดในสัญชาตญาณที่ห่วงความรักชีวิตเกลียดกลัวความตาย เกลียดกลัว ความลำบาก แล้วก็สัญชาตญาณที่จะสืบพันธุ์ สัญชาตญาณที่จะหาที่พักพิงหลบแดด หลบฝน และรู้จักหลีกเลี่ยงเวลาที่มีภัยยิ่งใหญ่มา อันนี้เป็นสัญชาตญาณของสัตว์โลกทั่วไป แต่พวกเรามนุษย์ภาคภูมิใจว่า เราเหนือสัตว์โลก แล้วก็มีหลายคนทั่วโลกได้แสดงออกมาแล้วว่าเราเหนือจริงๆ ในการกระทำในความคิดต่าง ของเขาที่แสดงออก แสดงว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ประเสริฐคือการให้ การเสียสละคือที่เรียกกันว่า "จาคะ" หมายความว่าให้โดยไม่มาคอยดูว่าเราได้จะได้อะไรตอบแทนในการให้ของเราครั้งนี้ ไม่มาคอยซึ่งดวงคิดลูกคิดว่า ให้ครั้งนี้แล้วจะได้สิ่งอะไรตอบแทนสักเท่าไร นี่แหละผู้ยิ่งใหญ่ที่แท้จริง ที่อยากให้ทุกคนรู้จักว่าเมืองไทยเรารอดมาได้โดยโดดเดี่ยวอย่างน่าหวาดเสียว ในท่ามกลางเพื่อนบ้าน ประเทศเพื่อนบ้านต้องบ้านแตก หนีภัยกันอย่างจุกจุก อาชีวิตไปทั้งในท้องทะเลเสียก็มาก

เราไม่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าเรามีความสามัคคีมีจิตใจที่กว้าง หมายความว่าสมองความคิดกว้าง นึกถึงว่าศาสนาไม่จำเป็นจะต้องบังคับ มันอยู่ที่ใจ ศาสนานี้มันอยู่ในหัวใจเราจะบังคับให้คนนับถือศาสนาอะไรก็บังคับได้แต่ร่างกายข้างนอกเขาเท่านั้น ถ้าอย่างนั้นแล้วไปบังคับเขาทำไม ปล่อยให้เขาตามอิสระเสรีภาพดีกว่าและนี่คือรากเหง้าของประชาธิปไตย ซึ่งเมืองไทยเรามีมาช้านาน ไม่มีการฆ่าฟันกันของเรื่องศาสนา เบียดเบียนซึ่งกันและกันไม่มีเลยในประวัติศาสตร์อันยาวนานของเมืองไทย ที่นี้จะจยย้อนกลับไปว่าเมืองไทยอยู่ได้เพราะผู้ให้ที่ยิ่งใหญ่ ที่ไม่มีวันติดลูกคิดว่าฉันให้แล้วจะได้อะไรตอบแทนเช่น พันเอก อิทธิ สิมารักษ์ เมื่อเจอจะยกตัวอย่างเฉพาะผู้ให้ที่เพิ่งได้จากเราไปเร็วๆ นี้ เพราะเมืองไทยได้มีผู้ให้มากมายกายกองมาตลอดถึงได้เป็นเอกราชอยู่ได้ แต่ถ้าจะเล่าถึงทุกๆ รายแล้วก็อยากสรรเสริญทุกรายก็อย่างนั้นก็คงหลับกันแน่ๆ

พันเอก อิทธิ สิมารักษ์ ข้าพเจ้านับถือและรู้สึกเป็นเกียรติสูงที่ได้รู้จักกับพันเอก อิทธิ ที่ได้รู้จักกับภรรยาของพันเอก อิทธิ ด้วยรู้สึกเป็นบุญของตัวเอง ส่วนตัวของตัวเอง เพราะพันเอก อิทธิ เลิกปฏิบัติงานที่ชายแดนอย่างไม่หยุดยั้ง ไม่เคยที่จะวิ่งเต้นหาความสบายและไม่เคยอวดอ้างว่าเหตุใดจึงปฏิบัติกรอยู่ที่ชายแดนตลอดไป ทั้งๆ ที่ลูกก็ยังเล็กอยู่และทั้งๆ ที่ภรรยาก็แสนที่จะสวยงาม และภรรยาเมื่อได้พบพูดจากันแล้ว หลังจากที่พันเอก อิทธิ เสียชีวิตในระหว่างปฏิบัติงานที่ชายแดน

ข้าพเจ้าก็ได้เข้าไปในงานศพพันเอก อิทธิพระราชทานเพลิงศพที่จังหวัดเชียงราย ก็มีความซนลุก ปลายปล้ำเหลือเกินกว่าข้อ เมืองไทยมีคนเช่นนี้ ถึงได้อยู่ได้ ภรรยาแม้จะเศร้าโศกเพียงใด แต่ว่าเต็มใจ รู้ดีว่าสามีไม่มีเวลามากนักสำหรับภรรยาและลูกก็เพราะว่าเขาคำนึงถึงหน้าที่ที่มีต่อบ้านเมืองในฐานะที่เป็นลูกผู้ชาย เขาต้องทำหน้าที่นั้นแล้วก็ในฐานะที่เป็นพันเอกซึ่งไม่น่าจะต้องออกสนาม ก็ยังนำออกเพราะต้องการให้กำลังใจแก่ผู้ได้บังคับว่าเมื่อประเทศมีภัยแล้ว ยศน้อยยศมากอะไรก็ตาม นำที่จะพร้อมกันออกป้องกันประเทศชาติ พันเอก อิทธิ ตั้งใจที่จะทุ่มเทให้ทุกอย่างกับบ้านเกิดเมืองนอน มุ่งหวังอย่างเดียวว่าให้เมืองไทยอยู่ได้ หมายถึงข้าพเจ้าเองก็นั่งสบายอยู่ได้ท่านทั้งหลายเองก็อยู่ได้

ต่อไปพันตรี เจียรนันท์ จารุจรณ นี่ก็น่าปล้ำใจเป็นที่สุด ธรรมดาทำงานที่ชายแดนเขาจะมีกำหนดเวลาว่าทำงานแค่นั้น แต่นั่นปีแล้วก็ผลัดเปลี่ยนกันกลับเข้ามาในที่ปลอดภัย แต่ว่าทั้งพันเอก อิทธิ และพันตรี เจียรนันท์ เลือกที่จะทำงานที่เสี่ยง

อันตรายน เพราะมีความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของตัวเองที่จะต้องให้แก่ประเทศชาติ แล้วขอให้ท่านครูของท่านพันตรี เจียรนนท์ ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นบุญสูงที่ได้รู้จักกับเขา เป็นเกียรติสูงมากถึงแม้เขาจะมียศแค่ พันตรี ซึ่งรู้สึกจะได้รับหลังจากที่เสียชีวิตแล้ว

นอกจากที่ทั้งสองท่านจะเป็นทหารที่เก่งในอาชีพของตนแล้ว พันตรีเจียรนนท์ยังเป็นนักพัฒนาที่เก่งกาจมาก เพราะว่าเป็นพื้นที่ที่เราปฏิบัติงานอยู่ผู้คนยากจนอย่างแสนสาหัสแต่ก็ทางการไม่สามารถเข้าไปช่วยได้ เพราะเป็นที่อันตรายนมาก เพราะฉะนั้น พันตรีเจียรนนท์ได้ช่วยมูลนิธิศิลปาชีพก่อนที่จะมีโอกาสได้ตั้งขึ้นเป็นมูลนิธิเสียอีก ด้วยการประเล้าประโลมชาวบ้านให้หาวิธีเสริมรายได้ของตนเพื่อเลี้ยงลูก และเมื่อชาวบ้านมีรายได้ที่ดีขึ้น มีน้ำใจ มีคนเอาใจใส่เขาก็กลับกลายเป็นประชาชนที่รักประเทศชาติ เหมือนกับเรา ไม่มีการต่อต้าน ฆ่าฟันกันเอง

พันตรีเจียรนนท์ จะรับไหม หรือว่าตัวดักแด่ที่ยังอยู่ในรังไปแจกชาวบ้าน รับจากท่านผู้บัญชาการสูงสุดประจำภาค บางครั้งที่ไหนที่ไม่มีการระเบิดมาก พันตรีเจียรนนท์ให้อารักขากับท่านผู้บัญชาการสูงสุดประจำภาค ไม่ตั้งกลุ่มทอผ้าใหม่ขึ้น เพราะว่าถ้าเราจะให้ชาวบ้านทำอย่างใดอย่างหนึ่งเราก็ต้องรู้แน่เสียก่อนว่า สิ่งที่เราสนับสนุนให้เขาทำนี้ขายได้ออกจริงๆ ไม่ใช่คนซื้อเพราะว่าเป็นการกุศลอย่างนั้นใช้ไม่ได้ ไม่เป็นการช่วยเขาจริงๆ ต้องช่วยเขาให้ยืนได้ด้วยตนเอง

นี่แหละที่พันตรีเจียรนนท์ทำตลอดมา และก็ยังอุตสาหะเป็นนักพัฒนาที่ยอดเยี่ยมเห็นการไกล มาปรารภกับข้าพเจ้าก่อนตายไม่เท่าไรว่าเป็นห่วงป่าไม้ของเราเป็นห่วงในการลักลอบตัดไม้ เพราะคนไม่ทราบที่เราใช้ชีวิตอยู่ได้มีน้ำใช้มีพื้นที่ดีไม่แห้งแล้งเป็นทะเลทรายก็เพราะว่ามีป่ามีต้นน้ำลำธารก็คือป่านี้เอง ถูกละประชากรเพิ่มขึ้นต้องการที่ทำกินที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น แต่เราก็ยังมีที่ดินเหลือ พอที่จะเป็นป่าเพราะป่าผลิตหลายอย่างให้แก่ประเทศชาติให้แก่ประชาชนไทย

เมื่อ พันตรีเจียรนนท์เสียชีวิตไป ที่บนเขาภาคเหนือ จังหวัดน่าน ข้าพเจ้าใจหายแล้วก็ตั้งจิตอธิษฐาน จารุจรณ มาพบ เมื่อได้เห็นหน้าคุณสุพัทธาก็มีความรู้สึกอึ้งอึ้งว่า ผู้หญิงคนนี้สวยเหลือเกิน สวยทั้งกายสวยทั้งใจ เป็นความงามที่เลิศที่สุด คุณสุพัทธา หลังจากที่คุณข้าพเจ้าพยายามปลอบ เมืองไทยเป็นหนี้บุญคุณของคุณพันตรีเจียรนนท์ คุณสุพัทธา ยิ้ม แล้วส่ายหน้า ไม่เพคะ เป็นหน้าที่ของเจียรนนท์ของเขา ที่มีต่อบ้านเมือง ถ้าลูกผู้ชายและเป็นคนไทย ไม่รักเขาบ้านเมืองแล้ว จะให้ใครรักษา เพราะฉะนั้นไม่ได้ทรงเป็นหนี้บุญคุณอะไรเลย ว่าที่เธอพูดนี้ทำให้เห็นว่า พันเอก อธิธิ กิติ พันตรีเจียรนนท์กิติ มีปัญญาสูงรู้จักเลือกคู่ชีวิตเลือกคู่ชีวิตที่งามทั้งข้างนอกข้างในงามด้วยจิตด้วย ไม่โลภ และมีความเห็นว่า ผลประโยชน์ ส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนบุคคล อันนี้ที่ชายซึ่งเหลือเกิน

แล้วก็เมื่อเร็วๆ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประชมพระชนม์ ก็พอดีถึงเวลาที่จะต้องเสด็จ พระราชทานเพลิงศพ บุคคลที่ประเสริฐมากอีกคนหนึ่งคือ พลตรี สรรเสริญสุทัศน์ ท่านทั้งหลายคงไม่ค่อยได้ยินชื่อเท่าไร เพราะว่า ภรรยาถูกลูกเขามอบกบข้าพเจ้าว่าไม่ค่อยได้เห็นหน้าคุณพ่อเลย คุณแม่ก็ไม่ค่อยได้เห็นหน้าคุณพ่อเท่าไร คุณพ่อไปทำงานชายแดนตลอดเวลาและก็ทราบจากพี่สาวซึ่งทำงานอยู่ในวังนี้ว่าไม่เห็นหน้าพลตรี สรรเสริญ นี่เหมือนกัน ก็ไปหมกตัวอยู่ที่ชายแดนไกล ที่มีอันตรายนพอลูกสาวต่อว่า พ่อ ลูก ก็ต้องการความอบอุ่นนะ อยากให้พ่ออยู่กับลูกมากกว่า ๕๐ วันต่อหนึ่งปี พลตรี สรรเสริญ ก็บอกว่าอย่าอยากให้มากนักสิ หัด

เมื่อข้าพเจ้าพูดกับลูกว่า หนูควรจะปลื้มใจในคุณพ่อ แก่ก็กลั่นน้ำถึงส่วนรวมบ้างเห็นไหมว่าบ้านเมืองเราเวลานี้ก็เข้าภาวะคับขันสำหรับเหตุการณ์รอบบ้าน เพราะฉะนั้นที่พ่อจากลูกไป ทั้งลูกไป ให้ลูกรู้อย่างหนึ่งว่าเพื่อส่วนรวม เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม

เพราะฉะนั้นทุกครั้งข้าพเจ้าจะอายุใจในเวลาที่เราเรียกว่ามีชีวิตส่วนตัว มีไพรเวทไลฟ์ อะไรอย่างนั้น ละอายุใจ เพราะทราบว่าในเมืองไทยมีบุคคลอีกมากที่เสียสละแม้แต่อย่างว่าแต่เวลาที่เป็นของตัวเองแม้แต่ชีวิตก็ยอมเสียสละได้

แล้วก็กับมาเห็นว่าลูกของพลตรี สรรเสริญ นี้มีบุญที่ได้เกิดมาเป็นลูกของคนี่ประเสริฐอย่างนี้ แม้จะพลัดพรากจากลูก ไม่มีเวลาให้ลูก แต่ได้ทำตัวอย่างให้เห็นตลอดเลย ว่า พ่อจากไปไม่ใช่สนุกสบายที่ไหน แต่จากไปเพื่อทำงานสนองพระเดชพระคุณของบรรพบุรุษอย่างเต็มที่ตาแล้วก็พยักหน้า เพราะว่าพูดไม่ออก คนเล็กเป็นผู้ชายเพิ่งอายุ ๑๒ ขวบเท่านั้นเอง ดูเถาะภาวะ แล้วปรากฏว่าบุคคลที่น่าสรรเสริญนี้ อยู่ว่าแต่มีเวลาให้ลูกเลยทรัพย์สินเงินทองอะไรไม่ได้สะสมไว้ให้ลูกให้เด้า มีเท่าไรทุ่มให้หมดกับประเทศไทย ทุ่มเท่าหัวใจ นี่ลูกทั้ง ๔ ของพลตรี สรรเสริญก็ดีมาก ลูกพลัดจากพ่อแต่ว่ากลับกลายเป็นเด็กที่ดีที่เข้าว่าความเสียสละสำคัญสำหรับการอยู่รอด

ถ้าทุกคนเร่งรั้งว่า ฉันต้องมีเวลาสำหรับตัวเองกับครอบครัว ให้ความอบอุ่นกับครอบครัว ในขณะที่บ้านเมืองถูกเงินแล้ว ถ้ามีคนอย่างนั้นมากมาย มันใจได้เถาะทุกท่านว่าเราต้องลอยคอตีบปองแน่ และเนเหนืออลาม ลูกทุกคนของพลตรี สรรเสริญได้รับทุนทั้งนั้น พาะเรียนเก่งทุกคน อันนี้ก็เป็นความสุขของพลตรี สรรเสริญที่ว่าลูกได้รับทุน คนโตเรียนอยู่มหาวิทยาลัยมหาวชิราวุธแล้วตอนนี้ก็ต้องทำหน้าที่ช่วยทางคุณแม่ เพราะคุณแม่เองสุขภาพไม่ดี ผอมมากเลยทรุดโทรมมากเพราะว่าคุณสรรเสริญ ไม่ต้องการให้มีคนใช้ในบ้าน ต้องการให้ลูกทำงานเอกทุกอย่าง นี่เป็นวิธีการฝึกหัดลูก ฝึกหัดเด็กที่จะเนற்பยากของชาติดูเถาะ คุณสรรเสริญ ให้ทุกแง่เลย

คุณสรเสริญบอกว่าภรรยาต้องทำอาหารให้กับลูกกับสามี แล้วล้างชามทำความสะอาดดูแลบ้าน นี่แหละผู้ประเสริฐและที่เขาคจะเจริญเจริญจริงๆ ไม่ใช่ว่ามีตึก ๕ ชั้น ๖ ชั้น แต่ว่าเจริญหมายความว่าจะเป็นผู้พาตนเองไปตลอดรอดฝั่งโดยปราศจากภัยพิบัติ หมายถึงการเสื่อมในทุกๆ ทาง

ที่นี้ต่อไปก็อยากจะให้ท่านเข้าใจว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสียพระทัยมากที่ไม่ได้เสด็จภาคใต้ ในปีนี้ ธรรมดาปีนี้ ประมาณปลายสิงหนาทจะเสด็จไปอยู่กับชาวภาคใต้ แล้วทรงมีความสุข ทรงรักงานนี้มาก อยากให้ท่านได้เห็นวิธีที่พระพักตร์เบิกบาน รู้สึกท่านจะพระพักตร์เบิกบานเป็นพิเศษเวลาอยู่ ถึงแม้จะทรงขับรถก็สนุก ที่นี้คมแว้ง ภาคใต้ บังเอิญลำนน้ำที่เอ่อขึ้นมาก แต่ท่านก็ขับรถของท่านไปได้โดยไม่ตาย คันหลังเสียอีก ตายกลางทาง

ขณะที่ทรงทำงานก็มีนักข่าวต่างประเทศหลายคนหลายคนคนที่มาสัมภาษณ์พระองค์ท่านว่า เอ๊ะ เรื่องอะไรที่พระเจ้าแผ่นดินสมัยใหม่จะต้องนำหน่วยแพทย์ออกไปเอง แล้วก็ชี้ไปที่คนไข้ซึ่งมีจำนวนวันละเจ็ดร้อยแล้วไม่น้อยกว่า ๔๐๐ คน เขาชี้ว่าเรื่องอะไรของพระเจ้าแผ่นดิน ที่จะต้องมาทำอย่างนี้ ก็รับสั่งบอกว่าที่เมืองไทยนี้เขาไม่เกียจกันหรอก เขารู้อย่างเดียวว่าเรายังเป็นประเทศที่ยากจนอยู่ เพราะฉะนั้นต่างคนต่างร่วมมือช่วยกัน ทางรัฐบาลเขาก็ทำหน้าที่เขาสุดกำลัง ทางเราซึ่งขึ้นชื่อว่าเป็นประชุขของประเทศ จะนั่งอยู่สบายๆ อย่างไม่ได้ เมื่อทราบว่ามีคนอื่นก็เอะใจที่ต้องการความช่วยเหลือแล้วก็มีการขอรับด้าน เพราะฉะนั้น และทหารต้องสูญเสียชีวิตไปทุกคนต้องกระโดดลงมาหมด จะมากจะเกณฑ์ว่านี่หน้าที่ของ นาย ก. นี่หน้าที่ของนาย ข. ถ้าไม่ได้

โดยมากสิรินธรจะเป็นลูกที่ไปกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะว่าโปรดเกล้าฯ ให้ไปเรียนดูแผนที่ แล้วก็ดูเกี่ยวกับทางด้านการศึกษา หมายถึงนำน้ำไปสู่น้ำของชาวบ้านแล้วก็ระบายน้ำออกเวลารที่น้ำท่วมมากเกินไป ต้องพระประสงค์ให้สิรินธรไปเรียนชลประทานกับเจ้าหน้าที่ชลประทานเอง ซึ่งนับว่าเป็นการเรียนที่ดีที่สุดเพราะได้เห็นของจริง

สำหรับพี่น้องชาวไทยอิสลาม ทรงรักมากเท่าๆ กับที่พวกเขาก็ว่าเขารักพระองค์ ข้าพเจ้าจึงรำคาญใจทุกครั้งที่ได้ยินว่า "ใจแบ่งแยกดินแดน" เดียวทำโน่นเดียวทำนี่ นั่นเป็นเพียงน้อยคนในก็แสนคน มีสัก ๑๐๐ คน ถึงหรือไม่ถึงก็ไม่ทราบ แต่ว่าเราก็พูดว่าภาคชวบนการแยกดินแดน แต่ความดีของพวกเขาน่าจะมาพูดบ้าง น่าจะเอามาให้เห็นบ้าง ความเคร่งครัดในศาสนาของเขา เขาสามารถที่จะอยู่โดยที่ไม่มีการเบียดเบียนกันเลย การลักขโมย การแก่งัดกัน อะไรต่างๆ นี้ไม่ค่อยมีเพราะว่าเคร่งในศาสนาของเขา เพราะฉะนั้นศาสนานี้เป็นของดีแน่ จะเป็นศาสนาอะไรก็ตาม นิกายใดก็ตาม ถ้าคนปฏิบัติตามโดยบริสุทธิ์จริงๆ แล้วเป็นของดีต่อส่วนรวม ดูเถิด ท่านประเทศของเราสวยงาม สวยงามอย่างไร เมื่อข้าพเจ้ายังเล็ก อยู่โรงเรียนคอนเวนต์กับแม่ชีแคทอลิก มีความรักแม่ชีเหล่านั้นเหมือนแม่และแม่ชีก็สอนให้ร้อง "ประเทศไทยเรางามครมครัน" ยังจำเพลงนั้นอยู่ได้เลย ที่เขาเขียนเรียงรายน้ำไหล น้ำก็อุดมสมบูรณ์หมด ประเทศเราสวยงามจริงๆ คู่กับที่เราได้เห็น แม่แต่ในพจนนี้ ข้าพเจ้าและประชาชนที่เป็นลูกเสือชาวบ้านเขาเป็นผู้นำทาง เพราะว่าการเกิดมายังไม่มีใครเคยไปเที่ยวในพจนเลย

พจนนี้ก็คือ ดินที่มีน้ำขังอยู่ตลอดเป็นหลายร้อยปี จนกระทั่งดินนี้เปรี้ยวและน้ำก็เป็นกรดทั้งนั้นเลยจะปล่อยปลาหรือปลาก็น้อยชนิดที่จะอยู่ได้ในน้ำอย่างนี้ เพราะเป็นสีแดงคร่ำๆ เหมือนกับเหล้าไวน์ และมีกลิ่นแรงมาก แต่เมื่อข้าพเจ้าได้พบกับผู้เชี่ยวชาญของไทยนักวิชาการของไทยก็ทราบว่าเป็นพจนนี้มีพืชพันธุ์ไม้ที่นาสนใจที่เป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองและก็มีมีการระบายน้ำออกบ้าง ชาวบ้านก็บอกเป็นเหตุให้เขาทำนาได้เพิ่มขึ้น พอกัน เขาก็สบายอกสบายใจ

แต่ว่าเดินในพจนนี้ต้องการเทคนิคอย่างมาก เพราะไม่อย่างนั้นแล้วก็จะจูด ถ้ายืนนิ่งเมื่อไรจะจูดลงไปลึก เสียงร้องจืดว้ายของนางสนองพระโอรสและผู้ติดตามเป็นแถวเขียว แต่ข้าพเจ้าก็ยังไม่สามารถสำรวจไปได้ไกล เพราะแต่ละก้าวนี้ยากมากจริงๆ เวลาก้าวไปแล้วก็จะถอนเท้าขึ้นได้ แต่ตั้งใจว่าคราวหน้าจะชวนนักวิชาการของไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านพูดเสมอว่า ทำนี้มีพันธมิตรผู้ช่วยเหลือมากมาย ทุกแขนงทั้งทหารที่อยู่ชายแดน มีทั้งข้าราชการที่อยู่ชายแดนและนักวิชาการของไทยต่างๆ ไทยเรามีนักวิชาการที่เก่งขั้นระดับโลกมากมาย ซึ่งนับว่าเป็นบุญของเราทั้งสอง ทั้งครอบครัวที่ได้รู้จัก ด้วยการที่ไปร่วมงานของเขานั่นเอง ก็ได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างซึ่งทรงเก็บมาสรรเสริญทั้งนั้น ที่ข้าพเจ้าทราบนี้เพราะโดยมากพระเจ้าอยู่หัวจะแยกไปทางหนึ่ง ข้าพเจ้าจะดูแลในด้านครอบครัวและคนเจ็บก็ไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับชลประทานเท่าไร ได้รับข้อมูลทางอื่นก็เอาไปถวายเป็นการทำงานร่วมกัน

นักวิชาการของเราทางด้านประมงนี้ ขึ้นชื่อเขียว เก่งเหลือเกินอย่างที่ภาคใต้ นักวิชาการของเราได้สนับสนุนการเลี้ยงปลาในที่กักขังในบริเวณกักขังเลี้ยงปลาระพงขาว ซึ่งทราบมาว่าเป็นสินค้าออกที่นำเงินเข้าสู่ประเทศหลายล้านเขียว มากมายต่อปี ปลาระพงขาวที่อร่อย เดียวนี้แทนที่จะต้องไปจับหรือพึ่งพารธรรมชาติอย่างเดียว ซึ่งเดี๋ยวนี้ประชาชนชาวไทยเพิ่มขึ้นทุกปี เราก็ทำของเสียมากขึ้นทุกทีลงไปแม่น้ำลำคลองในทะเลมหาสมุทร เพื่อความสะอาดของสภาพชีวิตของเรา เมื่อคนเพิ่มขึ้นน้ำเสียเพิ่มขึ้นทุกปี เราก็ทำของเสียมากขึ้นทุกทีลงไปแม่น้ำลำคลองในมหาสมุทร เพื่อความสะอาดของสภาพชีวิตของเรา เมื่อคนเพิ่มขึ้นน้ำเสียก็เพิ่มขึ้น สัตว์น้ำที่

เคยเป็นอาหารที่เหลือเฟือของคนก็สูญพันธุ์ลงไป แต่เราก็มีบุญหนักหนาที่มีคนเก่ง อย่างนักวิชาการของเราแขนงต่างๆ รู้จักวิธีเอาปลาที่กำลังจะสูญพันธุ์สามารถมาเลี้ยงในที่จำกัดแล้วก็สอนให้ชาวบ้านเลี้ยงเป็นการเพิ่มอาชีพให้แก่ราษฎรที่นับวันเกิดมามากขึ้นแต่พวกเขาเหล่านั้นทำของเสียไว้มากลงในแม่น้ำลำคลองต่างๆ แต่ว่ามีนักวิชาการที่มาสอนให้เราเพิ่มพันธุ์สัตว์ ซึ่งเราใช้เป็นอาหาร ที่โปรดนักกับช่างชลประทาน ดูแผนที่ แล้วดูที่ไหนไม่ได้ต้องดูที่ตรงในลนามันเอง โปรดว่าถ้าเมื่อทำงานอยู่ที่โต๊ะ ท่านรู้สึกไม่สบายพระทัย นี่ตั้งแต่ปีแรกที่อธิบดีชลประทานชื่อคุณแสง ก็ได้ให้ความรู้พระองค์ตั้งแต่นั้นมา ตอนนั้นทางภาคได้นำท่วมมากแล้วก็เป็นของ ธรรมดาที่ว่าไร่นาก็ต้องสูญเสียไป ข้าพเจ้าเพิ่งนึกออกเดี๋ยวนี้เองว่า ตั้งแต่อายุ ๑๗ ถึง ๕๐ ยังไม่เคยได้ยินชาวนามาฎีกาว่าข้าวยายไม่ออกเลยสักครั้งเดียวไม่เคยเลย เคยแต่ได้ยินบอก ท่านนามลุ่มเพราะน้ำท่วม เพราะน้ำไม่พอ เพราะโรคลง เพราะสัตว์ประเภทแมลงต่างๆ แต่ไม่เคยมีใครมาพูดว่า ท่านข้าพเจ้าของเรายายไม่ออกจะทำอย่างไรหรือว่าจะเป็นเพราะว่าข้าพเจ้ามัวแต่วิ่งไปตามชายแดนไกลๆ ไม่ทราบ ไกลๆ พระนครอาจจะมียุทธาเพราะว่าคนเราเวลามลิตแล้วก็มีการค้าเพิ่มขึ้น ซึ่งเมืองใดไม่มีพ่อค้า ไม่มีการค้า เมืองนั้นก็ประเทศนั้นหมดหวังในการที่จะเจริญขึ้นมาได้เพราะฉะนั้นต้องประกอบด้วยนักธุรกิจที่ดี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านรับสั่งเสมอว่าท่านได้รับความร่วมมือจากนักธุรกิจนี้มากในการช่วยราษฎรนี้ ในการที่ทรงสร้างยุ่งอย่างสำหรับเก็บข้าวและกึ่งทรงสร้างอ่างเก็บน้ำ บางอย่างก็ด้วยแรงบริจาคของนักธุรกิจ และจากประชาชนเอง

เด็กนี้เป็นทรัพยากรที่สำคัญ เพราะฉะนั้นขอความร่วมมือจากท่านทั้งหลายในที่นี้และที่ฟังที่บ้านว่าขอให้เข้าใจเสียใหม่ว่าเด็กนี้ของนอกกายไม่สำคัญกับเขาเท่ากับเรา เนว่าของเล่นหูกๆ ที่ทันสมัยเขาต้องการตัวอย่างที่ดีและความรักความอบอุ่น ถ้าเราไม่มีเวลาที่จะให้เขา เพราะเราจำเป็นต้องออกสนามจริง ๆ ก็ดูเถิด ดูแบบของคุณสรรเสริญ ที่ลูกเขาออกาติหมดได้ทุนการศึกษาหมด และก็ให้ทราบว่างานที่สำคัญของแต่ละบุคคลก็คือทำหน้าที่ของแต่ละคนให้สมบูรณ์โดยที่ไม่เกี่ยงและโยนงาน ผลักงานไปให้คนอื่นต่อมท่วมเทามากเกินไป จนกระทั่งหมายถึงชีวิตของเขาก็มี

นี่ก็เป็นภาพที่ไม่ทรงรู้สึกเหนื่อยหน่ายที่จะไปอย่างนั้นรูปนี้ไม่ใช่หาเสียงนะ ไม่ใช่หาเสียงเป็นอันขาด เพราะวาระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านคุยกับข้าราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดจังหวัด ปลัดอำเภอ ข้าพเจ้าก็เดินเยี่ยมราษฎร แล้วประชาชนก็บอกว่า ท่านนี้ลูกชายคนแรกของผม ท่านคุ่มหนอยสิ คุ่มหนอยจะได้เป็นมงคลแก่เด็ก ข้าพเจ้าก็คุ่ม ช่างภาพก็ถ่ายซิบเลย ถ้าไปออกที่ไหนก็เป็นการหาเสียง เพราะโดยมากหาเสียงต้องทำกันอย่างนี้มิใช่หรือ จวบคนโน้นจวบคนนี่ไปตามเรื่อง แต่ข้าพเจ้าว่าอย่าให้การหาเสียงเข้าไปในสายเลือดของเรามากเกินไปเลย เรามุ่งมั่นว่าเรากำลังช่วยราษฎรดีกว่า ซึ่งดูแล้วก็คล้ายกับการหาเสียงเหมือนกันเพราะว่าเมื่อเราทำอะไรมากเกินไป เรามุ่งมั่นว่าเรากำลังช่วยราษฎรดีกว่า ซึ่งดูแล้วก็คล้ายกับการหาเสียงเหมือนกันเพราะว่าเมื่อเราทำอะไรให้ราษฎรมีความสุขได้แล้ว เรายุทธาไทยมีหัวใจที่ยิ่งใหญ่ในการให้ที่สุดเลย เขาไม่ลืมหอกความดีที่เราทั้งหลายในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด หรือว่าเกษตรอำเภอ หรือนายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขาไม่ลืมหอกความดี เขาจำของเขาเงินไว้ให้เขาดังกลุ่มให้เขาสานหวาน ก่อนที่จะไปสานสิ่งอื่นเขาจะไปตัดหนวยเองเขารู้แหล่งหนวย

และที่ข้าพเจ้าได้เดินทางไปต่างประเทศหลายประเทศก็เนื่องมาจากไปดำเนินกิจการของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพอย่างทีประเทศญี่ปุ่นเขาก็เชิญไปแสดงฝีมือของสมาชิกส่งเสริมศิลปาชีพ เพราะเขาได้มาเห็นที่พระที่นั่งอนันตสมาคมที่แสดงฝีมือของครอบครัวของชาวนาชาวไร่ต่างๆ ที่พวกเขาพยายามจะรักษาศิลปะไทยโบราณให้คงอยู่ และทางมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ก็ทำงานมา ๑๗ ปีแล้ว บัดนี้ก็ประสบความสำเร็จขึ้นทุกที แต่กานพอใช้ที่กว่าชาวบ้านจะเข้าใจ บัดนี้ครั้งหนึ่งชาวบ้านมาฝึกก็ประมาณ ๕๐๐ คน ที่สามารถจะมาอยู่ที่นี้ได้ อยู่ที่สวนจิตรลดา มีตรงฝึกง่าย ๆ และก็มีการฝึกศิลปะไทยทุกอย่าง ความมุ่งหมายก็คือทำตามพระราชประสงค์ที่ว่า คุ่มชูพี่น้องชาวไทยให้อยู่ดีกินดีขึ้น เพราะว่าได้ทอดพระเนตรเห็นแล้วว่าเขามีฝีมืออย่างการทอผ้าของเขาไม่ใช่ว่าเป็นคนที่ไม่ค่อยเป็น ศิลปินของชาติจริงๆ ที่เขาทอใช้กันในครอบครัวนี้ ยิ่งบูยาตายเขาทำเอาวันเดียวเหลือประมาณและเมื่อไปแสดงที่ญี่ปุ่น คนที่ญี่ปุ่นก็เข้าคิวกันยาวเพื่อไปดูศิลปะเก่า คือลายผ้าต่างๆ ที่เรียกว่าผ้ามัดหมี่ลายต่างๆ และสีเขาก็ซึกข้าพเจ้าว่าทรงช่วยให้ศิลปะการให้สีหรือเปล้าบอกเปล้าเลยทรงให้เองหรือเปล้า บอกเปล้าเลย ข้าพเจ้าไม่มีหัวใจขึ้นนั้น แต่มีมาจากหัวของประชาชนเองเขาให้สีเอง แล้วเขารู้ด้วยว่าสีนี้จะสวย ถ้าสีอย่างสมเด็จพระนางเจ้าฯ พุดนี้จะไม่สวยนะ บางทีเขาก็เตือนข้าพเจ้าว่าอันนี้จะไม่สวยนะที่รับสั่งนี้เขาเองมาก

อย่างประเทศญี่ปุ่นข้าพเจ้าไปตั้งแต่ ๗ เมษายน ถึง ๒๐ ก็ประสบความสำเร็จ เพราะว่าเพื่อนชาวญี่ปุ่น นักธุรกิจต่างๆ ก็ช่วยกันเต็มที่ เพื่อให้การไปของข้าพเจ้านี้เป็นผลสำเร็จ เกิดประโยชน์กับประชาชนชาวไทยจริงๆ ข้าพเจ้าไปอย่างในฐานะเป็นส่วนตัวอันที่จริง แต่วารัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้การต้อนรับมีน้ำปลื้มใจดีเหลือเกิน ยกย่องและก็พระราชวงศ์ซึ่งก็รักกันมา พระเจ้าจักรพรรดิ พระจักรพรรดินีก็รักเหมือนกับพี่น้อง ก็ทรงให้กำลังใจ ทุกแห่งชาวต่างประเทศจะถามข้าพเจ้า พอเห็นฝีมือของศิลปาชีพ อย่างถมทองนี้สวยเหลือเกิน สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสวยอย่างไร สมัยนี้ก็ทำได้สวยเท่าเทียมทุกอย่าง ว่าข้าพเจ้านี้คัดเลือกคนมา

จากที่ไหนมาฝึก คงเป็นคนที่ดูแล้วมีแววที่จะไปทางศิลปะได้ กฎเกณฑ์ของการเลือกคนนี่คงจะเป็นอย่างนั้น ข้าพเจ้าบอกเปล่าเลย ไม่มีกฎเกณฑ์เช่นนั้น เพราะว่าดูแล้วใครที่ยากจนเหลือประมาณ ช่วยตัวเองไม่ได้ และที่อาจจะหลุดไปจากเขาได้ ลูกตั้งสิบกกว่าคน ก็จะเลือกลูกมาสองคนนี่มาเป็นช่าง มาเรียนหนังสือ ให้เขาดูเองว่าชอบจะเรียนแขนงไหน ปรากฏว่าเดี๋ยวนี้มีเกือบสองหมื่นสมาชิก แต่สองหมื่นนี่จะเป็นทางทอผ้าเสียมากกว่า และก็มีนักถลุงเงินถลุงทอง เครื่องเงินเครื่องทองต่างๆ ซึ่งคิดว่าต่อไปก็คงจะได้รับเชิญไปแสดงที่ประเทศต่างๆ

ข้าพเจ้าไปญี่ปุ่นครั้งนี้พบว่า นอกจากพระราชวงศ์แล้ว ประชาชนชาวญี่ปุ่นก็มีความสัมพันธ์ มีจิตใจที่ดีต่อคนไทยต่อเมืองไทย อย่างพระเจ้าจักรพรรดิของญี่ปุ่นนี่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าท่านเก่งเหลือเกินทางด้านปลา ท่านสามารถจะแนะนำพวกเราได้ว่าปลาชนิดไหนที่ควรจะสนับสนุนให้ชาวบ้านเลี้ยงได้ง่ายโดยที่ไม่แพงแล้วก็ได้โปรตีนมากขึ้นก็คือปลานิลอย่างที่เคยเล่ามาหลายหน และไปครั้งนี้ข้าพเจ้าก็ทราบว่พระราชโอรส เจ้าชายอากิฮิโระ พระราชโอรสองค์เล็กนี่ก็เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านปลาเหมือนกัน ก็รับสั่งว่าอยากจะขอมาเมืองไทย อยากจะไปดูทางประจวบคีรีขันธ์ ตามแหล่งน้ำว่ามีปลาอะไรบ้าง ท่านก็ทำบันทึกไว้หมด ปลาอะไรที่จะหมดไป ที่ควรรับสนับสนุน ท่านเก่งมาก และก็รักเมืองไทยมาก อยากจะมาอีกอยากจะทำประทีป ซึ่งพระองค์ก็พระชนม์มินดีเดียว แต่ก็รักเมืองไทย เหมือนอย่างเราตื่นเดินจะไปตากอากาศที่สวิสหรืออะไรแบบนั้น (ทรงพระสรวล) ท่านรู้สึกว่าการมาเมืองไทยนี้ได้พักผ่อน แล้วก็สดชื่นอะไรอย่างนี้ พระชายาก็มีความคิดเหมือนกัน ปลานิลที่สมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นท่านแนะนำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้คนไทยเลี้ยงแทนปลาหมอเทศ รับสั่งว่าปลาหมอเทศนี่แย่มาก ไม่อร่อยเลย แล้วมีหน้าจ้ำมึนกินปลาที่ตีๆ พันธุ์ปลาต่างๆ มันทึนหมด เพราะฉะนั้นไม่ควรจะสนับสนุนเลี้ยงดู ควรจะเลี้ยงปลานิลซึ่งมีปลาที่สวย และก็ไม่ต้องทำหลายปลาต่างๆ ด้วยกัน

ที่บ้านปาร์กน้ำตามจังหวัดต่างๆ โดยเฉพาะทางอิสาน ที่ข้าพเจ้าพยายามสนับสนุนให้มีขึ้น เพราะว่าอยากจะให้ประชาชนเข้าใจว่า ที่ไม่ให้เขาเข้าไปถางป่าไม้ไม่เห็นกับความสวยงามในการมีป่า ไม้ไม่เห็นก็สัตว์ป่ามากกว่าชีวิตของคน แต่ว่าเพื่อคนนั่นเองที่จะได้น้ำกินน้ำใช้ และมีอนาคต พยายามจะพูดให้เขาฟัง เขาก็จะฟังเขาไม่ฟังเขาจะรู้สึกว่าเป็นของรัฐบาล เขาไปตัดต้นไม้ก็ได้ ทำอะไรแบบนั้น เามาขายข้าพเจ้าก็บอกอย่างนั้นนะเสียประโยชน์ของตัวเองนะ อย่างแทนที่จะมี ๕๐ ไร่ แต่มีน้ำน้อยที่สุด ในที่สุดก็ทำได้แค่ ๓ ไร่ ๔ ไร่ นอกนั้นก็ต้องทิ้งให้แห้งแล้ง ซึ่งเป็นผลเสียของทั่วประเทศเลย บอกเขาว่าถ้าได้เพียง ๑๐ ไร่ แล้วทุกไร่นี้ทุกตารางนิ้วเป็นประโยชน์นี่ดีกว่าให้เขาตัดด้านนั้น

ข้าพเจ้าไปญี่ปุ่นก็ไปเห็นว่าคนญี่ปุ่นเขาสอนกันมาตั้งแต่โรงเรียนให้นักธรรมชาติ รักต้นไม้ เข้าใจว่าเขาคงทราบว่ามันนี่ก็หมายถึงแหล่งน้ำ และความชุ่มชื้นในอากาศ ทำให้อากาศไม่แห้งมากเกินไป ข้าพเจ้าก็ปรึกษากับพวกเรา คณะที่ไปด้วยกันว่า ทำอย่างไรหนอ ที่จะต้องขอร้องทุกข์ท่านในนี้ว่าถ้าใครช่วยได้ จะทำอย่างไรให้คนไทยเราตั้งแต่เล็ก ๆ เลย รู้จักรักต้นไม้รักสัตว์ รักต้นไม้เหมือนอย่างที่ญี่ปุ่นหรือชาวต่างประเทศเขาสั่งสอนกันมาตั้งแต่วัยเรียน ซึ่งได้ประโยชน์มากเชียว เพราะเด็กก็จะเข้าใจ และที่ญี่ปุ่นที่ซาบซึ่งอย่างหนึ่ง เขาทราบว่าผ้าไหมมัดหมี่นี่เป็นฝีมือของชาวบ้าน เพราะฉะนั้นชาวญี่ปุ่นโดยเฉพาะพวกนักธุรกิจ ภรรยา นักธุรกิจ ครอบครัวนี้จะพยายามซื้อผ้าไหมมัดหมี่มาทำกิโมโน พยายามใช้ผ้าไหมมัดหมี่ทำเป็นสูท ทำเป็นกิโมโน แล้วตอนที่ข้าพเจ้าไปครั้งนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีมัดหมี่ต้องคนออกมา หนอยใส่แล้วสวย ข้าพเจ้าก็เลยพออ้วนแล้วก็ไม่ค่อยได้ใส่ ก็คนญี่ปุ่นต่อว่าใหญ่ (ทรงพระสรวล) ต่อว่าว่าทำไมท่านไม่ใส่มัดหมี่ มัดหมี่นี่เป็นผ้าที่สวยงาม อันนี้แย่น้อย เสียหายไปหนอยทำให้ชาวญี่ปุ่นต่อว่าได้

ทางสหรัฐอเมริกาเหมือนกันที่ข้าพเจ้าไปนี่ก็เพราะว่าเขาจะให้รางวัลให้ปริญญาที่เท่ากับว่าเป็นขั้นประชาชนต่อประชาชน แต่แล้วก็ได้รับความปลื้มปริ่มที่ว่า ถึงแม้จะไม่ได้รับจักรพรรดิรัตนินดินเลย ไปคราวนี้ก็ได้พบ เพราะว่าท่านมีฐานะมาก ได้พบรองประธานาธิบดี แต่ว่าได้รับความช่วยเหลือ แล้วก็ดูแล สนับสนุนทุกประการ อันนี้ซาบซึ่งใจมาก แล้วก็ข้าราชการผู้ใหญ่ของอเมริกันตลอดจนนักธุรกิจ เขาก็บอกข้าพเจ้าว่าปลื้มมากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นพระเจ้าแผ่นดินองค์เดียวที่เกิดในสหรัฐอเมริกาทำให้เรารู้สึกภาคภูมิใจที่เห็นทรงงานเพื่อประชาชนและได้ผลดีแล้วก็ไม่เสด็จไปไหนเลย เสด็จไปท่องเที่ยวทุกแห่งที่มีคนยากจนทุกข์ยากลำบากก็จะทรงเก็บพระกำลังที่จะไปเช่นนั้น ซึ่งข้าพเจ้าก็นึกตลอดมาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคงเก็บพระกำลัง แม้ใครอยากจะเชิญถวายรางวัลอย่างไร ท่านก็ไม่ยอมไป รับสั่งบอกแก่แล้ว ไปแล้วมันเหนื่อยมาก หมดแรง ขอเก็บกำลังไว้ทำงานในประเทศดีกว่า เขาก็ชื่นชมในพระราชกรณียกิจเช่นนั้น ชื่นชมแล้วปลื้มปริ่มมาก ข้าพเจ้าเองก็ไม่นึกฝันว่า มหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์จะให้เกียรติกับข้าพเจ้าเช่นนั้น ที่แรกไปก็กลัว กลัวตอนอ่านภาษาอังกฤษตอบคำของเขานี้ กลัวว่าเดี๋ยวเราออกเสียงไม่ถูกไม่ต้องนึกคนไทยก็จะขายหน้าก็ห้องใหญ่เลย (ทรงพระสรวล) อ่านทวนซ้ำไปซ้ำมา กลับมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบอกดีมาก ฟังชัด เข้าใจได้ดีและที่แสดตนฟอร์ตก็ได้รับรางวัลที่ไม่เคยคาดหมายว่าจะได้ แต่ก็มีเพื่อนเล่าให้ฟังว่า มีชาวเขมรที่เคยอยู่ที่เขาล้านตอนประเทศเขมรแตก หลายปีเต็มที แล้วก็เด็กเขมรเหล่านั้นเดี๋ยวนี้ก็เป็นหนุ่มเป็นสาวอยู่ตามประเทศต่างๆ เขาก็พูด เขาจำได้ว่าเขารอดตายเพราะแผ่นดินไทย รู้สึก

การหนีความตายนี้เป็นสิ่งที่เศร้าที่สุด และเขาก็กลัวเหลือเกิน ตกใจเหลือเกิน แต่ได้ไปอยู่ที่เขาล้าน ได้รับอาหาร ได้รับความปลอดภัยทุกอย่าง ก็ทำให้เขาระลึกถึงว่าแผ่นดินนี้เป็นแผ่นดินที่ได้ช่วยชีวิตของพวกเขา ให้มีความหวังว่าเขมรจะเป็นชาติที่รุ่งเรืองต่อไป เหมือนกับให้ชีวิตคนทั้งชาติ บุญกุศลนี้คงจะสนองประเทศไทยคนไทย

ไปที่สหรัฐอเมริกาได้พบกับภรรยาของวุฒิสมาชิกของรัฐต่างๆ เขารวมกันเลี้ยงให้ข้าพเจ้า เลี้ยงอาหารกลางวันในเรื่องที่จะส่งดูแม่น้ำต่างๆ ที่วอชิงตัน ไปโตแมค แล้วเขาก็บอกว่าเชื้อโหม แต่ก่อนนี้เคยเนาและเซียว และเดี๋ยวนี้พวกเราทำร่วมกันทำให้ไปโตแมคนี้สะอาด มีปลาสดมากดังเดิม อันนี้เขาปลาปล้ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็รับสั่งกับข้าพเจ้าว่า ให้ขอเขามาว่า ทำอย่างไรถึงจะทำให้แม่น้ำไปโตแมคกลับเป็นแม่น้ำที่สะอาดดังเดิม มีสัตว์น้ำพร้อมขึ้นมาอีก ยิ่งในประเทศไทยประชาชนก็เกิดมาก พวกปลาอะไร สัตว์น้ำต่างๆ ก็เป็นแหล่งอาหารของเรา ถ้าน้ำวันน้ำนี้จะเนาไป สัตว์น้ำตายไป บางพันธุ์สูญไปเลยนี่ น่าเสียดาย และน่าเป็นห่วงมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเลียบรับสั่งกับข้าพเจ้าว่า ขอประวัติตอนที่ไปไปโตแมคเนา และก็พวกเขาช่วยกันทำจนเดี๋ยวนี้สะอาดดังเดิม ปลาอยู่กันเต็มใหม่อีก เขาก็รับจัดมาถวาย ภรรยาวุฒิสมาชิกต่างๆ น่ารักเหลือเกิน รู้สึกว่ารักเมืองไทยมาก และก็ข้าพเจ้าเลยได้ไปเห็นซานฟรานซิสโกใหม่ หลังจากไม่ได้ไปตั้ง ๓๐ กว่าปี เคยตามเสด็จไปเยี่ยมเป็นทางการ แล้วก็ตอนนี้ก็ไปรับรางวัลที่แสดงฟอร์ด ก็เลยได้ไปเห็นซานฟรานซิสโกใหม่ สวยงามมากเหลือเกิน ชื่นใจ และได้เห็นที่เขาปลูกต้นยูคาลิปตัสเต็มไปหมด สวยงามมาก เขาก็บอก ข้าพเจ้าก็ทราบอยู่แล้ว เขาบอกว่าได้ยูคาลิปตัสนี้มันเป็นต้นไม้ที่ไม่ตายและไม่มีความหมายอะไร นอกจากว่าเป็นต้นไม้โตเร็วและแต่ละผืนนี้จะยึดน้ำไว้ในดินได้มาก เขาก็เลยปลูกเอาไว้เต็ม สิ่งมาจากออสเตรเลีย และปลูกเต็ม เพราะมันโตเร็ว และมันไม่ต้องเลี้ยงดูอย่างดี เป็นต้นไม้ที่ออกจะทนทาน โตเร็ว และไม้ก็ใช้ได้พอประมาณ อย่างที่พระตำหนักภูพิงคฯ ข้าพเจ้าลองเอาไม้ยูคาลิปตัสมาสร้างเป็นพระตำหนักเล็กๆ สำหรับให้ลูกชายหรือตัวข้าพเจ้าเองขึ้นไปอยู่ที่นี่ ก็สวยงามมากเลย เป็นไม้ที่ราคาถูก และก็สถาปนิกบอกพอขุดน้ำยา ใส่น้ำยาแล้วก็อยู่ได้นาน ทนพอใช้

ข้าพเจ้านึกถึงยูคาลิปตัสนี้ นึกถึงไม้ เพราะเวลานี้ทางภาคอีสานหลายจังหวัดแต่ตลอดนคร ข้าพเจ้าไปปลูกไม้ เพราะรู้ว่าไม้เนื้อนี้ประชาชนใช้สร้างบ้านเรือน ใช้รับประทานหน่อไม้ คือรู้สึกเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของประชาชน ชื่นง่าย เดี่ยวสถานการณ์เปลี่ยนไปหมดแล้ว ไม้ปลูกเท่าไร ๆ ก็ไม่โต เอาไปช่วยกันปลูก ๑๐ ปีผ่านไป ไม้ก็ไม่โต แสดงว่าน้ำในดินนี้คงจะแห้งเหลือเกิน ข้าพเจ้าก็เลยบอกประชาชนว่า ก็ลองปลูกยูคาลิปตัสให้มันเก็บน้ำไว้ในดิน แล้วตอนหลังเราค่อยปลูกไม้ ให้ดินนี้ชุ่มชื้นแทนที่จะแห้งแล้งไปก่อน แล้วเวลาเราไม่ต้องการเมื่อไร เราก็ตัดไปก็แล้วกัน เพราะว่าประชาชนก็จะบอก หมมยูคาลิปตัสนี้มันเป็นต้นไม้เจ้าปัญหา คนแอนตี้มากเหลือเกินว่าเมืองไทยนี้เป็นเมืองที่แสนจะปลูกต้นไม้ที่ลำค่าได้ทุกอย่าง ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้อะไรแล้วลุกขึ้นมาบังเสียที่ปลูกยูคาลิปตัส ประชาชนเขาก็บอกว่า อันนี้ อย่างฉันปลูกไม้หรือยูคาลิปตัสนี้ ฉันขายได้และใช้ได้แต่ไม้เต็งไม้รังรัฐบาลเขาก็ไม่ให้ซื้อขายดี ความจริงก็ต้องคิดแล้วว่าเดี๋ยวนี้ไม้มันไม่ขึ้นที่จะใส่ให้ราษฎรทำกระติบอะไรอีกแล้ว เพราะว่าน้ำในดินไม่มีแล้ว มันก็น่าจะนึกถึงว่าเวลาบ้านเขาพังโย้เย้ การไปซื้อไม้ตามทีต่างๆ นี้เขาไม่มีเงิน ก่อนนี้เขาจะเข้าป่า แล้วก็ไปตัดไม้มาสร้างกระติบ ข้าพเจ้าก็เลยบอกของซี ลองปลูกยูคาลิปตัสสัก ๖-๗ ขวบ ก็มาทำกระติบได้แล้ว พอที่จะแทนไม้ ไม้มันไม่ขึ้นแล้วนี้ ก็ลองดู เขาก็ลองดู ปรากฏว่าก็ได้ผลดี แต่ว่าโดนว่ามากเรื่องยูคาลิปตัสนี้ ว่าใครจะสนับสนุน ข้าพเจ้าก็ร้อนตัวเหมือนกัน ใครจะสนับสนุนให้ราษฎรปลูกยูคาลิปตัส คนนั้นต้องบ้าแน่ๆ (ทรงพระสรวล) เพราะเมืองไทยนี้ปลูกไม้ไม่ได้ดีสารพัดชนิด แกดันไปให้ปลูกยูคาลิปตัส เขาไม่เข้าใจ เขาไม่เข้าใจว่า ปลูกไปเดอะ ต้นไม้จะโรกก็ตาม แต่ละผืนนี้ให้รับน้ำไว้ในดิน อย่าให้น้ำผืนที่มันวันจะมีน้ำนี้ โดนแดดเผาเป็นไอน้ำไป แม้แต่อย่างกับน้ำก็ขอดนิดเดียว ปลูกไปเดอะต้นอะไรก็ตามให้ยึดน้ำไว้ในดินแล้วเวลาเราไม่ต้องการเขาเราก็โค่นตมเดียว ไม่ใช่เวลานานเลย แล้วเราจะปลูกอะไรก็ได้ แต่ให้มีน้ำในดินเสียก่อน ข้าพเจ้าก็พูดอย่างนั้น ใครจะหนีคนเขาก็อดสำห้ไม่ว่าอะไร (ทรงพระสรวล)

แล้วก็ไปอเมริกาคราวนี้ ก็ไปพบมิลสเตอร์เดวิด ร็อกกีเฟลเลอร์ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประถมาภรณ์ช้างเผือก ซึ่งมิลสเตอร์เดวิด ร็อกกีเฟลเลอร์นี่ก็แปลลึบกว่าแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าช่วยเมืองไทยมามาก และช่วยมาตลอดระยะเวลาอันยาวนานนี้ ชวมาตลอดเป็นมิตรดี

เมืองสุดท้ายที่ไป ไปหาลูกอุบลรัตน์ฯ ที่แคนดิเอโก และข้าพเจ้าก็อยากไปเหลือเกิน อยากไปที่สวนสัตว์ เพราะว่าได้ข่าวว่ายังไม่เคยเห็นว่า เสือที่สวยงามของเมืองไทยนี้เรียกว่าเสือลายเมฆ เห็นว่าตัวเล็ก น่ารักมีค่ามาก มีอยู่ไม่เท่าไรในส่วนภูมิภาคนี้ของโลก ตัวเล็ก แล้วก็ขึ้นเป็นลายเป็นเมฆ ข้าพเจ้าก็นึกอยากได้มากเลย อยากเห็นก่อน แล้วก็อยากได้ พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าขึ้นเขามาเลี้ยงในนี้ เดี่ยวคนในวังหมดไปทีละคนๆ เพราะมีคนที่จะให้ข้าพเจ้า บอกว่าเสือลายเมฆนี้น่ารักมาก ทรงจะไปไหนไปไหนได้ (ทรงพระสรวล) พระเจ้าอยู่หัว เอ้าฟังเขาไปนั้นนะ ที่นั่นมันก็จะจะเป็นเสืออยู่ดี มันคงน่ากลัวอยู่ดี พอไปที่ zoo ที่แคนดิเอโก ปรากฏว่าตายไปแล้วเสือลายเมฆ ไม่เห็นที่ตั้งใจจะไปนี่ เพราะแคนดิเอโกนี่ถือว่าเป็นสวนสัตว์ดี สวนสัตว์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก

แล้วต่อจากอเมริกา ข้าพเจ้าก็ไปเวียนนา ตามคำเชิญของรัฐบาลที่เวียนนาให้ไปแสดงฝีมือของศิลปะก็ได้รับการต้อนรับดีเหลือเกินอีกตลอด คิดว่าคงเป็นเพราะว่าพระบารมีด้วย ถึงแม้จะไม่ได้เสด็จไป ไม่เสด็จไหน แต่นั่งสือพิมพ์หลายฉบับ แล้วก็ที่สำคัญฟาร์ อีสเทิร์น อีโคโนมิก รีวิว (Far Eastern Economic Review) ที่กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าทรงงานมากเพื่อประชาชนนี้ ก็คงจะทำให้ข้าพเจ้าได้รับการต้อนรับอย่างดีทุกหนทุกแห่ง ประธานาธิบดีออสตรียเคลสตีล (Lklestil) กับมาตาม เลียงอาหารกลางวันให้ เชิญคนมากมายกายกอง แล้วก็มาตามเคลสตีลก็ไปรับที่เครื่องบิน ไปยืนรอรับอยู่ที่เครื่องบิน ข้าพเจ้าก็ชักจะขราตื่นเต้นมากจะถึงออสเตรีย แหม แต่งตัวสวย เอ๊ะ! เสรีจแล้ว เราลิมอะไรอย่าง ลิมใส่ตุ้มหู (ทรงพระสรวล) มาตามเคลสตีลก็มองอย่างแปลกใจ ก็เลยบอก ทำข้าพเจ้านี้คงจะหนักสลิปก็คงจะแกล้งบ้างจริงๆ ธรรมดาดี ตุ้มหูนี้ ไม่เคยลิม เองแต่งตัวไม่เคยลิม นี่หนักสลิปนี้ลิมใส่ตุ้มหูได้ เดินปรือ ยิ้มลงไป แหม นกหนังสือพิมพ์โทรทศน์มาถ่ายใหญ่เลย สัมภาษณ์ใหญ่เลย

ทุกชาติที่ไปข้าพเจ้ามักจะชวนลูกของเพื่อนไป แสดงวิวัฒนาการของการแต่งกายของผู้หญิงไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยก็แปลกกว่า ๗๐๐ ปี ก็มีจินตนาการเอาบ้าง ฟังจากผู้รู้ต่างๆ ว่าแต่งอย่างไรก็ได้รับความสำเร็จมาก เพราะว่าเขาสนใจว่า แหม เมืองไทยนี้ ประชาชนไทยนี้เป็นเผ่าที่นานมาแล้ว มีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่ ๗๐๐ ปี ความจริงข้าพเจ้าก็ตั้งใจอย่างนี้ แทนที่จะไปคุยอวดว่าของเรามีประวัติยาวนานแล้วก็มีการแสดงคืนสุดท้าย เวลาเลี้ยงขบใจทุกคน ก็มีการแสดงว่าผู้หญิงไทยสมัยสุโขทัยแต่งออกมาคร่าวๆ เป็นแบบนี้ต่างๆ เขาชอบกันมากเลย แล้วก็อยากจะมาเมืองไทย ข้าพเจ้าคิดว่าเขาพูดถูกที่ว่าเมืองไทยนี้สวยงามมาก บอกกรุงเทพฯ นี้สวยงามมากเลย เป็นที่ที่มีศิลปะไทยเก่าแก่งดงาม ยากที่จะมีที่ไหนเปรียบ แล้วพอมองไปอีกที่หนึ่ง ศิลปะสมัยใหม่ ความเป็นสมัยใหม่ ความก้าวหน้าพัฒนาไปสู่ความเป็นโลกสมัยใหม่ ก็มีอยู่พร้อม ชั่วแต่มองไปทางไหน ก็เห็นว่ากรุงเทพฯ นี้ดีจริงๆ แต่ตอนนี้ข้าพเจ้าก็เป็นทุกข์เหลือเกิน ก็อยากจะปรึกษากับท่านทั้งหลายว่า ทำอย่างไรกรุงเทพฯ จึงเป็นเมืองฟ้าอมรต่อไป เพราะว่าการคิด รู้สึกทุกคนก็อารมณ์ไม่ดี ตั้งแต่คนไทยเราไปเองจนคนต่างประเทศ โด... ก็รัฐบาลมาแล้วก็ไม่สามารถจะทำอะไรได้ เพราะว่ามันเป็นปัญหาที่ไม่ใช่รัฐบาลหนึ่งรัฐบาลใครจะแก้ไขได้ รู้สึกจะต้องคนไทยทั้งหมดช่วยกันคิดหรือเปล่า ที่บ้านเราไม่มีอย่างรถไฟใต้ดินแล้วก็รถแบบคล้ายๆ bullet train ของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นนี่มองไปเขามีหลายอย่างเหลือเกิน แต่ก่อนนี้การจราจรเขาก็คับคั่งมากเมืองลึกลับกว่าปี แต่ตอนนี้รู้สึกว่าเขาทำสำเร็จ แล้วก็คิดว่าบางทีพวกเราคนไทย ไม่ได้ไปพูดแต่รัฐบาลเท่านั้น เพราะรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาได้ก็ด้วยความตั้งใจของประชาชน เพราะฉะนั้นคนไทยเราก็ต้องช่วยกัน ช่วยคณะรัฐบาล คิดว่ามันถึงจุดหนึ่งแล้วที่ไม่ไหวแล้วที่เด็กเล็กต่างๆ ต้องไปทนทรมานในห้องถนน อันนี้ไม่ใช่ว่าเพิ่งจะเป็นปีหนึ่งหรือสองปี มันต้องค่อยๆ สะสม แปลบว่าทุกคนต้องซื้อรถออกมาขับ เพราะว่าไม่มีรถต่างๆ ไม่มีบริการต่างๆ ข้าพเจ้าก็พูดกับทางเพื่อนที่เป็นนักธุรกิจไทย บอกว่าลองให้เขาทำรถบัสดูใหม่ รถบัสใหญ่ๆ ที่สบาย มีโทรทัศน์ มีอะไรแล้วทางรัฐบาลก็ควรจะรับทำต่อไป จะทำให้รถเล็กๆ น้อยๆ ที่เต็มถนนไปหมดไม่ต้องออกมา เพราะการจอดรถก็เป็นปัญหาใหญ่ ที่จอดรถคนก็คงอยากที่จะนั่งรถสบายๆ เหมือนกัน ไม่ใช่ว่าทุกคนอยากที่จะออกมาขับรถ คือพยายามช่วย เพราะว่ารัฐบาลก็รัฐบาลของเรา ช่วยกันคิดว่าเอ๊ะจะทำอย่างไรดีเพราะกรุงเทพฯ นี้จะแออัดอยู่แล้ว กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นที่สวยงามที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง

เพราะฉะนั้นก็หวังว่าทุกท่านซึ่งเป็นสมอง ที่อยู่ที่นั่นก็เป็นสมองของประเทศไทยกันทั้งนั้น ก็คงจะช่วยกันคิดว่า เราควรจะแก้ไขอย่างไร เพราะมันถึงจุดที่ไม่ไหวแล้วที่เด็กต้องออกจากบ้านตั้งแต่ตีสี่ แล้วก็แออัด ติดค้างกันในถนนมากมายกายกอง ถ้าเมื่อว่าสามารถทำรถบัสได้มีราคาต่างๆ กัน ไม่ว่าจะรถบัสจะไม่สบายไม่สะดวก จะทำให้สะดวกสบาย แล้วก็ก็มีทุกราคาอะไรอย่างนี้ แต่อันนี้ไม่ใช่เข้าที่รัฐบาลณะะ ท่านนายก (ทรงพระสรวล) รู้สึกพูดกับพรรคพวกเราเองกันเองคนไทย ชาวกรุงเทพฯ เพราะข้าพเจ้าคิดว่ารัฐบาลเองก็มีภาระที่หนัก ทำรับผิดชอบทั้งประเทศ ในกรุงเทพฯ ก็มีคนไทยที่มีสมองที่ยอดเยียมเป็นที่หนึ่งของโลก เพราะที่ข้าพเจ้าไปต่างประเทศนี้ ออสเตรีย จำได้ นั่งข้างนักธุรกิจ เขาหันมาทางข้าพเจ้า เขาบอก You're tiger หว่าว่าเป็นเสือ ไม่ได้ว่าข้าพเจ้า บอกเมืองไทยนี้เสือเราดีๆ นี้ หมายความว่าทุกท่านซึ่งอยู่ที่นี้ ได้ทำให้ภาวะเศรษฐกิจการเงินของประเทนี้ดีเสียเหลือเกิน จนกระทั่งขั้นซื้อลิซ่าไปทั่วโลก ที่ต่างประเทศเขาบอกเวลานี้ประเทศไทย อินโดนีเซียอะไรนี่ ฮองกง มาเลเซีย เราจะพูดว่าประเทศที่ ๓ ไม่ได้อีกแล้ว เพราะเป็นประเทศที่ท่าอากาศยานของโลก การเงินนี้อยู่ในเงื้อมมือของพวกท่านหมด เขาพูดอย่างนี้ ซึ่งข้าพเจ้าก็คิดว่าคงจะเป็นจริง เพราะอ่านในหนังสือเขาว่าอย่างนั้น เขาแสดงความเคารพ กลัวด้วย กลัวยาเกรงด้วยที่ว่าเก่งเหลือเกินประเทศอาเซียนนี้ เดียวนี้การเงินนี้อยู่ในกำมือของกลุ่มอาเซียน การเงินของโลก ซึ่งทางอเมริกา ทางยุโรปนี่นอยมากที่ข้าพเจ้าไป ผู้คนรู้สึกเศร้าๆ แล้วบริษัทใหญ่ๆ ร้านค้าใหญ่ๆ เลย ก็ล้มไปหลายบริษัท ทีนี้ ข้าพเจ้าเองก็เพิ่งรู้สึกตัวว่า แหมคนไทยเราเก่ง หมายถึงนอกจากกลุ่มอาเซียนแล้ว คนไทยเราเก่งมากที่ดึงเศรษฐกิจการเงินของประเทมาขึ้นระดับโลกที่เขาเรียกข้าพเจ้าว่า tiger เสือนะ เสือของโลก ไม่ใช่ตัวข้าพเจ้า คือประเทศไทย you're tiger เขายังงั้น ทีแรกก็งั้น เอ๊ะ อยู่ๆ มาว่าเราเสือ ที่หันหมายถึง เศรษฐกิจของประเทศไทยนี้เอง

ก็อีกครั้งหนึ่ง ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายทุกคน ที่ ๑๒ สิงหากี่มีเมตตาไม่ตรีจิตต่อข้าพเจ้าตั้งแต่อายุน้อย ๆ จนกระทั่งนี้ ๖๑ ปีแล้ว ข้าพเจ้าก็ว่าพอ ๖๐ ปีก็ปรึกษากับลูก บอกว่าลูก พ่อแม่ ๖๐ แล้ว ตั้งต้นใหม่เอา ๕๙ ดีไหม ตอนนั้นก็ ๕๘ ไปเรื่อยๆ ก็จะถึง ๖๖ คงเดินไม่ค่อยจะไหวแล้ว ลูกเขาก็แยบยลบอกว่า แม่ก็ต้องรับสั่งกับท่านนายก ให้ทำประวัติใหม่ให้แม่ (ทรงพระสรวล) ชักจะแก่ แต่ว่าเป็นความแก่ที่ปลื้ม ภาคภูมิใจที่ว่า แก้วแล้วมีผู้คนที่ไม่มีตรีจิตและให้ความเป็นมิตรตลอดเวลา จุดส่านท์มากัน คอยถึงวันที่ ๑๒ และวันที่ ๕ ถึงแก่ก็ยังชุ่มชื่นมีกำลังใจคะ ขอบคุณทุกท่าน

เงินของท่านทั้งหลายที่ให้แก่มูลนิธิศิลปะข้าพเจ้า ท่านจะสามารถติดตามได้ไปตามจังหวัดต่างๆ หมู่บ้านต่างๆ ที่เราขยายงานเข้าไปทุกที่ และที่เล่าถึงว่ามีโครงการใหม่ ซึ่งเพิ่งจะคิดขึ้นคือ ที่จะลองรักษาป่าแล้วสอนให้ชาวบ้านเลี้ยงสัตว์ป่าที่เขาจับได้แทนที่จะเข้าไปในป่าเพื่อจะยิงไก่ฟ้า เสียหาย เป็นของสงวนหายากจะตาย ไม่มีดูแล้วในโลกนี้ พญาล่อ ไก่ฟ้าพญาล่อ อันนี้เมื่อเขาเอาผลงานของเขามาให้ เขาก็ถามเขาว่าเขาต้องการทำอะไร ถ้าเห็นว่ามากเกินไป ก็บอก ชักจะมากไปแล้วนะ แม่หลงไม่ซื้อหรือมากเกิน ก็ไปเอาให้ขายคนอื่น เขากลลดมาได้ อย่างมหัศจรรย์ เขารู้เหมือนกันว่าตอนไหนที่เขาชักจะเค็มไป แล้วตอนไหนที่เขาไม่เค็มผล เขา รู้ อย่างนี้ว่าเขา ไร่ เขาฉลาดที่สุดคือแทนที่เขาจะปลูกมันอะไรอย่างนี้ หรือมันอะไรอย่างนี้ ก็เขาทำสิ่งที่เขาถนัด แต่เราต้องฉลาดให้เขาให้ได้ อันนี้ก็เห็นเหตุให้ข้าพเจ้าถูกดำเนินเหมือนกันว่า ดำน้ำพริกละลายแม่น้ำที่ดิ่งนักออกแบบฝรั่งเศสให้มาออกแบบเสื้อผ้าของข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้าไม่ทราบธรรมเนียมของของตลาดโลกว่าอย่างหม่นนี้ นะ ไม่น่าห่วง ใหม่เปลี่ยน เพราะว่าติดตลาดคนซื้อชม ชม ถ้าใหม่ละก็เขาบอกว่าใหม่ไทยนี้ ยอดเลย ใหม่ไทยทำชื่อเสียงมาก เพราะว่าคุณจิมทอมสัน เราเป็นหนี้บุญคุณของคุณจิม ทอมสัน นี่การหาขานลิภาในได้สวนยางชนิด สีดามีเส้นเล็กสวย และก็เป็นที่ขึ้นชื่อของลูกค้าชาวญี่ปุ่น ข้าพเจ้าไม่เชื่อหรือว่าชาวญี่ปุ่นจะหลงรักผ้าชาวเขา กระเป๋าขานลิภามาก จนเกินไบนัก ข้าพเจ้าเชื่อว่าชาวญี่ปุ่นที่เขาเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่ และเจริญเทียมประเทศทางด้านตะวันตกทุกอย่าง ก็เพราะคนของเขา ยิ่งใหญ่เอง คนของเขา นี่ ทุ่มให้กับประเทศชาติมากด้วยความพร้อมเพรียง ไม่ใช่นาย ก. ให้ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ นาย ข. ให้ ๕ เปอร์เซ็นต์ ไม่ใช่ออย่างนั้น ต่างคนต่างรู้หน้าที่ของตนแล้วเขาพูดให้ข้าพเจ้าฟังว่าเมืองไทยอยู่ไม่ได้ ประเทศญี่ปุ่นก็ลำบาก ข้าพเจ้าเชื่อว่าเขามีเจตนาว่าจะให้คนไทยได้ดี และข้าพเจ้าก็อยู่ได้สบายมาก ตามต่างจังหวัด เพราะเขาปลูกข้าวเอง ปลูกผักเอง ทอผ้าเอง ร่ายจ่ายของเขาไม่ยอ อันนี้ที่เสด็จ นราธิวาสที่มีการแข่งเรือกอล์ฟและที่ซึ่งเป็นศิลปะของชาวไทยอิสลาม เขาสลักเรือสวยมาก คล้ายเรือหงส์เหมือนกัน ก็แปลว่าเรานี้ก็พี่น้องกันทั้งหมด เขาสลักสวยงามมาก เขียว สามารถใช้เป็นที่โน้มน้าวไม่ได้แต่ตอนนี้ มันติดอยู่ที่การหล่อแก้วคือข้าพเจ้าเองยังจนปัญญาเรื่องการหล่อแก้ว อยากให้เมืองไทยมีการหล่อแก้วให้มากขึ้น แก้วที่แข็งแรงที่ สามารถจะทนทานความร้อนเมื่อมีโครงการหล่อแก้วมากขึ้น ก็จะได้มีการเก็บผลผลิตจากไร่ของเราได้ เป็นประโยชน์ต่อโลกทั่วไปด้วย จะได้เก็บประหยัผลผลิตไม้ ผักของเอาไว้โดยไม่เน่าเสีย นี่ชาวศิลปะกำลังขึ้นรูปขึ้นที่กรุงเทพฯ ที่สวนจิตรดาเป็นแผนกตัดเย็บ โดยมากตัดเย็บนี้จะเป็นคนภาคกลาง ข้างเงินจะเป็นชาวเขาเสียส่วนมากและขานลิภาจะเป็นชาวภาคใต้ นี่เรียนคร่ำ ซึ่งเป็นวิชาที่กำลังจะตายไปจากเมืองไทย คือการตอกลงไปบนโลหะ ลวดลายละเอียดียบเขียวยากกว่าถมอีก แล้วค่อยๆ ใส่เส้นลวดเงินลวดทอง ออกมาเป็นลวดลายต่างๆ อย่างนี้หรือจะใส่ลวดทองแดงอะไรก็ได้ เล่นสีได้ทุกอย่าง วิธีตอกลงไปบนโลหะ ต้องใช้ความวิริยะ จุดส่านท์ ที่กำลังฝังเส้นทองลงไปบนโลหะทำกระเป๋ารู้สึกทางญี่ปุ่นจะสั่ง ศิลปะนี้ถ้าท่านเดินไปตามร้านต่างๆ จะหาไม่พบหรือ เพราะว่ากำลังคนของเราไม่พอผลิตเป็นจำนวนมาก เราต้องเอาเป็นคุณภาพมากกว่าปริมาณมากๆ เป็นการรักษาศิลปะของไทย นี่การทำถมทองโดยวิธีกัดกรด ข้าพเจ้าเองก็ไม่ได้มีเวลาไปดูที่เขาทำเท่าไร เมื่อมีโอกาสไปที่ ก็ปลื้มใจเหลือเกิน เพราะว่าได้เห็นหน้าเด็ก ๆ เหล่านี้แล้ว ทราบว่าเขาไม่ม่จะกินแล้วเขาไม่มีทางเรียนต่อ เพราะเขาออกมาตั้งนานแล้ว พอจบ ป.๔ เขาก็ต้องออก และจากการเป็นกสิกรรับจ้างเขาไปวันวัน กลายมาเป็นช่าง เป็นศิลปินที่รักษามลประโยชน์ของประเทศไทย ทำให้เขาปลื้มใจมาก ซึ่งข้าพเจ้าปลื้มเหลือเกิน เงินที่ท่านบริจาคนี้ไม่เสียหลายเลย อันนี้เขาพยายามทำดอกไม้มัน แต่ทำด้วยเงิน ข้าพเจ้าสังเกตดู เมื่อแรกไปพบเขาเขาเห็นเขาบักแก้ง และเห็นเขา เครื่องเงินที่เขาใส่ประดับรับเสด็จ ใส่เครื่องประดับเต็มที่ เห็นว่าเขาฝีมือในทางนี้ก็น่าจะใช้ฝีมือในทางนี้ให้เป็นประโยชน์แก่เขาแทนที่จะไปแนะนำอาชีพอะไรซึ่งเขาอาจจะไม่เคยได้ยินถนัด

อันนี้ก็เป็นการทอจิก วันนี้ข้าพเจ้าก็ใส่จก ฝีมือของชาวศิลปะที่ท่านได้ช่วยเหลือ จกนี้ทำสมัยโบราณอย่างกับงานของต่างประเทศที่เรียกว่าทำ Pastry หน่วรู้สึกทอลำบากยากเย็นเหลือเกิน อย่างนี้เรียกว่าการฝีมือของคนเพิ่งเริ่มต้น อันนี้ก็หาตลาดยากหน่อย ก็หวังตลาดต่างประเทศก็ต้องให้ละเอียดขึ้นไป เราจะต้องจัดตลาดเป็นหลายจำพวก ถ้ามีมือฝึกหัดก็ต้องตลาดในประเทศเสียก่อนช่วยกันซื้อ อันนี้เป็นตุ๊กตา ซึ่งเดี๋ยวนี้พอข้าพเจ้าจะไปอยู่กับชาวบ้านอ่างทอง เขาบอกว่า อู๋ท่านไม่ต้องห่วง เดียวนี้นะ รถทัวร์เข้ามาถึงบ้านพักผมเลย หมู่บ้านผมเลย เป็นถึงอย่างนี้แล้วมันน่าปลื้มใจที่ว่า เขาบอกไม่ต้องมาเป็นห่วงเขา ดียวนี้เขาขายของเขาเองได้ รถทัวร์เข้ามาถึงก็ปลื้มใจชั่วแต่ว่าสอนสังข์ครูไปสอนเขาให้ปั้นให้รู้จักสวนสัตว์ของร่างกาย นี่เป็นผลงานซึ่งได้ไปแสดงที่ญี่ปุ่น ที่อเมริกา

ก็เมืองไทยเป็นจุดเล็กนิดเดียวของโลกจะให้นักสนใจในทันทีทันใดนั้น ท่านไปที่นิวยอร์ก ท่านไปที่วอชิงตัน ที่ไปที่ใดเกี่ยว ก็จะไม่ยอมรู้สึก ว่ามันยากเพราะว่าเป็นประเทศใหญ่ ไร่ราวแล้วก็มีชื่อเสียง การที่เราจะเอาผลผลิตของประเทศที่เล็กเข้าไปให้เป็นที่สนใจนั้น เราต้องดูแล แล้วดูอีกว่าผลผลิตของเราเข้าระดับไม่เสียชื่อเสียงที่ไปอเมริกา เมื่อครั้งแรกนั้นก็ขายให้คนหนึ่ง หงส์ ซึ่งเป็นเงินสูงกว่าเงินทุนเยอะแยะ อันนี้เป็นความเมตตาของเพื่อนต่างชาติ ภาควิชาศิลปะที่เพื่อนต่างประเทศ จุดสำคัญกันทำงานงานคืนนี้โดยเฉพาะ มาดูผลงานของเราเป็นบุคคลที่สำคัญทั้งนั้น นี่ข้าพเจ้าแสดงของเก่าๆ คือจัดพระที่นั่งจักรีเป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อนต่างประเทศ จุดสำคัญสำหรับงานคืนนี้โดยเฉพาะ มาดูผลงานของเราเป็นบุคคลที่สำคัญทั้งนั้น เขาทำมามาก ซึ่งเพื่อนต่างประเทศที่ไปดูงานที่ข้าพเจ้าไปแสดงแนวออกของเล่นที่น่าจะอยู่ในพิพิธภัณฑ์สถาน เพราะว่ามันประณีตและสวยเสียเหลือเกิน นี่ไทยใหญ่ คนกลางชื่อ นายหลู เป็นชาวไทยใหญ่ ตอนแรกก็ทำไม่เป็นเลย เดียวนี้ นั่นะ คือสิ่งที่เขาทำ แล้วเขาก็กำลังทำงานอยู่ ด้วยโลหะ นี่คือผลงานทั้งนั้น ซึ่งเพื่อนที่เมตตาเราชาวญี่ปุ่นอย่างมิลเตอร์ อูคาเด เจ้าของบริษัท ฮิซุโกชิ ช่วยทุ่มตัวเลย ข้าพเจ้าไม่สามารถลืมเพื่อนคนแรกที่ช่วยเรื่องงานศิลปะ ชื่อมิลลิส ทากา เป็นชาวญี่ปุ่นเหมือนกัน เขาเข้ามาดนมัไปแพร่หลายที่ญี่ปุ่นทำให้มีการสั่งเข้ามามากมาย ซึ่งเราผลิตไม่ทันเสียอีก หมายความว่าที่คุณภาพที่ผลิตคุณภาพปานกลางนะ ผลิตทัน แต่ผลิตอย่างยอดเยี่ยมไม่ทัน นี่เป็นคุณยบางโทร นี่รู้สึกทุกคนจะทราบแล้ว อะไรที่ทุกคนทราบก็ผ่านไปได้เร็วหน่อยที่เป็นคุณยทดลองให้คนใช้ความสามารถของตนเอง ความรู้ความสามารถ โดยที่มีที่ดินจำกัด พออยู่เท่านั้น ดูสิว่าเขาจะรู้สึกอดใจมากแค่ไหน อันนี้ก็พลเอกอาทิตย์อุสาตามเสด็จฯ ไปดูความทุกข์ยาก ปัญหาของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องข้าวโดยตรง นับเป็นนิมิตที่ดีที่ทหารสนใจในเรื่องปากท้องของประชาชนกันอย่างมาก

อะไรๆ ก็ไม่พ้นแผนนี้ แล้วข้าพเจ้านี่ดูไม่เป็นเลย ไปนั่งทำท่าอย่างนั้นเองแต่ความจริงดูไม่เป็น

อันนี้ที่ข้าพเจ้านำมา คือเด็กที่ทำงานกับเราที่วังนี้ ข้าพเจ้าตั้งใจว่าเด็กพวกนี้ต้องมีความสามารถ ก็กลายเป็นครูฝีมือปอก แล้วก็ส่งมาให้สอนประชาชนที่นาลม สอนให้เขาก็ก เพราะเขาสามารถขายได้ ส่งญี่ปุ่นได้ เพราะว่าเพื่อนญี่ปุ่นนี้เต็มใจอยากจะช่วยเมืองไทยอยู่แล้ว

อันนี้ข้าพเจ้าไปญี่ปุ่น และถูกกล่าวหาว่าดำน้าพริกละลายแม่น้ำ เพราะไม่ทราบจริงๆ ว่ารสนิยมของ .... ถ้าเป็นผ้าที่เดินไปด้วยลาย เขาจะว่าอย่างไร ถึงจะจับจิตใจชาวต่างประเทศไทย จึงจะเข้าไปในการแต่งตัวของชาวต่างประเทศไทยได้ ที่บางครั้งก็ต้องใช้หมวกใช้ถุงมือ และนี่ปลื้มใจที่สุดว่า มัดหมี่ได้ออกไปแสดงที่ต่างประเทศ อันนี้ปลื้มใจมากเหลือเกิน เป็นความฝันเป็นจริง โภทธานายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่น มิลลิส รุซซิก ไซโกโมโนเป็นมัดหมี่ จุดสำคัญไปดูงานหมดเลยชมของหมดเลย แล้วก็ซื้อมาติดใส่ต้อนรับข้าพเจ้า เลี้ยงอาหารกลางวัน การไปญี่ปุ่นนี้ได้รับความช่วยเหลือทุกอย่างจากรัฐบาลญี่ปุ่น และไม่ตรีจิตของคนญี่ปุ่นทุกอย่าง ทำให้นับถือและรักเขา ทราบว่าเขาไม่ใช่แต่ว่าเก่งในด้านวิชา การไฟฟ้า เครื่องไฟฟ้าอะไร ไม่ใช่อย่างนั้น เขาเก่งทุกอย่าง จิตใจเขาดี รักษาดีบ้านเมือง นี่ข้าพเจ้าตั้งใจที่ว่า นายช่างฝรั่งเศส น้าพริกละลายแม่น้ำนั้น สามารถนำมัดหมี่มาทำให้นักญี่ปุ่นและคนต่างชาติเข้าใจว่า เขาใส่ได้ใส่หมวกใส่ถุงมือได้ ผ้ามัดหมี่นั้นแล้วหมวกชนิดไหนที่จะใส่กับมัดหมี่จะอย่างไร นี่ก็เป็นคืนงานเลี้ยง เรียกเสียว่าข้าพเจ้าไปญี่ปุ่น ไปอเมริกาไปอย่างนั้นแม่คัสานี้ ก็ต้องแก่การโฆษณาหน่อย ไม่ได้ไปอย่างพระราชินี ถ้าไปอย่างพระราชินีก็ไม่ต้องไปเที่ยวโฆษณาอย่างนี้ นี่เป็นอย่างแม่คัสานี้ ในฐานะแม่คัสานี้ ก็ต้องให้ได้ผลให้ได้ตลาดให้กับประชาชนแล้วญี่ปุ่นดีเหลือเกิน ไม่ยอมให้ไปอย่างแม่คัสานี้ พยายามที่จะให้เกียรติยศทุกทาง ในเวลาเดียวกันก็ให้อิสระเสรีที่จะไปดูตามร้านค้าต่าง ๆ ของเขาโดยที่ไม่เอิกเกริก ที่เห็นเมื่อที่เป็นประธานของมิตซึยา เขาเป็นประธานในการเลี้ยงกลางคืน และข้าพเจ้ากล่าวตอบ ซึ่งในที่สุดก็กล่าวตอบไม่จบ เพราะเพิ่งทราบว่าตัวเรานอนอายุ ๔๔ ปีไม่เห็นแล้ว ตอนแรกอ่าน ผูกอ่านที่ก่อนจากที่คิดพอลงจากไปสูกับนุหรี ควันนุหรีมาก เอามาอ่านไม่เห็นเลย เลยต้องแต่งเองตอนนี้ไปทำวันตาแล้ว

นี่ได้ถ่ายรูปพร้อมกับข้าราชการแล้วก็มีการยานักธุรกิจ แล้วก็มีการนายบองอค์คือองค์? ใสสีแดงๆ แล้วมีผ้าคาดที่คอแดงๆ ก็เกนี่ ท่านเป็นพระราชธิดาของพระเจ้าจักรพรรดิ คือท่านก็จุดสำมา ร่วมรับและพยายามทำให้การค้าของพระราชินีไทยนี่เป็นสิ่งที่งดงาม ไม่ใช่เป็นไปในทางการค้าที่นำเกลียด อาจจะมีคนค้านได้ ท่านพยายามอย่างสุดความสามารถ นี่ลูกเล็กถ้าเขาได้เห็นลูกเล็กในชุดนี้จะปลื้มใจเพราะให้ผ้าของเขาที่เขาปัก เขาทำซึ่งออกมาแล้วสวยงาม นี่บังเอิญนั่งถ่ายรูปกับข้าราชการสถานทูต นี่มิลลิส ฮาโดริ ที่สนับสนุนศิลปะอย่างเต็มที่ ข้าพเจ้าไม่สามารถจะกล่าวขอบคุณได้อย่างไรให้เพียงพอ เพราะว่าไม่ได้ตั้งข้าพเจ้าลงไปในการการค้าของข้าพเจ้าแต่ตรงข้าม เขาจะวิ่งว่าไม่ให้ภรรยาประมุขเป็นแม่คัสานี้มากเกินไป อันนี้ลำบากมากประเทศเราอยากจน จะมานั่งเป็นพระราชินีอยู่ตลอดมันก็ไม่ได้ ทำอะไรได้เราก็ต้องทำทั้งนั้นเป็นพยาบาลเรายังแปลงตัวเป็นพยาบาลได้ ออกหน่วยแพทย์ ก็ลองเป็นแม่คัสานิตลาดดูเสียบ้าง นี่เป็นชุดของภูไท นี่แต่ก่อนเขาเคยเข้ากับฝ่ายแดง แล้วก็หลังจากทหารได้พยายามไปติดต่อกับชาวบ้าน แนะนำให้เรื่องอาชีพแล้วก็รักษาคนที่เจ็บป่วย เขากลายเป็นคนที่น่ารักที่สุดเลย และข้าพเจ้าสัญญากับเขาไว้ว่าเขาทอผ้าหมี่ของเขาให้ข้าพเจ้าจะ

ใส่ เขาบอกจริง ๆ นะ สัญญาณะ ท่านไม่ใช่ เขาไม่พอให้ นี่เป็นนักเรียนที่ไปเรียนเรื่องการทหารที่ญี่ปุ่น ซึ่งข้าพเจ้าก็อ่อนวอนขอรับรองเขาว่าอย่าดูแต่ด้านวิชาการอย่างเดียว สิ่งใดที่ดีในด้านจิตใจของเขาก็ให้ดูด้วย สิ่งใดของเราที่ดี ก็ให้พูดให้เขาได้ฟังด้วย ดูเถอะท่านญี่ปุ่นก็ไม่ไกลจากเมืองไทยเท่าไร มีภูเขาไฟ มีหิมะ เพราะฉะนั้นที่เราจะเอาวิชาการด้าน ๆ ของเขามาใช้ในเมืองไทย จะประเทศไหนก็ตามมันไม่ได้ มันต้องมีการคิดแปลง และการคิดแปลงนั้นล่ะเป็นที่ที่ทุกคนจะได้พิสูจน์ตัวเองว่าเป็นคนสามารถหรือไม่ คือสามารถที่จะคิดแปลงวิชาการของตนมาให้ความเจริญกับประเทศได้ โดยที่ประชาชนรับฟัง รับผิดชอบแล้วก็เจอด้วย

นี่เปิดงานแสดงสินค้าของซิลปาชีพ ซึ่งมิสซิส ฮาโตริ เมื่อก่อนที่แต่งงานเมื่อก่อนก็ได้ให้ทั้งหมดเลย ซิลปาชีพไม่ต้องเสียสตางค์เลย อันนี้ปลื้มที่เพื่อนชาวญี่ปุ่นได้มีการโฆษณาในหมู่เขาเอง ว่ามีคนมีเป็นกิมโนในสววยที่สุด จะว่าชาวญี่ปุ่นดีแต่เอาวยแต่ตัวไม่ได้ เขาพยายามช่วย ชั่วแต่ว่าเขามีหัวใจเหมือนกัน ถ้าเราจะให้เขาช่วยเราต้องพูดอ่อนหวานเขาชอบความอ่อนหวาน ด้วยเหตุด้วยผลไม่ใช่ซึ่งดี ซึ่งเด่นกันในด้านการค้าขาย ๆ ต้องพบกันในด้านมนุษย คน สัตว์โลก นี้ก็ญี่ปุ่นเหมือนกันซึ่งเดี๋ยวนี้ นี่เพื่อนชาวญี่ปุ่นที่เป็นคนแรกที่ยื่นมือมาช่วยข้าพเจ้า อันนี้ก็มาอวยพร มิสซิส ทากะ ที่เป็นคนเอาผ้ามัดหมี่ไปเดินเป็นแบบกิมโน ให้นางแบบของเขาเดิน เขาเป็นนักธุรกิจ ปรากฏว่าคนสนใจมาก เดี่ยวนี้ที่เพื่อนญี่ปุ่นส่งอะไรมานี้เราทักยังไม่ทันเลย ท่านจหรือไม่ว่าเพื่อนญี่ปุ่นของเรานี้มาช่วยมูลนิธิซิลปาชีพงวดนี้ ๕ ล้าน ๖ ล้าน แล้วไม่ใช่สิ่งบริษัของตัวมาให้เอาเงินไทยซื้อของไทย เขาเอาเงินตราต่างประเทศ ดอลลาร์มาจ่ายในเมืองไทย งวดหนึ่ง ครั้งหนึ่งก็ ๕ ล้านบ้าง ๙ แสนบ้าง แต่เขาส่งอยู่ตลอดเวลา เวลานี้ก็ส่งสินค้าให้เขาอยู่เรื่อย ๆ ซึ่งข้าพเจ้าถึงแม้เขาจะไม่อยู่ในนี้ก็รู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของเขา และรู้ว่าญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่ในตัวประชาชนของเขา ความหยิ่งในวัฒนธรรมประเพณีของเขา ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อตรงแล้วก็ความอดทน ถ้าเมื่อเมื่อไรเราอดทนเสียสละได้อย่างคนญี่ปุ่นเราก็คงจะเจริญเทียบเท่ากับเขาได้เหมือนกัน นี่ข้าพเจ้าดูการจัดดอกไม้แบบญี่ปุ่น ซึ่งสวยดีแต่เผชิญไปตรงปลายหน้าหนาว ก็เลยไม่ได้เห็นไม่ทันได้เห็นดอกซากุระบานพร้อมอย่างธรรมชาติ เห็นแต่บานในบางส่วน แล้วก็ตัดมาให้ดู มาบอกให้ดู แล้วก็ไปเยี่ยมโรงงานของเขาที่กิฟุ หมมประชาชนน่ารักเหลือเกินตบมือให้แล้วก็เรียกไทยแลนด์ ๆ รู้สึกว่าเป็นมิตรอย่างเต็มเปี่ยมเชียว

ก็เห็นจะจบแค่นี้ รู้สึกพอดีกับท่าน ก็ท่านนั่งนานแล้ว แล้วข้าพเจ้าก็พูดนานแล้วจนไม่มีเสียง ขอบพระคุณทุก ๆ ท่านที่ให้ความสนใจ และทำให้ข้าพเจ้าสบายใจว่าท่านรู้ว่าเงินที่ท่านบริจาคไปที่ไหนบ้าง ขอบคุณอีกครั้ง

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาศาลิตดาลัย พระราชวังดุสิต
วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๒๖

ขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านที่มาถวายพรวันเกิดครบ ๕๑ ปี ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งใจมากที่สุดทุก ๆ ปี ท่านทั้งหลายก็มาร่วมกันให้พร ให้มีกำลังจิตใจที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของเราทั้งหลาย และวันนี้หวังว่าก็คงจะไม่พุดนานเกินไป จึงเลือกยื่น เลือกยื่นเพื่อขอให้รู้สึกเมื่อย แต่จะขอให้ทุก ๆ ท่านนั่งลงและก้มตามสบาย ถ้าเมื่อนั่งง่วงเมื่อไรอยากจะไปเดินเล่นก็ตามสบาย เพราะว่าเมื่ออายุ ๕๐ ปี ก็ได้มีอะไรที่ผ่านไปเยอะ สิ่งที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นในประเทศไทย สิ่งที่เราโคกก็มีเป็นของธรรมดาของโลก ที่ต้องมีดีใจ เสียใจนั้นเป็นของธรรมดา แต่ก็ต้องแจ้งให้ทราบกันทั่วประเทศว่าเงินที่ท่านทั้งหลายได้บริจาคสมทบทุนตามพระราชอัธยาศัยก็ถือว่าเป็นมูลนิธิศิลาปาฐกิติ์ ได้นำไปทำอะไรบ้าง เกี่ยวกับเรื่องเงินทองของทุก ๆ ท่านนี่จำเป็นที่จะต้องชี้แจงให้ได้ทราบเสมอไป ก็ขอขอบพระคุณในน้ำใจไมตรีจิตของทุกท่าน ขอเชิญท่านนั่งลงเดชะตามสบายอย่างที่ท่านจะคะ

เรื่องที่จะพูดในวันนี้ ได้กำลังใจมาจากกระทรวงการต่างประเทศของเราที่ก่อนวันเกิดของข้าพเจ้าน้อยหนึ่ง กระทรวงการต่างประเทศได้ส่งซีร็อกซ์ข้อความหนังสือพิมพ์ต่างประเทศทั้งหลายที่ลงเกี่ยวกับประเทศไทย เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเกี่ยวกับครอบครัวของเรา เมื่อได้อ่านแล้วบังเกิดความปีติโสมนัสเหลือเกิน คิดว่าคนเรานี้ถ้าเมื่อรักชาติที่มุ่งมั่นที่จะดำรงความกตัญญู กตเวทิต่อชาติบ้านเมือง ต่อแผ่นดิน นั่นแหละเป็นของดี เป็นของยั่งยืนนาน แม้ร่างกายจะชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา แต่ความปรารถนาดีที่มีต่อคนส่วนรวม และต่อประเทศชาติมันจะดำรงอยู่ ดังจะปรากฏในตอนท้ายของการแสดงภาพต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ต่างประเทศที่กระทรวงการต่างประเทศส่งมาเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เขากล่าวเป็นเชิงฉงนใจว่า แปลกจริง ทำไมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของประเทศไทยและประชาชนไทยจึงมีความสัมพันธ์ ความรักกัน เขาใช้ว่าความรักที่ยาวนานตลอดไม่มีเสื่อมคลาย และเขาได้มาตามเสด็จ ดูทุกหนทุกแห่ง เขายกมือไม่มีที่ไหนในโลกอย่างนี้ แต่ข้าพเจ้าคิดว่า ข้าพเจ้าสามารถจะเล่าอธิบายความจงนงสยของเขาให้ทราบได้ว่า เหตุใดคำว่าพระมหากษัตริย์จึงเป็นที่ซาบซึ้งตรึงใจของปวงประชาชน และเหตุใดคำว่าประชาชนจึงเป็นคำที่อบอุ่นปราศจากโทษปราศจากภัยสำหรับสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานนี้ ตอนแรกจะขอให้ชมภาพตั้ง แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอนันตมหาดลตั้งแต่ทรงพระเยาว์ อยู่ด้วยกันที่ห้องที่ลิตเซอร์แลนด์ เพราะทุกคนก็จะทราบที่ทุกพระองค์เสียพระบรมชนกหรือพระบิดาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์นี้ทรงจำความไม่ได้ด้วยซ้ำที่เสียพระบรมชนกก็มีแต่ความรักของพระบรมราชชนนี ที่ท่านบำรุงพระองค์มาตลอด และบั้นพระองค์ให้เป็นพระมหากษัตริย์อย่างที่มีหนังสือพิมพ์ต่างประเทศฉงน เป็นพระมหากษัตริย์ตามหนังสือพิมพ์ต่างประเทศว่า ที่ละทุกอย่างเพื่อปวงประชาราษฎร์ ใช้คำว่า "dedicated" และที่ "sacrifice" นั้นหมายความว่าสละทุกอย่างโดยไม่ต้องการอะไรตอบแทนจากปวงประชาราษฎร์เลย ก็เพราะว่าความกตัญญูกตเวทิต่ที่ทั้งสองฝ่ายมุ่งมีต่อแผ่นดินที่ตัวยืนอยู่ได้นี้ ทุกคนในที่นี้คงไม่มีใครหาหนทางที่จะปฏิเสธความกตัญญูกตเวทิต่ได้ว่าเป็นธรรมดาของคนที่ดี คนที่ประเสริฐที่สุดในโลก แยกสัตว์เดรัจฉานของโลกให้ต่างไปจากคนซึ่งเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐ เมื่อตอนพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลยังทรงเสด็จอยู่ พระชนมายุ ๙ พรรษา ทางรัฐสภาขอรับรองให้ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ สมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ ก็ทรงเห็นว่าเราอยู่บนแผ่นดินไทย สิ่งใดที่จะทำให้ได้แก่แผ่นดิน ก็ต้องทำ ก็พระราชทานพระราชโอรสองค์ใหญ่เพื่อขึ้นเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของปวงประชาชนไทย และเมื่อพระชนมายุ ๒๐ เสด็จกลับมานิวัติพระนคร พ่อของข้าพเจ้า ขณะนั้นเป็นแค่หม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร สำเร็จมาจากฝรั่งเศส สำเร็จมานานตั้งแต่ท่านอายุ ๓๐ จากโรงเรียนนายร้อย "แรนส์ซี" และ "เอคอลลเคอแกร์" ซึ่งเป็นโรงเรียนเสนาธิการ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล โปรดเกล้าฯ ให้พ่อของข้าพเจ้าเข้าเฝ้าฯ เพื่อถวายสอนวิชาการทหาร โดยรับสั่งว่าเราเป็นจอมทัพ ถ้าจะไม่รู้เกี่ยวกับกิจการของทหารนี่ไม่ได้ การที่เป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้วเป็นจอมทัพ จะต้องรู้ทุกสิ่งทุกอย่างสาขา แม้แต่อย่างละเล็กละน้อยก็ดี ตกหลังพ่อไปสอนวิชาการทหารตามแผนใหม่ของสมัยนั้น และพระองค์เจ้าอลองกุญ เจ้านายอีกพระองค์ ไปสอนประวัติของกองทัพไทย ตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์เริ่มจนกระทั่งจบลงเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองเป็นภาษาไทย ส่วนพ่อนั้นกราบบังคมทูลเป็นภาษาฝรั่งเศส ทรงศึกษาอาทิตย์ละ ๒ ชั่วโมงในเรื่องกิจการทหาร และก็รับสั่งพ่อเล่าว่า มีความรู้สึกทึ่งทึ่งหน้าหน้าที่เป็นของสำคัญอย่างยิ่งสำหรับพระองค์ทั้งชีวิตจิตใจของท่าน หน้าทีพระมหากษัตริย์นี้สำคัญที่สุด พ่อรับสั่งว่าทรงเป็นห่วงเหลือเกินว่ารายได้ของ

ประชาชนไทยต่อหัวยังต่ำมากสำหรับความคิดของพระองค์ท่าน พระองค์ไม่มีความพอพระทัยที่ว่ารายได้ของประชาชนที่เสด็จฯ ไปเยี่ยม และรับสั่งถามแทบทุกคนว่าแต่ละคนมีรายได้เท่าไร ก็กังวลพระทัยเรื่องนี้ มีพระราชประสงค์ที่จะดึงประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านจิตใจซึ่งเจริญอยู่แล้ว และทางด้านวิทยาการสมัยใหม่ด้วย พอรับสั่งว่า มีความรู้สึกทราบดีว่า ทรงอ่อนโยน อ่อนหวาน นุ่มนวลแต่เฉียบขาด หมายถึงมีพระราชประสงค์อย่างใดจะต้องให้ได้ดังที่ทรงตั้งพระทัย มีความมุ่งมั่นที่เด็ดเดี่ยว และพอรับสั่งว่า ในพระเนตรนั้นนะเศร้านั้นรูป แต่พระองค์จริงนี้ พระเนตรดำใหญ่ ประกอบไปด้วยแววมุ่งมั่น มีพระบรมเดชาภาพ เมื่อเสด็จสวรรคตไปกระทันหัน ข้าพเจ้าตอนนั้นอายุ ๑๓ ปีได้ร่วมทุกข์กับประชาชนส่วนมาก เพราะว่าตอนนั้นก็เป็นเพียงหม่อมราชวงศ์หญิงธรรมดา ๆ ซึ่งมีตั้งมากมาย หม่อมราชวงศ์นี้ รวมความทุกข์กับประชาชนอย่างมากมาย รู้สึกว่าชีวิตของคนไทยในขณะนั้น แทบจะเรียกว่า ชาติ หัวใจจะชาติไปทีเดียวในการสูญเสียประมุข และบัดนี้ข้าพเจ้าจึงได้เชื่อว่าที่ประชาชนแสดงความรักความจงรักภักดีให้เห็นนั้นเป็นความจริงใจทั้งสิ้น อันนี้เป็นอันหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันรับสั่งว่า เราต้องตอบแทนความรักของประชาชนด้วยการกระทำมากกว่าพูด ทำทุกอย่างอย่างที่จะบำบัดความทุกข์ของเธอ เพราะเธอเป็นหลักพึ่งพาของพระมหากษัตริย์ตลอดมา ประชาชนเป็นมิตรของพระมหากษัตริย์ มิตรนี้ในความหมายที่แท้จริงคือ ผู้ที่เอื้อเฟื้ออย่างกว้างขวาง คอยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลืออย่างลึกซึ้งกว้างขวาง และพระมหากษัตริย์ก็ไม่เป็นภัยแก่ประชาชน อันนี้ให้เห็นถึงตอนที่สวรรคตแล้วก็ประชาชนนับไม่ถ้วนได้แสดงความร่วมทุกข์ด้วยกัน ทุกคนมีใบหน้าองน้ำตาพุ่งสายตามาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งขณะนั้นพระชนม์มเพียง ๑๘ พรรษา แล้วก็พุ่งความหวังและความรัก ความเห็นใจเวทนา มิใช่จะเสียใจว่าเสด็จแล้วประชาชนจะใจว่าจะไม่เชื่อ จึงมีความแน่วแน่มั่นคงในพระมหากษัตริย์พระองค์ต่อไปของเขา ซึ่งประชาชนไม่ได้เคยเปลี่ยนแปลง ตลอดระยะเวลาเกือบ ๔๐ ปี ไม่เคยได้เปลี่ยนแปลงไปเลย เราซึ่งตามหนังสือพิมพ์ต่างประเทศพูดเป็นครั้งคราวที่ยิ่งใหญ่ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน ท่านทั้งหลายจะดูในภาพนั้นจะเห็นเองว่า ถ้าแม้ใครจ้วงทำร้ายพระองค์ก็อาจจะทำได้ แต่เขาคงจะไม่นิรโรคหันไปจากเงื้อมมือประชาชนได้ และพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทเป็นที่อัญเชิญพระบรมศพของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ซึ่งชาวไทยสมัยนั้นเรียกว่า พระปิยมหาราชองค์น้อย พระองค์ซึ่งตั้งพระทัยทุกอย่างที่จะกระทำเพื่อบ้านเมือง ต่อมาก็คมีการบรมราชาภิเษก แล้วก็แต่งงาน เริ่มต้นครอบครัวใหม่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้รับสั่งว่า ถ้าไม่มีความรัก ความเมตตาของประชาชนคอยเกื้อหนุนแล้วจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ทั้งพระองค์เอง ทั้งข้าพเจ้า และลูกที่เกิดมา เกิดมาในแวดวงความรัก ความดูแลของประชาชน ทรงย้ำว่า ลูกที่นี้จะต้องถือตามพ่อแม่ มีความตัญญูคุณเดวดีต่อชาติบ้านเมือง เมื่อทรงพระผนวช ประชาชนก็แสดงความชื่นชมยินดี และพระอุปัชฌาย์ก็สอนถึงว่าทศพิธราชธรรม ๑๐ ข้อ คือหน้าที่ของพระมหากษัตริย์โดยตรง การให้โดยไม่หวังการตอบแทน และการวางพระองค์ให้ซื่อสัตย์ซื่อตรง ไม่ใช่อำนาจลาสนาบารมีข่มขู่หรือว่าเบียดเบียนผู้น้อยเป็นอันขาด และสมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ ซึ่งเป็นทุกอย่างขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพราะทรงเป็นทั้งพ่อทั้งแม่ ทรงพร่ำสอนกันมาจนท่านทั้งหลายได้เห็นพระจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้แล้วว่าเป็นอย่างไร ก็เนื่องด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ เมื่อลูกสิรินธรอายุได้ ๖ เดือน เพิ่งจะหย่านมเพราะข้าพเจ้าให้นมเอง เพิ่งจะหย่านมก็ออกไป รัฐบาลได้เชิญเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรที่ภาคอีสาน ท่านทั้งหลายได้เห็นแล้วว่าประชาชนมากเพียงใด ความรักที่ไม่จืดจาง ทุกอย่างที่ดีที่เรามี เราพร้อมที่จะถวาย พระที่ดีก็ทรงได้จากประชาชนทั้งนั้น ปลดจากคอเพราะว่าขอให้ทรงปลอดภัย พระองค์มีภัยมากกว่า กระผมไม่เป็นไร ขอให้ท่านปลอดภัยแล้วเป็นพอ พระเจ้าอยู่หัวทรงปราบปลื้มพระราชหฤทัย และก็ทรงบันทึกภาพไว้ด้วยพระองค์เอง จะเห็นได้ถึงดวงตาและหน้าที่พุ่งมาในจุดเดียวกัน ซึ่งตราบดีแล้วที่เมืองไทยมองไปในจุดเดียวกันด้วยความสามัคคีกลมเกลียว เมืองไทยก็คงดำรงความเป็นไทยอยู่ได้โดยที่ล้มความขัดข้องหมองใจนิด ๆ หน่อย ๆ ที่มีต่อกัน เป็นเรื่องของโลกของมนุษย์เรา

๓๐ ปีผ่านไป ราษฎรมีแต่ให้พระองค์ มีถวายหมอน ถวายเสื้อ ถวายข้าวเหนียว ถวายแจ่ว เวลาจะเสด็จขึ้นรถไฟ ราษฎรก็ถวายข้าวเหนียวกับแจ่วเอาไว้ไปกินกลางทางนะ แล้วก็พระพร้าวจะไรทุกอย่างแม้แต่สัตว์ของที่เรามีเขาให้ อันนี้ลืมนอกกับท่านไปว่าหนังสือพิมพ์ต่างประเทศลงว่า อย่าให้เรามองคนไทยว่าเป็นประเภทที่เรียกว่า ผู้ที่ยากจน ยากไร้ ความจริงคนไทยนี้ทั่วโลกเขาจัดให้อยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนาคือด้อยนิด ๆ และก็กำลังพัฒนาตนขึ้น แต่นักหนังสือพิมพ์อเมริกันพูดว่า เมื่อมาดูคนไทยแล้วเราพูดไม่ได้ว่าเขาเป็นคนยากไร้ เราต้องพูดว่าเขาเป็นคนที่มีสิ่งที่ผิดแปลกไปจากเราทั้งหลายนั่นคือ เมตตากรุณา คนไทยมีเต็มเปี่ยมโดยเฉพาะไทยแท้ที่อยู่ห่างไกลนั้น คือว่ายังไม่มียาที่เข้ายวณมาจากต่างประเทศมากเกินไถ่ ก็ยังยึดมั่นอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด ถือว่าการให้เป็นของที่ดีที่สุด ที่เรียกว่า "จาคะ" ให้ด้วยเจตนาที่จะให้คนที่เราให้มีสุขขึ้นเท่านั้นเอง และเจตนานี้นั้นกลับมาเป็นสมัยใหม่มากเมื่อโลกเราขณะนี้ขาดน้ำมัน ขาดพลังงาน ที่จะต้องรบราฆ่าฟันแย่งแหล่งน้ำมันกัน และหนังสือพิมพ์ต่างประเทศพูดว่าคนไทยนี้แปลกอย่างว่าเราไม่หลงติดอยู่ในความบ้าคลั่งของวัตถุที่สมัยใหม่ก้าวหน้าทั้งหลาย เขาไม่รังเกียจสิ่งทันสมัยใหม่แต่เขาไม่ caught up in the mad scramble, scramble นี้มีพริบเดียวคนละหมอบคนละหมับเหยียบหัวกันไป เพื่อจะเอาความร่ำรวยความยิ่งใหญ่โดยไม่นึกถึงเกียรติ

ยศของความเป็นมนุษย์ของสัตว์โลกประเสริฐที่สุด เขาบอกคนไทยมีคุณสมบัติพิเศษไม่ caught up in the mad scramble to get ahead at all costs แปลว่า จะเหยียบหัวจะฆ่าฟันใครช่าง ฉันจะต้องรวย ๆ ๆ เขา อันนี้เป็นคุณสมบัติที่ข้าพเจ้าคิดว่าทุกคนต้องภาคภูมิใจและพยายามรักษาเอาไว้เพราะหนังสือพิมพ์ที่สหรัฐอเมริกาบอกว่าคุณสมบัติอันนี้แหละที่ทำให้คนไทยอยู่ยืนยงจนถึงทุกวันนี้ ไม่เคยเป็นอาณานิคมของชาติไหนเลย แล้วก็ยังคงสง่างามอย่างสง่า ถึงแม้ว่าจะเป็นประเทศที่ด่านหน้า เขาใช้คำว่า front line nation แต่คนไทยก็หัวเราะได้ ยิ่งดำรงอยู่ในความสงบสุขได้ เขากถามว่าเพราะอะไรนะถึงเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็ตอบว่าคนไทยเรานี้เคยต่อการให้ มีปิติสูงมีความสุขสูงที่ได้ให้ แบ่งความสุขให้กับคนอื่นเพื่อนร่วมชาติทั่วโลก หนังสือพิมพ์นั้นได้กล่าวต่อไปว่าประเทศไทยได้สร้างชื่อเสียงก้องโลกเมื่อได้เปิดเขตแดนให้แก่ผู้อพยพลี้ภัยมากมายก่ายกองให้เข้ามาในผืนแผ่นดินอาณาเขตของประเทศไทยทำให้ประเทศไทยได้รับเชิญชื่อเสียงก้องโลกเขาใช้คำว่าอย่างนั้น ก็อีกเหตุผลคุณสมบัติอันนี้ขอให้ท่านทั้งหลาย ผู้ใดมุ่งที่จะรักษาความกตัญญูตต่อแผ่นดินจงช่วยกันรักษาไว้เพราะคุณสมบัตินี้ได้ช่วยให้เราอยู่ตลอดรอดฝั่ง เห็นจะไม่ต้องกลัวกรรมที่ว่า ตัวอย่างของประเทศที่ล่มจมไปนั้นก็มีที่ประเทศต่อน้ำต่อตาเราอาจจะเป็นเพราะขาดคุณสมบัติเหล่านี้ ความกตัญญูตต่อเวทนี้ หมายถึงมุ่งมั่นที่จะเสียสละ ให้ทุกอย่างแก่แผ่นดิน ไม่มีใครเลยพูดได้ว่าอาจหาญอย่างพูดได้อย่างอวดดีหงงว่า เราอยู่ของเราได้ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยใคร ไม่มีใครมีบุญคุณต่อเรา ถ้าใครมีความทรนงอาจหาญนี้จะพูดได้อย่างนั้น ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะอยู่ที่ไหน ประเทศไหนแห่งไหนก็ตาม ให้เขาหาญพูดมาซิ ว่าทุกอย่างก้าวของเราบนพื้นดินไม่ได้เกิดขึ้นไปขึ้นมาด้วยอุปการคุณของท่านผู้มีพระคุณทั้งหลายของเขา บนพื้นดินที่เราเหยียบลงไปนั้นเกิดขึ้นได้มันคงได้ด้วยอุปการคุณของท่านผู้มีพระคุณทั้งหลายทั้งสิ้นที่ทับถมกันอยู่ ไม่มีตารางนิ้วไหนที่จะว่าง แม้จะพูดลงไปสมัยก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียงอะไรก็ตาม ลึกลงไปเท่าไร ก็มีประจักษ์พยานถึงผู้ที่ค้นคว้าสร้างสรรคสังคัมของเราให้ค่อย ๆ ดีขึ้น ๆ ไม่มีใครที่เกิดมาแล้วโดยไม่มีความช่วยเหลือของท่านผู้มีพระคุณทั้งหลายจนเกิดขึ้นมาเป็นอัจฉริยะขึ้นมา ตรัสรู้ขึ้นมาเองโดยที่ไม่ได้ทำกันมาโดยติดต่อกันมาหลายชั่วชีวิตคน เมื่อตอนที่ประจวบรัช ราชกรก็แสดงความรักห่วงใย ข้าพเจ้าไม่ทราบหรอก ต่อเมื่อไปตามต่างจังหวัด เพราะว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นห่วงราชกรให้นำหน่วยแพทย์ แพทย์ทั้งหลายที่ท่านเสียสละ ยอมละงานที่ท่าสวนตัวไปทำถวาย ดูแลราชกรที่เจ็บไข้ ราชกรกลับลุกขึ้นถวายเงินได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งข้าพเจ้าได้ฝากพลเอกอาทิตย์มาให้ และอันนี้ที่เลือกมานี้ให้เห็นว่าคือข้าพเจ้าได้ขอให้เขาแต่งเพลงโดยใจความข้าพเจ้าเป็นผู้คิดเอง คำว่าเพลง "ด้วยกัน" หมายความว่า ลูกที่รอดโตมาได้ สมเด็จพระเทพรัตนฯ และกสิมเด็จพระเทพรัตนฯ เมื่อแต่งงาน และเมื่อรุ่นสาว มาจนกระทั่งแก่ จนเดี๋ยวนี้ขอท่านกรุณาฉายสไลด์ต่อ และเปิดเพลงด้วยกัน หมายถึง ความรักของราชกรที่มีต่อพระมหากษัตริย์ ความรักของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อราชกรไทย ทุกข์ก็ทุกข์ด้วยกัน สุขก็สุขด้วยกัน

นี่เป็นจุฬารณณ์ ซึ่งเขาได้ปกป้องมาตั้งแต่ยังเพิ่งเกิดมา ปกป้องมาตลอดจนกระทั่งโตเป็นสาวด้วยความปลอศภัย เพราะฉะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า ลูกต้องออกไป ออกไปช่วยประชาชน ถ้าลูกรักพ่อแม่ (เปิดสไลด์ไปเรื่อย) แสดงถึงความรักของประชาชนที่ปกป้องให้รอดจากอันตรายทั้งหลาย ตอนทางเปลี่ยนนี้ หมายถึงตอนที่รัชกาลที่ ๘ สวรรคต และตอนที่ทรงผจญกับระเบิดที่ยะลาหรือใด ๆ ก็ตาม ราชกรแสดงเต็มที่ว่าจะตายด้วยกัน จะด้วยกันทุกอย่าง

นี่หลวงปู่ ๆ ทุก ๆ พระองค์ที่รับสั่งว่า หลวงปู่กล่าวไว้ว่า ไปเถระมหาบพิตรราชกรไม่เป็นภัยแก่พระมหากษัตริย์

นี่เป็นภาพที่แสดงให้เห็นว่าทรงเอาลูก ๆ ออกไปทำงาน ข้าพเจ้าขอเรียกว่าลูกแก้ว และลูกขวัญ เพราะสิรินธรนี้ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าพระอุปัชฌาย์ได้ตั้งชื่อ และท่านบอกมาให้เรียกว่า "ลูกแก้ว" เพราะต่อไปจะเป็นรัตนาริของเมืองไทยจากรูปที่ให้เห็นจะเห็นว่า ประชาชนได้ให้ความสนับสนุนตลอดมา จึงตัดสินใจพระทัยว่าการที่จะเสด็จฯ ไปไหน ๆ แล้วก็แจกผ้าห่ม แจกเสื้อผ้า นั้นเป็นการดมมหาสมุทร อย่างไร ๆ ก็ช่วยไม่ได้ ทางที่ดิรับสั่งว่า ต้องลงไปพูดคุยกับเขา เรียนว่า ความทุกข์ของเขาอยู่ที่ไหน เพราะเหตุใดจึงอดอยาก เหตุใดข้าวจึงไม่ไฉน ไรถึงไม่ไฉน ตั้งแต่นั้นก็ทรงเริ่มทรงศึกษาแผนที่ ได้กรมแผนที่ กรมชลประทานช่วยอยู่ตลอดเวลา ได้รัฐบาลที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูลพระองค์ตลอดเวลา เพื่อที่จะได้ทรงตอบแทนบุญคุณประชาชนสักทีหนึ่ง แต่ท่านก็ยังเห็นอยู่ดี ผัก มะพร้าว และพระที่เขาเห็นวาทที่สุดของเขา

(ฉายสไลด์ไปเรื่อย ๆ) นี่เห็นการให้เงินใหม่ขนาดช่อมวัดพระแก้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้สิรินธรเป็นผู้ซ่อม ไม่ค่อยต้องอาศัยเงินรัฐบาลเท่าไรเลย ส่วนมากประชาชนคนไทยเป็นผู้ซ่อมวัดพระแก้วทั้งดงามเอง ทำบุญด้วยกัน มีประเทศไหนบ้างในโลกที่ประชาชนลุกขึ้นหยั่งเงินมาให้ประมุขของประเทศรับจนกระทั่งหลังแข็งไปหมด มีที่ไหน ใครไปหามาเถอะ ตอนนั้นพอดีช่างภาพหนังสือพิมพ์ฝรั่งมาพอดี ก็บอกเขาว่าให้ดูแววดตาและสิ่งของที่เขาให้ นั่นคือเงินนะ เขาก็บอกว่าจริงด้วย ไม่มีภาพไหนอย่างนี้อีกแล้วในโลก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสอนข้าพเจ้าและลูก ๆ ว่าคนไทยเขาถือตัวออก และการที่เอาศิระมาราบที่เท้า แล้วก็ที่เอาผมอย่าง

ผู้หญิงที่แม่ฮ่องสอนเขาผมมาเช็ดที่รองเท้านี้ เป็นเกียรติสูงสุดแล้ว เราต้องรักษาเกียรตินี้ด้วยชีวิตของเรา เราต้องซื้อตรงต่อหน้าที่ เราต้องมีความกล้าหาญที่จะพาดฟันอุปสรรคใด ๆ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน

ควายตัวนี้ราษฎรที่ภาคอีสานงุงมาให้ข้าพเจ้า เพราะว่าเขาอธิษฐานว่าขอให้องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฟื้นกลับมาเป็นร่วมพิธีร่วมไหว ร้องนม ร้องไห้ บอกว่าทุกข์หลาย ก็ทราบดี เพราะว่าข้าพเจ้าก็เคยมีทุกข์หัวใจแทบขาดไปแล้วเมื่อรัชกาลที่ ๘ สวรรคต เข้าใจเขาดี คำว่าทุกข์หลายนี้ นึกว่าเงินในวันพระ ขอให้ทรงหายประชวร เมื่อเร็ว ๆ นี้เองที่จังหวัดอุบล คูสีหน้าที่ยิ้มลิ ใครบ้างหยิบเงินให้แล้วยิ้มอย่างนี้ เบิกบาน ธรรมดาการให้เงินก็เท่ากับเราเสียไปเสียไปตั้ง ๒๐ บาท ๕๐ บาท ๖๐ บาท ๑๐๐ บาท เป็นของมากสำหรับเขาละ ข้าพเจ้าทราบดี ข้าคนแก่ ๆ รุ่นผู้ใหญ่ อากูโส รุ่นข้าพเจ้า ยังทำให้หนุ่มสาวนี้ดูเป็นการให้มรดกที่ล้ำค่า การให้ ให้ด้วยหัวใจน้ำใจ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของคนไทย

อันนี้เป็นภาคเหนือ สาเหตุที่ทรงสนพระทัยภาคเหนือเพราะว่าทุกครั้งไปเผาศพเสนาทหารของชาติทั้งหลาย ทรงทุกข์โหม่นทุกครั้ง ไม่ใช่เป็นพระราชพิธีที่เสด็จ เป็นพิธีเป็นปี ๆ หาใช่เช่นนั้น และก็ทรงทราบว่าไหน ๆ ก็ทรงมีพระดำเนียงที่ทุ่งพิงค์ ตั้งแต่เมื่อ พ.ศ. ที่พระเจ้าเฟรดเดอริกมา ลูก ๆ ยังเล็กอยู่มาก สมัยที่จอมพลสฤษดิ์ถวายที่ แล้วทรัพย์สินพระมหากษัตริย์สร้างพระตำหนักทุ่งพิงค์เพื่อว่าสำหรับรับแขกเมือง แล้วก็ได้รับแขกเมืองทุกราย เพื่อไปดูภาคอื่นของประเทศไทยว่าสวยงามมีชื่อเสียงภาคกลาง และทรงทราบดี หลังจากรับสั่งกับชาวเขาวาเหตุใจเขาถึงปลุกผืน เพราะว่าการปลุกผืนเขาเคยมาตั้งแต่ปู่ย่าตายายและเป็นผลผลิตอย่างเดียวกับคนมารับถึงที่บ้าน เป็นสินค้าที่คนถ่อถึงที่บ้านมารับ บางครั้งก็มาด้วยรถยนต์ บางครั้งก็มาด้วย ฮ. ด้วยเข้าไป เหตุฉะนั้นเขาจึงได้คิดว่าเป็นทางหากินเขา ต่อเมื่อเขาทราบว่าผืนพอไปเข้าเครื่องโรงงานอะไรอย่างแล้ว กลายเป็นผงขาวที่ลดคุณสมบัติของคนให้เท่ากับสัตว์เดรัจฉาน มีแต่ความโหดร้าย มีแต่ความโสมมสกปรกต่าง ๆ นั้นแหละ ชาวเขาจึงได้บอกว่า พวกเขาจะไม่ปลุกผืนอีก นอกจากจำเป็นจะอดตายเท่านั้นเอง ขอให้ทรงคิดหาอะไรให้ทำแทน เพราะพวกเขาเองก็ไม่ว่าจะปลุกอะไรแทน ถ้าทรงแนะนำเขายินดี แต่บางครั้งสิ่งที่เราแนะนำไปก็ไม่ได้ผลทันที เพราะอย่างบางครั้งเราให้ปลุกผืนบางชนิด พอเขาเขาเอาลงไปถึงตลาดข้างล่าง ข้างล่างเขาสดกว่าดีกว่า ชาวเขาซึ่งเดินเป็นวัน ๆ ลงไปก็แยเหมือนกัน เพราะฉะนั้นจึงมีพระราชดำริให้ปลุกพืชเมืองหนาว ที่ระหว่างหน้าหนาว เมืองหนาวเขาไม่สามารถผลิตได้ จะเป็นดอกไม้ที่สวยงามก็ตาม จะเป็นต้นไม้ผลไม้ที่เมืองหนาวปลูกได้งามในฤดูใบไม้ผลิ หน้าร้อนก็ทรงให้ชาวเขาทำ และก็ได้รับความร่วมมือจากสถานทูตต่าง ๆ มากมาย เพื่อนของไทยเรา เช่น สถานทูตอเมริกัน สถานทูตญี่ปุ่น แทบว่าหลายสถานทูต ทางใต้หนักก็ส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยในการเกษตรกรรม กลสิกรรม ทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ และรัฐบาลของเราช่วยเหลือมาก เพราะว่าได้ถวายราชยานพานะ เฮลิคอปเตอร์ แทนที่จะต้องทรงเดินเป็นวัน ๆ อย่างชาวเขา ก็ได้เฮลิคอปเตอร์ ได้รับความสะดวกสบายทุกอย่างไปสูชาวเขา แล้วก็ทรงพระดำเนิน ดูต้นสักหนานบางว่าดินที่จัดไปหมด แล้วเพราะปลุกผืนกันนานนี้ ผืนนี้เขาก็กินอาหารในดินหมด ทำให้ดินจืดหมด ควรจะปรับปรุงดินอย่างไร ในเวลาเดียวกันก็ทรงเอาครอบครัวไปด้วย สอนให้รู้จักเข้ากับทุก ๆ เผ่าที่อาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินไทยที่สงบร่มเย็น มีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มหาวิทยาลัยเกษตร มามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลาย ๆ มหาวิทยาลัยช่วยกันไปทดลอง เพื่อที่จะไปแก้ปัญหาเรื่องผืน แต่ของเหล่านี้เขาเนรมิตไม่ได้ต้องคอยทำคอยไป จะให้ทำวันนี้ แล้วอีกเดือนหนึ่งให้สำเร็จนั้นไม่ได้ นี่ลูกท้อ และดอกไม้เมืองหนาว ซึ่งชาวเขาจะเก็บเมล็ดเอาไว้ แล้วใส่ห่อ แล้วส่งไปขายด้วยราคาถูก และผลไม้อื่น ๆ ซึ่งท่านก็คงจะทราบ บางอย่างก็ล้มเหลว ไม่ออกมาก็ บางอย่างก็ออกมาก็ แต่คุณหลานนี้ได้รับคำชมจากต่างประเทศ ว่าไม่เคยเห็นคุณหลานที่ไหงงามเท่าที่พระตำหนักทุ่งพิงค์ คิดว่าความสูง และอุณหภูมิกำลังเหมาะ ศาสตราจารย์ต่างประเทศ บอกว่าที่ราบสูงของไทยนี้มีขนาดมากถึงแม้ว่าป่าจะโดนตัดไปแล้วก็ยังมีขนาดดี เพราะว่ามีอุณหภูมิที่เย็นเหมือนฤดูใบไม้ผลิ แต่มีแสงอาทิตย์ที่ยาวนานกว่าต่างประเทศเขาทำให้งาม เมื่อก็มีทุ่งข้าวบาร์เลย์ ข้าวสาลีปลี้มที่สุด ที่ข้าวสาลีกำลังออกรวงสีทองทั้งหมด เป็นสถานทดลองของกรมการเกษตร โดยความร่วมมือของอาจารย์ทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แต่ต้องใช้เท้าเดินให้มากหน่อย ๕๐ ก็ ๕๐ เกอจะต้องวิ่งให้เยอะ ๆ เพื่อให้เดินเขาตามท่านไหว

อันนี้เป็นฝีมือทอของชาวเขา และก็สิรินธร ที่ไปบอกชาวเขาว่าแม่หลวงชอบพ้อนรำมาก พอข้าพเจ้าลงจากรถ เขาก็งุงมือจับมาพ้อนรำเลย อย่างที่เล่าเมื่อปีที่แล้วก็เล่าแล้ว พวกเหล่านี้เขามีความรักที่จะเป็นไทย เพราะว่าเขาเห็นได้ว่าเขาเองไทยมาโบก ที่นี้หน้าที่ของเราคือการสอนให้ชาวเขาปลุกสิ่งที่จะเลี้ยงเขากินได้ตลอดจนที่อยู่อาศัยของเขา สอนเขาว่าใช้วัสดุในท้องที่นี้กลับแก้และอยู่ได้สบาย อันนี้เป็นบ้านไม้ของหม่อมเจ้าภคเดช ซึ่งหม่อมก่าลังก่าลังใจทำงานเพื่อชาวเขา นี้ข้าพเจ้าขึ้นไปเยี่ยมบ้านท่าน นี้ภายในบ้านซึ่งราคาไม่เท่าไรเลย เป็นหมื่นเท่านั้นเอง เตาผิง ที่แขวนถ้วยชามเป็นไม้สนที่บนเขาไม่ได้แอบลักลอบตัด ที่เขาจะต้องตัดอยู่แล้วสำหรับการทดลอง และอย่างมานี่ก็เป็นฝีมือชาวบ้านทอได้ นี่ยากให้ชาวเขาชาวบ้านของเรามีบ้านอยู่ที่สบายอย่างนี้ และใช้ของท้องที่ ซึ่งพระมหากษัตริย์แล้วก็เจ้าต่างประเทศบอกว่าเป็นที่สุดเลย นี่นักหนังสือพิมพ์ต่างประเทศที่เขามีเมตตาจิตตามไปด้วยทุกหนทุก

แห่ง แบกก้องวังขึ้นลงตามคอยถ่าย เขาเป็นคนหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ต่างประเทศคลั่งถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และคนไทย และเมืองไทย ต้องเสด็จเข้าไปนั่งในบ้านอย่างนั้น แล้วมีสิรินธรเป็นเลขาจดทุกอย่าง เพราะต้องทงทราบบว่าที่เขาลังนี้ น้ำต้นน้ำ มันอยู่ตรงไหน เดินกี่วัน และกึ่งทรงโน้ตไว้ และด้วยความช่วยเหลือของกรมแผนที่กับชลประทาน ก็ทรงช่วยสร้างฝาย สร้างอ่างเก็บน้ำให้ แก่ราษฎรได้ และหน่วยแพทย์รับสั่งว่าไม่ใช่แต่ว่าสักแต่ไปรักษาเฉย ๆ นะ กองราชเลขาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะต้องเก็บประวัติเพราะการที่ ปล่อยให้หัวหน้าของครอบครัวตายนี้ เด็กกำพร้าที่เกิดขึ้นนี้เป็นภาระของแผ่นดิน เกี่ยวกับทางด้านจิตใจเป็นโรคหัวใจ เป็นวัณโรค หรือ เป็นมะเร็ง โรคที่ร้ายแรงทางกองราชเลขาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะถ่ายรูปไว้หมด ติดอัลบั้มพร้อมด้วยประวัติอย่างละเอียด รายได้ของเขาได้เท่าไร ก่อนเขาเจ็บ รวมกันแล้วทั้งครอบครัวหาได้เท่าไรพอไหม ถ้าไม่พอแล้ว ก็ตอนนั้นทรงเอาพระราชทรัพย์ท่านออกไปก่อน และเงินทรัพย์สินฯ แจกให้กับภรรยาเขาสามี่เขา เพราะทงทราบบว่าเขาต้องหากินทุกวัน ถ้าเมื่อเขาไปนอนเจ็บอยู่ที่นี่ อะไรจะเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นทรง มีทุนให้ก้อนหนึ่ง และมีหม่อมราชวงศ์หญิงฉัตรแก้วเป็นหัวหน้าใหญ่ ซึ่งเปี่ยมไปด้วยความเมตตาและขยันขันแข็ง สมกับที่ได้เกิดใน พระบรมราชวงศ์ หม่อมราชวงศ์หญิงฉัตรแก้วเป็นหัวหน้าใหญ่ทางแผนกคนเจ็บ จะเก็บอัลบั้ม เก็บประวัติของคนที่เจ็บแสนสาหัสไว้ไม่มี ขาดหายเลย ข้าพเจ้าทราบบเพราะว่าประชาชนที่เจ็บจะมานหา ไม่ได้ขอเงินเพิ่มมาบอกว่า ฉันหายแล้วจะสบายแล้ว ชอบใจมาก พ่อคุณ แม่คุณ หายแล้ว สบายแล้ว อันนี้ทำให้ทราบบว่าหม่อมราชวงศ์หญิงฉัตรแก้ว และคณะ กสร. กองราชเลขาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ปฏิบัติงานอย่าง เคร่งครัด ซึ่งต้องใช้กำลังกายกำลังใจ ต้องเหน็ดเหนื่อยต้องไม่มีวันเสาร์ ไม่มีวันอาทิตย์ ต้องนั่งติดอัลบั้ม แล้วก็อย่างเป็นวัณโรคนี้หาย ช้ำ หม่อมราชวงศ์หญิงฉัตรแก้วจะไปเยี่ยม ให้คนผลัดกันไปเยี่ยมเพราะเขาเชื่อว่าเหอว่ารักษาตัวที่กรุงเทพฯ เขาจะกลัวมาก ไปเหมือน เป็นญาติของเขา แล้วก็ถามเขาว่าที่บ้านเป็นห่วงไหม ต้องการพบครอบครัวไหม จัดแจงให้ครอบครัว นาน ๆ ให้ครอบครัวมาเยี่ยม จุดนี้ สำคัญไม่ใช่ว่าไปถึงก็ไปรักษาแล้วผ่าน รักษาแล้วผ่าน ๆ อันนี้เราไม่สามารถที่จะมั่นใจได้ว่าสุขภาพอนามัยของคนไทยจะดีขึ้น เราต้อง รักษาให้เขาหาย ให้เขาเป็นธงชัยที่พึง ดูครอบครัวเขาได้ และก็สอนอาชีพด้วยมูลนิธิศิลปะให้เขาเขียนได้โดยไม่ต้องพึ่งใคร ดำรง ความเป็นไทย สระไอ ไม่้มลาย ท "ไท" แปลว่า เป็นอิสระเสรีแก่ตนเอง คนเราจะเป็นไทแก่ตนได้อย่างไร ถ้ายากจนข้นแค้น เต็มไปด้วยโรค ภัยเบียดเบียน จะมาพูดว่า คนไทยจะต้องใช้สิทธิเสรีภาพเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ มันพูดได้ในเมืองใหญ่ ๆ แต่ในชายแดนไกล ๆ แล้ว พอขาดอาหารร่างกายเริ่มทรุดโทรมไปทุกที สมอังกี้ดอดัน จะเป็นไทได้อย่างไร ไม่ใช่เป็นไท เขาก็เป็นทาสของความอดอยากหิว โหย เวลานั้นชาวต่างประเทศมาพูดว่า เสด็จฯ มาย่าต็อก ๆ นี้ มีทหารคุ้มกันเต็มไปหมดที่ชายแดนนี้ ทรงมีความมุ่งหมายอย่างไร จะมา สู้กับคอมมิวนิสต์หรือรับสั่งว่า ตัวฉันนะมาสู้กับความหิวโหยความอดอยาก และทหารที่ท่านว่าเยอะแยะนี่ก็เพราะเรามาในที่ที่มันไม่ ค่อยปลอดภัยนักหรือ เรามาที่ที่เขาถือว่าที่อันตราย เพราะฉะนั้นทหารเหล่านี้เขามีหน้าที่ เขาก็ต้องทำหน้าที่ ทำไมท่านไปตำหนิคนที่ เขาทำหน้าที่ของเขา นายนั้นก็เลยเจ็บกริบไปเลย นี่แสดงให้เห็นว่าทางกรมชลประทานได้เก็บน้ำไว้เพื่อให้น้ำเหล่านี้ไปเลี้ยงที่ดิน จะ เป็น ๑,๐๐๐ ไร่ บางแห่งก็เก็บได้ ๑,๐๐๐ ไร่ บางแห่งก็เก็บได้น้อยกว่า บางแห่งก็เลี้ยงได้มากกว่านั้น ข้อสำคัญ น้ำเป็นสิ่งที่สำคัญ สำหรับชีวิตคนตั้งแต่ในห้องแม่มาแล้ว ข้าพเจ้าจะขอลงว่าพลเอกเปรม นายกรัฐมนตรี ได้ถวายความช่วยเหลืออย่างมากมายที่เรียก ว่าปิดทองหลังพระโดยที่ไม่มีใครทราบบ ตอนที่ท่านเป็น ผ.บ.ทบ. ใหม่ ๆ และเป็นนายกรัฐมนตรีใหม่ ๆ เงินเดือนของท่านที่ตัวเองก็แอบมา ถวาย เพื่อที่จะได้สมทบทุนลงไป เพราะว่าทราบบว่าทรงทำงานช่วยคนมาก นายกฯ ว่าอย่างนั้น เพราะฉะนั้นอยากให้เห็นที่ท่านได้ ซึ่งเป็น สิทธิของท่านนี้ มาร่วมในการที่จะดึงคนไทยให้อยู่ดีกินดีขึ้นอย่างรวดเร็ว

หนังสือพิมพ์ต่างประเทศกล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์นี้แปลกอย่าง ไม่ชอบสร้างอะไรที่ใหญ่ ๆ โต ๆ ที่เรียกว่าจะเป็นอนุสาวรีย์เทิดพระเกียรติพระองค์ เขาใช้คำว่า monument สำหรับ impress สำหรับทำให้คนนี้ แหมตื่นตื่นว่าแท้จริง เขากล่าว ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์นี้ท่านสร้างอะไร จะเป็นเขื่อน จะเป็นโครงการเกษตรเกี่ยวกับการผสมพันธุ์สัตว์ให้กับราษฎรหรือ อะไรก็ตาม จะเป็นสิ่งเล็กๆ แต่ปฏิบัติได้ทันทีทันควัน โดยที่ประชาชนไม่ต้องคอยมาเป็นแรมปี เพราะว่าท่านทำอะไรทุกอย่างที่ ปฏิบัติได้ ไม่ใช่วางแผนการหรืออะไรที่ปฏิบัติไม่ได้ทันทันที อันนี้ที่แม่ฮ่องสอน รับสั่งว่า แม่ฮ่องสอนนี้มีน้ำตก ทำไมจะปล่อยให้ เป็น เมืองที่ต่างประเทศพูดว่าเป็นเมืองฝิ่นเถื่อน เป็นเมืองค้าของเถื่อน แม่ฮ่องสอน ประชาชนแม่ฮ่องสอนก็ควรที่จะเป็นที่แสดงให้เห็นว่าเป็น ทรัพยากรของชาติที่งดงามที่เป็นประโยชน์ อันนี้ที่ประทับของพระองค์ที่ทางทหาร และกรมชลประทานต้องเรียกว่า กรมชลประทานและ ทหาร กรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ได้ช่วยกันสร้าง เพื่อให้ได้ไปประทับประมาณ ๓-๔ วัน และได้เสด็จ เยี่ยมราษฎร ห้างบนเขา ทั้งที่ราบ ให้ได้ทีถ้วนจริง ๆ ไม่ต้องรับเสด็จฯ กลับที่ประทับ ที่สร้างนี้เสียเสียเกิน อยากจะเอาเป็นที่รับแขกต่างประเทศ เพราะรู้ว่าชาว ต่างประเทศจะตื่นตื่น เพราะใช้วัสดุพื้นบ้านทั้งนั้นเลย เป็นของที่ราษฎรทำทั้งนั้น นี่เป็นบ้านของแขก รับแขกที่เป็นรอบตันไม้ นั่นท่าน นายกฯ ท่านถวายเงินท่านก็เลยได้มาพักที่บ้านหลังนี้ เมื่อตามเสด็จฯ ไปดูงานที่แม่ฮ่องสอน แล้วที่อีก ๒ ห้องนั้นเป็นที่ประทับเล่นของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และข้าพเจ้า ม่านที่เห็นเป็นสีนวล ๆ นั้น เป็นไม้ไผ่ที่ประดิษฐ์กันเป็นพู่ห้อยลงมา แล้วหมอนนั้นก็เป็นที

ชาวเขาปัก แล้วก็ไม่ไผ่ที่สนามมีมือชาวบ้านทั้งนั้น จึงอยากจะขอเรียกว่าบ้านศิลปะ แต่เป็นความเก่งของนายช่างชลประทานอย่าง ยอดเยี่ยม อย่างตะเกียงที่ประดับที่เสานั้น ช่างชลประทานเอามาทำเป็นที่ใส่ไฟฟ้า สวยมากเลย ดูแล้วปลาบปล้ม และที่ชาวบ้านเขา สะพายใส่อาหาร ทางชลประทานก็มาใช้ปักเป็นแจกัน ปักดอกไม้ตามฝา

อันนี้เป็นแม่ฮ่องสอนแต่ข้างล่าง ซึ่งมีอดีตแม่ทัพสีมา คุณสีมา ซึ่งเก่งมากในทางด้านพัฒนา ได้ช่วยพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวตลอดมา และก็มี พลเอกปิ่น ซึ่งได้ช่วยร่วมในงานพัฒนาพื้นที่ราบ ทรงอยากให้ประสานกันระหว่างชาวบ้านพื้นราบกับชาวเขา จะได้ไม่บังเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ อย่างที่คนบางคนได้พูดเตือนว่า ช่วยแต่ชาวเขาและชาวพื้นราบจะเสียใจ ก็โครงการแม่ฮ่องสอน เป็น โครงการแรกที่ประสานระหว่างชาวเขากับชาวพื้นราบ เพราะบนเขาเรากพัฒนา แต่ที่นี้เป็นเขา อันนี้ที่ใกล้ที่ประทับนั่นเอง ปางตอง สมกับที่รับสั่งว่า มีน้ำมากพอควรจะใช้สถานที่นี้เป็นที่รักษาป่า แล้วสำหรับชาวเขาที่อยู่ที่นี่ ก็ไม่ไปไล่เขา แนะนำให้เขาปลูกสิ่งอื่นที่จะ ไปขายได้ หาดลาดได้ นี่เป็นเครื่องมือของกรมชลประทาน ด้านล่างสูบน้ำขึ้น ที่บนพื้นล่าง ทางด้านตรงกลางที่มีที่สูบน้ำนั้นเป็นทางพื้น ล่าง บ้านปางมะผ้า บ้านเตือ นี่เป็นโรงไฟฟ้าที่ข้างบน ปางตองนี่บนเขาปล้มใจที่บนพระตำหนักนั้นได้ใช้กระแสพลังงานไฟฟ้า กระแสน้ำ สำหรับปั่นไฟฟ้าใช้เองซึ่งเราถืออยู่แค่ ๓ วัน นอกนั้นรับสั่งว่า ให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนที่อยู่แถวนี้

ข้าพเจ้าถามสิรินธร เพราะข้าพเจ้าอยู่ทางหน่วยคนไข้ และศิลปะ ไม่ได้ตามเสด็จ ด้วย นั่นอะไร ทางด้านนั้นนะ สิริน ธรบอก ว่า ทุกกระหม่อมพอสนับสนุนให้เอาวิทาการพื้นบ้านมาใช้ที่พื้นบ้านคือเวลานี้ น้ำมันแพง อะไรที่เราใช้ของพื้นบ้านได้ เหมาะสม กับสิ่งแวดล้อมเราควรจะใช้ ประหยัดน้ำมันไว้ที่ตามเมืองอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ต่าง ๆ อย่างที่ทั่วโลกเขากัน รมรงค์ประหยัดน้ำมัน อัน นี้เป็นคอกปศุสัตว์ บนแม่ฮ่องสอนที่ปางตองมีแกะ ทรงหวังให้ชาวเขานี้รู้จักที่จะตัดขนแกะ และก็ทอผ้าไหมสำหรับไว้ใช้เอง อย่างน้อยก็ อุ่นไม่เหมือนกับสภาพที่ทรงพบเขา และต้องทรงเอาผ้าไป และที่พื้นที่นี้ ทางกองทัพก็ได้อนุญาตให้กรมทหารราบที่ ๒๑ ดูแล มีคอก ปศุสัตว์ ถ้าแม่ประชาชนมีบ้าน มีเครื่องนุ่งห่ม เวลาไปโรงเรียนสามารถที่จะเอาขนแกะนี้ผสมเข้ากับฝ้าย และทอมาเป็นเสื้อผ้าให้ลูกใส่ ได้ อันนั้นก็แปลว่าสมตามพระราชประสงค์ทุกประการ ปัจจัยสี่ที่คนที่เป็นไทแก่ตัวควรจะมีเครื่องนุ่งห่ม บ้าน อาหาร ที่อยู่อาศัย ยาก รักษาโรค ความงามของประเทศไทยเรา วิจากเขาที่แม่ฮ่องสอน และลงมาที่พื้นที่ราบ

การทดลองพืชไร่ต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันก็มีพระราชดำริกับทางทหารว่าให้รักษาป่าให้มากที่สุด อย่าทำลายป่า เพราะว่า มนุษย์เรานี้ถ้าไม่มีป่าซึ่งเป็นทรัพยากรของโลก ป่าและสัตว์ป่าแล้วนี้ ชีวิตของคนเรานี้ไม่สมกับเป็นชีวิตคนเลย มันแห้งแล้ง ไม่ได้ยิน เสียงนกร้อง ไม่ได้เห็นสิ่งที่สวยงามน่าดูต่าง ๆ เครื่องนุ่งห่มนั้น อย่างที่ชาวบ้านทำแล้ว เขาปักเป็นแจกัน ทางกรมชลประทานปักเป็น แจกัน นี่ข้าพเจ้าเยี่ยมศูนย์ศิลปะที่บ้านเตือ ข้างล่างของแม่ฮ่องสอนที่กรมทหารราบ ๒๑ ดูแลอยู่ เป็นศูนย์ศิลปะ ศิลปะใครอยากจะมา เรียนเลี้ยงไหม ทอผ้า มาเรียนสาน มาเรียนทางเกษตรกรรม กลีกรรรมก็ได้ แต่ที่ขายดีที่สุดก็คือ หมอ หมอนี่หมม ชาวบ้านตื่นเดินดีอกดี ใจ พอเสด็จ หมอมานี่ เรียกกันมาเป็นแถว แล้วก็เต็มใจให้เราถ่ายภาพ เพราะเราบอกว่าต้องถ่ายภาพเพราะว่าไม่ไช่จะไปไอ้อวดอะไร หรอก เพื่อจะได้ไม่หลงลืม เพราะบางรูปอย่างคอกหอยพอกเป็นพิษ ต้องได้รับการรักษาดูแลเป็นระยะ ๆ ซึ่งทาง กรส. ของข้าพเจ้า กอง ราชเลขาฯ สามารถทำได้อย่างนั้นจริง ๆ ถึงเวลาเรียกคนไข้คนนั้น ๆ เขามารับการรักษาดูแลเป็นระยะ เรียกว่าระยะยาว จึงต้องจด มีคน ออกไปจดชื่อและประวัติรายได้ มีที่ดินอยู่ใหม่ ความเป็นอยู่ของเขาถึงได้ทราบละเอียด สิรินธร บางครั้งก็หนีพระเจ้าอยู่หัวมา เพราะ เห็นว่า ทางคนไข้ของแม่มีมากจนจะรับไม่ไหวแล้ว คือว่าจะต้องกลับ บินกลับไปเชียงใหม่ก่อน แต่เมื่อทางราบ ๒๑ และกรมชลประทาน ช่วยกันสร้างบ้านให้อยู่แล้วก็เลยค้างได้ ๓ คืน ที่จะอยู่กับคนแม่ฮ่องสอน

ก็มี เผ่าม้ง แล้วก็มีชอ กะเหรี่ยง กะเหรี่ยงมาก และกะเหรี่ยงนี้ยากจนมากที่สุด นี่สิรินธร ตอนเช้าที่แม่ยังตื่นสาย เป็น คุณนายตื่นสาย สิรินธรกับจุฬารัตน์ก็ขี่ม้าไปดูที่ทาง ทหารราชของศรีสะเกษสอนให้ขี่ม้า ฝึกขี่ม้าแล้วก็ไปเยี่ยมโรงเรียนซึ่งทางกรมชล ประทานและทางทหารได้ร่วมกันสร้างเพื่อให้ชาวเขาที่อยู่ใกล้ ๆ นั้นได้มาโรงเรียน และพอสาย ๆ น้อย สัก ๑๑ โมง แม่ก็ออกมาดูแล คนเจ็บ ส่งหน่วยไปก่อนแล้วตัวเองออกมาที่หลัง และนี่คือผู้ปิดทองหลังพระ ภาระยาของกรมชลประทานทั้งหลาย ที่ทำอาหารเลี้ยงดูพวก เราทั้งหมดคล้าย ๆ กับกองทัพใหญ่ ๆ ไม่ใช่เล่นเชียว แต่อาหารอร่อยมาก

อันนี้ที่ข้าพเจ้าบอกไว้ว่า มีสิ่งที่น่าภูมิใจ คือ ฐานปฏิบัติการพระยาพิภักดิ์ที่เชียงรายได้เสด็จฯ ไปเยี่ยม ได้เห็นนายทหารซึ่ง ได้รามาคล้ากลางสมร ต่อมาเขาไม่ไช่ทำการปราบอย่างเดียว เขามีวิธีเข้าใกล้ชิดกับชาวเขาแล้วอธิบาย แล้วพวกที่หลงผิด ไปก็จะมา มอบอาวุธ และพร้อมกับมอบผืน ผืนที่เห็นเป็นก้อนข้าว ๆ นี้ผืนเป็นแถวเชียว เอามามอบให้กับนายทหารด้วยความเต็มใจ กลับใจหมด เลย แล้วก็ตั้งใจที่จะเป็นพลเมืองดี โดยที่ทางทหารของกองทัพภาคที่ ๑ เชียงราย จะเป็นผู้ที่ดูแลในทางด้านพัฒนาทางเกษตรกรรม กลี กรรม และก็ทางนายทหาร ที่ฐานพระยาพิภักดิ์ ก็ขอพิมพ์พระบาท ข้าพเจ้าไม่เห็น เพราะมีอยู่กับคนเจ็บ พิมพ์พระบาทเอาไว้

ต่อไปนี่ก็จะมีสิ่งที่น่าปลื้มใจอีกอย่าง ซึ่งปลื้มใจมากคือที่เขาคือ ท่านทั้งหลายคงได้ยินชื่อเขาคือแล้ว แต่ก่อนนี้เขาคือนี้เป็นที่ยึดมั่นของฝ่ายคอมมิวนิสต์แต่เดี๋ยวนี้ทหารไทยของเราอยากจะขอพูดว่า พลตรีพิจิตร ฤกษ์วณิช เพราะว่ามีผู้ได้บังคับบัญชาพูดกันเป็นแถว รบไปด้วยแย่งที่ดินจากอีกฝ่ายหนึ่ง แย่งที่ดินแล้วก็มาจัดสรรที่ดินให้แก่ชาวเขาชาวบ้านที่ไม่มีที่ทำกิน และแก่ทหารที่ปลดประจำการนี้เป็นพระสหายของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ๔๐ แล้วยังเก่ง ข้าพเจ้า ๕๑ จะไม่เก่งไม่ไหวแน่ ๆ ๔๐ แล้วท่านยังไปชมเขาคือ ทหารยึดรบไปด้วย ร่างที่กลม แผ่นดินไทย เพื่อยึดพื้นที่ให้เป็นของคนไทย และมีรายการหัดเย็บยวชนซึ่งเป็นลูกทหาร ลูกชาวบ้านที่นั่นให้รู้จักคุณค่าของการมีแผ่นดินที่อยู่ ผูกพันโดยนายทหารที่อยู่ที่นั่นทั้งนั้น จะอยู่ไม่มีนายทหารนี้ลำบาก เพราะว่าเดี๋ยวก็โดยชุมยิงแล้วก็ระเบิดก็เต็มไปหมด จนกระทั่งเมื่อไม่นานมานี้ ก็เสียขนาดชั้นพันเอกเอกอิทธิ ซึ่งเป็นผู้ที่อาสาสมัคร ชาวเขาที่ตาเสียแล้วก็เด็กชาวบ้านที่เวลาที่ฝ่ายตรงข้ามเข้ามาโจมตี แล้วก็หมู่บ้านใหม่ และผู้หญิงคนนี้เป็นมั่ง ขาขาดข้างแขนขาดข้าง และนี่ตาบอด แต่เขาก็ยังมุ่งมั่นที่จะรักษาพื้นที่ซึ่งทางทหารได้สามารถทำความเข้าใจกับเขาว่าพื้นที่นี้เป็นของคนไทยทุกคน คนไทยหมายความว่าผู้ที่รักษาสันติภาพเป็นเสมือนพี่ที่คอยป้องกันให้ความอบอุ่น นี่เสด็จฯ ไปกราบหลวงพ่อกษेम พระองค์ที่มุกน้อย หลวงพ่อกษेम ท่านอยู่ในป่าช้า แล้วก็นั่นก็คือกฎที่ท่านอยู่ซึ่งแสนจะร้อน แต่ท่านก็สอนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเหมือนกันหมดว่า จิตของคนสำคัญ ถ้าจิตสะอาดมุ่งมั่นในคุณงามความดี ไม่มีอะไรที่เราจะทำได้ บางครั้งจิตนี้ก็ชนะแม้แต่ร่างกาย ร่างกายอาจจะเจ็บอาจจะไม่ได้ แต่กำลังจิตนี้สามารถทำให้ทำงานต่อไปได้ก็มี ที่นี้เรามาถึงภาคใต้แล้ว อันนี้ก็มีความมุ่งหมายว่าจะให้เห็นว่าประเทศไทยเรานี้สวยงามเพียงใด ตามแนวทางที่หนังสือพิมพ์ต่างประเทศพูดว่า เป็นประเทศที่มีประชากรประมาณ ๔๔ ล้าน แล้วก็ใหญ่ขนาดประเทศฝรั่งเศส แปลว่าใกล้เคียง แล้วก็มีความร่ำรวยอยู่ในดิน เพราะฉะนั้นพระมหากษัตริย์จึงได้พยายามที่จะให้ราษฎรรักษาผืนแผ่นดินนี้ไว้ ไม่ละทิ้ง ทิ้งผืนดินแล้ววิ่งไปเข้าเมืองใหญ่ ๆ ทำให้เกิดปัญหาคนว่างทราบบว่า หุดงานแต่ละวันนั้นน่าจะหมายถึงประเทศชาติขาดรายได้ ไม่ทราบว่ามีกี่ร้อยล้าน วัน ๆ นั้นบางครั้งเราไม่ทราบเราไม่รู้เรื่องการเงิน อันนี้เป็นวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวภาคใต้ ซึ่งถึงแม้จะพูดภาษาต่างจากเรา นับถือศาสนาต่างกัน แต่เราก็ถือว่าทุกศาสนาบนแผ่นดินนี้สอนให้คนดีทั้งนั้น และในประวัติศาสตร์อันยาวนานของชาติไทย มีสิ่งที่ดีมาก ที่หนังสือพิมพ์ต่างประเทศลงคือ ไม่เคยฆ่าฟันกันเลยเกี่ยวกับเรื่องศาสนา ใครอยากนับถืออะไร ก็นับถือไปตามสบาย มีสิทธิและเสรีภาพ พอที่จะนับถืออะไรก็ได้ มีการแข่งเรือ และกีฬาวิถียุทธที่รับผิดชอบอยู่ที่นั่น ก็ระหว่างที่เรือที่จะให้แข่งเรือ ครั้งทางนี้ก็ทำชมวชนบราวไม้ ซึ่งตลกน่ากินเป็นแถว ๆ ทำให้หัวเราะกัน ทำให้นึกถึงเพลงว่า เรายิ้ม ยิ้มด้วยกัน แล้วดูเถะ เด็กนักเรียน ที่ราวิวาสกพิทยายมท่ากองเชียร์ เพราะถือว่าวันแข่งเรือนี้เป็นวันที่สำคัญ ความจริงคนที่สำคัญนี้คือนักธุรกิจ คุณจำเรียว ของทางภาคใต้ नामสกุลพัฒนายากร คุณจำเรียวฯ นี่เห็นว่าน่าจะสนับสนุนการละเล่น วัฒนธรรมของทางภาคใต้ ซึ่งนักหนังสือพิมพ์สเปนมา แล้วก็ชาวภาคใต้ก็ปลื้มใจที่ลูกๆ พารณชอบเด่นรำทางภาคใต้ แล้วสิริธรก็หัดด้วย คนก็หัวเราะกันตม ๆ

ข้าพเจ้าก็เดินด้วย และก็มีความคือท่านนายกฯ แต่เดินรองเง็ง หรือว่าเดินทางพื้นเมืองชาวไทยอิสลามนี้สวยงามและสนุก แต่ที่ดิข้าพเจ้าชอบคือว่า ใครนึกอยากเดินอะไรก็เดินไป บางทีคู่กันอยู่ดีดี เดี่ยวหาคู่ไม่พบแล้ว พวกพูดต่าง ๆ จะวิ่งตามหาสิริธรว่า ยู ยู นิยูคู่เราไม่ใช่หรือ ทำไมยูไปยืนตรงโน้น ต่างคนต่างไม่มองกัน มัวแต่มองเท้า เดี่ยวทำไม่เหมือนเขา และชาวไทยอิสลาม ดูเถะก็ให้ ถวายเหมือนกัน แล้วก็เสด็จฯ ไปทำงานค้า ๆ มีด ๆ พอเห็นค้ำมีดนี้ เขาจะพร้อมใจกันจุดตะเกียงออกมาสว่างเต็มที่สำหรับให้ทรงปลอดภัย ทางขวามือนี้เป็นวันที่เกิดดวงระเบิดที่ยะลา ที่ว่าเราทุกเราทุกชรัวมกันนี้ ที่ระเบิดหลายเปรี๊ยะและปรากฏว่าราษฎรบาดเจ็บสาหัสหลายรายที่เสียลูกนัยน์ตาไปก็มี แต่ก็ไม่ได้ทำให้ราษฎรหวาดกลัวในการที่จะเข้ามาพบปะพระมหากษัตริย์ กลับยิ่งมากขึ้น อย่างหลังจากระเบิดแล้วนี้ ข้าพเจ้าเห็นประชาชนที่วิ่งหนีแล้วกลับวิ่งกลับมา บอกว่าห่วงท่านถ้าตายก็ให้ตายด้วยกันเถะ อันนี้จับใจไม่มีวันลืม เราจะนึกถึงบุญคุณเขาจนชีวิตสิ้นไป

อันนี้เป็นภาพธรรมดาสำหรับผู้ที่ตามเสด็จฯ คือที่ภาคใต้ต้องทรงมีล้ามซึ่งล้ามก็เป็นคนไทยอิสลาม แต่ชาวภาคใต้ก็บอกดีใจที่จุฬารณดี ตอนหลังพูดภาษายาวีได้ สามารถช่วยแม่ เป็นล้ามให้แม่ เป็นปากให้แม่ได้ และข้าพเจ้าว่าคนไทยอิสลามหรือชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ก็ดี ฉลาดกว่าข้าพเจ้าเถะ เขาพูดไทยได้ทั้งนั้นข้าพเจ้าพยายามหัดพูดภาษาเขามันแก่เกินไปแล้ว มันจำไม่ค่อยจะได้เลย

นี่เป็นภาพภาคใต้ครั้งสุดท้ายก่อนที่จะประขวร เสร็จแล้วก็ประขวรก็เลยดบิที่แล้วก็ไม่ได้ไป ที่ภาคใต้นี้ นมวกก็ต้องใส่เอาไว้ เสื้อผนก็ต้องใส่เอาไว้ ถ้าวันไหนข้าพเจ้าต้องใส่ทั้งหมดทั้งเสื้อผน วันนั้นแน่นอนว่าผนไม่ตก ถ้าวันไหนเอาเสื้อผนออก ตกทุกที เพราะฉะนั้นลูก ๆ ก็บอกแม่ ใส่เสื้อผนเอาไว้เถะ ผนจะได้ไม่ตก อันนี้เสด็จฯ ไปที่พหุ พหุนี้่น่าเที่ยวมากทีเดียว เหยียบลงไป บางทีก็จมไปทีแค่นอง บางทีก็ไปถึงหัวเข่า บางทีมากกว่านั้นอีก แต่ว่าแน่นอนว่า อารักขาที่เสียสละเวลาที่เขาไม่ได้ออกไปปฏิบัติกรขายแดน เขาก็อารักขามากววยอารักขาเพิ่มพิเศษ แปลว่า ใช้เวลาที่เขาวาง ควรจะอยู่กับครอบครัวนี้มาช่วยววยอารักขาในที่ที่กันดารต่าง ๆ นี่เิงแม่ใส่เสื้อผน แล้วผนไม่ตก แล้วก็พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งบอกว่า เราต้องทำงานกันอย่างสมัยใหม่นะ อย่างหน่วยแพทย์เราจะไม่ค้อยสถาน

อนามัยหรืออะไร เราต้องไป เป็นคนไปหาประชาชน หมอของพระองค์จะต้องไปที่ประชาชน ที่หมู่บ้าน ถ้าตอนไหนเคราะห์ดีหน่อย ใกล้เคียง โรงเรียน เขาก็เอาเก้าอี้ โต๊ะมาให้หน่วยแพทย์นั่งเป็นแถวเดียว ก็โก้นร้าน ถ้าตอนไหนที่หมู่บ้านไกลจากโรงเรียน และก็มีผ้าพลาสติกเอา ซึ่งขึงกันไปเอง ภูผา แล้วก็หมอบ นีครนหมอบศิริราช ก็ตรวจรักษาแล้วก็จุฬารณณ์เท่านั้น เราเป็นผู้เก็บประวัติ อันนี้ซ้ำซึ่งมากเพราะว่าเป็นนายแพทย์อเมริกัน เมื่อปีที่แล้วก็ได้แสดงแล้ว เขาบอกว่ามีการเจ็บป่วยหลายอย่างที่เขาไม่เคยเห็นเลยตัวจริง เห็นแต่ในรูป เรียนจากรูป แล้วมาครั้งนี้มาได้เห็นเอง อย่างโรคเท้าช้าง แล้วก็โรคเรื้อน เขาบอกเขาเกิดมาไม่เคยเห็นจริง ๆ เขาก็เลยได้มาดู แล้วก็ที่ว่านำสรรเสริญคือเขาลงมือรักษา เพราะว่าเท่ากันแล้วนี่ ต่างคนต่างต้องให้สาม ต้องมีสามทั้งนั้น เพราะฉะนั้นก็เหมือนกันเท่ากัน พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าขึ้นรถแต่อาคารหรือรถหน่วยที่สมัยใหม่มีเครื่องมือพร้อมแล้วก็สายเกินไปเราจะจุดสุขภาพของประชาชนให้ขึ้นมาในระดับดีอย่างรวดเร็วไม่ได้ เพราะฉะนั้นทรงถือว่าบุคคลสำคัญที่สุด หมอที่ยอดเยี่ยมที่สุดในโลกแล้วพอแล้ว หมอพื้น หมอพื้นนี่มาประหลาดจริง ๆ ชาวภาคใต้ชอบมากเข้าคิดไม่ว่าเด็ก ผู้ใหญ่ ซึ่งข้าพเจ้าแสนสยอง หมอพื้นนี่กลัวจริง ๆ เห็นชาวบ้านเข้าคิดเข้าหาหมอฟันแล้ว ตกใจ แล้วหมอก็กทำตามพระราชาบายคือว่า มีเก้าอี้หนึ่งนั่งก็ยังไม่อย่างนั้นก็ เอาหัวคนใช้พิงเข้ากับคอไม้ แล้วกอดพื้น แต่ให้แน่น ๆ ว่าไม่อีกเสบเท่านั้นเองนะ นี่สิริธรรมมาช่วย เพราะว่าบางทีคุณยายก็ไม่เข้าใจ การให้ยานี้สำคัญสักแต่ทำให้ไม่ได้ เพราะเขาถือว่ายานเป็นดาบของคมใช้ผิดก็อันตราย เพราะฉะนั้นสิริธรรม จุฬารณณ์ และข้าพเจ้าจะต้องให้แน่ใจว่าผู้ที่ได้รับยารู้จักทั้งคุณและโทษของยา

หมอผู้หญิงที่ใส่เสื้อสีน้ำเงินนี่ยอดเยี่ยมมากเธอเสียสละมาก เป็นผู้หญิงแต่ขึ้นเขาตัวปลิวเดียว หัวของสัมภาระะเพื่อไปรักษาชาวเขา เคยไปรักษาเด็กกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงเลย คือถ้าเมื่อเราจะไปอาสา ไปรักษาในหน่วยของพระองค์ท่านนี่ เป็นอันว่าต้องหัดวิ่งก่อนอย่างอื่น จะต้องเดินเขาไหว ที่ ๒ จะต้องแบกของไหว พอไปถึงแล้วเอาแต่หมอบไม้ได้ จะต้องทำงานได้ทันที อันนั้นเห็นว่าการจดประวัติเพื่อหาข้อมูลถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเรื่องน้ำท่วมชาติน้ำ หรือว่าตัวแมลงลง ลงที่ไร่นาของเขา ดูเกาะทุเรียนเขาก็ดูตสำหรับมาให้ไม่เคยขาดของอะไรเลย บางทีเขากลับบ้านนี้ได้กินกล้วยกันอิม อิมหน้าสำราญทั้งขบวนเลย อันนั้นเป็นต้นย่านลิมาที่ขึ้นโดยธรรมชาติ ซึ่งแต่ก่อนภาคใต้มีเสมอเดี๋ยวนี้หมดไปแล้ว นครศรีธรรมราชหาไม่ได้แล้ว ข้าพเจ้าได้ขอความช่วยเหลือจากทางทหาร ผบ.ทบ. คนปัจจุบันได้ช่วยเหลือมากถึงโครงการที่จะรักษาพืชเรียกว่าพืชเศรษฐกิจ นี้ไว้ คือมันเป็นโยธรรมชาติที่เหนียว แล้วตัวแมลงไม่กิน ชาวต่างประเทศสนใจมาก ในนี้ข้าพเจ้าสอนเขาว่าโยที่เขาถามว่า ประโหมสุริยเก็บเอาไปทำไหมนะ ใช้นั้นนะ สอนเขาว่าเอามาทำไ้เป็นอย่างนี้ แล้วก็มีคนสั่งมากแต่มีคนถามข้าพเจ้าว่า ไม่เห็นมีขายเลยในตลาด ตลาดสหรัฐอเมริกา ตลาดญี่ปุ่นหรือไม่เห็นมีขายจริงไม่มีขายเพราะศิลปะยังฝึกคนไม่ทัน แต่ละคนว่าว่าจะฝึกแล้วว่าจะออกขายได้นี้ ไช้ระยะเวลายาวนานถึงปี เพราะถ้าถ้าเมื่อเราจะเอาของที่ทำไม่ประณีตออกไปก็เสียชื่อเผ่าพันธุ์คนไทย ดุสิตแม้แต่ยังข้าวของเขา เขาก็ใช้ไม้ไผ่สานที่สวยงาม ซึ่งได้ทรงเอาไปเป็นฝาผนังที่พระตำหนักที่แม่ฮ่องสอนฝาดัดตะสวยมากเลย และพระตำหนักทักษิณ ที่ภาคใต้ จะเห็นว่าพยายามใช้วัสดุพื้นบ้านเท่าที่จะทำได้ ที่บ้านนี้เจ้านาย อย่างเจ้าหญิงอเล็กซานดรา และก็คนสำคัญของชาวต่างประเทศก็มาอยู่แล้ว เราเรียกว่าบ้านไม้ไผ่ เพราะประกอบได้ด้วยวัสดุของพื้นบ้านทั้งนั้นที่จะอวดชาวต่างประเทศ นี่ก็ด้วยกัน ๓ แม่ลูกไปไหนขึ้นเขาลงห้วยไปด้วยกันทั้งนั้น แล้วก็หนึ่งตระกูลของชาวบ้าน ตลอดจนปลาปักเป้านี้ทางชลประทานก็สอนเราว่า เอามาใช้เป็นโคไฟสวยเหลือเกินคือชาวต่างประเทศพอมาอยู่แล้วต้องถ่ายรูปแบบแล้ววมเขย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าคิดว่าปัญหาที่จะให้ชาวบ้านไทยอยู่ดีกินดีไม่ต้องอยู่ตึกเลย ธรรมดาเขาอยู่กระต๊อบที่โหว ๆ เพราะเขาไม่สามารถที่จะมีเวลาที่ประติดประดอย เอาไม้ไผ่หรือหวายมาสานเป็นที่อยู่ที่มั่นคงแล้วสวยเก๋

อันนี้ เป็นอนุรักษ์ป่า เพราะว่าในเดือนตุลาคนี้เจ้าฟ้าทิลลิปส์ ดยุคออฟเอดินเบอระของอังกฤษจะมาช่วยบำรุง เรียกว่าหาเงินสำหรับทะนุบำรุงพสกนิกรไทยหมายความว่ารักษาพันธุ์สัตว์ต่าง ๆ ในประเทศไทย ท่านทำมาแล้วทั่วโลก นี่จะเห็นได้ว่าของเรามีของสวยแยะ ไก่ฟ้า บางตัวก็ไม่ใช่ไทย แต่ว่ากระจะงนี้ชาวบ้านจับมาให้ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็บอกว่า ถ้าใครจับมาได้แล้วไม่ตายไม่บาดเจ็บอะไรเลย ประโหมสุริยจะให้รางวัล เขาก็จับมาอย่างดี ก็ให้เขาเลี้ยงแล้วปรากฏว่ามีตั้ง ๖๐ กว่าตัวแล้ว ออกลูกออกหลานชาวบ้านเลี้ยงดูเอง และให้ท่าน เห็นว่าอย่าว่าแต่คนเลย ชาวเขาชาวบ้านที่ชอบที่ชอบสิ่งให้อ่อนหวาน แม้แต่สัตว์ข้าพเจ้า เปิดเพลงเวลาว่าง นกนี้มันเข้ามาเหยียดคอฟังเพลง แปลว่าสิ่งที่ไพเราะอ่อนหวานนี้เป็นสิ่งที่จงใจคน ตามหนังสือพิมพ์ฝรั่งเขาบอกว่า พระมหากษัตริย์พระองค์นี้ปกครองประชาชนด้วยความรักและด้วยการรับใช้ เขาใช้คำว่า Serv ว่าการรับใช้ประชาชนมาตลอดจึงเป็นที่รักของประชาชน นักหนา ไม่ใช่การปกครองที่ใช้อำนาจกดขี่หรือว่าอาชญากรรมอย่างนั้น นี่เจ้าฟ้าหญิงอเล็กซานดรา กับพระสวามีและกักรรยา ท่านทูตอังกฤษไปเยี่ยมระหว่างทรงงานที่ภาคใต้ ก็นับว่าทรงคล้ายเหมือนกันแล้วก็ป่าเบ็ตตี้พระสหายของสมเด็จพระศรีนครินทร์ แล้วก็ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น ซึ่งขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งอยู่ในปีก่อนนั้น ๒๕๒๔

อันนี้ข้าพเจ้าอยู่เฉย ๆ เพราะว่า ท่านที่ก่อตั้ง Green Beret เขาได้เห็นข้าพเจ้านี้ทำงานเดินเขาเก่ง บุกป่าฝ่าดง เก่งก็เลยให้หมวก Green Beret แล้วก็ใบประกาศนียบัตรรับว่าเป็น Green Beret ก็ติดมศกดีก็เลยตื่นเต้นมาก

ตอนนี้ถึงภาคกลาง ภาคกลางนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบอกว่า หมมเราแย้ ไปพัฒนาไกล ๆ พอไปเที่ยวที่ภาคกลาง พอไปเห็นว่า โอ คนภาคกลางใกล้พระองค์ที่สุดนี้ ที่ยากจนปานกันกับคนที่ชายแดนก็ยังมีแย้ และทำให้ข้าพเจ้ารำลึกถึงว่า การที่เมืองของเราแตกร้างสลายไปหนี่งนี้ น่าที่จะเป็นสิ่งที่ระลึกเตือนใจเราเสมอ ที่ให้มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในทุก ๆ เรื่อง ลืมข้อบาดหมางเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีอยู่ ไปเดินผ่านชมเมืองเก่าทุกครั้งก็เข้าใจ อันนี้ไปกับแม่ชีแม่ชีซึ่งจำศีลที่วัดร้างนั้น และก็ชอบรูปของจุฬารัตนรูปนั้นเพราะว่า คิดว่าถ้าแต่งตัวแบบโบราณคงเหมือนผู้หญิงโบราณที่หนีตอนเมืองแตก ไม่ทราบวิ่งอะไรหน้าตั้งอย่างนั้น แล้วก็ทางกรมศิลปากรมีเจ้าหน้าที่ที่เก่งมาก แต่ว่าเงินน้อยเท่านั้นเองที่พยายามที่จะไปค้นหาซากต่าง ๆ หาร่องรอยถึงว่าประวัติของไทยเราสสมัยที่เมืองแตกนี้เจริญไปถึงไหนบ้าง นอกจากจะหลอมปืนใหญ่หล่อหลอมโลหะต่าง ๆ ได้ทุกชนิด

อันนี้ แม่เจ้าพระยาซึ่งประทับล่องไป แล้วก็ข้าพเจ้ากราบบังคมทูลว่าเมื่อเด็ก ๆ บ้านอยุธยาแม่เจ้าเป็นลูกแม่เจ้าพระยา แล้วก็หัดว่ายน้ำในแม่น้ำตอนนั้นยังสะอาดมากเลย ไม่มีของเสียเท่าเดี๋ยวนี้ แล้วก็เห็นเรือที่บรรทุกข้าวนี้ที่เทียบมา ขณะกราบบังคมทูลนี้ ประชาชนที่อยู่ตามริมแม่น้ำพอทราบเข้า เพราะเขาไม่ทราบมาก่อน อุดสาหกรรม โบกมือโบกไม้ดีดใจกันใหญ่ ปลื้มใจมากที่แม่เจ้าพระยาเดี๋ยวนี้ที่อำเภอบางไทรนี่ก็ยังมีอยู่ นี่เสด็จฯ ไปเริ่มค้นคว้าหาข้อมูลที่อำเภอบางไทร อันที่จริงใคร ๆ ก็นึกว่าศิลปบางไทรนี้เป็นของข้าพเจ้า แต่อันที่จริง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นทรงวางผังหมดทุกอย่างจะวางอะไรไว้ที่ไหน ข้าพเจ้านี้่วนอยู่แค่กับบุคลากรที่จะหัดเขาให้หาอาชีพนั้น อาชีพนั้น ประชากรทราบเข้า ว่าพระราชทานหน่วยแพทย์มาด้วย ทุกข์สุขอะไร โดยมากมักจะเป็นหนี้ เพราะว่าราน่าเล่นมากเสียว่า นี่คนนี่น่าลุ่ม แล้วก็ใคร่ใคร่เสียใจจนเป็นโรคกระเพาะพอรู้ว่าเสด็จฯ ว่างมากก็เป็นลมล้มเลย แล้วก็หมอที่ใส่เสื้อสีแดง ๆ นั้น หมอที่ข้าพเจ้ากล่าวชมนี้กำลังรักษาพยาบาล นี่เป็นหน่วยแพทย์ของเราที่ถือว่ามีโต๊ะเก้าอี้ก็นั่งไม่มีที่นั่งกับพื้น แล้วพวกนางสนองพระโอษฐ์เป็นพยาบาลทั้งนั้นเป็นผู้จ่ายยาทั้งนั้นซึ่งข้าพเจ้าทำเข้าก็ทำเข้าขานาญไปเอง หมอสั่งยาว่าอย่างไรก็สั่งให้คนใช้ถือไปคำสั่งนั้น มา มาที่นางสนองพระโอษฐ์ นางสนองพระโอษฐ์ก็จ่ายยาไปให้ตามจำนวนที่หมอสั่ง

อันนี้ เป็นพระราชประสงค์ ที่ว่าในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ซึ่งทางบางไทรอำเภอบางไทรยังมีวังอยู่ เพราะว่าของเสียยังไม่มาก แต่ถึงอย่างนั้นชาวบ้านก็บอกว่า เดียวนี้เราไม่ค่อยมีกุ้งจะกินเลย แต่ว่าต่อมาก็ไม่กี่ปีเมื่อสร้างศูนย์ฯ บางไทรขึ้น ทางกรมประมงก็รุดนามากเลย กรมประมงได้ให้พันเอกมนัส คล้ายมณี ซึ่งทรงมอบหมายให้เป็นผู้แทนพระองค์ดูแลอยู่ที่บางไทร แล้วก็ดูแลชาวบ้าน นี่ทำทรงเปลี่ยใหม่ละรู้สึกทำทรงเปลี่ยมากเสียว่า ทำไม่จะไม่เปลี่ยละเมื่อทรงทราบว่าคุณตั้งก็แสนไร ทั้งไว้กร้างโดยไม่ได้มีผลผลิตอะไรเลย เนื่องจากหนูนางวังปลานเต็มไปหมด ประมาณ ๔ แล่นไรเป็นนางร้างหมดเลย แล้วชาวบ้านนี้ ความรักผูกพันกับผืนนา หนังสือพิมพ์ฝรั่งลงอีกว่า ที่กรุงเทพฯ ของไทยไว้มาก นี่คือชาวนาที่โดนเอาเปรียบต่าง ๆ ครดราคาข้าว อะไรต่าง ๆ นี่เป็นผู้กู้เศรษฐกิจของไทยเอาไว้ หนังสือพิมพ์ต่างประเทศทางด้านวิชาการ ได้แจ้งมาว่าอย่างนั้น โดยที่ชาวนาไม่ยอมท้อ ไม่รังเกียจเหมือนชาวนาบางประเทศ ที่มุ่งเข้าหาเป็นคนที่เมืองใหญ่ ชาวนาของไทยเรายังภาคภูมิใจที่จะเป็นคนผลิตอาหารเลี้ยงประเทศชาติ เพราะฉะนั้นเขาจะเพียงทั้งนาเอาไว้แล้วไปรับจ้าง แล้วเมื่อฝนฟ้าดีเขาก็จะกลับมาทำนาใหม่ อันนี้เป็นเหตุที่รับสั่งว่าต้องทุ่มเต็มที่เพื่อช่วยชาวนา แล้วศูนย์ศิลปฯ นั้นก็ยังไม่ดีเด่นอะไรดอก เพราะว่าเป็นเพียงสถานที่ที่กำลังทดลองเอาคนที่ไม่มีที่ดินเลยไว้ที่ดินมาอยู่ในที่จำกัดแค่นี้ไว้ ๆ แล้วก็ให้เขารู้จักเลี้ยงตัวเองด้วยอาชีพอื่น

ในนี้ก็ก็เป็นช่าง ช่างฝีมือ ซึ่งเดี๋ยวนี้คุณธานีกร ภิรมย์เขียว ซึ่งเป็นท่านองคมนตรี เพราะท่านเคยเป็นนายกษ ที่รักและห่วงประชาชนมาก ท่านเข้าใจท่านก็เป็นผู้ดูแลศูนย์ศิลปฯ ที่บางไทรเพิ่มจากการทำเฉพาะศิลปะมาเป็นการซ่อมเครื่องจักรยนต์ด้วย ซึ่งเดี๋ยวนี้ขยายออกมา ได้ข่าวว่ารัฐบาลเยอรมันจะช่วย เป็นเงินจำนวนมาก สำหรับให้ชาวบ้านซ่อมเครื่องสูบน้ำ เรือหางยาว จักรยานยนต์มอเตอร์ไซด์ของเขาเอง

อันนี้ เป็นของศิลปฯ ซึ่งจัดที่บางไทรสำหรับแสดงให้ชาวต่างประเทศได้ชมว่า อยุธยาถึงแม้จะแตกสลายไปแล้ว ลูกหลานก็มีกำลังใจที่จะรื้อฟื้นศิลปะทุกอย่างที่เราสามารถจะรื้อฟื้นมาได้ ให้อยุธยายังคงอยู่คู่ไทยเสมอ ตรงกลางเป็นศิลปะที่เรียกว่าคร่ำ การที่ตีแล้วก็ทาลวดลายลงไปเป็นหลักแล้วฝังเส้นทองคำลงไปในเหล็ก ซึ่งใช้เวลานานมาก แล้วยากมาก เดียวนี้มีคนทำได้ประมาณสักไม่เกินคนในประเทศไทย เรียกว่า คร่ำ ที่ชาวต่างประเทศหัวหน้าเป็นผู้จัดการพิพิธภัณฑ์ของอเมริกาที่ใหญ่มาก เขาเข้ามาดูแล้วก็ชมเชย พวกเขาก็เลี้ยงน้ำชาแล้วพาดูว่าของเหล่านี้ที่เขาเห็นว่าสวย เขาบอกอย่างนี้ควรจะแสดงที่พิพิธภัณฑ์ ที่เขาเห็นสวยที่ทำได้ด้วยน้ำมือของชาวนา ชาวนาที่จับแค่ ป. ๔ เพราะเขาไม่มีโอกาสที่จะเรียนต่อ การจัดดอกไม้ก็ดี การประดิษฐ์ดอกไม้ด้วยผ้าให้เหมือนของจริงก็ดี เราได้แสดงไว้หมดเท่าที่จะทำได้ แล้วก็เลี้ยงน้ำชาเขาด้วย คุณหมอบุณยส่งผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสัตว์ป่าของไทย ก็ไปอธิบายให้เขา เกี่ยวกับป่าที่เมืองไทย เพราะในพวกเหล่านั้นก็มีนักวิทยาศาสตร์ที่ขอศึกษาเกี่ยวกับสัตว์โลก ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรสำคัญของโลกที่ศิริโลศทุกอย่างที่อยู่ยาล่ม ศูนย์บางไทรฯ พยายามทะเยอทะยานที่จะรักษาขึ้นมาอีก อย่างตลาดน้ำ หนังสือพิมพ์ทั่วโลก บอกว่าเป็นสิ่งที่ยอดเยี่ยมไม่มีที่ไหนนอกจากเมืองไทย ซึ่งเดี๋ยวนี้เราก็เลยทอดทิ้งไม่สนับสุนประเทศอื่นเขาก็เอาไปเป็นขนบธรรมเนียมของเขาไปแล้ว เพราะว่าเราไม่ช่วยส่งเสริมชาวบ้าน ไม่รักษาสິงที่เป็นของของเราดั้งเดิม ที่บางไทรก็พยายามรักษาเวลาแถมมาดู ก็พยายาม การละเล่นต่าง ๆ

แบบพื้นบ้านทางภาคกลางก็จัดมาหมดทางด้านนี้เป็นนอแรด ซึ่งคุณหมอบุญส่งดูแล้วตื่นเต้น บอกว่าไม่เคยเห็นเลนอแรดที่ใหญ่ขนาดนี้ ไม่ทราบว่าเป็นแรดพันธุ์อะไร ที่ไหน แต่เข้าใจว่าคงจะไม่ใช่เป็นแรดเมื่อร้อยปีมาแล้ว คงหลายร้อยปี และมีคนพบในถ้ำ แล้วก็นำมาถวายพระปิยมหาราช ซึ่งข้าพเจ้าพบอยู่ในวังหลวง ฝุ่นจับเชรอะไปหมด ก็เลยเอาตบแต่งเสียใหม่แล้วแสดงเมื่อกรุงเทพฯ ๒๐๐ ปี

นี่ก็เสด็จฯ เยี่ยมบ้านหม่อมก ที่บ้านนี้ข้าพเจ้าตกใจเดียวไปหมดเลยใกล้กรุงเทพฯ นิดเดียว แต่ประชาชนรายได้น้อยเหลือเกิน แล้วเติมไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บ ผิดในท้อง แล้วก็โรคภัย ๆ นี้เติมไปหมดเลย เพราะว่ามีรางวัล ๔ แสนไรและข้าพเจ้าต้องขอยกย่องพันเอกมนัส คล้ายมณี มือปราบของเขาคือคนหนึ่งพันเอกมนัสบอกด้วยความร่วมมือของทุกหน่วยงาน นาที่ร้างไป ๔ แสนไร่ที่ไม่มีผลผลิตอะไรเลย และชาวบ้านที่น้ำตานองหน้า เดียวนี้พันเอกมนัสให้ทำนาได้รู้สึกกว่า ๖ หมื่นไร่ในเฉพาะปีนี้ ที่ไหนที่ว่าชาวบ้านเป็นหนี้สินเต็มตัว พันเอกมนัสก็มาบอก มากกราบบังคมทูล ก็ทรงเองเงินศิลาปีบ้าง ตามพระราชอัธยาศัยบ้าง ชื่อที่มาจากเจ้าของที่เขาอยู่ที่กรุงเทพฯ ไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่นา ชื่อที่นำมาแล้วเราก็มารู้ว่าให้ประชาชน มีการส่งเสริมอบรมเกษตรกร เกษตรกรประจำหมู่บ้าน โดยพันเอกมนัส และนายสหัส บุญญาวิวัฒน์ เกษตรประจำพระองค์เป็นผู้ที่ดูแลโครงการนี้ อบรมให้ทราบว่ามีปัญหาอย่างไร ไม่ใช่ว่าเสียเมื่อ แล้วเวลาฝนตกนี้ยานั้นจะโดนฝนชะลงมาในแม่น้ำเจ้าพระยา เท่ากับฆ่าตัวตายเหมือนกัน เพราะว่าเราใช้น้ำนั้นอยู่ปลาเราก็กิน กุ้งเราก็กิน อันนี้ที่สำเร็จมาได้ ชาวนาหน้าเบิกบานมากมาย ก็มาขอบคุณพันเอกมนัส คล้ายมณี แล้วก็พันโทปรุง และนายทหารทั้งหลายของกองทัพภาคที่ ๑ ที่ได้ร่วมช่วยกัน สมกับว่าเมื่อหลายเมื่อร้อยปีมาแล้วคนไทยทหารไทยได้ทุ่มเททั้งร่างกายของตัวทပ်ถมจังหวัดกรุงศรีอยุธยา เพื่อปกป้องเอกราชอธิปไตยของชาติ บัดนี้ทหารทั้งหลายก็มาทุ่มกำลังกายกำลังใจ เสาร์อาทิตย์ไม่มี เพื่อที่จะดูว่าให้นาที่ร้างไปไม่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติที่กลับผลิตผลให้แก่ประเทศชาติอีก

ในสภาพนี้รัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้เงินประเทศไทย ช่วยประเทศไทยตั้งประมาณ ๒๐๐ กว่าล้าน ในการตั้งศูนย์การประมงน้ำจืดขึ้นที่บางไทร ใกล้ ๆ กับศูนย์ศิลาปีบางไทรนั่นเอง ข้าพเจ้าได้รับเชิญให้ไปวางศิลาฤกษ์แล้วก็เลยได้ความรู้จากรัฐมนตรี อธิบดี ข้าราชการทั้งหลาย และได้ทราบจากองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า เมืองไทยเรามีนักวิชาการที่เก่งอันดับโลกมากมาย แล้วเขาเหล่านั้นก็ทำงานล้นหลัง ทุ่มเทช่วยราชการอยู่ตลอดเวลา นี่ราษฎรที่บางไทรอดไม่ได้มีหมอนก็ถวายหมอนให้ทรงแจกหมอนวันนี้แหละ แล้วก็ฝักบัว ฝักบัวนั้นอาจารย์ที่เป็นนักเกษตรบอกว่า ถ้ามันช่างภาคกลางจะปลูกสลักกับข้าวบ้างก็ดีเพราะปลูกข้าวอย่างเดียวไม่ดี ไม่ดีสำหรับดินด้วย ปลูกประเภทถั่วเหลืองถั่วเขียวแล้วก็ทำนาบัว เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เป็นโครงการที่พันเอกมนัส คล้ายมณี กับนายสหัส บุญญาวิวัฒน์ เกษตรในพระองค์ได้ร่วมกันคิด ทำให้ชาวบ้านมีกำลังใจอย่างมากมาย ไปเห็นแล้วชื่นใจ วันนั้นที่ไปวางศิลาฤกษ์การประมงนั้น ข้าพเจ้าได้รับปลามาจากผู้ที่มีจิตกุศลที่เขาเลี้ยงปลาเป็นจำนวนมากสำหรับให้ประชาชนร่วมปลอยในแม่น้ำเจ้าพระยา แล้วกรมประมงของเราที่มีนักวิชาการอันดับโลก กรมประมงของกระทรวง เกษตร นี่ยอดที่สุดเลย ทันสมัย แปลว่าวิชาการสูงเข้าขั้นโลก อย่างปลานิลสีดำนี่ ปลานิลธรรมดาที่สีดำ กรมประมงทำอะไรไม่ทราบออกเป็นสีแดงทั้งฝูงเลย ซึ่งต่างประเทศของสิ่งมีชีวิตเดียว แล้วการเลี้ยงกุ้งในที่เป็นไรนี่ก็เหมือนกัน เก่งมากเลย ทำได้อย่างไรก็ไม่ทราบกรมประมงของเรา ไม่อย่างนั้นแล้ว น้ำเจ้าพระยาอย่างหน้าบ้านข้าพเจ้าที่ทะเลนั้นก็เสียหายแล้วเลี้ยงอะไรก็ได้ เพราะว่าเคยมีกุ้ง เดียวนี้ก็ไม่มีการ ปลูกที่สูญพันธุ์ คือเราช่วยกันฆ่าตัวตายไปทีละน้อย ทางนี้ก็มีคนที่ฉลาดช่วยกันพัฒนารักษาน้ำให้สะอาด ให้ความรู้กับประชาชนลงมือทำกับเขา เสาร์อาทิตย์ไม่เว้น

นี่เป็นศูนย์ศิลาปีแล้วก็ชาวบ้านที่บางไทรอยู่บ้านไกลแสนไกลมาหาข้าพเจ้า บอก นี่จะนี่จะคุณแม่เดี๋ยวนี้ฉันมีรายได้พิเศษแล้ว เดียวนี้มันเกิดมีกุ้งจะคุณแม่ที่บางไทรนี้ แล้วฉันจับไปขาย ขายได้แพงเขียว รายได้ดีมาก ได้ความว่าเขาเรียกว่ากุ้งสมเด็จพระ เขานึกว่าข้าพเจ้าปลอยน้ำทำให้เขาได้มีกุ้งกินและจับไปขายนอกจากปลาซึ่งหายากนี้ กุ้งนี่ร้อยเพราะว่ากุ้งเวลาแช่ตู้เย็นแล้วนี่ก็ยังไม่ดิ๊กว่าไม่มีประทาน แต่เนื้อมันจะอยู่เบือย ที่นี้กุ้งของเขานี้กุ้งสดแบบโบราณ เด็กที่อายุ ที่เดี๋ยวนี้อายุห้าสิบไปแล้วนี่รู้ ร้อยที่สุดเลย กุ้งบั้งแล้วก็เอามันกุ้งคลุกข้าวนี้ร้อย ซึ่งตอนหลังนี้ข้าพเจ้าตกใจมากเลยที่ว่าอยุธยาไม่ใช่เมืองกุ้งแล้ว ไม่มีรับประทาน จนกระทั่งทราบจากพันเอกมนัส คล้ายมณี ว่าประมงได้ปลอยเดือนละหลายหมื่นตัว กุ้งที่กำลังจะโตนี้ ปลอยลงแม่น้ำเจ้าพระยานี้ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับข้าพเจ้า ปลอยทุกเดือนเดือนละ ๒ หมื่นกว่าตัว นี่เองทำให้ราษฎรบอกว่า คุณแม่จะเดี๋ยวนี้ฉันมีรายได้ดี จับกุ้งขายได้ตั้งหลายกิโล ราคามันดี แน่ละเพราะเดี๋ยวนี้กุ้งก้ามกรามหายากที่สุด อันนี้เป็นที่ชลบุรี ที่ประชาชนทั้งหลายที่จังหวัดเลย พอรู้ว่าการประมงนักก็ร้องห่มร้องไห้ แล้วก็บริจาคเป็นเงินจำนวนมาก ข้าพเจ้าได้ฝาก ผบ.ทบ. พลเอกอาทิตย์ยามมูลเกล้า ทูลกระหม่อมถวาย เพราะข้าพเจ้าทำงานที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือแทนพระองค์ ฝากให้มาทูลเกล้าฯ ถวาย ก็โปรดให้ไปบำรุงที่วัดญาณสังวรารามที่เมืองชลฯ เพราะว่าพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งบอกว่า ภาคกลางนี่สงสารพระ พระที่ท่านต้องการบวชเรียนจริง ๆ ท่านต้องการความสงบวิเวก ไม่ใช่เติมไปด้วยเสียงรถยนต์แล้วก็เสียงอะไรต่าง ๆ อย่างนั้น ก็เลยทรงใช้เงินส่วนพระองค์ เงินที่คนถวายโดยเสด็จพระราชกุศลไปซื้อที่ดินเพิ่มเติมขึ้นที่ชลบุรี แล้วก็ด้วยความร่วมมือของกรมชลประทาน กรมป่าไม้ ทุกหน่วยงานของจังหวัดรวมทั้งทางจังหวัดเองจังหวัดชลบุรีเองและรวมทั้งทหารก็ทรงพยายามสร้างป่าขึ้น มีพระราชาบายว่าจะปลูกต้นไม้ยืนต้นโตเร็วก่อนที่ ๑๐ ปีนี้โตแล้ว

ใช้ไม้พ้อได้แล้ว ทำที่อยู่อาศัย เป็นเชื้อเพลิงแล้วก็เป็นที่ทำนบกของนก ทรงสร้างป่าขึ้นเพื่อจะให้พระที่ภาคกลางทั้งหลายได้มีโอกาสไปเดินจงกรม ไปปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิพิจารณากายตัวว่า เที่ยงหรือไม่เที่ยง จะอยู่ไปค้าฟ้าหรือไม่ พระเจ้าอยู่หัวเห็นว่าพระภาคกลางนี้ น่าสงสารนัก ที่จะรู้คงคึกไม่มี เป็นป่าคอนกรีตที่น่าเกลียดน่ากลัว

นี่สิรินธรซึ่งตามเสด็จฯ ข้าพเจ้าไม่ได้ตามไป สิรินธรตามไปบอกว่าเป็นเขาบนเนิน ยังมีป่าหลงเหลืออยู่ ซึ่งพระ ครูของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระญาณสังวร ท่านไชยาเป็นที่ปฏิบัติสมาธิหาความสงบอยู่ และข้างล่าง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกำลังดูว่า จะวางแผนสร้างป่าอย่างไร อันนี้ขณะที่ประทับหัวหินคราวนี้ ที่ระหว่างประจวบนี้ หมออนุญาตให้เสด็จฯ ที่หัวหิน และก็ทุกครั้งที่เราไปหัวหินเราก็จะชงกันไปกระรุ่งกระรัง มีชาวศิลาปาซีฟิฟิกว่าร้อย ไปเรียนที่นั่นไปมีการฝึกที่นั่น เพราะว่าสิรินธร จุฬารัตน์ มีโอกาสที่จะลงมาให้กำลังใจ มาดูงานของเขาย่างใกล้ชิด อย่างที่หัวหินนี้ ทางศูนย์ทหารราบที่ปรานบุรีก็ช่วยสร้างศาลาศิลปาซีฟิฟิกที่บ้าน ๑๐๐ กว่าคนจะนั่งทำงานได้ ประดิษฐ์ของที่สวยงามเหล่านี้ที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศมาดูแล้วบอก นี่ควรไปวัดที่พิพิธภัณฑ์ต่างชาติว่าเป็นฝีมือคนไทย เพราะว่าที่อเมริกาที่พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ เขาก็มีฝีมือของชาติโน้นชาตินี้แล้ว แล้วพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ก็ส่งกรมทองไปให้พิพิธภัณฑ์สมิทโซเนียน แสดงถึงวัฒนธรรม และความสามารถของชาวไทยในสมัยโบราณ ในเรื่องนี้ขึ้นชื่อว่า เมื่อศิลาปาซีฟิฟิกตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั่งเรือรบไปเที่ยวถ้าพระยานคร ทัดคนศึกษาเขาไปไหนก็ไปด้วยกัน ชงกันไปเป็นพวกใหญ่อย่างนี้เต็มเรือรบไปหมดเลย แล้วก็เลี้ยงอาหารกลางวัน ปิคนิกกันแล้วก็เดินขึ้นไป ไปดูถ้าพระยานครที่เขาสามารถย่อยอดปรากฏว่าเขาเดินสบายมากแต่ข้าพเจ้านี้เหงื่อตก เหมือนตกน้ำเลย อยากให้เขาซึ่งเป็นชาวเขาเห็นว่าเมืองไทยของเราที่กว้างขวางนัก มีความงามหลายด้าน ทะเลก็งดงามและเป็นที่มีทรัพยากรมาก เขาก็สวยสง่า ชวนเขา ถ้า อยากให้เขาเห็นทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นประเทศไทย แล้วก็มีความรักลึกซึ้ง ซึ่งไม่มีเสียงของศัตรูที่จะมาแย่งเราพรากเราจากกันได้เลย ที่ทำให้คนไทยลุกขึ้นช่งกันอีก นี่ไม่เป็นเช่นนั้นเพราะจากเหนือก็มาดูภาคใต้ ทางตะวันออก ว่านี่ของเรา ของเราทั้งนั้น แล้วนายทหารรักษาพระองค์แทนที่จะรักษาพระองค์เฉย ๆ พันเอกปานเทพ ศูนย์ปราน แล้วก็พันเอกศิลา ศรีเพ็ญ ช่วยกันหาหอยแล้วก็ปูชนิดที่เรียกว่าหอยากแล้วก็ปล่อยลงไปทะเล คล้าย ๆ ว่าเพาะพันธุ์ขึ้นมาอีก วันไหนที่ไม่เสร็จฯ ไปไหน เราก็ทำกันอย่างนั้นแล้วก็สนุกด้วยเพราะว่ามีโครงการที่หาทรายใหญ่ ข้าพเจ้าตั้งใจว่าจะให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวรักษาพันธุ์สัตว์ไทยแท้ ๆ เช่น นก นกของไทยแท้ ๆ เลย จะมาไว้ที่นั่น ก็เรียกว่าเป็นโครงการพิเศษ เพื่อว่าชาวต่างประเทศจะได้ไปด้วย

ขอบพระคุณท่านมาก เมื่อที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านวิทญูมาว่าให้ตีมน้ำบ้าง เพราะเสียงมันแหบเต็มแก่ เสียงแหบไม่ใช่เพราะพูดหรือ เพราะว่าไม่สบายเป็นไข้หวัดมานานหลายวัน เพิ่งลูกลงวันนี้เป็นวันแรกเสียงมันเลยแหบ

อันนี้เป็น ท่ากระบอกสระแก้วจังหวัดปราจีน ที่เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขอให้ทางรบ ๒๑ ซึ่งมีพันตรีณรงค์เดช นันทโพธิเดช เป็นผู้ดูแลอยู่ให้พัฒนาทางด้านนี้เหมือนกัน เป็นศูนย์แพร่ปรับปรุงและแพร่พันธุ์สัตว์ท่ากระบอก แล้วก็เก็บน้ำเอาไว้เพราะว่าที่นั่นค่อนข้างจะแล้งมาก แล้วก็รักษาป่าที่เหลืออยู่ก็อีกและ สรุปได้ว่าทรงได้รับความช่วยเหลือทุกอย่างจากกรมชลประทานและโครงการนี้เป็นโครงการที่ทรงต้องพระประสงค์เป็นพิเศษว่า โถ ทหาร ทหาร ผู้น้อยที่เขารบที่บาดเจ็บอย่างน้อยให้ที่พื้นดินเหล่านี้เป็นที่ที่เขา ทางบ้านเมืองให้เขาได้ ให้ผู้ที่รบเพื่อบ้านเมืองได้มีที่อยู่ทำมาหากิน เพราะส่วนมากทหารก็เป็นชานาชาชาวไทยนั่นเอง

แล้วก็ช่างเก็บน้ำ แล้วก็ที่ที่ประธานาธิบดีเกาหลีสื่อได้มาดูมาเยี่ยม แล้วก็ได้เงินบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนโครงการตามพระราชดำรินี้ด้วย เพื่อให้ทหารที่ปลดกองหนุนแล้ว คือปลดประจำการแล้วนี้ไม่มีที่อยู่อาศัย ก็หวังว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะดำเนินไปด้วยดี ด้วยความตั้งใจของทุก ๆ ฝ่าย

อันนี้เป็นแบบบ้านที่จะให้ผู้ที่ได้รับแจกที่ดินอยู่ เสร็จแล้วก็พระราชทานยาเสร็จแล้วก็มีการสวนสนาม อันนี้เป็นครั้งสุดท้ายที่ทรงออกประชาชน และไม่ก็วันจากนั้นก็บังเอิญฝนตกด้วย ก็ประจวบเหมาะ หนักมากอย่างที่แพทย์ได้บอกว่าจะเหลือโอกาสเพียง ๓๐% เท่านั้น นี่เป็นงานสุดท้ายจริง ๆ ที่ครั้งนั้นสวนสนามของโกลาสาทัดมาป้องกันชาติ แล้วก็เยี่ยมศูนย์แพร่พันธุ์สัตว์ที่ท่ากระบอกนั้น ตามเคยเสด็จฯ เยี่ยมที่ไหนก็ต้องนานหน่อย ที่แรกข้าพเจ้าก็ใส่สั้นสูงมาก ตอนหลังพอก่เข้าแก่เข้า เดียวนี้รองเท้าของแล้ว ไม่ไหวแล้ว

นี่ก็เป็นนายทหารของกรมทหารราบ ๒๑ ที่ทรงให้ดูแลอยู่ที่พื้นที่

อันนี้ที่ตาพระยา ที่มีทหารภูมยกุลล้าอธิปไตยประเทศไทย แล้วก็มีการต่อสู้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งข้าพเจ้าก็อดปลื้มใจไม่ได้ทหารไทยทั้งหลายไม่ว่าจะทุกแนวไหนส่วนไหน ก็ยอมพร้อมที่สละชีวิตเพื่อป้องกันชาวบ้านเมืองไว้โดยไม่คิดหวั่นอะไรเลย แล้วข้าพเจ้าก็แอบหนีไปเยี่ยมเขา ก็รู้หรือว่ามันไม่ดี แต่ก็ทราบถึงคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บอกว่าไม่เป็นไรสวดมนต์แล้ว ถึงตายก็ไปดี ไม่เป็นไร แล้วขอให้ทรงเขียนแผนที่ให้ ข้างผู้บัญชาการทหารบกก็ให้ทหารทั้งหลายไปกันถนนไว้ ข้าพเจ้าก็คล้องข้อมือแขนเขา แล้วจุดไว้ให้ไปด้วยกันเถอะ ซึ่งพระสยามเทวาธิราชก็คุ้มครอง เพราะว่าวันนั้นเป็นวันแรกที่ไม่มีกรยิงปืนใหญ่เข้ามาเลย ข้าพเจ้าคิดว่า คิดอย่างนี้ว่า

เมื่อเขามีภัยแล้ว ก็อยากที่จะไปพบพระประจักษ์ประจักษ์อยู่ อยากจะไปดูแลเขา ให้กำลังใจเขา ก็ไม่ใช่คิดว่าเขาจะตายไม่ได้หรอก ก็รู้เหมือนกันว่าความตายมีมาเมื่อไรก็ได้ แต่คิดว่าเขาดีแสนจะกล้าหาญ และเราซึ่งขึ้นชื่อว่าพระบรมราชวงศ์จักรีนี้ รัชกาลที่ ๑ ได้ฝ่าฟันสร้างบ้านเมืองขึ้นมา เราเป็นลูกหลานเขา ลูกชายของเขาหรือก็ไม่อยู่ ลูกสาวก็เด็กเกินไปกว่าที่จะตาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือก็ประจักษ์หน้า ข้าพเจ้าว่าข้าพเจ้าก็อยู่มาพอแล้ว อยู่มาเรียกว่ามากพอที่น่าจะดำรงไว้ซึ่งพระราชโอรสและพระราชประสงศ์ คือเคียงข้างอยู่กับคนไทยทุกเมื่อ ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกองค์พระปฐมมา ก็พยายาม

อันนี้ที่ว่ามีข่าวที่น่าภูมิใจ ข้าพเจ้าปลื้มมาก ปลอ่ยเรือหลวงสดหีบ ทราบว่าบริษัทไทยเรา คนไทยเราเองที่สามารถสร้างเรือตรวจฝั่งได้ บริษัทของคนไทยเราแท้ ๆ ไม่ได้ซื้อไปซื้อไปอะไรที่ไหนเลย ทำให้ปลื้มใจมากเลยที่คุณหมอช้อยยุทธ ภรรยาคุณ เชิญมา ประธานบริษัทเชิญ ยินดีที่จะไปเพราะได้อ่านหนังสือพิมพ์ต่างประเทศเขาก็ชม ชมโรงแรมโอเรียนเต็ลว่าเป็นโรงแรมที่โก้ที่สุดและดีที่สุดในโลก และปีต่อมาในปีที่ ๒ ก็ได้รับเลือกอีกว่าเป็นโรงแรมที่ดีที่สุดในโลก ข้าพเจ้าถือว่ากรมคนไทย เมืองไทย ไม่ว่าใครทั้งนั้นเป็นการชมพวกเราทั้งหมดทำให้เกิดความปิติซาบซ่าน คือปิติใจเหลือเกิน คนไทยเราทำได้ทุกอย่าง แล้วก็อยู่รอดมาได้ ถึงปานนี้ ด้วยความสามารถตนเอง อย่างเรือโอเรียนเต็ลควีน ข้าพเจ้าปลื้มมากเลยเพราะว่าเจ้าหน้าที่วันนั้นได้จัดจนถึง ๔ ตี ๕ ประดับโอเรียนเต็ลควีนด้วยดอกไม้สด ดอกกล้วยไม้ทั้งนั้น และข้าพเจ้าเห็นลูกสิรินธร จุฬารัตน์ เดินไปบนสะพานที่มีดอกไม้ข้างท้องถนนในใจบอก โอ ลูกของแม่ได้เดินบนทางที่มีดอกไม้ประดับข้างก็ดี ไม่อย่างนั้นขึ้นเขาลงห้วยฝุ่นฟุ้งไปหมด แล้วก็สอนลูกว่าเราต้องทำให้ได้ทุกอย่าง คลุกฝุ่นเราก็คคลุกอย่างเต็มใจและทำได้อย่างทะมัดทะแมง เวลาที่ออกข่าวต่างประเทศเราก็ทำได้ ไม่ใช่ที่เราจะไม่รู้จักของสวยของงามเมื่อไร เราทำได้เลยเหมือนกันทุกอย่าง แล้วทำด้วยกันโดยที่ไม่วันอะไรทั้งนั้น นี่เลี้ยงคนะพูด ขุนานุฑุตที่ท่านได้ช่วยหาเงินให้กับสภาอากาศไทยที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จออกด้วยเพราะว่าคณะทูตบนว่า แต่ก่อนนี้ยังได้เฝ้าพระราชวงศ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบ่อย เดียวนี้ไม่เห็นท่านเลย เพราะท่านมัวแต่ไปวิ่งอยู่ชายแดน เพราะฉะนั้นก็เลยมีวันเลี้ยงทูตในฐานะที่ท่านเป็นผู้แทนต่างประเทศ แล้วท่านยังพยายามหาเงินให้แก่การกุศลของไทยเป็นจำนวนมากด้วยเงินส่วนตัวของท่านอีก ทูตทั้งหลายที่มาเฝ้าและแอบดูสิรินธรลูกแก้ว ที่สมเด็จพระสังฆราชเจ้าบอกให้เรียกลูกแก้วตั้งแต่ยังไว้จุฑาป้อหลอนนั้นนะ อันนี้ก็พอแม่ลูก ตอนนี่เมื่อเร็ว ๆ นี้เองนะที่หมออนุญาตให้ทรงออกงานได้บ้าง แล้วก็ตอนนี้ที่ข้าพเจ้าเริ่มเอาทรัพย์สินสมบัติของพระราชวงศ์จักรีออกมา แล้วหาเงินเลี้ยงมูลนิธิศิลปะที่เรียกว่า Faberge Faberge นี่เป็นชื่อของช่างฝรั่งเศสที่เข้าไปหากินเพื่ออยู่ที่รัสเซีย เป็นช่างทำเครื่องเพชรเครื่องทองของซาร์นิโคลัสที่ ๒ ของรัสเซีย ซาร์องค์สุดท้าย ของเหล่านี้เป็นของที่ทั่วโลกเขาคิดกันดีนิยมนัก เพราะหลังจากปฏิวัติรัสเซียแล้ว ของเหล่านี้ก็กระจายหายไป แต่ว่าผู้เชี่ยวชาญที่มีวิเศษที่อเมริกา เขาบอกข้าพเจ้าว่า ในคลังของพระบรมราชวงศ์จักรีนี้ต้องมีหลายชิ้น เพราะเขาทราบดีว่าพระปิยมหาราชนี่ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถนักหนาในเรื่องศิลปะต่างประเทศ

คิดว่าพระปิยมหาราชนี่ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถนักหนาในเรื่องศิลปะต่างประเทศ และขอข้าพเจ้านั้นนิดหนึ่ง ข้าพเจ้าถูกใจทุกครั้งเลยที่เพื่อนต่างประเทศบอกว่า เมืองไทยไม่เคยตกเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกยุโรปเลยเพราะว่าความสามารถของบรรพบุรุษของท่าน ไม่ใช่บังเอิญไม่มีทาง ที่จะบังเอิญได้ ตอนหลังสิรินธรซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ก็บอกข้าพเจ้าว่าทุก ๆ รัชกาลท่านรู้ ภาษาฝรั่งท่านก็รู้ แล้วก็ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ ทรงมีจดหมายไปถึง President อเมริกา ทรงเขียนเป็นภาษาอังกฤษแล้วทรงส่งของขวัญแสดงถึงความเป็นเจ้าของของเมืองไทยว่า แผ่นดินนี้ที่ไกล นี่แต่คนไทยยึดครองอยู่เป็นประเทศบ้านเกิดเมืองนอน แล้วก็การที่มีปัญหาอะไรแทนที่จะเอาช่างไปชนช่างกับเขากับป็นใหญ่ หรืออาวุธสมัยใหม่ของมหาอำนาจสมัยนั้น ก็มีการนั่งเจรจากัน เสียอะไรที่น้อยไปเสียได้ก็เสียไป โดยเฉพาะพระเจ้าซาร์นิโคลัสนี้ได้ทรงช่วยเมืองไทย เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ เสด็จฯ ไปที่รัสเซีย ทรงถ่ายรูปร่วมด้วย ทำให้มหาประเทศในขณะนั้นยำเกรงพระองค์เหมือนกัน แล้วการที่ทรงรู้จักศิลปะของ Faberge ศิลปะของเงินอันสูง ของญี่ปุ่น ก็หมายความว่า คนไทยเราเป็นที่ศรัทธาใน รั้วจักรัฒนธรรม ศิลธรรมของชาติเราเอง แล้วยังรู้จัก ร่วมรู้จักของคนอื่นด้วย จะมาอุปถัมภ์แดนเราง่าย ๆ ว่าเราเป็นคนป่าเถื่อนไม่ได้ เป็นคนป่าต้องอุปแล้วก็ส่งสอนไม่ได้ เรามีของของเราทุกอย่าง และมีความรู้พอที่จะนั่งคุยกันอย่างเสมอปากเสมอไหล่ อันนี้ที่ชาวต่างประเทศเขาคิดว่าเป็นเหตุให้เมืองไทยเป็นเอกราช มาได้ตราบนานแล้ว ในรูปนี้เป็นมกุฎราชกุมารญี่ปุ่นซึ่งทรงสนิทสนมกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับมกุฎราชกุมารี จะเสด็จฯ ไปต่างประเทศ ทรงแวะเยี่ยมอย่างอันญาติพี่น้อง แล้วก็ท่านมาชวนสิรินธรว่าให้ไปเยือนญี่ปุ่นบ้าง แล้วก็ทรงมีพระเมตตาตามาก เพราะพระองค์เอง มกุฎราชกุมารญี่ปุ่นนี้เป็นนักวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับสัตรีนี้ทรงมีความรู้ขนาดที่เรียกว่าวิทยานิพนธ์ของพระองค์ หนังสือของพระองค์นี้ เขียนให้สำหรับนักวิชาการอ่าน แล้วก็ท่านเป็นผู้ที่แนะนำองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าปลานิลนี่ดี ดีกว่าปลาหมอเทศ อร่อยกว่า มีค่ากว่า แล้วก็ท่านทานใกล้เคียงกัน ปลาหมอเทศนี้อาจจะไปเที่ยวกินปลาอื่น ๆ ให้ยุ่งไป ปลานิลดีดีกว่า แล้วทรงส่งมาถวายด้วย เราใกล้ชิดกันถึงอย่างนี้ แล้วก็มีการแสดงงานประติมาศิลป์เมื่อปี ๒๕๒๑ ที่เป็นครั้งแรกที่ทดลองว่าชาวต่างประเทศจะสนใจในวัตถุโบราณหรือว่าวังหลวงไหม ปรากฏว่าได้เงินดี

สำหรับเมืองไทยแต่โดยมากเป็นคนไทยนี่แหละ ที่ช่วยกันเองเสียเยอะ ที่ซื้อตัวแพง ๆ แล้ว ๒๐๐ ปี ข้าพเจ้าก็พยายามทำอีกพอเสร็จงาน ก็เจ็บเลย เพราะว่าไม่ไหว ทั้งคันของ ผุนฟู้ง แล้วก็ขนของ แล้วก็แต่งตัวออกมาปรับแขก อันนี้ลูกนี่ข้าพเจ้าใช้เสมอ ทั้งสองโดยเฉพาะ ๒ คน เล็กนี่ต้องทำอะไรได้ทุกอย่าง ต้องร้องเพลงได้ ต้องเรียนให้ทันเขา ต้องทำงานให้กับบ้านเมือง จะหยุดระหว่างเรียนนี่ไม่ได้ หมายความว่า เข้ามหาวิทยาลัยแล้วต้องท่องหนังสือ เดียวจะสอบไม่ได้ ถ้าเกิดมาเป็นเจ้าฟ้าหญิงของไทยแล้วจะต้องทำให้ได้ทุกอย่าง ไม่อย่างนั้นเสียชาติเกิด อันนี้ที่พยายามอธิบายให้ชาวต่างประเทศทราบถึงคำว่าเจ้าแผ่นดิน แล้วก็เจ้าฟ้าหญิง เจ้าฟ้าชาย ฟ้าหญิง ฟ้าชายไทยนี่ต้องหมายถึงคนที่ทำได้อย่าง เรียนก็ต้องเรียนทันเขา ทำงานก็ต้องทำงานให้ได้ต้องทันให้หมด แล้วก็ให้หลานน้อยคนโต นาน ๆ เราก็มายพบปะกัน พวกที่ช่วยพัฒนา นักพัฒนามายพบปะกันสักที แล้วก็ร่วมปีใหม่ด้วยกัน ร่วมกัน ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ให้ได้ทรงดนตรี ทรงเป่าอะไรให้เบิกบานเป็นกันเอง แล้วหลานก็สนุกใหญ่เลย ไม่นอนจน ๕ ทุ่ม และนี่ก็บังคับให้ลูกแสดงเกี่ยวกับท่าของเพลงเกี่ยวกับรักษาชาติต่าง ๆ ให้ประชาชนดูและไม่ไปบังคับลูกเท่านั้น และนี่บังคับลูกเมื่อตามเสด็จฯ ไปที่อเมริกา เขาก็บอกข้าพเจ้าว่าไม่ได้บังคับหมายกันก่อนเลย บอกพระราชินีลูกขึ้น speech เพราะว่าที่เลี้ยงนี้เป็น Center ที่มีชื่อเสียงของอเมริกัน ข้าพเจ้าตกใจเพราะภาษาอังกฤษนี่ก็เรื่องหมดแล้ว ขึ้นสนิมหมดแล้วก็ตกใจมากเลยเพราะไม่ได้เตรียมตัวเลย ก็เลยบอกว่า ขอให้ลูกเลิกพูดแทนแม่ลูกเล็กขึ้นถอนสายบัว แล้วก็พูดแทนทำ speech ฝรั่งบมือกันกราว เพราะว่าไม่ได้เตรียมตัวไว้ก่อนเลย ทางประเทศสหรัฐอเมริกาเขานิยมคนที่พูดปากเปล่า โดยที่ไม่ต้องอ่านเลย ถือว่าเป็นคนที่เก่งจริงมีมันสมองเองจริง ๆ นี่ไม่ไหว ข้าพเจ้าภาษาอังกฤษมันขึ้นสนิมหมดแล้วทั้งอังกฤษและฝรั่งเศส เลยต้องใช้ลูกแทน นี่ที่เล่าถึงว่าพอปีใหม่ที่ก็มีการร่วมสนุกสนานกัน ลูกสาวก็ให้ร้องเพลงไป ท่านนายกฯ ก็ขอให้ท่านร้องเพลงไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เป่าแซกโซโฟน แคริเน็ตไปเป็นการที่เรียกว่าพักผ่อนใจด้วยกันทั้งคณะเลย กับหลานคนแรกที่พระที่นั่งอัมพรฯ นาน ๆ ก็มีเวลาอยู่กับลูกกับหลาน แล้วก็หลานคนเล่า แต่ข้าพเจ้าว่าสิริธรเมื่อเด็ก ๆ เขาก็บ้องแก้วไม่แพ้นะ พระเจ้าอยู่หัวท่านปลาบปลื้มมาก ทรงส่งกระแจะไปแล้วหุ้มหลานไป รับสั่งบอก เอ๊ะ หลานนี่เหมือนตา ทรงชมว่าสวยก่อนด้วยแล้วบอกเหมือนตา (ทรงหยุดพัก) ยุงที่สุดเพราะว่าต้องหยุดกินแอนตี้ไบโอติกเพราะยังต้องรับประทานอยู่ เพราะว่าเป็นเกี่ยวกับใช้หวัดคงจะเป็นใช้หวัดใหญ่ชนิดหนึ่ง

๕๑ นี่ไม่ตืออย่างคือตลอด ๓ วันดี ๔ วันใช้ ไม่ทราบว่าจะ ๖๐ จะเป็นถึงแค่นั้น วันนี้ ทุกคนเขาแห่ว่าเป็นวันสุดท้ายแล้วนะ เพคะที่จะทรง ๕๐ ต่อไปจะต้อง ๕๑ แล้ว บอกช่างแกะแต่ตอนที่ ๓ วันดี ๔ วันใช้ ทำงานไม่ได้เสียเลย อันนี้แสดงถึงคุณภาพความดีเพราะว่าได้ขอให้ทางนายกรัฐมนตรี แล้วก็ ทาง ผบ.ทบ. ช่วยว่าให้ออกโทรทัศน์ให้ทั่วประเทศ ถึงประเทศไทยเรานี่สวยจริง ๆ แล้วต่างประเทศยังบอกมีแก๊สมากมาย ต่อไปจะเป็นนักผลิตแก๊สที่สำคัญ และมีน้ำมันที่มีคุณภาพสูงและมีวิศวกรที่เก่งที่สุดเลย ถ้าเราช่วยกันรักษาดี ๆ ยังให้มีน้ำเหลือ เพราะว่ายังมีป่าเหลือ ไม่อย่างนั้นเราช่วยกันทำลายป่าเสียหมด อย่างรองเท่านั้นที่ภูหลวงที่ข้าพเจ้าได้รับเชิญจาก ผบ.ทบ. ให้ขึ้นไปดูก่อนที่จะเปิดให้ประชาชนดู ปลื้มใจที่สุด เพราะว่าทราบดีว่ารองเท่านั้นที่ภูหลวงนี้ไม่ขึ้นที่ไหนนอกจากภูหลวง หาไม่พบที่ไหนในประเทศไทย แล้วก็ภูหลวงเราไม่มีฤดูใบไม้ร่วงด้วย อย่างจะเห็นใบไม้เปลี่ยนสีแดงก่อนที่เขาจะร่วงลงมา และน้ำตกนี่แหละ คือคุณสมบัติของป่า ที่เราต้องมีป่าเอาไว้ก็เพื่อช่วยบรรยากาศให้มีความสมดุลกัน ฝนลงถูกต้องตามฤดูกาล การที่เราตัดป่าไม้กันหมดนี้ไม่ใช่ทำให้ไม่หมดจากป่าไปเท่านั้นนะมันหมายถึงเราทำลายสภาพบรรยากาศข้างบนด้วย ซึ่งขณะนี้นักวิทยาศาสตร์ก็บอกทั่วโลกกำลังเป็นอย่างนั้น แปลว่าเปลี่ยนแปลงไปหมดเลย จะมีความแห้งที่หาจุดที่สุด แล้วแห้งเข้า ๆ ทุกที นี่ประชาชนมากขึ้น อากาศไม่มี น้ำจะใช้จะรับประทาน ไหนจะใช้ในโครงการอุตสาหกรรมต่าง ๆ ไหนจะใช้ส่วนตัว จะทำอะไรเพราะฉะนั้นพระอรุณบุคคลทั้งหลายที่เสด็จฯ ไปกราบไหว้ก็สอนเสมอเลยว่า คนเรานี้ ควรจะพอใจในทางสายกลาง ไม่ใช่ลูกขึ้นจะมาเป็นมหาอำนาจ ที่เป็นเมืองอุตสาหกรรมหนักหมด ให้ทำพอสมควร ให้ทุกคนได้รับความสุขความสบายพอสมควร นักหนังสือพิมพ์ฝรั่งก็พูดเหมือนกันว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทำถูกที่เน้นหนักไปที่ทางเกษตรกรรม กลีกรรรม แม้ว่าท่านจะเกิดในอเมริกาและได้รับการศึกษาในประเทศสวีเดนแลนด์ตลอดจนถึงพระชนมายุ ๒๒ ก็ตามซึ่งท่านก็เป็นคนสมัยใหม่ แต่ถึงกระนั้นท่านก็เห็นว่าภารกิจทางด้านเกษตรกรรม กลีกรรรม และติดตามด้วยอุตสาหกรรม ก็เป็นของที่ดีเป็นสิ่งที่เมืองไทยน่าจะปรารถนา ไม่ใช่ต้องกู้หนี้ยืมสินเขา จะเป็นเมืองอุตสาหกรรมใหญ่อย่างประเทศ ญี่ปุ่นให้จงได้ อุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมใหญ่ ฝัฝืนจะเป็นอย่างนั้นเพราะว่าเวลานี้เราต้องเผชิญกับความจริงแล้วว่า น้ำมันอย่างไรชะก็เป็นของจำกัดการที่อุตสาหกรรมจะเจริญรุ่งเรืองในโลกต่อไปลำบาก คือเมืองไหนที่เขารุ่งเรืองไปแล้วทางอุตสาหกรรม เขาก็ปล่อยเขาไป เราเป็นผู้เอาแต่พอดี ผลิตในพอดีพอใช้ของเรา แล้วก็ของดีอะไรของเขา ที่เราอยากจะมีเราก็ช่วยกันซื้อ เดียวนี้ระบบการแข่งขันแย่งตลาดกันนี้รู้สึกจะไม่ดี น่าจะเป็นร่วมมือกันทั่วโลก เพราะว่าตลาดก็จำกัดทรัพยากรของชาติต่าง ๆ ก็จำกัด น่าจะต่างคนต่างมีรับประทาน แบ่งกันแบ่งกันกิน ว่าเสียอย่างนั้น เป็นยุคใหม่แล้ว ศตวรรษใหม่ที่จะมานี้ นักวิทยาศาสตร์ทั่วโลกเขาบอกเป็นยุคที่เรียกว่าต้องแบ่งกันกิน ต้องอยู่กันด้วยความเมตตากรุณาเข้าใจซึ่งกันและกัน อันนี้ ขอกล่าวอีกนิดถึงเรื่องผลงานของข้าพเจ้าที่ภาคตะวันออกเฉียง

เหนือ เมื่อเดือนพฤศจิกายนไปจนถึงเดือนเมษายน พฤศจิกายน ๒๕ แล้วถึงเมษา ๒๖ อันนี้เป็นการมอบเงินซึ่งบางคนก็ได้ถึงสี่พันห้าพันหกพัน ให้แก่สมาชิกศิลปะที่ทางตะวันออกเฉียงเหนือที่เขาทอดมาตามที่ส่ง บุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่ยากจน แต่ข้าพเจ้าอยากให้เรา รักษาของเขาไว้ได้ ไม่ต้องขายอยากให้เราอยู่ที่อยู่ ไม่อยากให้เรามุ่งเข้าสู่เมืองใหญ่เหมือนบางประเทศ แล้วมาเป็นคนที่อยู่ในสลัมไม่ชอบอย่างนั้น เพราะเป็นการทำลายเศรษฐกิจของประเทศชาติอย่างร้ายกาจ อยากให้หัวเมืองนี้รุ่งเรืองพอ พออัตราของเขา ซึ่งขณะนี้ยังไม่พอ นึกท่านจะเห็นคนเจ็บไข้ต่าง ๆ ซึ่งท่านสบายใจได้แล้วว่าหน่วยแพทย์ของเราได้ดูแล ดูแลจนกระทั่งหาย รายนี้ขึ้นอีกสิบไปถึงกระดุกแล้วผู้ไปถึงกระดุกจนกระดุกแล้ว ที่บาดแผลนั้นนะ เพราะหิดที่หมอบไปพบเข้าทันทีเอาไปรักษา แล้วอย่างบางรายนี่ที่เป็นอัมพาตเราก็ต้องทราบว่าคุณคนเล็กอายุเท่าไรถ้ายังอยู่ในพ่อแม่ เราต้องมีโครงการที่จะดูแลต่อไป ดูแลแทนแม่เขาที่บาดเจ็บ เพราะฉะนั้นจึงต้องนั่งซักประวัติกันละเอียดเป็นชั่วโมง ๆ อย่างเด็กแฝด ๒ คน นี่ก็ถูกทอก จังหวัดหนองคาย พ่อแม่เขามีสลูกแยะ แล้วเขาก็บอกว่าถวายเป็นข้าพเจ้าก็บอกว่าเอาละรับเป็นลูก แต่ขอฝากให้เลี้ยงไว้ละ กองราชการของข้าพเจ้าก็จะจัด จัดว่าจะต้องทรงส่งเงินไปทุกเดือน เดือนละเท่าไร สำหรับค่าดูแลเด็กแฝดคู่นี้ เพื่อให้ได้รับความอบอุ่นกับพ่อกับแม่ แล้วก็ได้รับการศึกษาเต็มที่ โลงใจที่ชาวตะวันออกเฉียงเหนือเขาให้ท่วมที่หม เพราะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีสานอย่างสกล เวลานั้น ๆ เท่า ๆ กับเชียงใหม่บงกช เขา นวนเหลือกิน แล้วก็ชาวบ้านสามารถทำนวมหม่มเอง นึกเขาใจขึ้นมีเครื่องนุ่งหม่มพอ อันนี้ก็เป็นการเลี้ยงไหม ซึ่งโครงการศิลปะได้ไปส่งเสริม ชาวบ้านบอกว่าบาป เขาบอกเขาหย่าแล้วเลี้ยงไหมนั้นอันหย่าแล้ว บอกหย่าหย่าเลยทำใหม่เออะ บอกพระราชินีบาปเอง เพราะว่าพระราชินีเองไม่มีปัญหาหรอกที่จะเอาเงินไปแจกให้ทุกคนอยู่ดีกินดี ถ้าจะบาปก็พระราชินีขอรับบาปเอง เขาก็ยอมทำยอมเชื่อทำดีเห็นการเลี้ยงไหมแล้วกรวดแล้ว แล้วก็สนุกคือกำลังซื้อผ้า นี่ที่จังหวัดอุดร ๒๕๒๕ ที่ข้าพเจ้าไปที่จังหวัดอุดรแล้วก็ไปเก็บงาน แล้วไปตรวจคุณภาพของกลุ่มทอผ้า จังหวัดอุดร ซึ่งภรรยาผู้ว่าราชการดีเหลือเกิน สามารถรักษากลุ่มไว้ได้ แล้วชาวบ้าน ก็ช่วยกันสร้างโรงทอเอง ที่จะมาแสดงสินค้าของเขาต่าง ๆ แล้วไว้ก็ ชาวบ้านทอสวยมากเลยคิดซึ่งข้าพเจ้าได้เห็นลวดลายเหล่านี้ที่ในพิพิธภัณฑ์สมิทโซเนียน ที่วอชิงตัน เพราะว่าเขาเปิดให้ดูว่าลายชนิดนี้ แล้วก็ลายหม่มนี้เป็นลายที่แปลกประหลาดที่ไม่ทราบมาจากไหน ทราบแต่ว่ามาจากทางยูเนียน บางคนก็ว่ามาจากทางไซบีเรีย เก่าแก่แต่ที่ทำอยู่นี้ ทำอยู่เฉพาะในเมืองไทย นี่เป็นชาวภูไท ซึ่งแต่ก่อนนี้เขาเคยเข้ารัฐบาลผิด คนนี้เป็นคนที่ฝึกปากเก่งพูดเก่งมาก ผู้หญิงทางด้านนี้ แล้วก็ป็นหัวหน้าชาวภูไท ชาวภูไท ชาวภูไทที่เขาทอเรียกว่า ซึ่งสวยมาก ข้าพเจ้าเห็นก็เรียกแล้วบอกว่า ทอให้ได้บ้างไหมแล้วจะใส่ เขาบอกถ้าสัญญาว่าใส่เขาจะทอให้ ภรรยาท่านทูตอเมริกันกับท่านทูตอเมริกันก็ดี ก็รู้สึกวันนั้นเราไปกันทั้งวันเลย ไปกันตั้งแต่เช้าและข้าพเจ้าก็พยายามอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จะใช้ผ้าหม่มมีตัดให้เป็นเหมือนของผู้ชาย เสื้อไทยพระราชทานให้เป็นผู้ชาย และแทนผ้าขาวม้าก็ทำผ้าคาดเอา ชาวบ้านเห็นก็จำได้ ดีใจกันใหญ่ เข้ามาจับ เข้ามาแตะต้อง และนี่ที่บริษัทญี่ปุ่น ชื่อบริษัทฮูมิโตโมได้ถวายร่วมพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการที่สนับสนุนการเกษตรกรรม กลีกรกรรม และการทำให้ประชาชนในท้องถิ่นอยู่ดีกินดี โดยที่ไม่ทิ้งกัน ไม่มาอยู่ในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ๆ ให้รักษาพื้นที่ถวายคลองส่งน้ำสำเร็จรูปเป็น Stainless Steel นี่เป็นครั้งแรกที่ได้ใช้ซึ่งเป็นมูลค่าประมาณห้าล้านบาท ข้าพเจ้าก็เลยรู้สึกซาบซึ้งในโมติจิตของชาวญี่ปุ่น เพราะว่าเขาช่วยเรามาหลายอย่างเต็มที่ เพราะว่าเป็นมิตรเหลืองด้วยกัน ที่เขาช่วยสถาบันการประมงก็ ๒๐๐ กว่าล้าน เพื่อคนไทย และนี่เป็นนักหนังสือพิมพ์ต่างประเทศซึ่งข้าพเจ้าก็ไม่ได้ไปซักจริงใจเขาเลย เขาขอมาพบเองแล้วก็เลยพาเขาขึ้นไปบนเรือนที่กรมชลประทานสร้างให้ เรียกว่าเรือนคำหอม แปลว่า ใช้วัสดุของพื้นที่ที่ทั้งนั้นเลยอันนี้เป็นกรณีที่เขาเที่ยวดูศูนย์ศิลปะที่ภูพาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งกองทัพภาคที่ ๒ ช่วยตลอด กองทัพภาคที่ ๒ ช่วยตั้งแต่สร้าง หาผู้บริจาคสร้างศูนย์ศิลปะที่จุดนี้ได้เป็น ๑๐๐ กว่าคน หมายความว่านอนด้วยอยู่ในเขตพระราชฐาน ซึ่งเขาจะปลอดภัย ที่นอนฝ่ายหญิง ที่นอนฝ่ายชาย และทางทหารก็ช่วยดูแลเป็นผู้ปกครองด้วย แล้วก็เป็นศาลาใหญ่ที่ทุกคนจะมาทำงานร่วมกันสนุกสนาน ที่ศาลาใหญ่ซึ่งทางกองทัพภาคที่ ๒ ได้สร้างขึ้น และนักหนังสือพิมพ์ต่างประเทศในที่นี่มาดู แล้วถ่ายรูปแบบการใหญ่ แต่ข้าพเจ้าไม่เห็นออก นายเขาคงไม่ให้ออกกระมัง แล้งก็ไปที่อำเภอสองดาว จังหวัดสกลนคร เป็นการเริ่มต้นของโครงการบ้านปาร์กน้ำ ซึ่งทางกองทัพภาคที่ ๒ ได้ดูแลให้ตลอด ช่วยทำให้ตลอด ถ้าไม่ได้ทางกองทัพภาคที่ ๒ ก็แย่ คือ เป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า ทำอย่างไรให้ชาวบ้านไม่เห็นว่าเป็นศัตรูกับเขา ชาวบ้านโดยมากมักจะได้รับถูกแล้วก็นึกเข้าไปตัดป่าตำรวจจะไปจับชาวบ้านซึ่งยากจนนี่ก็ลำบากจะทำให้ศัตรูของประเทศไทยได้โอกาส จะทำอะไรดี ในที่สุดท่านก็คิดออก ท่านบอกว่าถ้าชาวบ้านปลูกป่าเสียเอง ดูแลป่าเสียเองเขาได้กินได้อยู่มีความสุขความเจริญในป่า เขาก็จะดูแลป่า ถึงได้เกิดโครงการปาร์กน้ำขึ้น แต่ทั้งหลายนี่จะไม่ได้สำเร็จมาได้แบบนี้เลย ถ้าไม่ได้กองทัพภาคที่ ๒ และนายทหารของกองทัพภาคที่ ๒ ที่ร่วมช่วย นี่ข้าพเจ้ากำลังให้เงินทุนที่พระเจ้าอยู่หัวทรงแนะนำให้แยกทุนมาจากมูลนิธิศิลปะมาตั้งเป็นกองทุนอาชีพ มานี้ก็ให้กับผู้ที่เป็นสมาชิกปาร์กน้ำ หมายความว่า เขาจะรับจ้างปลูกป่า เขาจะได้เงินเดือนเดือนละ พันห้าร้อยบาท แทนที่จะได้เดือนละ ๓๐๐ บาท เขาจะได้เดือนละพันห้าร้อยบาทเป็นประจำ และภรรยาเป็นสมาชิกศิลปะก็ได้มากขึ้นไปอีก อันนี้ เขากับไปที่ศูนย์ศิลปะที่กองทัพภาคที่ ๒ สร้างถวาย เห็นการ

ทำงานของสมาชิก นั้นเป็นกลุ่มตัดเย็บ เมื่อทอผ้าได้แล้วต้องตัดเย็บให้เป็น นี่เป็นคนกลางนั้นนะ เมื่อกี้เป็นพวกวาดเขียน นี่ช่างกล ต้อง แก่จักรยาน เมอเตอร์ไรค์ แก่ได้ ได้รับความร่วมมือจากกองทัพอากาศดีที่สุดเลย เพราะว่าสำหรับเครื่องจักรยนต์ กองทัพอากาศเห็น จะต้องพูดว่าเป็นเครื่องจักรยนต์ที่ยากที่สุด ทางกองทัพอากาศก็จัดผู้เชี่ยวชาญมาสอน วันนั้นเป็นที่ประเมิณผล แล้วจะลาซึ่งกันและกัน ข้าพเจ้าจะกลับกรุงเทพฯ แล้วพวกที่เดินทางมาที่วชิรสถานเพื่อมาค้างที่พระตำหนักภูพาน ก็จะอำลากลับไปถิ่นเดิม ก็มีการประเมิณผลงาน แล้วก็ร้องนมร้องไห้กัน ลูกศิษย์เข้าออกครุร่องให้ ขอให้ท่านปลื้มใจเถอะ ผู้ชายคนนี้เป็นโปลิโอมาตั้งแต่เด็ก ๆ เป็นอำพาดมาสามัคคีเป็น ศิลปาชีพ มีความสุขและมีฝีมือด้วย ในการสานกระเปาะชิต ก็ทหารอีกนั้นแหละทหารผู้ดูแลก็เข้าจุ่ม แล้วพวกเราทิ้งรถให้เขาขี่ เพื่อเขา จะได้นั่งสะดวกไม่อย่างนั้นเขาต้องกั๊ดไป แล้วก็คนทางขวาสุดของข้าพเจ้านั้นเป็นครูที่เก่งทางसानยานลิภา แล้วคนที่พิการนั่งรถเข็นนี้ก็ เก่งอีกอย่างหนึ่ง แล้วทุกคนสองร้อยกว่าคนได้พร้อมใจกันร้องก่อนที่เราจะจากกัน ร้องบ้านเราแสนสุขใจนี้กระหึ่ม ข้าพเจ้าไม่เคยคิดเลย ว่านายทหารกองทัพภาคที่ ๒ จะสอนคนให้ร้องเพลงได้เพราะอย่างนี้ มีนาสะวางอาวุธมอบตัวกันเป็นแถว คือบ้านเราเมืองเราเมืองไทย นี้คำว่าโหม่โห่ว่าเป็นทาสของเขานี้สำคัญ แล้วก็นี่พอเราทำงานกัน ถ้าวันไหนที่ไม่เหนื่อยมากเราก็เลี้ยงอาหาร แล้วก็รับประทานอาหาร ร่วมกันที่ช่วยเหลือต่าง ๆ ชาวญี่ปุ่นที่ถวายคลองส่งน้ำสำเร็จรูปนั้น ข้าพเจ้าก็เชิญมาเลี้ยงด้วย แล้วก็มีการรำวงกันรำวงซึ่งคนไทยบางคน บอกว่า รำวงเขย แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นศิลปะของไทย ก็คงไม่เขยกว่าการเดินรำเป็นแน่ ๆ และเมื่อเห็นปฏิกริยาของชาวต่างประเทศ เห็น เขาพยายามรำแล้วเขาสนุกสนามภาคภูมิใจ แล้วทหารที่ถวายการอารักขาต่าง ๆ นั้นนะพอดวยอารักขากลางวันเสร็จ กลางก็ต้องเล่น ดนตรีให้ได้แล้วร้องเพลงด้วยจะเห็นพันเอกจรรยา ซึ่งอยู่ในหน่วยที่ร่วมพัฒนาด้วย ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเดียวกี้ได้จากเราไป แล้ว แล้วก็ยังมีคนอื่นที่ท่าต่อไปอย่างเข้มแข็ง เรื่องปาร์กน้ำนี่อยากให้ท่านทั้งหลายได้เห็น ซึ่งข้าพเจ้าเห็นแล้ว ข้าพเจ้าตั้งเลย ไม่ได้ สร้างให้เฉย ๆ ให้ชาวบ้านสร้างนี่เป็นคณะกรรมการบ้านหนองไม้ซึ่งแห้งแล้งและมีคนยากจนมาก แล้วก็ข้าพเจ้าขอเขาที่เขา เขาที่ที่เขา บอกว่าฝนไม่ตกถามว่า แล้วที่นั่นเป็นท้องอะไรเขาก็เฉยเฉย ชาวบ้านเขากระซิบบอกข้าพเจ้าว่าป่าสงวน เขาว่าอย่างนั้น แล้วฉันไปตัดเอา ข้าพเจ้าก็ทำหน้าตาไม่รู้ไม้อี้อ แล้วบอกว่าถ้าอย่างนั้น ขอพระราชินี่เขาเถอะนะเขาก็ให้เขา ข้าพเจ้าก็เขา ต้นไม้ไหนที่ยังรอดจากการตัดก็ บำรุงรักษาไป แล้วก็ขออาจารย์จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ช่วยแนะนำ ไม้ยืนต้นโตเร็วที่ชาวบ้านจะได้ไม่ต้องไปตัดป่าไม้สำหรับมา ทำที่อยู่อาศัยเนื้อไม้ยุคาลิปนี่อายุ ๗ ปีก็ได้ไม้กระดานตั้ง ๒๐ กว้างแผ่นแล้ว คือแต่ก่อนนี้ถ้าเมื่อเราจะใช้ไม้ปลูกบ้านนี้ เราต้องคอยตั้งหน้า ลิบลหกสิบปี อย่างนี้ชาวบ้านก็หมดหวังนี้ชาวบ้านทราบจากนักวิชาการว่า ๕ ปี ๓ ปี ก็ใช้เป็นที่ดินได้แล้ว นี่เป็นบ้านที่ทางกองทัพภาคที่ ๒ สร้างให้สมาชิกปาร์กน้ำอยู่สำหรับพวกที่ไม่มีที่ดินเลยยากจนข้นแค้น แล้วก็ก็มีรายได้ที่น้อยต่ำเหลือเกินเสียศักดิ์ศรีของความเป็นคนไทย ไม่มีสิทธิเสรีภาพแก่ตนเลย ทางกองทัพภาคที่ ๒ ได้สร้างโดยเอาวัสดุพื้นเมืองแท้ ๆ ราคารู้สึกจะแค่น้ำหมื่นบาท ขอให้ท่านดูเถอะทั้งหมด นี้ ได้ดูนี่ปูนซีเมนต์ห้าหมื่นบาท มูลนิธิศิลปาชีพจ่ายออกไป แล้วเขาอยู่ได้อย่างสบายมีศักดิ์ศรี เขาหน้าบาน แล้วก็เราสอนเขาว่าน้ำนี่ เป็นสิ่งที่หายากที่สุดในโลก เพราะฉะนั้นหยาดฝนทุกหยดที่หล่นลงมาเราจะไม่ให้สูญเสียเปล่าเลย เราจะเก็บไว้รองไว้ก็ถือว่าน้ำเป็น ทรัพยากรอันดับหนึ่ง เพราะฉะนั้นต้องรู้จัก เขาบอกว่าน้ำฟ้ากินแล้วไม่แสบสู่น้ำคลองไม่ได้ บอกแสบหรือไม่แสบก็เก็บเอาเถอะ ทางกอง ทักษิเลยทำที่รองรับน้ำฝนไว้เสร็จให้เขา ที่แรกข้าพเจ้าจะให้เป็นรถมอเตอร์ไรค์ ทางกองทัพก็บอกว่า ทางพื้นที่ที่จะเข้ามาที่รถยนต์ก็ยัง เข้าไม่ได้ สมัยที่ตั้งใหม่ ๆ เมื่อประมาณสักเจ็ดแปดเดือน เพราะฉะนั้นก็ให้พระราชทานเป็นเกวียนแล้วก็เกวียนวัว ตกกลางชาวบ้านที่ไม่มีที่อยู่ อาศัย อาศัยญาติกระจอกกองกองยยากจนเหลือเกินนี้ เขาก็ขนข้าวขนของที่มีน้อยนิดนี้เกวียนลูกเต๋าแล้วออกมา แล้วก็เดินทาง มาประมาณ ๔ กิโลเมตรกว่า มาถึงบ้านใหม่ของเขา ผู้ชายก็จะมาร่วมกับทหารสร้างบ้านเขาทุกวัน พอเสร็จสรรพเขาก็ขนครอบคริวมา ด้วยเกวียน แล้วก็วัวแล้วไถ่น้ำนั้น ข้าพเจ้าซึ่งเองเพราะว่ามาหัดจรรยาใจว่ายิ่งโดนแดดก็ยิ่งเย็นเฉียบ ไม่ต้องการน้ำแข็งเลย เพราะว่าพระ บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าวิถีเดียวกับเครื่องแอร์นั่นเอง และนี่ก็ให้เห็นว่าบ้านปาร์กน้ำชาวบ้านไทยมักจะเป็นอย่างนั้นมิอะไร ใหม่ก็ต้องมาดูก่อนว่าจะปลงใจเชื่อดีหรือไม่ดี แล้วก็มันเป็นสมาชิกทางขวามือของปาร์กน้ำที่นั่นคอยอยู่ที่หน้าบ้าน ข้าพเจ้าเห็นเขาแต่ง บ้านเขาแก่ ถามเขาว่าแต่งเองหรือ เขาบอกแต่งเอง เพราะเขาบอกภูมิใจเหลือเกิน บ้านสวยเหลือเกิน นี่ก็เป็นการพิสูจน์ว่า ได้ใช้เงินของ ท่าน ซึ่งมีค่าไปในทางใดบ้าง และกลุ่มหนองไม้นี้ เมื่อผลัดผ้ามัดหมี่ได้สวยเหลือเกินแล้วข้าพเจ้าก็เห็นว่าน่าจะตัดเสื้อให้ เป็น กีบอกกับ ทางทหารกับทางบ้านเมือง เขาก็จัดการเอาครูทางจังหวัดไปสอนพวกที่ใส่เสื้อสีม่วง นั้นนะ ใส่เสื้อตัดเสื้อที่เขาทอเอง แล้วตัดออกมาเป็น ไทยจิตรลดา ก็สวย ก็เห็นสวยดี แล้วถามเขาว่าใส่สบายไหม เขาก็บอกใส่สบายข้าพเจ้าปลื้มมาก ปลื้มแมลงทับ แมลงทับที่ติดที่หน้าอก ในรูปนั้น เพราะว่าป็นงานของศิลปาชีพต่อไป ส่วนเล่าไก่ ข้าพเจ้าผิดหวังนิดหน่อย ปรากฏว่า เขาได้พันธุลักษณะสำหรับให้ได้ไข่ให้เด็ก ๆ กินมากไป เขาไม่เคยกับการเลี้ยงไก่พันธุ์ผสมเลยตายหมด เหลืออยู่แค่นั้น ก็ร้องกรอเรียวย

อันนี้ เป็นบ้านปาร์กน้ำอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งทางกองทัพภาคที่ ๑ ได้แนะนำให้ซึ่งเรียกว่าบ้านกุดนาขาม อำเภอสว่างแดนดิน ให้ เห็นว่าชาวบ้านพอรู้ว่ามีมาเท่านั้นชาวบ้านมาจากไหนไม่ทราบ บ้านใกล้เคียงเพื่อมาดูว่า ไข่ปาร์กน้ำนี้ แล้วให้ชาวบ้านปลูกป่าหากินด้วย

การปลูกป่านี้ มันจะเป็นไปได้อย่างไร เขามาร่วมกันเต็มมาดูลาดเลากันเต็ม แล้วส่วนหนึ่งก็เป็นสมาชิกของข้าพเจ้าที่เอาผ้ามาส่ง แล้วท่าน จะเห็นชาวบ้านที่ชนไม้ เพราะว่าข้าพเจ้าถามเขาว่า มีไหมไม้ ไม่ใช่ไม้ยูคาลิปตัสอีกอย่างหนึ่ง ไม้ซี่เหล็กซึ่งเป็นไม้ที่ตี แข็ง ถ้าอายุสัก ๑๐ ปีนี้ เป็นเสาบ้านได้เลยโดยที่ปลวกไม่ขึ้นเลย และสีที่สวยงามที่สุดเลย ถามว่ามีไหม เขาก็บอกว่ามี อู๋ บ้านเรามีเยอะ เขาก็ไปเอามาให้ที่เขา ตัดไว้แล้ว มาให้ดู กุฏิก็จะช่วยกันแบกหามกันมาและที่นั่งมองก็นั่งมองอย่างนี้แหละ แล้วก็ตรงกลางนั้น เป็นภาพที่พันเอกเรวัต บุญทับ ผู้ ที่ดูแลโครงการปาร์กนี้ กำลังสำรวจไม้ยูคาลิปเมื่อประมาณ ๓ ชม พอดีที่จะใช้ซ่อมบ้านได้บ้าง เป็นเชื้อเพลิงอย่างดี แล้วหุงต้ม ดูเกาะ ดูทหารของชาติเกาะ ถึงยามรบกับ คนหนึ่งนี้ได้รามาจากกลางสมรเขี้ยว แล้วตอนนี้จุดประวัติชาวบ้าน และอีกคนที่ทำบัญชีการเงิน ของศิลปะชาติว่า จ่ายไปเท่าไร ๆ แก่ครบครันนั้น ๆ เท่าไร ๆ เก็บบัญชีไว้หมด อันนี้เป็นการซื้อผ่านะ เพราะชาวบ้านรู้ว่ามาชาวบ้านก็จะ เดินทางมาเพื่อเอาผ้ามาขาย บางคนก็ทำงานบ้าน เองงานบ้านมาส่งขอรับงานบ้านใหม่ต่อ

คนนี้ นายมี ไตตาม นี้ถวายที่ของตนเองถึง ๔๐ ไร่ แล้วขอสมัครเป็นสมาชิกปาร์กนี้ อีกคนนายเปล ถวาย ๕๐ ไร่ เป็น สมาชิกปาร์กนี้บ้าง สมาชิกหอผ้าไหมบ้าง นี้อย่างไรแมลงทับที่ข้าพเจ้าเข้าบอกว่าตื่นตื่น ขอเอารูปนี้ออกหน่อยเพราะว่าติดแมลงทับก็ ติดไปเวลาไปหาชาวบ้าน ถามชาวบ้านบอกจำได้ เขาจ้างแล้วเขาบอก อ้อ แหม ไรตัวนี้กินอร่อยด้วยนะ เขาบอกคั่วอย่างนี้ อร่อยเชียวก็ เลียบอกเขาว่าอย่ากินเสียหมดนะจ๊ะ อย่างไรก็เก็บไว้ให้มันบ้างเถอะ เพราะพวกเราจะได้อีกกินได้จำได้จ้ะ เพราะมันหายากเข้าทุกที แล้วที่ตัวใหญ่แล้วสวย พอข้าพเจ้าคิดว่าชาวต่างประเทศบอกว่ารกตเป็นแถว เจ้านายบางองค์ก็บอกว่า แหมนี่เลยาไม่แพ้ Faberge เลย นะ ที่แท้เป็นตัวแมลงทับจริง ๆ ปีกแมลงทับ หัวแมลงทับ แล้วชาวบ้านก็ขอ ขอให้ครูศิลปะไปสอนแกะ แกะไม้ช่างไม้ ส่วนที่ แต่งชุด ทหารนั้นข้าพเจ้าปลื้มใจที่สุดในชีวิตว่า ได้แต่งทหารชุดฝึกหมายความว่าชุดที่ตราครุฑ รู้สึกว่าชุดนี้ชอบมาก และก็ที่ราบซึ่งใจคือได้เห็น ร่องแม่ทัพเลิศ ซึ่งบัดนี้ได้เสียชีวิตแล้วเนื่องจากเครื่องบินตก นี้ข้าพเจ้าก็เศร้าใจและคิดถึงเพลงว่าด้วยกัน เพราะว่าเราพร้อมทุกขีพร้อมสุข ด้วยกันตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าไปอยู่คนเดียวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร่องแม่ทัพก็เป็นผู้ที่ดูแลคนหนึ่ง ดูแลตลอด ความปลอดภัย คุณเลิศ เป็นที่เรียกว่าเป็นยอดชาย ยอดคน ทั้งชีวิตทุ่มให้แก่ประเทศชาติ กว่าที่จะแต่งงานก็อายุ ๔๕ แล้ว เพราะฉะนั้นลูกของเธอยังเหลืออยู่ที่นี่ เล็กทั้งนั้นเป็นเด็ก ข้าพเจ้าเห็นแล้วใจหาย แต่ก็ภาคภูมิใจเหมือนกับที่ภรรยาของเลิศบอกว่าภาคภูมิใจที่ว่า เมื่อถึงเวลาต้องตายก็ตายใน ขณะที่ทำความดีช่วยเหลือคนไม่ใช่สร้างความเดือดร้อนให้กับคน จริงของเธอ งานศพของท่านเหล่านั้น ผู้คนล้นลำฟ้ามีด จริงของเธอที่ ว่าคนเราจะตายเมื่อไรก็ได้ แต่เลือกที่จะตายในความดี ตายด้วยเสียงคนเสียตาย สรรเสริญ แทนที่จะตายแล้วก็เสียงคนด่าแข่งตลอด อันนี้เขากลับไปวันสวนสนามที่โคราช ผบ.ทบ. ไปที่ค่ายของทหารรบ กรมทหารราบที่ ๒๓ ที่โคราช แล้วก็ผลงานกับผู้ก่อการร้ายต่าง ๆ ที่ ตั้งแต่ทางกองทัพภาคที่ ๒ ได้ต่อสู้มากกับผู้หลงผิดไปไม่ทางลัทธิคอมมิวนิสต์ แล้ววางอาวุธกลับมาเป็นส่วนมากก็น่าปลื้มใจ อันนี้ ข้าพเจ้าอยากจะเป็นวันที่ปลื้มใจมาก ที่แม่แต่งทหารแต่งตัวอะไรประหลาดต่าง ๆ ประชาชนก็โบกมือเชียร์กันอยู่วันยังค่ำ จะออกมาทำไหนด อันนี้ที่ท่านแม่ทัพได้กล่าวคำกราบบังคมทูลเสร็จ แล้วก็ทหารก็เดินมีสวนสนามผ่าน ปลื้มใจมากเลยต่างประเทศไทยมีคนดีเยอะ อย่างที่กรมทหารราบที่ ๒๓ นี้ ดูแลสวัสดิการของผู้บังคับบัญชาด้วยการให้เรียนตัดเสื้อ เย็บเครื่องแบบทหารนี้ ทุกคนภรรยาทหารผู้น้อยนี้บอกว่า ได้รายได้มากพอเพียง คือหมายความว่าสะสมที่จะมีบ้านช่องของตัวเองได้ แล้วอีกสองข้างก็เป็นผู้มีจิตกุศลที่ช่วย สนับสนุนโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และของกองทัพภาคที่ ๒ มาตลอด

อันนี้เป็นอันที่เรียกว่าเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน และไม่คาดฝัน ไม่เคยคิดเลยว่า คุณเลิศ ร่องแม่ทัพ กับคุณจรรยา จะมาจากไป อย่างรวดเร็ว เราทำงานใกล้ชิด ทำด้วยกันตลอดทาง ทราบดีว่าคุณเลิศนี้ ไม่ได้มีวันเสาร์วันอาทิตย์เลย ไปทำงานอยู่ในห้องที่กันดาร ตลอด พันเอกจรรยาเหมือนกัน เดียวนี้ได้เลื่อนยศแล้ว เป็นผู้ที่ดีที่ทั้งหลายยกย่อง แล้วก็เศร้าโศกเสียใจ มีคุณเสงี่ยม คุณชัยพร ที่ว่า เขาเป็นผู้ที่เสียสละนับว่าเป็นยอดชายนี้ เพราะว่าที่เขาตายไปนี่เขาตายไปอย่างลูกเมียภาคภูมิใจได้ว่า เขาได้มีการเบียดเบียนทรัพย์สินแผ่นดินไปเลย ที่เขาทิ้งไว้ให้ลูกหลานนี้ คือชื่อเสียงแล้วก็คำสอนที่ว่า คนไทยต้องช่วยกันค้าจุนเมืองไทย อย่าคิดเอาเปรียบเมืองไทย อย่าเบียดเบียนเมืองไทย เพราะฉะนั้นการจากไปของเขานี้ นับว่าเป็นการสูญเสียผู้ที่มีความกตัญญูต่อชาติบ้านเมืองอย่างสูงสุด แต่ เขาไปดี ข้าพเจ้าบอกับครอบครัวว่า เขาไปดี บอกับลูกๆ บอคุณพ่อของหนูได้สะสมมรดกที่ล้ำค่าที่สุด คือคุณงามความดีที่คนทั้งหลายจะพูดติดปากตลอดไป หนูจะไม่โดนขึ้นหน้าเลยว่า คุณพ่อได้เบียดเบียนเอาทรัพย์สินของแผ่นดินไป คุณเลิศ คุณจรรยา แล้วก็คุณเสงี่ยม ล้วนแต่นายทหารชั้นสำคัญของทัพภาคที่ ๒ ทั้งนั้นที่เคยดูแลข้าพเจ้าตอนที่ไปอยู่ทำงานที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วคุณชัยพร พวกนี้ลูกเล็กทั้งนั้น และข้าพเจ้าก็ตั้งจิตอธิษฐานกับที่หน้าศพเขาว่า จะคอยดูแลลูกเขาตลอดไม่ให้คนดีที่ไม่เคยสั่งสมเบียดเบียนชาติ บ้านเมืองต้องเสียใจได้เลยว่าคุณดีนี้ เขาทำไปโดยที่ไม่มีสิ่งตอบแทน ลูกของเขาจะได้รับดูแลอย่างดีที่สุดจากพวกเราที่อยู่เบื้องหลังที่รู้จักสำนึกบุญคุณ วันนั้นแม้แต่อากาศก็เศร้าโศก ฝนครึ้มและปรอย นี่แหละคนดี ตายไปก็มีคนอาลัยรัก คนแน่น แทบจะไม่มีที่ยืน แน่นทั้งข้างนอกวัดข้างในวัด และมีแต่เห็นคนเข็ดน้ำตา นี่เป็นครอบครัวที่ อันนี้เป็นการร่ายรำร่องแม่ทัพเลิศ เธออายุยังไม่ถึง ๔๐ เลย เป็น

ครูแต่รู้สึกว่าคุณภาพไม่ค่อยดี แล้วก็ลูก ส่วนลูกชาย ท่านจะเห็นแต่ศิระข้างหลัง เพิ่ง ๘ ขวบ ข้าพเจ้าก็ถาม ถามถึงว่าบ้าน นี้ลูกของคุณจรวยและแม่ของคุณจรวย นิมิตขจรู์ ถามเขาว่าไม่ต้องออกจากบ้านพักหรือ ทางกองทัพภาคที่ ๒ ก็บอกว่า ผบ.ทบ. สั่งว่าให้อยู่ไปตลอด จนกว่าที่จะช่วยตนเองได้ ภรรยาของคุณชัยพรแล้วก็ลูกสาวซึ่งกำลังอยู่ในวัยเรียน นี้ลูกคุณเสียมที่ยังเล็กนี้ ข้าพเจ้าได้ยินแกพูดว่า พี่ๆ แหมอยากให้คุณพ่อออกจากไอ้ ๆ ที่สูง ๆ หมายถึง โกศนะ เมื่อไรคุณพ่อจะออกมาสักที เข้าไปอยู่ในนั้นตั้งนานแล้ว ได้ยินแล้วก็รู้สึกว่าจะเศร้าที่สุดเลย ก็พยายามปลอบภรรยาเขาซึ่งทั้งนายกรัฐมนตรีและ ผบ.ทบ. ก็บอกว่า มีมาตรการที่สำหรับดูแลคนผู้ที่มีพระคุณแก่ชาติ ไม่ต้องห่วง แต่ข้าพเจ้าก็จะต้องห่วงไปตลอด ต่อมาก็เสด็จพระราชดำเนินที่วัดศรีมหาธาตุในงานศพของอธิบดี ปลัดกระทรวงเกษตรแล้วก็รองอธิบดีป่าไม้ กรมป่าไม้ คุณกังวาล เทพหัสดิน ที่ไปเสียพร้อมกันในที่เฮลิคอปเตอร์ตก ลูกก็ยังเล็ก ๆ อยู่ทั้งนั้น ลูกยังเล็ก แต่เขาก็ต้องไปปฏิบัติงานที่เสี่ยงภัยต้องขึ้น ฮ. ไป เพราะบางแห่งก็ไกลมาก ผู้นี้ได้เป็นที่เมตตาจิตช่วยโครงการปาร์กน้ำซึ่งพัฒนาที่ดินซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จฯ ไปเฝ้าเองที่วัดพระศรีมหาธาตุ นั่นลูกที่เล็กนิดเดียวของพัฒนาที่ดินนี้ยังเด็กมาก แปลกที่ว่า คลานเข้ามาจับที่พระบาท พอแม่จุ่มออกไปก็ร้องให้จ้า ก็ขอจบแค่นี้สำหรับชีวิตวัย ๕๐ ที่ได้ผ่านแล้วมาจนถึง ๕๑ นี้ นี่ท่านทั้งหลายได้เมตตามาฟังให้อธิบาย

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต
วันศุกร์ที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๒๘

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านทั้งหลายที่ได้พร้อมใจกันมาถวายพรให้ข้าพเจ้าในวันเกิดอายุครบ ๕๒ ปีบริบูรณ์ ยิ่งกว่านั้น บางท่านหรือบางคณะ ก็ยังนำเงินมาบริจาค ช่วยเหลืองานการกุศลของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งและอนุโมทนาในศรัทธาของท่านโดยทั่วกัน การที่ท่านมาบริจาคเงินให้ข้าพเจ้านี้ ข้าพเจ้าถือว่าท่านทั้งหลาย เห็นใจและไว้ใจให้ข้าพเจ้าเป็นตัวแทนของท่านที่จะประสานงานเร่งช่วยพี่น้อง ร่วมชาติให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น เป็นอิสระเสรีจากความหวียากจนข้นแค้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งกับข้าพเจ้าเสมอว่า การทำคุณงามความดี มีเมตตากรุณาต่อผู้อื่นนั้น เป็นการลงทุนที่มั่นคงที่สุดของคนเรา เวลาเสด็จฯทรงแปรพระราชฐานไปเยี่ยมราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพฯ จะทรงรับภาระในการหาแหล่งน้ำ อาสาประสานกับทางรัฐบาลของพระองค์เอง จัดหาน้ำให้ราษฎรได้ทำการเพาะปลูกและใช้สอยส่วนงานทางด้านกุศลทางดูแลครอบครัวของเกษตรกร กลิกรเป็นงานที่ทรงมอบหมายให้เป็นธุระของข้าพเจ้าและจุฬารัตน์ตั้งที่ทุกท่านได้เห็นรูปมาทุกปี โดยมีพระราชดำริว่า การพยายามดมมหาสมุทรนั้นเป็นไปไม่ได้ ทางที่ถูกพวกเราควรช่วยให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เท่าที่ได้ไปเห็นมาจากเครื่องนุ่งห่มเครื่องใช้ไม่สอยในหมู่บ้านของแต่ละคน เห็นได้ว่าชาวบ้านมีความสามารถอยู่หลายอย่างแล้ว เช่น ทอผ้า เลี้ยงไหม สาวไหม ย้อมผ้า จักสาน และปั้นภาชนะที่จำเป็นที่ต้องใช้ในครัวเรือน การรู้จักใช้รากไม้และสมุนไพรให้เป็นประโยชน์ ซึ่งขณะนี้กำลังเป็นที่นิยมของทั่วโลก ชาวไร่ชาวนาของไทยเรารู้จักกันมาแต่โบราณแล้ว เรื่องนี้เป็นที่สนใจของเพื่อนชาวต่างประเทศของข้าพเจ้ามาก ข้าพเจ้าได้ก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพขึ้นมาก็ด้วยท่านทั้งหลายเป็นจำนวนมาก ได้สนับสนุนช่วยเหลือโครงการของข้าพเจ้ามาตลอด ขอยืนยันกับท่านทั้งหลายว่า การช่วยเหลือชาวไร่ชาวนาของไทยให้สามารถเลี้ยงตัวได้นั้น เป็นของที่ไม่ยากเกินไปเลย เพราะว่าพื้นฐานของชาวไร่ชาวนาของไทยเรามีความสามารถรอบตัวอยู่แล้ว ลำคัญที่พวกเราจะต้องเข้าไปหาเขา ให้โอกาสเขาดึงความสามารถของเขาออกมาใช้เป็นประโยชน์ในการช่วยตัวเอง ทุกวันนี้ปัญหาสำคัญของประเทศที่พวกเราทุกคนจะต้องช่วยกันแก้ไขก็คือ ความหวียากจนข้นแค้น คนไทยทุกคนที่พอจะมีจึงควรจะช่วยมือกันช่วยแก้ไขสภาพดังกล่าวในเมืองของเราให้หมดหรือทุเลาลงไป ความยากจนและความหวียากจนเป็นประเด็นใหญ่ที่สุดในการจำกัดอิสรภาพของคนเรา คนจนที่ต้องอดมื้อกินมื้อจะมีสุขภาพที่ดีไปไม่ได้ และย่อมจะต้องเกิดโรคภัยไข้เจ็บขึ้นในที่สุดซึ่งการเจ็บป่วยนี้เองเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ทรัพย์สินที่เขาอยู่ต้องมลายหายสูญไปบางครั้งที่มีอยู่ทรัพย์สินสมบัติข้าวของที่สะสมเอาไว้ตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายายจำเป็นต้องขายเพื่อเอาเงินไปใช้รักษาตัว ลูกเฒ่าที่ควรจะได้รับการศึกษาเล่าเรียนต้องเลิกเรียน เพื่อออกไปรับจ้างหารายได้มาช่วยพ่อแม่ กรณีเช่นนี้เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าได้พบเห็นมามากต่อมาก และเป็นแรงจูงใจให้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพถือกำเนิดขึ้น ความสามารถทางศิลปะของชาวนาชาวไร่ตนเอง จะสามารถช่วยให้เขาทำงานเลี้ยงครอบครัวได้อย่างเสรีภาพ สามารถยึดมั่นไม่ไห้คนไทยต้องขายที่ดินของตนเอง แล้วกลายเป็นคนเร่ร่อนเข้ามาแย่งกันหางานทำในเมืองใหญ่ ๆ ก่อปัญหาให้เกิดหมู่บ้านสลัมขึ้น มูลนิธิปฏิบัติงานได้เต็มที่ ก็เป็นการอาสาช่วยเหลือรัฐบาลได้อีกทางหนึ่ง ทุกประเทศในโลกยอมรับแล้วว่า ประชาชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของบ้านเมือง ทรัพยากรที่ประชาชนยังไม่มีเสรีภาพจากความหวียากจนจะเรียกว่าเรามีเสรีภาพเต็มที่ไม่ได้ประเทศไทยยังไม่สามารถจะยืนหยัดด้วยตนเองได้เงินที่ท่านทั้งหลาย ผู้มีจิตเป็นกุศลมาบริจาคให้ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าและเจ้าหน้าที่ได้พยายามนำเงินของท่านไปสร้างความปิติ สร้างความหวัง ความเป็นอิสระให้แก่เพื่อนร่วมชาติของเรา ในท้องถิ่นกันดาร ใช้คำว่าเป็นอิสระเสรีนั้นหมาย ขอบย้าว่าหลุดพ้นจากความหวียากจนและความขาดแคลนวัตถุ และสามารถเข้ารับการศึกษาดูอย่างสมบูรณ์ให้สมกับที่รัฐบาลของเราได้พยายามแผ่ขยายการศึกษาออกไปจนถึงชายแดน ข้าพเจ้าขอเฝ้าให้คนไทยทุกคนสำนึกว่า ประเทศใดประชาชนไม่สามารถผลิตให้แก่ประเทศได้ ประเทศนั้น ๆ จะยืนหยัดอยู่ได้อย่างไร มีอำนาจก็คงจะต้องล้มคว่ำลงไปในวันใดวันหนึ่ง การที่จะปล่อยให้มีการอดอยากขาดแคลนขึ้นในประเทศเป็นการไม่ถูกต้อง คนไทยที่ได้รับการศึกษาอย่างสมบูรณ์ทุกคนต้องถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบของตน ไม่ใช่โยนความผิดชอบไปให้รัฐบาลแต่ฝ่ายเดียวต้องร่วมใจกันแก้ไขสภาพเช่นนี้ ขอเชิญชวนให้ท่านพิจารณาความจริงของบทกลอนพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า

"แม้ชาติย่อยยับอันจน บุคคลจะสุขอยู่อย่างไร"

ข้าพเจ้าได้มีโอกาสศึกษาผู้อื่น ได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปทั่วพระแห่งจนสุดชายแดน จึงใคร่จะเล่าให้ท่านทั้งหลายฟัง ถึงภาพที่น่าจับใจที่ข้าพเจ้าได้เห็นมานับครั้งไม่ถ้วน ซึ่งท่านก็อาจเคยได้เห็นบ้างในโทรทัศน์แต่เพียงน้อยนิด เพราะเจ้าหน้าที่ถ่ายโทรทัศน์ต้องรีบกลับเพื่อออกข่าวให้ทัน ภาพที่ว่าน่าประทับใจอย่างยิ่งอดเยี่ยมหาโตเปรียบไม่ได้ ก็คือภาพที่ประชาชนไทยนับพัน ๆ หมื่น ๆ คน พวกกันควักเงินบริจาคถวาย ทั้ง ๆ ที่พวกเขาเองก็แสนที่จะมีทุนทรัพย์น้อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รับสั่งกับข้าพเจ้าเสมอว่า ไม่มีที่ไหนเหมือนแล้วเมืองไทยที่คนไม่ว่าจะยากจนเพียงไร ยังเบิกบานชุ่มชื่นในการ “ให้” ข้าพเจ้าเชื่อว่า นี่คือมรดกอันประเสริฐที่คนไทยเราได้รับตกทอดกันมาหลายร้อยปีเราเป็นแผ่นดินแห่งพระบวรพุทธศาสนา อบรมสั่งสอนกันมานาน ให้รู้จักทำบุญด้วยการ “ให้” “ให้” คำว่า “ให้” นี้ ไม่ได้หมายถึงว่าให้ทางวัตถุหมายถึงให้โอกาสผู้อื่นแสดงความคิดเห็นของเขาด้วยการอดกลั้นต่อความรู้สึกของเขา จะเห็นได้ว่า แม้ประชาชนนับถือศาสนาต่างกันเรายังอยู่ร่วมกันมาได้อย่างร่มเย็นเป็นสุขตามประวัติศาสตร์ของไทย เราไม่เคยมีบันทึกไว้ว่า เกิดการรบกวนทางศาสนาเลย ข้าพเจ้าปลานปลื้มปิติที่ได้พบพระสงฆ์ชาวต่างประเทศรูปหนึ่ง ชื่อท่านสุเมโธ ท่านเข้าบวชเรียนในเมืองไทยนับสิบ ๆ พรรษา โดยเป็นสานุศิษย์ของพระอาจารย์ชา ท่านเคยพูดให้ฟังว่า ท่านซาบซึ้งในเมืองไทยมาก เมื่อท่านบวชอยู่กับท่านอาจารย์ชาวภาคอีสาน หรือออกอุคคไปก็ดี ชาวบ้านแม้ยากจนก็มีน้ำใจแบ่งปันอาหารมาถวายเสมอมิได้ขาด ส่วนตัวท่านซึ่งเป็นพระสงฆ์ก็ต้องถือพระพุทธรูปอย่างเคร่งครัดให้สมกับเป็นพระสาวก ทำตนให้เลี้ยงง่ายเคร่งครัดในพระธรรมวินัย โดยออกบิณฑบาตเป็นประจำ การบิณฑบาตนั้นไม่ใช่เป็นการไปเบียดเบียนชาวบ้านอย่างที่ท่านเข้าใจกันเดี๋ยวนี้ แต่เป็นการออกไปสอนให้ชาวบ้านรู้จักการ “แบ่ง” การ “ให้” โบราณ วัดเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน ชาวบ้านสามารถจะไปพึ่งพระได้แทบทุกเรื่อง เช่น ไปถือศีล อบรมจิตใจที่วัด มีลูกก็ส่งไปเล่าเรียนเขียนอ่านที่นั่น เวลาลานลาก็ไปขอข้าววัดมากินได้ นับเป็นสิ่งศมที่สมบูรณ์แบบ อยู่ห่างไกลจากความหิวโหย ขณะนี้เมืองใหญ่ ๆ ของเรานับวันจะออกห่างวัดเข้าทุกที ดังชาวบ้านต่างจังหวัดได้ปรารภให้ข้าพเจ้าฟังว่า คนสมัยนี้พากันหันหลังให้วัด และหันหน้าไปหาแสงสีกันหมด

ข้าพเจ้าไม่อยากจะคิดว่า ประชาชนในชนบทมีจิตใจเป็นกุศลยิ่งกว่าประชาชนในเมืองใหญ่ ๆ แต่เหตุการณ์ที่เป็นข่าวพาดหัวหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ที่แล้วมา ที่มีคนเหยียบกันตายถึง ๒๐ คน และบาดเจ็บมากมาย เนื่องจากแก่งแย่งกันไปรับแจกสิ่งของมูลนิธิ ซึ่งมูลนิธิเจตนาที่จะเพื่อการกุศลแต่เหตุการณ์นี้ซึ่งบังชัดให้เห็นว่า พวกเราบางคนในเมืองใหญ่ ๆ นอกจากจะมีความยากจนทางวัตถุแล้ว ยังยากจนยิ่งนักในด้านจิตใจ ความยากจนทางด้านจิตใจเป็นอันตรายเสียยิ่งกว่ายากจนทางด้านวัตถุเป็นไหน ๆ ในชนบท เรื่องเช่นนี้ไม่เคยปรากฏมาแม้ในงานที่ผู้คนชุมนุมกันเป็นแสน ๆ เช่นในงานพระราชทานเพลิงพระเถระต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่นับถือสักการะของประชาชน แม้เจ้าขอรถโดยสารจะเร่งให้รีบกลับกัน เขาก็ยังคงคอยคิวกันที่จะไปถวายสักการะบูชาพระเถระ ซึ่งถือกันเป็นผู้ “ให้” สิ่งของที่กว่าวัตถุหลายเท่ากล่าวคือท่านได้ให้ความเจริญความสุขทางจิตใจ ชาวบ้านเหล่านั้นรู้จักการคอยรู้จักจังหวะเวลาที่ควรปล่อยให้ผ่านไปผ่านไปด้วยการแสดงกตัญญูตบตาธรรมต่อผู้ที่มากไปด้วยพระคุณ บางคนคอยนานจนเป็นลมล้มลง คนอื่น ๆ ก็ช่วยกันปลิดผลไม้ที่บรรพชาศุภศีลของพระเถระเจ้านำไปปลูกไว้ตามต้นไม้เพื่อเป็นทานให้ผู้หิวโหยได้กิน ฉะนั้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ที่แล้วมา ทำให้ข้าพเจ้ามั่นใจว่า การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชอุทิศเสด็จฯ แปรพระราชฐานไปประทับในชนบทชายแดนติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว และตั้งโครงการตามพระราชดำริอาสาช่วยประสานงานกับทางราชการสำรวจหาต้นน้ำลำธาร ทหาทางให้ราษฎรมีน้ำใช้ในการทำเกษตรกรรมและกิจกรรมนั้นเป็นการกระทำที่ถูกต้องที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากทรงมีพระราชประสงค์ที่จะหยุดยั้งไม่ให้คนในชนบทพากันวิ่งเข้าไปในเมืองใหญ่ ๆ และมาแย่งกันมารับประทานจนเกิดเหตุการณ์เช่น วันที่ ๓๑ กรกฎาคมที่แล้วมา

ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในชนบทเมื่อประมาณ ๓๐ ปีมาแล้ว ชาวนาชาวไร่ยังรู้จักวิถีที่จะอยู่ร่วมกันอย่างดี เขาจัดสังคมของเขาเองได้อย่างเหมาะสม เมื่อคราวที่ข้าพเจ้าตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปบ้านเชียง จังหวัด อุตรดิตถ์ เพื่อทอดพระเนตรโครงการปลูกและของใช้ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งกับข้าพเจ้าว่า ทรงสนพระทัย ดินแดนวิถีการที่ชาวบ้านบ้านเชียงเขาจัดสังคมของเขายิ่งกว่าโบราณวัตถุเสียอีก ที่นั่นชาวบ้านอยู่กับฉันทันที มีกระทงร้านค้าของตนเอง ซึ่งอยู่ในรูปแบบสหกรณ์ ใครขาดอะไรก็เอาของที่ดีมีไปแลกเปลี่ยนเอามา ใครมีที่มากก็ปลูกข้าวผลิตข้าวไป ใครมีที่น้อยก็ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อใช้ในการนุ่งห่ม ใครมีความสามารถในการตัดเย็บเสื้อผ้าก็ตัดไป ใครไม่มีที่ทำกินเลยก็บั้นโอง บั้นภาชนะต่าง ๆ สำหรับใช้สอยเรียกว่าถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน ไม่ปรากฏสภาพของความอดอยากหิวโหย นับว่าเป็นสังคมที่ช่วยตนเองได้ ถึงแม้จะไม่เป็นสังคมที่เฟื่องฟูร่า สวมครุทที่จะสนับสนุนขณะนี้โลกเรากำลังประสบกับปัญหาน้ำขาดแคลน ปัญหานี้ไม่มีใครกล้าปฏิเสธได้ว่าจะเป็นหาระยะยาวทีเดียว จนว่าเราจะหาอะไรมาแทนน้ำมันได้ เพราะฉะนั้นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลต้องให้มีความสามารถที่จะช่วยตนเอง ดังที่พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวมาแต่แรกเริ่มเดิมที คนเราจะอยู่ได้ด้วยมีปัจจัย ๔ หากเราขาดรถยนต์ ขาดไฟฟ้า ขาดโทรทัศน์ เราไม่ตาย แต่ถ้าขาดอาหาร ขาดน้ำ ทุกคนจะต้องพากันตายอย่างแน่นอน

คนเราถือเอาความต้องการทางวัตถุเป็นใหญ่ มักทำให้ขาดสติ เพราะฉะนั้นขอให้พวกเราช่วยกันรักษาความสำนึกคิดที่ดีแบบเก่าก่อน คือความเอิบอิ่มในคุณงามความดีสนับสนุนการ “ให้” ให้ทุกอย่างไม่ใช่แต่เฉพาะวัตถุ เช่นแต่ละเดือนเรามีวันหยุดกันถึง ๔ อาทิตย์ พวกเราที่เป็นพวกที่พอมีก็อาจจะผลักดันไป “ให้” ผู้ยังขาดอยู่ ไม่จำเป็นดอกที่จะหยิบยื่นวัตถุ แต่ “ให้” ทางน้ำใจก็ได้ การพัฒนาทางจิตใจนี้สำคัญมาก ปัจจุบันเรามีสิ่งล่อใจมาจากทางด้านวัตถุ มีสิ่งที่บำรุงบำเรอความสุขที่จะสรรหามาได้ทุกเมื่อ จนกระทั่งเราขาดความสำนึกที่ว่า คนเราจะได้ดีมีสุขสมบูรณ์ ก็ยังสมควรจะต้องสะสมความดียิ่งขึ้นไม่ใช่สะสมแต่ทรัพย์สินสมบัติจนคิดแต่จะแก่งแย่งกัน กลายเป็นยุคที่ร้อนระอุ เป็นอันตรายต่อเสรีภาพของบ้านเมืองมากที่สุดทีเดียว เรื่องนี้ข้าพเจ้าอยากจะขอฝากให้สภามาคมน หน่วยสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ ให้ถือหลักที่จะช่วยกันคิดว่ายากจนน้ำใจนั้น เป็นภัยต่อสังคมเรามากกว่ายากจนทางด้านวัตถุ

ข้าพเจ้าใครจะยกตัวอย่าง ผู้ที่ให้ด้วยน้ำใจสักรายหนึ่ง บุคคลผู้นี้คือ นายอำนวย ทองมี นายอำนวย ทองมี เชิญออกมาปรากฏตัวหน่วยเชิญโดยตรงนั้น ขอให้ท่านทั้งหลายปรบมือ เพื่อแสดงความยกย่อง อันนี้สำคัญมาก การรู้จักยกย่องผู้ที่ควรยกย่องคือเขาอาจจะยากจนในทางวัตถุแต่ในน้ำใจนั้น มีความเจริญมั่งมีสมบูรณ์มาก บุคคลผู้นี้ นายอำนวย ทองมี หาเงินรายได้พิเศษด้วยการซื้อรถจักรยานยนต์รับจ้าง รับ-ส่งผู้โดยสารในซอยวัดหลักสี่ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคมที่แล้วมา ได้เกิดอุบัติเหตุรถไฟชนตรงปากซอย นายอำนวย ผู้เห็นเหตุการณ์ได้รับเข้าช่วยเหลือสภาพสตรีผู้ขับซึ่งกระเด็นออกมาอนาค้างอยู่บนถนน ได้เรียกแท็กซี่นำตัวไปโรงพยาบาลภูมิพล รถมแท็กซี่ ๒ คันแรกไม่ยอมหยุดรับด้วยเกรงว่าผู้ป่วยจะไปขาดใจตายในรถของเขา รถมแท็กซี่คันที่ ๓ ยอมรับและมีน้ำใจยอมช่วยเหลือตลอดเวลา นายอำนวย ได้เก็บกระเป๋าถือของผู้หญิงผู้ประสบอุบัติเหตุไว้กับตัวรักษาทรัพย์สินไว้ให้เจ้าของอย่างครบถ้วน เมื่อถึงโรงพยาบาล นายอำนวย กลับควักเงินของตนที่หาได้มาด้วยความยากลำบากชำระค่าโดยสาร ไม่ยอมแต่ต้องเงินในกระเป๋าของสภาพสตรีนั้น ทั้ง ๆ ที่ตนเองก็มีลูกเล็ก ๆ หลายคนที่กำลังเรียน และหาได้เพียง ๔๐ บาท และรถแท็กซี่คันนั้นก็มีคนขับที่ประเสริฐแต่ว่าน่าเสียดายที่ข้าพเจ้าไม่สามารถตามตัวผู้ที่มีจิตใจประเสริฐนั้นได้ ไม่ก็ยอมจนขอเงินเพิ่ม มีเท่าไรก็ให้เท่านั้น มุ่งมั่นแต่ว่าจะช่วยชีวิตผู้บาดเจ็บเท่านั้นเป็น “น้ำใจ” ที่ประเสริฐ และถ้าเมืองไทยเพียงพร้อมไปด้วยบุคคลเช่นนี้ ที่ถือน้ำใจมีคุณค่ามากกว่าทรัพย์สินนอกกาย ซึ่งเราเองก็เอาติดตัวไปไม่ได้ เมื่อเสียชีวิตแล้ว ก็ยอมจะซาบซึ้งและอบอุ่นใจว่า มีคนอย่างนายอำนวย นี้ขึ้นในกรุงเทพฯ แล้วก็หวังต่อไปว่าจะมีคนเช่นนี้อีกต่อ ๆ ไป ขอปรบมือให้นายอำนวย อีกหนพร้อมด้วยขอบพระคุณ

บ้านเมืองของเราจะทำนุบำรุงให้เจริญรุ่งเรืองเพียงเท่าที่ตาเห็นภายนอกนั้นไม่พอ ต้องให้เจริญทั้งข้างนอกและข้างในไปพร้อม ๆ กัน ตามสถิติข่าวของหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ยังมีประเทศอื่น ๆ ที่ยากจนกว่าประเทศไทยเรามีอีกมากข่าวการรอคอยของประเทศอื่น ๆ ควรจะทำให้เราได้คิด และพิจารณาช่วยกันสร้างสังคมขึ้นมาใหม่ให้เจริญพร้อมกันทั้งด้านวัตถุและคุณงามความดี ซึ่งเรื่องนี้เราจะใช้เงินทุ่มแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ ทุกคนต้องทุ่ม “น้ำใจ” เข้าไปด้วย จะมีประโยชน์อะไรถ้าราษฎรมีสิทธิในการเลือกตั้งแต่ตัวราษฎรเองยังไม่เป็นอิสระเสรีโดยสมบูรณ์โดยยังเป็นทาสของความหวงแหนอยู่

การให้อย่างที่เรียกว่า “ทุ่มน้ำใจ” กันทีเดียวนี้ มีตัวอย่างที่ข้าพเจ้าใครจะเล่าสู่ให้ท่านฟัง ในระยะ ๑๐ ปีย้อนหลังไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าได้ไปเยี่ยมอำเภอด่างต่าง ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงติดตามถึงทุกซอกซอของราษฎร ทรงทราบว่า การทำนาที่อยุธยา ซึ่งใกล้กรุงเทพฯ นิดเดียวกำลังมีปัญหา มีอุปสรรคต่าง ๆ เช่น หนูนานุกชุม น้ำท่วมฝนแล้ง น้ำมากผิวดินจืดแห้งต้นข้าวเป็นโรค เป็นเหตุให้ชาวนาทิ้งนาให้ร้างไปนับหมื่นนับแสนไร่ และพากันเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานรับจ้างเลี้ยงตัว และเลี้ยงครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเศร้าพระราชหฤทัยและทรงกังวลยิ่งนัก สถานการณ์ดังกล่าว บัดนี้เริ่มร่วมพันวิฤตติกาลได้บ้างแล้วโดยนายทหารแห่งกองทัพภาคที่ ๑ กลุ่มหนึ่งร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตรได้อาสาผ่าละของอุลตีพระบาทเจ้าปฏิบัติงานในวันหยุดราชการด้วย เสาร์ อาทิตย์ไม่มีส่วนรับนายทหารเหล่านั้น เขาเข้าไปช่วยเหลือราษฎรแก่ไขนาร้างให้เป็นที่น่าที่ทำได้ ตลอดจนส่งเสริมให้ชาวไร่ชาวนาเลี้ยงสัตว์ เช่นโค กระบือ ซึ่งมีผู้ใจบุญบริจาคให้การที่ชาวไร่ชาวนาหวนกลับไปทำนากันใหม่นี้นับเป็นผลให้ประเทศเราผลิตอาหารได้เพิ่มขึ้นพร้อม ๆ กันกับยังมิให้คนว่างงานเข้าไปล้นตามเมืองใหญ่ ๆ อีกด้วย

จากเงินของมูลนิธิศิลาชีพและเงินทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ก็ได้เกิดโครงการขึ้นอีกโครงการหนึ่ง เรียกว่า โครงการปารักน้ำ เนื่องจากการที่ราษฎรถวายฎีกาว่าผู้ชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวขาดที่ดินที่จะอยู่อาศัยและทำมาหากินเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกที ก็มักจะพาครอบครัวอพยพไปอยู่กับญาติ เบียดกันอยู่หาเลี้ยงชีพโดยการรับจ้างไปแต่ละวัน บางวันก็ไม่ได้ เว้นแต่จะมีผู้จ้าง ได้อย่างมากที่สุดวันละ ๒๐ บาท ข้าพเจ้ารับทราบถึงสภาพอย่างนี้ จึงได้ใช้เงินของมูลนิธิศิลาชีพและทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ ไปเช่าและซื้อที่ดินจากชาวบ้านตั้งเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ติดต่อเชื่อมโยงกับหมู่บ้านใหญ่ และให้ราษฎรที่หมู่บ้านใหญ่เป็นผู้ตัดสินใจว่าคนยากจนในหมู่บ้าน

ของเขาคนโตบ้างที่สมควรได้รับการสนับสนุนให้มาอยู่ในหมู่บ้านปาร์กน้ำ โดยที่สมาชิกฝ่ายชายหัวหน้าครอบครัว มีอาชีพปลูกป่าไม้ เพราะกล้าไม้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นต้นไม้โตเร็วทั้งนั้น จุดหมายแรกคือ มุงให้รากของต้นไม้ที่ขึ้นรักษาความชุ่มชื้นในแผ่นดิน จุดที่สอง คือต้องการให้ชาวบ้านมีไม้สำหรับเป็นเชื้อเพลิงในการหุงหาอาหารนับเป็นการช่วยตนเองโดยไม่ต้องไปซื้อหาจากข้างนอก จุดที่สามในเมื่อต้นไม้ อายุ ๓ ขวบขึ้นไปสามารถใช้นั้นนั้น ซ่อมแซมหรือปลูกเพิ่มเติมที่อยู่อาศัยได้นอกจากปลูกป่า และเพาะกล้าต้นไม้แล้ว ก็ยังสนับสนุนให้ผู้ชายเลี้ยงสัตว์ มีบ่อปลา บ่อกุ้ง เป็นช่างไม้ ช่างปั้น ในขณะที่ภรรยาเป็นสมาชิกทอผ้า ตัดเย็บเสื้อผ้า ทอผ้าไหม ทอผ้าฝ้ายปนมพรมทำ นวม สำหรับขายและสำหรับใช้ในหน้าหนาว ด้วยประการเช่นนี้ เราทั้งหลายที่ได้รับความสุขความสมบูรณ์จะสบายใจได้ว่า เราได้มีส่วนช่วยกันจัดสังคมที่สามารถเลี้ยงตนเองเป็นอิสระ

โครงการปาร์กน้ำบรรลุผลสำเร็จได้ก็ด้วยความสามารถและทุ่มเทเพื่อ "ให้" ของนายทหารกองทัพภาคที่ ๒

ข้าพเจ้าสำนึกดีว่า ขณะที่เศรษฐกิจทั่วโลกแปรปรวน ท่านที่เคยช่วยเหลือข้าพเจ้าก็ต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ แต่ขอให้ท่านเข้าใจว่าการบริจาคของท่านนั้น แม้จะทำให้ตัวท่านและครอบครัวลำบากลงบ้างก็ตาม แต่เป็นผลดีเลิศสำหรับส่วนรวม ให้ประเทศชาติของเราเย็นหยัดอยู่ได้ด้วยตนเอง สมกับที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริเสมอว่าทรงเชื่อว่ากมลทุนอะไรไม่ ยิ่งยื่นเท่ากับกมลทุนในกระแสน้ำความดีด้วยเจตนาที่จะให้ผู้อื่นได้อยู่ดีขึ้น

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านทั้งหลายอีกครั้งหนึ่ง สำหรับ "น้ำใจ" ในการบริจาคเงินให้แก่มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ ตลอดจนขอขอบใจผู้ที่ได้อุทิศตนช่วยแรงงาน และร่วมมือกับเรา ทั้งที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ทางราชการ นายทหารในหน่วยทัพต่าง ๆ ที่ได้ช่วยดูแลโครงการและงานต่าง ๆ

ต่อไปนี้ ข้าพเจ้าใคร่จะเสนอผลงานมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ให้ท่านทั้งหลายได้เห็นด้วยตาของตนเองขอบคุณมาก

นี้เป็นภาพที่เห็นเป็นปกติว่า ทรงแปรพระราชฐานไปประทับแรมที่ทักษิณราชนิเวศน์ ภาคใต้ทุกปี ราวปลายเดือนสิงหาคม ถึงต้นเดือนตุลาคม ทุก ๆ ปี ที่ทรงร่วมงานกับข้าราชการในจังหวัดนั้น ๆ เพื่อพัฒนาอย่างเร่งรัด ให้ราษฎรมีความสามารถที่จะทำมาหากินได้โดยสะดวก

พลโทวันชัย จิตต์จันทน์ แม่ทัพภาคที่ ๔ ซึ่ง ผบ.สูงสุดได้แนะนำให้ข้าพเจ้าว่าจะสามารถช่วยเหลือโครงการทั้งหลายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและตัวข้าพเจ้าได้อย่างดี ท่านก็ทำทุกอย่าง สภาพภูมิประเทศได้ในชนบทของทางนราธิวาสหนึ่งดงมาก เป็นป่าเขาเส้นทางคมนาคมจำกัด บางแห่งต้องลุยข้ามลำธาร ผ่านตงหนักเกือบตลอดปีทำให้ถนนเป็นหล่มโคลน ขนาดรถยนต์ที่มีพลังของรถหลวงนั้น ต้องลงจวนแล้วก็เดินระบ่าสายขาซ้ายไปเรื่อย ๆ ตามขนาดที่ใหญ่โดยย่ำยี

ภาพนี้ก็คง ท่านก็คงได้เห็นแล้ว แต่เป็นภาพที่ว่าทรงทำเป็นประจำ สม่าเสมอทรงถือว่าการที่จะช่วยเร่งรัดพัฒนาประชาชนที่เป็นสิ่งสำคัญ เพราะฉะนั้นจะต้องไปพบปะกับเขาจริง ๆ ได้รับความไว้วางใจ แล้วก็ได้รับรู้ถึงปัญหาที่เขามิ และเขาเองมีความสามารถอยู่ตัวแล้ว ฉะนั้นเราก็สามารถดึงความสามารถของเขามาใช้ในการเร่งรัดพัฒนาท้องที่ทั่วกันดารนี้เป็นชาวบ้านที่นราธิวาส ชาวไทยอิสลามอันนี้เป็นที่เรียกว่ารับสมาชิกทอผ้า ทอผ้าฝ้าย ทอผ้าไหม บางคนก็อาสาที่จะปลูกหม่อนเลี้ยงไหม แล้วนำปลีที่ว่าประชาชนไว้วางใจ ไม่ว่าจะทำอะไรก็ช่วยอย่างไรเขาก็จะเดินทางมาหา มาเฝ้า หอบเอาคนเจ็บคนป่วยมาด้วย เล่าปัญหาต่าง ๆ แม้แต่มีทุเรียนมีผลไม้ใด ๆ ก็มีน้ำใจแบ่งปันให้ อันนี้ถือว่าคุณค่ามาก ในรูปนี้ ข้าพเจ้าแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปนำเงินไปให้กับหัวหน้าของมัสยิดของหมู่บ้าน เพราะทรงถือว่า ทุกศาสนาสันติเป็นเครื่องนำ เป็นแสงสว่างที่จะจูงคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีจิตใจที่ดี และข้าพเจ้าก็โชคดี ที่มีลูก ๒ คนที่นิยมขึ้นชมในการออกไปทำงานในชนบททั่วกันดารต่าง ๆ ผู้ชายคนหนึ่งที่เขาอุทิศส่านำมาไกลแต่ว่าอาหารเจ็บของชายคนนี้นั้นสาหัสเกินไปแล้ว ผู้ชายคนนี้เป็นโรคเรื้อนแล้วก็เอาอายุแต่ข้าพเจ้าก็ได้มอบเงินให้เขาไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลโดยมีข้าราชการชื่อคุณคิดกลเป็นชาวไทยอิสลามคอยช่วยเหลือคอยแปรให้ฟัง อันนี้หมายถึงกระเป๋าย่านลิภาให้ราษฎรทราบว่าการเก็บกล้าย่านลิภานี้เป็นของจำนวนมาก ที่จะต้องเก็บเป็น วิถีเก็บ ทำอย่างไรถึงจะเก็บได้อยู่นาน และสามารถส่งมาสนับสนุนทางกรุงเทพฯ โดยที่ไม่กรอบและแตก ขาดไปเสียก่อน นี่การที่เราทดลองปลูกย่านลิภา เพราะจะใช้แต่อย่างเดียว แล้วก็นับวันมีแต่จะหมดไป ก็พยายามที่จะสนับสนุนให้ชาวบ้านปลูกแล้วก็ได้รับความช่วยเหลือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี ในการพยายามปลูกรักษาย่านลิภา นี้ข้าพเจ้าทดลองไปดู พรุ บุกเข้าไปในพรุโดยมีพี่น้องลูกเสือชาวบ้านกล้าหาญ ช่วยกันลุยลงไป ขนาดใส่รองเท้ายกหนายังโดนหนามตำไปทะเลเกือบถึงที่ห้า อันนี้เป็นเส้นลิภาดำ ที่จะขึ้นเฉพาะในพรุ หรือริม ๆ พรุ ที่จะได้ทั้งงามนี่จะอยู่เฉพาะที่นี้เท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงต้องเดินลงไปในพรุกัน แล้วก็เพื่อดูพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่ขึ้นในพรุ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์แก่ชาวบ้านในการยังชีพของเขาให้อยู่ดีดี ลิภาสีน้ำตาลมักจะขึ้นบนเขา ลิภาสีนากก็ขึ้นบนเขา ชาวบ้านเหล่านี้นับว่าเป็นครูอยู่ในตัว เพราะเขาเองจะบอกได้ว่าลิภาชนิดไหน ประโยชน์อะไรจะต้องไปเก็บที่ไหนเขาจะบอกได้ ก็ได้อาศัยความสามารถ ความร่วมมือของเขา ที่ทำให้มูลนิธิศิลปาชีพประสบความสำเร็จ

ข้าพเจ้าทดลองแยกเส้นลิภา คือว่าแยกผ้าขึ้น เพื่อประโยชน์ของการเก็บได้นาน แต่ไม่สำเร็จ คุณคิดลักร้ารชการนั้น ปอกเส้นลิภาเก่งมาก ไม้ไผ่ของง่ายเลย สานก็ยาก ปอกก็ยาก อันนี้ก็เป็นกรรับสมัครสมาชิก บางคนก็รับสมัครเป็นสมาชิกหาเส้นลิภาอย่างที่อยู่ในรูปแบบนั้นเป็นต้น เราชะเป็นผู้บอกว่ ขอความยาวแค่นั้น แค่นั้น เพื่อสะดวกสำหรับคนที่ทอ ถ้ายาวหนอกก็ทอได้สะดวก ได้เรียวว่ก็ปรากฏว่ามูลนิธิศิลปะได้สมาชิกมากมายสมาชิกทอย่านลิภา สานย่านลิภา สมาชิกที่หาเส้น และปอกเส้นเสร็จส่งมาที่กรุงเทพฯ ด้วย ส่งไปตามภาคต่าง ๆ ที่ควรวเสด็จฯ แปรพระราชฐาน

นอกจากลิภาแล้วก็มีกรจักสานไม้ไผ่เป็นผาเรือน เพราะที่ภาคใต้มีไม้ไผ่เป็นจำนวนมาก ข้าพเจ้าไม่ต้องห่วงถึงวัสดุในการก่อสร้างบ้านที่ภาคใต้ ไม่ห่วงว่าชาวบ้านจะต้องไปตัดไม้ใหญ่ ๆ มาทำบ้านเพราะเขานิยมไม้ไผ่มาจักสานและทำเป็นผาของบ้าน ซึ่งอยู่ได้ ๔ ปี ผ่านฝนได้ ๔ ปี และก็เปลี่ยนที่

นี่เป็นการจักสานกระเป๋าลายขีด ซึ่งของทางภาคอีสานเป็นศิลปะของภาคอีสานโดยตรง ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็กำลังสูญหายไป แล้วก็จักสานลายขีดนี้ ข้าพเจ้าก็จัดหาตลาดได้แล้วตลาดต่างประเทศ นี่เป็นการทอเสื่อด้วยเส้นกระจุค ซึ่งชาวไทยอิสลามทำได้สวยงามและเราสามารถจะทอเป็นเสื่อก็ได้ ทำเป็นจากก็สวย ทำเป็นปกของอัลบั้มรูปก็ได้ ทำกระเป๋าก็สวย

นี่เป็นการให้รางวัลแก่บรมครูต่าง ๆ บรมครูเหล่านี้ อายุมากก็จริง แต่ความรู้ในตัวของเขาท่านทั้งหลายเหล่านี้ที่บรรจุมารเข้าไว้ตลอดเวลาในระยะเวลาเป็น ๒๐-๓๐-๔๐-๕๐ ปีนี้ มากมาย เราได้บรมครูเหล่านี้เป็นผู้ที่สอนว่าลายนี้ ญ่าตายายเขาได้สอนไว้ นี่เป็นการแสดงประกวดเสื่อกระจุค ที่โรงเรียนเทคนิคคนรวิวาสที่วิทยาลัยเทคนิคคนรวิวาส ที่ผู้อำนวยการเข้มแข็งมาก มีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมสนับสนุนศิลปะพื้นบ้านให้เป็นประโยชน์ ปรากฏว่าการประสานกระจุคที่น่าสนใจมากนี่เป็นการเลี้ยงไหม ซึ่งแต่ก่อนไม่เคยคาดคิดว่าชาวภาคใต้จะสามารถเลี้ยงไหมได้ใหม่เจริญเติบโตได้ดี ที่แรกนึกว่าน่าจะมากไป และนี่เป็นสมาชิกยอมสีย้อมเส้นฝ้ายและสมาชิกทอผ้า เขาย้อมได้สวยและทอได้ดีมาก นับว่าสนุกทั้งผู้ที่ออกไปซื้อออกไปรับสมัครเขา และเขาเองก็สนุก ที่เขาได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่

อันนี้เป็นการทอหมม ตั้งต้นโดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ความจริงหมมที่เราใช้ไปในห้องน้ำเรามากจะต้งไปส่งชื่อต่างประเทศ เพราะว่ามีชายในกรุงเทพฯ นี้ก็มักจะลื่น ดีไม่ดี คนแก่คนเฒ่าเข้าไปก็มักจะหล่มลื่นในห้องน้ำฉะนั้นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้สนับสนุนการทอหมมขึ้นในมูลนิธิศิลปะ ซึ่งได้ทอสำเร็จออกมาสวยงามตั้งต้นตั้งแต่กัดพอกเส้นด้วยและย้อม สำหรับกัดพอก นี้จุฬารณวลัยลักษณ์ ซึ่งเป็นนักเคมี กล่าวเดิดขาดว่าไม่ยอมให้ราษฎรทำเพราะว่าน้ำยาสำหรับกัดไหมนั้นจากฝ้ายเป็นน้ำยาที่อันตรายมาก ถ้ามีละน้อยเข้าไปในร่างกายนะเป็นอันตราย หมมนี้เราได้ใช้รับแขกเมืองแล้ว คือประธานาธิบดีเยอรมัน เมื่อครทที่ท่านมาเยือนเมื่อต้นปีนี้ สวยงามมากแล้วหนา ไม่ลื่นง่าย ๆ

ศาลาบุญทอนสวรรค์ สร้างขึ้นโดยความช่วยเหลือของกองทัพภาคที่ ๔ ทางกองทัพได้เป็นกำลังช่วยเหลือมาก นอกจากจะช่วยเหลือสร้างศาลาฝึกศิลปะซึ่งต้องรับชาวบ้านเป็นจำนวน ๒๐๐ กว่า บางที่ ๓๐๐ และมีหอนอนพักด้วย ทางกองทัพก็ยังให้บุคลากรเป็นผู้ดูแล ช่วยดูแลเด็กนักเรียนฝ้ายชาย หอพักชายในรุ่นนี้จะเห็นว่าเด็กหุ่นนุ่ม ๆ ที่ต้องออกจากโรงเรียนเนื่องจากความขาดแคลนของครอบครัว ที่จบแค่ ป. ๒ ป. ๔ กลับมามีอาชีพเพิ่มขึ้น หัดเขียนรูป อันนี้ในที่นี้ หัดแก้เครื่องยนต์ ซึ่งเขาให้มอเตอร์ไซด์กันมากก็ใช้เขาสามารถรู้จักตัวเอง โดยที่กองทัพอากาศเมตตาให้นายทหารที่เชี่ยวชาญทางเครื่องจักรยนต์มาช่วยสอนและระหว่างที่สมาชิกเหล่านี้มาฝึกเรียนกับมูลนิธิศิลปะเขาไม่ต้องกังวลเรื่องรายได้ที่จะไปเจือจางแก่ครอบครัวเลย เพราะทางมูลนิธิศิลปะจะจ่ายเบี้ยเลี้ยงให้เป็นประจำทุกวัน เขาจะได้เบี้ยเลี้ยงทุกวันเท่า ๆ กับที่เขาไปทำมาหากินแต่ที่เขาเรียนได้วิชาด้วยและมีเงินพอที่จะกลับไปเจือจางครอบครัว นี่เป็นแผนกตัดเย็บเสื้อ ในหมู่บ้านทุกหมู่บ้านที่เราพยายามสนับสนุนว่าเมื่อเขาทอผ้าเป็นแล้ว ก็ควรที่จะตัดเย็บเป็น โดยเฉพาะครอบครัวในสมาชิกน่าจะตัดเย็บได้เพื่อมีเสื้อผ้าส่งลูกไปโรงเรียนและนี่อีกแผนกหนึ่งเป็นทำดอกไม้ประดิษฐ์ดอกไม้ผ้า นี่เป็นครู ที่กรุณา มาช่วยเหลือเหมือนกัน ปรากฏว่าเด็กผู้หญิงสนใจมากในการทำดอกไม้ประดิษฐ์และก็สามารถทำได้สวย โดยมากข้าพเจ้าจะขอรับรองว่าขอให้เขาทำดอกไม้ตามภาคของเขา เช่น ภาคไหนมีดอกไม้อะไรขึ้นชื่อก็ขอให้เขาทำ อย่างดอกไม้จำปูนหาได้มากที่ภาคใต้ก็ให้เขาลองทำดอกไม้จำปูนเป็นสัญลักษณ์ของภาคได้

อันนี้เจ้าฟ้าจุฬาภรณ เป็นผู้ช่วยเหลือแม่ให้สามารถมีเวลาพักเที่ยงคร้านได้โดยที่เขาเป็นผู้ที่ควบคุมให้กำลังใจที่โรงฝึกศิลปะของทุกแห่งประทับสวนจิตรก็ไปดูที่สวนจิตร ประทับที่นราธิวาส ก็ไปดูการทำงานของสมาชิก

ในรูปแบบนี้เป็นช่างเงินบรมครูของมูลนิธิศิลปะ อันนี้เป็นแผนกปัก เขากำลังปักเสื้อลายเมฆของทางภาคเรา ซึ่งเสื้อลายเมฆนี้ กำลังนับวันจะสูญพันธุ์ไปน่าเสียดายที่ว่าต่อไปลูกหลานเราจะได้เห็นเสื้อเมฆก็เฉพาะในรูปถ่าย รูปปักและกิลตีฟเอาไว้เท่านั้น นี่ก็เป็นการรับสมัครเพิ่มขึ้น แล้วก็ให้รางวัลผู้ที่ควรได้รับรางวัลตามหมู่บ้านต่าง ๆ บางคนก็เชี่ยวชาญในการปัก บางคนก็ทำช่างเงิน บางคนก็จักสาร เรามีการประเมินผลของสมาชิกมูลนิธิทุกปีก่อนจะเสด็จฯ กลับจากนราธิวาส ก็ได้รวบรวมประเมินผล

อันนี้ชาวบ้านได้มีน้ำใจนำเต้ามาให้ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็เลยบอกเขาขอขอบใจที่ไม่ได้ฆ่าเต้า เป็นการอนุรักษ์สัตว์ และนี่ก็เป็นนกที่หาได้ยากแล้ว ในประเทศไทย ไม่ใช่แต่ประเทศไทย รู้สึกในหลาย ๆ ประเทศที่ป่ากำลังจะหมดไปชาวบ้านก็ทราบว่ามีนโยบายโครงการรักษาอนุรักษ์สัตว์ป่า ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้รับความช่วยเหลือตลอดจากสวนสัตว์ที่เขาดินนี่ที่มีผู้เชี่ยวชาญมากอันนี้ชาวบ้านได้นำนกเขาที่เขาเลี้ยงเอง ก็แปลว่าชาวบ้านชำนาญในการเพาะพันธุ์สัตว์อยู่แล้วด้วยนอกจากจะจักสานย่านลิเภา ปักเย็บ เขายังรู้จักถนอมอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าอีก นี่เป็นนกหัวที่พิพิภักดิ์ที่อเมริกาผู้เชี่ยวชาญบอกข้าพเจ้าว่านับวันจะหมดไปทุกทีแล้ว อันนี้ยังหาได้ที่ภาคใต้ชาวบ้านจับได้ก็เอามาให้ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็รางวัลเขาไปและบอกเขาว่าอย่าได้ทำลายหรือเอาไปเป็นอาหารเลย เขาบอกว่านี่นกหัวอร่อยนะบอกเขาว่าไม่สมควร เนื้ออย่างอื่นอร่อยมไป นี่ชาวบ้านเขาชมมาให้ก็ล้วนเป็นสัตว์สงวนน่าสนใจมาก ภาคใต้ อันนี้ก็ชมเหมือนกัน

แล้วนี่เป็นตัวสมเสร็จซึ่งจัดว่าเป็นสัตว์สงวน ตัวที่พระราชทานให้กับประเทศจีนทางประเทศจีนทางประเทศจีนบอกมาทางสมเด็จพระเทพรัตนฯ ว่าบัดนี้ออกลูกแล้ว ซึ่งเขาก็พากันปลื้มใจ นี่กวางที่เราเลี้ยงไว้ที่พระตำหนักทักษิณ เดียวนี้ก็คลอดลูกแล้วและหวังจะค่อย ๆ สอนให้ชาวบ้านเลี้ยงต่อไปเพื่อปล่อยไปในป่าที่ยังเหลืออยู่ อันนี้ผู้เชี่ยวชาญของสวนสัตว์ที่กรุงเทพฯ นี่ตื่นตื่นพอใช้ เป็นสวนป่ากระจงของชาวบ้านไทยอิสลาม เราเรียกว่าลุงคอเลาะห์เลี้ยงเก่งมาก กระจงนี้ชาวบ้านบอกกับข้าพเจ้าว่าเนื้ออร่อยมากเขี้ยวทานอร่อยเหลือเกิน บอกเขาว่าอย่าอร่อยเลยมันหายากต่างประเทศเขาบอกเป็นกวางที่เล็กที่สุดในโลก เพราะฉะนั้นเราช่วยกันแพร่พันธุ์ดีกว่า อย่าไปกินมันเลยปรากฏว่าเขาเลี้ยงได้อย่างถูกต้อง เขาเลี้ยงได้ถูกใกล้เคียงธรรมชาติมากโดยเขาค้นคว้าเอง

ทางภาคใต้ที่นอกจากจะมีทรัพยากรมากมายก่ายกองแล้วยังมีศิลปะดั้งเดิมของทางภาคใต้ที่น่าสนใจอย่างหนึ่งก็คือ การแข่งเรือ การแข่งเรือที่นครวิภาสนี้ได้ทำกันมาเกือบสิบปีแล้ว แต่ว่าก็ไม่ได้รับการสนับสนุนทั่วประเทศ แล้วก็ไปเห็นอีกที่ก็ไปเห็นต่างประเทศเขาทำกันเลย ความจริงขานวิภาสนี้แข่งเรือกันมานานแล้วที่ปากน้ำของวิภาส สวยงามมาก แล้วเรื่อนั้นเขาก็สร้างเองสำหรับการประมงนอกจากแข่งเรือแล้ว ทางนาวิกโยธิน ก็ยังจัดให้มีกีฬาที่สนุกสนาน นี่การจับเป็นการว่ายน้ำแข่งจับเบ็ดว่าใครจับได้ก็ตัว ซึ่งทำให้ประชาชนชอบใจมาก ตามเสด็จลงไปแสดงความยินดีกับพวกที่ชนะในการแข่งเรือ และพวกที่มีน้ำใจมาร่วมในการแข่งแล้วก็ทางกัลปตัน ที่ส่งผู้แทนมาร่วมในการแข่งขันด้วย

อันนี้ไปที่บ้านจาเลาะสโตร์ ตำบลตะลิว อำเภอมือเมือง ที่ข้าพเจ้าคิดว่า น่าจะทำโครงการปาร์กน้ำให้ได้อีก นี่เป็นที่ทางกองทัพภาคที่ ๔ ชวยตั้ง ท่านจะเห็นถึงน้ำข้าพเจ้าได้แนะนำราษฎรว่า การดื่มน้ำฝนนี่เป็นการกำจัดโรคนี้ไปได้ดีทีเดียวแล้วก็สมาชิกได้รับอนุญาตให้อยู่ในโครงการปาร์กน้ำของภาคใต้ ก็ประชาชนชาวไทยอิสลามด้วยกันเองเป็นผู้ที่ออกเสียงเลือกได้ว่าผู้ใดที่ยืนยันแข่งขันสมควรที่จะได้รับความช่วยเหลือแล้วก็เราก็ช่วยกันสร้างบ้านให้เขา เขาก็มีหน้าที่ดูแลป่า แล้วก็เลี้ยงสัตว์ สามารถส่งลูกไปโรงเรียนสำคัญที่สุดก็คือการศึกษาสำหรับอนุชนรุ่นต่อไป ซึ่งเป็นความหวังของประเทศ

นี่ก็เป็นเจ้าของบ้านครอบครัวหนึ่ง บางคนก็ขาดหัวหน้าครอบครัวเป็นแม่มา่ก็มี นี่เป็นโรงเรียน ตั้งเก็บน้ำฝนที่โรงเรียนบ้านกำแพง ตำบลตะลิวเหนือ อำเภอมือเมืองเพราะว่าต้องการให้ราษฎรนิยมดื่มน้ำฝน เพราะภาคใต้ก็นับว่าฤดูฝนยาวนานกว่าภาคอื่นก็น้ำที่จะเก็บน้ำฝนไว้ได้ เพราะฉะนั้นท่านจะเห็นถึงน้ำฝนที่ทางกองทัพภาคที่ ๔ ไปสอนให้ชาวบ้านทำกันเอง แล้วก็มีการช่วยสำหรับเก็บข้าวตามโครงการธนาคารข้าวที่พระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริตั้งสิบกว่าปีแล้วที่ท่าที่ภาคเหนือ

นอกจากนั้นก็มีการ กลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่ โดยมุ่งตรงต้องการให้เด็ก ๆ ได้รับประทังชีพเพื่อถนอมตา สายตาของเขา ไม่อย่างนั้นประสาทตาจะเสียโดยเร็วและประชากรที่ตาบอดมากนี่ก็น่าเป็นห่วง แล้วต่อจากนั้นได้ไปที่บ้าน ไปตั้งกลุ่มสมาชิกศิลปาชีพขึ้นที่บ้านสายบน ซึ่งมีอาณาเขตใกล้ๆกับจังหวัดยะลานั้นว่าเป็นชายแดนของจังหวัดนราธิวาสทางหน่วยนาวิกโยธินได้ไปช่วยสร้างสำนักสงฆ์บ้านสายบน แล้วก็ไปช่วยสร้างศาลาศิลปะแล้วก็มีการรวมใจ ที่สมาชิกต่างๆจะมาร่วมพบปะกัน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เช่นใครที่เก่งเป็นพิเศษในการทอผ้า ใครที่เก่งเป็นพิเศษในทางสานย่านลิเภา ก็จะทำให้ความรู้แก่เพื่อนร่วมหมู่บ้านในโอกาสที่ศาลารวมใจนี้ แม่ทัพ พลโทวันชัย จิตต์จันงค์ รู้สึกว่าต้องรับภาระงานมากมาย อย่างงานขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและยังงานของมูลนิธิศิลปาชีพ แต่ท่านก็มักจะไปดูด้วยตนเองเสมอและสนใจ การที่แม่ทัพและนายทหารชั้นสูงมีความสนใจไปดูด้วยตนเองนี่เป็นแรงดลใจที่สำคัญที่สุดทำให้ชาวบ้านรู้สึกอบอุ่นและสามารถที่จะดำเนินงานช่วยเหลือตนเองได้อย่างเร็ว ในรูปมีท่านแม่ทัพและพันเอกปานเทพ ที่กำลังดำเนินการก่อสร้างนี่คือโรงย้อมสีเพื่อย้อมสีให้กับสมาชิกทอผ้าในจังหวัดนราธิวาส เราทำกันใช้วัดเป็นศูนย์กลาง ใช้วัดพระพุทธอำเภอดากใบ ทางกองทัพภาคที่ ๔ ก็อาสาที่จะสร้างศาลาที่แทนหลังเก่าที่ชำรุดทรุดโทรม ทางกองทัพภาคที่ ๔ ก็ได้ส่งกำลังทหารเข้าไปดำเนินการปลูกสร้างบ้าน จัดราษฎรเข้าอยู่อาศัยแล้วก็ทางจังหวัดก็ได้ช่วยให้ราษฎรรู้จักเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ โดยที่นายทหารของกองทัพภาคที่ ๔ ช่วยดูแล ให้กำลังใจแก่ชาวบ้านไปเยี่ยมเยียนไม่ขาด แล้วก็ยังมีโครงการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใหม่ คือเมื่อตอนที่เหตุ

ร่ายทางภาคใต้บรรเทาเบาบางลงพวกอาสาหมู่บ้านหรือที่เรียกว่า อส. ก็จะว่างงานลงไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับทางกองทัพก็ช่วยกันสร้างหมู่บ้านเพื่อจัดสรรที่ทำกินให้กับ อส. และราษฎร อส. ที่รับใช้ประเทศชาติมานานและถูกปลดประจำการก็จะมีที่อยู่ที่ทำกินร่วมกับราษฎรในหมู่บ้านของเขาจังหวัดปัตตานี อำเภอบายอ และที่นราธิวาสเองก็มี ราษฎรที่ท่านเห็นยืนต่าง ๆ นี่เป็นราษฎรที่หมู่บ้านไหวตักกันว่าเป็นพวกที่ยากจนจริง ๆ แต่ขยันขันแข็ง เพราะฉะนั้นเขาเห็นว่าควรที่จะทรงช่วยเหลือ

อันนี้เล่าได้ ซึ่งราษฎรสร้างเอง เขาจะเริ่มดูที่ทางทหารไปช่วย แล้วก็รู้จักสร้างเอง ซึ่งเป็นก้าวสำคัญมาก ที่เขาจะต้องสามารถยืนหยัดอยู่ด้วยตนเอง นี่โครงการนาขั้นบันได ที่นิคมสร้างตนเองศรีสาคร ปรีณโย ที่ต้องทำตามไหล่เขาเนื่องจากพื้นที่เป็นเขาหมด และราษฎรขาดพื้นที่ราบที่จะทำนา ท่านแม่ทัพก็ไปให้ความช่วยเหลือ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า ขาดอะไรจึงดึกว่าขาดข้าว ขาวนาเขารู้สึกภูมิใจ ที่ว่าถ้าจะไม่มีไฟฟ้า จะไม่มีรถยนต์เขาอึดท้อง เห็นลูกแข็งแรง อันนี้เขาก็มีความมั่นใจ

อีสานเป็นดินแดนที่ราบสูง นอกจากนั้นเป็นดินแดนของพระเถระเจ้าพระอริยเจ้าดินแดนแห่งธรรมะ ท่านอาจารย์ฝันเรากล่าวว่าท่านอาจารย์ฝันเป็นแสงสว่างของพวกเราเพราะท่านเป็นผู้ให้ ให้ความมั่งมีศรีสุขในด้านจิตใจ อบรมให้ประชาชนมีความรู้สึกชื่นมื่นรู้สึกมีน้ำช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นี่อาจให้ดูถึงว่าการทำงานที่ข้าพเจ้าได้ทำที่ภาคอีสานทางราชการก็จะช่วยเตรียมโต๊ะมาให้ ใครมีคนเจ็บคนไข้ก็มักจะช่วยกันอุ้มมาแล้วก็ทางเจ้าหน้าที่ของข้าพเจ้าซึ่งเป็นนางสนองพระโอรส นางพระกำนัล กองราชเลขาฯ ก็จะพากันแยกไปตามจุดต่าง ๆ จุดที่หมอยุอยู่และก็จุดที่ทำประวัติ

อันนี้เด็กที่ใช้กำลังขึ้นสูง ทางทหารหนุ่ม ๆ ที่ทางกองทัพให้มาช่วยถวายการรักษา ก็ได้ช่วยอุ้มเด็กเหล่านั้นไปส่งหมอ บางครั้งจำเป็นมากที่เรา ไม่ใช่ว่าหน่วยแพทย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ใช่ว่าแจกยาไปเท่านั้น ต้องสอนให้แม่รู้จักให้ยาเอง ว่ายาบางอย่างเป็นดาบสองคม ต้องผสมน้ำและเขย่าก่อนและจำนวนยาที่จะป้อนเข้าไป อันนี้คุณหมอสำราญผู้เชี่ยวชาญทางด้านยาสมุนไพรที่อยู่ในหมอเคลื่อนที่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คุณหมอสำราญตรวจตาของแม่แล้วปรากฏว่า ทั้งแม่ทั้งพ่อตาอดไม่มีทางช่วย แต่ลูกที่เพิ่งเกิดนี้เพียงแต่กำลังอีกเสปมีทางที่จะหยอดตา และช่วยรักษาตาเด็กนั้นไว้ทัน

อันนี้ ที่เขาอุปคนเจ็บบางคนมาให้ดู ก็เพื่อเห็นว่า มูลนิธิศิลปาชีพไม่ใช่ว่าจะละเลยหรือว่าทำงานไม่ผสมผสานกับหน่วยแพทย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทุกหน่วยทำงานพร้อมกัน แล้วก็เจ้าหน้าที่ของพระองค์ เช่น นางสนองพระโอรสจะแยกคนไปตามความจำเป็น อย่างถ้าแยกมาที่นี้ ก็หมายถึงว่ามารับงานบ้านและเงินล่วงหน้า เช่นว่าเขาสมัครเป็นสมาชิกศิลปาชีพ เขาก็ต้องมารับงานบ้านที่นี้ จำนวนผ้า สีอะไร นี่คุณหมอเอเวนต์ กับคุณหมอสมิท ซึ่งทางรัฐบาลอเมริกัน กรุณาช่วยให้มารักษารักษาโรคมะเร็งของข้าพเจ้า ก็หมอทั้ง ๒ หมอนี้มารับมาก สนใจในเรื่องโรคของเมืองร้อน แล้วก็ได้รับมอบออกไปทำงานกับหน่วยแพทย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หน่วยแพทย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ประกอบไปด้วยแพทย์ที่อาสาสมัครจากโรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลพระมงกุฎ โรงพยาบาลภูมิพล โรงพยาบาลต่าง ๆ ที่เรียกว่าแพทย์เต็มใจที่จะให้แก่เพื่อนร่วมชาติ

นี่ก็คนหนึ่งที่เป็นสมาชิกของศิลปาชีพ ถ่ายรูปให้ท่านดูหน้าสมาชิกศิลปาชีพ การที่เราเลือกสมาชิกที่เราเลือกที่ยากจนและลูกมาก ลำบากที่จะเลี้ยงตนเอง อย่างนางจูนเมื่อที่นี้สมัครเป็นผู้ปลูกหมอนเลี้ยงไหมก็มีสภาพดีขึ้น ข้าพเจ้าคิดว่าทุกอย่างเราต้องเข้าไปให้ถึงชาวบ้านอย่างแท้จริง ชาวบ้านเหล่านี้จะเป็นคนสนับสนุนเองว่า ผู้ใดสมาชิกศิลปาชีพจะรับไว้เป็นสมาชิกเพราะบ้านเขาบอกว่าเขาจนจริง เขารู้จักกัน

นี่เป็นการทำงานของอีกแขนงหนึ่ง ซึ่งทางกองทัพก็ได้ช่วยเหลือสมาชิกช่วยเหลือมูลนิธิศิลปาชีพ เปิดการอบรมหมอบุ้บ้าน ด้วยการนำของนายแพทย์อัศวิน เทพาค่า เพราะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และข้าพเจ้าไป ปรากฏว่าขาดหมอ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาลนี้เอง เราไม่สามารถที่จะช่วยเหลือคนไข้ได้เพียงพอ จากการช่วยเหลือของนายแพทย์ต่าง ๆ และการช่วยเหลือของการแพทย์ของกองทัพ เราสามารถที่ฝึกหัดหมู่บ้านเหล่านี้ แล้วพาขึ้นไปดูคนไข้พร้อมกับหมอของโรงพยาบาลประจำจังหวัด ให้เห็นถึงการชำระ การดูแลคนไข้แล้วก็หนุ่ม ๆ สาวที่อาสาสมัครเรียนหมอบุ้บ้านนั้น เขาก็จะได้เบียดเบียนจากมูลนิธิศิลปาชีพเป็นประจำ นับว่าเราได้สร้างคนที่สามารถช่วยตนเอง และช่วยหมู่บ้านได้อีกพอใช้ แล้วทุกครั้งพอจบภาคปีนี้ เขาก็จะมีจดหมายติดต่อกับครูของเขาไม่ขาดแล้ว พอเสด็จฯ คราวหน้า อย่างเดือนกันยายนที่จะเสด็จฯ ภาคใต้ เราก็จะกลับอาสาสมัครหมอบุ้บ้านเข้ามาทบทวนเพิ่มวิชาเข้าไปอีก เพราะฉะนั้นที่สถานีอนามัยก็จะมีคนที่มีความสามารถ ที่จะช่วยพยาบาลซึ่งมีจำนวนน้อยนิด ตามสถานีอนามัยต่าง ๆ ขึ้นอีก หรือที่ห่างไกลกันดาร นี่คุณหมอรุ่งธรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปตรวจทางน้ำ เส้นทางน้ำสำหรับน้ำให้พวกเกษตรกร กลสิกรชาวบ้านก็ไม่วายที่จะขนคนเจ็บป่วยมาหา เพราะว่าเราสามารถจะช่วยเหลือเสมอและไม่เคยปล่อยให้เหตุการณ์ผ่านไป ถือว่าเป็นเพื่อนร่วมชาติ เด็กคนนี้เป็นปิลิโอแต่อย่างอ่อน ข้าพเจ้ามีความซาบซึ้งเหลือเกิน ที่สามารถจะเข้าไปในหมู่บ้านแล้วก็ชาวบ้านได้ให้ความไว้วางใจ แสดงความรักแล้วก็สามารถได้ข้อมูลอย่างแท้จริงโดยตรงจากชาวบ้าน ก็ทำให้การปฏิบัตินี้ปฏิบัติได้สะดวกและถูกต้องเป้าหมาย

เพราะเขาบอกตามตรง เขาไม่อาย ไม่ซัดซิ้น โดยมี กรส. ของเราคอยจดทุกอย่าง ข้าพเจ้าจะถามเขาและชาวบ้านบอก ทางกองราชเลขา สมเด็จพระเจ้า ๕ ผู้หญิงของเรานั้นก็จะจดทุกอย่าง คำถามคำตอบซึ่งทีหลังจะทำเป็นประวัติหมด นี่ก็เป็นการแจก จะเห็นได้ว่าข้าพเจ้า อ่าน อ่านนั่นคือสรุปประวัติของผู้หญิงคนนั้น ว่าเขามีภาวะอย่างไร แล้วขอมารับพระราชทาน สมัครงานเป็นสมาชิกศิลปาชีพแทนลูกสาวซึ่งเพิ่งคลอดบุตรไม่สามารถจะมา เราก็จะทราบว่าเขามีลูกกี่คน มีหลายคน นี่เป็นสมุดงานบ้าน ซึ่งข้าพเจ้าจะมีลายผ้าชนิด ผ้ามัดหมี่ ผ้าไหมเลียน ถ้าเป็นชนิดเราก็จะสืบทอดด้วย อีกข้างที่ข้าพเจ้ากำลังซึ้งนี้ สามารถจะเขียนให้กับสมาชิกไปได้เลยว่า ขอให้เธอทอชนิดจำนวน ๕ เมตร ๖ เมตร แล้วก็ใช้สีนั้นผสมกับสีนั้นและลายนี้ เรียกว่าสมุดงานบ้าน จึกให้ไป และอีกหนึ่งทางกองราชเลขา ก็จะจดไว้ว่า ที่จึกให้ไปให้กับผู้ใด และทรงส่งงานบ้านกี่เมตร จำนวนเงินล่วงหน้าพระราชทานเท่าไร แล้วก็สีอะไรบ้างที่ทรงส่งไป ส่งเมื่อเดือนอะไร ปีไหน พ.ศ. เท่าไรถ้าอย่างนั้นแล้วเราก็จะมีสมุดที่สมบูรณ์ติดตามผลงานได้

อันนี้ข้าพเจ้าปลื้มใจมาก ชาวบ้านมาสมัคร เขามาสมัคร ตอนหลังเขาไม่มาล้าพังเขาจะเอาผลงานแสดงความสามารถของเขา มาด้วย ว่าเขาสามารถทอได้อย่างนี้ ซึ่งเป็นฝีมือชั้นครูทีเดียว ซึ่งชาวต่างประเทศเห็นแล้วบอกว่า น่าจะไปไว้ในพิพิธภัณฑ์มากกว่า นี่ก็เป็นการให้งานบ้าน มอบงานบ้านให้เขา ถามเขาว่าสีนี้จะย้อมได้ไหม

นี่ที่วัดโพธิสมภพ แล้วก็แบบไทย ๆ คือว่า ชาวบ้านก็มาคอยจุ่มลูกจุงหลานมาเพราะเขาไม่มีวันย้อมทิ้งลูกหลานเขาไว้ ส่วนท่านผู้หญิงสุประภาดา ก็มีหน้าที่จ่ายไหมไปให้กับสมาชิกที่ต่อทอใหม่ และก็ไม่มีความสามารถและไม่มีแรงที่จะผลิตไหมเอง ก็จ่ายไหมไหมนี้ที่จำนวนมากนี้ ได้จากนครราชสีมา ซึ่งทางกองทัพภาคที่ ๒ เป็นผู้สนับสนุน ช่วยให้ชาวบ้าน ที่ทางกองทัพไปสนับสนุนไปปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เป็นจำนวนล้าน ๆ ที่มีมารับซื้อแล้วก็มาแจกให้แก่สมาชิกที่ทอเป็น

อันนี้ให้ท่านเห็นว่า การทำงานของกองราชเลขาสมเด็จพระเจ้า ๕ สรุปประวัติแล้วก็ปิดไว้กับผ้าที่เขา มาแสดงขีดชั้นความสามารถของชาวบ้านของผู้ที่สมัคร ถ้าเราไม่อ่านประวัติของผู้สมัครซึ่งทางกองราชเลขา สรุปมาอย่างดี เราก็ไม่สามารถที่จะทราบได้ว่า ควรจะให้เงินเท่าไร เพราะว่าไม่ได้ให้เท่ากัน เนื่องจากบางครอบครัวนี้ ลูกมากกว่าก็ต้องให้มากกว่า อันนี้เป็นเหตุการณ์หลังการทำงานคือว่าโปรดเกล้าฯ ให้มีข้าวน้อย แยกหม้อ ไปแจกเสมอ แก่ราษฎรที่เดินทางมาจากไกล ๆ แล้วนั่งรอ จนกว่าการสมัครเป็นผลสำเร็จ ได้รับเงินล่วงหน้า งานบ้านกลับมาทำทางนี้เราก็มียกแกงคอยเลี้ยงไว้

อันนี้เป็นหมู่ทนายทอง... เป็นท่านอาจารย์วัน พระเถระเจ้าที่ส่งลับไปแล้วเป็นผู้ที่สร้างหมู่บ้านขึ้นนี้มา เพราะว่าเมตตาของท่าน ท่านเห็นว่าชาวบ้านไร้ที่ทำกินแล้วก็มาอาศัยอยู่อยู่อัดแอมาก ท่านก็ตั้งเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ บ้านทนายทอง เมื่อท่านมรณภาพไปอย่างกระทันหัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็รับโครงการของท่านอาจารย์วันเข้ามาดำเนินการต่อไป ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิศิลปาชีพเข้าไปดำเนินงานเกี่ยวกับครอบครัวของสมาชิก

อันนี้ก็น่าชื่นใจที่เห็นว่า ชาวบ้านมีความไว้วางใจในทหารของชาติ ผู้หญิงคนนี้พิการ เด็กผู้หญิงคนนี้พิการครึ่งตัว แต่ว่าอยากสมัครเป็นสมาชิกศิลปาชีพเขาบอกว่า พิสูจน์ว่าคนพิการ ก็ยังสามารถเป็นคนทีผลิตให้แก่ประเทศชาติได้สมาชิกคนที่เห็นนี้ เก่งในการทอผ้าฝ้ายลายลูกแก้ว พบที่บ้านทนายทอง คนนี้ผมเองที่ เพื่อนบ้านสนับสนุนให้มาสมัคร และเห็นรอยยิ้มที่เพิ่งปรากฏขึ้นนะ ทำให้พวกเราเป็นสุข รอยยิ้มอย่างเป็นสุขในหน้าของเพื่อนร่วมชาติ ที่เรารู้สึกว่าต่อไปนี้เขาสามารถจะช่วยตนเองและเลี้ยงลูก ส่งลูกไปโรงเรียนได้สำหรับผ้าฝ้ายและผ้าไหมนี้ ชาวอีสานแทบทุกคนทอผ้าฝ้ายเป็น

นี่ข้าพเจ้าเขาอุปนิสัยมาให้เห็นว่า สมาชิกแต่ละคนเมื่อปีกกลายเป็น กลับมาพร้อมกับงานบ้านล้นมือทีเดียว เขาก็เอางานบ้านเหล่านั้นมาส่ง แล้วก็ก็มีเจ้าหน้าที่กองราชเลขา รับซื้อกันเดี๋ยวนั้นเลย ของงานบ้านที่เขา มาส่ง มีนักวัดผ้าว่ากว้างเท่าไร ยาวเท่าไร เท่าที่เราต้องการหรือเปล่า แล้วก็จะเป็นประวัติไป คนนี้เป็นสมาชิกใหม่ เห็นว่าหน้ายังเด็ก และนัยน์ตาของแกู้สึกว่าจะหมดอายุตายอยาก แต่ว่าทอผ้าเป็น เพราะฉะนั้นก็บอกแก่ว่า มีหวังที่จะเลี้ยงลูกได้ไม่ต้องเป็นห่วง

ข้าพเจ้าเป็นคนแรกที่ แพ้ฝุ่น แพ้อะไร ควันรถยนต์ แพ้บุหรี่ แต่สังเกตว่า พระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จฯ ที่ไหนก็เสด็จฯ ถนนอย่างนี้ทุกที เวลาเสด็จฯ ต่างจังหวัด แล้วก็รับสั่งว่าที่ไหนที่คนสบายแล้วท่านก็โหลงพระทัยไม่ต้องเสด็จฯ นี่เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรโครงการปาร์กน้ำที่อำเภอสงขลานครินทร์ ที่แรกข้าพเจ้าก็บ่นกับคนที่ไปด้วยว่า ท่านโปรดเถอะ ถนนที่ฝุ่นตลบอย่างนี้ ตอนหลังๆนี้ไม่บ่นแล้ว พอเห็นรูปก็จามเลย อันนี้เป็นการทำงานที่ดีมากเพราะว่าทางทหารของกองทัพภาคที่ ๒ นี้จะสนับสนุนให้ชาวบ้านลงแรงกันเองทุกคน เพราะต้องการให้เขาู้สึกว่าเขาต่างหากเป็นคนพัฒนาชีวิตเขาให้ดีขึ้น นี่เป็นการปลูกบ้านสำหรับสมาชิกปาร์กน้ำ บ้านที่เขาไม่เคยมีเลย บัดนี้มีของเขาเอง

อันนี้ให้เห็นว่าสภาพป่าไม้ที่ถูกตัดหมด เหลือแต่หญ้าคาเป็นแถว แล้วก็ประชาชนกับบริจาค ร่วมกับโครงการปาร์กน้ำ นี่โครงการปาร์กน้ำหนองไผ่ เนื้อที่ ๖๐๐ ไร่ ที่ดินศิลปาชีพซื้อบ้าง ชาวบ้านช่วยกันบริจาค ได้จัดตั้งกลุ่มปลูกต้นยูคาลิป ี่เหล็ก สะเดา แคน

เสม็ด หม่อน และพืชอื่นๆ ที่เป็นการลงแรงระหว่าง นายทหารกองทัพภาคที่ ๒ และประชาชนที่ร่วมมือร่วมใจกันทำงาน พื้นที่เดิมมีต้นไม้ เหลืออยู่เล็กน้อย ใกล้เคียงจะเป็นทะเลทรายเต็มที่แล้ว

อันนี้ พันเอกเรวัต บุญทับ บรรยายสรุปให้ข้าพเจ้าฟังเกี่ยวกับบ้านปาร์กน้ำ ว่ามีคนเท่าไร สมาชิกกี่ครอบครัว แต่ละครอบครัวมีเนื้อที่ที่ต้องรับผิดชอบเท่าไร ครอบครัวละกี่ไร่ ไม่นึกเลยว่าประชาชนจะทำงานบ้านเสร็จได้เร็วอย่างนี้ นี่ข้าพเจ้าจากไปไม่กี่เดือน งานบ้านกองโตนอย่างที่ท่านเห็นนั้น และเขากวามีใจมาก นี่ที่บ้านกุดนาขาม ตำบลเจริญศิลป์ นี่ข้าพเจ้าชี้ให้เขาดูว่าการทอซิด เป็นลายต่างๆ ดังสัตว์ ตัวข้างบ้าง ม้าบ้าง แสดงให้เห็นว่าเขาไม่ใช่เป็นผู้สิ้นไร้ไม้ตอกนะ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในตัว และลายอย่างนี้ข้าพเจ้าสามารถเอาไปขายให้เขาได้ เพียงแต่เขาเต็มใจเท่านั้นเอง อันนี้ที่บ้านกุดนาขาม ตำบลเจริญศิลป์ อำเภอสว่างแดนดิน นี้บริเวณของสวนปาร์กน้ำ หนองไม้ ตำบลโคกศรี อำเภอสว่างแดนดิน บริเวณนี้เป็นผู้ดูแล คือนายบุญธรรม จะเห็นว่ามีป้ายปักว่าบริเวณนี้เป็นที่ของใครรับผิดชอบ ของสมาชิกโครงการปาร์กน้ำ นี่ศาลา ชาวบ้านเขาเรียกว่าศาลาทรงธรรม เพราะเวลาที่เข้าๆ เขาอยากจะได้บาตร เลี้ยงพระ ฟังเทศน์ เขาช่วยกันสร้างศาลานี้ขึ้น แล้วก็มีการบ้านที่เขียนรูปพระอรหันต์ พระเถระต่างๆ ติดประดับศาลา ซึ่งน่ารักมาก พลตรีพิจิตร กุลละวณิช ไปเห็นเข้า ก็ไปพูดกับชาวบ้านบอกว่า คุณเรียนจากไหน ชาวบ้านรู้สึกเขาเคืองนิดๆ เขาบอกผมไม่เคยเรียนนะ ผมดูรูปท่านแล้วผมก็เขียน ผมคัดเขียนของตนเอง แสดงให้เห็นว่า เขากวามีใจในตัวเขาเพราะว่าเขาไม่ได้มีโอกาสได้เข้าเรียนเลย แต่เขาสามารถเขียนรูปพระอาจารย์มันพระอาจารย์ฝั้น ได้อย่างงามมาก

อันนี้เป็นสภาพอ่างเก็บน้ำสำหรับหมู่บ้านปาร์กน้ำที่ชาวบ้านจะได้ใช้สอย นี่เป็นครอบครัวจากนเหลือนเกิดที่ได้อันละ ๑๐ บาทเท่านั้น เป็นครอบครัวที่ยากจนหมด ไม่มีบ้านอยู่เลย ย้ายมาจากบ้านห้วยไหล อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม อันนี้ช่วยกันสร้างถึงเก็บน้ำฝนเพื่อไว้ดื่มตลอดปี

อันนี้ข้าพเจ้าชี้ไป เพราะว่ารู้สึก ชาวบ้านและเอ็นดูชาวบ้าน เพราะพอเขามีบ้านของเขาเองและสวนของเขาเอง เขาจะเริ่มตกแต่งบ้านเขา ตกแต่งสวนของเขาเขาเห็นว่าเขาใช้วัสดุพื้นเมืองทั้งนั้น ทำเป็นที่นั่ง บ้านสร้างด้วยเสาไม้ยูคาลิปตัส ฝาสานด้วยไม้ไผ่ ฝาเป็นศิลปะของชาวภาคใต้ ก็คือกองทัพภาคที่ ๔ สงมา ราคาทั้งหมดทั้งบ้านนี้ทั้งหมดนี้ละ ๔ หมื่นบาท อยู่อย่างสบาย ข้าพเจ้าได้ขึ้นไปดูแล้ว ชาวบ้านยิ้มแย้มแจ่มใสเขาบอก เกิดมาเขาไม่เคยนึกเลยว่าเขาจะมีบ้านอยู่อย่างนี้ เพราะฉะนั้น แต่ละบ้านของโครงการปาร์กน้ำ จะต้องมียุ้งข้าว มีคอกวัว คอกควาย เป็นของตนเอง แล้วก็มีส่วนครัว อันนี้ ข้าพเจ้าเดินเดินเหลือนเกิดเป็นทะเลทรายอยู่หนก ๆ เมื่อข้าพเจ้าไปเมื่อข้าพเจ้าไปเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๖ แล้วกลับไปอีกเมื่อตอนหลังสงกรานต์หน่อย ต้นยูคาลิปตัสที่ชาวบ้านดูแล มันสูงกว่าข้าพเจ้าแล้ว และแข็งแรงดี แต่ก่อนวันระดู เดียวนี้กลายเป็นที่ร่มรื่นไปหมด ๑๑ เดือนที่ข้าพเจ้ายังไม่ไป ต้นไม้เริ่มเจริญเติบโตสูงถึงหลังคาบ้าน ใครว่าชาวบ้านไม่รักต้นไม้ แก้วต้นไม้ของแกแล้วมาส่งชาวเสมอเลย ว่า ของผมนี้เดี๋ยวนี้สูงเท่านี้แล้วนะ แล้วต้นไม้สวยเขียว ท่าน เขารักของที่เขาดูแล และรับผิดชอบอยู่หมด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงซักข้อมูลจากเพื่อนบ้าน เพื่อนบ้านก็ตื่นตื่นที่ว่าการโครงการปาร์กน้ำขึ้นมาใหม่ ก็มารับเสด็จฯ นี่ไม่ใช่เฉพาะที่บ้านหนองไม้ อำเภอสว่างแดนดิน ชาวบ้านทั้งหลายจากหมู่บ้านที่ไกล ๆ จะมากอยรับเสด็จฯ ที่นี้ และนายทหารของกองทัพ ก็พูดถึงการเจริญเติบโตของต้นไม้ที่ปลูกในโครงการ แล้วก็ทรงซักถามชาวบ้านที่มาจากหมู่บ้านอื่น ๆ ถึงจำนวนน้ำที่เขาขาดต่อปี ที่ทำให้เขาลำบากในการปลูกข้าวและปลูกพืชต่าง ๆ นี่กำลังทรงพระดำเนินผ่านปาร์กน้ำที่เพิ่งปลูก แล้วก็ทางกรมชลประทานของกระทรวงเกษตรได้ช่วยเหลือชาวบ้านอย่าง ธรรมดาเขาก็มีงานประจำของเขาเต็มมืออยู่แล้ว แล้วก็ยังมาช่วยเหลือชาวบ้านอีก อันนี้กำลังทรงพิจารณาขยายอ่างเก็บน้ำให้มากขึ้น ซึ่งทรงพระดำเนินผ่านหมู่บ้าน อันนี้เป็นโรงเรียนหม่อน และขอให้ดูโต๊ะที่ชาวบ้านทำเอง แล้วดูที่เขารักบ้านของเขา ตอนแรก ๆ เป็นทะเลทรายแล้วไม่มีบ้านอะไรเลย พอข้าพเจ้ากลับไปอีกหม่นชาวบ้านจัดสวนดอกไม้ สวนผัก แล้วก็สวนป่า แล้วก็เลี้ยงไก่ หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส แล้วเข้าไปได้ดูบ้าน เขามีงานบ้านของแม่บ้านที่ทอไว้ให้ แล้วเขาบอกว่าเดี๋ยวนี้เขาก็เลยสามารถใช้ผ้าที่เขาทอนี้ตัดเสื้อใส่เองตัดให้ลูกนี่ดูเถอะ ทหารของเขาติดกลายมาต้องตัดผ้าเสียแล้ว ตัดผ้าเพราะว่ากองราชเลขาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเห็น เพราะว่าคนเป็นจำนวนมาก ร้อย ๆ พัน ๆ แล้วเรามีเวลาจำกัด ทำไม่ทัน เพราะฉะนั้นต้องช่วยกันตัดผ้า กว้างเท่าไร ยาวเท่าไร เห็นแล้วนำเอ็นดูมากสมาชิกโครงการปาร์กน้ำ นอกจากจะทอผ้าได้แล้ว เขากวายนาน้ำซึ่งเขาปั้นเองกรรยาของเขาบอกว่า ญาติตายเขาปั้นเป็น ปั้นแล้วก็เผาเป็น เพราะฉะนั้นก็ได้คนที่มีความสามารถขึ้นอีกอย่างหนึ่งต่อไปแม้ว่าเขาอยากจะทำเครื่องปั้นดินเผาก็ได้เสด็จฯ ไปไหน ทรงเห็นว่า ต้องให้คนไม่อดอยาก เพราะฉะนั้นก็กรมประมงจะช่วยหาปลาปลาปล่อยเสมอที่อ่างเก็บน้ำ คราวนี้น้ำปลั่งใจในกรมประมงของไทยเพราะว่า กรมประมงของไทยนี้ทำชื่อเสียงให้กับประเทศชาติจริง ๆ การผลิตเพาะพันธุ์ปลาต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างแปลกมากเชียว โดยชำนาญการของกรมประมง อย่างปลานิลสีแดงนี้ไม่มีที่ไหนในโลกนะ เมืองไทยเพาะได้ จากปลานิลสีดำพ่อพันธุ์แม่พันธุ์มาจากประเทศญี่ปุ่นกรมประมงมีพระเมตตา ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าอรรยกว่าปลาหมอคเทศแล้วก็ให้ไปให้

ราษฎรเลี้ยงวันดีคืนดี กรมประมงผลิตออกมาได้เป็นปลานิลสีแดง สวยด้วยแล้วก็คุณภาพทางด้านอาหารสูงกว่าปลานิลสีดำ เพราะฉะนั้นก็เลยโปรดเกล้าฯว่า น่าจะสนับสนุนให้ชาวบ้านเลี้ยงปลานิลสีแดง เพราะว่าตลาดโลกก็ต้องการ อร่อยมากเนื้อนุ่ม แล้วก็โปรตีนสูง นี่เป็นบ่อ อ่างสำหรับเลี้ยงปลา ซึ่งกรมประมงนำมาให้สมาชิก ซึ่งจะรับสมัครเป็นผู้ที่เลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง แล้วกรมประมงก็รับซื้อ ชาวบ้านก็สนใจใหญ่แม่บ้ำก็แจ่มใส พ่อบ้านก็มั่นใจว่ามึงงานทำ มีความสามารถใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ได้ ลูกเต้าก็แจ่มใส อันนี้ท่านที่บริจาคทั้งหลายจะเห็นได้ว่าท่านได้ช่วยนำแสงสว่างไปสู่ชีวิตของเพื่อนร่วมชาติที่อยู่ในห้องกันทุกวันดาร อันนี้สร้างทรง สมาชิกบอกว่าเห็นนกสวย ๆ ซึ่งรับสั่งว่าหายาก ก็สร้างทรง อันนี้เป็นแผนกเรียนแกะสลักไม้क्रमงคล เหมศรี เมตตาไปช่วยสอน สมาชิกโครงการปาร์กน้ำ มีเวลาว่างให้แกะสลักเป็นด้วย แล้วก็จักสาน อย่างเห็นได้ว่าคนที่ใส่ชุดธรรมสีน้ำเงิน-เหลืองนั้นนะพิการ แต่มีความสนใจมากในการที่จะจักสาน กระเป๋าลายขีดของเขาทำใบแรกเกือบเสร็จ แปลว่าประเทศเราไปไม่ได้แน่ แม้คนพิการก็ผลิตได้ ไม่ใช่ว่าเป็นภาระของแผ่นดินเลย ตราบใดที่สมองไม่พิการ จิตไม่พิการ เป็นประโยชน์ของประเทศชาติทั้งนั้น

นี่เป็นน้ำบ่อบาดาลที่กรมทรัพยากรธรณีได้เมตตาความช่วยเหลือให้ที่หมู่บ้านปาร์กน้ำหนองไผ่ ตำบลโคกศรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานอ่างเก็บน้ำเพิ่มเติมสำหรับบ้านปาร์กน้ำหนองไผ่ สิริธร ให้โกพันธุแก่สมาชิกปาร์กน้ำเพื่อต้องการให้เด็กที่อยู่ในห้องแม่ได้รับโปรตีนที่ถูกต้อง เกิดมาจะได้แข็งแรงไม่พิการตั้งแต่อยู่ในท้อง เป็นการเตรียมการสร้างบ้านเมืองตั้งแต่สมาชิกของชาติยังอยู่ในท้อง

อันนี้สามล้อเครื่องที่มูลนิธิศุภนิเวศน์ไปซื้อประจำหมู่บ้าน สำหรับส่งลูกสมาชิกปาร์กน้ำไปที่หมู่บ้านใหญ่ ไปโรงเรียนที่หมู่บ้านใหญ่ ข้าพเจ้าทดลองนั่งแล้วก็สบายดี นั่งอ้วน ๆ กัน ๓ คน และมีนายตำรวจราชสำนัก คุณเสริม เป็นผู้ลงขับดู และชาวบ้านมาดูหัวเราะชอบใจ

เรื่องโครงการเครื่องปั้นดินเผาคุณาขามนี้ ข้าพเจ้าคิดว่า ถ้าแต่มีแต่ทอผ้าแล้วก็จักสานอย่างเดียว จะไม่พอกับจำนวนของหัวหน้าหมู่บ้าน ซึ่งเป็นชาย ที่เขาขาดแคลนที่ดิน ไม่มีที่ดินทำกิน ก็เลยคิดว่าบ้านเชียงก็อยู่ที่อีสานนี่เอง แล้วก็เครื่องปั้นดินเผาของบ้านเชียงก็เลื่องชื่อ จะต้องมียุอยู่ในเลือดของคนไทยแน่นอนการปั้นนี้ งานปั้นนี้ครั้งแรกได้รับการช่วยเหลือจากอาจารย์ทวีไทย อาจารย์ทวีไทยขอบริษัททวีไทยนี้ ส่งครูฝึกมาช่วยสอน ครูฝึกบอกว่าชาวบ้านเก่งมาก เรียนได้ไม่เท่าไร บอกว่าทำไมสวยกว่าคนที่ใกล้ ๆ กรุงเทพฯ เสียอีก นี่ที่ทดลองฝีมือก่อนเผา ว่าชาวบ้านจะฝึกทำได้ทุกรูปแบบ และใช้เครื่องมือที่เรียกว่าราคาถูกที่สุดเหมาะสมกับหมู่บ้าน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สนพระทัยเพราะไม่ทรงคาดคิดเลยว่า นอกจากปลูกข้าวเป็นกระดูกสันหลังของประเทศ และปลูกพืชไร่ต่าง ๆ ยังมีฝีมือปั้นอีก ทรงสนพระทัยมากและตอนหลัง เซสแมนฮัตตัน แบงค์ ก็บริจาคโรงอบเครื่องปั้นดินเผา

อันนี้เป็นฝีมือครู ซึ่งนักเรียนจะต้องมาฝึกหัดทำ ท่านสังเกตดูสิว่า แม้จะเป็นดินก็ตาม แต่เขาปั้นได้เหมือนกับมีชีวิตชีวามากเลย

นี่เขาพยายามปั้นสัตว์ป่าต่างๆ ที่นับวันจะสูญไป ลิงเมื่อก็ซัดช้อยนะท่านนี่ก็เป็นสมาชิกเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านคุณาขาม ก่อนที่เขาจะเผา เขาจะต้องรู้จักปั้นขนานนี้ได้ทุกรูปแบบและรู้จักปั้นสัตว์ เป็นสัตว์ต่างๆ นี่ก็เป็นรูปลิง ชั้นฝึกของสมาชิกอันนี้ยังไม่ได้เผา อันนี้เผาแล้ว เมื่อเรากลับมาแล้วสมาชิกศุภนิเวศน์ได้เอาเครื่องปั้นดินเผาของคุณาขามส่งมาให้กองทัพบกที่ ๒ ให้ส่งมาถวายให้ทรงชาย ก็หวังว่าวันนี้ท่านจะช่วยเมตตาซื้อติดมือไปคนละอันสองอันนะท่าน เอาอย่างไรละ จากรับจ้างขุดดินนะ ขุดดินแล้วก็เสียไม้มาเป็นดินปั้นท่านนี่ นี่คือเด็กหนุ่มทั้งหลายที่ปั้นตัวสัตว์เก่งและมีความสามารถมาก เด็กหนุ่มพวกนี้ล้วนแต่ว่ามีอาชีพรับจ้างเร่ร่อนทั้งนั้น กลายเป็นศิลปินที่สามารถปั้นได้อย่างงดงาม คนนี้กำลังปั้นแบบ Bas - relief แบบที่ปูนต่ำสวยมากเลย ที่อนุสาวรีย์ท่านอาจารย์ผินก็ใช้กระเบื้องแบบนี้ อันนี้สมาชิกกำลังหัดปั้นลิงลม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทางสัตว์ป่าบอกว่ากำลังหายาก หมดจากเมืองไทย อาศัยร่มเงาไม้ ไม่ต้องมีสตูดิโอ ไม่ต้องมีอะรหอรอก เราทำงานกัน พวกศิลปินทำงานมีที่ที่ไหนก็ลงนั่งแปะทำที่นั่น

อันนี้เป็นฝีมือปั้น ลูกศิษย์บ้านคุณาขาม จำเภอสว่างแดนดิน ขึ้นรูปด้วยปั้นหมุนธรรมดา แล้วเคลือบสีด้วยวิธีหยดสี ใช้ความร้อนเป็นตัวนำให้สีกระจายตัวจริงสวยมาก เดี่ยวท่านจะได้เห็น ใครเลือกซื้อบ้าง นี่ดู ชาวบ้านชาวนาชาวไร่ ทำเอง แล้วมีช่อดอกไม้ประดับ

อันนี้เป็นกระຈง อันนี้ข้าพเจ้าอุบเอาไว้ไม่ขาย ไว้ใช้เอง เป็นรูปกระຈงปั้นแบบ Bas-relief เผาออกมาเสียงแกร่ง แต่อันนี้เขาคิดแบบมีอะไรคล้าย ๆ บ้านเชียง นิด ๆ ชาวบ้าน เขาคิดเอง ฝีมือชาวบ้านทั้งนั้น อันนี้น่าปลื้มใจ อันนี้เป็นฝีมือภาคเหนือ หมู่บ้านแม่ต้า จังหวัดลำปาง ผู้ที่ให้ความรู้คือกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้เมตตาให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้า ส่งผู้เชี่ยวชาญไปที่บ้านป่าที่บ้านแม่ต้าที่นั่นคนจนเหลือเกิน และก็เขาไปอยู่ในป่าไม้สัก ซึ่งข้าพเจ้าขอรับรองว่าอย่าให้เขาเข้าไปอยู่ในป่าสักเลย ข้าพเจ้าจะตั้งหมู่บ้านปาร์กน้ำขึ้นที่นั่นและจะหาอาชีพให้เขาทำ รับรองว่าเขามีการทำมาหากินพอที่จะเลี้ยงตัวได้ และนี่เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญของกระทรวง

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้เข้าไปสอนวิธีปั้นและมีมือเขียนนกดต่าง ๆ ที่หายากของประเทศเป็นฝีมือของเด็กที่จบ ป. ๔ ป. ๒ เท่านั้นเอง อันนี้เมื่อข้าพเจ้าเห็น ข้าพเจ้านึกว่าของต่างประเทศ นี่ก็เช่นเดียวกันที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปช่วยสอนค้นคว้าสอนให้เขาทำ เมา เคลือบ

อันนี้เป็นผลงานหล่อโลหะ ของชาวบ้านบางไทร ทำได้สวยเลย กลุ่มเด็กหนุ่ม ๆ หล่อด้วยบรอนซ์ ช่างหล่อนี้เก่งทำออกมาได้คม นี่ก็มีมือปั้นแล้วหล่อโลหะของนักเรียนศิลปะบางไทร รู้สึกหนักมืออย่างกับมีชีวิต อันนี้เป็นรูปปั้นดินน้ำมัน ไกรทองกำลังต่อสู้กับจระเข้ อันนี้ข้าพเจ้าตั้งใจจะให้ครูของเราที่สมัครไปเป็นครูบ้านกุดนาขามปั้นเอาไว้ เพื่อไปเป็นงานบ้านในอนาคตอันใกล้นี้ จะไปให้เป็นงานบ้านแก่พวกสมาชิกปั้น ของหมู่บ้านกุดนาขาม

อันนี้เป็นรูปปั้นกบตลก ๆ นุ่งผ้าโจงกระเบนและนั่งพุงพลั่วเป็นเครื่องประดับต่อไปจะเป็นเครื่องปั้นดินเผาแบบเซรามิค อันนี้เป็นฝีมือของครูทำเป็นที่เขียนนูนให้ตลก ๆ อย่างนั้น อันนี้รูปโคมไฟของครูผู้เชี่ยวชาญกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตัวจริงสวยมากและปั้นก็เสียออกมาเพราะมาก เป็นโคมไฟเป็นรูปดอกบัว ช่างช่างก็สวยช่างบ่งก็สวย อันนี้เป็นฝีมือช่างปั้นของครูอาจารย์ที่มาช่วยสมาชิกช่างปั้นที่สวนจิตรลดา และกุดนาขาม เป็นศิษย์ของเทวรูปพระอุมา อันนี้ปั้นด้วยฝีมือครูและลองเผาดู ที่นำปล้มใจก็คือกรมวิทยาศาสตร์แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบ ว่า ดินที่หมู่บ้านกุดนาขามเอง บ้านหนองไผ่เองนี้สามารถใช้เป็นดินสำหรับปั้นกระเบื้องเคลือบนี้ได้อย่างดีและสวยงาม โดยทางกระทรวงวิทยาศาสตร์เอาดินที่นั่นไปทดลองแล้วก็ปั้นดู

อันนี้ก็เป็นการเยี่ยมราษฎร ที่มีลูกหลายคน เด็กคนนี้ แม่ยากจนมากเพราะกำพร้าพ่อและก็ใช้กำลังขึ้นสูง อันนี้พบที่บ้านกุดนาขาม ข้าพเจ้าเห็นกลอนนี้แล้วชื่นใจน้ำตาไหล แล้วก็หัดลงนายทหารเล่าให้ฟังว่า ผู้แต่งเป็นครูของโรงเรียนบ้านกุดนาขาม ชอบที่เขาบอกเขาจะพยายามพึ่งตัวเอง

อันนี้แสดงให้เห็นแม่ดูอย่างที่เคยเล่าให้ฟังแล้วว่าอาจจะเพียงแต่ไปแจก ๆ เจย ๆ ไม่ได้ เพราะเป็นคาบสองคม ชีวิตชาวบ้านเรารักเหมือนกับชีวิตเราเอง เพราะฉะนั้นต้องให้ทราบว่ายายบางอย่างต้องผสมน้ำและเขย่าให้เข้ากันเสียก่อนและจำนวนที่จะปั้นเด็กที่ใช้สูงต้องทำให้ดู ความจริงเพียงถามว่าเขาบายดีหรือ เขาก็ร้องไห้และกับบอกว่าเขาร้องไห้เขาไม่ได้เสียใจอะไรนะเขาขบซึ่ง ข้าพเจ้าเองก็ขบซึ่งว่าเขาก็รักเรา เรารักเขา อันนี้ข้าพเจ้าคิดว่าภาคราหาคูที่เก่งทางศิลปะของไทยและศิลปะพื้นบ้านต่าง ๆ เราต้องออกไปหาเหมือนกับเราค้นหาช่างเผือกสุภาพสตรีผู้หญิงที่นั่งเหล่านี้แก่ ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นบรมครูเชี่ยวชาญทางใหม่มัดหมี่ โหมเลียน โหมน้อย โหมน้อยนี้เป็นใหม่ที่เรียกว่าติดตัวใหม่ที่สดสวยล้ามากที่สุด เส้นเล็กจะมีความนุ่มเหมือนกับแพร แพรต่างชาติทีเดียวแล้วไม่ยับ นิ่งเท่าไรก็ไม่ยับ หางกระรอก อย่างคุณยายคนนี้อายุ ๗๐ กว่า แก่เขามีมือแกมาให้ดู แล้วก็สมัครเป็นสมาชิกเพื่อเลี้ยงครอบครัวเลี้ยงหลายซึ่งกำพร้าพ่อ ก็เลยบอกคุณยายว่าขอให้คุณยายเป็นบรมครูดูแลสมาชิกหมู่บ้านนี้เถอะ แล้วก็จัดซื้อคุณยายลงไปและเวลาสมาชิกของหมู่บ้านที่มารับงานบ้านนี้เราก็จะให้ชื่อไปว่าคุณยายคนนี้เดินไปหาแก่ได้ที่บ้าน

อันนี้นายทหารที่กำลังจocosอยู่ว่า พระราชทานเงินไปรายละเอียดเท่าไร รายนี้เท่าไรรายนั้นเท่าไร สุดแล้วแต่ใครถูกมากถูกน้อย แล้วก็พระราชทานงานบ้านไปแล้ว อันนี้มีมือบรมครู เป็นประกายสวยมาก แล้วก็ใหม่ที่ทอก็ใหม่ไทยแท้ แล้วใหม่ นุ่ม ชักน้ำก็ไม่เป็นไร เวลาทอดี ๆ คุณยายคนนี้ก็เหมือนกัน เป็นสมาชิก มาสมัครเป็นสมาชิก แต่เป็นบรมครู

ข้าพเจ้าเลือกรูปนี้เป็นพิเศษ เพราะว่าให้เห็นว่าผ้าฝ้ายที่ชาวบ้านทอเองเขาเริ่มมาใช้ตัดเสื้อของตัวเอง อันนี้ที่ต้องการเหลือเกิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องการให้ชาวบ้านพื้นสภาพที่ปุ่ปะกระรุงะรัง ให้สามารถช่วยตนเองได้ในหมู่บ้าน มีข้าวกิน มีบ้านที่พักอาศัยสามารถส่งลูกไปเล่าเรียนได้ สามารถผลิตเครื่องนุ่งห่มเองได้ สามารถผลิตเครื่องกันหนาวได้ ผ้าวมซึ่งชาวอีสานเขาผลิตเองได้เป็นเวลานานแล้ว นี่คือกลุ่มตัดเย็บ ส่วนมากจะเป็นเด็กสาว ๆ ที่กำลังเรียนอยู่และเวลาหยุดภาคการเรียนก็จะมารับขอสมัครเป็นสมาชิกตัดเย็บ และเขาใส่เองที่เขาตัดเย็บ ซึ่งเข้าที่มาก โดยที่มูลนิธิศิลปะหรือให้ทางราชการทางจังหวัดหาครูไปสอน

อันนี้คือชาวบ้านที่มาส่งงานบ้าน ทหารต้องนั่งจocosว่าคนนี่ส่งงานบ้านเท่าไรกี่เมตร โธ...ดูแล้วสงสาร อย่างพวกทหารที่ได้เหรียญรามาลักษณ์สมรณะ มองแล้วก็เห็นว่า การได้รับรามาลักษณ์สมรณะ ไม่ใช่สำหรับให้หัวหน้าแต่หมายถึงว่าต้องรับผิดชอบสูงยิ่งขึ้นต่อประเทศชาติ และต่อประชาชนเพื่อนร่วมชาติ

อันนี้สมาชิกตัดเย็บ กำลังสนใจที่ครูจากสวนจิตร สอนวิธีคำนวณและวิธีสร้างแบบของตนเอง ไม่ใช่ทำก็อปปีตามที่ครูบอก

อันนี้รางวัลที่ข้าพเจ้าได้มอบให้แก่สมาชิกตัดเย็บ ที่สามารถตัดเย็บได้ในเวลาเดียวเดียว เฝอญูรัฐมนตรีและอาจารย์สง่าสรรพศรี ได้ไปดูงานว่าข้าพเจ้าทำงานศิลปะอย่างไร กับประชาชนก็ไปเป็นกำลังใจช่วยตบมือให้กับชาวบ้าน

กาลานี้ชาวบ้านสร้างเอง และขอร้องให้ข้าพเจ้าไปนั่งทำงานในศาลานั้นพวกเขาก็นั่งได้ร่มไม้ล้อมรอบและวันนี้เรากะว่าจะมีการประกวดกันระหว่างหมู่บ้านประกวดว่าหมู่บ้านไหนทอดผ้าได้สวยเป็นเลิศในด้านฝีมือ ในด้านความคิด และในเวลาเดียวกัน เราก็ชวนสมาชิกศิลปาศึกษาและก็ขอให้ไปแสดงฝีมือของเขาเช่นใครปั้นเป็น ก็ไปปั้น เผื่อเด็ก ๆ ในหมู่บ้านจะสนใจ

นี่ครูนักเขียน เขียนรูป เด็ก ๆ ก็สนใจมาทดลองดู ดูเถาะท่านรัฐมนตรีกับอาจารย์เลยนั่งใกล้ ๆ ตรงนั้น นี่เป็นผ้าที่ได้รับจากราชกร ที่ซื้อจากราชกร สมาชิกแล้วที่เราเตรียมตัวที่จะประกวดกันประเภทต่าง ๆ ต่อหน้า ประชาชนที่เป็นสมาชิกอีกหลายหมู่บ้าน ก็สนุก อันนี้แผนกจัดดอกไม้ ทำดอกไม้ประดิษฐ์ด้วยผ้า ทำดอกมะลิ มะลิลา อันนี้ก็ชาวเขา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องทำเครื่องเงิน และชาวเขาจะเป็นครูสอนชาวพื้นราบให้ทำเครื่องเงิน เครื่องเงินเหล่านี้เราก็ส่งไปต่างประเทศเสมอ ส่งไปเรื่อย เพราะว่าตลาดเขาสั่งมาเรื่อย ๆ อย่างหน้าเทศกาลสำคัญ ๆ ก็ส่งไป ก็เป็นฝีมือชาวบ้านแท้ ๆ อันนี้ก็ผ้าไหมต่าง ๆ ที่กำลังประกวด ตั้งคณะกรรมการกันเดี๋ยวนั้นแล้วก็ประกวด คนนี้เป็นบรมครูทางด้านทอชิตใหม่ทอสวยเหลือเกิน ทอชิตที่ยากมากทีเดียว แล้วข้าพเจ้าไม่เคยคิดฝันเลยว่าจะได้ครูที่เก่งเท่านี้ พอเห็นฝีมือก็ดีใจ ครูคนนี้นำมาจากจังหวัดสกลนคร รับอาสาสอนเด็ก ๆ ตัดเย็บ และจักรนุ่งที่มูลนิธืชื่อ แล้วก็มีส่วนร่วมพระราชกุศล ก็เอาไปตั้งที่หมู่บ้านปาริภักดานาชาต

อันนี้ ก็เป็นรูปที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติเป็นประจำคือเสด็จฯ ออกไปหาทางน้ำ แหล่งน้ำ อันนี้ที่อำเภอภูคมาก จังหวัดสกลนคร ทรงสำรวจดูอย่างใกล้ชิดว่าเวลาน้ำน้ำน้ำจะไหลทางไหนพร้อมกับเจ้าหน้าที่กรมชลประทาน แล้วก็เจ้าหน้าที่อำเภอ แล้วก็ผู้เชี่ยวชาญประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ดร.สุเมธ ที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือในโครงการตามพระราชดำริ เพราะฉะนั้น ดร.สุเมธ ก็ได้ตามไปดู โครงการนี้อย่างใกล้ชิด คืออีสานนี้มันจะลำบากในเรื่องของน้ำ เพราะว่าป่าโดยมากโดยทำลายชาวบ้านที่มาฝึกก็จะมาขอพระราชทานน้ำแล้วก็บางคนก็เจ็บ พอรู้ว่าเสด็จฯ มาก ก็หอบคนเจ็บมาหวังว่าหนอที่ตามเสด็จฯ มาช่วยดูแล ก็ปรากฏว่าคุณหมอมที่ดูแลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่องที่ทำเป็นโรคหัวใจ คุณหมออิศราของโรงพยาบาลพระมงกุฎ คุณหมอเชิดชัยของโรงพยาบาลพระมงกุฎเหมือนกันที่คอยดูแลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ได้ช่วย

นี่คือการนัดพบกันของสมาชิกศิลปาศึกษาหมู่บ้านต่าง ๆ ที่จังหวัดอุดรธานีข้าพเจ้าไปถึงนั้นประมาณเที่ยงกว่า ก็ไปนมัสการรูปหลวงปู่ขาว นี่คือสมาชิกที่รอพบอยู่ แล้วก็มีการทักท้วงที่มากคอยพบอยู่ช่วยด้วย นี่ก็เป็นการทำงาน ผู้ชายคนนี้อาจจน ภรรยาไม่ได้ก็มาสมัครเอง แต่เอาผลงานของภรรยามาให้ดูว่าเขาสามารถทำได้ขั้นนี้ จะให้งานบ้านขึ้นไหนแก่เขา

อันนี้ก็เป็นเรื่องเดียวกัน การทำงานของมูลนิธิศิลปาศึกษาและให้เห็นนายทหารที่เป็นผู้จุดด้วย นายทหารผู้รู้ลึกชอบใจในฝีมือชาวบ้านมากกว่า ต่อไปไม่ต้องห่วงแล้วเรื่องราษฎรชายแดน เขามีความสามารถเหลือเกิน ก็เลยยิ้มกันใหญ่ และนี่แบบไทยแท้ระหว่างที่คอยไปก็เอาป้ายที่กองราชเลขาสมเด็จพระสังฆราช รูปประวัติของเขานี้พืดให้ลูกแทนพืด ที่นานหนอยคือเราต้องอ่านประวัติให้ดีเพราะว่าจำนวนเงินที่ท่านทั้งหลายไว้ใจบริจาคมานี้ก็เป็นจำนวนมาก เพราะฉะนั้นถ้าครอบครัวไหนที่ยากจนมากอยู่ในภาวะที่เรียกว่าช่วยตนเองไม่ได้ อย่างหัวหน้าครอบครัวเขาเจ็บป่วยเป็นวัณโรค หรือว่าเป็นโรคคอกอหอยพอกเป็นพิษหรือเป็นมะเร็ง เราก็ต้องให้เงินเขาเป็นจำนวนมาก บางทีก็ให้ถึง ๘ พันบาท ให้เป็นเงินล่วงหน้าสั่งให้เขาดูแลลูกให้ดี รักษาตัวให้ดี แล้วเริ่มให้ลูกไปโรงเรียน

นี่ก็เป็นผลงานชนิดใหม่ ซึ่งไม่เคยคิดเลยว่าชาวบ้าน ฝีมือชั้นบรมครูจะขั้นนี้ละเอียดมากเชียย สีสันนี้เขาให้เองทั้งนั้น นี่ขยายให้เห็นใหญ่ว่าจะเอียดอย่างไรสืเกี่ยวกับเหลือ ชาวบ้านเขาจะบอกเองว่า สีไหนยืนพื้นสีไหนพุ่ง อันนี้ก็สวยเป็นสีทอง ๆ เนื้อ ๆ ทอง ๆ อันนี้ขยายใหญ่ให้เห็นเลย ว่าทำไมไม่ใช่ง่าย เห็นใจชาวบ้านอันนี้เป็นผ้ามัดหมี่ ซึ่งทุกลายข้าพเจ้าพยายามเก็บไว้ในที่เรียกว่า พิพิธภัณฑ์ของเราเอง ของมูลนิธิของเราอันนี้เป็นนกกุงและลายต้นไม้ ซึ่งสมาชิกทอเอง ผู้หญิงคนหนึ่งที่สูงชันชชะของโครงการศิลปาศึกษาเขาใส่เสื้อลายชิตที่เขาทอเอง และเขาก็ไปจ้างคนในหมู่บ้านตัดใช้กันเอง

เดือนพฤศจิกายน ที่เสด็จฯ เป็นเดือนที่อากาศหนาวเย็นหน่วยเพราะจะนั่งถึงแม้จะกลางวัน ถ้าอยู่ในร่มก็หนาว อันนี้ให้สีงานบ้านเขาแล้วก็ชาวบ้านเขาก็จะถามว่าท่านต้องการสีนี้แล้วก็เปลี่ยนหรือจะเป็นมัดหมี่หรือจะเป็นชิต เราก็พูดกันไปอันนี้เขาก็ส่งงานบ้านให้พอใจไหม งานบ้านเขา อันนี้เป็นผลงานที่รับมาเสมอ ๆ ซึ่งจะมีจำหน่ายวันที่ ๑๒ นี้ ก็จะออกจำหน่ายวันนี้มีคนข้างหลังรีบบอกหมายถึงให้ท่านช่วยซื้อกลับไปด้วย

สนุกที่สุดเวลาที่เปิดสังสรรค์เหล่าสมาชิกศิลปาศึกษา เปิดตลาดผ้าขึ้นในบริเวณพระตำหนักภูพาน และมีการเลี้ยงอาหารกัน มีการสังสรรค์กันสนุกรื่นและก็ข้าพเจ้าเองให้ทางกองราชเลขา และนางสนองพระโอษฐ์ จัดผลงาน ชาวบ้านและเชิญชาวบ้านเขา มาดูเองว่าผ้าเหล่านี้สวยอย่างไรบ้างแล้วก็ดูเองแล้วปลื้มใจเองยิ้มตลอด ต่อไปเราก็จะมีการแข่งขันกัน อันนี้เป็นคุณหมอสองคุณหมอมที่มาช่วย

อันนี้เป็นเรือนคำหอมทางชลประทานสร้างให้ ในบริเวณอุทยานสวนที่ใช้เป็นที่เลี้ยงแขกเมืองเสมอ นี้คุณหมอสมิทธิ์นิยม การใส่เสื้อมัดหมี่ เข็มมัดหมี่ ชาวบ้านเก่งมากเลี้ยงไหมนี้ ไหมไทยแท้ ๆ จะสีเหลืองอย่างนี้ คือฝรั่งนี้ชาวต่างประเทศตื่นตื่นไหมไทย เพราะเขาบอกว่าสีสวยเป็นพิเศษ คือมีคุณลักษณะพิเศษท่านทั้งหลายก็ทราบแล้วว่าไหมไทยนี้ขึ้นตลาดโลก หมายความว่าติดตลาดโลก แล้ว คนทั่วโลกพอพูดว่าไหมไทยก็รู้จักแล้วแล้วทำไมจะไม่ปล่อยให้ไหมไทยหายสูญหายไป การตั้งไหมและสาวไหม มีหลายคนห่วง ข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าจะบาปแน่ๆ พระราชินีสนับสนุนให้คนเลี้ยงไหมต้มไหม ตาบอดไม่มีแขนไม่มีขา ขาดอาหารคิดแต่จะทำอย่างไรให้เขามีอาชีพอย่างไรที่สามารถจะเลี้ยงตัวเอง ที่ทำให้ลูกเขาเกิดมาสมบูรณ์ พอประชาชนบอกฉันเลี้ยงไหมเดี่ยวฉันบาป ก็บอกว่าไม่เป็นไร ราชินีบาปเอง เพราะเป็นคนบอกให้เลี้ยงก็ต้องบอกเอง ซึ่งก็บาปจริงๆ หมู่นี้ก็ตั้งแต่ ๕๒ ไปหาหมอมไม่ได้หยุด เดี่ยวเจ็บโน่นเจ็บนี่เรื่อย ๆ และนี่ก็เพิ่งหาหมอมออุทัยมาเสร็จ เกือบจะเป็นต้อหินต้องไปยิงแสงเลเซอร์

อันนี้ข้าพเจ้าภูมิใจ เจ้าหน้าที่กองราชเลขาของเราสวยๆ ทั้งนั้น และมีความสามารถมากทีเดียว แล้วก็กล้าแค้นทั้งวัน ชักประวัติ ทำประวัติคนเป็นพัน ๆ คน ตั้งแต่เช้าจรดค่ำไปเลย อันนี้ชาวบ้านแสดงว่าเขาทอมาเท่าจำนวนที่สั่งกี่เมตร กี่เมตร ต่างคนต่างก็ภาคภูมิใจ ท่านดูสีหน้าเขาเองก็แล้วกัน อันนี้เป็นบริเวณพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ที่ข้าพเจ้าเล่าแล้วว่า วันนั้นมีการสังสรรค์แล้วก็แข่ง นอกจากรับงานบ้านแล้ว แข่งขันมีมีอีกว่า หมู่บ้านใหม่จะคว่ำรางวัลที่ ๑ ใน ประเภทไหนบ้าง นี่แพรวาที่ชาวภูไททางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นผู้เชี่ยวชาญ คล้ายๆ จกของสุโขทัยกับราชบุรี อันนี้เป็นชนิดฝ้าย เขาก็กระเป๋าลายชนิด ซึ่งเป็นของศิลปะพื้นของชาวภาคอีสานซึ่งสวยงามมากทีเดียว

อันนี้ก็ เป็นเครื่องเงินที่อดมาอดไม่ได้ มาล่อใจให้ชาวบ้านหนุ่มๆ มาสมัครทำเป็นช่างเงินเถอะ อย่าไปรับจ้างเร่ร่อนเป็นวัน ๆ อันนี้เป็นผลงานใหม่ชาวบ้านเก่งเหลือเกิน ข้าพเจ้าได้ส่งผ้าไหมพรมจากฝรั่งเศส จากร้านบาลแมลงซึ่งเดี๋ยวนี้ตายไปแล้ว เขาก็ออกแบบมาสวย เป็นผ้าไหมพรม ข้าพเจ้าก็ให้ชาวบ้านทำ นั่นคือผลที่ชาวบ้านทำ ซึ่งทำสวย เหมือนเลย โดยอาศัยแบบของเขา

นี่จิต จากจิตใหม่ชาวบ้านมาทำเป็นจิตทอง เป็นบรมครูทั้งนั้น อันนี้จิตฝ้ายจากจิตฝ้ายก็ได้ขึ้นไปทำจิตใหม่ ก็ผลิตจิตเอง อันนี้ข้าพเจ้าได้ขอให้ผู้ประดิษฐ์ออกแบบเสื้อข้าพเจ้า เอาเสื้อข้าพเจ้าที่ตัดจากแพรวาของฝีมือชาวภูไท ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ให้เขาดูว่าข้าพเจ้าได้ไปใส่ที่ต่างประเทศ และชาวต่างประเทศชม จะขอส่งเขาไปอีก ความที่ขอเปลี่ยนให้เป็นสีเนื้อ เขาก็ภาคภูมิใจกัน

คนนี้ประกวดได้ที่ ๑ นี้ถ่ายรูปคู่กับสมาชิกทอไหมที่ได้รับรางวัล หลังจากการประกวดที่ภูพานราชนิเวศน์ ฝีมือแก่เยี่ยมจริง ๆ เลย แม้แต่ข้าพเจ้าเองก็ตัดสินใจไม่ถูกว่าผืนไหนสวยกว่ากันเพราะว่าบางผืน เก๋ และสีที่ลึก บางผืนก็สวยนุ่มนวลอันนี้ก็ฝีมือของช่างเงินกับช่างลึงกา ผืนมัดหมี่หลายต่าง ๆ ที่นี้พอหลังจากงานแล้วพวกเขาก็ต้องมีเรื่องกันชาวบ้านก็ปลื้มใจที่ว่า พวกเราสนใจศิลปะพื้นบ้าน ที่ชาวเรณูนครข้าพเจ้าไม่เคยเห็นการพ่อนที่ไหนสวยอย่างนี้อย่างชาวเรณูนคร สวยเหลือเกิน มาจากนครพนม เป็นชาวภูไท อันนี้ชาวภูไท จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เป็นสมาชิกศิลปะแล้วก็เขาทอแพรวา นี้ฝีมือของท่านผู้หญิงสุพรรณาคา ท่านไม่ได้เก่งด้านพัฒนาอย่างเดียวนะ ทางเร่ร่อนบ้านกั้นหัดย้อยทีเดียว ชาวศิลปะนี่ตะลึงเลย นี่เหล่านางสนองพระโอษฐ์ ชาวบ้านก็มาโค้ง รำวง และวงดนตรีของชาวบ้าน เหล่านางสนองพระโอษฐ์ก็ออกเร่ร่อนบ้าง นัยว่ารำวง แต่มองดูคล้ายฮาวายนิดๆ แล้วมีการร่ายท่านแม่ทัพ กองทัพภาคที่ ๒ นั่นท่านผู้หญิงมนัสสินธุ์ แล้วก็นางสนองพระโอษฐ์ต่าง ๆ มีข้าพเจ้ายื่นหัวรออยู่ข้างบน นี่ภรรยาผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครและภรรยาแม่ทัพ และนางสนองพระโอษฐ์ แสดงให้ชาวบ้านเห็นว่าพยายามเรียนการแข็งของเขา นี่ชาวเรณูนคร ทั้งสวย ข้าพเจ้าเห็นว่า แหมทำไมเขาสวยอย่างนี้ นี้คุณหมอเอเว่นส์ พอสาวเรณูนครมาโค้ง ก็ออก ซึ่งทำให้ชาวบ้านครั้นเคร่งกันมากเลย นี่เขาสวยเหลือเกิน แล้วเขาแต่งแบบภูไทยของเขา ข้าพเจ้าถามบอก เอ๊ะ! เรียนมาจากไหน เขามอบ เขาชวนานะ แล้วเป็นปู่ย่าตายายที่สอนกันมา ข้าพเจ้าบอกชวาททำไมชาวและสวย ทำไมผิวไม่กร้าน เหี่ยว เขามอบท่านหนูพันหน้าหมัดเหลือแต่ลูกตา แล้วใส่หมวกใหญ่ ๆ แล้วใส่ถุงมือคะท่าน เขาว่าอย่างนั้น นี่ก็ถ่ายรูปร่วมกันก่อนที่จะรับประทานอาหาร เวลาเสด็จฯ ต่างจังหวัดนี่ก็มักจะทรงเลี้ยงเสมอ เลี้ยงข้าราชการต่าง ๆ ที่ไปจากกรุงเทพฯ เลี้ยงข้าราชการของจังหวัดสกลนครเอง นี่ก็ในภาพก็มีท่านแม่ทัพ ผู้ว่าราชการจังหวัด รองแม่ทัพแล้วก็พูดกันถึงเรื่องว่าจะช่วยเหลือราษฎรให้คสองแล้วขึ้นอย่างไรได้อีก

ภาพนี้ข้าพเจ้าให้ดูถึงว่าศิลปะเลือกแบบจากผ้าที่ชาวบ้านปรุงเองรับเองมาให้ข้าพเจ้าเหยียบ ข้าพเจ้าก็เลือกแบบนั่นเอง บอกเขาว่าขอซื้อผ้านี้ได้ไหม ที่แรกเขาก็ไม่ยอมให้ บอกว่าจะไปทำแบบของศิลปะ คุณยายคนนี้ก็แก่ก็จริง แต่ฝีมือเด็ดนัก ลายของมัดหมี่ก็ลาย อยู่ในหัวคุณยาย เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ทั้งนั้น

อันนี้ข้าพเจ้าสนใจ สนใจงานจักสานพื้นบ้านของหมู่บ้าน ของชาวบ้านชอบเก็บของจักสานไม้ไผ่ดั้งเดิมโบราณของหมู่บ้านต่าง ๆ อันนี้เป็นภาคเหนือ อยู่ใต้หมู่บ้านเขาอันนี้กะเหรี่ยง เครื่องดนตรีชาวกะเหรี่ยงก็น่าสนใจ เป็นพินของชาวกะเหรี่ยง อันนี้เป็นวิถีปกของชาวเขา ถ้าปากของเรหรือชาวผิวขาว ก็ต้องเขียนลายลงก่อน แล้วมีผ้าครอลิตซ์ แต่ชาวนี้อยอดเยี่ยมไม่มีผ้าพิเศษเลย เขาก็ลงไป

ผ้าธรรมดาก ๆ ไม่ต้องเขียนลวดลายเขายักจากข้างล่างแล้วจะเย็บขยับเข้าพาก็ขอซื้อเขาไว้ แล้วก็เก็บในพิพิธภัณฑ์ของมูลนิธิศิลปาชีพ เก็บลายทุกอย่างไว้ และถามเขาว่าทำอย่างไรบ้าง อันนี้สนใจจะกรำของโบราณนี้การทอผ้าของสมาชิกกะเหรี่ยง อย่างบนเขานี้ ชาวกะเหรี่ยงก็เป็นหูเป็นตาของประเทศชาติเราอย่างดี แล้วเขาก็พร้อมใจกันที่จะมาร่วมมือกับพวกเรา ดูแลบ้านเมืองด้วยกัน

อันนี้เป็นวันประเมินผลงานของสมาชิกศิลปาชีพ เรียกว่าเป็นวันอำลาจากกัน จุฬารณีย์ก็จะเสนอรายชื่อของสมาชิกที่มีผลงานดีเด่นตามลำดับ นั่นขวเข้าที่มปากผ้า ที่เป็นบรมครูด้านผ้า ผู้ชายคนนี้พิการก็จริงอยู่ แต่ก่อนนี้ไปไหน แม่ต้องแบกบ่ามา แล้วแม่ไปรับจ้างหากิน ก็ต้องเอาลูกแบกบ่า ทั้งแม่ลูกจะนายแล้ว เป็นหนุ่มแล้ว แต่ว่าขานี้แห้งสับไปหมด แล้วพอก็ตายแล้ว เพราะฉะนั้นแม่ก็ดูแลบัดนี้ เขากลายเป็นศิลปินของโครงการศิลปาชีพ หลังจากประเมินผล เราก็ร้องเพลงร่วมสนุกกับเขา หมายถึงแต่ละจังหวัด ไปประทับอยู่เดือนหนึ่ง เดือนครึ่ง

คนนี้ก็เป็บรมครูทางด้านทอจก จกแบบราชบุรี อันนี้สมเด็จพระเทพรัตนได้ไปพบ และพาเด็กคนนี้ เข้ามาฝึกการทอจก ก็ปรากฏว่าทอได้ดีมาก แล้วเป็นชั้นบรมครูแล้วบัดนี้กลับไปเป็นครูสอนที่หมู่บ้าน แล้วก็เราก็กักร่วมร่างกับเขา

อันนี้น่ารักที่สุด ข้าพเจ้าทราบดีว่า การที่จะตั้งกลุ่มสมาชิกศิลปาชีพแล้วเอาคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอายุมาเนี่ย เราจะต้องมีเนอสเซอร์ หรือว่า ที่เลี้ยงเด็กหมายความว่า ทั้งพ่อทั้งแม่มาเรียน ในช่วงเวลาหนึ่งเดือนที่ประทับอยู่ที่ต่างจังหวัดหรือเดือนหนึ่ง พ่อกับแม่จะได้เบียดเบียนทุกวัน แล้วลูกเหล่านี้ เด็ก ๆ เราก็ตั้งเป็นอนุบาล เราดูแลให้รับประทานอาหารที่ดี สอนให้ร้องเพลงเรียน ก. ไก่ ข. ไข่ ครีกรั้มนักเลย แล้วแม่เขาทำงานไป เขาก็ดู มองไปเห็นลูกเขาก็กำลังร้องเพลงเสียงแจ้ว แล้วก็แข็งแรงดี อยู่ใกล้ๆโรงฝึก แล้วก็อำลาชาวศิลปาชีพเขาจะเล่นละคร น่าสนุกมาก แล้วความคิดเขาเก่ง

อันนี้ภาคเหนือในวันประเมินผล อันนี้เป็นการแสดงฝีมือของสมาชิกศิลปาชีพทั่วประเทศ มารวมที่โรงฝึกสวนจิตรลดา และก็นำออกแสดงที่ภูพิงค์ ให้สมาชิกดูด้วย อันนี้การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า โครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งว่า ทำไมจะให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนขึ้นชื่อว่าในเรื่องผืน ทำให้เสียชื่อประเทศไทยหมดทำไมให้ขึ้นชื่อว่าแม่ฮ่องสอนมีฝีมือทุกอย่าง เกษตรกรรม กสิกรรม อนุรักษ์สัตว์ป่า อนุรักษ์สัตว์เอง แล้วพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากกองทัพอย่างดี และช่วยเหลือจากข้าราชการต่าง ๆ นกยูงนั้นเป็นบรมครูชวานา ซึ่งจะเดินทางไปแสดงตัวที่สหรัฐอเมริกา ในเร็ว ๆ นี้เหมือนกัน เพราะว่าทุกเส้นทำด้วยมือทั้งนั้น อันนี้เป็นโกโก้หน้าขาว ซึ่งก็หายากมากเข้าทุกที ชาวเขาบอกข้าพเจ้าบอก แม่หลวงหมั่นเอ้อมันอร่อยเขียว เนี่ยเอาเก็บเอาหมั่นมาให้แม่หลวง แม่หลวงบอกต่อไปห้ามกินเป็นอันตราย ให้พยายามจับเป็น เขาบอกจับเป็นได้อย่างไรว่าจะตะคุบก็ไปแล้วชวเขาเขาว่าอย่างนั้น

อันนี้เป็นงานของพวกฝึกและสลักไม้ เป็นงานเริ่มแรกเรียกว่าภายในไม่ถึงเดือน อันนี้สมาชิกที่แม่ฮ่องสอน ศูนย์ศิลปาชีพห้วยเหือ ดูแลโดยทางกองทัพบก อันนี้เป็นฝีมือศิลปาชีพสถานย่านลิกาของสภาสังคมสงเคราะห์คนพิการพระประแดงแปลว่าสมาชิกของเราเป็นคนพิการที่พระประแดง เป็นผู้ผลิตกระเป๋าลิกาสวยที่สุด คนนี้ที่พบที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นสมาชิกทอผ้า ชื่อนางจันทร์พอง ศรีผ่อง ที่แม่ฮ่องสอนมีป่าเหลือมาก แล้วเราควรจะรักษาสภาพนั้นไว้ เพราะว่าป่านี้ไม่ใช่จะมีแต่ไม้ที่เป็นประโยชน์ที่ขายได้เท่านั้น ต้นไม้ทั้งหลายยังมีหน้าที่ที่จะรักษาดินความชุ่มชื้น และก่อให้เกิดดินน้ำลำธารขึ้น นี่ก็เป็นสมาชิกจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เราได้รับสมัครเอาไว้ เพราะว่าแทนที่ เขาบอกเขาจับจ่ายฝืนก็อย่าฝืนเลย ให้มาเป็นสมาชิกศิลปาชีพดีกว่า ซึ่งเขาก็พอใจมาก และที่นี้ก็ จากที่ประทับที่แม่ฮ่องสอน ก็จะเสด็จฯ ไปเยี่ยมเยียน พื้นที่ห่างไกล ก็ไปเยี่ยมพวกไทยใหญ่ซึ่งเป็นสมาชิกปลูกหมอนเลี้ยงไหม อันนี้เป็นฝีมือคร่ำ เป็นชาวไทยใหญ่ที่เป็นสมาชิกที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ถ้าเผื่อข้าพเจ้าไม่ได้มีโอกาสตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปทางเอธิโอเปียก็คงไม่มีโอกาสได้พบชาวเขาเผ่าต่างๆ และได้เห็นวิถีแต่งตัวของเขา เสื้อของเขาไม่มีแขนข้างคล้ายๆ สไบเฉียงของเราแต่เขาไม่มีซาบ และเครื่องเงินนั้นเขาก็ได้สร้างขึ้นเอง อันนี้เป็นการทดลองสาวไหมด้วยเครื่องจักร แต่รู้สึกไม่ค่อยดี ไม่ได้ละเอียดเท่ากับสาวไหมด้วยมือ เป็นที่นิยมกว่า นี่เป็นชาวไทยใหญ่ที่เป็นสมาชิกปลูกหมอนเลี้ยงไหม นี่เป็นเด็กชาวเขาเป็นมุเซอร์แดง ชื่อเด็กชายจะลือ ไม่มีพื้นฐาน ไม่เคยเรียนมาก่อน แล้วก็ทำอาชีพปลูกฝิ่นเท่านั้น ก็ขอให้เขามาเรียนเป็นช่างเงิน ซึ่งขณะนี้ก็อยู่ที่สวนจิตร นี่ เป็นสมาชิกปักผ้าแบบชาวเขา อันนี้เป็นบรมครูด้วย จำย ท่านจะเห็นจำนวนที่ว่าทุกคนสมัครเป็นสมาชิกแล้วจะจำนวนเงินที่ส่งหน้าไป แล้วเราจะเก็บลงในสมุดพร้อมได้รูปประวัติหมดทุกคน สมาชิกถึงจะหกลบก็ตามแต่เก่งมากฝีมือ

อันนี้ทางภาคเหนือปีนี้เอง อันนี้เป็นตลาดขายปักของชาวเขา บางทีเก่าสกปรกมาก เราก็ขอซื้อเขาเพราะว่าลายนี้เรายังไม่มียังไม่เคยเห็นที่ไหน เพราะฉะนั้นเมื่อต้นดั้นไปถึงนั้นแล้วก็ขอซื้อ สมาชิกหญิงเปิดตลาดของของ สมาชิกชายให้สิทธิเสรีภาพเท่ากัน ก็เลยบอกกับสมาชิกฝ่ายชายว่าอย่าไปคิดปักผ้าเหมือนแข่งกับผู้หญิงเลย พวกเธอ ปู ยา ตา ยาย เคยทำเครื่องเงิน นี่คือกำไลเงินตั้งแต่ ปู ยา ตา ยาย ฝีมือแกะสลักก็เป็นลายชาวเขาให้พวกเธอนี้แหละเป็นช่างเงินของหมู่บ้านอย่าไปแย่งผู้หญิงเขาเลย อันนี้เป็นที่ประทับที่จังหวัด

แม่ฮ่องสอน เวลาเสด็จฯ ประทับแรมเพื่อเยี่ยมชาวบ้านที่ติดชายแดน เพราะโปรดที่จะทำงานทรงงานจากชายแดนเข้ามาใกล้เมือง ตั้งต้นจากชายแดนเข้ามาเสมอเลย

อันนี้เป็นฝีมือชาวกะเหรี่ยงปักของกะเหรี่ยง นี่เป็นศาลาศิลปะซึ่งทำกันขึ้นชั่วคราว และประกอบด้วยดินที่เชียงใหม่ ที่จังหวัดเชียงใหม่ ที่ภูพิงค์ และเดี๋ยวนี้ได้สร้างที่พักอาศัยของสมาชิก ซึ่งเมื่อคราวที่แล้วมีเกือบ ๓๐๐ คน แล้วก็ยังมีสำหรับเด็กอ่อนด้วยส่วนศาลาใหญ่นั้นก็มีผู้บริจาคทำขึ้นชั่วคราว จะเห็นว่าชาวเขามานั่งปัก เห็นวิธีปักของเขาแล้วคิดว่าค้ำที่ว่าพวกคนที่สนใจในศิลปะต่าง ๆ นั้นจะค้ำกับการที่ชวนเขามาเป็นสมาชิก ถ้ารูปถ่ายหนังสือที่เขาปัก ดูฝีมือเขาเพราะว่าต่อไปก็จะเป็นเพียงประวัติศาสตร์เพราะว่าเดี๋ยวนี้ชาวเขาพอใจที่จะลงไปซื้อผ้าครอสติชในเมืองและลงมือปักแบบชาวเมืองแล้วไม่ปักแบบชาวเขา เพราะฉะนั้นศิลปะนี้ก็มันวันจะสูญพันธุ์ไป

อันนี้ช่างเงินหญิงคนแรก เก่งมาก ธรรมดาช่างเงินนี่เป็นผู้ชายทั้งนั้นเลย นี่ช่างเงินหญิงคนแรกชื่อ อามิมะ เป็นชาวลิซอ กับเครื่องมือที่เรียกว่า เท่าที่เขาจะเอามาได้เครื่องมือจำกักรจริง ๆ ขณะที่กำลังฝึกงานที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ คนนี้เด็กหนุ่มชาวมุเซอร์ดา เรียนจักสานไม้ไผ่ลายขีดเอามาจากอ่างขาง มุเซอร์ดานี้เก่งในวิธีรมควันไม้ไผ่ ยังถามเขาวิธีรมควันไม้ไผ่

นี่ครูสอนนักเรียนวาดเขียนรุ่นเด็กของโรงฝึกศิลปะที่จังหวัดเชียงใหม่ที่ภาพ nursery ที่เลี้ยงเด็ก ใครวงกินนอนไป ใครไม่วงกิ้งดูหนังสือรูปสวย ๆ ต่าง ๆ ไป ระบายรูปไป นี่ลูกของสมาชิกที่ยากจนที่ยกครอบครัวมาอยู่กับเราระหว่างที่เรียน ๑ เดือนครึ่งเต็มที่จะมาอยู่กับเรา เราดูแลตลอดจนกระทั่งเสด็จฯ กลับ แล้วเขาก็อำลาไป พร้อมกับความรู้ที่เขาพอจะหากินได้ อันนี้ก็อย่างที่ท่านทราบแล้วแม่ลงทับ ที่เป็นผลงานของทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเดี๋ยวนี้ช่างเงินช่างทองของเราก็ทำได้สวย

อันนี้ทรงพัฒนา ที่ว่าทรงเสด็จฯ ภาคกลาง เสด็จฯ ทอดพระเนตรพื้นที่ตำบลหนองหมก บางไทร แล้วปรากฏว่ารับสั่งบอกแหมเราไปพัฒนาชายแดนเกือบตาย ปรากฏว่าแค่อยุธยาเองที่น้ำนองสารที่สุด เพราะว่าเกี่ยวกับน้ำฝนผัดจังหวัด บางทีก็ท่วมมากไป บางทีก็แล้ง ก็แล้งผัดจังหวัดหมด ก็ทอดพระเนตรปรึกษากันกับนายช่างกรมชลประทานแล้วก็เจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด อันนี้ที่บ้านหนองหมก ซึ่งประชาชนยากจนพอ ๆ กับทางชายที่เดียว ชาวอยุธยาเียง แล้วนาร้างเป็นแสน ๆ ไร่ ถามเขาว่าทำไมปล่อยให้บ้านร้าง เขาก็น้ำตาไหล เขาบอกสู้ไม่ไหวกับหนูนา แล้วก็จุฬารณ์กับข้าพเจ้าก็ดูแลนำแพทย์เคลื่อนที่ของคณะแพทย์ที่อาสา คณะแพทย์ที่เมตตาอาสาไปรักษาดูแลราษฎร อันนี้ศูนย์ที่บางไทร ที่ชาวบ้านเอาเข้ามาให้

อันนี้สมาชิกที่บางไทร ที่มีการพูดกับเขาว่า เขาจะไม่ต้องเป็นหนี้เป็นสิน จะไม่ต้องจำนองที่ดิน หรือว่าที่ดินหลุดไป ถึงแม้ว่าเขาสามารถช่วยตนเองแล้วก็ฝึกเกษตร เกษตรหมู่บ้านโดยการนำของนายทหารกองทัพบกภาคที่ ๑ โดยที่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จะจ่ายเบี้ยเลี้ยงให้แก่เด็กหนุ่มเด็กสาวที่ต้องการมาฝึกเกษตรหมู่บ้าน ประจำหมู่บ้านอย่างเปลี่ยลงหรือโรคลงข้าว หรือว่าพืชใด ๆ ก็ตามจะทำได้ และป้องกันได้ทันทั่วทั้ง สภาพพื้นที่นาร้าง ก่อนที่นายทหารของกองทัพบกภาคที่ ๑ จะอาสาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเข้าไปพัฒนาน้ำท่วม บางที่ฝนแล้ง แล้วหนูนาชุม โรคข้าวระบาด ราคาข้าวต่ำ แต่ปุ๋ยแพง อันนี้ที่ชาวบ้านถวายฎีกาแล้วก็นาร้างเป็นแสน ๆ ไร่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็รับสั่งว่าอันตรายนานหลายที่นาแสน ๆ ไร่ แล้วทิ้งว่างเปล่า ไม่ได้ทำอะไรเลย มีแต่เป็นที่อาศัยของหนูทั้งนั้น และหนูนี่ก็ยังไม่ทำลายนาของเพื่อนบ้านใกล้เคียงอีก ในการฝึกอบรมเกษตรกรหมู่บ้าน เป็นการปูพื้นฐานให้เกษตรกร นายทหารของกองทัพบกภาคที่ ๑ ยังอบรมให้หมู่บ้านเป็นผู้มีระเบียบวินัย เป็นสิ่งที่จำเป็นมากที่สุด แล้วก็เกษตรกรของจังหวัดก็ไปช่วยดูงานประสานตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อนำประสบการณ์ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนแล้วก็เกษตรกรผู้นำแสดงการขยายพันธุ์พืชต่างๆ เช่น ติดดา ทาบกิ้ง ในการฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำซึ่งทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นผู้ที่ช่วยจ่ายเบี้ยเลี้ยง ทำปุ๋ยหมักโดยใช้ผักคาวตองที่ลอยไม่เป็นประโยชน์นี้มาทำปุ๋ยหมักเสีย และเป็นอาหารของสัตว์เลี้ยง เช่นหมู อะไรก็ได้ นี่การขุดคลองที่ตื่นเงิน ไม่มีน้ำทำนายนี้นะ สภาพคลองส่งน้ำกลายเป็นดินเหนียวแบบนี้ แต่ว่านายทหารของกองทัพบกภาคที่ ๑ ได้รวบรวมชาวบ้านบอกเขาว่าต้องช่วยตัวเอง มาช่วยกันขุดลอกคลองส่งน้ำ เป็นการช่วยตนเอง แล้วก็ขอเครื่องจักรจากหน่วยราชการไปช่วยเหลือเป็นการช่วยด่วน คลองส่งน้ำส่วนใหญ่เต็มไปด้วยดินกระรูด ทำให้น้ำไหลผ่านไม่ได้ ชาวบ้านก็ไม่มีน้ำทำนาก็ปล่อยให้บ้านร้าง คลองส่งน้ำบางสายก็ตื่นเงินต้องน้ำเครื่องจักรที่ท่านเห็นแล้ว รถแทรกเตอร์มาช่วย บัดนี้สภาพคลองส่งน้ำที่ขุดลอกแล้ว ด้วยฝีมือชาวบ้านเองมีน้ำไหลตลอดปี แล้วสามารถทำนาได้นานี่ว่าเสียเป็นแสน ๆ ไร่ กลับคืนมาด้วยการให้ของผู้ที่ประเสริฐ ผู้ที่ป้องกันประเทศชาติ แล้วก็อาสา ไม่มีความสุขส่วนตัวเสาะหาเกียรติยศ ออกไป ไปหอม ๆ พูดกับชาวบ้าน และชักชวนให้ชาวบ้านพัฒนานาร้างขึ้นมาจนเป็นอย่างนี้ แล้วก็นายทหารกองทัพบกภาคที่ ๑ ได้ไปขอหน่วยงานต่าง ๆ เอาจุดพักรมแทรกเตอร์ขนาดใหญ่มาไถ ให้เขาทำลายหนูนาให้หมด พื้นที่ร้างในปี ๒๕๒๖ ดำเนินไถไป ๑๒๐,๐๐๐ ไร่ ในปี ๒๕๒๗ เพิ่งเสร็จ

ต้นข้าวในปี ๒๕๒๖ เจริญไฉ่ของกรมตามลำดับ เดี่ยวนี้สมาชิกศิลปะที่อยุธยาชักหนีกับมูลนิธิศิลปะ ชาวเขามาเรียน เขาบอกไม่ได้ ตอนนั้นเขาต้องทำนามีความภูมิใจ เดี่ยวนี้หนีกับมูลนิธิได้แล้ว ซึ่งข้าพเจ้าดีใจที่เขาอยู่ได้

เวลาที่ข้าวเหลืองอร่ามไปทั้งทุ่งนี้ ทำให้มีความภาคภูมิใจเป็นที่สุดจากทุ่งนา ชาวนาจะลำเลียงฟ่อนข้าวสู่ลานของตนเองไว้เลี้ยงสัตว์ ได้ถนุบ้านชาวนาเต็มไปด้วยฟ่อนข้าวซึ่งแต่ก่อนไม่ปรากฏมาเป็นเวลานานหลายสิบปี บริเวณลานหน้าบ้าน กองฟ่อนข้าวรอการนวด ชาวบ้านก็เริ่มนวด โดยวิธีการของพื้นบ้านโดยใช้ความเหยียบย่ำเราสอนให้เขาถอยหลังเข้าคลองเพื่อเขาจะได้มีข้าวกินเอง แล้วมีข้าวเป็นของตัวเอง ทำให้มีรายได้ขึ้น กองข้าวที่นวดเสร็จแล้ว และกองฟ่อนข้าวที่รอการนวดอยู่เป็นจำนวนมากมายที่จะเลี้ยงตัวได้พอแล้วขายได้ด้วย นอกจากการทำนาแล้ว นายทหารกองทัพภาคที่ ๑ ยังส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกันเลี้ยงปลา นี่กำลังเตรียมบ่อปลา ชาวบ้านก็คิดคึกคักกันมาก เขาบอกข้าพเจ้าว่า สิบกว่าปีแล้วนะที่ไม่มีกุ้งกินเลย ชาวอยุธยาเดี๋ยวนี้ได้อาชีพอีกอย่างคือจับกุ้งมาขาย เพราะขายได้แพงมาก เพราะว่ากรมประมงของเรามักจะเอากุ้งให้ข้าพเจ้าไปปล่อยเสมอ ไปบางโทรที่ไรก็ไปปล่อยกุ้งทุกที่ แล้วก็กุ้งนั้นก็ไปโตให้ชาวบ้านจับกิน จับขายกินก็เป็นรายได้พิเศษ ชาวบ้านเขาก็ตื่นตื่น เขาบอกอย่างนั้น

อันนี้ โครงการเลี้ยงผลิตภัณฑ์ปลานิลสีแดง เพราะเป็นปลาที่มีราคาสูงตลาดต้องการมาก อันนี้ส่งเสริมให้เลี้ยงเปิด เป็นนายทหารกองทัพภาคที่ ๑ ทั้งนั้นที่เป็นหัวแรงร่วมกับข้าราชการประจำจังหวัด ให้เปิดกินเมล็ดข้าวเปลือกที่ตกอยู่ตามท้องนา ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยง เสร็จแล้วก็มอบพันธุ์ เปิด โกง ให้เกษตรกรนำไปเลี้ยง เพราะว่า เขามาเรียนเกษตรกรรมที่บ้านแล้ว เพราะฉะนั้นเขาก็รู้ว่าเลี้ยงอย่างไรถึงจะถูกวิธีตลอดจนพันธุ์หมูที่มีผู้บริจาคถวายบ้าง ที่ชื่อเองบ้าง มอบให้แก่ชาวบ้าน เพราะพระราชประสงค์ว่าอยุธยาอยู่ใกล้กรุงเทพฯ นิดเดียว อะไรผิดกันปานนั้น ชาวไร่ ชาวนายากจนอย่างนี้ไม่ถูกต้อง แต่บัดนี้น้ำที่ร้างเป็นแสน ๆ ไร่ ได้กลับเป็นดินที่ผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารให้แก่ประเทศไทย โดยสมบูรณ์แล้ว ซึ่งยังมีแปลงทดลองการปลูกถั่วเขียว ที่ตำบลหนองหมื่น ซึ่งปรากฏได้ผลดี ถั่วเขียวที่มีประโยชน์มาก เพราะถั่วเขียวนี้รับประทานเข้าไปแล้วไม่อ้วนอ้วนมาก ๆ ก็เป็นเบาหวาน ความดันสูง เพราะฉะนั้นรับประทานถั่วเขียวดินะทานนี้บ่อยนัก

ผู้มีจิตศรัทธาได้นำกระบือไปมอบให้โครงการ ให้กับพันเอกมนัส คล้ายมณี นายทหารผู้หนึ่งของกองทัพภาคที่ ๑ ที่เป็นกำลังเข้มแข็งมาก ในการที่พัฒนาที่ดินที่รกทำอะไรไม่ได้ โดยมาก ผู้มีจิตศรัทธาจะนำโคกระบือไปบริจาควันเฉลิมพระชนมพรรษา แล้วก็ มีจำนวนวัวที่ผู้บริจาค บริจาคถวาย และโปรดเกล้าฯ ให้แจกไปตามหมู่บ้านที่ยากจน ที่เป็นสมาชิกในโครงการพระราชดำรินี้ กระบือที่ชาวนาได้รับไป ก็เลี้ยงเพื่อใช้งาน เป็นการลดต้นทุนการผลิตตามพระราชโบาย ตอนนี้น่าสบายใจได้แล้ว เพราะว่า ที่แสนไร่นักกลับเป็นที่ที่เรียกว่า ผลิตหมัก อันนี้ก็เป็นพื้นที่ที่นายทหารกองทัพภาคที่ ๑ ไปพัฒนาใหม่หมดในช่วงระยะเวลาปีเดียวนี้ก็เห็นผลอย่างรวดเร็ว และก็ นายทหารเหล่านี้ก็เก่ง เทียวไปขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ มาช่วยเนรมิตให้แก่ราษฎรได้ทันทั่วทั้ง โดยมากราษฎรเขาขอร้องให้ทันฝน ฝนนี้หมายถึงที่กำลังจะมานี้ สร้างถนน สร้างประตูน้ำ อันนี้เป็นโรงสีข้าวซึ่งมีความจำเป็นมากสำหรับเกษตรกร เพราะทำให้เกษตรกรสีข้าวรับประทานเองได้ และได้รำและปลายข้าวไปเลี้ยงสัตว์ และนอกจากนี้นายทหารกองทัพภาคที่ ๑ ร่วมกับข้าราชการจังหวัดอยุธยาก็ยังช่วยฝึกฝนพัฒนาจิตใจแก่เด็ก ๆ แล้วที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กช่วยพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความรู้ และเป็นคนกล้าหาญ

นี่คือโครงการที่หาคนใหญ่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ความจริงเป็นที่ดินส่วนตัวของเราที่เราซื้อไว้ แต่ตอนหลังพระเจ้าอยู่หัวมาใช้เป็นที่สำหรับแสดงการปลูกต้นไม้ ผลิตพืชพันธุ์อะไรต่าง ๆ เป็นคล้าย ๆ ที่ตัวอย่างให้ราษฎรเข้าไปดู นี่ก็เป็นสัตว์เลี้ยงต่างๆ ที่โครงการหาคนหาใหญ่ดูแลอยู่ นี่คือนกกาบบัว นกยูง ไก่ฟ้า

อันนี้ที่บางโทร คนนี้เป็นบรมครูของเราซึ่งเวลานี้ ผลิตลูกศิษย์เป็นจำนวนมากเป็นช่างเงินชื่อนายเดชา บุญเทียน เป็นชาวไทยใหญ่ที่มีฝีมือดี กำลังทำตัวปฏิบัติว่าหายากมากในโลกด้วยเงิน เตรียมที่จะไปแสดงที่ต่างประเทศ อันนี้ก็บรมครูของเขา นายโยง จองถุน เป็นชาวไทยใหญ่ กำลังทำส่วนประกอบของแจกันหงส์และครูโยงก็สอนเด็ก ๆ พื้นราบที่เข้ามาเรียนผลิตออกไปจำนวนมากแตกแยกออกไป เด็กชายสมมิตร จตุตา เป็นนักเรียนเครื่องปั้นดินเผา เก่งมาก ทำงานดีมาก มาจากบ้านแม่ต้า จังหวัดลำปาง ดูอะไรท่านแค่นี้ก็ต้องออกจากโรงเรียนแล้ว และรับจ้างทั่วไป แต่เดี๋ยวนี้เขามาเป็นศิลปินของประเทศ คนนี้นางสาวกันยา ลามอ เรียนทำคร่ำเป็นชาวไทยอิสลามจากนราธิวาส แต่ก่อนนี้คร่ำทำคร่ำเหลืออยู่คนเดียวในประเทศไทยอายุ ๗๐ กว่า ท่านว่าท่านตายตาไม่หลับ เพราะว่าถ้าศิลปะนี้หายไป แต่เดี๋ยวนี้มีนักเรียนประมาณ ๕-๖ คน รวมทั้งนางสาวกันยา ลามอ ที่ทำคร่ำไปแล้วครูบอกตาย แต่เราบอกว่าย่าเพิ่งตายเลยครู อันนี้ก็ผลงานของช่างเงิน ซึ่งเป็นชาวม้ง เป็นเกวียน

คนนี้ก็บรมครู นายพิชัย แซ่เติน ชาวเขามาจากจังหวัดน่าน อำเภอปัวเผ่าเข้า อายุ ๓๑ ปี คนนี้ดีมาก ความจริงดีทุกคนเลย เขารู้จักใช้เงินไม่ยอมเป็นทาสของเงิน อย่างใครมาบอกว่า ว่าจ้างทำให้เขาบอกว่าไม่ทำ เขาเป็นช่างเงินหลวงของศิลปาชีพ อันนี้เป็นอ่างล้างมือที่จะนำไปแสดงที่สหรัฐอเมริกา ผลิตโดยนักเรียนชั้นนักเรียน ชั้นนักเรียนไม่ใช่นักเรียน นายวิชัย พงษ์เจริญ มีขีดความสามารถเป็นลูกศิษย์บรมครูให้เห็น นี่มาขึ้นเด็กแล้วมีความสามารถมาก

นี่นางสาววงเยาว์ เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับทองคำ มือพิการมาแต่กำเนิดแต่ก็สามารถทองคำ ทองแพรวา ผ้าไหม ผ้าฝ้าย เขาก็อยู่ในระดับเป็นครู ความพิการไม่เคยเป็นอุปสรรคต่อคนที่ตั้งใจที่จะอุทิศตนให้กับชาติบ้านเมือง นอกจากพิการทางจิตใจกับสมองเท่านั้นนี่เป็นอุปสรรค แต่นอกนั้นแล้วไม่เป็นอะไรเลย นางสาวแดง พงษ์เพชร เป็นผู้ประจำแผนกสลักเงิน แล้วต่อไปจะทำกรรม และทำทองมาจากนาริวิลาส อันนี้ขึ้นเงินและถาดรองถมทอง เป็นผลงานของแผนกถมทองที่โรงฝึกศิลปาศิลปศึกษาจิตรลดา

คนนี้นายศรีทนต์ ทองสด แผนกเขียนลายและกัศกรถมทอง มาจากอำเภอภูมทาวปี อุดรธานี

นี่ก็เหมือนกันต้องออกจากโรงเรียน อันนี้หมอน้ำมนต์ ฝีมือนายสันติภาพ วงศ์อินทร์ อยู่แผนกถมทอง มาจากนาริวิลาส คนนี้สันติภาพ และก็ช่างขึ้นรูปอีกคนมาจากสกลนคร เป็นผู้ทำงานเก่งมาก คนนี้เป็นคนพิการ พิกการที่เรียกว่าช่วยตัวเองไม่ได้ ชื่อสมปอง ครีกครัน มาจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่พอเราเอาฝึกในการวาดเขียน สมปองเขียนเองรูปนั้นเป็นลเกิดชัดด้วยดินสอดำ เขาจะเดินไม่ได้ ครึ่งตัวเลย ฐานะยากจน พ่อแม่ยากจน พอมูลนิธิรับเป็นสมาชิกแล้วลองให้เขียนรูป ปรากฏว่าสมปองเป็นศิลปินดี ๆ นี่เอง

นี่เด็กชายเพชร ศิริ อายุ ๑๒ ปี แผนกเขียนลายไทย เป็นลูกของเกษตรกรบ้านหุบกะพง เขียนลายไทยนี้ยากมาก แล้วก็ลำบากสำหรับเด็กอาจจะน่าเบื่อ เพราะวิจิตรพิศดารมากทีเดียว แต่เด็กก็พยายามเรียน เขาจบ ป. ๔ แล้วเขาต้องออกเวลานี้เขาเขียนถมทอง และต่อไปเขาจะเป็นช่างสลักคุณก็ได้ เป็นช่างถมทองก็ได้

นี่ผลงานของแผนกทองพรมที่ข้าพเจ้าเล่าให้ฟัง ทองพรมห้องนี้ สวยมากสีต่าง ๆ เรย์อมเองทองเอง และใช้เอง ใช้รับแขกเมืองคือประธานาธิบดีเยอรมันนายคาร์ลตันที่เพิ่งผ่านไป

นี่แผนกตัดเย็บ โดยมากแผนกตัดเย็บนี้ก็ช่วยด้วย ช่วยกฤษณะเป่าย่านลิภา กระเป่าย่านลิภาพอทำเสร็จแล้วก็ขาวเขาแต่งเสร็จแล้ว ก็ส่งไปใช้ช่างกฤษณะศิลปาศิลปศึกษาด้วยผ้ามัดหมี่ นี่การทำดอกไม้ ที่สวยจิตร นี่เอง นี่การปัก ได้ความว่าปักฝีมือบางไหนเป็นฝีมือที่นิยมของคนมาก ที่การทำงานช่างแกะสลัก แผนกถมทอง ช่างเครื่องเงิน อันนี้กำลังทำถาดเป็นรูปใบไม้ ชื่อนายสมชาย โปรดโคกสูง คนนี้ชื่อ นายสุทัศน์ โทธิสาร มาจากจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันนี้แผนกจิตรกรรมของศิลปาศิลป กำลังเขียนภาพกันอย่างตั้งอกตั้งใจ การฝึกคน กินเวลากว่าที่เด็ก ๆ จะหัดเขียนลายอย่างนั้นมันใช้เวลานาน เพราะฉะนั้นเบี้ยเลี้ยงต่าง ๆ ที่เราจ่ายไปด้วยเงินบริจาคนี้ จึงเป็นจำนวนมาก แต่เราถือว่าเราได้ทรัพยากรที่เหนือกว่าเงิน คือประชากรไทยที่สามารถ สามารถดำรงความเป็นเอกราชของบ้านเมือง จากคนที่เรียกว่าออกโรงเรียนแล้วรับจ้างไปวัน ๆ กลายมาเป็นช่างฝีมือพลเมืองที่เก่งมีความสามารถ สะอาดจิต ไทยใหม่ อายุ ๑๔ เป็นชาวไทยใหญ่จากแม่ฮ่องสอน เก่งมากในการทอผ้า

อันนี้เป็นกลุ่มที่ตั้งชื่อใหม่ กลุ่มนักเรียนแกะสลักไม้ เพราะว่าพวกผู้ชายเขาบอกทำไมทรงช่วยแต่พวกผู้หญิง ทำไมพวกผู้ชายไม่มีงานให้ทำบ้างเลย เดียวเขาจะเข้าป่าบ้างละนะ ก็เลยบอกอย่าเขาป่าเลยมาทำกันได้

นี่คงเป็นรูปข้าพเจ้า นายวิชัย ตริวิชัย นักเรียนวาดภาพเหมือนจากอำเภอเสนา จังหวัดอยุธยา สมาชิกของครอบครัวชาวนาที่ยากจนเนื่องจากนาริวิลาสได้ศิลปคนที่มีความสามารถที่เยอะทีเดียว จากครอบครัวชาวไร่ชาวนาทั้งนั้น นาย วิชัย ภารกิจการ ที่อาจารย์ทำคร่ำบอกลนอนตายได้ เก่งในการคร่ำ เขามีซาพิการทั้ง ๒ เขาเป็นโปลิโอ ต้องใส่เบรลล์และใช้ไม้ค้ำ แต่นายวิชัยเป็นคนหนึ่งในจำนวนน้อยคนที่สามารถทำคร่ำได้ ให้กับประเทศไทย ที่รักษาฝีมือการทำคร่ำ

นายบุญมี ออยจันศรี จักสานไม้ไผ่ลายขีด คนนี้พิการเหมือนกัน ซาพิการแต่มีฝีมือทำลิลลามาก นี่ช่างไม้จากแม่ฮ่องสอน ฐานะยากจน แต่จะมีวิชาลับ นี่ช่างฝีมือของนายจรรยา คันที เป็นชาวเขาเครื่องเงิน เผ่าไทยใหญ่ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ อันนี้เป็นฝีมือของนายอิทธิพล คมภีระ ที่ทำตัวแมงและเครื่องที่ประกอบกระเป่าย่านลิภา คนสานก็ต่างหาก คนสานชื่อ นายรุ่งศักดิ์ และนายจองแหล่ง ชาวเขาเป็นคนทำ นกยูงและเครื่องประกอบกระเป่า อันนี้เป็นกระเป่าเครื่องถม เป็นของใหม่ที่เป่าฝีมือของสมาชิกศิลปาศิลปที่เรียนจากอาจารย์ที่บรมครูที่แก่และหมดหวังว่าจะไม่มีใครถ่ายทอดวิชา ที่จะนำไปแสดงต่างประเทศ อันนี้ก็นี้เป็นฝีมือของผู้ที่เก่งมาก นาย มณีรัตน์ ชัยขัน เป็นผู้สาน ทำนมณีรัตน์ ชัยขัน นี่เรียนสำเร็จรามคำแหงแต่มีเมตตาจิตว่าจะช่วยเป็นครูศิลปาศิลป นี่ก็ฝีมือของครูมณีรัตน์ นี่ฝีมือลูกศิษย์ เป็นกระเป่าสานเงินทองเลียนแบบเครื่องสานของภาคเหนือ ผู้สานใบเงินคือนายสุคำ วงศา นายชลา วงศา ใช้เวลา ๒๐ วัน ใบละ ๒๐ วันนี่เรียนจากกลองไล่ข้าว เครื่องเงินของทางภาคเหนือเหมือนกันเป็นชาวไทยใหญ่ เป็นผู้ทำเป็นฝีมือใหม่มีฝีมือเท่าท่านคงได้เห็นชาวใน ทวี. แล้วนี่แหละครูคนหนึ่งที่บอกว่าจะอนตายดาไม่หลับ เพราะว่าแก่มากแล้วไม่มีใครมาเรียนวิชาคร่ำ คือครูสมาน ชัยกุลสมาน เป็นครูทำคร่ำที่เหลืออยู่ในประเทศไทยบัดนี้ได้สร้างนักเรียนมาอีก และได้รับพระราชทานเหรียญเครื่องราชอิสริยาภรณ์ยกย่องเป็นช่างหลวงทองในวันฉัตรมงคล

นี่คือกระเป่าราตรีคร่ำทองที่เป็นลูกศิษย์ของครูสมานเป็นคนทำ และกับบรรดาครูต่าง ๆ ที่เป็นชาวเขา นี่ก็เป็นการพิธิพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่ช่างทองหลวงของมูลนิธิศิลปาศิลป อันนี้เป็นฝีมือเด็ก ฝีมือของเด็กรุ่นใหม่เครื่องราชอิสริยาภรณ์ก็มีรัตน

ภรณ์และเหรียญราชรุจิ อันนี้เป็นกระเป๋าคิด จำนวนเงินที่ว่าจะแสดงให้เห็นผู้ที่พึงทราบทางจอสไลด์ ท่านจะได้เห็นผลงาน ฝีมือของช่าง ศิลปาศาสตร์ทั้งหลาย แต่อันนี้จำนวนเงินแล้วก็จำนวนสมาชิกที่อยู่ในความรับผิดชอบของสมาชิกของศิลปาศาสตร์ อย่างช่างทอผ้านี้ทั่วประเทศไทยนี้เวลานี้มีจำนวน ๔ พัน ดูเฉพาะชาเดียวยังมีฝีมือปานนั้น จำนวนครูนักเรียนโรงฝึกจิตรลดาครู ๒๙ ขณะนี้นักเรียนชาย ๑๔๓ นักเรียนหญิง ๑๑๒ ชาวเขา ๓๙ คน รวม ๓๒๓ คน เบี้ยเลี้ยงที่สวนจิตรลดาประมาณเดือนละ ๓ แสนบาท ที่บางไทรรู้สึกเดือนละเท่าไร ยังหาไม่เจอ ความจริงบอกแต่ว่าสมาชิกทอผ้าทั่วประเทศมีเท่าไรเท่านั้นเองก็พอแล้วใช้จ่ายต่อไปเท่าไรทำให้เสียละเอียดมากเลย ใน ๑ ปี การจ่ายเบี้ยเลี้ยงของบางไทรและสวนจิตรลดาตกเดือน ๕ ล้านบาท ค่าเบี้ยเลี้ยงค่าอาหาร เบี้ยเลี้ยงนี้สำคัญที่สุด เพราะว่าเขาจะต้องมี กำลังใจเรียนงานศิลปะละเอียดที่เราต้องการให้เขาเรียน

โรงฝึก แปรพระราชฐานสุพรรณอยุธยาขุดบัญชีเงินผูกพันคราวนี้เวรศน์ ปี ๒๕๒๕-๒๕๒๗ รวมทั้งหมด จ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ๓,๐๐๙,๐๕๕ บาท ฎพาทราชนิเวศน์ ปี ๒๕๒๕ ๑,๑๑๔,๙๕๔ บาท ฎพาทราชนิเวศน์ ปี ๒๕๒๖ ค่าเบี้ยเลี้ยง ๘๕๙,๓๔๙ บาท ทักษิณราชนิเวศน์ ปี ๒๕๒๖ ๑,๒๒๒,๖๐๐ บาท รวมทั้งหมด ๗ ล้าน ๓ ปี ในการแปรพระราชฐานเท่านั้น ไม่ได้นับที่สวนจิตรลดา เพราะสวนจิตรลดา กับบาง ไทรนี้ใช้เดือนละ ๕ ล้าน บาท ชื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้นักเรียนใช้ด้วย ก็ขอขอบพระคุณท่านที่อดทนฟัง ถึงท่านจะกลับไปบ้างก็ไม่เป็นไร เพราะข้าพเจ้า ก็ลืมนับเพิ่มทีแล้วเหมือนกัน จวนตกเก้าอี้ ในที่สุดนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่ได้สนับสนุนให้ครอบครัวของเรามีกำลังฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหลายออกไปช่วยราษฎร เป็นการทำให้ช่วยให้พวกข้าพเจ้าทำกตัญญูตเวทีตาดรรตบแทนประชาชนที่ ประชาชนได้สนับสนุนและปกป้องพระบรมราชวงศ์จักรีฯ ตลอดรอดมาจนทุกวันนี้ ก็ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายอีกครั้งหนึ่ง

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาศรีศรัย พระราชวังดุสิต
วันพุธที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๘

ข้าพเจ้าขอขอบใจประชาชนชาวไทยทุกคน ที่มีไมตรีจิต ส่งไปรษณียบัตรอวยพรวันเกิดปีนี้มาให้แก่ข้าพเจ้า เมื่อทราบว่าจะต้องมีการยึดเวลานำมอบเพราะเหตุที่ยังมีผู้ส่งมาอยู่เรื่อย ๆ เป็นจำนวนมาก ยิ่งทำให้ข้าพเจ้าปลื้มใจยิ่งขึ้น ปีนี้ที่อายุครบ ๕๓ ปี ข้าพเจ้าได้ไปปฏิบัติหน้าที่ที่จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๘ เพื่อเป็นการเร่งรัดพัฒนาให้ประชาชนได้มีการประกวดทุกประการในงานของเขาซึ่งทอใหม่ สวาทใหม่ ที่จะทำให้เขามีความมั่นใจในการที่จะปฏิบัติพัฒนาตัวเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ข้าพเจ้ามีความระลึกถึงความปรารถนาดีของท่านทั้งหลายตลอดเวลา ตั้งแต่ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และคณะกรรมการที่จัดงาน ตลอดไปจนประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับสั่งสอนข้าพเจ้าอยู่เสมอว่า พระองค์ท่านเอง คือพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์อยู่ได้ตลอดมาก็ด้วยความรัก ความสนับสนุนของประชาชนทั้งชาติ ที่มีจิตใจ ตั้งจิตที่จะทะนุบำรุงปกป้องรักษาองค์พระมหากษัตริย์ และยังได้ทรงเล่าว่าพระอภัยมณีของพระองค์ได้ตรัสไว้ว่า พระองค์นั้นไม่เป็นภัยแก่พระราชราษฎรและทุกขโคกของพระราชราษฎรก็คือทุกข์ของพระองค์ท่านที่จะต้องใส่พระทัย ตลอดระยะเวลาที่ข้าพเจ้าได้รับตำแหน่ง "พระราชินีแห่งเมืองไทย" ก็ได้ซาบซึ้งและระลึกถึงบุญคุณ ประชาชนชาวไทยตลอดมาจึงมีความซาบซึ้งอย่างยิ่ง ที่อายุครบ ๕๓ ปี ก็ยังได้รับเมตตาจากทุก ๆ ท่านตั้งแต่ผู้บริหารประเทศชั้นสูง ตลอดไปจนถึงปวงประชาชนชาวไทย

การที่ท่านทั้งหลาย ณ ที่นี้ มาเป็นตัวแทนคนไทยอีกหลายล้านคนที่มาไม่ได้ แสดงความปรารถนาดีต่อข้าพเจ้า ข้าพเจ้าสำนึกดีและซาบซึ้งใจและพร้อมเสมอที่จะช่วยเหลือรับใช้ประเทศชาติพร้อมกับท่านในทางที่ท่านทำได้ นั่นคือการช่วยเหลือให้เพื่อนร่วมชาติพ้นจากความทุกข์ยากนานาประการ ไมตรีจิตของทุกท่านในวันนี้ทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจ กำลังกาย ที่จะปฏิบัติงานตามที่มีใจมุ่งมาดปรารถนาตลอดไป ขอขอบคุณท่านทั้งหลาย และขอให้กุศลกรรมที่ข้าพเจ้าเจตนาทำตลอดมา นับเป็นเวลา ๓๐ ปี กุศลกรรม คือการกระทำไป กุศลเจตนาคือเจตนาที่มุ่งตรงตั้งใจเจตนาจริง ที่จะช่วยชาติบ้านเมือง และที่จะช่วยเพื่อนร่วมชาติทั้งหลาย จงบันดาลให้คุณพระศรีรัตนตรัย และองค์พระสยามเทวาธิราชที่เป็นผู้คุ้มครองปกป้องรักษาแผ่นดินนี้ตลอดมา จงมีพระบรมเมตตาอนุภาพยิ่งนัก คุ้มครองท่านทั้งหลายที่มีเจตนาต่อประเทศชาติ เช่นเดียวกับองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอท่านทั้งหลายจงปราศจากภัยอันตรายทั้งปวงและเจริญทั้งใจทางจิต และเจริญในทางวัตถุนานาประการสมความปรารถนาทั้งปวงขอพระคุณมาก

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาศาลาอัญมณี พระราชวังดุสิต
วันจันทร์ที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๒๙

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่เห็นท่านทั้งหลายมาพร้อมกันวันนี้ เพื่ออวยพรให้ข้าพเจ้าในโอกาสคล้ายวันเกิดเช่นทุก ๆ ปี ข้าพเจ้าโชคไม่ค่อยดีเจ็บป่วยเสียนานหลายเดือน และบัดนี้ก็ยังไม่ค่อยหาย มีโอกาสพบท่านวันนี้ ก็ขอขอบพระคุณอีกครั้งที่ท่านทั้งหลายมีความห่วงใยส่งความปรารถนาดีและความระลึกถึงมายังข้าพเจ้าตลอดระยะเวลาที่เจ็บป่วย รวมทั้งการสละเวลามาชุมนุมกัน ณ ที่นี้ด้วย ปีก่อน ๆ เมื่อยังสาวกว่านี้ ข้าพเจ้าเคยคุยถึงผลงานที่ท่านทั้งหลายฟัง นานเป็นชั่วโมง ๆ พร้อมทั้งฉายสไลด์เกี่ยวกับเรื่องการช่วยเหลือคนยากจนทั้งด้านอาชีพและสุขภาพอนามัย เพราะว่าเหตุที่ท่านทั้งหลายได้ร่วมใจกับเสียสละมองเงินให้ข้าพเจ้าเป็นผู้แทนนำไปสู่ปวงประชาชนในถิ่นทุรกันดาร ข้าพเจ้าจึงจำเป็นต้องรายงานเจ้าของเงินให้ทราบ ว่าเงินที่ท่านมีศรัทธาบริจาคนั้นได้ไปสู่ที่ใด ๆ บ้าง โดยไม่ขาดตกพร่อง เพราะประชาชนที่ข้าพเจ้าดันดันไปล้วนแต่ไม่มีทางที่จะขอบพระคุณท่านทั้งหลาย เพื่อนร่วมชาติที่เอาใจใส่คิดถึงเขาตลอดเวลา ไม่มีทางติดต่อกันได้เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงต้องวางตัวเป็นผู้แทน ยกเว้นวันเกิดปีที่แล้ว ข้าพเจ้าไม่ได้อยู่ทำบุญวันเกิดในกรุงเทพมหานครแต่ตรงไปทำงานที่สกลนครทำกุศลช่วยราษฎรในวันเกิดที่นั่นเลย

แต่ในปีนี้ บังเอิญข้าพเจ้าเจ็บป่วยนาน แม้แต่ตอนหลังนี้จะค่อยดีขึ้นแล้วแต่ก็ยังไปไหนไม่ค่อยไหว ขอเวลาอีกหน่อยระหว่างที่ข้าพเจ้าป่วยอยู่ได้รับความชื่นใจอย่างมากจากประชาชนทั่วประเทศไทย ที่เขียนจดหมายมาแสดงความห่วงใยว่าเจ็บป่วยเป็นอะไรก็ขอรู้บ้าง ขอทราบบ้างว่าเป็นอะไร เข้าใจเพราะว่าเขาเองรู้สึกเหมือนกับว่าขาดแม่ จดหมายเหล่านี้ทำให้เกิดความชุ่มชื่นใจ มีกำลังใจที่จะรักษาตัวบางรายก็โทรศัพท์แล้วบอกคิดถึง ข้าพเจ้าจึงขอถือน้ำใจจากผู้ที่ยังไม่เคยรู้จักกันเหล่านี้ เป็นเสมือนน้ำใจจากปวงประชาชนที่มีความหวังดีต่อข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้าซาบซึ้งถึงเป็นของขวัญที่ประเสริฐสุด จึงถือโอกาสนี้แจ้งให้ทราบทั่วกันว่าข้าพเจ้าสำนึกถึงคุณประชาชนและคิดถึงเหมือนกันและปลื้มใจว่าถึงแม้จะเจ็บป่วยหายหน้าไปนานวันก็ยังมีผู้ที่เข้าใจอยู่ เห็นใจ และเป็นห่วง และหวังดีต่อข้าพเจ้าอย่างแท้จริงผู้สุดสาคือต่อด้านชาวสื่อต่าง ๆ อย่างไม่ลดละ

ข้าพเจ้าได้ตระหนักมาตลอดว่าความมีน้ำใจต่อกันไม่ละทิ้งกัน เป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของคนไทย ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปกี่ร้อยปี เอกลักษณะนี้ยังไม่เสื่อมสูญไป เราพยายามหาโอกาสที่จะกระทำความดีเพื่อคนอื่นอยู่เสมอ และข้าพเจ้าก็ปลื้มปิติที่ประชาชนมากท่านถือเอาวันเกิดของข้าพเจ้าเป็นโอกาสหนึ่งที่จะทำความดี ยิ่งใกล้วันเกิดข้าพเจ้าก็ได้รับแต่ข่าวที่น่าชื่นใจว่าคนจำนวนมากร่วมมือกันอุทิศตนเพื่อส่วนรวม เช่น บริจาคโลหิต ทำความสะอาดที่สาธารณะบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ เป็นต้น แม้ผู้พิการตาบอดก็ยังสละกำลังเดินทางไกลเพื่อการกุศลและบริจาคโลหิตด้วย เรียกว่าใครมีกำลังความสามารถทางด้านใดก็ได้อุทิศความสามารถนั้นอย่างเต็มที่ รวมทั้งมีผู้ที่อยู่ในประเทศไทยตั้งใจอวยพรแก่ข้าพเจ้าโดยตรง ถึงแม้จะไม่รู้จักก็มักจะออกทางโทรทัศน์ ทางวิทยุ อวยพรให้กำลังใจรวมทั้งผู้แทนต่างประเทศ ซึ่งข้าพเจ้าขอขอบพระคุณในที่นี้ด้วย ทางโทรทัศน์ เพราะว่าได้ดูอยู่

โรงเรียนต่าง ๆ องค์การกุศลต่าง ๆ แล้วก็ตลอดจนทางทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ทุกส่วนบางคนก็สละกำลังเดินทางมาอวยพรให้แก่ข้าพเจ้า ร่วมบริจาคเงินเพื่อการกุศล ข้าพเจ้าอยากจะขอบพระคุณและบอกแก่ท่านว่า ท่านทั้งหลายได้บุญที่สุดเพราะเสมือนท่านทั้งหลายช่วยกันเยียวขาดที่เพิ่งพันไขให้กลับมีกำลังคืนมาเป็นปกติ เรื่องการเจ็บไข้ข้าพเจ้าก็อยากจะเล่าให้ฟังว่า ข้าพเจ้าล้มเจ็บครั้งนี้เห็นจะเป็นเพราะว่าฉันสังขารมากเกินไป มุทำงานหนักมากเกินไป จะให้ถึงจุดประสงค์ตั้งใจจะให้ไปถึงราษฎรยากจนที่ห้องถิ่นทุรกันดารให้มากที่สุด ให้มีปัจจัย ๔ ครอบให้เจริญทันกับส่วนกลางของบ้านเมือง ให้ลูกหลานเขาได้รับการศึกษา ข้าพเจ้าตั้งใจจะให้ราษฎรมีหมู่บ้านเบ็ดเสร็จ มีการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ มีธนาคารชาวเรียกว่ายุติกันดี แล้วก็พ้นจากการเจ็บป่วยที่มีสาเหตุจากการอดอยากขาดอาหาร

ข้าพเจ้าไปดูใกล้ซิดเห็นว่ารราษฎรไทยมีความสามารถมาก แต่ว่าต้องมีคนที่ช่วยดึงความสามารถนั้นออกมา ต้องให้เขาใช้ความสามารถที่มีอยู่ในตัวทำมาหากิน เพราะการทอผ้าต่าง ๆ ซึ่งต่างประเทศเขายกย่องกันว่าเป็นพรอย่างใหญ่หลวง ช่างไม้ ราษฎรไทยมีความสามารถอยู่ในตัวแล้วโดยที่ไม่ไปเล่าเรียนอะไรอีกและเขามีรายได้ที่น้อย ข้าพเจ้าจึงอยากให้เขาใช้ความรู้ที่เขามีอยู่นั้นช่วยตัวเอง ส่งลูกเรียน รู้จักรักษาตัวให้พ้นจากโรคภัย การทอผ้าเป็นศิลปะงดงามที่เขามีความสามารถชำนาญในสายเลือด เราเพียงเข้าไปช่วยนิดหน่อยเท่านั้นก็จะทำให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดีขึ้น ทางทหารก็ได้เคยช่วยเหลือกับข้าพเจ้ามาตลอด ทั้งนี้เพราะว่าคนไทยทั้ง

หลายที่ได้รับการศึกษาสูงก็คงทราบดีว่า เราต้องป้องกันไม่ให้ราษฎรที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารต้องทิ้งบ้านเข้ามาทำงานตามเมืองใหญ่ ๆ ทำให้เมืองใหญ่ ๆ กลายเป็นชุมชนแออัด อาหารจำกัด อาหารแพง

ข้าพเจ้าเห็นว่าทุกนาที่มีค่าอยากจะใช้ทุกนาที่ให้ประโยชน์มากที่สุดจริง ๆ ฉะนั้นบางครั้งมีผู้หวังดีเตือนให้พักผ่อนบ้าง ข้าพเจ้าก็เห็นว่ามันไม่เหนื่อย บางทีไม่รู้ตัวว่าเหนื่อย ก็ยังคงทำต่อไป ไม่ได้นึกเลยว่าจะเป็นบทเรียนที่แพง ถ้าข้าพเจ้ายึดหลักเดินสายกลาง อย่างที่สมเด็จพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน ก็คงจะไม่เจ็บป่วยนานเสียประโยชน์แก่ท่านอย่างนี้ ขณะนี้จึงต้องแบ่งเวลาให้แก่สุขภาพบ้าง ส่วนเรื่องงานลูก ๆ ก็ช่วยกันทำอย่างไม่ลดละ ไม่อยากให้งานใด ๆ ชะงักเลยเพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชกระแสเตือนข้าพเจ้ากับลูก ๆ เสมอให้สำนึกในหน้าที่ที่มีต่อประชาชน ยิ่งมาได้รับกำลังใจจากประชาชนเช่นนี้ ก็ยิ่งทำให้ข้าพเจ้ามีพลัง กำลัง กำลังกาย กำลังใจ กำลังกายสำคัญเหมือนกัน ที่จะทำงานต่อไป เพื่อตอบสนองพรที่ท่านทั้งหลายมอบให้แก่ข้าพเจ้าในวันนี้ ข้าพเจ้าขอให้พรเหล่านี้และกุศลกรรมที่ท่านมีเจตนาดีตลอดมาต่อประเทศชาติบ้านเมืองต่อเพื่อนร่วมชาติ ต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อครอบครัวของเรา ขอให้ท่านทุกท่านประสบความสำเร็จความสุขความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตครอบครัวและการทำงาน และขออย่าให้เหมือนข้าพเจ้าเลย ขอให้ปราศจากโรคภัยอันตรายใด ๆ ทุกประการขอขอบพระคุณทุกท่าน

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล

ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต

วันจันทร์ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๑๐

วันนี้ ข้าพเจ้ามีความยินดีอย่างแท้จริงที่ได้พบท่านทั้งหลายอีกครั้งหนึ่งเป็นความรู้สึกว่า ทุกปีในวันเกิดของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะได้พบมิตร ซึ่งพร้อมใจกันมาจากทุกหนทุกแห่งทั่วประเทศ มาถวายพรให้แก่ข้าพเจ้า และเชื่อว่าคงเป็นเพราะพระและแรงใจจากท่านทั้งหลายนี้เอง ที่ช่วยให้ข้าพเจ้ามีสุขภาพดีขึ้นเรื่อย ๆ แต่ที่ยังไม่ได้ออกไปไหนมาไหน ก็เพราะยังไม่แข็งแรงเท่าเดิม แต่น้ำหนักมากกว่าเดิม เว้นงานพระราชพิธีเท่านั้นที่ข้าพเจ้ายังไปเสมอ เช่นที่ในพระบรมมหาราชวัง หรือวัดพระแก้ว แล้วที่นั่นเองข้าพเจ้าได้พบประชาชนที่ไปรอพบบ่อย ๆ จำนวนไม่น้อย จนคั่นหน้ากันหลายคนแล้ว เมื่อพูดถึงเรื่องนี้ ก็นึกย้อนไปถึงสมัยก่อนที่ข้าพเจ้าเคยตามเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปพระราชทานปริญญาบัตรหรือทรงดนตรีตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แต่ระยะหลังนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้ไปเสียหลายปี แต่ถึงกระนั้นทุกมหาวิทยาลัยก็ยังเชิญข้าพเจ้าไปร่วมงานเสมอ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย ที่ทุกสถาบันไม่เคยลืมข้าพเจ้าเลย

ปีนี้นับเป็นปีสำคัญของคนไทยทุกคนคือเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ข้าพเจ้าก็ยินดีที่จะได้ร่วมฉลองโอกาสพิเศษเช่นเดียวกับประชาชนเหมือนกัน เพราะข้าพเจ้าหวังจะได้มีโอกาสสนองพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อข้าพเจ้าตลอดมาเนื่องจากข้าพเจ้าโชคดีที่ได้มีโอกาสตามเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเยี่ยมราษฎรทั่วประเทศมานานหลายปี ได้แลเห็นพระวิริยะอุตสาหะและพระราชศรัทธาที่จะทำงานเพื่อประเทศชาติและประชาชน ทั้งยังทรงสอนเรื่องการทำงานให้แก่ข้าพเจ้าด้วย ทำให้ข้าพเจ้าซาบซึ้งในพระราชปณิธาน และได้ตั้งใจปฏิบัติงานที่ทรงมอบหมายมาอย่างสุดความสามารถ คือ งานด้านสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนที่เจ็บไข้ได้ป่วย ช่วยเหลือทางด้านสวัสดิการครอบครัว และส่งเสริมอาชีพทางด้านหัตถกรรม เป็นต้น ข้าพเจ้าตั้งใจที่เดี๋ยวนี้ลูก ๆ เป็นผู้ใหญ่กันเต็มตัว และทุกคนพยายามทำงานเพื่อประเทศชาติ ตามความถนัด ตามความรู้และความสามารถที่เล่าเรียนมา และตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสั่งสอนไว้ แม้จะเป็นคนละสาขา แต่ก็ดำเนินไปตามพระราชปณิธานที่จะร่วมกันพัฒนาชาติทั้งสิ้น เพราะงานเพื่อประชาชนทั้งหลายมีความสำคัญเสมอกัน ย่อมต้องปฏิบัติไปพร้อม ๆ กันจะละเว้นทางหนึ่งทางใดเสียมิได้

ระหว่างที่ข้าพเจ้าหยุดพัก ไม่ได้ออกทำงาน ข้าพเจ้าได้ติดตามดูเสมอว่าใครช่วยเหลือประชาชนทางด้านใดบ้าง และข้าพเจ้าก็ชื่นใจที่ได้เห็นความร่วมมือร่วมใจกัน ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายพลเรือน ทุกฝ่ายมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือบรรเทาความทุกข์ยากของประชาชน อย่างป็นิ่งชองมาก ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำขึ้นในหลายจังหวัด ไม่เว้นแม้แต่ในภาคกลาง ทางทหารก็สนองพระราชปารภในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ช่วยกันนำน้ำไปให้ประชาชนบริโภค แม้ว่าจะไม่สามารถดับความแล้งได้เด็ดขาดเสมือนน้ำฝน แต่ประชาชนทุกคนก็คงซาบซึ้งใจว่าเราคนไทยด้วยกันไม่เคยลืมกัน ไม่ว่าจะดิ้นฟ้าอากาศจะแล้งขนาดไหน แต่น้ำใจคนไทยเราไม่เคยแห้ง โดยเฉพาะป็นี้แล้ว ข้าพเจ้าหวังอย่างยิ่งที่จะให้ชาวไทยเราได้ชุ่มชื่นใจกันเป็นพิเศษทั้งประเทศ

ข้าพเจ้าขอใจรัฐบาลทางทหาร และทุกท่านที่มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อข้าพเจ้าทั้งด้านส่วนตัวและด้านทางราชการ เช่น ร่วมกันเมตตาในงานศพของพี่ชายข้าพเจ้า นายแพทย์หม่อมราชวงศ์กัลยาณกิติ์ กิติยากร จนสำเร็จผ่านไปแล้วด้วยความเรียบร้อย ขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน คณะรัฐบาล ท่านนายกรัฐมนตรี และกณะทหารทุก ๆ เหล่า

อนึ่ง ข้าพเจ้าขอขอบใจทหารทั้ง ๓ เหล่าทัพด้วย ที่ได้มาร่วมแสดงความยินดีในการที่ข้าพเจ้าได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็น พลเอก พลเรือเอก พลอากาศเอก และนำเครื่องหมายยศมาให้ เมื่อได้รับเกียรติยศอย่างสูงเช่นนี้ ข้าพเจ้าก็จะพยายามปฏิบัติตนให้สมกับเกียรติที่ได้รับพระราชทาน สำหรับท่านทั้งหลายที่มาชุมนุมกันอยู่ ณ ที่นี้ ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่าทุกท่านล้วนเป็นผู้มีความหวังดีและได้ทำงานมาอย่างมากเพื่อการพัฒนาการของประเทศชาติและประชาชนและทุก ๆ ท่านเป็นผู้หวังให้บ้านเมืองของเราเจริญรุ่งเรืองขึ้นทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็ด้านวัตถุหรือจิตใจ ดังนั้นในโอกาสนี้ที่ท่านทั้งหลายตั้งใจมาถวายพร มามอบความปรารถนาดีแก่ข้าพเจ้าในวันนี้ ข้าพเจ้าจึงขอยกความปรารถนาดีของท่านทั้งหลายไปสู่ปวงประชาชน ผู้ผู้ที่กำลังประสบความทุกข์ยากทั้งหลาย เพราะหาประชาชนผู้ทุกข์ยากจะได้สุขสบายขึ้นแม้เพียงเล็กน้อยก็ตาม จากความปรารถนาดีของท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าก็ถือว่าข้าพเจ้าได้รับพรอันประเสริฐนั้นด้วยเช่นกัน

ในที่สุดขอขอบคุณทุกคนที่มีร่วมอวยพรข้าพเจ้า ขอให้พรนั้น ๆ จงประสบแก่ท่านทั้งหลายด้วย และที่ข้าพเจ้าดูในทางโทรทัศน์ และฟังวิทยุ ข้าพเจ้ารู้สึกปลื้มใจเป็นที่สุดที่ว่าทุก ๆ ท่าน ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ตาม ห่างไกลแม้ไม่เคยพบกันแต่ทุกท่านก็เมตตาส่งความหวังดี และอวยพรแก่ข้าพเจ้าในวันเกิดนี้ ขอให้ท่านทั้งหลายมี อายุ วรรณะ สุขะ พละ เพื่อร่วมเป็นกำลังที่วัฒนาถาวรของชาติตลอดไป ขอใจทุก ๆ ท่าน

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาศิลป์ พระราชวังดุสิต
วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๑

ขอใจท่านทั้งหลายที่มาถวายพรวันเกิดแก่ข้าพเจ้าในวันนี้ และขอขอบใจไปยังทุก ๆ ท่านที่ได้กรุณาจัดงานต่าง ๆ ขึ้นเพื่อข้าพเจ้า เช่น หลายหน่วยงานได้จัดนิทรรศการขึ้น ตลอดจนรายการรอยพระข้าพเจ้าทางสื่อมวลชนทุกแขนง นอกจากนั้นข้าพเจ้ายังได้ทราบโดยบังเอิญว่า มีบางท่านเมตตาไปทำบุญเลี้ยงพระให้ และบางท่านกรุณานำอาหารไปเลี้ยงตามสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ เพื่อให้เป็นกุศลแก่ข้าพเจ้า พร้อมกันนี้ข้าพเจ้าขอขอบใจมหาวิทยาลัยมหิดล และคณาจารย์ทั้งหลายที่ได้กรุณามอบปริญญาแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์แก่ข้าพเจ้าในเรื่องการช่วยเหลือประชาชนที่เจ็บไข้ได้ป่วย

การช่วยเหลือประชาชนที่เจ็บไข้ได้ป่วยเป็นงานด้านหนึ่งที่ข้าพเจ้าได้เคยปฏิบัติถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นเวลานาน ในเวลาเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร พระองค์ท่านมักทรงงานทางด้านเกษตรและการหาน้ำในการเพาะปลูกให้ประชาชนราษฎร ซึ่งงานนี้ต้องใช้เวลามากเป็นงานที่ต้องทุ่มเทพระวิจยารณาญาณเป็นพิเศษ ข้าพเจ้าจึงได้อาสารับงานด้านดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชน ตลอดจนเรื่องจัดหาอาชีพเสริมมาปฏิบัติถวายเพื่อแบ่งเบาพระราชภาระ

ข้าพเจ้าเห็นว่าเรื่องสุขภาพอนามัยเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตทั้งมวล ดังคำกล่าวที่ว่า "จิตใจที่แจ่มใส ย่อมอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง" หากประชาชนมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เขาก็จะมีสติปัญญาเล่าเรียนประกอบสัมมาอาชีพสร้างสรรค์ความเจริญต่าง ๆ ให้แก่ชาติบ้านเมือง ดังนั้นถ้าเราจะกล่าวว่า "พลเมืองที่แข็งแรงย่อมสามารถสร้างชาติที่มั่นคง" ก็คงจะไม่ผิด

ส่วนเรื่องอาชีพเสริมนั้นท่านทั้งหลายก็คงจะพอรู้จักมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพบ้างแล้ว เวลานี้งานของศิลปาชีพได้บรรลุเป้าหมายมากขึ้น มีสมาชิกศิลปาชีพจำนวนมากเขียนจดหมายมาจากจังหวัดต่าง ๆ รายงานว่า ขณะนี้พวกเขามีรายได้พอเลี้ยงครอบครัวแล้วบางคนยังสามารถส่งบุตรหลานให้เรียนต่อ บางคนมีเงินพอซ่อมแซมต่อเติมบ้านได้บ้างก็ซื้อวัวควายสัตว์เลี้ยงเพิ่ม ทั้งนี้ก็เพราะมูลนิธิได้รับการสนับสนุนทั้งจากประชาชนและจากรัฐบาลตลอดมา จึงสามารถบรรลุเป้าหมายที่สำคัญของมูลนิธิศิลปาชีพได้

ปัจจุบันนี้ ผู้คนให้ความสนใจงานของมูลนิธิ และสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพมากขึ้น มีผู้มาขอเข้ามาชมการปฏิบัติงานของนักเรียนศิลปาชีพบ่อยครั้งทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตั้งแต่ระดับประมุขของประเทศ ไปจนถึงเด็กนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ รัฐบาลคงเล็งเห็นว่าวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ สามารถช่วยให้ราษฎรทำมาหาเลี้ยงตนเองได้ จึงได้สนับสนุนงบประมาณให้แก่ศิลปาชีพเมื่อประกันเข้า ดังนั้นจึงช่วยให้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพสามารถดำเนินกิจการเพื่อช่วยประชาชนที่ยากจนไปได้ด้วยดี ซึ่งข้าพเจ้าขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านไว้ในที่นี้ด้วย

ไม่เพียงแต่คนไทยเท่านั้นที่ช่วยสนับสนุนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ แม้ชาวต่างประเทศบางท่านก็ได้กรุณาช่วยเหลือมูลนิธิเป็นอย่างดี ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่าง เช่น นางทากาโกะ คาโนมิ มิตรที่ดีของข้าพเจ้า ชำนาญมาแล้วท่านเป็นผู้มีความตั้งใจจะช่วยเหลือคนไทยที่ยากจนอย่างแท้จริง ได้ช่วยเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพไปสู่ประชาชนชาวญี่ปุ่นโดยริเริ่มนำผ้าไหมมัดหมี่ไปตัดเย็บเป็นกิโมโน จนเดี๋ยวนี้ชาวญี่ปุ่นหันมาสนใจกิโมโนผ้าไหมมัดหมี่กันมากขึ้น และเมื่อเร็ว ๆ นี้เธอก็ได้จัดคนตรีการกุศลหาเงินสนับสนุนมูลนิธิศิลปาชีพ ข้าพเจ้าขอขอบใจนางทากาโกะ คาโนมิ และเพื่อนชาวญี่ปุ่นของเธอไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปพบราษฎรมาทั่วประเทศ เพราะได้โอกาสตามเสด็จพระราชดำเนินทุกหนทุกแห่งจึงได้พบความจริงที่ว่า คนไทยเรานั้นแม้อยู่ห่างไกลความเจริญของเมืองหลวงก็มีความสามารถทางด้านศิลปะเป็นอย่างสูง เช่นผ้าไหมไทย ผ้าไทยต่าง ๆ ที่เห็นมีสีและลวดลายที่สวยงามนั้น เกิดมาจากความสามารถของชาวบ้านเองแท้ ๆ ไม่ต้องให้ใครไปออกแบบลวดลายและสีสันทให้ คนไทยเหล่านี้เองที่ข้าพเจ้าขอยกย่องว่า เป็นผู้สืบทอดศิลปะให้แก่ชาติบ้านเมืองของเราจริงแม้แต่ผู้ที่ไม่เคยมีความรู้ทางหัตถกรรมใด ๆ เลย ก็ต้องนับว่ามีสายเลือดทางศิลปะอยู่ในตัวแล้ว เพราะเพียงได้มาเรียนไม่นานก็สามารถผลิตผลงานที่สวยงามได้อย่างน่าอัศจรรย์

บัดนี้ข้าพเจ้าได้ประจักษ์ด้วยตนเองแล้วว่า ประชาชนไทยของเราเปรียบเสมือนคลังเก็บรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติอย่างแท้จริง เพียงแต่ให้เขาได้มีโอกาสแสดงออกในคุณค่าของเขาเท่านั้น

วันนี้เป็นโอกาสที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสพบกับผู้ที่ห่วงใยและหวังดีต่อข้าพเจ้าอีกเช่นเคยจึงขอแจ้งให้ท่านทั้งหลายทราบว่า พรของท่านเมื่อปีที่แล้วสัมฤทธิ์ผลเพราะข้าพเจ้ามีสุขภาพดีขึ้น

ในปีนี้นับว่าบ้านเมืองของเรามีสิ่งอันเป็นมงคล เป็นความสุข ความสำเร็จของคนไทยหลายสิ่ง โดยเฉพาะปีนี้ เป็นปีมหามงคลต่อจากปีที่แล้ว ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบ และเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทยข้าพเจ้าเองรู้สึกปลื้มที่ได้ถวายรับใช้มานานถึงเพียงนี้ วันและเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วข้าพเจ้าไม่เคยรู้สึกว่ามันเลย

เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ค.ศ.นี้ ซึ่งมีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมเด็จพระเจ้ามหากษัตริย์ในอดีต ในวโรกาสพระราชพิธีรัชมิ่ง คลาภิเษก ข้าพเจ้าได้พบราษฎรจากหลายจังหวัดมารอเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดสองข้างทางรถไฟทั้งที่จังหวัดพระนคร และศรีอยุธยาเนื่อง แน่นไปหมด ข้าพเจ้าทราบดีว่า ทุกคนมารอคอยด้วยความอดทนไม่ย่อท้อต่อแสงแดดที่ร้อนแรง ภาพที่ได้เห็นในวันนั้นทำข้าพเจ้าปลื้มปิติและภาคภูมิใจอย่างยิ่งในความผูกพันระหว่างพระมหากษัตริย์ไทยและราษฎรซึ่งสั่งสมมาเป็นเวลานานหลายร้อยปี ไม่เคยมีสิ่งใดมาขวางกั้นความผูกพันลึกซึ้งทางจิตใจนี้ได้ เพราะทุกฝ่ายมีแต่ความบริสุทธิ์ใจต่อกัน ในฐานะที่ข้าพเจ้าได้ถวายรับใช้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาตลอด ข้าพเจ้าขออ้ออีกครั้งหนึ่งว่า วันนั้น เป็นวันที่ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นใจและหายเหนื่อยอย่างแท้จริง

บ้านเมืองของเราเจริญรุดหน้ามาได้ด้วยความรู้ความสามารถ ความขยัน ความประหยัด ความสุจริต ความสามัคคีของชนชาติ ขอท่านทั้งหลายจงให้สิ่งเหล่านี้แก่ชาติไทยของเราแทนพรที่ท่านตั้งใจจะให้แก่ข้าพเจ้าในวันนี้ ข้าพเจ้าจะขอขอบใจอย่างยิ่งถือว่าเป็นของขวัญอันล้ำค่าที่สุด บทความในหนังสือต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าได้อ่านมา ก่อนหน้าวันเกิดของข้าพเจ้าเช่น บทความของคุณเสริมศรีเอกชัย ข้าพเจ้าได้อ่านและซาบซึ้งเป็นที่สุด และขอใจทุกท่านที่ได้เขียนเกี่ยวกับวันเกิดของข้าพเจ้าล้วนเป็นข้อความที่น่าชื่นใจ

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าขออวยพรให้ทุกท่านที่ตั้งใจจะปฏิบัติดีปฏิบัติต่อบ้านเมือง จงประสบความสำเร็จสมความปรารถนา ขอให้มันคงและศรัทธาที่จะทำความดีเพื่อประเทศชาติ อย่าให้มีสิ่งใดมาแปรเปลี่ยนได้ ห้ายที่สุดนี้ ขอให้ท่านทั้งหลายมีความสุขความเจริญทั้งในด้านการงานและชีวิตครอบครัวโดยทั่วกัน

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาศิลป์ดาราศาสตร์ พระราชวังดุสิต
วันศุกร์ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๑๒

วันเกิดของข้าพเจ้านี้ ข้าพเจ้าทราบว่าคุณคณะรัฐบาล คณะรัฐบาลหน่วยงานทุกหน่วยงาน ทั้งทหาร ตำรวจ พลเรือน ประชาชน คณะทูตานุทูต และสื่อมวลชนทุกแขนงได้ร่วมมือกันจัดงานเฉลิมฉลองวันเกิดให้แก่ข้าพเจ้าอย่างเต็มกำลัง ด้วยการสร้างกุศลเผยแพร่ผลงานของข้าพเจ้าและหาทุนสนับสนุนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ เช่น กองทัพบก ได้จัดกิจกรรมทั้งก่อนและหลังวันเกิดของข้าพเจ้า โดยถือเป็นโอกาสพิเศษ ว่าปีนี้เป็นปีที่ ๔๐ ที่ข้าพเจ้าได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นพระราชินี

ข้าพเจ้าขอขอบใจทุก ๆ ท่านที่ได้เหน็ดเหนื่อยเพื่อข้าพเจ้าอุทิศสละทั้งกำลังกายกำลังสติปัญญา และกำลังทรัพย์เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ข้าพเจ้าได้ติดตามชมการปฏิบัติงานของท่านมาโดยสม่ำเสมอ ทราบดีว่าแต่ละหน่วยงานต้องทุ่มเทกำลังกันมากมายเพียงไร งานชิ้นนี้จึงได้สำเร็จเรียบร้อยสวยงามถึงเพียงนี้ข้าพเจ้าปลื้มใจและซาบซึ้งในความปรารถนาดีของท่านทุกคน หลายวันมานี้ข้าพเจ้าได้เห็นทั้งทหาร ทั้งข้าราชการ ไม่ว่าจะป็นชั้นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย ทั้งครู นักเรียน และประชาชนทั้งหลาย พร้อมใจกันออกมาร่วมใจในการเดินและวิ่งเพื่อการกุศล ตั้งแต่เหนือจรดใต้ รวมทั้งบริจาคเพื่อสนับสนุนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพคนตาบอดก็ร่วมเดินการกุศลด้วย ประชาชนทั้งหลายบริจาคโลหิตให้เป็นกุศลแก่ ข้าพเจ้า มูลนิธิ สมาคม สภา และองค์การต่าง ๆ ล้วนมีกิจกรรมที่นำคุณมากมายเพื่อข้าพเจ้า

ข้าพเจ้านั้นภูมิใจเสมอมาว่า คนไทยมีสายเลือดของช่างฝีมืออยู่ทุกคนไม่ว่าจะเป็นชาวไร่ชาวนา หรือมีอาชีพใด อยู่สารทิศใด คนไทยมีความละเอียดอ่อนและจับใจต่อการรับศิลปะทุกชนิด ขอเพียงแต่ให้เขามีโอกาสได้เรียนรู้และฝึกฝนเขาก็จะแสดงความสามารถออกมาให้เห็นได้ ฉะนั้น เมื่อข้าพเจ้าทราบว่าผู้บัญชาการทหารบก มีโครงการวิ่งเพื่อมูลนิธิศิลปาชีพ โดยให้วิ่งไปตามจังหวัดต่าง ๆ ที่มีโครงการศิลปาชีพ เพื่อหาเงินมาทะนุบำรุงมูลนิธินั้น ข้าพเจ้าจึงรู้สึกปิติเป็นอย่างยิ่งว่าการวิ่งหาทุนนี้ จะทำให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติมากขึ้นอีก

ข้าพเจ้าเลยขอเล่างานของมูลนิธิศิลปาชีพต่อไปให้ท่านฟังเกี่ยวกับศิลปกรรมที่ล้ำค่าอย่างหนึ่ง คืองานถมทอง ซึ่งข้าพเจ้าได้ทราบว่าศิลปปะดั้งเดิมโบราณของไทยประเทศเดียวเท่านั้น เมื่อเดือนมิถุนายน ระหว่างประทับที่หัวหินท่านผู้หญิงสุประภาดา ราชเลขาของข้าพเจ้า นำผลงานถมทองฝีมือช่างของศิลปาชีพมาให้ดู เป็นกระเป๋ารাত্রีที่มีผู้สนับสนุนมูลนิธิสั่งทำ ซึ่งข้าพเจ้าเห็นแล้วปลื้มใจเหลือเกินที่เดี๋ยวนี้ผู้คนใส่ใจและเชื่อฝีมือสมาชิกศิลปาชีพ กระเป๋ากมทองใบนี้ทำโดยสมาชิกศิลปาชีพ ๔ คนด้วยกัน ประกอบด้วย นายสมนึก ใจเสื่อ จากจังหวัดเพชรบุรี เขามาจากครอบครัวที่ทำไร่สับปะรด ซึ่งไม่ค่อยได้ผลเนื่องจากขาดน้ำ นายสมนึก ได้ทำหน้าที่ขึ้นรูปกระเป๋ารাত্রีที่งดงามมาก นายประดิษฐ์ธาดาทอง มาจากจังหวัดอุดรธานี ทำหน้าที่เขียนลายและแกะกรวด คนนี้เป็นโปลิโอแต่มีใจรักงานศิลปะ และความพิการก็ไม่ทำให้เป็นปัญหาแต่อย่างใด คนต่อไปคือ นายวิโรจน์ แซ่จ๊ะ และชาวไทยภูเขาเผ่าม้งจากจังหวัดเพชรบูรณ์ พ่อแม่ทำไร่ข้าวโพดและมีหลายคน ขณะนี้นายวิโรจน์ มีหน้าที่ลงถมและทาทอง คนสุดท้าย คือนางพนิดา นวลขาว คนนี้เป็นชาวภาคอีสาน แต่ข้าพเจ้าไปพบอยู่ที่นิคมสร้างตนเองภาคใต้ จังหวัดนราธิวาส มีหน้าที่เพราให้ลายคมและเดินขีดขึ้น ทั้ง ๔ คนนี้ ล้วนมาจากแต่ละภาคของประเทศไทย มาร่วมกันทำงานถมทอง ซึ่งเมื่อรวมฝีมือกันเข้าแล้ว เป็นผลให้ได้งานศิลปะที่น่าชื่นชมยิ่งนัก

ข้าพเจ้าทราบว่าคนไทยเรามีฝีมือ ยังได้เห็นกระเป๋ารাত্রีถมทองใบนี้แล้วก็ยังปลื้มใจ เพราะฝีมือไม่แพ้ครูโบราณเลย ข้าพเจ้านำมาถนอมศิลปปะถมทองที่ข้าพเจ้าได้เป็นในสมัยรัชกาลที่ ๕ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านทั้งหลาย ที่ท่านเป็นแรงช่วยให้พวกเราชาวไทยสามารถรักษาศิลปปะของไทยให้อยู่คู่แผ่นดินเราได้

ข้าพเจ้าเห็นว่าผลงานศิลปาชีพขณะนี้มีความเพียงพอที่จะเผยแพร่ให้ชาวต่างประเทศรู้จักแล้ว จึงได้จัดเป็นของขวัญสำหรับประมุขหรือผู้นำของประเทศต่าง ๆ ที่มาเยี่ยมเยียน เมื่อปีก่อน ๆ พระราชาธิบดีและพระราชินีของบรูไน เสด็จฯ ประเทศไทย พระราชินีท่านได้เสด็จทอดพระเนตรการทำงานของสมาชิกศิลปาชีพที่โรงฝึกในวังสวนจิตรลดา ทรงชมว่าเป็นงานฝีมือที่สวยงามเลิศจริง ๆ พอพระทัยมากจนถึงกับทรงสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพที่สวยงาม คือคนยิงทองคำ เป็นราคาถึง ๔ ล้านบาท นกยูงทองคำตัวนี้ทำโดยช่างชาวไทยใหญ่จากภาคเหนือของประเทศไทย ขนทองคำของนกยูงเมื่อมองดูแล้วดูนุ่มมีชีวิตไปหมด เพราะช่างเจาะจงกรอเส้นทองที่ละเอียด

แล้วประดับเข้าไปทีละเส้น ๆ นอกจากนั้นพระราชินีบูไนยังพระราชทานเงินช่วยเหลือมูลนิธิ เกือบ ๔ ล้านบาท ขณะนั้นนอกจากชาวต่างประเทศ ชาวไทยเราเองก็เริ่มสนใจงานของศิลปะมากขึ้น ข้าพเจ้าได้ยินว่ามีคนชมเชยงานฝีมือศิลปะหลายประเภท บางท่านสั่งจองผลิตภัณฑ์ศิลปะเป็นมูลค่าหลายล้านบาท ผลิตภัณฑ์ย่านลิภาาก็มีผู้คนสนใจซื้อและสั่งทำเป็นจำนวนมาก ซึ่งข้าพเจ้าต้องขอบใจสิ่งเหล่านี้เป็นกำลังใจอย่างยิ่งสำหรับข้าพเจ้าและสมาชิกศิลปะทั่วประเทศ ซึ่งก็ไม่ใช่ใครอื่น คือพี่น้องประชาชนไทยนั่นเอง

แต่อย่างไรก็ตาม ศิลปะไม่สามารถทำงานตามลำพังเองได้ ถ้ามิได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานสำคัญ คือ รัฐบาลที่ช่วยสนับสนุนงบประมาณ และกองทัพบก ที่ช่วยสนับสนุนส่งเจ้าหน้าที่ผู้มีความสามารถไปช่วยดูแลประสานงานตลอดจนแก้ปัญหาให้แก่หมู่บ้านศิลปะทั่วประเทศไทย

ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างบางแห่ง เช่น บ้านกุดนาขาม อำเภอสว่างแดนดิน และบ้านจาร อำเภอคำม่วง จังหวัดสกลนคร สำหรับบ้านจารนี้ ข้าพเจ้าได้ทราบข้อมูลภายหลังจากการไปทำงานที่บ้านกุดนาขาม ว่ามีราษฎรยากจนมาก จึงได้ขอประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของกองทัพบก ขอนายทหารไปช่วยเหลือจัดเป็นหมู่บ้านเบ็ดเสร็จ มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้า ดีเหล็ก ปั่นโอง และปลูกผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น และมูลนิธิส่งเสริมศิลปะสาขานิวยอร์ก ได้จัดส่งเงินของชาวอเมริกันที่มีจิตศรัทธาบริจาคมาช่วยเหลือ เดียวนี้ราษฎรบ้านจารดีมีดีชาย รับจ้างปั่นโองขาย และทำงานต่าง ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความสุขสมบูรณ์ยิ่งขึ้นทำให้ข้าพเจ้าเบาใจและดีใจที่หมู่บ้านนี้ประสบความสำเร็จไปแล้วขั้นหนึ่ง

อีกเรื่องหนึ่ง มีผู้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า สมาชิกศิลปะได้ไปกราบเรียนหลวงปู่เทศก์ วัดหินหมากเป้ง จังหวัดหนองคาย ว่า ได้ศิลปะเป็นที่พึ่ง และมีชีวิตดีขึ้นในคราวที่ประสบปัญหาฝนแล้ง ทำการเกษตรกรรมไม่ค่อยได้ผล หลวงปู่จึงกล่าว "ศิลปะพหุชีวิตคนยากจนให้มีความหวังขึ้น" ซึ่งข้าพเจ้าได้ทราบแล้วก็เกิดปิติและดีใจยิ่งขึ้น

ทั้งหมดนี้ข้าพเจ้านำมาเล่าให้ท่านทั้งหลายฟัง เพียงเพื่อประกาศว่า ท่านทุกคนเป็นแรงใจของข้าพเจ้าในการทำงานเพื่อประชาชนท่านที่ได้สละเงินมอบผ่านให้ข้าพเจ้าทำงานต่าง ๆ นั้น เงินของท่านได้ไปถึงประชาชนอย่างแท้จริง เดียวนี้ราษฎรเป็นจำนวนมากที่เคยทุกข์ยากเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส ได้ค่อย ๆ มีชีวิตที่ดีขึ้น ก็ด้วยความมีใจกรุณาของท่านทั้งหลาย และท่านนั่นเองที่เป็นผู้ให้โอกาสแก่เพื่อนคนไทยด้วยกัน

สำหรับวันนี้ ข้าพเจ้าขอขอบใจทุกท่านที่มาร่วมอวยพรแก่ข้าพเจ้า ขอให้พรนั้นจงสนองตอบท่านทุกคนเช่นเดียวกัน กับขอให้บุญกุศลจากน้ำใจอันประเสริฐของท่าน ที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติ ส่งให้ท่านได้พบแต่สิ่งที่ดี ที่เป็นมงคล และที่เป็นความสำเร็จแก่ตัวท่านและครอบครัวตลอดไป

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาศิลาจารย์ พระราชวังดุสิต
วันอาทิตย์ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๓

วันนี้ข้าพเจ้าซาบซึ้งใจมากที่ท่านทั้งหลายมาร่วมอวยพรวันเกิดอีกเช่นเคย การได้มาพบกันในโอกาสนี้ เต็มใจให้ระลึกว่าเวลาได้ผ่านล่วงเลยไปอีก ๑ ปี ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไม่ว่าจะปีนี้หรือปีก่อน ๆ ข้าพเจ้าก็ได้ติดตามผลงานความเป็นไปของบ้านเมืองอยู่เสมอ และรู้สึกยินดีที่คนไทยมีน้ำใจต่อกันอย่างมั่นคงเช่นปีที่แล้วเกิดวาทภัยที่ภาคที่ได้ข้าอีก คนไทยก็ช่วยกันอีกอย่างแข็งขัน ไม่ทอดทิ้งเพื่อนร่วมชาติให้ประสบชะตากรรมอยู่ตามลำพัง ข้าพเจ้าคิดว่าคงเป็นเพราะแรงกุศลนี้เองที่เรคนไทยได้เพียรบำเพ็ญร่วมกันอยู่เสมอ จึงช่วยให้ประเทศไทยผ่านพ้นพิบัติต่าง ๆ มาได้

พระพุทธศาสนาสอนให้คนรู้จักการให้ ซึ่งคนไทยก็น้อมรับเอามาเป็นอุปนิสัยเป็นชีวิตประจำวันของคนไทย ที่เห็นได้ชัดคือการทำบุญตักบาตร ซึ่งเป็นน้ำใจที่ช่วยทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนมาจนทุกวันนี้ การให้เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของคนไทยคือ การให้กำลังใจ ข้าพเจ้าสังเกตเสมอว่าผู้ที่มาพบข้าพเจ้า มักจะพยายามแต่งกายด้วยผ้าไทยและผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อให้เป็นกำลังใจในการทำงานแก่ข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้าก็ขอรับน้ำใจจากท่านทั้งหลายด้วยความขอบคุณไม่เพียงแต่ท่านจะให้กำลังใจข้าพเจ้าเท่านั้น ท่านยังได้ให้กำลังใจชาวบ้านผู้ผลิตผ้าไหมทุกคนคงปลื้มใจที่เห็นท่านช่วยกันใส่ผ้าที่พวกเขาทอ และซาบซึ้งในน้ำใจของท่าน

ความจริงผลงานของมูลนิธิศิลปาชีพมีอิสระสวยงามไปหมดทุกชิ้น แต่เพราะน้ำใจนี้เอง ทำให้ท่านช่วยกันอุดหนุนผลิตภัณฑศิลปาชีพ อย่างเขานครวที่รัฐบาลกรุงมาจัดงาน "รังสรรค์ปั้นแต่ง" ซึ่งเป็นงานแสดงผลผลิตภัณฑเครื่องปั้นดินเผาของมูลนิธิศิลปาชีพ ชั้นที่ห้าเนียบและรัฐบาล เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ถึงวันที่ ๒ พฤษภาคม ปีนี้ โดยมีนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานสัมพันธ์ให้เอง ท่านทั้งหลายก็มาช่วยซื้อเครื่องปั้นดินเผาไปจนหมดทั้งงาน โดยไม่เกี่ยงงานว่าของชิ้นไหนจะมีตำหนิบ้างหรือไม่ ท่านซื้อก็เพราะท่านตั้งใจช่วยเหลือคนไทยที่ยังยากจน นี่คือน้ำใจที่พี่น้องชาวไทยทุกคนได้ประจักษ์และซาบซึ้งในน้ำใจของท่านแล้ว

เมื่อคืนวันที่ ๕ สิงหาคม นี้ ข้าพเจ้าได้ไปงาน "มัดหมี่ ไหมไทย สายใย ชนบท" ที่ศาลาหทัยสังคม ในพระบรมมหาราชวัง ถึงแม้ข้าพเจ้าจะคุ้นเคยกับผ้าไหมมัดหมี่เพียงใดก็ตาม ยังอดตื่นตาตื่นใจในความสวยงามของผ้าไหมมัดหมี่ที่บรรดานักออกแบบผู้มีชื่อเสียงของไทยช่วยกันออกแบบไม่ได้ งานนี้ได้รับความช่วยเหลือจากทุกฝ่ายอย่างดียิ่ง ทั้งการจัดนิทรรศการ ตลอดจนไปถึงการแสดงต่าง ๆ นำภูมิปัญญาที่นุ่ม ๆ สบาย ๆ รุ่นใหม่พยายามที่จะรักษาศิลปะของไทยไว้ และข้าพเจ้ายังได้ทราบข่าวดีจากฝีมือคนยากจน ซึ่งถ้าชาวบ้านที่ทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ยื่นข้าพเจ้าเล่าให้ฟังเช่นนั้น ก็คงจะมีแรงบันดาลใจที่จะผลิตผลงานให้มีคุณภาพดีขึ้น ให้สมกับที่คนไทยทั้งหลายเอาใจช่วยอยู่

การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นศิลปะเก่าแก่ของโลกอย่างหนึ่ง แต่จะเก่าแก่เพียงไหนยังไม่มียุทธศาสตร์มายืนยันได้แน่นอน เพราะทั้งใยไหมและสีย้อมล้วนเป็นของที่มาจากธรรมชาติ เมื่อนานเข้าก็เสื่อมสลายไปตามกาลเวลา เพียงแต่มีหลักฐานว่ามัดหมี่ในทวีปเอเชียมีหลายประเทศ เช่น อินเดีย อินโดนีเซีย เขมร ลาว ไทย ในพม่าแถบเชียงตุง และในแคว้นสิบสองปันนาก็มีบ้าง ส่วนหลักฐานของไทยนั้น ศาสตราจารย์นายแพทย์สุด แสงวิเชียร เล่าว่า ในกาบุดันที่บ้านเชียง ได้พบโครงกระดูกที่แสดงว่าคนเราได้ให้ไหมเป็นเครื่องแต่งกายมา ๓-๔ พันปี แล้วหลักฐานปัจจุบันทำให้ทราบว่ากรุงศรีอยุธยา คนไทยก็ใช้ผ้าไหมมัดหมี่กันอยู่แล้ว คือมีจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดแก้วสุทธาราม ที่จังหวัดเพชรบุรีแสดงภาพผ้าถุงลายมัดหมี่ รวมทั้งยังวาดภาพลายไหมห่า ไหมเจ็ด และหมากจับอันเป็นตัวอย่างลายผ้ามัดหมี่ที่เก่าแก่ที่สุดไว้ด้วย มัดหมี่ของแต่ละประเทศก็มีลวดลายและความงามแตกต่างกันออกไป เฉพาะมัดหมี่ไทยเท่าที่ทางศิลปาชีพได้รวบรวมไว้มีไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ลายแล้ว ช่างประดิษฐ์ อย่างผ้าไหมมัดหมี่ที่ทุกคนชมว่าสวยนี้ ชาวบ้านผูกถวายเอง คิดสืเอง ออกมสวย โดยที่ข้าพเจ้าหรือไม่มีใครไปแนะนำเลย

ในงานแสดงผ้าไหมมัดหมี่ เมื่อคืนวันที่ ๕ นั้น ข้าพเจ้าสังเกตว่า ภริยาทูตที่ไปร่วม งานก็แต่งกายด้วยผ้าไหมมัดหมี่ เขาทราบดีว่า มัดหมี่เป็นความภูมิใจของประชาชนภาคอีสาน จึงพยายามให้เห็นว่า เขาก็สนับสนุนมัดหมี่ด้วยเช่นกัน ข้าพเจ้าชื่นชมภริยาทูตที่มีความอุตสาหะและน้ำใจไมตรี สมกับที่เป็นตัวแทนของประเทศมาอยู่ในบ้านเมืองของเรา

งานฝีมือของคนไทยนอกจากผ้าไหมมัดหมี่และเครื่องปั้นดินเผาแล้ว ยังมีอีกหลายประเภทที่สวยงามน่าชื่นชม เมื่อเร็ว ๆ นี้ ระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ พระราชวังไกลกังวล หัวหิน มีงานพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำ

แก่ข้าราชการต่าง ๆ หลายครั้ง ข้าพเจ้าได้ขอให้ท่านนำผลงานของสมาชิกมูลนิธิศิลปาชีพมาตกแต่งโต๊ะเสวยทุกครั้งแต่เป็นเรื่องราวจากวรรณคดีบ้าง เป็นป่าเขาลำเนาไพร เป็นชายทะเลบ้าง โดยผลงานเยี่ยม ๆ มา แสดงเช่น นกยูงทอง และตัวละครในวรรณคดีที่สลักเสลาขึ้นจากไม้ สัตย์น้อยใหญ่ที่ทำด้วยเงิน บางชนิดก็ประดับด้วยปีกแมลงทับอย่างสวยงาม

การจัดโต๊ะเสวยเช่น ทำให้ข้าพเจ้ามีความปลื้มใจมาก เพราะผู้ที่ร่วมโต๊ะเสวยถามข้าพเจ้าว่า ไปเลือกช่างฝีมือนี้มาจากไหน ข้าพเจ้าจึงเล่าให้ฟังว่าสมาชิกศิลปาชีพที่ข้าพเจ้าเลือก เลือกโดยตรง คนยากจนที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้จากชนบททั่วประเทศไทยแต่เป็นที่น่าประหลาดใจ ที่ข้าพเจ้ากลับได้ค้นพบศิลปินชั้นเยี่ยมจากคนเหล่านั้นเอง ข้าพเจ้าเล่าถึงนกยูงที่ตั้งโต๊ะเสวย ว่าเป็นฝีมือร่วมกันของชาวไทยใหญ่และชาวภาคอีสาน นกยูงทองที่สมเด็จพระราชินีบรมินทรนโรดมทรงซื้อไปก็เป็นฝีมือร่วมกันของชาวไทยใหญ่ ชาวอีสาน และชาวใต้ ชันน้ำ พานรอง ถมตะทองที่ส่งไปถวายพระมหากษัตริย์ต่างประเทศ ก็ทำโดยชาวจังหวัดเพชรบุรี นราธิวาส สุรินทร์ เชียงใหม่ และอยุธยา ไม่ว่าเป็นแห่งไหนใกล้หรือไกลเพียงใด ข้าพเจ้าก็ค้นพบอัญมณีล้ำค่าจากทรัพยากรของชาติ คือประชาชนคนไทยได้เสมอขอเพียงให้เขาได้รับโอกาสในชีวิต อัญมณีชาวไทยทุกเม็ดก็จะส่องแสงวาววับ

จุดเริ่มต้นของศิลปาชีพนั้นมาจากพระราชโอรสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยมีพระราชประสงค์จะสนับสนุนให้ราษฎรในหมู่บ้านที่ห่างไกลจากการคมนาคม มีการพัฒนาตนเองและพึ่งตนได้ในหมู่บ้าน เรียกกันว่า หมู่บ้านเบ็ดเสร็จทรงช่วยเหลือทางด้านแหล่งน้ำ ด้านการเกษตร ใช้ชาวบ้านสามารถปลูกข้าว ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ มีธนาคารข้าวในหมู่บ้าน ข้าพเจ้าก็ไปช่วยด้านครอบครัวให้ชาวบ้านทอผ้า เย็บผ้า เป็นช่างไม้ ช่างแกะสลัก ผลิตเครื่องปั้นดินเผาและทำงานฝีมือต่าง ๆ กองทัพบกเป็นแรงสำคัญมาตั้งแต่ต้นในการก่อสร้างมูลนิธิศิลปาชีพด้วยการช่วยเหลือดูแลหมู่บ้านยากจนในโครงการศิลปาชีพ แนะนำและแก้ไขปัญหา ให้ชาวบ้านติดตามผลงาน ตลอดจนประสานงานทุกชนิดอย่างยิ่ง ทางภาคใต้ก็มีหน่วยนาวิกโยธินของกองทัพเรือช่วยดูแลให้ราษฎรยากจนได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการศิลปาชีพและราษฎรทั่วประเทศ ถ้าใครเจ็บไข้หนัก ตำรวจตระเวนชายแดน ก็ช่วยนำตัวเข้ารับการรักษาที่กรุงเทพฯ ทุก ๆ ฝ่ายช่วยกันเช่นนี้มูลนิธิ ศิลปาชีพจึงดำรงอยู่ได้

ส่วนผู้ที่ยื่นมือเข้ามาอุปถัมภ์ศิลปาชีพก็คือรัฐบาล รัฐบาลทุกรัฐบาลได้สนับสนุนโครงการศิลปาชีพตลอดมา รัฐบาลชุดปัจจุบันนี้ นำโดยนายกรัฐมนตรีและบุคคลสำคัญต่าง ๆ ได้เดินทางไปเยี่ยมหมู่บ้านราษฎรยากจนในโครงการศิลปาชีพภาคอีสานด้วยตัวท่านเอง ที่บ้านกุดนาขาม บ้านทรายทอง และบ้านจาร จังหวัดสกลนคร และยังไปชมผลงาน และไปให้กำลังใจชาวบ้านด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวบ้านภาคภูมิใจมาตราบนานเท่านาน ว่ารัฐบาลกรุณาเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

ข้าพเจ้าภูมิใจที่จะรายงาน ว่า บัดนี้มูลนิธิศิลปาชีพมีสมาชิกทั่วประเทศนับหมื่นแล้ว นักเรียนที่อยู่ในโรงฝึกที่สวนจิตรลดา มีมากกว่า ๓๐๐ คน และข้าพเจ้ากำลังจะสร้างศาลาศิลปาชีพเพิ่มขึ้นอีกในสวนจิตรลดา เพื่อเปิดโอกาสให้คนไทยที่ยากจนทั่วประเทศมาฝึกอาชีพและแสดงความสามารถของเขาเพิ่มขึ้น ศาลานี้สิรินธรลูกสาวของข้าพเจ้า รับจะช่วยดำเนินการให้ และปีที่ข้าพเจ้าอายุครบหกสิบผู้ใกล้ชิดข้าพเจ้าหลายต่อหลายฝ่ายจะจัดพระที่นั่งอภิเศกดุสิต บริเวณด้านหน้าของพระที่นั่งวิมานเมฆให้เป็นพิพิธภัณฑ์แสดงผลงานชั้นเลิศของสมาชิกศิลปาชีพทุกแขนง และเปิดให้ประชาชนทั้งชาวไทยชาวต่างประเทศได้เข้ามาชมกัน และจะได้เห็นว่าเป็นโอกาสที่ข้าพเจ้าจะมีอายุครบ ๖๐ ปีนี้ ท่านทั้งหลายทุก ๆ คน นี้เองได้ช่วยกันทำให้ความฝันของข้าพเจ้ากลายเป็นความจริงขึ้นมาได้ นั่นคือการนำเอาความสามารถของคนไทยที่ยากจนทั่วประเทศมาแสดงให้เห็นประจักษ์ตาว่าคนไทยเรานั้น ซึ่งแม้จะเรียนเพียงชั้นประถมก็ยังสามารถ มีฝีมือวิจิตรบรรจงเพียงนี้ หากได้มีโอกาสเรียนจบถึงขั้นมัธยมปลาย จะมีความสามารถสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นสักเพียงไหน มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ไม่เร่งผลิตผลงานเพียงเพื่อให้ได้ปริมาณมาก ๆ แต่มุ่งจะรักษาและเชิดชูศิลปะของไทยเราให้สุดฝีมือเพื่อให้ได้ผลงานที่ยอดเยี่ยม เป็นการฝากฝีมือคนไทยไว้ในแผ่นดิน ให้เป็นประวัติศาสตร์ของชาติต่อไป

ท้ายที่สุด ข้าพเจ้าขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่มาร่วมอำนวยความสะดวกข้าพเจ้าในวันนี้ ขอคุณในไมตรีจิตของรัฐบาล ขอคุณทุก ๆ ท่านในความร่วมมือ และขอบคุณประชาชนทุกท่านที่ให้กำลังใจข้าพเจ้าในการทำงาน บางคนนอกจากจะบริจาคทรัพย์แล้ว ยังช่วยเขียนโคลงกลอนส่งมาเป็นกำลังใจให้ด้วย ข้าพเจ้าขอให้พรทั้งหลายที่ท่านมอบแก่ข้าพเจ้า จงตอบสนองทุกท่าน และขอให้ความดีงามของท่าน จงเป็นเกราะทองป้องกันภัยอันตรายทั้งปวงให้ท่านได้ก้าวไปถึงหลักชัยในชีวิตตามที่มุ่งหวังไว้โดยทุกท่าน

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาศิลป์ชาติ พระราชวังดุสิต
วันอาทิตย์ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๑๔

ข้าพเจ้ายินดีมากที่ได้มาพบปะสนทนากับท่านทั้งหลาย ในวันคล้ายวันเกิดของข้าพเจ้าอีกเช่นเคย รู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของ
ทุกๆท่าน ที่อุตส่าห์เสียสละเวลาคนละหลายชั่วโมงมารอบพบ และอวยพร และมาให้กำลังใจข้าพเจ้า ไม่ย่อท้อแม้ว่าต้องผจญแดดผจญ
ฝนบ้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องขอขอบใจ และขอระลึกถึงน้ำใจของท่านไว้เสมอไป และก่อนอื่นต้องขอขอบใจไปถึงหน่วยงาน องค์การ
สมาคมและประชาชนทั้งหลายที่ได้ร่วมกันสร้างกุศล บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเพื่อข้าพเจ้าเช่นนอกเมืองก็ชวนกันปลูกป่าในเมืองก็ปลูก
ไม้ประดับ ช่วยกันบริจาคโลหิต ช่วยเลี้ยงเด็กยากจนเด็กกำพร้า ทำความสะอาดบ้านเมือง และกระทำอื่น ๆ อีกมาก ซึ่งได้สร้างความชื่น
ชมแก่ข้าพเจ้า เพราะฉะนั้นขอขอบคุณพระองค์ และอยากจะเชิญให้ท่านทั้งหลายนั่งลงฟังเสียอาจจะยาว เชิญเถอะค่ะ

ข้าพเจ้าขอแจ้งข่าวให้ทุกท่านทราบว่า ข้าพเจ้ากำลังเตรียมตัวจะเดินทางไม่สหรัฐอเมริกา โดยที่มีกลุ่มผู้สนับสนุน
พิพิธภัณฑสถานเด็กแห่งกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา ได้เชิญให้ข้าพเจ้าไปรับรางวัลด้านมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ในวันที่ ๑
พฤศจิกายน ปีนี้ เขาบอกว่าข้าพเจ้าเป็นคนต่างประเทศคนแรกที่ได้รับรางวัลนี้ เขาให้รางวัลที่ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติงานและอุปถัมภ์โครงการ
ด้านมนุษยธรรมต่าง ๆ มาเป็นจำนวนมาก ข้าพเจ้าก็ปลื้มใจและมีความมั่นใจว่า อย่างที่พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งนี้ไม่มีผิดเลย คนดีงามที่แต่ละ
คนทำยอมส่งเสริมให้ความชื่นชมขึ้นใจแก่คนที่ได้นั้น ทุกอย่างก็ปรากฏว่าสมจริงอย่างที่พระราชดำรัสหมดทุกอย่าง ข้าพเจ้าเองก็อายุ
ใกล้จะหกสิบแล้วก็ยังมีชาวต่างประเทศมาร่วมให้กำลังใจ

เขากำหนดที่จะมอบรางวัลนี้ในระหว่างงานเลี้ยงอาหารกลางวันที่กรุงวอชิงตันและจะเชิญบุคคลสำคัญของวอชิงตันมาร่วม
งานกว่าพันคน ใจงานนี้จะมีการแสดงแบบเสื่อโดยผู้แสดงเป็นผู้แสดงกิตติมศักดิ์ เป็นสตรีชั้นนำของวอชิงตัน มีนิตยสารเกี่ยวกับวัฒนธรรม
ของประเทศไทยรวมทั้งเชิญให้ข้าพเจ้านำผลิตภัณฑ์ศิลปไปแสดงด้วย อันนี้ข้าพเจ้าภูมิใจที่สุด เพราะมูลนิธิศิลปชาตินี้ตั้งขึ้น
มากก็เพื่อช่วยเหลือคนยากคนจนโดยเฉพาะครอบครัวชาวนา เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งเสมอว่าเมืองไทยนี้ประเสริฐนัก
และเราไม่รู้สักกัในการที่ประเทศไทยสามารถผลิตข้าว ผลิตภัณฑ์เลี้ยงตัวได้ ทำให้เกิดภาวะที่มั่นคงภายในประเทศขึ้นมาก แต่เราเคย
เสียเราไม่ทันรู้สึก ที่นี้ชาวนาที่ยากจน ข้าพเจ้าตั้งใจที่ทรงมอบหมายให้ข้าพเจ้าดูแลครอบครัวของชาวนา จึงได้เกิดมูลนิธิศิลปชาติขึ้น
เพราะอันที่จริงชาวนาของไทย ชาวนา เป็นผู้ที่มีความสามารถ ถ้าหากได้โอกาสแสดงความสามารถ แสดงความรู้ของเธอ เขาก็จะไปได้
ไกล และก็ช่วยกันเชิดชูให้ประเทศนี้ไปได้

เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงตั้งใจที่ต่างประเทศเขาเรื่องศิลปชาติ มูลนิธิศิลปชาติ และเขาบอกว่าให้นำผลิตภัณฑ์ที่ชาวนาไรชา
นาที่ยากจนทำ ให้ไปแสดงด้วยที่พิพิธภัณฑสถานนี้ ซึ่งข้าพเจ้าก็เตรียมไว้แล้วที่จะนำไปแสดงเกี่ยวกับกรมทอง ล้วนแต่เป็นฝีมือของ
ชาวนาจากทั่วประเทศของเรา

เมื่อพูดถึงการได้รับรางวัล ทำให้ข้าพเจ้าย้อนระลึกไปถึงเมื่อครั้งข้าพเจ้าแต่งงานใหม่ ๆ ตอนนั้นเพิ่ง อายุสิบเจ็ด ตอนนั้นก็
ก็งกหลับอยู่แล้ว ก็นับว่านานมากตอนสิบเจ็ดที่ได้มาเป็นพระราชินียังไม่มีความรู้อะไรเลย ก็ได้พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว ทรงดูแลสั่งสอนมาตลอดว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำบ้างทรงสอนให้ข้าพเจ้าว่าการที่จะเป็นพระราชินีของไทยต้องวางตนอย่างไรบ้าง
และมีหน้าที่อย่างไร ข้อสำคัญรับสั่งว่า ต้องเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของราษฎร ให้เขามีความสนิทสนมที่ราษฎรจะออกปากเล่าความทุกข์ของ
เขาให้ฟังได้ และพระองค์ท่านก็ได้ปฏิบัติพระองค์เป็นตัวอย่าง ทำให้ข้าพเจ้ารู้จักการทำตนใกล้ชิดกับราษฎร เช่น เวลาที่มีพระราช
ปฏิสันถารกับราษฎร ซึ่งเป็นชั่วโมง ๆ ที่เดียว ทรงคุยกับราษฎรนั้นก็โปรดทรงยื่นทรงถือขนบธรรมเนียมไทยที่จะไม่ยื่นค้ำผู้เฒ่าผู้แก่จน
ประทับลงรับสั่งกับราษฎรเสมอมา แม้จะตอนเที่ยงแดดร้อนเปรี้ยงก็ตาม ซึ่งข้าพเจ้าก็เห็นพระจริยวัตรนี้มาแต่ต้นรัชกาลแล้ว

มีอยู่ครั้งหนึ่งข้าพเจ้าก็เพิ่งอายุสิบแปดได้ตามเสด็จ ตอนนั้นเป็นหลังบรมราชาภิเษก ต้องเสด็จเยี่ยมราษฎรทุกจังหวัดและ
อำเภอใหญ่ ๆ ก็เสด็จไปประมาณ ๙ โมงเช้า เสด็จออกทรงเยี่ยมราษฎรมาเรื่อย ๆ แล้วก็หมายนี้ว่าเที่ยงก็เสวยอาหารกลางวัน ที่นี้
ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามันเสียเหลือเกิน ตอนนั้นก็ยังไม้งานร่ม ตอนนั้นยังไม่ค่อยกลัวแดด ไม้งานร่ม ไม่ใส่หมวก รู้สึกแดดร้อนเปรี้ยง หน้
ง่านี้รู้สึกไหม้เสีย ก็เดินเข้าไปกระซิบท่านพอหรือยัง ก็โดนกริ้ว รับสั่งว่า นี่ละนะ พอเสร็จแล้วไม่ใช้กริ้วตอนนั้น บอกละเห็นไหมราษฎร

เขาเดินทางมาเป็นวัน ๆ เพื่อจะมาดูเราแม่แต่คนเดียว แต่เราเดินอยู่ไม่เท่าไรละ ตอนนั้นไม่ไหวเสียแล้วแคคร้อน แต่มันร้อนจริง ๆ ใกล้เคียงร้อนมากเลย

ตั้งแต่นั้นต้องเตรียมเอาไว้ ร่มหรือไม่อย่างนั้นหมวก ร่มก็ไม่ถนัด เวลาราษฎรมีปัญหาไม่มีความทุกข์อะไรก็ไม่ได้ ความจริงก็มีกองราชเลขาคอยไปจดอยู่แล้ว ซึ่งเขาทำงานเก่งมาก แต่ว่าบางครั้งก็ลั่นมือ เพราะราษฎรที่เจ็บป่วยนี้จะออกมาพร้อมกันมากมาย ซึ่งถ้าข้าพเจ้าจดเป็นจดได้ ก็เป็นอันช่วยได้เหมือนกัน เพราะฉะนั้น ก็เปลี่ยนเป็นใส่หมวกดีกว่า แล้วราษฎรก็บอกว่า ท่าน ๆ เอาหมวกออกเถอะนะ อยากเห็นหน้าซัดๆ เขาก็นำรัก อยู่ด้วยกันมานานนักหนาสิ่งใดดีเขาก็บอกว่ดี สิ่งใดเขาไม่ชอบเขาก็บอกไม่ชอบ อย่างตอนนี้ เขาก็บอกท่านอันไปหน่อยนะ ตอนนั้นก็แปลกว่า ใคร ๆ ก็ตกใจ บอกอะไรเขากล้าพูดอย่างนั้น บอกว่าไร ก็เป็นพวกเดียวกันนะอย่างเวลาไปเดินเยี่ยมเขานี้ เขาเห็นเรื่องหยุดตั้ง ๆ ที่หน้า เขาก็เอาผ้าเขามาจับให้ว่าไถ่เรื่องอย่างนี้ หยุดไปหมดเลย แต่ตอนนั้น ที่จริงเรื่องหยุด เพราะว่าอาจจะความระมัดระวังตัวมากก็ได้ ที่เรื่องหยุดคงไม่ใช่จากความร้อนอย่างเดียว แต่เป็นสิ่งที่ประทับใจและคิดว่าเกิดมาครั้งนี้ ได้มามีโอกาสเป็นพระราชนิ และได้มาได้รับความรักความไว้วางใจจากประชาชนนี้คุ้มค่า คุ้มอะไรทุกอย่าง ที่ว่าไม่เคยมีประสบการณ์อย่างนี้เลย แล้วมาอย่างนี้หมายความว่า ได้รับความรัก ความไว้วางใจ ทุกข์ร่วมกันสุขร่วมกันเป็นของขวัญเป็นรางวัลอย่างเลิศของชีวิตของข้าพเจ้าที่จนจะหกสิบปี ให้เปลี่ยนแปลงอะไรอีกกลับไปเป็นเด็กใหม่ก็ไม่ขอเปลี่ยนแปลง ชอบที่จะเยี่ยมราษฎรเช่นนี้ เช่นเขามืออะไร พระที่หยอดเขาก็ปลดให้ เขามืออะไรที่ดีเรียกว่าของครอบครัวของเขา เขาก็จะนำมาให้คือเขาให้ทุกอย่าง แสดงความมีน้ำใจจริง ๆ

แล้วแม้กระทั่งเรื่องนี้ นานมาแล้ว ตั้งแต่เสด็จ เยือนมหาวิทยาลัยภาคใต้ เสด็จใหม่ ๆ ที่มีระเบิดที่ยะลา ยืนอยู่บนพลับพลา พอเสียงระเบิด ก็เห็นราษฎรตกใจที่มาคอยเฝ้าฯ ที่สนามเต็ม เห็นเขาริ่งออกไป ริ่งเรียกว่าวิ่งออกไปจากที่พลับพลา นั้นนะเป็นกลุ่มใหญ่ บ้อเรอเซีย แล้วประเดี๋ยวเห็นเขาริ่งกลับมา แล้วพอเสด็จลงไป เขาก็...ประชาชนก็พูดว่า ขอโทษนะ ที่วิ่งออกไปนั้นฉันทก ล้วเหลือเกิน ก็เลยวิ่งออกไป แต่พอนึกได้ว่าท่านทั้งสองอยู่ที่นี้ ก็พากันกลับมา ว่าเอา! เมื่อจะตายก็มาตายด้วยกันเถอะ เห็นแล้ว โอ้โฮ! ภาคภูมิใจและก็อยากที่จะจดเอาไว้ แล้วก็เล่าให้ใครต่อใครฟังว่า ประชาชนของเรานี้ยอดเยี่ยมอย่างไร คนไทยนี้ดีอย่างไร

นี่จะกล่าวต่อไปว่า การที่ราษฎรให้ความสนิทสนมกับข้าพเจ้าจนกระทั่งข้าพเจ้าได้ดี ทราบไปถึงต่างประเทศ จนถึงได้รับรางวัลต่าง ๆ ข้าพเจ้าก็นึกเสมอว่าเป็นเพราะทรงสั่งสอนมา ทรงอบรมมาตั้งแต่ไม่รู้เรื่องอะไรเลย อย่างที่เคยเล่าให้ฟังว่าร้อนก็ไม่ทน ร้อนแล้วรู้สึกอย่างไรก็อยากจะทำเข้ามา แต่ก็ทรงบอกไม่ได้ ทรงสั่งสอนทุกอย่าง

นับตั้งแต่ตามเสด็จ เยี่ยมราษฎรทั่วประเทศ ข้าพเจ้าค้นพบด้วยความภาคภูมิใจว่าคนไทยของเรานี้เป็นผู้ที่มีความสามารถ เพียงแต่ได้โอกาสก็จะสร้างสรรค์ผลงานอันยอดเยี่ยมออกมาได้เสมอ ชาวต่างประเทศเช่นคณะทูตก็ได้ตามข้าพเจ้าเมื่อเขาเดินทางของศิลปินไปแสดง ถามว่าเลือกสมาชิกมูลนิธิศิลปินอย่างไรก็บอกเขาตามตรงว่าเลือกจากความยากจน เห็นว่าครอบครัวไหนจนที่สุดไม่สามารถที่จะช่วยตัวเองได้ ก็จะเลือกคนเหล่านั้น คือที่คนทั้งหลายไม่เชื่อ เพราะว่าที่เราเลือกคนยากจนที่สุดแต่เขากลับออกมาเป็นศิลปินผู้มีฝีมือมากมายเหลือเกิน เช่นกรมทองนี้เป็นศิลปะที่ยากมากและประณีต ต้องรู้จักเขียนลายไทยตั้งหลายลายเต็มที่แล้วกว่าจะมาทำเป็น ลงเป็นถมลงบนโลหะนี้ไต่ยากเหลือเกิน แต่เขาก็ผลิตออกมาอย่างดงมมาก ถมทองนี้ได้ความว่ามีมาตั้งแต่แผ่นดินพระเจ้าทรงธรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา และกำลังค่อย ๆ จะสูญหายไป ก็มีเหลืออยู่ที่นครศรีธรรมราช ข้าพเจ้าก็ลองใช้ชาวบ้านที่ยากจนนี้เรียนทำถมทองเขาทำออกมาสวยงามมาก เช่นกระเปาะกลางคืนสวยเป็นถมทอง ไม่แพ้ของที่ประดิษฐ์จากต่างประเทศตามร้านนู ๆ เลย ถมทองนี้สวย ข้าพเจ้าก็คิดว่าไปคราวนี้ จะเขาออกไปแสดงให้เห็นฝีมือของคนไทย ในศิลปะของไทยทั้งหลายที่มาทำงานศิลปินนี้ก็เป็นลูกหลานของผู้ที่มีบุญคุณต่อประเทศชาติ คือชาวนาผู้ได้ปลูกข้าวเลี้ยงบ้านเรามาเป็นเวลาช้านาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งยกย่องเสมอว่า นายกองชาวนาของเราที่เขามีจิตใจรักในการผลิตอาหารเลี้ยงประเทศชาติ ทำให้เรามีธัญพืชเป็นผลผลิตหลักของประเทศ ข้าพเจ้าได้อ่านในหนังสือพิมพ์ใหม่ แต่วันที่เท่าไรตอนนี้ลืมไปแล้ว ผู้เชี่ยวชาญระดับโลกทำนายไว้ว่า โลกจะขาดแคลนอาหารอย่างมากในประเทข้าวหรือถั่ว อีกสิบปีข้างหน้าว่าจะรู้สึก จะแบบมีวิกฤตการณ์ บางแห่งก็อาจจะมีความได้ เพราะว่าพื้นที่ที่สำหรับผลิตอาหารนี้ไม่เพียงพอ เนื่องจากประชากรของโลกมากขึ้น และอีกอย่างทุกคนก็ไม่ค่อยเต็มใจที่จะเป็นชาวนา ชาวไร่เพราะนั่นหมายถึงความยากลำบากต่าง ๆ นานา ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศ ชาวนานี้ น่าสงสารมาก ชาวนาชาวไร่ เพราะฉะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านถึงเห็นว่ากรมชลประทานนี้สำคัญ มักจะเสด็จฯ ไปกับอธิบดีกรมชลประทาน หรือว่าผู้เชี่ยวชาญในทางชลประทาน เพื่อพยายามไปแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำให้แก่ชาวนา ชาวไร่ชาวนาต่าง ๆ เพราะว่าไม่อย่างนั้นก็ผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารไม่ได้ ก็มักจะหมดตัว ยากจนหมดตัว บางครั้งก็ต้องขายที่ ซึ่งก็เป็นอันว่าหมดแล้วสมบัติชิ้นสุดท้ายของเขา

ข้าพเจ้าเชื่อว่าเมืองไทยจะไม่มีวันถึงวันวิกฤตนั้น เพราะว่าการที่ประเทศไทยเลี้ยงคนมาได้ตลอดนี้เป็นที่น่าปลื้มใจ อย่างไรก็ตามประเทศไทยไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลยในการผลิตอาหารเลี้ยงประชากร เพราะฉะนั้นความเป็น มีสิทธิเสรีในการตัดสินใจบางทีก็ ไม่สมบูรณ์ เพราะว่าต้องพึ่งเรื่องเกี่ยวกับพืชพันธุ์ธัญญาหารจากต่างประเทศ โลกก็เกิดความอดอยากมากขึ้นทุกที โดยเฉพาะทวีปขณะนี้ทวีปแอฟริกา โลกต้องพึ่งพาคงคลังสำรองธัญญาหารระหว่างประเทศ จนเดี๋ยวนี้ ปริมาณสำรองของคลัง ซึ่งเคยเหลือเลี้ยงโลกได้ถึงครั้งละ ๑๐๐ วัน เดี่ยวนี้ร่อยหรอ ลงเหลือเพียง ๕๐ วันประเทศไทยกลับยืนยงอยู่ได้อย่างอิสระเสรี ไม่ต้องพึ่งพาใคร ก็เพราะพืชพันธุ์ธัญญาหารที่เรา มี และผู้ที่ทำให้เรายืนอยู่ได้อย่างเข้มแข็งก็คือชาวบ้านคนไทยที่ภูมิใจในการทำไร่ทำนาตนเอง

ทำนาเป็นงานยากสำหรับทั่วโลก แม้คนไทยจะทำนากันมาหลายร้อยปีการทำนาก็ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ข้าพเจ้าก็ปลื้มที่ว่ารัฐบาลทุกรัฐบาลก็ตระหนักในความคิดข้อนี้เสมอ จึงได้พยายามทุกวิถีทางที่จะช่วยชาวไร่ในเรื่องน้ำและเดี๋ยวก็ยิ่งปลื้มใจที่ท่านทั้งหลาย ร่วมกันปลูกป่า แล้วก็พยายามที่จะรักษาเพื่อเป็นของขวัญวันเกิดข้าพเจ้า

ป่าไม้ของประเทศไทยเป็นเรียกว่าผืน ซึ่งชาวต่างประเทศเขาบอกว่าแหล่งน้ำของไทยนี้มาจากป่าฝน เขาใช้คำว่า RAIN FOREST ว่าเราเป็นแหล่งน้ำมาจากที่นี้ ถ้าเราตัดป่ามาก ๆ ข้าพเจ้าก็เกรงว่าน้ำของเราจะหมดไป ค่อย ๆ ร่อยหรอไป ไม่สมดุลกับการเกิดของประชากรที่ต้องใช้น้ำ ป่าไม้ช่วยซึมซับน้ำฝนไว้ได้ดิน เรียกว่าทำน้ำได้ดินแล้วค่อย ๆ ระบายลงมาเป็นธารน้ำ เป็นลำคลอง เป็นแม่น้ำที่ให้เราใช้ได้เสมอมา เราจึงควรอนุรักษ์ป่าไว้ให้คงอยู่เป็นต้นน้ำลำธาร เพื่อว่าลูกหลานเราจะได้ไม่ลำบาก เพราะคนไทยก็ประชากรมากขึ้นทุกทีใกล้ ๖๐ ล้านละมังเพราะฉะนั้นการพึ่งน้ำ ชื่อน้ำจากต่างประเทศรู้สึกว่าจะเป็นไปไม่ได้ การที่ทั่วโลกประสบความแห้งแล้งเป็นระยะเวลาเนิ่นนาน และประเดี๋ยวก็เกิดอุทกภัยฉับพลันกันบ่อยครั้ง ตามข่าวต่างๆ นี้สาเหตุก็เกิดจากอย่างเดียวกันนี้ เพราะว่าน้ำเกิดมากขึ้นก็ต้องการพื้นที่ทำมาหากิน แล้วก็ลืมไปว่าแหล่งน้ำนี้ คือป่าต่าง ๆ นี่ชาวบ้านไม่ว่าทวีปอเมริกาใต้หรือแอฟริกา หรือทวีปเอเชีย ก็มุ่งตัดป่ากัน เพื่อสร้างเป็นชุมชนขึ้น เดี่ยวนี้ทางต่างประเทศก็เห็นความสำคัญเรื่องน้ำขึ้นทุกที เพราะน้ำเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตทั้งหลาย ชีวิตของคนทั้งหลายก็พึ่งน้ำมาตั้งแต่อยู่ในท้องมารดาที่มีน้ำหล่อเลี้ยงลุ่มมาตลอด สงครามแย่งน้ำมันยังรุนแรงดั่งที่ทราบกันอยู่ แต่ในอนาคตหากเกิดสงครามแย่งแหล่งน้ำขึ้น ชาวโลกจะลำบากจะเสียชีวิตกันสักแค่ไหน

ทุกครั้งที่มีเมืองไทยเกิดน้ำท่วมหรือเกิดภัยพิบัติอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำของพระราชทานไปช่วยเหลือราษฎรมักจะเป็นเครื่องอุปโภคบริโภค แล้วก็รับสั่งกับข้าพเจ้าว่า การช่วยเหลือแบบนี้เป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้าซึ่งไม่สำคัญ ช่วยเขาไม่ได้จริง ๆ ไม่เพียงพอ ทรงคิดว่าทำอย่างไรจึงจะช่วยเหลือชาวบ้านเป็นระยะยาว คือทำให้เขามีหวังที่จะอยู่ดีกินดีขึ้น ลูกหลานได้เข้าโรงเรียนได้เรียนหนังสือ ซึ่งในเรื่องนี้รัฐบาลได้พยายามส่งเสริมอยู่แล้วเขาเพิ่มจำนวนโรงเรียนขึ้นอย่างสม่ำเสมอ แต่ชาวบ้านเขาบอกว่าเขาส่งลูกไปเรียนหนังสือ ไปเข้าโรงเรียนไม่ได้ เพราะต้องอาศัยลูกเป็นกำลังช่วยกันทำมาหากินดังนั้น จะพบเด็กที่อยู่วัยเรียนแล้วไม่ได้เรียนหนังสืออีกมาก ส่วนมากก็ได้จบ ป. ๔ ซึ่งก็น่าเป็นห่วง ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเริ่มคิดหาอาชีพเสริมให้แก่ครอบครัวชาวบ้านเขาไว้ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงหาแหล่งน้ำ ให้การทำไร่ทำนาของเขาเป็นผลต่อประเทศชาติต่อบ้านเมือง ทรงพระดำเนนไปดูตามไร่ของเขาต่าง ๆ ทรงคิดว่านี่เป็นการให้กำลังใจและที่ทรงให้ข้าพเจ้าดูแลพวกครอบครัว ก็เลยเป็นที่เกิดของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ

มูลนิธิศิลปาชีพ ทำงานมานานแล้ว และมีขอบข่ายงานทั่วประเทศ เวลานี้มีสมาชิกกว่าหมื่นห้าพันคน ใน ๕๙ จังหวัด ๘๘๕ หมู่บ้าน และเมื่อ ๑๑ สิงหาคม ปีที่แล้ว ข้าพเจ้าได้เล่าให้ท่านทั้งหลายฟัง สิรินธรลูกสาวของข้าพเจ้าจะช่วยจัดสร้างอาคารศิลปาชีพขึ้นที่สวนจิตร สวนจิตรนี้เป็นทุกอย่าง มีนา มีไร่ มีแหล่งทดลองอะไรทุกอย่าง และนี่ยังเปิดศูนย์ศิลปาชีพอีก บัดนี้อาคารสร้างเสร็จ แล้วเมื่อท่านทั้งหลายผ่านประตูวังทางด้านถนนราชวิถีเข้ามา จะเห็นอาคารสีขาวเกิดขึ้นใหม่ทางขวามือ นั่นแหละคืออาคารศิลปาชีพ ที่จะสามารถช่วยชาวบ้านเขาไว้ได้มากขึ้น เวลานี้สมาชิกศิลปาชีพมาทำงานที่สวนจิตร ประมาณ ๕๐๐ คน ถ้าสร้างอาคารนี้ขึ้นก็แปลว่าจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีกได้ และจะมีการเปิดอาคารในเย็นวันนี้ จากที่มาพบกับท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าก็จะไปเปิดอาคารนี้เลย

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอีกครั้งที่ท่านทั้งหลายมาให้กำลังใจทุกปี และก็นั่งฟังข้าพเจ้าเล่าเรื่องต่าง ๆ ซึ่งปีนี้รู้สึกเล่ากลับไปแล้วกลับมาสับสนด้วย ข้าพเจ้าก็ขอให้พรที่ท่านทั้งหลายมอบข้าพเจ้าในวันนี้จงสนองตอบทุกท่าน ขอให้ทุกท่านมีความสุขทั้งกาย ทั้งใจ มีความแจ่มใสสมบูรณ์ และครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุขปรารถนาสิ่งใดขอให้สมความปรารถนา และมีความเจริญก้าวหน้าโดยทั่วกันขอบคุณมาก

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต
วันอังคารที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๕

ข้าพเจ้าขอขอบใจคณะรัฐบาล ท่านนายกรัฐมนตรี และคณะผู้แทนทุกเหล่าทัพผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ทหารอากาศ และทุก ๆ ท่านที่มีไมตรีจิตมาอวยพรข้าพเจ้า ในสมัยที่ข้าพเจ้าอายุ ๖๐ ปี

ข้าพเจ้าขอขอบใจประชาชนทั่วประเทศ ที่พร้อมใจกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเฉลิมฉลองวันเกิดครบรอบ ๖๐ ปี ให้แก่ข้าพเจ้านับเป็นร้อย ๆ โครงการ ซึ่งเป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่งที่กิจกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ของสาธารณชน ลำพังข้าพเจ้าคนเดียวคิดจะบำเพ็ญประโยชน์ในเกิด ก็คงจะทำได้กว้างขวางและทั่วถึงทั้งประเทศเช่นนี้ ต้องอาศัยความสามัคคีของประชาชน จึงจะทำให้งานทั้งหลายสำเร็จลงได้ ความปรองดองร่วมแรงร่วมใจกันเช่นนี้แหละ ที่ทำให้ประเทศของเราอดพ้นจากการเป็นเมืองขึ้น และทำให้ข้าพเจ้าภูมิใจทุกครั้งเวลาไปต่างประเทศแล้วมีคนถามว่า ทำไมประเทศไทยจึงรักษาความเป็นเอกราชมาได้จนถึงปัจจุบัน

กิจกรรมที่ประชาชนร่วมกันทำนั้น ทุก ๆ คนทราบดีว่าประเทศของเรากำลังขาดแคลนสิ่งใด ก็ช่วยกันจัดหาสิ่งนั้นมา ให้บ้านเมือง เช่นมีการปลูกป่าเพราะทุกคนทราบว่าป่าไม้ของเราถูกทำลายไปมาก จำเป็นจะต้องรีบปลูกป่าทดแทนอย่างเร่งด่วนเพื่อรักษาทั้งต้นน้ำลำธาร ทั้งอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติอีกหลายชนิด มีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับเพื่อความสวยงามของบ้านเมือง มีการสร้างสวนสาธารณะขึ้นมาหลายแห่งเพื่อสุขภาพอนามัย และการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน มีการอุปสมบทหมู่หลายคณะซึ่งเป็นการสืบทอดและทำนุบำรุงพระบวรพุทธศาสนา มีการจัดสร้างสาธารณสถานการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์และสาธารณกุศลเป็นจำนวนมาก แม้แต่การจัดการแสดงและเฉลิมฉลองต่าง ๆ ก็เป็นการสร้างความสนุกสนานรื่นเริงให้แก่ประชาชน

นอกจากท่านทั้งหลายจะช่วยกันจัดทำกิจกรรมมากมายเพื่อบ้านเมืองแล้ว หลายท่านยังได้มอบเงินให้แก่มูลนิธิศิลปาชีพ ที่ข้าพเจ้าเป็นประธาน เพื่อให้นำไปช่วยเหลือชาวนาชาวไร่ ข้าพเจ้าภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้รับความไว้วางใจให้ทำงานเพื่อบ้านเมือง และมีโอกาสได้ช่วยเหลือราษฎรเป็นจำนวนมาก ตลอดเวลา ๔๒ ปี นับแต่ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นราชินี เมื่อครั้งอายุ ๑๗ จนบัดนี้เข้าอายุ ๖๐ ปีนี้แล้ว ข้าพเจ้าทราบดีว่าได้ทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ก็ด้วยความสนับสนุนของท่านทั้งหลายที่ให้ต่อข้าพเจ้า ข้าพเจ้าทราบดีอีกว่า ข้าพเจ้ามีหน้าที่อย่างใดต่อบ้านเมือง เพราะประชาชนของเราแย่งยากจนอยู่มาก ความจนนี้ทำให้คนตกเป็นทาสของความอดอยากหิวโหยและโรคภัยไข้เจ็บนานาประการ ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากพวกเราก็จะไม่สามารถหลุดพ้นจากพันธนาการนี้ ยิ่งอดอยาก ยิ่งเจ็บป่วย ก็ยิ่งต้องขายที่ทำกิน กลายเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่มีวันมีอิสระภาพเสรีภาพที่จะลุกขึ้นยืนด้วยตนเองได้เลย

ข้าพเจ้าจึงขอขอบใจผู้ที่สนับสนุนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ มาตลอดเพราะท่านทั้งหลายได้เข้ามาช่วยช่วยเหลือคนจน บัดนี้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ มีสมาชิกทั่วประเทศประมาณ ๒ หมื่นคน ทุกครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น มีสุขภาพแข็งแรงและได้มีโอกาสที่แสดงฝีมือต่อผู้ชีวิต สมาชิกศิลปาชีพนั้น ส่วนมากจะจบแค่ชั้นประถม แต่ผลปรากฏว่าแม้แต่เพียงแค่ประถม เขาก็สามารถรักษามรดกของชาติไทย รักษาศิลปะที่งดงามเก่าแก่ ตั้งแต่สมัยอยุธยา และกลายเป็นศิลปินชั้นนำของโลก เมื่อข้าพเจ้านำงานฝีมือศิลปาชีพไปแสดงที่นิวยอร์ก หรือวอชิงตัน ไม่มีใครเชื่อเลยว่างานศิลปะเหล่านี้เป็นงานฝีมือของคนที่ยังแค่ชั้นประถม งานฝีมือของเขาเหล่านี้ บัดนี้จัดแสดงในนิทรรศการ "ศิลปะแผ่นดิน" ที่พระที่นั่งอนันตสมาคม ถ้าท่านได้ชมแล้วท่านจะภูมิใจเหมือนข้าพเจ้าว่าคนไทยเรานี้เป็นศิลปินที่ยิ่งใหญ่จริง ๆ

นอกจากนั้นข้าพเจ้าตระหนักดีว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยดำรงอยู่ได้โดยตลอดมาก็ด้วยความรักของประชาชน ด้วยความพร้อมใจกันปกป้องรักษาของประชาชน ข้าพเจ้าได้ส่งสอนลูก ๆ เสมอว่า ถ้าไม่ใช่เพราะคนไทยผูกใจมั่นอยู่กับสถาบันพระมหากษัตริย์แล้วสถาบันนี้ก็คงจะดำรงอยู่มาจนทุกวันนี้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นพวกเราทุกคนจึงมีหน้าที่ที่จะต้องทำเพื่อประชาชนเสมอ

ข้าพเจ้าขอเล่าว่าครั้งหนึ่งได้ตามเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปเยี่ยมทหารที่เขาค้อ ปรากฏว่ามีการลำเลียงทหารบาดเจ็บจากแนวรบกลับมาที่โรงพยาบาลสนามที่ฐานปฏิบัติการ เอลิโคปเตอร์ได้นำคนเจ็บมาลงใกล้ ๆ ที่ประทับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าได้เข้าไปเยี่ยมทหารที่บาดเจ็บ ข้าพเจ้าได้เห็นเลือดสด ๆ แม้ข้าพเจ้าจะพยายามทำสีหน้าให้มันคง แต่แววตาของข้าพเจ้าคงฟ้องว่าข้าพเจ้ากลัวเลือดมาก ฉะนั้นทหารที่บาดเจ็บคงสังเกตได้ ความรู้สึกของเขาที่ว่าต้องการปกป้องสถาบันพระมหา

กษัตริย์คงจะอยู่ในจิตใจ เขาตลอดเวลา เพราะเขาปลอบข้าพเจ้าทันทีว่า “ท่านครับ ผมไม่เจ็บอะไรหรอก ไม่ต้องห่วง” ข้าพเจ้าตื่น ตื่นที่คนเจ็บกลับมาปกป้องห่วงใยข้าพเจ้าห่วงแม้เพียงความรู้สึกของข้าพเจ้าผู้ยังแข็งแรงดีทุกประการ โดยมีได้ห่วงอาการเจ็บของตนเอง เลยแม้แต่เนี่ย

และอย่างที่ข้าพเจ้าได้เล่าให้ท่านทั้งหลายฟัง ณ ที่นี้ ย้ำว่าสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่ได้เพราะท่านทั้งหลายช่วยกันปกป้อง และจงใจที่จะให้อยู่ได้ข้าพเจ้าจึงขอเล่าเหตุการณ์ที่จังหวัดยะลา ที่มีเหตุการณ์ระเบิดที่จังหวัดยะลา ตอนนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าอยู่บนพลัสเพล ซึ่งสูงจากพื้นดินพอที่จะมองเห็นเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจน เมื่อมีเสียงระเบิดตื้นขึ้น ๒ ครั้ง ประชาชนที่มา รับเสด็จกันแน่นพากันวิ่งหนีกันอย่างอลม่าน แต่วิ่งไปได้สักครูก็เห็นเขาเหล่านั้นชะงัก แล้ววิ่งกลับมาในบริเวณพลัสเพลกันเป็นแถว อย่างพร้อมใจและเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าลงไปเยี่ยมเขา ทุกคนก็บอกว่าขอโทษที่วิ่งหนีทั้งที่ท่านไปก็เพราะตกใจ มากแต่เมื่อได้สติก็วิ่งกลับมาเพื่อมาอยู่ด้วย และเขากล่าวว่าใครคิดจะฆ่าท่าน ก็ให้เขาฆ่าพร้อมกันไปเสียเลย

สิ่งเหล่านี้สถิตอยู่ในความทรงจำในใจของข้าพเจ้าตลอดมา ทำให้มีความมุ่งมั่นที่จะรับใช้ประชาชน ทำให้เขาอยู่ดีกินดี มีความสมบูรณ์มากขึ้น เพื่อจะได้เป็นกำลังของบ้านเมืองกันไป และสิ่งเหล่านี้พิสูจน์ให้ข้าพเจ้าเห็นอยู่ตลอดเวลาว่า แม้ในเวลาคับขันที่สุดของชีวิต คนไทยก็ยังห่วงใยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้า ความผูกพันนี้ลึกซึ้งแนบแน่นเสมอมา และเพราะข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งว่าอยู่มาได้เพราะประชาชน สิ่งใดที่ทำให้ประชาชนมีความสุขสวัสดิ์ ก็ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขด้วย ฉะนั้น ผู้ที่นำความสุขทั้งหลาย มาสู่คนไทย จึงขอได้รับความขอบใจจากข้าพเจ้าอย่างแท้จริง

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ก่อนที่ฝนจะตกลงมา ได้เกิดภาวะแห้งแล้งอย่างรุนแรงในภาคอีสานข้าพเจ้าจึงได้ออกไปเยี่ยมราษฎรภาค อีสานหลายจังหวัด พบว่าราษฎรเข้าใจสาเหตุของปัญหาภัยแล้งมากขึ้น ฉะนั้นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตต้นน้ำลำธารก็ยอมที่จะย้ายครอบครัว ออกไปทำมาหากินภายนอกเป็นจำนวนมาก เพื่อเปิดโอกาสให้ทางป่าไม้ปลูกป่าเพื่อให้มีแหล่งกักน้ำ ข้าพเจ้าเห็นความเสียหายของ ราษฎรแล้ว ก็คิดว่าควรสนับสนุนความตั้งใจอันดีนี้ จึงให้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ เข้าไปช่วยสนับสนุนในหมู่บ้านนั้น ๆ ให้พวกเขาปลูกป่า หม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้า และแกะสลักไม้ จะได้มีรายได้เพิ่มเติม และเมื่อเขาทำเสร็จ พวกเขาเดินทางมาส่งของที่สวนจิตรลดา ซึ่งเขาคุ่น เคยดีและทราบว่ามีมูลนิธิ หรืออาจจะช่วยรับงานของเขาไปช่วยให้เสมอ

เรื่องการรักษาป่านี้ ข้าพเจ้าเคยได้ยินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งเสมอว่า ป่าที่เสื่อมโทรมแล้ว น่าจะแบ่งทำเป็นหมู่บ้านให้ราษฎรเข้าไปอาศัยอยู่ได้โดยทำความเข้าใจกับเขาว่าเราสามารถให้ราษฎรเหล่านี้ประมาณครอบครัวละ ๗ ไร่ และเขาเหล่านี้มี หน้าที่ปลูกป่าให้กลับคืนสู่สภาพเดิม และดูแลรักษาป่าต่อไปเพื่อจะเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของพวกเราต่อไป ถึงแม้ครอบครัวจะได้เพียง ๗ ไร่ เพื่อเพาะปลูกพืชผล ก็ทรงหวังว่าทางราชการจะเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนเต็มที่ เช่น ขลประทานจะช่วยจัดหาน้ำให้ กรมประมงจะ ช่วยเรื่องขุดบ่อเลี้ยงปลา เจ้าหน้าที่ทางการเกษตรจะเข้าไปช่วยแนะนำว่าควรปลูกพืชชนิดใดดี เพื่อให้ราษฎรประกอบอาชีพให้ได้ ผลสูงสุดในพื้นที่อันจำกัดนี้และหาตลาดให้ราษฎรด้วย เช่นข้าพเจ้าเองก็จะรับอาสาช่วยทางด้านศิลปาชีพ เช่นให้ทอผ้ามัดหมี่ ผ้าไหม หางกระรอก ทำดอกไม้ประดิษฐ์ แกะสลักไม้เป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ ที่พวกเขาด้วยเห็นมาแล้วส่งมาที่สวนจิตรลดา ศิลปาชีพจะรับมาช่วยขาย ให้ ราษฎรจะได้มีรายได้สม่ำเสมอในขณะที่เริ่มตั้งตัว ถ้าเราสามารถร่วมกันจัดระบบได้ดี คนกับป่าก็จะอยู่ร่วมกันได้โดยไม่ต้อง ทำลายซึ่งกันและกัน และแผ่นดินที่เสื่อมโทรมผืนนี้ก็จะกลับคืนมาเป็นประโยชน์มหาศาลแก่พวกเรา

ข้าพเจ้าขอชี้แจงว่า เพราะเหตุใดเราจึงควรรักษาป่า ไม่ใช่เพียงเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์เท่านั้น แต่เหตุผลที่สำคัญที่สุด คือแหล่งน้ำ และพวกเราควรจะรู้จักคุณค่าของแผ่นดิน เราเรียกแผ่นดินนี้ว่าแผ่นดินแม่ ก็เพราะแผ่นดินนี้เป็นที่เกิดและเลี้ยงดูคนไทยมากกว่า ๗๐๐ ปี ควรที่เราทั้งหลายจะบำรุงรักษาแผ่นดินให้คงความอุดมสมบูรณ์ไว้ถ้าเราไม่แต่ตัดดวงผลประโยชน์จากผืนดิน เช่นเอาแต่ตัดไม้ ขยายจนสูญสิ้นไป ไร่ยาฆ่าแมลง และฆ่าพืชพิษจนดินเสียหมด หรือทิ้งของเสียสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำลำคลองโดยไม่ห่วงใยแผ่นดินเลย หากเรากระทำทารุณกรรมต่อแผ่นดินโดยไร้ความสำนึกถึงบุญคุณเช่นนี้ สักวันหนึ่งแผ่นดินแม่คงตายจากเราไปโดยไม่มีวันหวนกลับคืน มา คงเหลือไว้ซึ่งพื้นดินที่แห้งแล้งสิ้นสภาพจากการเป็นดินที่จะทำการเพาะปลูกได้ คงจะมีแต่ฝุ่นตลบไปหมด เสมือนแผ่นดินที่ไร้ วิญญาณ ไร้ความหมายใด ๆ ต่อชีวิตบนผืนโลก

ขณะนี้เรายังมีเวลาและโอกาสที่จะฟื้นฟูรักษาแผ่นดินแม่ ป่าไม้เป็นเครื่องบำรุงที่ดีของแผ่นดิน ประเทศไทยนั้นอยู่ปลาย เขตมรสุม เมื่อลมพัดเอาไอน้ำจากทะเลขึ้นมาได้กระทบกับความชุ่มชื้นจากป่าไม้ ไอน้ำก็จะกลั่นตัวเป็นหยาดฝนตกลงมาให้เราได้อาศัย น้ำจืดไว้ดื่มใช้ รากของต้นไม้ยังช่วยซับน้ำไว้ใต้ดิน แม้กระทั่งซึมซาบลงไปเป็นน้ำบาดาล ท่านทราบหรือไม่ว่าผืนดินในป่านั้น มีซากใบไม้ และกิ่งไม้ทับถมกันเป็นชั้นหน้าดินที่หนาถึงครึ่งเมตร มีความสามารถกักน้ำได้มากกว่าผืนดินธรรมดา ๕ ถึง ๗ เท่า ถ้าผืนดินหนักไม่เกิน

๒๔๐ มิลลิเมตร ต่อชั่วโมง ดินในป่าจะดูดซับน้ำไว้ได้หมด แต่ถ้าฝนตกบนผิวดินธรรมดาเพียง ๖๐ ถึง ๘๐ มิลลิเมตรเท่านั้น น้ำก็จะไหลบ่าแล้ว ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดอุทกภัยขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่าอย่างที่เราเคยทราบกันดี

และประชาชนที่พูดกันว่าฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาลนั้น ความจริงเป็นฝีมือมนุษย์นั่นเอง เพราะฉะนั้นถ้าเราจะให้สภาพธรรมชาติกลับคืนมาเหมือนเดิมมีแม่น้ำลำธารมีน้ำจืด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อชีวิตมนุษย์และการพัฒนาประเทศชาติ พวกเราต้องเขาและช่วยกันรักษาป่า เพื่อเราจะได้อากาศและความหวังร่วมกัน ข้าพเจ้าอาจจะได้ทำหน้าที่เพื่อประชาชนมาแล้วหลายอย่าง แต่ถ้าข้าพเจ้าไม่สามารถทำให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของการรักษาป่าว่าป่านี้ได้ช่วยพิทักษ์น้ำและเก็บน้ำไว้ในดินเพื่อเรา ก็เหมือนกับข้าพเจ้าทำหน้าที่ยังไม่สมบูรณ์ ดังนั้นการที่ท่านทั้งหลายปลูกป่าเพื่อเป็นเกียรติแก่ข้าพเจ้าจึงเป็นสิ่งที่นำความปลาบปลื้มใจมาให้ข้าพเจ้าอย่างมาก

นอกจากที่เราข้าพเจ้าได้กล่าวมาถึงสิ่งที่ประชาชนปฏิบัติเพื่อชาติบ้านเมืองเนื่องในโอกาสวันเกิดครบรอบ ๖๐ ปีของข้าพเจ้าแล้ว ยังมีผู้ที่ตั้งใจจะให้เกียรติข้าพเจ้าโดยเฉพาะ เช่นสถาบันการศึกษาที่ได้มอบปริญญาเกิตติมศักดิ์ หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้จัดพิมพ์หนังสือจัดแสดงนิทรรศการ และจัดงานมากมาย เพื่อเผยแพร่งานของข้าพเจ้า ทางกองทัพบกก็จัดขบวนวิ่งเชิญคทาในนามของข้าพเจ้าส่งออกไปทุกจังหวัด ความคิดนี้ทำให้คนไทยได้ร่วมสร้างสายสัมพันธ์เชื่อมโยงจิตใจซึ่งกันและกันไปทั่วทั้งประเทศ ซึ่งข้าพเจ้าได้เห็นข้าราชการหลายหน่วยงานและประชาชนแต่ละจังหวัดออกมาต้อนรับขบวนเชิญคทาด้วยความยิ้มแย้มเบิกบาน กองทัพเรือได้จัดสร้างโรงพยาบาลเพื่อเป็นเกียรติแก่ข้าพเจ้าที่อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี กองทัพอากาศได้จัดสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ “นพพลภูมิศิริ” ให้ ข้าพเจ้าได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้บนยอดคดอยอินทนนท์ คู่กับพระมหาธาตุเจดีย์ “นพพลเมทนีดล” ที่สร้างถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งทรงเจริญพระชันษา ๕ รอบ ในปี ๒๕๓๐

ขณะนี้ข้าพเจ้าได้รับพรมากมาย รู้สึกอímอกอímใจ และเปี่ยมล้นไปด้วยกำลังใจที่จะทำงานรับใช้ประเทศชาติต่อไปอีก ข้าพเจ้าจึงขอแบ่งปันพรและกำลังใจเหล่านี้ให้ท่านทั้งหลายบ้าง ขอให้ทุกท่านในที่นี้และประชาชนไทยทั้งปวง มีแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์ความสำเร็จแก่ชาติบ้านเมืองโดยไม่ทอดทิ้ง เพื่อชาติของเราจะได้เจริญก้าวหน้าตลอดไป ขอให้ท่านมีใจเมตตากรุณา มีความเสียสละ และความสามัคคี เพื่อให้ชาติของเราเจริญทางด้านจิตใจไม่น้อยกว่าความเจริญทางด้านวัตถุ ขอให้ทุกท่านประสบความสำเร็จ ในหน้าที่การงาน มีความสุขในชีวิตครอบครัว ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน มีอายุยืนยาวและสมความปรารถนาในสิ่งที่ตั้งความหวังไว้โดยทั่วกัน ขอขอบคุณ

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาศิลาจารย์ สวนจิตรดา
วันพุธ ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๖

ข้าพเจ้ามีความรู้สึกซาบซึ้ง และรู้สึกว่าเป็นเกียรติแก่ชีวิตมากที่สุดทุกๆ วันเกิดคณะรัฐบาล ข้าราชการทุกๆ ฝ่าย ผู้แทนของสถาบัน สมาคม รวมทั้งประชาชนทั้งหลาย มาอวยพรทุกครั้งทุกปีมิได้ขาดเลยเช่นเดียวกับวันนี้ ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐบาล ข้าราชการทุกฝ่าย ผู้แทนของสถาบัน สมาคม องค์กรต่างๆ และประชาชนชาวไทยทั้งหลายจากทุกจังหวัดที่เดินทางมาอวยพรข้าพเจ้าในวันคล้ายวันเกิดอีกเช่นเคย และรู้สึกซาบซึ้ง ดีใจ ที่ได้ฟังคำพูดของท่านนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหัวหน้าของผู้บริหารประเทศชาติ ที่นายกรัฐมนตรีได้กล่าวเป็นหน่วยถึงแหล่งน้ำของประเทศไทยเช่นเดียวกับที่ใจของข้าพเจ้าทั้งสอง คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และข้าพเจ้าได้เป็นห่วงตลอดมาและถือว่าเป็นเรื่องที่เร่งด่วนและสำคัญมาก

อย่างคราวที่แล้ว ก็น้ำท่วมมาก ที่น้ำในท่อกว่า อ่างเก็บน้ำลดจำนวนลงอย่างมากมาย ซึ่งน้ำนั้นเนรัพหยากรธรรมชาติที่เสียที่สุดในชีวิตของสัตว์โลกทั้งหลาย ถ้าขาดน้ำไปแล้ว ก็รู้สึกความหวังต่างๆ จะสิ้นสุดลงไป อันที่จริงข้าพเจ้าเองก็เพิ่งทราบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งให้ทราบเสมอว่าเมืองไทยเราไม่มีแหล่งน้ำที่อื่น ไม่เหมือนประเทศหลายประเทศเพื่อนบ้านของเรา อย่างบางประเทศเขาได้นำมาจากน้ำแข็ง หิมะ ละลายจากเทือกเขาหิมาลัย ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่ใหญ่ นับว่าไว้ใจได้ว่าจะมีน้ำใสสะอาดเสมอ แต่เมืองไทยเราที่ที่เคยอุดมสมบูรณ์ด้วยน้ำ และทำให้คนไทยเกือบจะเรียกว่าสบายใจไป จนกระทั่งล้มตายใจไป ไม่เป็นห่วงคำว่าน้ำนี้ เพราะเราเคยมีน้ำมากมาย และน้ำเหล่านั้นนั้นก็มาจากป่า ป่าน้ำฝนต่างๆ ที่เก็บกักน้ำเป็นจำนวนมากแต่ลปีไว้ให้เราจะได้ดิน กลายเป็นน้ำใต้ดินที่มากมาย แต่ด้วยวันนี้เนื่องจากการตัดป่าอย่างมาก แต่ละปีเพิ่มขึ้นทุกที เพาะฉะนั้นแหล่งน้ำของเราก็กับวันจะน้อยลงๆ เมืองไทยเราไม่ได้น้ำจากไหนเลย นอกจากน้ำจากป่าฝนที่เขาเคยเก็บกักน้ำไว้ใต้ดินไว้เป็นแม่น้ำ ลำธาร น้ำตก คือเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของเรา เดียวนี้เวลาข้าพเจ้าตามเสด็จนั่งเฮลิคอปเตอร์ไปเยี่ยมประชาชนที่แออัดสองตอน ซัปดาห์เดียวที่ว่างเว้นไป ไม่ได้ไปทางนั้นก็เห็นการทำลายป่ามากขึ้นทุกปี ป่าจะหายไปทุกปี ไม่ได้กังวลถึงสัตว์ป่า หรือว่าอยากให้เมืองไทยมีป่าสวยๆ อะไรเท่านั้น เวลานั้นกังวลเรื่องแหล่งน้ำของคนทั้งชาตินี้ที่ว่ามีป่าเท่านั้นที่จะก่อให้เกิดความชื้น และทำให้เคมีในอากาศทำสูตรออกมาสำหรับมีฝนฟ้าตกตามฤดูกาล ไม่ใช่กลายเป็นสูตรของความแห้งแล้งจนใกล้จะเป็นทะเลทราย นี้ได้อินท้านายกรัฐมนตรีสนับสนุนร่วมคิดเห็นว่าสำคัญมากในเรื่องแหล่งน้ำที่คนไทยจะต้องตื่นกันสักที แล้วก็ทราบว่าเราไม่เหมือนประเทศพม่า ไม่เหมือนประเทศลาวไม่เหมือนประเทศญวน ของเรามีแหล่งน้ำของเราเองคือป่าไม้เท่านั้น ไม่มีที่อื่นที่จะมารช่วยชดเชยทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของเรา เลยขอบพระคุณท่านนายกรัฐมนตรีที่ท่านนายกรัฐมนตรีก็ห่วงเช่นเดียวกับข้าพเจ้า ห่วงด้วยกัน เวลาไปต่างจังหวัดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมุ่งไปทางหาแหล่งน้ำทุกครั้งไป จะเสด็จไปทอดพระเนตรว่าเนื้อที่ของหมู่บ้านนี้จำนวนก็หมื่นก็แสนไร่ แล้วก็น้ำพอเพียงไหมที่จะเพาะปลูก เรียกว่าสร้างอาหารสำหรับคนไทย เช่น พืชพันธุ์ธัญญาหารต่างๆ จะทรงมุ่งไปทางนี้โดยเฉพาะ จะประทับคุยกับชาวบ้านเป็นเวลานานๆ เพื่อสืบเรื่องแหล่งน้ำว่าเขาใช้น้ำกันที่ไหน ขาดแคลนแค่ไหน หรือว่าพอแล้วหรืออะไร มีแหล่งน้ำไหนที่จะพัฒนาขึ้นมาได้บ้าง ก็จะทรงมุ่งไปทางนี้ แล้วก็รับสั่งให้ข้าพเจ้าว่า สิริดูแลเกี่ยวกับครอบครัว การทำมาหากิน อาชีพในครัวเรือน ซึ่งก็ได้ทำร่วมกันมา ถวายมาตลอดเวลาด้วยความปลาบปลื้มใจ ที่ว่าเป็นประโยชน์และคนไทยประชาชนมีความสุขขึ้น แล้วก็ช่วยรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดมา

แล้วก็ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับข้าพเจ้าทำงานด้วยดีมาตลอดเวลา ก็เพราะว่าได้ทางกองทัพ กองทัพบกนี้ได้ช่วยเหลือตลอดมา ตั้งแต่ดูแลหมู่บ้านต่างๆ ที่ทรงพัฒนาให้มีแหล่งน้ำ มีอาชีพเสริม และทางกองทัพบกก็ติดตามว่าอาชีพเสริมของเขานี้เป็นไปได้ดีหรือเปล่า ชาวบ้านมีกำลังใจไหม เจ็บไข้ได้ป่วยอะไรไหม งานก็เลยก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วมาก ซึ่งชาวต่างประเทศคิดว่าเขาก็คิดว่าโลกเรานี้ น้ำก็จำกัด เช่นกัน อาหารก็จำกัด น้ำมันก็จำกัด และมีหลายประเทศมีสงครามกลางเมืองซึ่งไม่สามารถผลิตอาหารเองได้ เคยเป็นประเทศที่ผลิตอาหารได้พอเพียง ก็ไม่ผลิตเสียเฉยๆ มีความอดอยากทั่วไปหมดอย่างนี้ เขาก็คงจะพอใจที่ประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและตัวข้าพเจ้า ตลอดจนทุกๆ คน ช่วยกันเต็มฝีมือที่จะให้เมืองไทยเป็นเมืองที่อิสระ เสรีภาพ ประชาชนเป็นไทแก่ตนเองจริงๆ คือว่าหลุดพ้นจากการเป็นทาสของความอดอยากหิวโหย อันนี้ที่พวกเราต้องพยายามทำกันต่อไป คือให้อิสระภาพเสรีภาพกับพี่น้องประชาชนชาวไทยทั่วประเทศให้เขายืนได้อย่างสง่างามเยือกไปโรงเรียน แล้วก็ไม่ต้องหมัดเนื้อหมัดตัวเวลาที่ฝนแล้ง แล้วก็ลูกก็ไม่สามารถจะเข้าโรงเรียนได้ หรือว่ามีอาการเจ็บป่วยอย่างรุนแรง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวก็ได้ความร่วมมือจากโรงพยาบาลที่มีชื่อเสียงของกรุงเทพฯ ทั้งนี้ หมอทั้งหลายก็อาสาสมัครกับพระองค์ท่านว่า ถ้าเสด็จ
 ไหนทางไกลนี้ บรรดาหมอทั้งหลายก็อาสาที่จะตามเสด็จในขบวนด้วยความเต็มใจ หมอหัวใจ หมอเด็ก หมอผ่าตัด หมอทางผ่าตัด
 สมอง พร่อมใจกันหมดไปทำงาน บางครั้งตั้งเกือบสองเดือนที่ต่างจังหวัดที่ประทับอยู่ ประชาชนก็สบายขึ้น ได้มาตรวจร่างกาย และก็ไต่
 รับการดูแลอย่างดี ทางข้าพเจ้าก็ได้เก็บประวัติของคนไข้มากมายก่ายกอง ได้อาศัยเรียกว่ากองราชเลขาฯ สมเด็จฯ ซึ่งประกอบไปด้วย
 เด็กสาว ๆ ที่จบจากมหาวิทยาลัยต่างๆ อาสามาทำงานกับข้าพเจ้า ก็จะไปคอยเก็บประวัติ ถามประวัติคนที่เจ็บป่วยมากๆ อย่างเป็น
 มะเร็งหรือคอกหรืออกเป็นพิษ หรือว่าเป็นโรคเท้าช้าง เป็นโรคเรื้อน หรือตาบอด เพราะรู้ว่าถ้าป่วยเขาไปในสภาพนี้ ไม่ใช่ก็จะกลายเป็น
 เป็นคนที่ไม่รู้ที่อยู่ กลายเป็นคนที่ต้องเที่ยวเร่ร่อน หางานทำ ไม่มีหลักแหล่งอะไร อนาคตก็ไม่ดี เพราะฉะนั้นพวกเราเลยช่วยกัน ก็เลย
 ขาบซึ่งที่ทุกท่านมาให้กำลังใจ

และที่ข้าพเจ้าได้เดินทางไปต่างประเทศหลายประเทศก็เนื่องมาจากไปดำเนินกิจการของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพอย่างที่
 ประเทศญี่ปุ่น เขาก็เชิญไปแสดงฝีมือของสมาชิกส่งเสริมศิลปาชีพ เพราะเขาได้มาเห็นที่พระที่นั่งอนันตสมาคมที่แสดงฝีมือของครอบครัว
 ของชาวนาชาวไร่ต่างๆ ที่พวกเราพยายามจะรักษาศิลปะไทยโบราณให้คงอยู่ และทางมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ก็ทำงานมา ๑๗ ปีแล้ว
 บัดนี้ก็ประสบความสำเร็จขึ้นทุกที แต่ก็งานพอใช้ที่กว่าชาวบ้านจะเข้าใจ บัดนี้ครั้งหนึ่งชาวบ้านมาฝึกก็ประมาณ ๕๐๐ คน ที่สามารถ
 จะมาอยู่ที่นี้ได้ อยู่ที่สวนจิตรลดา มีดรงฝึกง่าย ๆ และก็มีการฝึกศิลปะไทยทุกอย่าง ความมุ่งหมายก็คือทำตามพระราชประสงค์ที่ว่า
 จุ่มหูพี่น้องชาวไทยให้อยู่ดีกินดีขึ้น เพราะว่าได้ทอดพระเนตรเห็นแล้วว่าเขามีฝีมืออย่างการทอผ้าของเขา ไม่ใช่ว่าเป็นคนที่ทอไปเฉยๆ
 เป็นศิลปินของชาติจริงๆ ที่เขาทอใช้กันในครอบครัวนี้ ยิ่งปู่ย่าตายายเขาทำเอาไว้นี่สวยเหลือประมาณ และเมื่อไปแสดงที่ญี่ปุ่น คนที่
 ญี่ปุ่นก็เข้าคิวกันยาวเพื่อไปดูศิลปะเก่า คือลายผ้าต่างๆ ที่เรียกว่าผ้ามัดหมี่ลายต่างๆ และเขาก็ชักข้าพเจ้าว่า ทรงช่วยให้ศิลปการให้สี
 หรือเปล้า บอกเปล้าเลย ทรงให้เองหรือเปล้า บอกเปล้าเลย ข้าพเจ้าไม่มีหัวถึงขั้นนั้น แต่มีมาจากหัวของประชาชนเอง เขาให้สีเอง แล้ว
 เขารู้ด้วยว่าสีนี้จะสวย ถ้าสีอย่างสมเด็จพระนางเจ้าฯ พุฒนี้จะไม่สวยนะ บางทีเขาก็เตือนข้าพเจ้าว่าอันนี้จะไม่สวยนะที่รับสั่งนี้ เขาเอง
 มาก

อย่างประเทศญี่ปุ่น ข้าพเจ้าไปตั้งแต่ ๗ เมษายน ถึง ๒๐ ก็ประสบความสำเร็จ เพราะว่าเพื่อนชาวญี่ปุ่น นักธุรกิจต่างๆ ก็ช่วย
 กันอย่างเต็มที่ เพื่อให้การไปของข้าพเจ้านี้เป็นผลสำเร็จ เกิดประโยชน์กับประชาชนชาวไทยจริงๆ ข้าพเจ้าไปอยู่ในฐานะเป็นส่วนตัว
 อันที่จริง แต่ว่ารัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดีใจดีเหลือเกิน ยกย่องและก็พระราชวงศ์ซึ่งก็รักกันมา พระเจ้าจักรพรรดิ พระ
 จักรพรรดินีก็รักเหมือนกับพี่น้อง ก็ทรงให้กำลังใจ ทุกแห่งชาวต่างประเทศจะถามข้าพเจ้า พอเห็นฝีมือของศิลปาชีพ อย่างถมทงนี่สวย
 เหลือเกิน สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สวยอย่างไร สมัยนี้ก็ได้สวยเท่าเทียมทุกอย่าง ว่าข้าพเจ้านี้คัดเลือกคนมา
 จากที่ไหนมาฝึก คงเป็นคนที่ดีแล้วมีแววที่จะไปทางศิลปะได้ กฎเกณฑ์ของการเลือกคนนี่คงจะเป็นอย่างนั้น ข้าพเจ้าบอกเปล้าเลย ไม่
 มีกฎเกณฑ์เช่นนั้น เพราะว่าดูแล้วว่าใครที่อยากจนเหลือประมาณ ช่วยตัวเองไม่ได้ และก็ที่อาจจะหลุดไปจากเขาได้ ลูกตั้งสิบกว่าคน
 ก็คัดเลือกลูกมาสองคนนี่มาเป็นช่าง มาเรียนหนังสือ ให้เขาดูเองว่าชอบจะเรียนแขนงไหน ปรากฏว่าเดี๋ยวนี้มีเกือบสองหมื่นสมาชิก แต่
 สองหมื่นนี้จะป็นทางทอผ้าเสียมากกว่า และก็มีนักถมถมทอง เครื่องเงินเครื่องทองต่างๆ ซึ่งคิดว่าต่อไปก็คงจะได้รับเชิญไปแสดงที่
 ประเทศต่างๆ

ข้าพเจ้าไปญี่ปุ่นครั้งนี้พบว่า นอกจากพระราชวงศ์แล้ว ประชาชนชาวญี่ปุ่นก็มีความสัมพันธ์ มีจิตใจที่ดีต่อคนไทยต่อเมือง
 ไทย อย่างพระเจ้าจักรพรรดิของญี่ปุ่นนี่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าท่านเก่งเหลือเกินทางด้านปลา ท่านสามารถจะแนะนำพวก
 เราได้ว่าปลาชนิดไหนที่ควรจะสนับสนุนให้ชาวบ้านเลี้ยงได้ง่ายโดยไม่แพงแล้วก็ไปรตีนมากขึ้น ก็คือปลานิลอย่างที่เคยเล่ามาหลาย
 หน และไปครั้งนี้ข้าพเจ้าก็ทราบที่พระราชโอรส เจ้าชายอากิฮิโตะ พระราชโอรสองค์เล็กนี่ก็เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านปลาเหมือนกัน ก็รับ
 สั่งว่าอยากจะขอมาเมืองไทย อยากจะไปดูทางประจวบคีรีขันธ์ ตามแหล่งน้ำว่ามีปลาอะไรบ้าง ท่านก็ทำบ้านที่กินหมด ปลาอะไรที่จะ
 หมดไป ที่ควรสนับสนุน ท่านเก่งมาก และก็รักเมืองไทยมาก อยากจะมาก็อยากจะมาประทับ ซึ่งพระองค์ก็พระชนม์มินิดเดียว แต่ก็
 รักเมืองไทย เหมือนอย่างเราตื่นตื่นจะไปตากอากาศที่สวิสหรืออะไรแบบนั้น (ทรงพระสรวล) ท่านรู้สึกว่าการมาเมืองไทยนี้ได้พักผ่อน
 แล้วก็สดชื่นอะไรอย่างนี้ พระชายาก็มีความคิดเหมือนกัน ปลานิลที่สมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นท่านแนะนำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่
 หัว ให้คนไทยเลี้ยงแทนปลาหมอเทศ รับสั่งว่าปลาหมอเทศนี้แย่มาก ไม่ค่อยเลย แล้วมีหน้าขำมันกินปลาที่ตีๆ พันธุ์ปลาต่างๆ มันกิน
 หมด เพราะฉะนั้นไม่ควรจะสนับสนุนเลี้ยงดู ควรจะเลี้ยงปลานิลซึ่งเป็นปลาที่อร่อย และก็ทำหลายปลาต่างๆ ด้วยกัน

ที่บ้านปาร์กน้ำตามจังหวัดต่างๆ โดยเฉพาะทางอีสาน ที่ข้าพเจ้าพยายามสนับสนุนให้มีขึ้น เพราะว่าอยากจะให้ประชาชน
 เข้าใจว่า ที่ไม่ให้เขาเข้าไปกางปानीไม่ใช่เห็นกับความสวยงามในการมีป่า ไม่ใช่เห็นกับสัตว์ป่ามากกว่าชีวิตของคน แต่ว่าเพื่อคนนั่นเองที่

จะได้มีน้ำกินน้ำใช้ และมีอนาคต พยายามจะพูดให้เขาฟัง เขาก็จะฟังเอาไม่ฟังเขาจะรู้สึกว่าเป็นของรัฐบาล เขาไปตัดไม้เขาก็ได้ ทำอะไรแบบนั้น เอมามาขายข้าพเจ้าก็บอกอย่างนั้นนะเสียประโยชน์ของตนเองนะ อย่างแทนที่จะมี ๕๐ ไร่ แต่มีน้ำน้อยที่สุดในที่สุด ก็ทำได้แค่ ๓ ไร่ ๔ ไร่ นอกนั้นก็ต้องทิ้งให้แห้งแล้ง ซึ่งเป็นผลเสียของทั่วประเทศเลย บอกเขาว่าถ้าได้เพียง ๑๐ ไร่ แล้วทุกไร่ทุกตารางนิ้วเป็นประโยชน์หมดนี้ดีกว่าให้เขาคิดด้านนั้น

ข้าพเจ้าไปญี่ปุ่น ก็ไปเห็นว่าคนญี่ปุ่นเขาสอนกันมาตั้งแต่โรงเรียนให้นักธรรมชาติ รักต้นไม้ เข้าใจว่าเขาคงทราบว่ามันนั้นก็หมายถึงแหล่งน้ำ และความชุ่มชื้นในอากาศ ทำให้อากาศไม่แห้งมากเกินไป ข้าพเจ้าก็ปรึกษากับพวกเขา คณะที่ไปด้วยกันว่า ทำอย่างไรหนอ ทว่าจะต้องขอรับรองทุกท่านในนี้ว่า ถ้าใครช่วยได้ จะทำอย่างไรให้คนไทยเราตั้งแต่เด็ก ๆ เลย รู้จักรักต้นไม้ รักสัตว์ รักต้นไม้ เหมือนอย่างที่ญี่ปุ่นหรือชาวต่างประเทศเขาสั่งสอนกันมาตั้งแต่วัยเรียน ซึ่งได้ประโยชน์มากเชียว เพราะเด็กก็จะเข้าใจ และที่ญี่ปุ่นที่ชาวซึ่งอย่างหนึ่ง เขาทราบว่าผ้าไหมมัดหมี่นี้เป็นฝีมือของชาวบ้าน เพราะฉะนั้นชาวญี่ปุ่นโดยเฉพาะพวกนักธุรกิจ ปรารถยานักธุรกิจ ครอบครัวนี้จะพยายามซื้อผ้าไหมมัดหมี่มาทำกิโมโน พยายามใช้ผ้าไหมมัดหมี่ทำเป็นสูท ทำเป็นกิโมโน แล้วตอนที่ข้าพเจ้าไปครั้งนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีมัดหมี่ต้องคนอมมอๆ หนอยใส่แล้วสวย ข้าพเจ้าก็เลยพอช่วนแล้วก็ไม่ค่อยได้ใส่ ก็คนญี่ปุ่นต่อว่าใหญ่ (ทรงพระสรรวล) ต่อว่าว่าทำไมท่านไม่ใส่มัดหมี่ มัดหมี่นี้เป็นผ้าที่สวยงาม อันนี้แย่งไปหน่อย เสียหายไปหน่อยทำให้ชาวญี่ปุ่นต่อว่าได้

ทางสหรัฐอเมริกาเหมือนกันที่ข้าพเจ้าไปนี่ก็เพราะว่าเขาจะให้รางวัล ให้ปริญญาก็เท่ากับว่าเป็นชั้นประชาชนต่อประชาชน แต่แล้วก็ได้รับความปลาบปล้ำที่ว่า ถึงแม้จะไม่ได้รับรู้จักประธานาธิบดีคลินตันเลย ไปคราวนี้ก็ไม่ได้พบ เพราะว่าท่านมีธุระมาก ได้พบรองประธานาธิบดี แต่ว่าได้รับความช่วยเหลือ แล้วก็ดูแล สนับสนุนทุกประการ อันนี้ซาบซึ้งใจมาก แล้วก็ข้าราชการผู้ใหญ่ของอเมริกัน ตลอดจนนักธุรกิจ เขาบอกข้าพเจ้าว่าปล้ำมากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นพระเจ้าแผ่นดินองค์เดียวที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาทำให้เขารู้สึกภาคภูมิใจที่เห็นทรงงานเพื่อประชาชนและได้ผลดีแล้วก็ไม่เสด็จไปไหนเลย เสด็จฯ ไปท่อม ๆ ทุกแห่งที่มีคนยากจนทุกข์ยากลำบากก็จะทรงเก็บพระกำลังที่จะไปเช่นนั้น ซึ่งข้าพเจ้าก็นึกตลอดมาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคงเก็บพระกำลัง แม้ใครอยากจะทำบุญถวายรางวัลอย่างไร ท่านก็ไม่ยอมไป รับสั่งบอกแก่แล้ว ไปแล้วมันเหนื่อยมาก หมดแรง ขอเก็บกำลังไว้ทำงานในประเทศดีกว่า เขาก็ชื่นชมในพระราชนโยบายเช่นนั้น ชื่นชมแล้วปลาบปล้ำมาก ข้าพเจ้าเองก็ไม่นึกฝันว่า มหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์จะให้เกียรติกับข้าพเจ้าเช่นนั้น ทีแรกไปก็กลัว กลัวตอนอ่านภาษาอังกฤษตอบคำของเขานี้ กลัวว่าเดี่ยวเราออกเสียงไม่ถูกไม่ต้องนึกคนไทยก็จะขายหน้าก็ห้องใหญ่เลย (ทรงพระสรรวล) อ่านทวนซ้ำไปซ้ำมา กลับมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบอกดีมาก ฟังชัด เข้าใจได้ดีและที่แลตเดนฟอร์ดก็ได้รับรางวัลที่ไม่เคยคาดหมายว่าจะได้ แต่ก็มิเพื่อนเล่าให้ฟังว่า มีชาวเขมรที่เคยอยู่ที่เขาล้านตอนประเทศเขมรแตก หลายปีเต็มที แล้วก็เด็กเขมรเหล่านั้นเดี๋ยวนี้ก็เป็นหนุ่มเป็นสาวอยู่ตามประเทศต่างๆ เขาก็พูด เข่าจำได้ว่าเขารอดตายเพราะแผ่นดินไทย รู้สึกว่าการหนีความตายนี้เป็นสิ่งที่เศร้าที่สุด และเขาก็กลัวเหลือเกิน ตกใจเหลือเกิน แต่ได้ไปอยู่ที่เขาล้าน ได้รับความปลอดภัยทุกอย่าง ก็ทำให้เขาระลึกถึงว่าแผ่นดินนี้เป็นแผ่นดินที่ได้ช่วยชีวิตของพวกเขา ให้มีความหวังว่าเขมรจะเป็นชาติที่รุ่งเรืองต่อไป เหมือนกับให้ชีวิตคนทั้งชาติ บุญคุณนี้คงจะสนองประเทศไทยคนไทย

ไปที่สหรัฐอเมริกาได้พบกับภรรยาของวุฒิสมาชิกของรัฐต่างๆ เขารวมกันเลี้ยงให้ข้าพเจ้า เลี้ยงอาหารกลางวันในเรื่องที่จะล่องดูแม่น้ำต่างๆ ที่วอชิงตัน ไปโตแมค แล้วเขาก็บอกว่าเชื้อใหม่ แต่ก่อนนี้เคยนำและเขี้ยว และเดี๋ยวนี้พวกเราก็ร่วมกันทำให้ไปโตแมคนี้สะอาด มีปลามากดั่งเดิม อันนี้เขาปลาบปล้ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็รับสั่งกับข้าพเจ้าว่า ให้ขอเขามาว่า ทำอย่างไรถึงจะทำให้แม่น้ำไปโตแมคกลับเป็นแม่น้ำที่สะอาดงดงาม มีสัตว์น้ำพร้อมขึ้นมาอีก ยิ่งในประเทศไทยประชาชนก็เกิดมาก พวกปลาอะไร สัตว์น้ำต่างๆ ก็เป็นแหล่งอาหารของเรา ถ้านับวันน้ำนี้จะนำไป สัตว์น้ำตายไป บางพันธุ์สูญไปเลยนี้ นำเสียตาย และนำเป็นห่วงมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเลียบรับสั่งกับข้าพเจ้าว่า ขอประวัติตอนที่ไปโตแมคแล้ว และก็พวกเขาช่วยกันทำจนเดี๋ยวนี้สะอาดงดงามปลาอยู่กันเต็มใหม่อีก เขาก็รับจัดมาถวาย ภรรยาวุฒิสมาชิกต่างๆ นำรักเหลือเกิน รู้สึกว่ารักเมืองไทยมาก และก็ข้าพเจ้าเลยได้ไปเห็นซานฟรานซิสโกใหม่ หลังจากไม่ได้ไปตั้ง ๓๐ กว่าปี เคยตามเสด็จไปเยี่ยมเป็นทางการ แล้วก็ตอนนี้ก็ไปรับรางวัลที่แลตเดนฟอร์ด ก็เลยได้ไปเห็นซานฟรานซิสโกใหม่ สวยงามมากเหลือเกิน ชื่นใจ และได้เห็นที่เขาปลูกต้นยูคาลิปตัสเต็มไปหมด สวยงามมาก เขาก็บอก ข้าพเจ้าก็ทราบอยู่แล้ว เขาบอกว่าได้ยูคาลิปตัสนี้มันเป็นต้นไม้ที่ไม่เสียตายและไม่มีความหมายอะไร นอกจากว่าเป็นต้นไม้ที่โตเร็วและแต่ละฝัมนี่จะยึดน้ำฝนไว้ในดินได้มาก เขาก็เลยปลูกเอาไว้เต็ม สั่งมาจากออสเตรเลีย และปลูกเต็ม เพราะมันโตเร็ว และมันไม่ต้องเลี้ยงดูอย่างดี เป็นต้นไม้ที่ออกจะทนทาน โตเร็ว และไม่ก็ใช้ได้พอประมาณ อย่างที่พระตำหนักภูพิงคฯ ข้าพเจ้าลองเอาไม้ยูคาลิปตัสมาสร้างเป็นพระตำหนักเล็กๆ สำหรับให้ลูกชายหรือตัวข้าพเจ้าเองขึ้นไปอยู่ที่นี่ ก็สวยงามมากเลย เป็นไม้ที่ราคาถูก และก็สถาปนิกบอกพอซูปน้ำยา ใส่น้ำยาแล้วก็อยู่ได้นาน ทนพอใช้

ข้าพเจ้านึกถึงยุคอาณานิคมถึงไม่ เพราะเวลานี้ทางภาคอีสานหลายจังหวัดแต่สกลนคร ข้าพเจ้าไปปลูกไม่ เพราะรู้ว่าไม่นี้ ประชาชนใช้สร้างบ้านเรือน ใช้รับประทานหน่อไม้ คือรู้สึกเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของประชาชน ชื่นง่าย เดียวสถานการณ์เปลี่ยนไปหมดแล้ว ไม่ปลูกเท่าไรๆ ก็ไม่โต เขาไปช่วยกันปลูก ๑๐ ปีผ่านไป ไม้ก็ไม่โต แสดงว่าน้ำในดินนี้คงจะแห้งเหลือเกิน ข้าพเจ้าก็เลยบอกประชาชนว่า ก็ลองปลูกยูคาลิปตัสให้มันเก็บน้ำไว้ในดิน แล้วตอนหลังเราค่อยปลูกไม่ ให้ดินนี้ชุ่มชื้นแทนที่จะแห้งแล้งไปก่อน แล้วเวลาเราไม่ต้องการเมื่อไร เราก็ตัดไปก็แล้วกัน เพราะว่าประชาชนก็จะบอก หมมยูคาลิปตัสมันเป็นต้นไม้เจ้าปัญหาหมาก คนแอนตี้มากเหลือเกินว่า เมืองไทยนี้เป็นเมืองที่แสนจะปลูกต้นไม้ที่ล้าค่าได้ทุกอย่าง ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้อะไรแล้วลุกขึ้นมาทิ้งเสียที่ปลูกยูคาลิปตัส ประชาชนเขาก็บอก ว่า อันนี้ อย่างฉันปลูกไม่หรือยูคาลิปตัสนี้ ฉันขายได้และใช้ได้แต่ไม้เต็งไม้รังรัฐบาลเขาก็ไม่ให้ใช้ของดี ความจริงก็ต้องคิดแล้วว่า เตยนี้ไม่มันไม่ขึ้นที่จะให้ราษฎรทำกระติบอะไรอีกแล้ว เพราะว่าน้ำในดินไม่มีแล้ว มันก็น่าจะนึกถึงว่าเวลาบ้านเขาพังโยยเย็น การไปซื้อไม้ตามที่ต้องการ นี่เขาไม่มีเงิน ก่อนนี้เขาจะเข้าป่า แล้วก็ไปตัดไม้มาสร้างกระติบ ข้าพเจ้าก็เลยบอกลุงชิต ลุงปลูกยูคาลิปตัสสัก ๖-๗ ขวบ ก็มาทำกระติบได้แล้ว พอที่จะแทนไม่ ไม้มันไม่ขึ้นแล้วนี่ ก็ลองดู เขาก็ลองดู ปรากฏว่าก็ได้ผลดี แต่ว่าโดนว่ามากเรื่องยูคาลิปตัสนี้ ว่าใครนะสนับสนุน ข้าพเจ้าก็ร้อนตัวเหมือนกัน ใครนะสนับสนุนให้ราษฎรปลูกยูคาลิปตัส คนนั้นต้องบ้าแน่ๆ (ทรงพระสรวล) เพราะเมืองไทยนี้ปลูกไม้ได้ดีสารพัดชนิด แกดดันไปให้ปลูกยูคาลิปตัส เขาไม่เข้าใจ เขาไม่เข้าใจว่า ปลูกไปเดอะ ต้นไม้จะอะไรก็ตาม แต่ละแผ่นดินให้ขบน้ำไว้ในดิน อย่าให้น้ำฝนที่มันวันจะมีน้ำนี้ โดนแดดเผาเป็นไอน้ำไป แม้แต่อ่างเก็บน้ำก็ขอดนิดเดียว ปลูกไปเดอะต้นอะไรก็ตามให้ขบน้ำไว้ให้กับแผ่นดิน แล้วเวลาเราไม่ต้องการเขาเขาก็โค่นตมเดียว ไม่ใช่เวลานานเลย แล้วเราจะปลูกอะไรก็ได้ แต่ให้มีน้ำในดินเสียก่อน ข้าพเจ้าก็พูดอย่างนั้น ใครจะหัดคนเขาก็อดสำห้ไม่ว่าอะไร (ทรงพระสรวล)

แล้วก็ไปอเมริกาคราวนี้ ก็ไปพบมิสเตอร์เดวิด ร็อกกีเฟลเลอร์ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประถมาภรณ์ช้างเผือก ซึ่งมิสเตอร์เดวิด ร็อกกีเฟลเลอร์นี่ก็แปลลึกลับแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าช่วยเมืองไทยมา และช่วยมาตลอดระยะเวลาอันยาวนานนี้ ช่วยมาตลอดเป็นมิตรดี

เมืองสุดท้ายที่ไปไปหาลูกอุบลรัตน์ฯ ที่แซนดิเอโก และข้าพเจ้าก็อยากไปเหลือเกิน อยากไปเที่ยวส่วนตัว เพราะว่าได้ข่าวว่า ยังไม่เคยเห็นว่า เสือที่สวยมากของเมืองไทยนี้เรียกว่าเสือลายเมฆ เห็นว่าตัวเล็ก น่ารัก มีค่ามาก มีอยู่ไม่เท่าไรในสวนภูมิภาคนี้ของโลก ตัวเล็ก แล้วก็ขยับเป็นลายเป็นเมฆ ข้าพเจ้าก็นึกอยากได้มากเลย อยากเห็นก่อน แล้วก็อยากได้ พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าขึ้นเอามาเลี้ยงในนี้ด้วยคนในวังหมดไปทีละคนๆ เพราะมีคนที่จะให้ข้าพเจ้า บอกว่าเสือลายเมฆนี้น่ารักมาก ทรงงูไปไหนไปไหนได้ (ทรงพระสรวล) พระเจ้าอยู่หัว เข้าฟังเขาไปมันนะ ที่นั่นมันก็คงจะเป็นเสืออยู่ดี มันคงน่ากลัวอยู่ดี พอไปที่ zoo ที่แซนดิเอโก ปรากฏว่าตายไปแล้ว เสือลายเมฆ ไม่เห็นที่ตั้งใจจะไปนี่ เพราะแซนดิเอโกนี่ถือว่าเป็นสวนสัตว์ดี สวนสัตว์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก

แล้วต่อจากอเมริกา ข้าพเจ้าก็ไปเวียนนา ตามคำเชิญของรัฐบาลที่เวียนนาให้ไปแสดงฝีมือของศิลปิน ก็ได้รับการต้อนรับดีเหลือเกินอีกตลอด คิดว่าคงเป็นเพราะว่าพระบารมีด้วย ถึงแม้จะไม่ได้เสด็จไป ไม่เสด็จไหน แต่หนังสือพิมพ์หลายฉบับ แล้วก็ที่สำคัญ ฟาร์ อีสเทิร์น อีโคโนมิก รีวิว (Far Eastern Economic Review) ที่กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าทรงงานมากเพื่อประชาชนนี้ ก็คงจะทำให้ข้าพเจ้าได้รับการต้อนรับอย่างดีทุกหนทุกแห่งประธาณาธิบดีออสเตเรียเคลสตีล (Lkjestil) กับมาตาม เลียงอาหารกลางวันให้ เชิญคนมากมายถ่ายทอง แล้วก็มาตามเคลสตีลก็ไปรับถึงที่เครื่องบิน ไปยืนรอรับอยู่ที่เครื่องบิน ข้าพเจ้าก็ชักจะขร่า ตื่นเต้นมากจะถึงออสเตรีย หมม แต่งตัวสวย เอ๊ะ เสรีแล้ว เราลืมนะอะไรอย่าง ลืมใส่ตุ้มหู (ทรงพระสรวล) มาตามเคลสตีลก็มองอย่างแปลกใจ ก็เลยบอก ทำข้าพเจ้านี้คงจะหลับสนิทก็คงจะแกล้งบ้างจริงๆ ธรรมดาฉัน ตุ้มหูนี้ ไม่เคยลืม เอง แต่งตัวไม่เคยลืม นี่หลับสนิทลืมใส่ตุ้มหูได้ เดินปร้อ ยืมลงไป หมม นักหนังสือพิมพ์โทรทัศนมาถ่ายใหญ่เลย สัมภาษณ์ใหญ่เลย

ทุกชาติที่ไปข้าพเจ้ามักจะชวนลูกของเพื่อนไป แสดงวิวัฒนาการของการแต่งกายของผู้หญิงไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย ก็แปลกว่า ๗๐๐ ปี ก็มีจินตนาการเอาบ้าง ฟังจากผู้รู้ต่างๆ ว่า แต่งอย่างไร ก็ได้รับความสำเร็จมาก เพราะว่าเขาสนใจว่า หมม เมืองไทยนี้ ขนชาติไทยนี้เป็นเผ่าที่นานมาแล้ว มีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้ง ๗๐๐ ปี ความจริงข้าพเจ้าก็ตั้งใจอย่างนี้ แทนที่จะไปคุยอวดว่าของเรามีประวัติยาวนานแล้วก็มีการแสดงคืนสุดท้าย เวลาเลี้ยงขอบใจทุกคน ก็มีการแสดงว่าผู้หญิงไทยสมัยสุโขทัยแต่งออกมาคร่าวๆ เป็นแบบนี้ต่างๆ เขาชอบกันมากเลย แล้วก็อยากจะมาเมืองไทย ข้าพเจ้าคิดว่าเขาพูดถูกที่ว่าเมืองไทยนี้สวยงามมาก บอกกรุงเทพฯ นี้สวยงามมากเลย เป็นที่ที่มีศิลปะไทยเก่าแก่คงงาม ยากที่จะมีที่ไหนเปรียบ แล้วพอมองไปอีกที่หนึ่ง ศิลปะสมัยใหม่ ความเป็นสมัยใหม่ ความก้าวหน้าพัฒนาไปสู่ความเป็นโลกสมัยใหม่ ก็มิอยู่พร้อม ชั่วแต่มองไปทางไหน ก็เห็นว่างกรุงเทพฯ นี้ดีจริงๆ แต่ตอนนี้ข้าพเจ้าก็เป็นทุกข์เหลือเกิน ก็อยากจะปรึกษากับท่านทั้งหลายว่า ทำอย่างไรกรุงเทพฯ จึงเป็นเมืองฟ้าอมรต่อไป เพราะว่ารอดดี รู้สึกทุกคนก็อารมณ์ไม่ดี ตั้งแต่นคนไทยเราไปเองจนคนต่างประเทศ โธ... ก็รัฐบาลมาแล้วก็ไม่สามารถจะทำอะไรได้ เพราะว่ามันเป็นปัญหาที่ไม่ใช่รัฐบาลหนึ่งรัฐ

บาลใดจะแก้ไขได้ รู้สึกจะต้องคนไทยทั้งหมดช่วยกันคิดหรือเปล่า ที่บ้านเราไม่มีอย่างรถใต้ดินแล้วก็รถแบบคล้ายๆ bullet train^๑ ของ ญี่ปุ่น ญี่ปุ่นนี่มองไปเขามีหลายอย่างเหลือเกิน แต่ก่อนนี้การจราจรเขาก็คับคั่งมากเมื่อสิบกว่าปี แต่ตอนนี้รู้สึกว่าเขาทำสำเร็จ แล้วก็คิดว่าบางทีพวกเราคนไทย ไม่ได้ไปพูดแต่รัฐบาลเท่านั้น เพราะรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาได้ก็ด้วยความตั้งใจของประชาชน เพราะฉะนั้นคนไทยเราก็ต้องช่วยกัน ช่วยคณะรัฐบาล คิดว่ามันถึงจุดหนึ่งแล้วที่ไม่ไหวแล้วที่เด็กเล็กต่างๆ ต้องไปทนทรมาณในท้องถนน อันนี้ไม่ใช่ว่าเพิ่งจะมาเป็นปีนี้หรือสองปี มันต้องค่อยๆ สะสม แปลบว่าทุกคนต้องซื้อรถออกมาขับ เพราะว่าไม่มีรถต่างๆ ไม่มีบริการต่างๆ ข้าพเจ้าก็พูดกับทางเพื่อนที่เป็นนักธุรกิจไทย บอกว่าลองให้เขาทำรถบัสดูใหม่ รถบัสใหญ่ๆ ที่สบาย มีโทรศัพท์ มีอะไรแล้วทางรัฐบาลก็ควรจะรับทำต่อไป จะทำให้รถเล็กๆ น้อยๆ ที่เต็มถนนไปหมดไม่ต้องออกมา เพราะการจราจรก็เป็นปัญหาใหญ่ ที่จอดรถคนก็ค่อยๆ จะนั่งรถสบายๆ เหมือนกัน ไม่ใช่ว่าทุกคนอยากจะออกมาขับรถ คือพยายามช่วย เพราะว่ารัฐบาลก็รัฐบาลของเขา ช่วยกันคิดว่าเอ๊ะจะอย่างไรดีเพราะกรุงเทพฯ นี่จะแออัดอยู่แล้ว กรุงเทพฯซึ่งเป็นที่สวยงามที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง

เพราะฉะนั้นก็หวังว่าทุกท่านซึ่งเป็นสมอม ที่อยู่ที่นั่นก็เป็นสมอมของประเทศไทยกันทั้งนั้น ก็คงจะช่วยกันคิดว่า เราควรจะทำอะไรอย่างไรเพราะมันถึงจุดที่ไม่ไหวแล้วที่เด็กต้องออกจากบ้านตั้งแต่ตีสี่แล้วก็แยเลย ดิคค้างกันในถนนมากมายก่ายกอง ถ้าเผื่อว่าสามารถทำรถบัสได้มีราคาต่างๆ กัน ไม่ว่ารถบัสนี้จะไม่สบายไม่สะดวก ก็จะทำให้สะดวกสบาย แล้วก็ก็มีทุกราคาอะไรอย่างนี้ แต่อันนี้ไม่ใช่เข้ารัฐบาลนะคะ ท่านนายก (ทรงพระสรวล) รู้สึกพูดกับพรรคพวกเราเองกันเองคนไทย ชาวกรุงเทพฯ เพราะข้าพเจ้าคิดว่ารัฐบาลเองก็มีภาระที่หนัก ทำรับผิดชอบทั้งประเทศ ในกรุงเทพฯ ก็มีคนไทยที่มีสมอมที่ยอดเยี่ยมเป็นที่หนึ่งของโลก เพราะที่ข้าพเจ้าไปต่างประเทศนี่ ออสเตรเลีย จำได้ นั่งข้างนักธุรกิจ เขาหันมาทางข้าพเจ้า เขาบอก You're tiger หัวว่าเป็นเสือ ไม่ได้ว่าข้าพเจ้า บอกเมืองไทยนี่เสือเราดีนี่ หมายความว่าทุกท่านซึ่งอยู่ที่นั่น ได้ทำให้ภาวะเศรษฐกิจการเงินของประเทศนี้ดีเสียเหลือเกิน จนกระทั่งขึ้นชื่อลือชาไปทั่วโลก ที่ต่างประเทศเขาบอกเวลานี้ประเทศไทย อินโดนีเซียอะไรนี่ ฮองกง มาเลเซีย เราจะพูดว่าประเทศที่ ๓ ไม่ได้อีกแล้ว เพราะเป็นประเทศที่กำอนาคตของโลก การเงินนี้อยู่ในเงื้อมมือของพวกท่านหมด เขาพูดอย่างนี้ ซึ่งข้าพเจ้าก็คิดว่าคงจะเป็นจริง เพราะอ่านในหนังสือเขาว่าอย่างนั้น เขาแสดงความเคารพ กลัวด้วย กลัวยำเกรงด้วยที่ว่าเก่งเหลือเกินประเทศอาเซียนนี้ เดียวนี้การเงินนี้อยู่ในกำมือของกลุ่มอาเซียน การเงินของโลก ซึ่งทางอเมริกา ทางยุโรปนี่หนอยมาก ที่ข้าพเจ้าไป ผู้คนรู้สึกเศร้าๆ แล้วบริษัทใหญ่ๆ ร้านค้าใหญ่ๆ เลย ก็ล้มไปหลายบริษัท ทีนี้ ข้าพเจ้าเองก็เพิ่งรู้สึกตัวว่า หมมคนไทยเราเก่ง หมายถึงนอกจากกลุ่มอาเซียนแล้ว คนไทยเราเก่งมากที่สุด เศรษฐกิจการเงินของประเทศมาขึ้นระดับโลกที่เขาเรียกข้าพเจ้าว่า tiger เสือนะ เสือของโลก ไม่ใช่ตัวข้าพเจ้า คือประเทศไทย you're tiger เขาวางยั้ง ที่แรกกึ่งๆ เอ๊ะ อยู่ๆ มาว่าเราเสือ ที่แท้หมายถึง เศรษฐกิจของประเทศไทยนี่เอง

ก็อีกครึ่งหนึ่ง ขอบพระคุณท่านทั้งหลายทุกคน ที่ ๑๒ สิงหาก็มีเมตตาไม่มีตรึจริตต่อข้าพเจ้าตั้งแต่อายุน้อยๆ จนกระทั่งนี้ ๖๑ ไปแล้ว ข้าพเจ้าก็ว่าพอ ๖๐ ปรีกษากับลูก บอกว่าลูก พ่อแม่ ๖๐ แล้ว ตั้งต้นใหม่เอา ๕๙ ดีไหม ตอนนั้นก็ ๕๘ ไปเรื่อย กว่าที่จะถึง ๑๖ คงเดินไม่ค่อยจะไหวแล้ว ลูกเขาก็หยั่งบอกว่า แม่ก็ต้องรับสั่งกับท่านนายก ให้ทำประวัติใหม่ให้แม่ (ทรงพระสรวล) ชักจะแก่ แต่ว่าเป็นความแก่ที่ปลื้ม ภาคภูมิใจที่ว่า แก้วแล้วมีผู้คนที่ไม่มีตรึจริตและให้ความเป็นมิตรตลอดเวลา อุดหนุนมากัน คอยถึงวันที่ ๑๒ และวันที่ ๕ ถึงแก่ก็ยังชุ่มชื่นมีกำลังใจคะ ขอคุณทุกท่าน

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาศรีศิลาชัย สวนจิตรดา
วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๑

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านทั้งหลาย ที่เดินทางมาชุมนุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ เพื่ออำนวยพรวันเกิดแก่ข้าพเจ้าเช่นเคย และขอขอบใจไปถึงหน่วยงาน ตลอดจนประชาชนทุกๆ คน ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างบุญกุศลบำเพ็ญสาธารณประโยชน์นานาประการเพื่อข้าพเจ้า ซึ่งก่อให้เกิดผลดีแก่ประเทศชาติเป็นอย่างมาก

ระยะนี้มีฝนตกหนักจนเกิดน้ำท่วมและน้ำป่าไหลหลากในหลายจังหวัดทางภาคเหนือ ภาคอีสาน ชายทะเลภาคตะวันออก และจังหวัดกาญจนบุรี บางแห่งมีกระแสน้ำไหลแรงจนพัดพาฝายกันน้ำและคูส่งน้ำพังทลาย ข้าพเจ้าได้ติดตามข่าวของประชาชนผู้เดือดร้อนด้วยความเป็นห่วงอยู่เสมอ สภาพเช่นนี้มีลักษณะตรงกันข้ามกับเมื่อต้นปีที่ประเทศไทยประสบภัยแล้ง จนรัฐบาลต้องออกประกาศเตือนให้ประชาชนประหยัดน้ำ และห้ามเกษตรกรทำนาปรัง เพราะน้ำในเขื่อนใหญ่ๆ ทั่วหลายกำลังแห้งขอด และถึงแม้ว่าบัดนี้จะมีฝนตกหนักจนถึงกับน้ำท่วม แต่น้ำในเขื่อนก็ยังไม่สูงถึงระดับที่น่าพอใจ เพราะฝนไปตกได้เขื่อนบ้าง ฝนทางเหนือตกแล้วไหลไปทางอื่นไม่ไหลเข้าเขื่อนบ้าง

ที่จริงเมืองไทยของเรา ถ้าใครได้ไปเห็นทั่วทุกภาคแล้ว จะต้องรู้สึกภูมิใจในความสวยงามของภูมิประเทศ ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นดิน ทางเหนือมีภูเขาสลับซับซ้อนทางใต้ก็มีทั้งเขาและทะเลที่สวยงาม และประเทศไทยของเราเป็นอู่อาริยภูมิของโลก แม้พลเมืองส่วนใหญ่จะยากจนแต่ก็ไม่มีใครอดตาย แต่เมื่อต้นปีนี้ ระหว่างที่ข้าพเจ้านั่งเสลาคอปเตอร์ไปเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ห่างไกล และทั่วกันดารในภาคเหนือ ข้าพเจ้าได้พบวาป่าหลายแห่งถูกทำลายมากขึ้นและรวดเร็ว เหลือแต่ต้นไม้เล็กๆ เนหยอมเล็กหย่อมน้อย บางภูเขาโล่งเตียนอย่างน่าใจหาย ประชาชนก็เริ่มวิตกว่าฝนไม่ตกติดต่อกันมาสองปีแล้ว ข้าพเจ้าจึงได้โอกาสอธิบายให้ราษฎรเข้าใจว่า ต้นไม้สำคัญอย่างไรต่อชีวิตของเรา

เราทราบกันดีว่าต้นไม้มีประโยชน์มหาศาล ผลที่เราได้รับโดยตรงจากต้นไม้มีมากมาย แต่โดยอ้อมที่เราเองไม่เห็นก็มีมาก เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ต้นไม้ช่วยดูดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ทำให้อากาศดีขึ้น ช่วยลดปฏิกิริยาเรือนกระจกที่ทั่วโลกกำลังหวาดวิตกอยู่ ต้นไม้ใหญ่เพียงต้นเดียวยังทำให้เรารู้สึกได้ทันทีถึงความร่มเย็นชุ่มชื้น หากมีต้นไม้รวมกันอยู่มากๆ จนเป็นป่าที่กว้างใหญ่จะทำให้อากาศบริเวณนั้นเย็นและชื้นมาก ต้นไม้เป็นปัจจัยที่สำคัญของการเกิดฝน ประเทศของเราตั้งอยู่ในเขตรมรุมถึงฤดูฝน ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะพัดพาน้ำจากทะเลเข้ามา ถ้าได้กระทบกับความชื้นเย็นก็จะทำให้นฝนตกต้องตามฤดูกาล ต้นไม้ช่วยดูดซับน้ำไว้ในรากและในดินทำให้ป่าเป็นแหล่งกักเก็บน้ำที่สำคัญ ซึ่งในเมืองไทยแล้วต้องถือว่าสำคัญที่สุด เพราะประเทศเราไม่มีภูเขาที่มีหิมะปกคลุม เช่น ภูเขาหิมาลัย เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารเหมือนประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศ ต้นน้ำลำธารของแม่น้ำทุกสายในประเทศไทยเกิดจากป่าไม้ทั้งสิ้น นอกเหนือจากน้ำที่เกิดจากป่าไม้ของเรา เราไม่มีแหล่งน้ำแห่งอื่นเลย ในที่นี้ เราจะไม่พูดถึงแม่น้ำโขง เพราะแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำนานาชาติ มีเจ้าของหลายชาติ ได้แก่ ไทย จีน ลาว พม่า เวียดนาม และเขมร ประเทศใดคิดจะผันน้ำจากแม่น้ำโขงไปใช้ก็ต้องขออนุญาตจากนานาชาติเสียก่อน ดังนั้น เราจึงควรจะทะนุบำรุงป่าของเราไว้ให้ดีที่สุด เพราะนอกจากจะเป็นต้นน้ำลำธารแล้ว ป่ายังเก็บน้ำไว้ให้เราใช้ทั้งบนดิน ใต้ดิน และทำให้อากาศต้องตามฤดูกาล และช่วยให้น้ำไหลซึมลงไปถึงชั้นน้ำบาดาล ทั้งยังช่วยผ่อนความแรงและความเร็วของน้ำป่าได้ ถ้ายังมีป่าอยู่ อุทกภัยก็คงไม่รุนแรงถึงเพียงนี้ ชาวบ้านที่เห็นฝนตกหนักเป็นเวลานาน ก็คงมีเวลาที่จะเก็บข้าวของอพยพหนีน้ำได้

การที่ข้าพเจ้าเตือนให้คนไทยรักษาป่า มิใช่จะเห็นป่าสำคัญกว่าคน แต่ให้รักษาป่าไว้สำหรับเก็บน้ำไว้เพื่อคน เพราะน้ำมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ เริ่มตั้งแต่เราปฏิสนธิในครรภ์มารดา เราก็ต้องอาศัยอยู่ในน้ำซึ่งเป็นที่อยู่ที่อบอุ่นสบายและปลอดภัย เมื่อคลอดออกมาแล้วก็ต้องมีน้ำหล่อเลี้ยงชีวิตโดยตลอด ร่างกายของเราประกอบด้วยน้ำเกินกว่าครึ่ง เราต้องดื่มน้ำต้องใช้ น้ำในชีวิตประจำวัน ต้องใช้น้ำในการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ข้าพเจ้าจึงขอวิงวอนให้คนไทยช่วยกันรักษาป่า ซึ่งแหล่งน้ำเพียงแหล่งเดียวของประเทศไทยไว้ให้ดี ถ้าเราถางป่ากันมากๆ คนละ ๔๐-๕๐ ไร่ แต่มีน้ำให้เพาะปลูกเพียง ๓ ไร่ ป่าที่ถางไว้มากๆ ก็เปล่าประโยชน์ ข้าพเจ้ายังทำให้ฝนตกน้อยลงไปอีก เรียกว่านอกจากเราจะลิดรอนสิทธิของตัวเองแล้ว ยังไปรูดรอนสิทธิของผู้อื่นที่จะได้น้ำไว้ใช้อีกด้วย ตัว

อย่างเช่น ปาดงคิบอะเมซอนที่ถูกทำลายไปเป็นบริเวณกว้างขวางมากจนดินฟ้าอากาศแปรปรวน ประชาชนชาวโลกก็เดือดร้อนทั่วกันหมด ข้าพเจ้าเห็นแม่น้ำลำคลองหลายสายในเมืองไทยต้นเขื่อนน้ำเน่าเสีย และเต็มไปด้วยขยะ จนปลาหลายชนิดสูญพันธุ์ไป เพราะคนใช้แม่น้ำลำคลองคิดว่า แม่น้ำลำคลองเป็นที่ทิ้งสิ่งอันไม่พึงปรารถนา ความจริงแล้วเป็นการทำลายน้ำสะอาดไปอย่างน่าเสียดาย

เดี๋ยวนี้วิทยาการสมัยใหม่ทำให้เกิดศึกสูงๆ และถนนหนทางมากขึ้นทั่วประเทศ ดูดซับความร้อนจากแสงแดดไว้ และความร้อนนั้นเองจะเผาไหม้ความชื้นในอากาศไป ฉะนั้นยังมีสิ่งเหล่านี้มาก ก็ยิ่งต้องเร่งปลูกต้นไม้ให้มากขึ้นเพื่อชดเชยกัน นายนิตยวงศ์ยังที่ปีนี้ทั้งรัฐบาลและประชาชนพร้อมใจกันปลูกป่าถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังที่นายกรัฐมนตรียังได้กล่าวมาแล้ว เพื่อเฉลิมฉลองวโรกาสที่จะทรงครองราชย์ครบ ๕๐ ปี ข้าพเจ้าเห็นประชาชนกระตือรือร้นที่จะช่วยกันปลูกป่าแล้วทำให้ปลื้มใจเหลือเกิน มีความหวังว่าประเทศไทยคงจะกลับมาเขียวชอุ่ม และป่าต่างๆ นี้จะผลิดินน้ำให้เราเพิ่มขึ้น และปัญหาเกี่ยวกับน้ำทั้งหลายก็คงลดน้อยลง

ข้าพเจ้าขอเล่าให้ท่านทั้งหลายฟังถึงปาดงคิบผืนใหญ่แห่งหนึ่งซึ่งยังเหลืออยู่ใกล้ๆ กรุงเทพฯ นี้เอง ป่าแห่งนี้เรียกกันว่าป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ของภาคตะวันออกเฉียงคือจังหวัดจะเข้ เหวรา สระแก้ว จันทบุรี ระยอง และชลบุรี มีเนื้อที่กว่า ๖๐๐,๐๐๐ ไร่ เป็นต้นน้ำลำธารของแม่น้ำบางปะกง แม่น้ำปราจีนบุรี และแม่น้ำประแส เดิมเคยมีเนื้อที่กว่า ๘๐๐,๐๐๐ ไร่ แต่ราษฎรเข้าไปตัดไม้จนป่าหายไปประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ไร่ กองทัพบกและกรมป่าไม้ได้ดำเนินการอพยพราษฎรออกจากป่านุรักษ์ไปอยู่ในเขตป่าเสื่อมโทรมรอบๆ ป่าแห่งนี้ ประมาณ ๘๐๐ ครอบครัว ตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น ๕ หมู่บ้าน และขอให้ข้าพเจ้าช่วยไปดูว่าจะช่วยเหลืออาชีพของราษฎรที่อพยพออกมาได้อย่างไร ราษฎรเหล่านั้นที่แรกมีความไม่พอใจเป็นอันมาก ไม่เข้าใจว่าอยู่จะลุกขึ้นทำป่าขึ้นมา ไม่เห็นแก่ชีวิตมนุษย์ตั้ง ๘๐๐ ครอบครัวที่ได้อาศัยที่นั่นเป็นสุขสบาย ข้าพเจ้าก็เชิญเขามาพบข้าพเจ้าบนพลับพลา ตัวแทนของราษฎร ๘๐๐ ครอบครัว และอธิบายให้ฟังทุกอย่าง ว่าที่ทำอย่างนี้เพื่อสร้างน้ำให้มากขึ้น เพราะเขาเองเขาก็เป็นเกษตรกร เขาต้องการน้ำที่จะปลูกสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นอาชีพของเขาโดยตรง แต่ที่เขาทำอยู่เวลานี้กำลังทำลายน้ำที่เขาจำเป็นต้องใช้ อธิบายละเอียด ในที่สุดเขาก็ตกลงใจ และยินดีที่จะออกไป และจะไม่ทำเรื่องให้ยุ่งวุ่นวาย

ข้าพเจ้าได้เดินทางไปเยี่ยมราษฎรเหล่านี้เมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา ราษฎรมารอบพบหลายพันคน ข้าพเจ้าก็อธิบายเหตุผลให้ราษฎรฟังทุกอย่าง ซึ่งราษฎรเข้าใจ ข้าพเจ้าแจ้งว่าจะให้ความช่วยเหลือทั้งด้านอาชีพหลักคือเกษตรกรกรมจะช่วยเหลือกับทางรัฐบาลทางกระทรวงเกษตรฯ ว่าขอให้ช่วยส่งผู้ที่มีความรู้ในด้านการเกษตรต่างๆ ไปช่วยเหลือเขาในพื้นที่ใหม่ที่มีจำกัด แต่ทำให้ทุกพื้นที่นั้นมีประสิทธิภาพจริงๆ ใช้ได้ในกาปลูกสิ่งต่างๆ และการเกษตรนั้นใช้เวลาพอสมควร ไม่ได้เงินทันทีเหมือนการตัดไม้ จึงควรมีอาชีพเสริมมาช่วยอีกทางหนึ่ง ข้าพเจ้าได้ชักชวนให้บรรดากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มแม่น้ำ ให้มาดูโรงฝึกศิลปอาชีพที่สวนจิตรดา เพื่อให้เขาได้เห็น ว่าคนยากจนจากภาคอื่นประกอบอาชีพเสริมกันอย่างไร

เมื่อราษฎรกลุ่มนี้ไปดูแล้วก็ตกลงใจเป็นสมาชิกศิลปอาชีพ โดยเริ่มต้นกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพราะว่าเส้นไหมนี้สำหรับตลาดโลกนี้ยังขาดอยู่ ยังไม่ล้นตลาดโลกสำหรับเส้นไหม เมื่อผลิตเส้นไหมขายให้ศิลปอาชีพ บางคนทอผ้าไหมได้ก็ให้ทอผ้าไหม บางคนก็เดินทางมาฝึกศิลปอาชีพที่สวนจิตรดา ส่วนการเกษตรกรรมนั้นข้าพเจ้ามอบให้นักเกษตรในพระองค์ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น กรมชลประทาน กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน เข้าไปดูแลเรื่องแหล่งน้ำ และช่วยเหลือในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ขณะนี้ได้ตั้งกองทุนปลูกถั่วเหลือง เริ่มส่งถั่วเหลืองพันธุ์ดีไปให้ราษฎรยืมปลูกแล้ว ๒๓ ตัน ส่งปุ๋ยไปช่วยอีก ๕๐ ตัน วันที่ข้าพเจ้าไปเยี่ยมนั้นได้นำผลไม้พันธุ์ดี เช่น มะม่วง ขนุน มะขามหวาน ไปมอบให้ราษฎรอีก ๑,๒๐๐ ตัน และให้ราษฎรแจ้งความประสงค์ว่าต่อไปจะต้องการปลูกไม้ผลชนิดใด เจ้าหน้าที่จะช่วยพิจารณาว่าเหมาะสมหรือไม่ ต่อไปจะต้องปลูกไม้ผลชนิดใด เจ้าหน้าที่จะช่วยพิจารณาว่าเหมาะสมหรือไม่ ส่วนกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ก็เริ่มทดลองปลูกหม่อนแล้ว ทั้ง ๕ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๑๐ ไร่ และจะขายต่อไปตามลำดับ จะเห็นได้ว่าหน่วยงานทั้งหลาย และมูลนิธิส่งเสริมศิลปอาชีพฯ ได้ปฏิบัติงานประสานกับประชาชนทุกคนในการรักษาป่า หากราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวไม่กลับเข้าไปตัดไม้อีก ก็หมายความว่าพวกเขาประสบความสำเร็จ สามารถรักษาป่าดงคิบผืนใหญ่ที่นี้ไว้โดยสมบูรณ์

ส่วนมากเวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าออกไปเยี่ยมราษฎรนั้น พวกเราโชคดีที่มีแพทย์จากหลายโรงพยาบาลพากันอาสาสมัครมาเป็นหน่วยแพทย์พระราชทาน ผลัดกันคนละ ๒ อาทิตย์ ๓ อาทิตย์ คณะแพทย์จะไปด้วยเสมอ พบใครเจ็บป่วยก็ให้คณะแพทย์พระราชทานช่วยดูแลรักษา ผู้ที่ป่วยหนักก็รีบไปรักษาที่โรงพยาบาลต่างๆ จนเดี๋ยวนี้ราษฎรมีสุภาพดีขึ้น เช่นที่จังหวัดนราธิวาส คนจะเปลี่ยนไปอย่างมาก โรคเท้าช้าง โรคเรื้อน สมอองอีกเสบ ก็น้อยลง ข้าพเจ้าชื่นใจ และต้องยกให้เป็นความดีของคณะแพทย์พระราชทานจากโรงพยาบาลทั้งหลาย ที่ทุกท่านอาสาออกไปช่วยราษฎรจนถึงพื้นที่ทุรกันดาร ข้าพเจ้ามีนางสนองพระโอษฐ์

ไปช่วยหีบยา เจ้าหน้าที่กองราชเลขาญการฯ เป็นผู้ติดตามผลการรักษาโดยตลอด เรามีการถ่ายรูปคนที่เจ็บป่วยด้วยโรคทรีแยงหงายยาก แล้วก็เก็บไว้คอยติดตามผู้คนเหล่านั้น

แต่นอกจากคนเจ็บไข้ธรรมดาแล้ว ข้าพเจ้ายังสังเกตเห็นว่ามีราษฎรอีกจำนวนมาก ซึ่งไม่สามารถรักษาให้หายได้ นอกจากช่วยเหื่อไปตามสภาพความพิการ เช่น ไล่เครื่องพุงขา ไล่แขนเทียม ขาเทียม เป็นต้น สาเหตุสัณฐานอย่างหนึ่งที่ทำให้ราษฎรพิการคือโรคโปลิโอ ซึ่งสมัยก่อนๆ เด็กเป็นกันมาก แต่ขณะนี้ข้าพเจ้าทราบจากกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งท่านรัฐมนตรีว่าการและคณะได้มาพบข้าพเจ้าเมื่อต้นเดือนนี้ว่า กระทรวงสาธารณสุขมีโครงการให้วัคซีนโปลิโอแก่เด็กทั่วประเทศเป็นพิเศษ เพื่อกำจัดโรคโปลิโอให้หมดไปจากประเทศไทย ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นชาวดีที่น่าจะให้ประชาชนได้ทราบทั่วกัน เพราะหากเด็กๆ ได้รับวัคซีนหมดทุกคน ต่อไปก็จะมีคนไทยต้องพิการเพราะโรคโปลิโออีก นำชมเขยกระทรวงสาธารณสุขที่ได้รณรงค์กำจัดโรคภัยร้ายแรงหลายชนิดจนเป็นผลสำเร็จ เช่นอย่าง ที่ข้าพเจ้าได้แจ้งให้ท่านทราบว่า ราษฎรที่จังหวัดนครราชสีมาเดี๋ยวนี้มีสุขภาพที่ดีขึ้นกว่าเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้วมาก

และเมื่อได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับราษฎรมามาก ข้าพเจ้าก็ขอเล่าเรื่องส่วนตัวให้ท่านทั้งหลายทราบบ้าง คือในระหว่างนี้มีมูลนิธิชาร์ลส์ เอ. ลินด์เบิร์ก ที่สหรัฐอเมริกาได้ส่งเรื่องมาเชิญข้าพเจ้าให้ไปรับรางวัลเกี่ยวกับการทำงานเพื่อมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม มูลนิธินี้กลุ่มของเพื่อนของนายชาร์ลส์ เอ. ลินด์เบิร์ก ซึ่งมีพลเอก จิมมี ดูสิดเดิล และนักบินอวกาศนิล อาร์มสตรอง ที่คนไทยเรารู้จักดีเป็นผู้นำจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงนายชาร์ลส์ เอ. ลินด์เบิร์ก นักบินผู้มีชื่อเสียงและผู้รณรงค์เรื่องความสมดุลด้านสิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกา มูลนิธินี้ได้ให้ทุนศึกษาวิจัย และให้รางวัลแก่ผู้ทำงานด้านสร้างสมดุลของสิ่งแวดล้อมมา ๑๖ ปี แล้ว และเขาแจ้งมาว่า ข้าพเจ้าจะเป็นสตรีคนแรกที่ได้รับรางวัลนี้ ข้าพเจ้าจึงขอแจ้งให้ทุกท่านที่ทำงานร่วมกันทำงานเพื่อสิ่งแวดล้อมได้ทราบว่า ต่างประเทศเขาให้ความสำคัญและให้กำลังใจแก่ผู้รักษาสิ่งแวดล้อมมาก เพราะการรักษาสิ่งแวดล้อมมีประโยชน์ต่อโลกทั้งโลก มิใช่เพียงแต่ประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น และข้าพเจ้าจะเป็นผู้แทนของท่านทั้งหลาย ไปรับรางวัลนี้ในปีหน้า

ทุกวันนี้ข้าพเจ้าได้ติดตามข่าวสารของบ้านเมืองอยู่เสมอ ทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ได้เห็นว่าเวลามีผู้บาดเจ็บพิการ เจ็บไข้ได้ป่วย คนชราที่ตกทุกข์ได้ยากหรือประสบภัยพิบัติต่างๆ คนไทยทั้งหลายไม่เคยนิ่งดูดายเลย โดยเฉพาะชาวบ้านในหมู่บ้านชนบททยเหลือกันอย่างน่าสรรเสริญน้ำใจเป็นที่สุด สิ่งเหล่านี้แสดงออกถึงลักษณะสำคัญของคนไทย คือความมีน้ำใจและความรักผิตชอบต่อสังคม ถ้าเราเป็นคนที่มีน้ำใจต่อผู้อื่น เริ่มตั้งแต่หน่วยเล็กที่สุดของสังคมคือครอบครัวเป็นต้นไป ชาติของเราจะพัฒนาให้รุ่งเรืองขึ้นได้โดยง่าย และเป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้น ประเทศของเราสวยงามและน่าอยู่ ราษฎรชายแดนไกล เช่น ชาวเขาบนภูเขาที่สูงและหนาวเย็น ก็ยังอยากต้องการเป็นคนไทย และเห็นว่าเมืองไทยมีความสำคัญต่อชีวิตของเขา ฉะนั้นขอทุกท่านทั้งหลายช่วยกันทะนุถนอมเมืองไทยไว้ให้คงคุณค่าไปอีกนานแสนนาน

ข้าพเจ้าขอขอบใจประชาชนทุกคนที่มีน้ำใจทำงานเพื่อชาติบ้านเมืองและมีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกันและกัน ขอขอบใจทุกท่านที่เป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้าทำงานเพื่อประชาชน ขอขอบใจผู้ที่อุทิศทรัพย์ สิ่งของและแรงกายแรงใจมาช่วยข้าพเจ้าทำงานตลอดเวลา ขอให้ท่านทั้งหลายมีความสุขความเจริญ ประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัวและหน้าที่การงาน มีสุขภาพสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อจะได้เป็นกำลังอันมั่นคงของประชาชาติสืบไปขอขอบใจมาก

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรดา

วันศุกร์ ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านทั้งหลาย ที่เดินทางมาชุมนุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ และได้มาติดต่อกันทุกปี เพื่อมาถวายพรวันเกิดแก่ข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นของขวัญวันเกิดที่ดีที่สุด แม้ว่าขณะนี้ทุกคนกำลังร่วมกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในความทุกข์ที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีผู้เป็นที่รักยิ่งของเราเสด็จสวรรคต แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าก็ซาบซึ้งในน้ำใจของคนไทยทั้งหลายที่ร่วมในความโศกเศร้าอาลัย พร้อมใจกันไว้ทุกข์ และร่วมกันบำเพ็ญกุศลถวายทั่วประเทศ โดยประชาชนทุกเหล่าทุกวัย ก็หลั่งไหลไปถวายบังคมพระบรมศพที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทวันละหลายหมื่นคน ขอขอบพระคุณในไมตรีจิตอย่างมาก

คำกล่าวของนายกรัฐมนตรี ก็เป็นของขวัญอันประเสริฐที่ให้แก่กำลังใจแก่ข้าพเจ้า เพราะนายกรัฐมนตรีก็เท่ากับว่าเป็นผู้แทนของคนไทยทั้งหลายและได้กล่าวชมเชยข้าพเจ้าในหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติมาตลอด ๔๐ กว่าปีและอยากจะได้ถึงที่นายกรัฐมนตรีถึงปากน้ำปากน้ำนี้จะเรียกว่าประสบผลสำเร็จยังไม่ประสบผลสำเร็จ แต่ว่าที่เกิดโครงการนี้ขึ้น เพราะได้ปรึกษากับกับผู้ที่ได้ช่วยเหลือใกล้ชิดตลอดมาคือทางกองทัพบก ดับริกษากันว่าต่อไปประชาชนเพิ่มขึ้น ที่ดินก็น้อยลง แต่ถ้าแต่ละคนมุ่งที่จะจองที่ ๓๐ ไร่ ๔๐ ไร่ ขึ้นไปที่ดินก็จะไม่เพียงพอและจะต้องมีการเข้าไปทำลายป่า ซึ่งการทำลายป่าก็เท่ากับทำลายอนาคตของประเทศไทยนั่นเอง เพราะประเทศไทยไม่เหมือนประเทศพม่าหรือประเทศญวน ประเทศลาว ซึ่งได้รับน้ำจากหิมาลัย น้ำแข็งละลายไหลลงมาเป็นแม่น้ำใหญ่ๆ ต่างๆ แต่เมืองไทยเรามีน้ำฝนเท่านั้นที่เราได้อาศัยน้ำรับประทาน และป่านี้เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล เพราะป่าต้นไม้นี้แต่ละต้นก็ได้ให้ความชุ่มชื้นแก่บ้านเมืองเรามาก ทีนี้เราตัดต้นไม้เพิ่มขึ้นทุกที ต้นไม้ที่เคยช่วยส่งความชื้นขึ้นไปบนบรรยากาศก็หมดไป กลายเป็นแห้งแล้ง ฝนฟ้าก็คลาดเคลื่อนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ต้นไม้เคยเก็บน้ำไว้ให้เราได้ดินเป็นจำนวนมาก ที่เรียกว่าน้ำใต้ดิน ประชาชนพอขาดน้ำก็จะขุดน้ำใต้ดิน หวังน้ำใต้ดิน คราวนี้ชาวอีสานก็บอกแก่ข้าพเจ้าว่า ขุดเท่าไรก็ไม่เจอน้ำ ข้าพเจ้าเห็นเป็นโอกาสก็เลยบอกแก่เขาว่า จะไปขุดน้ำอย่างไรเมื่อพวกเราเนี่ย ด้วยความไม่รู้ ตัดช่องทางที่จะทำให้น้ำใต้ดินและทำให้เกิดลำธารอะไรขึ้น เราตัดขวางทางโดยสิ้นเชิง ฝนก็ไม่ตกต้องตามฤดูกาล เพราะเราไม่มีความชื้นไม่เพียงพอในบรรยากาศ เพราะต้นไม้ที่เคยส่งความชุ่มชื้นไปผสมกับเคมีในบรรยากาศทำให้เกิดฝนตกมากมาย ซึ่งชาวอีสานไร้อุปกรณ์ อธิบายนี้เขาก็รับคำว่าต่อไปแต่ละหมู่บ้านจะช่วยกันดูแลป่าไม้จะไม่ทำลายป่าไม้

ข้าพเจ้าก็ตั้งใจที่ได้โอกาสตามเสด็จไปทุกภาค ตามถิ่นทุรกันดารต่างๆ เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งมา ๓๐-๔๐ ปีแล้วว่า เป็นทางเดียวที่พระมหากษัตริย์จะช่วยรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ คือการต่อสู้กับความยากจนในท้องถิ่นทุรกันดาร เพราะว่าอย่างอื่นทางรัฐบาลก็ทำอย่างเข้มแข็งแล้ว แต่มีทางเดียวที่อยากให้เห็นทุรกันดารพัฒนาตัวเองดีขึ้น มีความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่านี้ บัดนี้ก็ได้ประสบความสำเร็จไม่ใช่น้อย เช่นอย่างนราธิวาส แต่ก่อนนี้จะเต็มไปด้วยคนยากจน เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บที่น่ากลัวต่างๆ เช่น โรคเรื้อนมากมาย เหาช้าง โรคมาลาเรียต่างๆ พันธุ์ต่างๆ นากลัว่มาก แต่เดี๋ยวนี้เมื่อหน่วยของรัฐบาลคือสาธารณสุขสามารถเข้าไปได้ทุกหนทุกแห่ง ข้าพเจ้าเห็นกะตาวว่าประชาชนมีความอยู่ดีกินดีขึ้นและมีอนามัยที่สมบูรณ์ผิตดา

การที่ได้เสด็จฯ เข้าไปในที่ลึกๆ ทุรกันดารนี้ ก็ต้องกล่าวถึงบุญคุณของทางกองทัพบกและทางกองทัพเรือ ได้แก่ เหล่านาวิกโยธิน ที่บางแห่งที่เป็นที่ยากเข้าไปไม่ได้ เขาก็พยายามนำเสด็จเข้าไปจนได้ และเมื่อประชาชนได้รู้จักกะเรา ได้ทราบที่เราทั้งสองนี้ตั้งใจจริงๆ ที่จะทำให้ออกเขาอยู่ดีกินดีขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างก็คลี่คลายดีขึ้น เขาเข้าใจว่าทางรัฐบาล ทางคนกรุงเทพฯ มีจิตเมตตา หน่วยงานที่น้องประชาชนทุกหมู่เหล่า ไม่งั้นทางกรุงเทพฯ จะถูกกล่าวหาว่าสบาย แล้วก็ไม่นึกถึงคนหัวเมือง ซึ่งอันที่จริงแล้วก็ไม่ได้เป็นอย่างนั้น เพราะทางกรุงเทพฯ ก็ไม่ค่อยสบายนัก ข้าวของก็แพงมาแต่ไหนแต่ไร นี้ขอให้เกิดความเข้าใจกันดี

และข้าพเจ้าก็ได้กล่าวกับประชาชนทั้งหลายว่า รู้ตัวหรือเปล่าว่าถึงแม้จะยากจนแต่คนไทยเป็นชนชาติที่มีความสามารถมาก ข้าพเจ้าก็อยากที่จะกล่าวว่า ถ้าแม้ข้าพเจ้าไม่ได้ตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพขึ้น ก็จะไม่ได้อบรมสิ่งที่น่าภาคภูมิใจที่สุดในโลกก็คือคนไทยทุกคนไม่ว่าจะยากจนแค่ไหนเป็นคนที่ยังไม่ยากเลย นิดหนึ่งก็ช่วยเขาได้แล้ว เพราะเป็นคนที่ยังพร้อม อย่างที่ข้าพเจ้าเลือกสมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ชาวต่างประเทศเขาถามว่าเลือกจากอะไร บอกเลือกจากความจนที่สุดเป็นสิ่งสำคัญ เห็นเงินจนช่วยตัวเองไม่ไหว ลักษณะอยู่อดมื้อกินมื้อ แต่พอช่วยมาแล้วมาฝึกเท่านั้น กลายเป็นศิลปินที่เก่ง ผลิตภัณฑ์ของเงิน กระเป๋ากระเป๋า พานลิเกา

อะ ผลิตรองที่ตรงตามอย่างที่เขาไปวัดที่ต่างประเทศ คนต่างประเทศบอกว่า เห็นถมทองถมเงิน และเครื่องเงินทอง และกระเป่าลิภา พอเห็นเท่านั้น ถึงแม้จะไม่รู้จักประเทศไทยเลย ก็รู้ว่าคนไทยนี่เป็นอย่างไร เป็นชนชาติที่เก่าแก่และเป็นศิลปินอยู่ในเลือดมีความละเอียดอ่อน งดงาม เขาบอกว่า เห็นแค่นั้นก็รู้ว่าคนไทยนี่คืออย่างไร ข้าพเจ้าก็ออกจะเห็นจริงอย่างนั้น

และที่กล่าววันนั้นก็ท่านว่า ปลื้มใจที่สุดที่ว่าคนไทยนี่ไม่ยากเลย เขาเก่งพร้อมหมด เก่งอย่างที่เรียกว่า เหลือเชื่อจริงๆ อย่างของที่เขาผลิตขึ้นมา ข้าพเจ้าได้นำไปครั้งนี้ เมื่อจะไปรับรางวัลและรับปริญญา นำไปแสดงที่ร้านที่มีชื่อเสียง ที่ขายเกี่ยวกับเครื่องทอง เครื่องเงิน เรื่องเพชรที่ร้านแอสแปรีย พอไปตั้งคนมาดูนี่ตะลึงทั้งนั้นว่า นี่หรือฝีมือชวานา บอกฝีมือชวานาชาวไร่จริงๆ เพราะสมาชิกของเรานี้ รับพวก ป.๔ ป.๖ เท่านั้นไม่มีชั้นมัธยมเลย ป.๔ ทั้งนั้น บางคนก็อ่านไม่ออก แต่ว่าพอสอนเกี่ยวกับศิลปะนี่ไปลิ้ว แล้วเขาออกแบบเองด้วย เขาจะรู้หมดใช้นี่จะสวย นี่จะไม่สวย แล้วก็ข้าพเจ้าก็พูดกระซิบว่า มัดหมี่นี่สวยมาก เป็นผ้าที่สวยงาม และคนกรุงเทพฯ นี่ชอบใส่ และอยากใส่เพื่อจะสนับสนุนพี่น้องชาวไทยด้วยกัน เขาแบบน้ำตาคลอ ปลื้มใจมาก แต่มัดหมี่เป็นของที่สวยงามมาก และทางอีสานนี่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางใหม่ เขาอาจจะอ่านหนังสือไม่ออก แต่การเลี้ยงไหม สาวไหม ไม่ใช่ของง่าย การสาวไหมนี่ยากมากที่เราจะสาวจากเส้นใหญ่ๆ หยิบๆ ไปจนถึงที่เราเรียกกันว่าไหมน้อย ที่เป็นเส้นแบบบาง เวลาทอแล้วจะเหมือนแพร นั้นยากมาก แต่เขาทำกันอย่างชำนาญ เพราะฉะนั้น ทุกปีที่ทรงแปรพระราชฐานไปสกลนคร ก็ทรงสนับสนุนให้มีการประกวดไหมกัน ซึ่งชาวบ้านทั่วทั้งอีสาน ด้วยความช่วยเหลือของกองทัพก จะมาชุมนุมกันที่พระราชวัง ที่สกลนคร มากันแน่น แล้วก็มาอยู่กันทั้งวัน มาค้างก็มีแล้วมาแข่งกันสาวไหม แล้วก็แสดงฝีมือทอผ้าไหมของแต่ละหมู่บ้าน

เพราะฉะนั้น การที่ข้าพเจ้าได้ติดตามเสด็จไปนี้ ได้ความรู้อย่างมาก และก็ดีใจตัวเอง ซึ่งได้ไปเห็นน้ำใจของประชาชนว่าประชาชนนี่อ่อนโยนอ่อนหวาน และก็เมตตาจิตใจอย่างมาก และได้เห็นว่าการเลี้ยงไหมทำอะไรการสาวไหมทอไหมทำอะไร เขาจะอธิบายเล่าให้ฟังหลายอย่าง แล้วก็ที่นี้ข้าพเจ้าค้นคว้าเองว่า การที่ทางอีสานมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมากนี้ เป็นพระราชนโยบายของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนานมาแล้ว ข้าพเจ้าไม่เคยทราบเลย ต่อเมื่อเข้ามาอยู่เรื่องไหมนี่จึงได้ไปอ่านพบเข้า ว่าได้โปรดเกล้าฯ ให้พระราชโอรสเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปทางอีสาน รู้สึกจะเป็นบุรีรัมย์ ไปสร้างศูนย์หม่อนไหม สนับสนุนให้ชาวบ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอไหม โดยเอาครูจากญี่ปุ่นมาสอน เดียวนี้ชาวบ้านทุกคนทำได้อ่านหนังสือไม่ออกแต่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางใหม่จริงๆ และไหมที่เขามาแสดงวันประกวดนี้สวยอย่างพวกเราไม่เคยพบเคยเห็นเลย แต่เขาบอกว่ายากมาก เพราะฉะนั้นเขาจะทอเอาไว้ใช้ในงานพิเศษจริงๆ หรือปูย่าตายายทอไว้ แล้วเขาเลิกทอแล้วเดี๋ยวนี้ เขาจะเก็บมาแสดง งดงามอย่างแปลกประหลาด ตอนนั้นก็พยายามสนับสนุนให้เขาเริ่มทอไหมที่สวยงามเช่นนั้น บอกว่าโดยที่จะให้ค่าแรงเขาอย่างดี และเขาก็จะหมดสภาพความเป็นคนยากจน ซึ่งเป็นการที่อย่างที่เล่าให้ฟังว่าช่วยไม่ยาก

เขาเขาเหมือนกันทางเหนือ เป็นผู้เชี่ยวชาญที่สุดในทางทำเครื่องเงิน ซึ่งทุกวันนี้เขาปลูกฝิ่นน้อยลงแล้วที่เขาปลูกฝิ่นนี่เขาน่าจะรวยแต่เขาจน น้ำนี่เป็นรูโหว่เต็มและหนาว อายุ ๔๐ กว่าก็ตายแล้ว เพราะว่าร่างกายมันสู้ความหนาวไม่ได้แล้วยากจนมาก ข้าพเจ้าไปค้นพบว่าเขานี่ทำเครื่องเงินสวยและเก่งเหลือเกิน ก็เลยชวนเขามาทำเครื่องเงินจากเขามักจะทำพวกสร้อยคอ ตุ้มหู ซ้อมืออะไรอย่างนี้ ให้เขามาทำพวกแจกัน พวกที่เราสั่งต่างๆ และก็เงินของเครื่องเงินตั้งสวยๆ งาม ๆ ซึ่งเขาก็ทำได้ไม่ยากเลย ก็หมดห่วงไปอีกหนึ่งวงหนึ่ง

นี่ไปภาคใต้ ราษฎรภาคใต้เก่งมากในการทำลิภา เขารู้เกี่ยวกับลิภามาก เขาสอนข้าพเจ้าว่าอย่าไปปลูกเลยลิภา มันปลูกไม่ได้ ปลูกแล้วมันขึ้นสันนิตเดียว ปล้องสั้นๆ สักนิ้วเดียวเท่านั้นเอง มันไม่ยาว แต่ถ้ารักษาป่า ถ้าเข้าไปในป่านี้ ถึงแม้จะเป็นป่ายางก็ตาม ลิภานี้จะเลื้อยไปกับต้นยาง หรือกับต้นไม้ใหญ่ๆ จะยาวมาก เส้นยาวพร้อมที่จะสานได้อย่างดี ก็ได้ความรู้ที่ราษฎรสอนให้ทุกอย่างนี้

แล้วก็ข้าพเจ้าจะขอเล่าไปถึงที่รับรางวัล ไปพบคนไทย ไม้่วที่วอชิงตันที่นิวยอร์ก ก็ได้ได้รับความชื่นใจเสมอว่าคนไทยนี้มีไมตรีจิต และมีจิตใจที่อบอุ่นมาก ก็จะมาต้อนรับอย่างดี แล้วก็สนใจที่ว่า แหม นี่คนไทยที่ไม่ได้เล่าดีเรียนมีฝีมืออย่างนี้เชียวหรือ เขาก็สนใจอย่างมาก แล้วก็ได้พบครอบครัวของชาร์ลส์ เอ.ลินด์เบิร์ก ซึ่งน่ารักทั้งหมดเลยที่เขาให้เกียรติแก่ข้าพเจ้า เขาบอกข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าเป็นผู้หญิงคนแรกที่ได้รับรางวัลนี้.....ขอโทษด้วย มีการให้น้ำ ไม่ทราบแพะอะไร เพราะเสียงเกิดแห่ง (ทรงพระสรวล)

พอไปถึงที่อเมริกานี้ก็ได้รับความช่วยเหลือทุกอย่าง จนรู้สึกว่าการอเมริกานี้มีมิตรจิตมิตรใจจะเมืองไทยมากจริงๆ เพราะข้าพเจ้าไปก็ไปอย่างส่วนตัวแท้ๆ ไม่ได้เป็นทางการเลย เช่น ไปรับรางวัลเป็นส่วนตัว รับปริญญาเป็นส่วนตัว แต่ทางรัฐบาลอเมริกันนี้ก็เอื้ออาทรตลอด ถวายการรักษาดูแลให้ความอบอุ่นตลอด ไม่ว่าจะไปที่ไหนแล้ก็ไปได้ไปบกริยาท่านประธานาธิบดีคลินตันไปพบมิลส์คลินตัน ก็เห็นเธอเนคนตั้งงดงามน่ารัก แล้วก็พูดจาอะไรน่ารัก มีความสนใจในเมืองไทยมาก บอกว่าเคยมาอินเดีย เคยไปบังคลาเทศตอนนี้อายมากมาเมืองไทย เพราะเธอเชื่อว่าการที่ได้เห็นสถานที่ต่างๆ จะทำให้ได้รับความรู้อย่างแท้จริง ความรู้สูง ไม่ใช่สักแต่อ่านหนังสือก็

อยากมาเมืองไทยและอยากไปเห็นต่างๆ ความจริงตามต่างจังหวัดตามหมู่บ้านต่างๆ ที่คนไทยอยู่ด้วย แต่ไม่ทราบเวลาจะอำนวยแค่ไหน เห็นว่าจะมารเร็วๆ นี้และก็พระราชินีของเบลเยียม คิวีนฟาบีโอลา ก็อยากเสด็จมาเมืองไทย อยากจะไปเที่ยวเยี่ยมเยียน และมาเฝ้าฯ เยี่ยมเยียนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วย เพราะว่ารักกันสองครอบครัวนี้มีเบลเยียม ญี่ปุ่น พระราชวงศ์ญี่ปุ่น และก็ไทย ซึ่งเรารักกัน อยู่สามครอบครัวนี้ นิตกันมาก ท่านก็บอกเป็นห่วงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อยากเสด็จมาเยี่ยมพระอาการ แล้วก็มิสซิสคลอนตัน ซึ่งเพิ่งเป็นภริยาประธานาธิบดี แต่ว่าก็อ่อนหวานน่ารัก และตอนที่เลี้ยงกลางวันข้าพเจ้า พอเลี้ยงเสร็จ ก็เดินมาส่งถึงที่รถจอด ธรรมดาไม่เห็นมีใครทำอย่างนั้น เขาส่งที่ห้องโถงหน้าประตูใหญ่ที่จะออก แต่มิสซิสคลอนตันเดินมาด้วยกัน มาถึงที่หน้ารถจอดเลย เป็นกันเอง และให้เกียรติอย่างมาก บอกว่าเมืองไทยเป็นเมืองสำคัญและเป็นเพื่อนกับอเมริกันมานาน แล้วก็เขาปลื้มใจที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกิดในอเมริกาแล้วก็พระเจ้าแผ่นดินที่เอาใจใส่ดูแลประชาชนอย่างแท้จริง

ข้าพเจ้าคิดต่อไปนี่ก็จะให้มีการแสดงฝีมือของคนศิลปะ สมาชิกศิลปะ ซึ่งบัดนี้ทั่วประเทศไทย มีเท่าไรนะ สามหมื่นได้ไหม สามหมื่น แต่ว่าโดยมากจะเป็นพวกทอมผ้า อย่างบางจังหวัดนี้ทำไม่ได้เลยและเขาบอกว่าอดอยาก ได้มูลนิธิส่งเสริมศิลปะฯ นี้ช่วยชีวิต เพราะว่าเขาจะทอมผ้า และก็ส่งมาที่สวนจิตร และทางมูลนิธิส่งเสริมศิลปะฯ ก็จะซื้อไว้เสมอผ้าใหม่ที่เขาทอที่บุรีรัมย์หรืออย่างไร ที่ยากมากฝนไม่ตกเป็นปีๆ เลย ทำข้าวก็ไม่ได้ ข้าพเจ้าก็บอกกับเขาว่า นี่ถ้าช่วยกันปลูกต้นไม้ ดูแลต้นไม้อาจจะฝนตกอย่างเดิมก็ได้

ก็ในที่สุดนี้ข้าพเจ้าก็อยากจะขอขอบพระคุณทุกท่านอีกหน เพราะพูดมากไปก็คงไอต้อ (ทรงพระสรวล) ขอขอบพระคุณและกราบซึ่งในน้ำใจ กราบซึ่งในคำของท่านนายกรัฐมนตรี แล้วก็ที่ท่านทั้งหลายมาให้กำลังใจนี้ก็ทำให้ข้าพเจ้าลมแก่ อาจจะออกไปทำงานได้อีกหลายปี เวลานี้ก็พยายามออกกำลังเสมอ เพื่อว่าให้แข็งแรงมั่นคงแข็งแรง แต่ว่าหมอบอกว่าฉันไปหน่อย (ทรงพระสรวล) เดียวโรคภัยจะมารุมถ้าเมื่อคนช้วนนะ ก็ขอขอบพระคุณท่านอย่างสุดซึ่ง

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
วันอาทิตย์ ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๑๔

ข้าพเจ้าซาบซึ้งนึ้ในคำกล่าวของท่านนายกรัฐมนตรี เป็นกำลังใจอย่างมากสำหรับในวัย ๖๔ ปีนี้ และที่ได้เป็นพระราชินีของประเทศไทยมากกว่า ๔๐ ปี คำกล่าวของท่านนายกรัฐมนตรีในนามคณะรัฐบาลและประชาชนไทย ทำให้ข้าพเจ้าเหมือนกับได้ของขวัญอันประเสริฐ และคำกล่าวนี้นี้จะติดอยู่ในใจข้าพเจ้าอยู่ตลอดไป ขอขอบคุณ และขอขอบใจข้าราชการทั้งหลาย ทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร องค์กรต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนทุก ๆ คน ที่มาถวายพรวันเกิดแก่ข้าพเจ้าเช่นที่เคยมาเป็นประจำทุกปีข้าพเจ้าขอขอบคุณทุกที่มีไมตรีจิตต่อข้าพเจ้าอย่างสม่ำเสมอตลอดมา ก่อนจะกล่าวต่อไปซึ่งยาวยืดยาวน้อย ก็ขอเชิญท่านนั่งจะได้ไม่เมื่อย เพราะข้าพเจ้าเคยยืนนาน ๆ แล้ว ยังเป็นผู้หญิงใส่ส้นสูงแล้วแทนแยะ ขอเชิญนั่งคะ

ปีนี้เป็นปีกาญจนาภิเษกเฉลิมฉลองการครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลยในประวัติศาสตร์ชาติไทย และเป็นสิ่งสำคัญยิ่งขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะตั้งแต่ทรงรับที่จะเป็นพระมหากษัตริย์ของไทย ตั้งแต่พระชนมายุ ๑๘ ก็ได้ทรงตั้งพระทัยแน่วแน่ว่าจะทำทุกสิ่งเพื่อประเทศชาติ เพื่อแผ่นดินไทย เพื่อประชาชนคนไทยเท่านั้นและทรงปลื้มพระทัยว่า ก็ทรงทำได้ดีพอสมควรถึง ๕๐ ปี ซึ่งตอนนี้ก็รับสั่งว่ามันก็ชักจะเหนื่อย ๆ หน่อยเหมือนกัน (ทรงพระสรวล) แล้วก็ทรงปลื้มที่รัฐบาลและประชาชนทุกเหล่าได้ร่วมใจกันพร้อมกันจัดงานเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่และงามต่อเนื่องกัน ข้าพเจ้าเองก็ปลื้มใจมาก ที่ได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์อันเป็นประวัติศาสตร์ในครั้งนี้ด้วย

พระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตั้งแต่ทรงครองราชย์ก็คือจะทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อช่วยเหลือคนไทยได้อยู่ดีกินดีขึ้น เป็นอิสระเสรีจากความยากจน อดอยากหิวโหย ครั้งหนึ่งประมาณ ๒๐ ปีมาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าได้ไปเยี่ยม และอยู่ที่ทางด้านอิสาน ที่อยู่อยู่ที่สกลนคร และจะเด็จ ฯ เยี่ยมไปหลาย ๆ จังหวัดแถวภาคอิสาน ที่ไหนที่ยากจนก็จะเด็จ ฯ ไป ก็มีคนข่าวของสถานีวิทยุบีบีซีตามเด็จ ฯ เขาขอตามเอง ตามเด็จ ฯ ไปด้วย และเขาก็สัมภาษณ์กันกลางแปลงนั้นนะ เขาถามว่า Are you here to fight communism? ท่านมาที่นี่เพื่อจะมาสู้กับคอมมิวนิสต์ใช่ไหม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านบอกเปล่า จันมาที่นี่ เพื่อจะมาสู้ต่อความยากจน ซึ่งยังครอบครองประเทศเราอยู่หลายที่หลายแห่ง

น่าปลื้มที่หนังสือ ฟาร์ อีสเทิร์น อีโคโนมิก รีวิว (Far Eastern Economic Feviw) ก็เคยเขียนบทความกล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่ทำทุกอย่างเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชน และเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่มุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือแบ่งเบารัฐบาลของพระองค์ท่าน คือรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และก็พระราชกรณียกิจก็ประสบความสำเร็จพอสมควร จากการทำที่ข้าพเจ้าได้ตามเสด็จพระองค์มาตลอดเวลา ระยะเวลาอันยาวนาน ข้าพเจ้าทราบดีว่าคนไทยมีความผูกพันกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมากเพียงใด คนไทย หรือคนที่อยู่ในผืนแผ่นดินนี้ เหมือนกัน มีความผูกพันต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของคนทั้งชาติไทยแท้ ทรงเป็นตัวอย่างที่ทำให้สายสัมพันธ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชนแน่นแฟ้นและยืนยาวมาตั้งแต่พระชนมายุ ๑๘ จนจะ ๖๘ นี้แล้ว

ภาพของนักกีฬาไทย สมรักษ์ คำสิงห์ ที่แสดงออกปรากฏแก่สายตาของชาวโลก ประกาศความเป็นไทย ที่มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นหลักชัยสมรักษ์ดูเหนื่อยแต่คงดีต้นต้น และภาคภูมิใจที่เป็นคนทำให้เพลงชาติของเราบรรเลงก็ก้องต่อชาวโลกได้ อันนี้ของเป็นยาก และเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจ นายกรัฐมนตรีในความทรหดอดทน มีปฏิภาณไหวพริบ เอาชนะคู่ต่อสู้อย่างชาวละฮาด จึงสามารถนำเหรียญทองเหรียญแรกจากกีฬาโอลิมปิกมาสู่เมืองไทยได้ และสมรักษ์ก็ตั้งใจแน่วแน่ว่าจะนำเหรียญทองนี้มาทูลเกล้าฯ ถวายเนื่องจากในโอกาสพระราชพิธีกาญจนาภิเษก ข้าพเจ้าขอชมเชยนักกีฬาไทยทุก ๆ คนที่ร่วมแข่งขันในครั้งนี้ว่า เข้าสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศชาติได้อย่างดีเลิศ เพราะว่าได้แสดงให้เห็นว่าชาวโลกรับรู้ความมีน้ำใจนักกีฬา แพ้ชนะไม่ใช่เรื่องสำคัญไปมากกว่าเป็นผู้ที่มีวัฒนธรรมดี มีจิตใจดี แสดงประจักษ์ต่อเพื่อนร่วมโลก

ทุก ๆ ครั้งที่ข้าพเจ้าได้ไปต่างประเทศ และได้ไปพบเห็นสิ่งที่น่าสนใจ ก็มักจะนำมาเล่าให้ท่านทั้งหลายฟังเสมอเนื่องในโอกาสวันเกิด เดือนมกราคมที่แล้วเช่นกันข้าพเจ้าได้เดินทางไปประเทศสเปน เนื่องจากทางกองทัพเรือของเราเชิญไปทำพิธีปล่อยเรือหลวงจักรีนฤเบศรลงน้ำ ข้าพเจ้าปลื้มใจมาก และรู้สึกว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญในชีวิต และก็ไปเปิดนิทรรศการพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และแสดงคอนเสิร์ตเพลงพระราชนิพนธ์ ซึ่งวงดนตรีที่มีชื่อเสียงที่สุดของสเปนเป็นผู้เล่น เขาเล่นเพราะเหลือเกิน เล่นเพลงพระราชนิพนธ์ ได้ฟังแล้วชื่นใจ และมีคนฟังมากมาย แม้จะเป็นการเดินทางไปด้วยภารกิจของประเทศไทย ข้าพเจ้านึกว่าเราไปเป็นส่วนตัว ไปเที่ยวกะให้เมืองไทย แต่แปลกใจ สมเด็จพระบรมราชินีของสเปนเสด็จไปประทับ ยืนรับที่สนามบิน ข้าพเจ้าซาบซึ้งไปหมดเลย เพราะธรรมชาติภูมิอากาศของประเทศจะไม่ไปรับใคร ที่ว่าเป็นแขกต่างเมืองแต่ไม่ได้มาในภารกิจที่เรียกว่าเป็นทางการ จะไปรับเพียงภารกิจที่เป็นทางการ แต่นี่ท่านเสด็จไปประทับเป็นกันเองยืนคอยอยู่ที่สนามบิน แล้วก็ทรงพาข้าพเจ้าขึ้นรถกับท่าน รดเล็ก ๆ นั่งกันได้ ๒ คน แล้วก็มาส่งที่โฮเตล ทรงส่งรถมาให้ใช้ ทรงเลือกราชของครีส์ที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัยมาเป็นที่เลี้ยงข้าพเจ้า เมื่อว่าต้องการสิ่งใด หรือขัดข้องอะไร นำรักเหลือเกินพระเจ้าฮวน คาร์ลอส (Juan Carlos) พระเจ้าแผ่นดินกานารีก เชิญไปร่วมรับประทานอาหารกลางวันอย่างครอบครัว กับลูก ๆ ท่านทั้งหมด ทั้งครอบครัว และพระราชินีทรงติดตามดูแลทุกข์สุข จะโทรศัพท์มาถึงข้าพเจ้าแทบทุกเย็น ถามว่าเป็นอย่างไรบ้างขาดเหลืออะไร หรือมีปัญหาอะไรหรือเปล่าท่านเป็นห่วงใย สบายดีหรือเปล่า ทำให้ข้าพเจ้าซาบซึ้งเหลือเกิน และในวันที่พิธีปล่อยเรือหลวงจักรีนฤเบศรลงน้ำ เป็นครั้งแรกในชีวิตของข้าพเจ้า ไม่เคยปล่อยเรือใหญ่ขนาดนี้เลย สมเด็จพระบรมราชินีสเปนก็บอกว่าจะไปด้วยเดอะ กิตกลงก็ควงกันไป ๒ คน เวลาที่ปล่อยเรือลงน้ำนั้น เรือค่อย ๆ เคลื่อนห่างออกไปทุกคน พวกเขาอยู่ต่อเรือ กรรมการผู้ต่อเรือก็ไชโยโห่ร้อง แล้วก็น้ำตาไหลร้องไห้ ถามเขาว่า ทำไมน้ำตาไหลอย่างนี้ เขาบอกว่ามีความรู้สึกว่าคุณกำลังจากออกไปเขามีความรู้สึกซาบซึ้งมาก เป็นเรือที่สวยงามมาก แล้วก็รู้สึกในป็นหน้าถึงจะมา

ในการไปประเทศสเปนครั้งนี้ ข้าพเจ้าก็ถือโอกาสเหมือนอย่างไปประเทศอื่น ๆ คือน้ำผลงานของสมาชิกริซิลปาซีฟไปจัดแสดงด้วยเหมือนเช่นทุกครั้ง สมเด็จพระบรมราชินีสเปนและชาวสเปนก็ได้มาชม แล้วชื่นชมมาก ถามข้าพเจ้าว่า ทราบได้อย่างไรว่าคนคนนี้จะเป็ชางเขียนที่เก่ง คนนี้จะเป็ชางทองชางเงินที่เก่ง ทราบได้อย่างไร เลือกอย่างไร ข้าพเจ้าตอบว่า ไม่ทราบเลย แต่จะเลือกคนที่จนที่สุด ครอบครัวที่จนที่สุดที่ช่วยตนเองไม่ได้ แต่ผลพอออกมาแล้วนี่ ปรากฏว่าทุกคนที่เลือก เป็นชางฝีมือที่ยอดเยี่ยมระดับโลกทั้งนั้น เพราะเท่าที่ไปแสดงทั่วโลก ปรากฏว่าเป็นเช่นนั้น มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ชาวต่างประเทศหลายคนที่สำคัญ ๆ บอกกับข้าพเจ้าว่าเพียงเห็นของที่ตั้งแสดงของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีวะ ก็ทราบว่า คนไทยเป็นคนอย่างไร ไม่ต้องมานั่งอธิบายหรือโฆษณาอะไร พอเห็นของบีบ เข้าใจทันทีว่าคนไทยนี้เป็นคนอย่างไร เพราะผลงานบ่งบอกอยู่ในตัวว่าเรามีวัฒนธรรมระดับสูง สืบทอดกันมาแต่โบราณแบะคนไทยทั้งประเทศตั้งแต่เหนือจดใต้ ตะวันออก ตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันตก อะไรก็ตาม ที่ข้าพเจ้าได้เลือกมาเพราะเห็นว่าคน จะกินเข้าไปก็แทบจะไม่มีนี่ แต่พอได้รับโอกาสฝึกเป็นชางฝีมือ กลายเป็นชางฝีมือเลิศ เรียกว่าเป็นศิลปินเอกทั้งนั้นและข้าพเจ้าก็อยากจะขอขอบคุณรัฐบาลทุก ๆ รัฐบาลได้ช่วยสนับสนุนแล้วก็ให้เงินสนับสนุนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีวะ ตลอดมาทุกรัฐบาล คงจะทราบว่า ทางมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีวะ และข้าพเจ้ามีภาระยิ่งใหญ่ เรามีคนที่จะต้องดูแลมากมายเหลือเกินเป็นหมื่นๆ ทั่วประเทศ มีชางฝีมือที่เป็นเอก ๕๐๐ คนเวลานี้ก็อยู่ในกรุงเทพฯ ประมาณ ๕๐๐ คน ผู้หญิงก็สิรินธรช่วยส่งให้ไปอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ตามตึกร้าง ๆ ที่แต่ก่อนเป็นที่อยู่ของเจ้าจอมของเจ้านายต่าง ๆ ก็ส่งไป ให้เด็กผู้หญิงที่มาจากทั่วประเทศไทยได้อาศัยอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ก็นับว่าปลอดภัยอยู่ในนั้น เด็กผู้ชายสิรินธรก็หาหอพักให้อยู่ ข้าพเจ้าก็สบายมากมีลูกคอยช่วย

ชาวไทยเขาก็มีฝีมือมากในชางเงิน มีฝีมือวิจิตรพิสดาร แล้วก็เขาก็ปลูกฝิ่นไปอะไรไป แต่ข้าพเจ้าไปเยี่ยมบ้านเขา แล้วก็ตามเสด็จไป ก็ปลง เพราะว่าไม่ทราบว่าป็นนักปลูกฝิ่นชนิดไหน ถึงได้จนเสียเหลือเกินอย่างนั้น เสื้อผ้ากะรุ่งกริ่ง แล้วบ้านซึ่งน้ำหนาวนี้ โห้วแล้ว โห้วอีก แล้วกระต๊อบนิดเดียว แล้วโห้ว (ทรงพระสรรล) ก็นึกในใจว่า ตามเขาว่าปลูกทำไม่ฝิ่นนะ ปลูกแล้วก็ไม่เห็นดีนี่ เห็นออกจนกรือบอย่างนั้น เขาบอก ก็ไม่รู้จะปลูกอะไรละแม่หลวง ปุ๋ยตายายมันปลูกฝิ่นมากก็ปลูกตามกันไปเรื่อย ก็ไม่รู้ ไม่รู้จริง ๆ เพราะเขายากจนเหลือเกิน แล้วก็อายุ ๔๐ ส่วนมากก็ตายแล้ว มีอายุสั้นมาก เพราะว่าหนาวจัดแล้วก็อาหารที่กินก็ไม่มีดี แล้วบ้านก็ไม่อบอุ่น เพราะฉะนั้นจึงตายเร็ว อายุ ๔๐ นี้ก็เหมือนสัก ๖๐ กว่าแล้ว แต่บัดนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้สนับสนุนบอกให้เลิกปลูกฝิ่น ให้มาปลูกผลไม้ต่าง ๆ ฤดูหนาว แล้วก็ดอกไม้ เขาบอกว่าเดี๋ยวนี้ เขามีอีก้อแล้วนะ บางบ้านมีอีก้อขับหน้าตาไก่เขียว (ทรงพระสรรล) เขาเองเขาก็ไม่รู้ ไม่รู้สึกรู้ว่ากาปลูกฝิ่นมันมันได้กะไร แต่ว่าเป็นสิ่งเดียวที่เขารู้ว่าเขาทำตามตายาย และไม่เห็นได้กะไร ไม่เห็นร่ำรวยอะไรจากฝิ่นเลย เขาก็บอกว่าจริงโ้ปลูกฝิ่นมันมันไม่ได้เลย มันเงิน..เงิน แต่ปลูกผลไม้เมืองหนาวนี่ดี เขามีรถได้

สำหรับชาวชนกลุ่มน้อยอย่างไทยใหญ่ของเรา ก็เป็นศิลปินที่เก่ง บางคนก็เคยเฝ้าโกดังของจังหวัดเชียงใหม่ แต่พอมาเข้า ศิลปราชินีกลับเป็นอาจารย์ในการทำนุ่ง นุ่งซึ่งชื่อเสียงดังมาก พระราชินีบรูในเสด็จมาทอดพระเนตรเยี่ยมศิลปินเห็นนุ่งทอง ท่านขอซื้อ อันที่จริงข้าพเจ้าก็หวง ไม่ค่อยจะอยากขาย (ทรงพระสรวล) แต่ว่าทุกคนบอกทำอีกได้ ให้ทรงขายไป ท่านก็ซื้อไปอย่างหน้าตา เจยเลย เพราะท่านบอกสวย และท่านเองมีของแต่สวยงามที่สุดในโลกทั้งนั้นที่วังของท่าน

ส่วนภาคใต้ก็ชาวต่างประเทศจนมากในการสานกระเป่าลึงกาด้วยเส้นลึงกาซึ่งเป็นเหมือนกับวัชพืชอย่างหนึ่ง ขึ้นในสวน ยาง สีด้า สีน้าตาล และชาวภาคใต้ก็เอามาสานเป็นกระเป่า ที่เรียกว่ากระเป่าลึงกา สานสวยงามมาก อันนี้เป็นสิ่งที่ตรงตาจริงใจชาวต่างประเทศ เพราะเขาเห็นว่าเป็นของยาก สานด้วยมือ แล้วเส้นเล็ก เท่ากับเส้นผมถึงได้แพง เราต้องเรียกแพง

ในการกระทำของข้าพเจ้าก็มีผู้ช่วยมากมาย นางสนองพระโอษฐ์ทุกคน และทุกคนที่ร่วม ทำงานกับข้าพเจ้า ทำงานกันตัว เป็นเกลียว เหน็ดเหนื่อยทุกประการ แต่ถึงเวลารับรางวัล ข้าพเจ้าได้รับรางวัลคนเดียว (ทรงพระสรวล) ข้าพเจ้าได้รับรางวัลลินด์เบิร์กที่ สหรัฐอเมริกาเมื่อเดือนพฤษภาคมปีที่แล้ว แล้วเขาก็ยกย่องว่าข้าพเจ้าทำให้ประชาชนคนไทยอยู่ได้อย่างมีเกียรติ ไม่ใช่อยู่อย่างโดน ความยากจนบีบคั้นจนกระทั่งเงยหน้าก็แทบไม่ขึ้น นี่เขบอก เขาใช้คำว่า ท่านเป็นคนทำให้ dignity กับคนยากจนทั้งหลาย กลายเป็นคน ที่มีความรู้ ความสามารถ ทำให้ภาคภูมิใจ หยิ่งในตัวเองและยืนหยัดได้ด้วยตนเอง ข้าพเจ้าจึงคิดว่าการที่โครงการศิลปราชินีได้รับการ สนับสนุนจากรัฐบาล เห็นจะเป็นเพราะว่า ทุกคนเล็งเห็นว่ามูลนิธิส่งเสริมศิลปราชินี พยายามให้โอกาสแก่คนไทย เป็นอันว่าพิสูจน์แล้วว่า คนไทยนี้ขาดแต่โอกาสเท่านั้นเอง ความสามารถ ความฉลาด อะไรทุกอย่างอยู่ในตัวเขา แต่เขาไม่มีโอกาส แต่เมื่อเขาได้รับโอกาส เขาก็แสดงออกมาเลยว่า เขาเป็นผู้ที่เก่งมากในทุก ๆ ด้าน อันนี้ที่เป็นสิ่งที่มีความลับ ที่ข้าพเจ้าภูมิใจที่ว่าพวกเขาเป็นคนเปิดเผยขึ้นมา ให้ทั่วโลกได้เห็นว่าคุณไทยเก่งอย่างไร

ไทยเราเป็นชนชาติที่ยิ่งใหญ่เก่าแก่ มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า ๗๐๐ ปี มีวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์ของตนเอง และที่สำคัญที่สุด ที่เขาถือว่าสำคัญเหลือเกิน คือ มีภาษาของเราเอง มีทั้งภาษาพูด ภาษาเขียนของเราเอง ที่สละสลวยงดงามก่อเกิดเป็นวรรณคดีที่สำคัญมานับร้อยเรื่อง และอีกอย่างอย่างหนึ่งประวัติศาสตร์ต้องถือว่าสำคัญมาก เพราะประวัติศาสตร์บอกให้เราทราบว่าบรรพบุรุษของเราสร้างชาติและปกป้องรักษาชาติมาด้วยความเสียสละเพียงใด ญ่าตาทวดสละชีวิตทับถมกันมาหลายชั่วอายุคนเพื่อปกป้องบ้านเมืองเพื่อให้เรามีวันนี้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าคิดว่าประวัติศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญมาก ไม่ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับข้าพเจ้าไปที่ประเทศไหน เขาก็จะเล่าถึงประวัติศาสตร์ของเขาทั้งหมดนั้น ประเทศสวีตก็จะเล่าถึง วิลเลียม เทล (William Tell) แล้วก็ประเทศอเมริกาก็จะเล่าถึงลินคอล์น (Lincoln) จะภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ของตน ข้าพเจ้าคิดว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่สำคัญ เป็นสิ่งที่มีความภาคภูมิใจ หลายประเทศทุกประเทศเขาเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์นั้น นอกจากจะส่งเสริมให้พลเมืองของเขาเรียนวิชานี้แล้ว ยังทำให้ชาวต่างชาติที่ไปศึกษาในประเทศของเขาต้องเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของเขาด้วย

ปัจจุบันแผ่นดินไทยมีผู้คนพลเมืองอาศัยอยู่ถึง ๖๐ กว่าล้าน เพราะฉะนั้นเราไม่ควรระลึกอยู่เสมอว่าที่เราได้อยู่กันอย่างมีอิสระภาพเสรีภาพอย่างเต็มที่ โดยที่เมืองนี้เป็นประเทศเดียวที่ได้ชื่อว่าไม่เคยเป็นอาณานิคมของใคร อันนี้ฝรั่งถามเสมอว่าทำไม ทำไมประเทศไทยถึงไม่เคยเป็นอาณานิคมของประเทศไหน ข้าพเจ้าก็ไม่กล้าตอบอะไรลงไป แต่ความจริงเมื่อศึกษาแล้ว ก็เห็นว่าพระมหากษัตริย์ของเราทรงพระปรีชาสามารถ ด้วยทรงแสดงให้เห็นว่าชาวต่างชาติประจักษ์ว่า ไทยมิใช่ชาติด้อยอารยธรรมและวัฒนธรรม เราสามารถคบค้ากับประเทศไหนก็ได้ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีที่มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

แม้ในเรื่องการนับถือศาสนา ก็เช่น ชาวต่างประเทศพูดออกว่าเป็นประเทศที่ยอดเยี่ยมมาก เพราะให้สิทธิเสรีภาพกับคนที่อยู่ในบ้านเมืองนี้ว่าจะนับถือศาสนาใดก็ได้ ไม่ต้องต่อสู้ฆ่าฟันกัน เพราะความคิดผิดกันในเรื่องนับถือศาสนา ประเทศไทยพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่เราก็นับถือทุกศาสนา ให้เกียรติเขาไม่ว่าเป็นศาสนาพุทธ พราหมณ์ อิสลาม หรือคริสต์ ก็ได้รับอิสระภาพด้วยกันหมด ข้ายิ่งพระราชทานที่ดินให้สร้างสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา ทุกศาสนา ก็เลยพึ่งพาอาศัยกันและกันได้ตลอดมา อันนี้เราอยู่ในเมืองไทยเราอาจจะไม่รู้รู้สึก แต่ชาวต่างประเทศรู้สึก เพราะว่าเขานี้ศึกษาประวัติศาสตร์โลก ประวัติศาสตร์ของประเทศสำคัญ ๆ แล้วเขาเห็นว่ามากมายที่มีการขัดแย้งในเรื่องศาสนาถึงขนาดฆ่าฟันกัน แต่แผ่นดินนี้ไม่เคย ใครจะนับถืออะไรก็ได้ แต่โบราณ เซอร์ จอห์น เบาริง (Sir John Bowring) เอกอัครราชทูตชาวอังกฤษ ถึงกับบันทึกเอาไว้ว่า สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าประเทศไทยมีนโยบายอ้อมล้อมลุ่มมากต่อศาสนาอื่นดีที่สุดในโลก

ความจริงเมืองไทยเรามีมีดินหลายอย่าง อยากจะขอว่า เราอย่าประมาทที่จะใช้ทรัพยากรของเราอย่างฟุ่มเฟือยเกินไป เช่น ต้องคิดไว้เสมอว่า เรามี ดอนนี้ก็ ๖๐ กว่าล้านคนแล้ว อย่างน้ำของเรา แหล่งน้ำจืดของเรามี แทบไม่มี เรามีป่าเท่านั้นที่เป็นแหล่งน้ำจืดตลอดมาของเรา เพราะว่าต้นไม้ ป่าไม้นี้จะทำให้ระเหยความชื้นขึ้นไปบนอากาศ ทำให้เกิดฝนตกต้องตามฤดูกาล และต้นไม้ก็จะรักษา

น้ำไว้ใต้ดินเป็นจำนวนมากที่เรียกว่า underground ที่น้ำใต้ดิน แต่เดี๋ยวนี้นี้ประชาชนบอกข้าพเจ้าว่า ขุดลงไปตั้งลึกก็ไม่มีน้ำใต้ดิน ข้าพเจ้าก็บอกว่าเขาว่า ก็เธอตัดป่านี้ เธอตัดป่าเสียเตียนไปหมดอย่างนี้ จะมีน้ำได้อย่างไร น้ำนี้มาจากป่า เขาบอก ก็ฉันไม่รู้ที่น้ำมาจากป่า บอกก็น้ำมาจากป่า แล้วเธอตัดป่าทำไม เป็นของของรัฐบาล เป็นของแผ่นดินส่วนรวม เขาบอกว่า เขาระหีบ เขามองข้าพเจ้ามองขวา และกระหีบ บอกมันรวยเร็วดี (ทรงพระสรวล) หากินรวยเร็วดี บอกว่านั่นนะรวยเร็วดีนี้ เสร็จแล้วอย่ามาบ่นนะว่าไม่มีน้ำ ต่อไปอย่ามาบ่น ถ้าบ่นแล้วจะต้องรู้ว่าเป็นคนตัดน้ำของตนเอง แล้วข้าตัดอนาคตลูกหลานของเราต่อไปด้วย เขาก็เลยช่วยกันตั้งหน่วยพิทักษ์ป่าไม้ขึ้นซึ่งเดี๋ยวนี้นี้มีเพิ่มขึ้นทุกที ตั้งแต่อีสาน เหนือ แล้วได้ก็มีแล้ว ชาวบ้านเป็นหมู่บ้าน ๆ เลยรวมตัวกันเรียกว่าหน่วยพิทักษ์ป่า เขาจะลาดตระเวน เขาจะคอยดูแล และข้าพเจ้าอยู่กรุงเทพฯ พระท่านก็ตะแล้มกับปมาว่า บัดนี้มีคนตัดป่าอยู่ที่หนองคาย ที่ไหน ที่ไหน ขอให้พระราชินีช่วยหน่อยเถอะ ข้าพเจ้าก็ไม่รู้จะทำอย่างไร จะช่วยอย่างไร ก็ได้แต่บอกว่าจะขอแจ้งไปให้ผู้บัญชาการทหารบก ว่า บัดนี้มีคนตัดป่า เดี๋ยวนี้นี้มีความรู้สึกรุนแรงก็จะบอก คอยดูแลให้อีกทีหนึ่ง นักวิชาการต่างประเทศเขาบอกว่า ป่านี้เป็นจักรกลสำคัญในการผลิตน้ำฝน เขาเรียกกันภาษาฝรั่งว่าเป็น rain producing machine อันนี้ถ้าขาดนี้ฝนจะน้อยลง น้ำของเรา ก็จะน้อยลง แม่น้ำลำคลองก็จะงวดลง

เมื่อสมัย คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส (Christopher Columbus) เขาเขียนไว้ในไดอารี่ของเขาว่า เขาเห็นชีวิตระหว่างที่เขาแล่นเรือไปที่เกาะแคนเอรี โอร์แลนด์ เขาสังเกตว่าพอมันมีการตัดป่ามากขึ้นนี้ ฤดูฝนของแถวนี้มันจะสั้นลง ๆ ทุกที ซึ่งทำให้คนขาดน้ำมาก เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าก็ขออ้อนวอนให้ทุกคนช่วยกันสนับสนุนการรักษาป่า บางคนก็ว่าข้าพเจ้าบอก เอ๊ะ พระราชินีนี้รักป่า สัตว์ป่า มากกว่าคนเรอะ เพราะว่าคนนี่เกิดมากขึ้น ก็ต้องมีที่ดินทำกินมากขึ้น และพอมันถูกเข้าไปในป่า พระราชินีก็ว่าทำลายป่า เห็นป่าจะสัตว์สำคัญกว่าคนหรืออย่างไร ข้าพเจ้าก็อธิบาย แบบเวลาอยู่ร่วมกันหลาย ๆ คน เป็นหมู่ราษฎรนี้ บอกว่าเพราะรักคนนะซี ก็ทุกคนนี้ต้องอาศัยน้ำใช้ใหม่ ตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ ก็ต้องมีน้ำคอกอยู่ที่ประคองเราอยู่ในท้องแม่ ไม่งั้นก็อาจจะแห้งออกมา อาจจะเป็นอันตราย เพราะฉะนั้น คนเรานี้อาศัยน้ำมาตั้งแต่ก่อนเกิดเสียอีก แล้วออกมาก็ได้ป่านี้ เพราะเราไม่มีแหล่งน้ำที่ไหนอื่นนอกจากป่าไม้ ก็ต้นไม้ทำฝนให้เรา ด้วยความชื้นที่เขาระเหยขึ้นไป แล้วก็ต้นไม้ที่อีกทีเก็บน้ำให้เรากลายเป็นลำธาร เป็นห้วย จนกระทั่งมาเป็นแม่น้ำ และตอนนี่เรื่องอะไรเราถึงจะตัดอนาคตของตัวเอง ด้วยช่วยกันทำลายป่า ด้วยเพียงว่ากลุ่มหนึ่งกลุ่มใดจะรวยขึ้นเท่านั้น นี้ต้องคิดถึงคนส่วนมาก

อย่างที่ป่าอะเมซอน ที่ประเทศลุ่มแม่น้ำอะเมซอนมีป่าที่บวมมาก แถวนั้นก็จะมีฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล แล้วก็วันหนึ่งประชาชนแถวนั้นก็ถูกขึ้นตัดป่า ก็คงจะเหตุผลเดียวกัน แล้วก็บอกเขาอยากจะเลี้ยงสัตว์ด้วย อยากทำทุ่งเลี้ยงสัตว์ เขาก็ต้องตัดก็ทำให้ฝนน้อยลงไป ทุกประเทศก็บ่นวาย เอะอะกันใหญ่ ในยุโรป ที่อเมริกา เขาบอกว่าน้ำเป็นของมีค่าของโลก ถ้าแม้ว่าช่วยกันตัดป่าอะเมซอน ซึ่งเป็นป่าใหญ่เมื่อเธอแล้วฝนก็จะแล้ง ทั้งหิมะ ทั้งฝนอะไรก็ไม่ตก จะตกน้อย และอีกอย่างป่าเขตร้อนของเราก็งยังเป็นแหล่งสมุนไพรมากที่สุด ที่มนุษย์อาจจะใช้เยียวยารักษาชีวิตได้อีกต่อไปอย่างในป่าแต่ละป่า ข้าพเจ้าคิดว่า มีวัชพืช มีอะไรหลายอย่างที่เรายังไม่ได้มีกำลังที่จะทดลองว่าจะแก้โรคอะไรบ้าง คล้าย ๆ ว่าอนาคตเราอยู่ในป่านี้ นอกจากเรื่องน้ำและเรื่องอะไรแล้วนี้ ยังมีสิ่งสมุนไพรมากที่เราอาจจะเอามาทดลองว่าเป็นยาอะไร แก้อะไรบ้าง เมื่อข้าพเจ้าไปเยี่ยมราษฎรภาคใต้ปีที่แล้ว ชาวไทยมุสลิมเขาเล่าให้ฟังว่า เวลาเขาถูกงูกัด เขาอาศัยสมุนไพรมานำ แล้วก็ยังช่วยรักษาเพื่อนไทยพุทธด้วยไม่ให้เน่า ธรรมดาถูกงูกัดแล้วนี่จะเน่า ถ้าไปหาหมอดิจิตยา ข้าพเจ้าจะนำไปเรื่อย ๆ จะเห็นคนชาวภาคใต้นี้เขาขาดกันมาก ที่แรกก็นึกว่าอุบัติเหตุ เขาบอกไม่ใช่ งูกัดปะ ที่นี้ชาวไทยอิสลามเขารู้จักสมุนไพรมาก ซึ่งพอทั้งรับประทานทั้งไปเอาไปแล้วนี้ พืชของงูนั้นจะไม่ทำให้เน่า

แต่อย่างไรก็ตามยังมีเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับป่าอยู่บ้าง เช่น ป่าพุงที่บ้านมูโนะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งแต่เดิมเปรียบขนาดที่ขุดบ่อน้ำ แล้วก็วัวไปรับประทานนี้วัวจะปากเปียกไปหมดเลย เป็นอันตรายมาก ประชาชนชาวนราธิวาสทราบดีว่าจำเป็นต้องอาศัยอยู่ในดินเท่านั้น ไปขุดไปอะไรแม้แต่นิดก็ไม่ได้ แล้วก็พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เลยช่วยชาวไทยนราธิวาสโดยทรงพยายามเอาดินพุดดินพุดนี้ ระบายน้ำออกพอประมาณ ให้แห้ง แล้วก็มาจัดเป็นที่อาศัยของราษฎรที่ขาดแคลนที่อยู่อาศัย แล้วก็เขาขอ เขาบอก เขาเคยเป็นอาสาสมัครป้องกันชาติสมัยหนึ่ง เสร็จแล้วก็ตอนนี้เขาอยากจนเต็มที ก็เลยทรงคิดจะทำอย่างไร ที่ดินมันก็มีน้อยก็เลยทรงลองทำให้มูโนะนะ ให้ป่าพุงนี้แห้ง และทำให้ราษฎรเข้าไปทำมาหากินได้แล้วก็ ๓๕ ครอบครัวยุ่แรก ๆ เข้าไปก็แย่มาก เพราะว่าทำอะไรไม่ได้เลย ได้แต่อยู่บนดินเฉย ๆ ปลูกอะไรไม่ขึ้น ขุดอะไรก็ไม่ได้ทั้งนั้น แต่เดี๋ยวนี้นี้หลักจาก ๒๐ ปีแล้วนี้ เขาบอกเขาอยู่ดีกินดี ดินก็จับลงไป ๆ

แล้วก็ข้าพเจ้าเพิ่งกลับมาจากหัวหิน ไปอยู่ที่หัวหินเสียนาน ไปว่ายน้ำ แล้วก็ไปเรียกว่าพักผ่อน เทียวเล่นจริง ๆ ก็เลยไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลน แต่ก่อนไม่ค่อยทราบแน่ ไปเห็นความสำคัญของป่าชายเลน ซึ่งมีไม้ต่าง ๆ ที่น่าสนใจขึ้นมากแล้วก็เป็นไม้เนื้อแข็งพอใช้ แต่ว่าป่าชายเลนถูกทำลายเกือบหมด แล้วต้นไม้ต่าง ๆ ชาวบ้านไม่ทราบ บางทีชาวบ้านก็เอามาเผาถ่าน อะไรอย่างนี้ น่าเสียดาย เป็นไม้ที่สวยงามเรียกว่าตะบันดำ ตะบันขาว ตะบันขาว ขึ้นอยู่ที่ป่าชายเลน และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังอธิบายให้

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
วันจันทร์ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๐

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านนายกรัฐมนตรี คณะรัฐบาล ทหาร และตำรวจ ข้าราชการทุกหมู่เหล่า หน่วยงาน องค์กรต่าง ตลอดจนประชาชนหลายพันคนที่พร้อมใจกันเดินทางมาชุมนุมที่นี้ในวันนี้ เพื่ออวยพรแก่ข้าพเจ้า พรที่ได้กล่าวมานั้น เป็นที่ซาบซึ้งใจมาก ขอขอบใจอีกครั้งที่ทุกท่านมาพบข้าพเจ้า ด้วยความตระหนักรู้ว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดของข้าพเจ้าคือพรจากจิตใจที่ปรารถนาดีของท่านอย่างแท้จริง พรของทุกท่านคือของขวัญอันประเสริฐ และมีคุณค่าต่อข้าพเจ้า ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าขอขอบใจไปถึงประชาชนทั่วประเทศ ไม่ว่าจะสังกัดหน่วยงานใดหรือไม่ก็ตาม ที่ช่วยกันบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม สร้างบุญสร้างกุศล จัดนิทรรศการ จัดการแสดงต่าง ๆ หรือกล่าวอวยพรเนื่องในโอกาสวันเกิดของข้าพเจ้า น้ำใจของท่านทั้งหลายทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกชุ่มชื่น และมีกำลังใจทำงานต่อไปอยู่เสมอ วันเกิดข้าพเจ้าปีนี้ ก็เท่าจะอายุครบ ๖๕ ปี บริบูรณ์ และก็ได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือจากทำทั้งหลายมาตลอดในการทำหน้าที่ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ข้าพเจ้าได้มีโอกาสมากที่จะ ขอให้ท่านนั่งลงเสียก่อน (ทรงพระสรวล) ลืมไปเพราะพูดค่อนข้างยาว เดี่ยวจะปวดขาที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปฝรั่งเศสเพื่อนำสิ่งของต่าง ๆ ที่สมาชิกศิลปะในประเทศไทยทำกัน แสดงกัน ได้ไปแสดงที่หอไอเฟล มีคณะศิลปะตามไป ๗ คนด้วยกัน ขอช่วยเชิญ ขอให้เด็ก ๆ ศิลปะที่ไปต่างประเทศมาขึ้นที่นี้ด้วย ข้าพเจ้าเองก็ไม่คิดฝันเลยว่าจะเป็นผู้ที่มีบุญเหลือเกิน ที่ตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปะ มาเกือบ ๒๐ ปีนั้น ความจริงก็ตั้งใจแล้วว่าเราจะเอาของที่ชาวบ้าน เอาของที่ชาวศิลปะได้ทำขึ้นไปแสดงที่หอไอเฟล รู้สึกเป็นความสุขและเป็นความฝันสูงสุดทีเดียวที่จะได้ทำอย่างนั้น ข้าพเจ้าได้รับจดหมายจากมาตามขอบประธานาธิบดีฝรั่งเศสให้นำของศิลปะไปแสดงที่หอไอเฟล ซึ่งข้าพเจ้าคิดอยากมากที่สุดจะได้รับคำเชิญจากประมุขของฝรั่งเศสให้นำของไทยไปแสดงที่หอไอเฟล ตามจดหมายของมาตาม มาตามบอกว่าหอไอเฟลธรรมดาอีกคนมาชมอยู่ วันละหลายแสน ซึ่งคงจะเน้นว่าอย่างไรของศิลปะที่นี้ก็ต้องมีคนมีโอกาสไปชมแน่ ๆ ข้าพเจ้าก็ปลื้มเหลือเกิน แล้วมาตามก็บอกว่าการเชิญศิลปะ และเชิญข้าพเจ้าไปแสดงผลงานที่หอไอเฟล เพราะรัฐบาลฝรั่งเศสอยากจะช่วยร่วมเทินทุนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสทรงครองราชย์ครบ ๕๐ ปี เขาบอกว่านี่คิดได้อย่างเดียวว่า ถ้ามันเชิญศิลปะไปแสดงที่หอไอเฟลและเชิญเสด็จสมเด็จพระบรมราชินีนาถไป ก็เชื่อว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็จะทรงพอพระราชหฤทัย และก็ปลื้มพระทัย เขาอยากทำถวายว่าทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่เป็นที่รักของประชาชนมา ๕๐ ปี

เมื่อข้าพเจ้าไปก็ได้รับเกียรติทุกอย่าง ไม่ว่าจะที่สนามบิน แม้จะไปเป็นเรียกว่าส่วนตัวพอใช้ เขาก็จะมีนายทหารแบบแต่งกายเต็มยศมาคอยรับที่สนามบิน ทุกอย่างรัฐบาลฝรั่งเศสจัดนำรักมาก แล้วก็มาตามซีรัก (Chirac) ภรรยาประธานาธิบดีก็เชิญข้าพเจ้าไปรับประทานอาหารกลางวันที่เฮลิคอปเตอร์ของประธานาธิบดี รับประทานอาหารกลางวันนั้น เขาก็จัดให้มีคนสำคัญต่าง ๆ เช่น นักธุรกิจที่สำคัญมาก ๆ แล้วก็บุคคลสำคัญทุกประการของฝรั่งเศสมาร่วมรับประทานอาหารกลางวันด้วย ซึ่งสนุกสนาน แล้วก็ข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้ประโยชน์สำหรับเมืองไทยจริง ๆ ตลอดเวลาที่มีคนถ่ายโทรทัศน์สำหรับไปเป็นข่าว และตอนกาแฟประธานาธิบดีฝรั่งเศสก็เข้ามาร่วมด้วย มาคุยด้วย ข้าพเจ้าก็มีโอกาสนำของขวัญของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้ามอบให้กับประธานาธิบดี เป็นไม้แกะสลัก แผ่นไม้แกะสลักใหญ่เบือเรอ สวยมาก มีมือแกะสลักโดยศิลปินหนุ่ม ๆ สาว ๆ เหล่านี้ แล้วก็วันต่อไป ภรรยาประธานาธิบดีก็บอกว่าเขาจะไปด้วยในโอกาสที่เปิดนิทรรศการที่หอไอเฟล เขาจะร่วมไปเปิดด้วย ซึ่งก็นับว่าเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าลืมไปที่จะบอกว่า การไปเยี่ยมฝรั่งเศส ได้มอบเงินให้ข้าพเจ้าเพื่อได้ไปช่วยในการที่นำของศิลปะไปแสดง รัฐบาลช่วยเต็มที่ เมื่อไปที่นั่น วันที่เปิดก็มีผู้คนมากมาย และข่าวก็ออกไปดี มาตามซีรักบอกว่า สวยงามเหลือเกิน ไม่คิดว่าคนไทยจะมีฝีมือทางเครื่องทองเครื่องเงิน จะมีฝีมือปานนี้ มีฝีมือแบบหนึ่งในโลก แล้วก็มาตามซีรักก็ถามข้าพเจ้าว่าได้นำศิลปะของท่านมาด้วยหรือเปล่า ข้าพเจ้าบอกว่านำมาด้วยที่ยืนต่อหน้าท่านทั้งหลายเราไปด้วยกันเป็นกลุ่ม ภรรยาประธานาธิบดีก็ชอบ และได้จับ สัมผัสมือกับทุก ๆ คนที่นี้ว่า เก่งจริง ๆ ที่สวยงามมากเหลือเกินเป็นเครื่องทองกะเงิน ทองประดับเงิน เป็นรูปสุพรรณหงส์ หัวเป็นสุพรรณหงส์ แต่ว่าวัตถุนี้เป็นคล้าย ๆ ชามใหญ่ เป็นชามโคมใหญ่ ๆ แล้วก็หัวประดับด้วยอนันตนาคราช หมายความว่า ก้อนปี่เรือหลวงต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงของไทย เป็นที่ชื่นชม มาตามเองก็สั่ง ก็อยากได้มาก และ

ตลอดระยะเวลาที่ศิลปะของไทยได้ไปแสดงอยู่ที่นั่น คนฝรั่งเศสก็ไปดูมากมาย แล้วก็เรามีสมุดให้เขาลงความเห็นว่าเขาเห็นว่าจะไรสวยงาม อะไรที่ดูใจผู้ดูในแง่ไหนบ้าง

กว่าเราจะแสดงสัก ๑ เดือน แต่ปรากฏว่าทางหอไอเฟล ผู้จัดการหอไอเฟลขอต่อไปอีก ๓ อาทิตย์ เพราะว่าคนยังดูไม่มากพอ เหล่านี้ก็ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามันสนุกใจมาก แล้วก็เป็นที่ของขวัญที่ติดเยี่ยมที่ได้ยินทุกคนพูดและแสดงความคิดเห็นในสมุดด้วยว่าคนไทยนี่เก่งมาก เก่งยอดเยี่ยม ว่าคงเป็นประเทศที่จะทำชื่อเสียงต่อไป เป็นที่ขึ้นชมนิยมดีของประเทศต่าง ๆ ในโลก เพราะเขาว่าเดี๋ยวนี้คนของเขาไม่สนใจ เเท่าไร ๆ ก็ไม่สนใจที่จะทำของที่ละเลียดเช่นนี้ ทุกคนอยากทำงานอะไรที่มันเสร็จเร็ว ๆ ผ่านไปเร็ว ๆ ให้พ้น ๆ ไป ไม่มีความรู้สึกว่าอยากที่จะประดิษฐ์ของสวยงามเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แผ่นดินของตัวเอง ให้เผ่าพันธุ์ของตัวเอง หมดแล้วความรู้สึกเหล่านี้ กลายเป็นทำอะไรก็ตามให้ผ่าน ๆ ไปวัน ๆ ได้ เพราะฉะนั้นท่านทั้งหลายก็คงเห็นว่า โลกเรานี้ตอนนี้ค่อนข้างจะเป็นเช่นนี้กัน เรากำลังผ่านวิกฤตการณ์ทั่วโลกที่คนเดียวเป็นเช่นนี้ อย่างที่ประเทศฝรั่งเศสเองข้าพเจ้าได้เข้าไปซื้อของตามร้านต่าง ๆ ก็ปรากฏว่าข้าวของนี่น้อยมากผิดปกติ เขาก็บอกว่าตอนนี้คนไม่มีแรงที่จะจ้างคนที่จะทำของสินค้าต่าง ๆ สวยงามสำหรับขาย ตกกลางข้าพเจ้าก็คิดหวนนึก ๆ แต่ก็ปลื้มใจในไมตรีจิตของคนฝรั่งเศสที่ได้ไปพบเห็น

ต่อไปนี้ขอแนะนำสมาชิกศิลปะ ๗ คน ที่ตามไปฝรั่งเศส

๑. นางสาวทองวาด อิมบุญสุ แผนกถมทอง นางสาวทองวาด มาจากอำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส และเป็นสมาชิกศิลปะ ๑๗ ปี เป็นผู้ที่มีนามชื่รักได้สัมผัสมือด้วย

๒. นายมังกร อารง อายุ ๓๔ ปี แผนกช่างเครื่องเงิน มาจากอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เป็นสมาชิกศิลปะ ๑๖ ปี

๓. นางสาวเจริญ เจริญดี อายุ ๓๔ ปี แผนกคร่ำ มาจากอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นสมาชิกศิลปะ ๑๔ ปี

๔. นายเดชา บุญเทียน อายุ ๔๗ ปี ช่างทองหลวง ทรงตั้งให้ช่างทองหลวง มาจากอำเภอม่วง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสมาชิกศิลปะ ๑๔ ปี

๕. นางโสภิตา จันทร์วรรณ อายุ ๒๔ ปี แผนกโลหะ มาจากอำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส เป็นสมาชิกศิลปะ ๑๔ ปี

๖. นางเจ้า เลาอย่าง อายุ ๒๒ ปี แผนกแกะตุ๊กตา แผนกนี้ชื่อปูล่าร์มากที่ฝรั่งเศส มาจากอำเภออเมริกัน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสมาชิกศิลปะ ๗ ปี

๗. นายพงษ์เทพ ชมบุตสี อายุ ๒๓ ปี แผนกแกะตุ๊กตา มาจากอำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส เป็นสมาชิกศิลปะ ๖ ปี และนางสาวสล่า ใว้ธนะวัฒน์ อายุ ๓๗ ปี แผนกทอผ้า มาจากอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นสมาชิกศิลปะ ๑๔ ปี

ชาวต่างประเทศตื่นตื่นที่ทราบว่าการทอผ้าไทยแท้ตั้งแต่โบราณกาลมาแล้ว และเป็นศิลปะที่ยากมาก ก็มีคนอธิบายให้เขาฟังว่า ทำอย่างไร และแผนกช่างเครื่องเงิน เครื่องเงินเครื่องทองนี่ก็เป็นสิ่งที่ได้รับการชมมาก แผนกคร่ำนี่เป็นศิลปะโบราณแต่ก่อนนี้ทำบนดาบหรือง้าว อะไรเช่นนั้น ไม่ได้ทำอย่างอื่น แต่เดี๋ยวนี้เราพยายามเอาฝีมือคร่ำมาทำกรอบรูป มาทำอย่างอื่น คร่ำนี้จะสลักเหล็ก แล้วก็ฝังทองลงไปเป็นหลัก ซึ่งแต่ก่อนเป็นดาบก็จะสวยงามมาก แล้วก็ช่างทองหลวง ซึ่งมีชื่อเสียงทรงตั้งให้เดชา บุญเทียน นี้เป็นช่างทองหลวง มีพิธีตั้ง แผนกโลหะนี่ได้รับความชมเชยมาก โลหะนั้นลักษณะเป็นคล้าย ๆ ดินเฟิร์น ขึ้นทางภาคใต้ของประเทศไทยเท่านั้น ที่อื่นก็อาจจะไม่มี แต่ไม่มีควรมีเหนียวพอที่จะมาสานเป็นกระเป๋าก็ได้

ตุ๊กตาแกะจากไม้โมกมัน ข้าพเจ้าเองก็ยังชื่นชมมาจนขณะนี้ เพราะว่าเขาแกะได้สมส่วนทุกอย่าง ถูกส่วนหมดทุกอย่าง แต่ว่าดูมีชีวิตมาก เป็นตุ๊กตามนุษย์ เหมือนเด็กไทยสมัยโบราณที่แต่งตัวแบบนั้น แต่มีชีวิตชีวามาก แผนกทอผ้านี้เรียกไปที่หลังเพราะว่าเห็นคนทอผ้าของข้าพเจ้าที่เป็นลายไทยว่ามีมือสวย ก็เลยต้องรีบเรียกแผนกทอผ้ามาเพิ่ม โดยให้เขาทราบว่านี่เรียกร้องจากคนฝรั่งเศส คือเสื้อผ้าของข้าพเจ้า เขาก็เอาไปใส่หุ่นที่หอไอเฟล ให้เห็นฝีมือการทอผ้าต่าง ๆ ของไทย ซึ่งงดงามแล้วแปลกตา

ตอนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปรพระราชฐานไปทางสกลนครไปทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ข้าพเจ้าจะมีการแข่งขันการทอผ้า การเลียงไหม สาวไหม แล้วก็ทอผ้า ก็มีผู้คนมาร่วม ชาวอีสานเกือบจะว่าส่วนมากเชี่ยวชาญ มาร่วมกันเอาผ้ามาร่วมประกวด มาแสดง แล้วก็มาสมัครทอผ้าให้ดู แล้วมาสมัครแสดงวิธีสาวไหม ซึ่งสวยงามมาก ไหมน้อยนี้ทำยากมาก ที่เรียกว่าไหมน้อยนี่คือไหมที่บางที่สุดที่อยู่ใกล้ตัวนอน อันนั้นทำยากมาก พอที่ข้าพเจ้าเมื่อวันก่อนได้รับของขวัญจากชาวต่างประเทศ เขาเอาของขวัญมาให้ เป็นผ้าไหม ผ้าคลุมไหล่ทำจากขนอ่อนที่หน้าอกกะท้องของแพะภูเขาหรือเสียงผา เขาว่าทำยากมาก ข้าพเจ้าก็เลยมาเทียบกะไหมน้อยคิดว่าไหมน้อยของเราที่ทำยากมากก็คงจะเป็นแบบนี้ แต่แพะภูเขาเขาว่ายากมานาน ๆ นี้เขาเอง คงจะเกา เกาหน้าอกกะเกาท้อง กะก่อนหิน แล้วก็ขนก็จะตกเกลื่อน คนโบราณก็เอานั่นนะไปพยายามปั่น แล้วทอเป็นผ้าคลุมไหล่ ซึ่งบางมากและราคานี้แพงกว่าทองอีก แพงมาก ก็เลยคิดถึงว่าไหมน้อยของเราถ้าเมื่อชาวต่างประเทศได้เห็นวิธีทำนี้ ก็คงจะตื่นตื่นแน่ ๆ เสีย ที่มีการประกวดไหมนี้

สวยงามมาก ใคร ๆ ก็อยากไปเห็น ไปดู จะเห็นลายของผ้าไทย ซึ่งไม่เคยคิดเลย ผ้าไทยเรานี้จะมีลวดลายมากมายอย่างนั้น สวยงาม สมกับที่จะอยู่ในพิพิธภัณฑ์ การประกวดผ้าไหมนี้ประกวดมา ๗ ปีแล้ว เริ่มตั้งแต่ ๒๕๓๓ ล่าสุดก็ปีที่แล้วเอง มีผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าไหมหางกระรอก ผ้าไหมลายลูกแก้ว ผ้าไหมมีชื่อ ผ้าไหมพื้น ผ้าแพรวา ผ้าชนิดใหม่ ซึ่งพฤติกรรมหน้าก็จะมีกาประกวดอีก และข้าพเจ้าได้เชิญชาวต่างประเทศมาให้ไปอยู่ด้วยกันที่สกลนคร แล้วก็ให้ชมการประกวดเพราะคิดว่าเป็นที่น่าดูมาก

ที่ฝรั่งเศส วันที่เปิดศิลปะที่หอไอเฟล ก็ได้พบบุคคลที่สำคัญ ๆ ทางหนังสือพิมพ์ก็เช่นกัน ก็ได้พบ วันนั้นที่ปลาบปลื้มมาก แล้วต่อไปข้าพเจ้าก็ขอยุ่ต่อเป็นส่วนตัวที่เรียกว่าค่อยได้ไปเที่ยวพักผ่อนหลังจากนั้น แล้วต่อไปก็ได้โอกาสไปญี่ปุ่น เพราะว่ารัฐบาลญี่ปุ่นกับมหาวิทยาลัยโตเกียวเชิญให้ไปรับปริญญา ซึ่งมหาวิทยาลัยนี้เขาบอกว่าเขาไม่เคยเลยที่จะให้ปริญญาคนต่างชาติ ข้าพเจ้าเป็นรายแรก ก็รู้สึกปลื้มมาก เมื่อไปที่มหาวิทยาลัยโตเกียว ข้าพเจ้าก็ไปเล่าความจริงให้ชาวญี่ปุ่นทราบว่า ทางพระเจ้าจักรพรรดิญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยทรงเป็นมกุฎราชกุมารและเสด็จมาเมืองไทย ทรงทราบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงออกดูแลทุกข์สุขราษฎร เสด็จไปประทับตามภาคต่าง ๆ และรับสั่งว่าราษฎรไทยนี้ยังขาดไปรตีน อยากจะให้ได้ไปรตีน มกุฎราชกุมารญี่ปุ่นขณะนั้น ก็แนะนำว่า อย่าทรงให้เลี้ยงปลาหมอเทศเลย เพราะไม่ดี เพราะว่ามันกินปลาอื่น และทำลายพันธุ์ปลาอื่น ขอให้ทรงเลี้ยงปลาที่กินพืช และซึ่งมีรสดีกว่าปลาหมอเทศ โดยทรงสั่งเอาปลานิลมาตุลเกล้าฯ ถวาย ซึ่งตั้งแต่นั้นมาก็ทรงเพาะเลี้ยงปลานิล และเอาไปแจกชาวบ้านทั่วประเทศไทย เพื่อให้อยู่ดีกินดีขึ้น ซึ่งบัดนี้ทุกคนก็เลี้ยงปลานิล แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเองไม่ยอมเสวยปลานิล รับสั่งบอกไม่ได้ส่งสารมัน เพราะเป็นคนแนะนำ ก็ไม่กล้าที่จะเสวย แต่ข้าพเจ้าลองแล้ว อร่อยดี (ทรงพระสรรพล) แต่บางครั้งยังมีกลิ่นซีโคลน ก็เลยไปทูลเอมเปอเรอ บอกว่ามีกลิ่นซีโคลน เอมเปอเรอท่านก็ให้ลองปรึกษาเจ้าชายอากิชิโน พระราชโอรสองค์เล็ก อากิชิโนบอกโอะ โนะแปลกอะไร ก็ก่อนที่คนไทยจะจับไปขายนี่ก็ซ่อมมันขึ้นมา เอมันไว้ห้าซีเมนต์สักประมาณ ๗ วัน แล้วมันก็จะหมดกลิ่นโคลน แล้วค่อยไปขาย บอกนี้แก่ง่าย ๆ แค่นี้เอง ซึ่งอร่อย แล้วก็ถ้าไม่มีกลิ่นซีโคลน ชาวบ้านนอกจากจะรับประทานเองได้แล้ว ยังขายได้ ไม่ทราบท่านเคยลองชิมหรือยัง ปลานิล ได้ข่าวว่ายังไม่ค่อยฮิตเท่าไร (ทรงพระสรรพล) วันนี้ลองชิมหน่อยก็แล้วกันนะ เพราะว่าเลี้ยงได้ง่าย

แล้วข้าพเจ้าก็ไปเยี่ยมโรงงานผลิตเบียร์ฮาร์ทมันน์ดอร์ฟ (Hartmannsdorf) แล้วไปรับประทานอาหารค่ำบนเรือล่องแม่น้ำเอลเบ (Elbe) จัดโดยบริษัทบูญรอดฯ ก็เลยทราบว่าเบียร์ไทยนี่ก็ทำชื่อเสียงอีก ไม่ใช่แต่ศิลปะ เบียร์ไทยก็ยังมีชื่อเสียงแล้วก็ไปที่สตรึมวิก อยากไปเหลือเกิน มิสเตอร์เฮนริก บาร์ท (Henric Barth) ก็จัดการเลี้ยงถวาย เสร็จแล้วก็ไปดูปราสาทนอยชวานชไตน์ (Neuschwanstein) ไม่ทราบออกเสียงอย่างไร เป็นเยอรมัน และประสาทลินเดอร์โฮฟ (Linderhof) ซึ่งพวกนี้เป็นความสนุกสนานส่วนตัวทั้งนั้น แล้วก็วันที่ ๑๓ เมษายน ดอกเตอร์ เอ็ดมุนด์ สเตอเยเบอร์ (Edmund Steuber) นายกรัฐมนตรีรัฐบาลวาเรีย ถวายเลี้ยงน้ำชา แล้วก็มีคนไทยในมิวนิกเข้าพบ พวกคนไทยก็น่ารักเหลือเกิน มากันคับคั่ง แล้วก็แสดงความชื่นชมยินดีที่ศิลปะเป็นที่ชอบพอของชาวต่างประเทศ แล้วก็กลับไปฝรั่งเศส มาตามซีริคก็เลี้ยงแล้วก็ไปดูการแสดงแบบเสื้อ ใช้ผ้าไหมไทยประเภทต่าง ๆ ที่นายนคร สัมพันธ์ธำรักษ์ นากาว่า แสดงที่ห้างสินค้า พรังตองส์ (Printemps) แล้วก็ไปในงานถวายพระกระยาหารค่ำ จัดโดยคุณหญิงพันธุ์เครือ ยงใจยุทธ และคณะรัฐมนตรี ที่โรงแรมเมมริส (Memis) ก็สนุกอีก แล้วต่อไปก็มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศสและภรรยาจัดอาหารกลางวันถวาย แต่เขาก็ไม่ทราบว่าเราไปนี้ โดยการเชิญของมาตามซีริค ที่มุ่งที่จะให้เอาศิลปะของศิลปะไปแสดง แล้วก็มีคนไทยเข้าเฝ้าฯ ที่โรงแรมริตซ์ (Ritz) และต่อจากนั้นก็ไปเที่ยวสวนบาคาเดล (Bagatelle) แล้วก็ไปที่สถานทูตเบลเยียม ไปรับประทานอาหารกับพระราชินีฟาปิโอลา และพาท่านไปดูนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมแผ่นดินไทยที่หอไอเฟล พระราชินีฟาปิโอลากับข้าพเจ้าสนิทกันมาก ท่านก็ตกตะลึงว่า โอิโฮ มาตามซีริค ทำไมยอมอย่างนี้ ทำไมเชิญท่านมาแสดงศิลปะถึงหอไอเฟล ซึ่งธรรมดาหอไอเฟลนี้ จองแสดงการมีมีอะไรนี่แพงมาก แล้วยากมากก็เลยทูลว่า รัฐบาลฝรั่งเศสตั้งใจจะถวายเนื่องจากจะเกิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องจากการครองราชย์ครบ ๕๐ ปี แล้วก็มิข้าพเจ้าเลี้ยงพวกที่ช่วยเหลือต่าง ๆ อ้อ แล้ววันที่ ๓๑ เมษายน ก็ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและคณะถวายเลี้ยงที่กัตตาเลอ เลอ เพร กาทอลอง (Le Pre Catelon) ซึ่งสนุกอีก ถ้าคิดอะไรเป็นสนุก ให้มันมีแรง เพราะข้าพเจ้าก็หนักแล้วเดี๋ยวก็คนบอก ทำไมแก่งอย่างนี้ทำไมแข็งแรง บอก ข้าว ก็มันสนุกหมดทุกอย่าง วิ่งไปเหนือ ไปได้ ตะวันออกเฉียงเหนือ ก็ไปด้วยความรักต้องการจะไป แล้วก็มีความเต็มใจ มีความสนุกที่จะไปมันก็ไม่เห็นเหน้อย ถ้าเราไปคิดว่างานโน้นงานนี้ โอิย เหน้อย ทำหน้าเหน้อย มันก็เหน้อย แต่ตอนนี้ก็ข้างมัน จะช่วยก็ข้างมัน ขอให้มันแรง ข้าพเจ้าเดินผ่านประชาชนเขาบอกไม่ไหวแล้วนะฮ้วนไป ข้าพเจ้าก็บอกฉัน ทลสิกว่าแล้วนะ ก็ฮ้วนได้บ้าง เขาบอกทลสิกว่า มันก็ไม่น่าดูอยู่ดี (ทรงพระสรรพล) นี่ประชาชนนะท่าน ไม่ใช่คนทหารอะไร ประชาชนที่คอยเฝ้าฯ ตามที่ต่าง ๆ เขาบอก โอิย แต่ตอนแรก ฉันมองทีวีเห็นแล้วตกใจ (ทรงพระสรรพล) เขาบอก แหม ฮ้วนเหลือเกิน พอเห็นตัวจริงก็ว่าค่อยยังชั่วขึ้นหน่อย คงเห็นไม่น่าเกลียดเท่าโทรทัศน์ แต่ข้าพเจ้าเองตัดปัญหา ไม่ดูรูปตัวเอง แล้วก็ไปดูข่าวโทรทัศน์ (ทรงพระ

สรวล) เวลาเดินผ่านก็สะดุ้งเอือกหน่อย ถ้าเห็นพยายามไม่มอง แต่ก็พยายาม พยายามจะลดนะ แต่พองานมาก ๆ อะไรต่ออะไรมันก็ อร่อยไปหมด ถ้างานมาก

ที่ไปที่ญี่ปุ่นนี่ก็ดีมาก ได้รับความช่วยเหลืออะไรทุกอย่างจากรัฐบาลญี่ปุ่นจากเจ้านายญี่ปุ่น ซึ่งเจ้านายญี่ปุ่นก็รักอยู่กระเรา อยู่แล้ว รักกันมาก รักกันเหมือนพี่เหมือนน้อง เวลาไปเฝ้าฯ ท่านไม่ได้เลี้ยงใหญ่โต เลี้ยงเฉพาะเราอยู่กันแค่ ๔ คน ๕ คน นี่เท่านั้น เลี้ยงกันเฉพาะเป็นเหมือนญาติจริง ๆ แล้วก็ทรงถามข่าวคราว แล้วก็เสด็จฯ มาเยี่ยมที่โฮเต็ล ว่าเป็นยังไงบ้าง น่ารักมาก เอ็มเปรส จักรพรรดินี น่ารักพระเจ้าจักรพรรดิก็น่ารัก แล้วก็เจ้าชายอากิฮิโชนี่ก็ พระราชโอรสองค์เล็กน่ารักเมืองไทยมาก อยากรที่จะเสด็จมาเมืองไทย มีความสุข แล้วบอกว่ารักคนไทย เพราะคนไทยนี้ทำให้รู้สึกว่าเป็นกันเอง ท่านมักจะไปทางอิสาน แล้วท่านก็เป็นผู้เชี่ยวชาญทางปลา และท่านก็จะลงว่ายน้ำ ที่เมืองอุบลฯ ท่านจะลงว่ายน้ำจับปลาโน่นปลานี้มาดูพิสูจน์ว่ามีปลากี่ชนิด ที่แม่น้ำ ที่ทางภาคอิสาน ท่านสนใจแต่เรื่องปลาเท่านั้นเอง แล้วก็หนังสือพิมพ์ญี่ปุ่นก็ไปกล่าวหาท่านว่ามาติดสาวไทย (ทรงพระสรวล) โอ เล่นเอาพระพักตร์จ๋อย ไร้ แท้ ๆ เปล่าเลย ท่านก็ติดใจแต่ปลาของท่านนี้ ไม่ได้ติดใจสาวเลยแล้วท่านมาอย่างผู้เชี่ยวชาญทางปลา ทางสัตว์น้ำ แล้วก็มาพบปะผู้เชี่ยวชาญทางสัตว์น้ำของไทย แลกเปลี่ยนกัน ท่านก็ได้แนะนำอะไรหลายอย่าง ซึ่งบางครั้งข้าพเจ้าก็คิดว่าหนังสือพิมพ์ก็ไม่เห็นใจคนอื่นเหมือนกัน (ทรงพระสรวล) เพราะว่าทำให้หมอดก่าตั้งใจไปมากเลย ท่านนะรักเมืองไทย แม้แต่กฎกฎหมายของญี่ปุ่น ก็รักเมืองไทยมาก บอกท่านเห็นว่าเมืองไทยนี้เป็นประเทศที่สวยงามที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง ท่านรักสุโขทัยกันมาก บอกเห็นสุโขทัยสวยงามที่สุดในโลก สวยมาก ซึ่งข้าพเจ้าก็ตื่นเต็นว่าจะมีคนสำคัญเห็นเมืองไทยว่าสวยงามที่สุดในโลกประเทศหนึ่งนี่ตื่นเต็น นานี่หนังสือพิมพ์ทั้งหลายจะช่วยเชียร์ท่าน ท่านไม่ได้มายุ่งอะไรจะสาวไทยอะไรเลย แต่พระพักตร์จ๋อยไปหมดท่านเลยไม่ค่อยกล้ามา ถ้ากรมประมงจะเชิญเสด็จมาน้อยก็ดี (ทรงพระสรวล) เพราะท่านก็อยากจะศึกษาเกี่ยวกับปลาเกี่ยวกับอะไรอย่างนี้

ก็จะขอทางรัฐบาลช่วยสนับสนุนเกี่ยวกับเฟิร์นลิภา ว่าให้ทางภาค ได้เขาสันับสนุน อย่างดาง ธรรมชาติแล้วของต้นยางนี้ สอนยางนี้ก็ต้องวางป่าให้เต็มหมดได้ต้นยาง เพื่อที่จะได้สะดวกกับกับคนที่ไปกรีดยาง แต่ข้าพเจ้าก็ขอรับรองว่าอย่าถามเพราะว่าที่ป่ายางนี้เป็นถิ่นของลิภา ลิภานี้จะชอบขึ้นใต้ต้นยาง ตอนนี่ข้าพเจ้าก็เขาสอนยางไว้แยะเขียว ให้เงินเขา เพราะว่าเขาต้องเลี้ยงกระดูก ถ้าไม่วางดี ๆ แล้วบางทีงูชุมมากได้ต้นยาง ข้าพเจ้าก็ให้เงินเขา แล้วบอกเขาเงินไปซื้อบูทใส่เสีย เพราะจะได้มีลิภาเหลือ ไม่จั้นถางหมด และชาวเพื่อนข้าพเจ้า อย่างชาวมาเลเซียก็ถาม ว่าทำอย่างไรจะได้ลิภา แล้วก็ไปสานกระบือบ้าง ลูก ๆ ข้าพเจ้าก็กระซิบกันใหญ่ แม้ออย่าบอกนะ แม้อย่าบอกนะ (ทรงพระสรวล) เก็บความลับ เก็บความลับของประเทศเอาไว้ ข้าพเจ้าบอกจ๊วย แม่มไม่มีวันบอกหรอก ว่าจั้น (ทรงพระสรวล) บอกเขายังมีเหมือนประเดี๋ยวกี่เอามาทำได้ แล้วของเขาเยอะแยะอย่างนี้ ข้าพเจ้าก็ไม่บอก แต่ข้าพเจ้าคิดว่าบอกก็คงยากที่จะทำ เพราะคนไทยนี้เก่งมาก การทำลิภานี่ตายไปหมดเลยคนที่ทำถึงแม้จะเป็นหนุ่ม ๆ สาว ๆ อย่างนี้ นิ่งทำไม่กี่ชั่วโมงก็ศีรษะหมุนแล้ว นี่ทางหมอลดาของข้าพเจ้าก็แนะนำว่า ถึงจะสาวใส่แว่นพิเศษ เหมือนแว่นขยาย แล้วก็ช่วยให้ง่ายเข้า ลิภานี้เป็นสิ่งซึ่งดงามมาก ข้าพเจ้าใช้อยู่เสมอ แล้วก็เป็นที่ลปะไทยแท้ อันนี้ข้าพเจ้าได้จากชาวบ้าน เขาทำถาดวางเอามาเป็นของขวัญให้ เป็นผู้ชายจากมหาวิทยาลัย ไปตามอำเภอต่าง ๆ หมู่บ้านต่าง ๆ เขาก็เอามาให้ แล้วมาประกอบเอง มีมือละเจียดมาก ขณะของของสมเด็จพระพันวัสสา พระอัยยิกา เจ้า ที่ทรงมีเก็บไว้ อันนี้ชนะ แปลว่า คนสมัยใหม่เก่งกว่าคนโบราณได้ ไม่ใช่ว่าโบราณแล้วต้องเก่งกว่าคนสมัยใหม่ คนสมัยใหม่แม้ในเรื่องฝีมือประดิษฐ์ก็เก่งกว่าคนโบราณได้ เพราะฉะนั้นก็ให้คนทุกคนไม่จั้นทุกคนจะบอก โห้ะ มีมือโบราณสวย แล้วก็ถมทองก็เหมือนกัน มีมือศิลปะของข้าพเจ้านี่ก็สวยงามกว่าของพระพุทธรเจ้าหลวง ละเจียดกว่าแยะเลย สวยงามมาก ซึ่งแสดงว่าคนสมัยใหม่นี้ถ้าต้องการจะทำอะไรก็ทำได้สวยเท่าหรือสวยกว่าอีก ตอนนี่ก็รู้สึกจะหมด ไม่ทราบจะพูดอะไรแล้ว ก็ขอให้พรท่านทั้งหลายทุก ๆ คน ตั้งแต่คณะรัฐบาลถึงทุกท่านที่มา ในวันนี้ ขอให้มีความสุข สุขกาย และมีความมุ่งแลเห็นว่าเป็นประเทศชาติจะได้ไปได้ดีด้วยความสมัครสามัคคี ความปรารถนาดีต่อกันมีความมานะอดทนที่จะช่วยกันนำประเทศชาติให้รอดตลอด เป็นที่ชื่นชมของชาวต่างประเทศ ขอบใจทุกท่านค่ะ

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้า ถวายพระพรชัยมงคล
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
อังคาร ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๑

ข้าพเจ้าซาบซึ้งนึ้ในไมตรีจิตและความปรารถนาดีของประชาชนชาวไทยทั่วประเทศที่มีต่อข้าพเจ้ามาตลอด ขอขอบพระคุณท่านนายกรัฐมนตรีที่มาอวยพรแทนหลาย ๆ ท่าน ข้าพเจ้าอยากจอบอกว่า ข้าพเจ้าชื่นชมในนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาลมาก ที่ระหว่างที่เกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยมีผู้นำที่เข้มแข็ง และได้รับความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนชาวไทยทั้งชาติ เพราะจะสังเกตได้ว่าวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งนี้ ไม่ใช่ของเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นสิ่งที่ใหญ่โตและที่หนักแล้ว แต่ถึงกระนั้น ประชาชนชาวไทยทั้งหมดก็เข้าใจ ร่วมใจกันรักษาความเข้มแข็งไว้ได้ตลอด เพราะก็รู้ว่าถ้าจะอะไรไป ก็ไม่ได้เกิดประโยชน์อะไร และก็มุ่งมั่นที่จะร่วมมือร่วมใจ พลัดใจ ร่วมกันรักษาความสงบเรียบร้อย และเป็นกำลังใจแก่รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มาทำการใหม่ นี้ เพื่อจะได้ร่วมกันฝ่าฟันอุปสรรคโดยสวัสดิ์ ข้าพเจ้าเชื่อว่าด้วยความเข้มแข็งและน้ำใจที่เปี่ยมล้นของนักสู้ทั้งหลายของคนไทย เชื่อว่าประเทศไทยคงจะพ้นจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำนี้ได้โดยไม่ใช้เวลานานนัก

ข้าพเจ้าเองได้เห็นน้ำใจของคนไทยทั้งชาติมา มาก เช่น ในคราวที่แล้วที่ข้าพเจ้าได้สูญเสียผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน เยี่ยมราษฎรทั่วประเทศ ทั้งพระราชอาณัติจักรสูญเสียไป ๑๒ คน รวดเดียว โดยที่ท่านทั้งหลายนี้เป็นกำลังใจกำลังกายของข้าพเจ้าร่วมมือร่วมใจกันมาตลอด ๒๐ กว่าปีแล้ว เพื่อว่าจะช่วยกันพยุงฐานะของราษฎรชายแดนที่อยู่ในท้องที่ทุรกันดารให้ดีขึ้น เราก็อธิบายกันว่าเราจะทำกันไปเรื่อย และจะไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ทั้งสิ้น และเมื่อมาสูญเสีย ๑๒ คน เนื่องจากเฮลิคอปเตอร์ตก ซึ่งพระสมเด็จพระสังฆราช ท่านอาจารย์แบน และพระหลายองค์ ท่านก็ให้สติแก่ข้าพเจ้าว่า เป็นเรื่องธรรมดา เรื่องธรรมดามากที่ว่า คนเราเมื่อถึงเวลาของตัวแล้วก็ต้องไป ไม่มีใครที่จะขัดขวางได้ มีแต่ความคิดความชั่วเท่านั้นที่เป็นสิ่งที่ว่าติดตัวของเราเพราะฉะนั้น ตอนนั้นก็สบายใจขึ้นมาก และยังได้มาเห็นความพร้อมใจของประชาชนทั้งหลายที่เกิดวิกฤตการณ์หนักทางด้านเศรษฐกิจ แล้วก็มีการช่วยกันตั้งโรงงานขึ้นสำหรับภาวะฉุกเฉินและสำหรับด้านจิตของคนไทยที่ประสบความเคราะห์ร้ายที่ว่าตกจากงาน ก็จะได้ทราบว่าคุณคนไทยทั้งชาติไม่ได้ทอดทิ้งเพื่อนไทยด้วยกัน ทุกคนก็เอาใจใส่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ทำอะไรที่จะประคองให้คนไทยทั้งหลายได้สบายใจขึ้น ดีขึ้น ทุกคนก็พร้อมใจที่จะทำ อันนี้ข้าพเจ้าก็ภูมิใจมาก

และอีกเรื่องหนึ่ง ได้ไปเห็นน้ำใจของคนไทยที่ชายแดนที่เครื่องบินตกนั้น ก็จะได้เห็นว่าชาวราวีวาสซึ่งเป็นไทยอิสลาม ก็ช่วยกันทุกอย่างในการรักษาทรัพย์สินสมบัติของผู้ที่ประสบเคราะห์กรรมนั้น แหวน ข้าวของ เงินทอง สร้อยคอ สร้อยข้อมืออะไร นาฬิกา ตุ้มหู แม้แต่ตุ้มหู ซึ่งอันเล็กนิดเดียว ก็ไม่ได้หายไปเลย ประชาชนจะช่วยกันเก็บรักษา แล้วก็เอามาคืนกะญาติ อันนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นคุณสมบัติที่ประเสริฐมากเขาเข้าใจในความทุกข์ของคนไทยด้วยกัน และก็อยากที่จะช่วยแบ่งเบาความทุกข์ อย่างบางคนนาฬิกาใหม่ ๆ ดี ๆ ก็กระเด็นปลิวไปหมดแถมนั้น แต่ชาวบ้านก็จะมาเก็บแล้วก็รักษาเอาไว้ แล้วพญาตีไปในที่เกิดเหตุ ชาวบ้านก็จะเข้ามา แล้วก็มาคืนของทุกอย่างหมด อันนี้เป็นสิ่งที่เราน่าภูมิใจมากเลย แผ่นดินนี้คงจะไม่ล่มสลาย เพราะว่าจะยังมีคนที่อีกมาก ที่พร้อมจะจรรโลงประเทศไทย และพร้อมที่จะรักษาคุณงามความดีของเผ่าไทยเอาไว้

ข้าพเจ้าปลื้มใจมากในการที่มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ทัศนศิลปกรรมศิลป์แผ่นดิน ครั้งที่ ๓ ที่พระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นผลสำเร็จดี มีมือทุกอย่างที่ท่านได้เห็นนั้นเป็นฝีมือของเด็กๆ ที่เป็นลูกหลานชาวไร่จริง ๆ แต่ว่าที่น่าปลื้มเพราะเห็นว่าพลเมืองของชาติไทยนี้เป็นพลเมืองที่มีคุณสมบัตินี้ มีความสามารถ อันนี้เราควรภูมิใจมาก เพราะหาไม่ใช่ง่ายในหมู่ที่ว่าประชาชนตั้งหกสิบกว่าล้าน มีคนที่มีฝีมือมากที่เดียวอย่างที่ท่านที่ไปชมนี้ ก็จะได้เห็นด้วยตัวเอง เขาจบแค่ ป. ๖ แล้วก็ ม. ๑ อะไรนี่แทบจะไม่ได้เรียน แต่ความสามารถที่อยู่ในเลือดเนื้อ ทำให้เขาเมื่อได้รับการสอนก็สามารถที่จะประดิษฐ์ออกมาได้งดงาม ข้าพเจ้าคิดค้นศิลปะต่าง ๆ ออกมา เช่น ปีกแมลงทับมาผสมกับเส้นลิเกาแล้วทำเป็นฉากออกมา อันนี้ยากมากเลย ทำสอง ทำกระเปาะเป็นของที่ยาก แต่เขาก็ผลิตออกมาได้แล้ว ก็ว่าไปแล้วเมืองไทยก็มีบุญที่มีคนที่เก่งคนที่ดี ประชาชนที่เก่ง ที่ดี

สำหรับวันเกิดของข้าพเจ้านี้ น่าปลื้มใจที่ทุกคนช่วยเหลือ สภาสังคมสงเคราะห์ฯ สมาคมแม่บ้านต่าง ๆ กรุงเทพมหานครหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งทางราชการและเอกชนก็ช่วยกันแล้วก็ยังมาอวยพรข้าพเจ้าเป็นจำนวนมาก ซึ่งเท่ากับว่ามาให้กำลังใจของคนทั้งหกสิบหกแล้วปีนี้ ก็พยายามที่จะรักษาความกระปรี้กระเปร่าไว้ (ทรงพระสรวล) ก็รับประทานวิตามินใหญ่ และก็โดนินินทาจากพวกที่ทำงาน

ร่วมกัน บอกที่ท่านเอาเรือเอาแรงมาจากไหน ไปถวายอะไรท่าน ทำไมท่านไม่รู้จักเหนื่อยเลย พวกเขาเลยแยะไปตาม ๆ กัน และท่าน นายกรัฐมนตรีก็ได้มอบเงิน ๑๒ ล้าน เพื่อสมทบช่วยเหลือมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ข้าพเจ้าก็ขอขอบพระคุณท่านนายกและคณะรัฐบาล และคิดว่าศิลปาชีพนี้คงจะเป็นกำลังใหญ่ของประเทศไทยต่อไป เพราะตามหมู่บ้านที่ทุกท่านพอไปแนะนำเกี่ยวกับศิลปาชีพเข้านี้ เขาทำได้ทั้งนั้น และตั้งใจจะหมักหมม โดยเฉพาะที่เวลาเกิดมีภาวะที่น้ำไร่นาล่ม ฝนฟ้าไม่ตก หรือเกิดน้ำท่วม เกิดภัยพิบัติอะไรขึ้น เขาก็หันมาเกี่ยวกับศิลปาชีพนี้ เพราะเขาจะได้เงินสมำเสมอเลี้ยงดูครอบครัวเขาได้ บัดนี้ก็มีสมาชิกทั่วประเทศราวห้าล้านคน เป็นจำนวนมาก และก็มีความสมัครสมานสามัคคีมีความภาคภูมิใจในมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ของเขา มาก และที่น่าปลื้มใจ คือสมาชิกเหล่านี้ เดียวนี้กลายเป็นเด็ก ๆ ทั้งนั้น ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕ จนรุ่นหนุ่มสาวขึ้นไปกลายเป็นผู้ที่รู้แล้วเป็นผู้ที่เอาภาระเองงาน สมกับเป็นอนาคตของบ้านเมือง

สำหรับที่ข้าพเจ้าพูดถึงคนไทย ชาวไทยอิสลามที่มีน้ำใจดวงงามมากนี้คือชาวอำเภอสุคิรินที่ติดชายแดนไทยกะมาเลเซีย ก่อนนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อ ๒๐ กว่าปี เสด็จฯ ไปครั้งแรกนี้ ทุกข์ยากมากเขี่ยกว่าจะไปถึง ถนนก็ไม่มี เป็นดินโคลนและสิ้นขนาดใช้รถจี๊ปก็ว่าจะไปถึงก็แยะ และก็มิมีคนสร้างถนนที่นั่นประกอบไปด้วยชาวอิสลาม ชาวไทยทางใต้ต่าง ๆ ไทยอิสลาม ไทยพุทธ คนอิสลาม ซึ่งทางการได้แบ่งพื้นที่ให้สำหรับท่านา ทำไร่ เพราะว่ามีที่ดินที่เขาไม่มีนา ไม่มีไร่ไม่มีทางทำมาหากิน พอเขาเห็นว่าที่นี้ ที่สุคิริน ดั้งเดิมขึ้นสำหรับชาวบ้านที่ยากจน เขาก็อาสา แต่มาคราวแรกนี้ มาใหม่ ๆ นี้ น้ำตาวิ่งกันเป็นแถว เพราะว่าทางเข้าออกมันลำบากเหลือเกิน ข้ามิข้างป่า มีอะไร (ทรงพระสรวล) เขาบอกว่าไหนจะสู้กับปัญหาการเงิน แล้วก็ต้องสู้กับข้างอีก ต้องคอยหลบหลีกข้าง เดียวนี้ที่ข้าพเจ้าไปพบยิ้มแย้มแจ่มใส แล้วก็มิกำลังใจ แล้วมาขอพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขอพื้นที่ให้ขยายพื้นที่นี้คนขึ้นสำหรับลูกหลานของเขา ก็เกิดมีความศรัทธาขึ้น และมีมือของเขาที่เขาทำนั้น นอกจากท่านาทำไร่แล้ว เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมูแล้ว เขาก็ยังทำเกี่ยวกับสถานศึกษา เส้นลึกลาวงามมาก แล้วก็ยังมีกาทอผ้า มีการปั้น แกะสลักมีอดีตทั้งนั้นเลย

สำหรับท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ซึ่งจากไปนี้ ก็เป็นการตายที่งดงามเหลือเกิน เพราะว่าเป็นการตายเพื่อความอยู่ดีกินดีของคนเป็นจำนวนมาก และประชาชนได้พบข้าพเจ้าแล้วก็น้ำตาวิ่ง แล้วก็บอกว่า เขาไม่เรียกท่านผู้หญิง บอกสุประภาดาให้ช่วยให้ฉันเป็นตัวเป็นตนมาได้ ให้มีกินเดี๋ยวนี้ ตอนนี้ได้ข่าวว่าสุประภาดาเสียชีวิตในทางโทรทัศน์ เขาบอกพวกฉันร้องไห้กันน้ำตาวิ่ง แล้วก็พร้อมใจกัน อย่างทางภาคใต้นี้ ชาวไทยอิสลามก็จะสวดทำบุญให้กับพวกที่เสียชีวิตในครานี้ เพราะเขารู้ว่าที่พวกเราไปนี้ ไม่ได้ตั้งใจที่จะไปเที่ยวเลย ตั้งใจที่จะไปหาเขาซึ่งอยู่สุดชายแดน ไปช่วยเขา แล้วก็พร้อมทุกอย่างไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ก็พร้อมที่จะไปหาเขา ไปช่วยเหลือเขา เขาก็รำพันถึงว่าท่านผู้หญิงสุประภาดา มีบุญคุณกับเขาเพียงไร ข้าพเจ้าฟังแล้วก็คิดว่าที่ท่านผู้หญิงสุประภาดาพูดตลอดมาว่าอยากอยู่และตายอย่างเป็นประโยชน์เพื่อคนไทยเพื่อนร่วมชาตินี้ อยากจะเป็นอย่างนั้น และท่านก็เป็นอย่างนั้นจริง ๆ และก็ตายไปโดยที่ไม่เจ็บไม่ปวดอะไร วิวเดียว ข้าเป็นกำลังใจทำให้เกิดความสามัคคี ตอนที่เครื่องบินตกใหม่ ๆ นี้ ไม่ว่าไทยพุทธ ไทยอิสลาม ก็สามัคคีกันดี ฝ่ายอิสลามก็ร่วมกันสวดให้ท่านทั้งคณะ และทางฝ่ายพุทธก็ช่วยกันเรียไร่นาบุญให้ ตกลงได้พบว่า มีความสามัคคีร่วมกันทุกอย่าง ก็สมกับที่ท่านผู้หญิงบอก คนเราเกิดมาก็ต้องตาย แต่ให้ตายดีตายแล้วเป็นประโยชน์กับผู้อื่น ผู้คนเขาซาบซึ้ง เสียหาย เสียใจ ที่นี้พวกเราที่อยู่เหลือหน่อย แหม ไปที่ ๑๒ คน แยะ เหลือหน่อยเต็มที่ ก็พยายามที่จะหน้าที่จะต่อไปนี้ได้ดี

ที่ทุกคนสนับสนุนศิลปาชีพข้าพเจ้าขอใจมาก เพราะว่าปีหนึ่ง ๆ ศิลปาชีพทั่วประเทศนี้ใช้เงินประมาณ ๔๐๐ ล้านบาทในการช่วยเหลือราษฎรแล้วก็ยังมีรัฐบาลทุกรัฐบาลที่ผ่านมา ก็พยายามจุ่มมูลนิธิศิลปาชีพ เพราะทราบว่าจะทำให้แก่ราษฎรส่วนมากจริง ๆ เวลานี้มีสมาชิกทั่วประเทศประมาณ ๖๐,๐๐๐ คน ส่วนมากก็จะเป็นพวกทอผ้าและต่อมาตอนนี้เริ่มแกะสลัก แกะสลักไม้ได้ไปตัดไม้ดี ๆ เริ่มปลูกไม้ไม้มันซึ่งเป็นไม้ที่เนื้อแข็งพอสมควร ไม่มากนัก แล้วก็มีความเหนียวที่แกะสลักเป็นเด็กต่าง ๆ เด็กหัวจุกที่แสดงที่พระที่นั่งอนันตสมาคมอันนั้นเป็นการแกะสลักเป็นการแกะสลักของชาวศิลปาชีพแล้วก็ทุกคนอยากจะช่วยเหลือ ก็ถามว่าจะซื้อที่ไหนได้ แต่ยังไม่ซื้อ เพราะว่าจะตัว ๆ ว่าจะทำได้เสร็จนี้ตั้ง ๖ เดือนละมัง รู้สึก แล้วคนก็มีมือที่ทำงานนี้ได้ ที่ส่วนสัดของร่างกายถูกต้องหมดนี้ เวลานี้เพิ่มมีแค่ ๓ คน เป็นเด็กหนุ่ม ๆ ๓ คน เป็นชาวราฐิวาส เพราะฉะนั้นก็ต้องคอย ๆ ผูกกันต่อไปถึงจะมีชายได้ ตอนนี้มีแค่โชว์เท่านั้นเอง

และข้าพเจ้าก็ไปพบพูดกับชาวบ้าน บอกเขาว่าตัดป่าทำไม ชาวบ้านเขาก็บอกว่าโกหกพระราชินีบาป เขาก็เลยบอกตามตรง บอก แหม มันได้เงินดี ว่าอย่างนั้นพอตัดที่ ก็รวยดี ได้เงินดี ข้าพเจ้าก็บอกกับเขาว่า นี่ คิดอย่างนี้ คิดสั้น ๆ แบบนี้ แล้วก็มาบ่นว่าเดี๋ยวนี้ฝนไม่ค่อยตก แล้วก็น้ำบาดาล เดียวนี้ขุดลงไปก็ไม่ค่อยมีนี่ เหตุเพราะว่าตัดต้นไม้หมด ตัดสิ่งที่จะนำความชุ่มชื้นให้เกิดฝน ให้เกิดมีฝนลงมามาก แล้วต้นไม้ก็เก็บไว้เป็นน้ำบาดาล น้ำใต้ดิน ก็อธิบายให้เขาฟัง เขาบอกอ้าว ฉันไม่รู้ว่าคุณต้นไม้กับฝนมันเกี่ยวกัน (ทรงพระสรวล) ประชาชนเขาก็เลยตั้งขึ้นอย่างเข้มแข็งเขาบอกจะอย่างไรถึงจะขัดขวางคนที่ตัดป่าให้ได้ ก็เลยช่วยกันคิดว่า ถ้าเมื่อพวกเขาบ้านไหนที่อยู่ใกล้ป่าไหน ก็ตั้งขึ้นเป็นสมาคมไทยพิทักษ์ อาสาพิทักษ์รักษาป่าขึ้นชาวบ้านก็ร่วมขึ้น แล้วเขาก็ทำงานกันจริง ๆ เขาอยู่เวรเขาเที่ยวตรวจดูแล ซึ่งต่อไปก็หวังว่าจะเป็นผลดี เพราะว่าป่าไหนที่อยู่ใกล้หมู่บ้านไหน เขาเที่ยวตรวจดูแล ซึ่งต่อไปก็หวังว่าจะเป็นผลดี

เพราะว่าป่าหนที่อยู่ใกล้หมู่บ้านไหน เขาก็ช่วยกันดูแลเอง เขาก็รู้แล้วว่าถ้าเมื่อเอาแต่ได้นี้ ผลสุดท้ายชีวิตพวกเขาเองก็จะแย่ อย่างมีบาง คนมาเล่าให้ข้าพเจ้าฟังเองว่า เขานี้มีที่ดิน ๕๐ ไร่ ข้าพเจ้าก็ถามว่าปญาตายายให้มาหรือ เขาบอกไม่ใช่ ๆ บุกป่าเข้าไป เขาบอกตามตรง ๕๐ ไร่ แต่ตอนนี้ก็ทำได้แค่ ๕ ไร่ ก็ถามเขาว่าทำไมละ มีตั้ง ๕๐ ไร่ แล้วก็แยะ ทำไมไม่แบ่งกันทำแล้วก็ช่วยกันทำละ ไหน ๆ ก็บุกป่าเข้าไปแล้ว เขาบอกมันไม่มีน้ำนะสิแม่ ไม่มีน้ำเลย แห้ง จนก็เลยทำได้แค่ ๕ ไร่ ก็เลยได้โอกาสเทศน์เขาไป บอกว่า นี่แหละ ทำลายอนาคต ของตัวเอง ทำลายอนาคตของลูกหลาน ทำลายอนาคตของคนไทย แผ่นดินไทย บอกเขาว่า เมืองไทยเรานี้แหล่งน้ำก็ไม่มีอยู่แล้ว ได้ อาศัยป่า บำน้ำฝนทางภาคใต้ และป่าต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดมีฝน ความชุ่มชื้นที่ต้นไม้มันระเหยขึ้นไป ความชุ่มชื้นต่าง ๆ และไปกระทบ กับเคมีและความเย็นข้างบน ก็กลายเป็นฝนตก ก็ถูกต้องตามฤดูกาล แต่เขาก็ทำลายเองเพราะฉะนั้นแล้ว จะมาบ่นไม่ได้ เขาก็เขาใจ ๆ ขึ้น

แล้วราษฎรนี้น่ารักมาก นอกจากเขาจะรักษาป่านี้ เขาก็คืนเงิน คืนอะไรเอามาให้มอบให้ข้าพเจ้าหมดเลย ปินที่เขาเคยล่า สัตว์ ที่อะไร เขาบอกเขาตั้งใจว่าเขาจะทำถวายคือจะไม่ล่าสัตว์ต่อไป ข้าพเจ้ายิ่งวิตกใหญ่ วิตกว่าเขาไม่ได้ล่าสัตว์ ไม่ได้มีเนื้อสัตว์กิน แล้วก็ยากจนนี้ เขาจะทำอย่างไรต่อไป ข้าพเจ้าก็ยิ่งนั่งกลุ่มอยู่ว่า เขาสาบานต่อหน้าข้าพเจ้าเป็นหมื่น ๆ คน พร้อมคืนปินนี้ ว่าต่อไปนี้จะ ดูแลป่า ดูแลสัตว์ป่า แล้วก็จะไม่แตะเลย ว่าเราจะทำยังไงดีนี้ พวกเราก็จะเลี้ยงชาวบ้านที่เขามีน้ำใจประเสริฐที่สุดตั้งใจว่าจะทำสิ่งที่ดี ที่ถูกต้องที่ควรแก่ประเทศชาติ แต่อันที่จริงเขายังสัตว์เขาก็ยิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อมากินในครอบครัว เขาไม่ได้เรียกว่ายิ่งมากยิ่งมายเหมือนสมัย นี้ เขายังพอรับประทานเท่านั้นเอง ไม้เขาก็ตัดจริง แต่ว่าชาวบ้านเขาตัดเพื่อสร้างบ้านเท่านั้นเอง นอกนั้นก็ไม่มีการค้า อะไร เกี่ยวกับ ค้าไม้หรือทำลายป่า ไม่ได้เป็นอย่างนั้นเลย

แล้วตอนที่ข้าพเจ้าเยี่ยมราษฎรอยู่ทางภาคเหนือ ท่านนายกรัฐมนตรีก็ตามไปในขบวน ไปในการเยี่ยมราษฎรด้วย แต่ปิดไม่ให้รู้ว่ามีนายกรมมาด้วย นี่แหละ ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าขบวนอย่างเดียว ข้าพเจ้าก็แนะนำว่านี่นายกรัฐมนตรี ชาวบ้านก็ตื่นตื่นกันใหญ่ ปลาย ปลื้มว่ามีนายกรัฐมนตรีที่บริหารประเทศไปเยี่ยมเยียนเขาถึงพื้นที่ยากเข็ญมาก เขาปลื้มใจมาก เดียวนี้ แล้วเดือนกันยายนานี้ ข้าพเจ้า กับพรรคพวกจะไปที่นราธิวาสอย่างเดิม เพราะปล่อยไม่ได้ เพราะที่นั่นเป็นที่ที่ทุรกันดารที่สุดคนยากจนที่สุดในประเทศไทย คนยากจนที่สุดในประเทศไทยที่เห็นมีมากที่สุดคือทาง ภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคใต้นี้หมายถึง นราธิวาส ยะลา ปัตตานี อย่างนั้นที่คนยากจนมากรายได้ น้อย อีสานก็ปีละ ๒,๐๐๐ บาท อะไรอย่างนี้ แต่เพราะว่าเขามีผักที่จะเก็บเขาปลูกข้าวเอง เขาจับปลาเอง ทำให้เขารอดชีวิตไปได้ แต่ว่า เสื้อผ้าอะไรก็แย่น้อยแต่ว่าหลัง ๆ นี้ ดีขึ้นมาก

ข้าพเจ้าก็ขอจะพูดแค่นี้เท่านั้นเอง เพราะว่าไม่ทราบจะพูดอะไรต่อไปแล้ว ก็ขอให้พรว่าคุณงามความดีทั้งหลายที่ท่านทั้งหลายร่วมกันทำมา มาก ก็ขอให้มันเป็นผลสนองให้ทุกคน มีความสุข ความสบาย สุขกายสบายใจขึ้น และด้วยบุญกุศลที่คนไทยร่วมกันทำนี้ ขอให้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจก็ฟื้นขึ้นเร็วกว่าที่เราคาดคะเนเอาไว้ เพราะความร่วมมือใจของคนไทย ก็ขอบใจทุกคนที่มีน้ำใจดีต่อข้าพเจ้า

พระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้า ถวายพระพรชัยมงคล
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
วันพุธ ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๒

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านนายกรัฐมนตรีซึ่งได้นำคณะข้าราชการทั้งฝ่ายบริหารผ่านดิบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ ข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร ผู้แทนของสถาบันสมาคม และองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนทั่วประเทศมาอวยพรข้าพเจ้า เนื่องในโอกาสครบรอบวันเกิดอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นอายุ ๖๗ ปีบริบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบใจไปถึงประชาชนทั้งหลายที่ร่วมกันจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อเป็นเกียรติแก่ข้าพเจ้า ตลอดจนบำเพ็ญสาธารณประโยชน์และสาธารณกุศลทั้งปวง เช่น สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ร่วมกับหน่วยราชการต่าง ๆ บริษัท ห้างร้าน และประชาชน ยังดำเนินโครงการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก ในชื่อโครงการน้ำพระทัยพระราชทานต่อจากปีที่แล้วโดยจัดเลี้ยงอาหาร ให้การรักษาโรค ให้คำแนะนำแก่ราษฎรในการประกอบอาชีพรวมทั้งมากกว่าแสนคน พนักงานในหน่วยงานและบริษัทต่าง ๆ หลายคณะบริจาคโลหิต เพื่อเป็นกุศลแก่ข้าพเจ้า คนตาบอด ๔๐๐ คน ได้จัดนัดแผนโบราณ นำเงินรายได้มอบให้สภาการศึกษา และวันนี้มีผู้มีน้ำใจที่ทราบว่าจะมีราษฎรทั่วประเทศเดินทางมาอวยพรข้าพเจ้าเป็นจำนวนมาก ก็ช่วยนำอาหาร ผลไม้ น้ำดื่มมาสมทบช่วยข้าพเจ้ารับแขก ซึ่งมีประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน นอกจากนี้ยังมีผู้เป็นจิตกุศลอีกมากที่ตั้งใจทำคุณงามความดีเพื่อข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งยิ่ง และขอขอบใจไว้ ณ ที่นี้ด้วย ก่อนที่จะพูดกับท่านทั้งหลายต่อไป ซึ่งนาน ก็ขอเชิญนั่งลงคิดว่า

ข้าพเจ้าก็มานับดู ได้โอกาส มีเกียรติได้เป็นพระบรมราชินีของปวงชนชาวไทยก็โดยพระมหากรุณาธิคุณทรงเลือกเอาไว้ และได้เป็นมา ๔๐ กว่าปีแล้วด้วยความภาคภูมิใจในประเทศชาติบ้านเมืองและคนไทย ซึ่งข้าพเจ้าทราบดีจากที่ตั้งมูลนิธิและโครงการส่งเสริมศิลปาชีพขึ้นโดยคำแนะนำจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมูลนิธินี้ได้ผลดีเป็นจำนวนมาก ได้ช่วยให้ราษฎรทั่วประเทศได้แสดงความสามารถของคนไทยออกมา เป็นที่ประจักษ์ของต่างประเทศ ทั่วประเทศไทย ทุกภาค ทำให้ข้าพเจ้ามั่นใจว่าคนไทยเราเป็นคนที่ดีฉลาด และมีความเป็นศิลปินมีความละเอียดอ่อน ถ้าลองว่าโอกาสในชีวิตแล้ว เขาก็จะเป็นกำลังที่ยอดเยี่ยมของประเทศชาติ ข้าพเจ้าเชื่อมั่นอย่างนั้น

ความเป็นมาของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ข้าพเจ้าก็อยากจะพูด อยากรจะคุยให้ท่านทั้งหลายทราบว่า ทุก ๆ ครั้งที่มีภัยพิบัติเกิดขึ้นทั่วประเทศ ไม่ว่าจะที่ไหนก็ตาม จะเป็นน้ำท่วม หรือว่าแล้งเป็นพิเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯไม่เยี่ยม และก็จะทรงบ่นทุกครั้งว่า ที่เรามาช่วยเหลือประชาชนนี้ ก็ช่วยได้แค่นิดเดียวช่วยเพื่อจะว่าให้เขามีกำลังใจ แล้วก็ยังมีผ้าไหม มีอาหาร เฉพาะที่เกตุบติภัยอะไรขึ้นที่นั่นเอง รับสั่งว่า ไม่เป็นการแก้ปัญหา ในการที่ว่าเขาขาดเงินรายได้ ขาดอาชีพที่จะมาเลี้ยงดูครอบครัว ก็รับสั่งว่า ไหนลองช่วยกันคิดว่าประชาชนมีความสามารถอะไรอีก นอกจากจะเป็นนักเกษตรกรรมที่สามารรถ ข้าพเจ้าก็ทราบบังคมทูลว่า ไม่มีข้อดีผ้าของประชาชนนี้เป็นที่เยี่ยม และลายมัดหมี่ที่ตั้งเดิมที่เขาเอามาถวายนี้ เป็นลายที่สวยงามมาก วิจิตรพิศดารมาก ซึ่งข้าพเจ้าก็ใช้อันนั้นนะ บอกเขาว่าช่วยทอให้ทีแล้วก็จะให้เงินเขา เขาก็ถามข้าพเจ้าว่า ไข่มัดหมี่นี้เอาไปทำไม ทอไปทำไม ราชินีจะเอาไปทำไม บอกว่าเอาไปใช้สิ ก็สวยมาก เขาก็บอกว่าไม่รู้ที่กรุงเทพฯมีแต่คนใช้เท่านั้นละที่ใส่มัดหมี่ ซึ่งเดี๋ยวนี้ข้าพเจ้าก็บอกกับประชาชนทั่วไปว่า ไม่จริงเลยนะเดี๋ยวนี้ละ คนที่กรุงเทพฯ นี้ ทุกคนนี้พร้อมใจกัน ช่วยกันซื้อผ้ามัดหมี่จากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ และมาตัดใส่ด้วยความภาคภูมิใจในงานใหญ่ ๆ ด้วยซ้ำไป เพราะเชื่อมั่นว่าเป็นฝีมือการทอที่สวยงามที่สุด เป็นงานฝีมือที่สวยงามที่สุด ซึ่งชาวต่างประเทศก็รับรอง และเห็นด้วย ข้าพเจ้าก็บอกเขาอย่างนั้น ก็เลยเกิดการทอผ้าขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งผ้ามีวิจิตรพิศดารเหลือเกิน นอกจากบางคนที่เขาหัวโสด เขาอยากจะทำให้ได้เงินเร็ว เขาจะทำตาโต ๆ ให้เสร็จเร็ว ๆ ซึ่งข้าพเจ้าบอก มาอย่างนี้ฉันไม่ซื้อละนะ (ทรงพระสรวล) เพราะใส่อย่างนี้ แยะเลย ชอบลายละเอียดอย่างโบราณ เขาก็ตกลงรับรอง

ทางโครงการศิลปาชีพภาคเหนือ เมื่อสองปีที่แล้ว ข้าพเจ้าไปทำงานทางภาคเหนือแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นปีแรกที่ไปลำพอง ก็ชาวเขาเช่น ชาวกะเหรี่ยงยากจน เป็นชาวเขาที่ยากจนมาก เพราะว่าข้าพเจ้าได้ซีกถาดเองเขาจะได้ประมาณปีหนึ่งได้ ๒,๐๐๐ บาท นี้อย่างดีแล้ว ซึ่งข้างบนนั้นหนาวจับใจหนาวมาก และเขาได้แค่ ๒,๐๐๐ บาท เท่านั้นเองจากการปลูกฝิ่น แล้วก็เสียผ้าเขาก็เอง ชาวเขาบางเผ่าก็ได้อาศัยค้นถ้ำของ ซึ่งบัดนี้ถูกหาว่ากลายเป็นยาเสพติดก็ถูกฆ่าไปแล้ว ตั้งแต่ปู่ย่าตาทวด และได้อาศัยโยกย้ายมาขอเป็นเชื้อผ้าของเขา แล้วก็โอกาสดีที่พวกมิชชันนารี จะเป็นอเมริกันหรือชาติหนึ่งชาติใดที่ขึ้นไปสอนเกี่ยวกับศาสนา ได้ไปอยู่ประจำกับชาวเขาที่ยากจนต่าง ๆ เขาก็ไปดูว่า ชาวเขาซึ่งมีอากาศหนาวเย็น แต่งตัวด้วยโยกย้ายของบาง ๆ เท่านั้นเองนี้ นำห่วง เขาก็เลยสอนให้ชาวเขาเลี้ยงแกะ ซึ่งผสมแกะพื้นเมือง แล้วก็ไปแกะที่หนานาน ให้ได้อาศัยขนแกะนี้ มาทอร่วมกับโยกย้ายด้วยหวังจะให้ชาว

เขามีเสื้อผ้าที่อบอุ่น มีผ้าห่มที่อบอุ่น พวกมิชชันนารีนี้เป็นพวกที่มีความรู้สูงและมีความเด็ดเดี่ยว มีความมั่นคงในการทำงานใช้พระผู้เป็นเจ้า เขาก็ไปทำความดีหลาย ๆ แห่ง ในที่ลึก ๆ ที่พวกเขาจะไปไม่ถึง เมื่อชาวบ้านมาขอให้ข้าพเจ้าช่วยหางานทำ เพื่อเขาได้เลี้ยงครอบครัวได้ ข้าพเจ้าก็เลยซื้อ และขอที่ดินจากป่าไม้ที่เป็นที่เรียกว่าไม่มีต้นไม้แล้ว ว่าขอเขาได้ไหม มาทำฟาร์มตัวอย่างสอนชาวบ้านให้รู้จักวิธีเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ที่ถูกต้องแล้วก็เป็นที่ที่ชาวบ้านมาสมัครทำงานได้ ก็ชาวเขา ชาวกะเหรี่ยง ชาวม้ง ก็จะมาสมัครงานที่ฟาร์มที่แม่ต๋องตั้ง แล้วก็บ้านขุนแตะนี้ ซึ่งก็มีเกือบ ๑๐๐ ไร่ และข้าพเจ้าก็โชคดีได้เห็นว่าไม้ต้นไม้ป่าที่ยังเหลือแถวนี้ ที่มีดอกหอม แล้วก็ยังมีผึ้งป่าบินอยู่ ก็เลยตั้งใจว่า เรามาช่วยกันขอความช่วยเหลือจากผู้มีความรู้ต่าง ๆ มาเลี้ยงผึ้ง แล้วก็สอนชาวบ้านทำน้ำผึ้งแท้ ๑๐๐% ไม่มีอะไรเจือปนเลย ซึ่งถือว่าเป็นยารักษาโรค ยาอายุวัฒนะอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นน้ำผึ้งที่แท้

แล้วก็ที่ฟาร์มนี้ ก็สอนให้ชาวบ้านปลูกข้าว เราทดลองปลูกข้าวไร่ ข้าวที่ชาวบ้านเขาปลูกอยู่ ปลูกผัก เพาะเห็ด และลองปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ซึ่งบางแห่งก็นาวเกินไปสำหรับตัวไหม เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ดเทศ นกกระทา ปลา ไก่วง กระต่าย และแกะ แกะก็ค่อย ๆ เลี้ยง เหมือนอย่างที่ทางกรมทหารราบที่ ๒๑ เลี้ยงที่แม่ฮ่องสอนข้าพเจ้าก็ลองเลี้ยงดู ให้ชาวบ้านทางเชียงใหม่เลี้ยงดู ถ้ามั่นใจว่าเลี้ยงได้ดีก็จะทำให้พันธุ์ดีขึ้น ส่วนทางด้านน้ำผึ้งชั้นยอดนี้ก็ได้ ดอกเตอร์ ศิริวัฒน์ วงศ์ศิริ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงผึ้งมาช่วยในโครงการนี้ด้วย ก็เดี๋ยวนี้ก็น้ำผึ้งจากบ้านขุนแตะ แล้วก็แม่ต๋องตั้ง ก็มาขายได้ราคาพอสมควร เพราะเป็นของแท้และสำหรับที่ข้าพเจ้าไปเยี่ยมมาจังหวัดอุตรดิตถ์ ก็ทราบข่าวชาวบ้านที่อยู่บนเขาแล้วถูกน้ำล้นรอบนี้ จนที่สุดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ก็ไปเยี่ยมเขา ก็ปรากฏว่า คนไทยไม่ว่าที่ไหนละก็มีมือทั้งนั้น เพียงแต่แนะนำ เขาควรจะทำอะไรอย่างไร เขาก็ทำได้ดีมีฝีมือดีมาก ทำให้เห็นคนไทยนี้เก่ง แล้วก็พวกเราโชคดีที่เพื่อนร่วมชาติทั้งหลายส่วนมากนี้เป็นคนที่มีฝีมือ ไม่ใช่ว่าเลี้ยงยาก ที่จะจุดเขาขึ้นมาให้มีชีวิตที่ดีอยู่นี้ ยากเย็นเชียวใจ ไม่อย่างนั้นเลย เขาเป็นคนที่มีความสามารถ ได้โอกาสนิดเดียวก็ไปได้ไกลมาก

สำหรับโครงการศิลปาชีพภาคอีสาน ข้าพเจ้าเองเพิ่งทราบ เพิ่งทราบเมื่อสัก ๔ ปีมาแล้วว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนับสนุนให้ประชาชนทางภาคอีสานปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมานานมากแล้ว และได้ส่งพระราชโอรส กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม ไปดูเรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่จังหวัดบุรีรัมย์ และกรมหมื่นพิไชยมหินทโรดมก็คงจะ นี่ข้าพเจ้าว่าเอง ไปพบสาวภูไทยสวย ๆ ก็ทรงมีกำลังพระทัยแต่งลาวดวงเดือนขึ้น ซึ่งถ้อยคำเพราะมาก และไม่มีใครทราบความเป็นมาของลาวดวงเดือนว่ามาจากไหน แต่ว่าพิจารณาดูตามตัวคำ คำต่าง ๆ ก็รู้ว่าเป็นภาษาอีสานและเมื่อสืบต่อไป ก็ปรากฏว่ากรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม พระราชโอรสของราชกาลที่ ๕ ที่ทรงงาม ไม่ใช่ว่าเป็นชายที่ชั่วร้าย งาม แล้วก็เสด็จไปทอดพระเนตรการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วก็ทรงเห็นสาวภูไทยก็ทรงแต่งลาวดวงเดือนซึ่งเพราะมาก มีสองเนื้อ เนื้อแรกที่พวกเขา ๆ ร้องกัน เนื้อที่สองซึ่งเพราะกว่าเนื้อตอนแรกอีกทรงมอบให้แต่งลูกหลาน เพื่อลูกหลานจะได้ไว้ร้อง ซึ่งซึ่งกว่า ซึ่งเดี๋ยวนี้ข้าพเจ้าก็อยากให้สอนให้ร้องกันทั้งบทแรกและบทที่สอง

ข้าพเจ้าอยากจะขอพูดว่า เดี่ยวนี้ข้าพเจ้าได้พยายามทำการประกวดใหม่ขึ้นทุกปีที่ตะวันออกเฉียงเหนือ เวลาที่ตามเสด็จไปที่สกลนคร โดยได้รับความช่วยเหลือจากทางกองทัพภาคที่ ๒ เหลือเกิน ในการสนับสนุนบอกไปกับชาวบ้านว่าจะมีการแข่งขันประกวดใหม่ใหม่เล่นเล็กที่สุด เส้นที่ติดกับตัวของหนอนนั้นยิ่งยาก เป็นศิลปะทีเดียว แล้วก็มีคนแก่ไม่กี่คนที่ทำได้ ซึ่งเดี๋ยวนี้ เราสามารถที่จะรักษาการสาวไหมนี้ไว้ไม่ให้สูญไป และทุกครั้ง ข้าพเจ้าจะเชิญแขกเพื่อนต่างประเทศมาในเดือนพฤศจิกายนที่มีการประกวดใหม่ ลองทดลองดูชวนเพื่อนต่างประเทศมา ปรากฏว่า เขาชื่นชอบและสนใจมาก เพราะเรามีงานในสวน แล้วก็คิดไฟสวยตามในป่านั้น แล้วประชาชนก็มากันเต็ม มาแสดงการทอผ้าไหม มาแสดงการสาวไหมให้ดูเยอะแยะเต็มไปหมดเลยเพื่อน ๆ ของข้าพเจ้าก็ตื่นตาตื่นใจ แล้วปีนี้ก็เพื่อนต่างประเทศก็มามากขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก ที่จะมาเดือนพฤศจิกายน จะดูการประกวดใหม่ ข้าพเจ้าไม่คิดเลยว่าไหมของเราจะสวยงามอย่างนี้ เพราะว่าเท่าที่เห็นที่สกลนคร อย่างบางคนนี่เก็บเอาไว้อย่างผู้ว่าราชการสกลนครคนหนึ่ง คุณสุนัยนี่เก็บมัดหมี่ดั้งเดิมเอาไว้ตลอดจนมาปัจจุบันนี้สวยงามเหลือเกิน ยิ่งโบราณนี่จะลายละเอียดยิบเซียว สวยโก้ ชาวต่างประเทศเห็นแล้วก็ว่า ประเทศนี้ คนไทยนี้ มีความเจริญอะไรอย่างอื่น เขามีวัฒนธรรม มีประเพณี มีศิลปะของตัวเองมานานแสนนาน แล้วก็สวยงามมาก แล้วก็มีการให้รางวัลผู้ชนะเลิศทางทอผ้ามัดหมี่ แพรว หางกระรอก ลายลูกแก้ว ก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ลายต่าง ๆ ส่วนแต่อยู่ในสมองของคนแก่ ผู้แก่ผู้เฒ่าทั้งนั้น นี่พอไปสนับสนุนจนเป็นหมู่บ้านที่ใหญ่โต แล้วก็เป็นที่รวบรวมความรู้ต่าง ๆ ที่บ้านกุดนาขาม

ส่วนโครงการศิลปาชีพภาคกลางข้าพเจ้าก็ได้โอกาสทราบจาก พลโท นาคล วรรณอินท์ ว่าพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ กิ่งอำเภอบ้านคา ไกล่ชนิดเดียว ไกล่ทุ่งเพชฯ นิดเดียว แต่ชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ที่นี่ ยากจนขั้นขั้นแค้นมากเลย มากอย่างไปดูแลตลอดใจ แล้วก็เด็กนี่ไม่ได้เข้าโรงเรียนเลย ข้าพเจ้าก็สนับสนุน พลโท นาคล วรรณอินท์ สนับสนุนบ้าง ให้ช่วยทำให้หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านที่มีความสามารถเพราะว่าเชื่อว่าเขา ชาวกะเหรี่ยงนี้ เขามีความสามารถ มีศิลปะของเขา ปรากฏว่าได้ผลดี เขาทอเสื้อผ้าของเขา และต่อไปเวลาทางศิลปาชีพออกแบบลายผ้าต่าง ๆ สำหรับให้หมู่บ้านนี้ ทำให้ทอเป็นลายต่าง ๆ อย่างนี้ เขาก็เชื่อฟัง เขาก็ทอ ตอนนี้ผัดไปเลยไป

ถึงปีนั้นก็หน้าตาสดใส และเด็ก ๆ ก็ได้ไปโรงเรียน ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญมาก ชนกลุ่มน้อยมาอยู่บ้านเรา แล้วก็เขายากจนอด ๆ อดยาก ๆ รู้สึกว่ามันไม่เป็นเกียรติแก่ประเทศของเราเลย นี่ถ้าเพื่อช่วยกันคนละไม้คนละมือ ให้เรามีพอกินพอใช้ ไม่ใช่ว่ารุ่งเรืองอะไรนักหนา พอกินพอใช้ แล้วลูกก็ได้เล่าเรียน เจ็บเป็นไข้ป่าอย่างแรง ๆ ก็ได้รับการรักษาเดี๋ยวนี้ข้าวจะเหี่ยวทอดผ้าไหมหลายกะเหี่ยวและกะเหี่ยวต่าง ๆ แล้วก็บ้านฐานะสวยสวยมาก นำไปแสดงที่ประทับที่หัวหิน สวยมากเลย แปลว่าเก่งจริง ๆ แล้วก็สมัครไปเรียนที่ศิลปราชที่วังไกลกังวล ๕๖ คน เขียนลาย ปั้น ทอผ้า ทอจก แกะสลักสอนแป็บเดียวไปได้ไกลมากเลย ตกลงข้าพเจ้าก็สมหวังที่ว่า ศิลปราชไม่ได้จะช่วยเหลือแต่คนเท่านั้น ยังช่วยชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ด้วย ให้ดูกินดีมีความสุขในประเทศของเรา และหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาของกองบัญชาการทหารสูงสุดก็เข้าช่วยขุดบ่อน้ำให้ถึง ๓๔๗ บ่อ แล้วก็มีการบูรณปฏิสังขรณ์พิทักษ์ป่าลาดตระเวนรักษาป่าเป็นประจำ อันนี้ข้าพเจ้ากลุ่มใจอยู่เสมอ ที่ว่าเหมือนกับว่าพวกเรานี้อยู่ในแผ่นดินทองนี้ โดยที่ไม่สำนึกว่าเป็นแผ่นดินที่ประเสริฐ ที่ทำให้พวกเราอยู่ร่มเย็นเป็นสุข มีความสุขมีความสบาย ข้าพเจ้าหาว่าพวกเราไม่ดูแลรักษาผืนดินของเรา หรือคล้าย ๆ กับเหมือนไม่รู้จักบุญคุณ ไม่ทะนุบำรุงบ้านเมืองของเรา พอกับที่เราได้ผลประโยชน์ต่อบ้านเมืองต่อแผ่นดินนี้มาก

ข้าพเจ้าจะขอพูดว่า เหตุใดถึงคิดเช่นนั้น คือที่พวกเราปล่อยให้มีการตัดไม้ทำลายป่าอย่างมากมายจนเหลือแค่สิบกว่าเปอร์เซ็นต์ ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยไม่มีลุ่มน้ำใช้เลย ต้องอาศัยน้ำจากป่า หมายความว่าป่าส่งความชุ่มชื้นขึ้นไปบนบรรยากาศ แล้วทำให้เกิดฝนมีตกต้องตามฤดูกาล และป่าเก็บน้ำไว้ได้ดินมากมายก่ายกอง กดน้ำหน้าคบเกลือบ กลีบดินเรียวที่เค็ม แล้วก็ไม่ค่อยมีประโยชน์อะไร แต่ชาวบ้านบอกอรรยดิบออกข้าพเจ้าบอกอรรยดิบ แต่พอต้นไม้หมด แล้วก็ไม่มีน้ำบาดาลที่จะคอยกบดเกลือบเอาไว้ เกือบนี้ก็ผุดขึ้นมา ผุดขึ้นมาแล้วแผ่นดินนี้ หักปุ๋ยตายายเรา แต่เราไม่ได้ดูแลรักษาหรือตอบแทนแผ่นดินนี้เท่าที่ควร เช่นที่เราปล่อยให้มีการตัดป่านี้เสียหายมากเลยในเมื่อต่อไปเกิดความแห้งแล้งแล้วดินก็จะเปลี่ยนสภาพไปนาน ๆ เข้าจากดินที่เพาะปลูกได้ จะกลายเป็นสีข้าว ดินสีข้าวเหมือนกระดาดอย่างนี้เลย แล้วก็แข็งเหมือนหิน แล้วก็ทำอะไรไม่ได้เลย และค่อย ๆ จะกลายเป็นทราย อันนี้เกิดขึ้นแล้ว อย่างที่ด่านขุนทดอันนี้ที่นครราชสีมาที่เป็นแล้ว ดินเป็นในลักษณะนี้แล้ว ข้าพเจ้าอยู่บนเฮลิคอปเตอร์เห็นดินขาวเขียว ดูแล้ว อึ้งตาย ทำไมประเทศไทยมีทะเลทราย แล้วก็ที่ใกล้หัวหินเมืองเพชร ที่เดี๋ยวนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพยายามแก้ไข ชาวบ้านไปบุกป่าแล้วเดี๋ยวนี้ชาวบ้านก็ทิ้งไปเพราะดินมันกลายเป็นสีข้าวแล้ว ทำอะไรไม่ได้เลย หมดปัญญาเลยที่จะทำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าถ้าเป็นอย่างนี้เรื่อย ๆ ทุกแห่ง ๆ แผ่นดินไทยก็แยแล้ว เพราะว่าต่อไปการผลิตอาหารให้เพียงพอสำหรับให้คนไทยได้รับประทาน และยังส่งออกไปช่วยนานาประเทศอีกนี่เป็นของสำคัญศตวรรษใหม่ อย่าง ค.ศ. ๒๐๐๐ นี้สำคัญมาก ที่เขาทุกประเทศทั้ง United Nations เขามุ่งไปทางการผลิตอาหารให้เพียงพอ ให้คนรับประทาน ที่นี้เราทำกับดิน เราอยู่กับแผ่นดินมานาน แต่เราไม่ทะนุถนอม ไม่อะไรเลย เราอยู่อย่างพุ่มเฟิยสุ่ยสุ่ย เช่น ในแม่น้ำลำคลอง พวกเราก็กิ่งของเสีย นึกว่าแม่น้ำลำคลอง ลำธาร หรือแม้กระทั่งทะเล ให้รู้จักคุณค่าในทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของชีวิตมนุษย์นี้ เปลี่ยนกันใหม่ อยู่บนผืนแผ่นดินนี้ด้วยความรู้สึกบุญคุณ และช่วยกันระมัดระวังไม่ให้ผืนแผ่นดินนี้ต้องทรุดลงไปสลายลงไป โดยเราสามารถที่จะช่วยได้ ด้วยความเข้าใจหน่อยเดียว อย่างแอบตัดป่ากันทั้ง ๆ ที่ผิดกฎหมาย จนกระทั่งป่าเหลือนิดเดียว เขานึกว่าไม่สำคัญ ข้าพเจ้าก็ไปพูดกับชาวบ้าน บอกสำคัญนะ เพราะเราไม่มีแหล่งน้ำของเรา เพราะฉะนั้น ถ้าเมื่อยังขึ้นสักลอบตัดป่า เขาบอก คุณแม่มันรวยเร็วดีนะ ใช้ตัดป่านี้ ข้าพเจ้าบอก ว่า โหนละบุกบุกป่ามาเท่าไร เขาบอก แต่บอกตามตรงกับพระราชินีนี้เขาไม่ชี้ปดเลย เขาบอก อันบุกไป ๕๐ ไร่แล้ว พูดตามตรง บาบ บอกโกหกกับคุณแม่นี้باب แต่ว่าฉันทำได้แค่ ๕ ไร่เดี๋ยวนี้ทำกินแค่ ๕ ไร่ อันนี้ที่อีสาน ข้าพเจ้าบอก ข้าว ตายแล้ว บุกบุกขโมยปามาตั้ง ๕๐ ไร่ แล้วทำไมทำได้ ๕ ไร่ เขาบอกไม่มีน้ำจืดคุณแม่ ไม่มีน้ำแล้วมันจะไปทำอะไรได้ฉันก็เลยปล่อยอย่างนั้นนะ ปล่อยทิ้งเอาไว้อย่างนั้น ทั้ง ๆ เขาไปตัดป่า เขาไปเผาป่าหมดแล้ว ข้าพเจ้าก็บอกเขาว่า อดยากมีน้ำต้องอย่าตัดป่า ต้องทิ้งป่าไว้ให้มันมีความชุ่มชื้น ให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล เพราะว่าป่านี้นั้นระเหยความชุ่มชื้นขึ้นไปบนบรรยากาศ ไปผสมกับเคมีข้างบน ก็จะตกมาเป็นฝน ถูกต้องตามฤดูกาลที่เขาต้องการลงพยายามดู แล้วทางทหารก็ช่วยชาวบ้านให้เป็นอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ซึ่งพออธิบายแล้วเขาเข้าใจ แล้วเขานี้คอยดูแลป่าของหมู่บ้านอย่างเข้มงวด เข้มแข็ง มีการลาดตระเวนรักษาป่าเป็นประจำ ทางอีสานรู้สึกเข้มแข็ง ประชาชนแท้ ๆ เลย ไม่ใช่ใครอื่น ช่วยกัน

ส่วนทางโครงการศิลปราชที่ทางภาคใต้ พวกชาวไทยมุสลิมซึ่งยากจนมากเช่นเดียวกัน เขาชอบปักผ้ามากกว่าทอผ้า พยายามไปสอนให้เขาทอผ้า แต่เขาบอกว่าเขาชอบปักผ้า แล้วมีมือสวยมาก บักผ้า สอนหน สองหน ใช้อ้อ เสร็จแล้วมีมือหน้าตาดูดีใจมาก เก่งเอง มีในเลือด เป็นศิลปินในเลือด แล้วสานย่านลิเภา ซึ่งลิเภานี้เป็นไม้เลื้อยขึ้นไปป่าที่เป็นสวนยาง ขึ้นดงงาม ก็บอกเขาว่า พระราชินีขอเขาไปหน่อยนะ คือว่าเราจะไม่มีการวางที่ได้ียงเลย เพราะว่าถ้าได้วางไปก็เท่ากับถางเส้นลิเภา ซึ่งเดี๋ยวนี้หายากเข้าทุกที เขาจะขึ้นเฉพาะในป่าสวนยางซึ่งชุ่มชื้น ไม่มีแดดแรงเกิน พวกเราลองเอาลิเภามาพยายามปลูกอย่างดี ปลูกเองข้างนอก เท่าไร ๆ ก็ไม่ขึ้นถึงขั้นก็สิ้นมาก เส้นสั้นจืด ทำอะไรไม่ได้ ก็เลยต้องใช้วิธีเสาะสวนยาง แล้วให้เขาปล่อยให้ลิเภาขึ้นเอง

ทางภาคใต้ก็มีผู้คนยากจน อย่างที่นครศรีธรรมราช บ้านเนินอัมมัง ประชาชนบอกว่าน้ำท่วมทุกปี แล้วท่วมทีนานมากจากกระทั่งชาวบ้านก็สิ้นอาลัยตายอยาก ไม่ทราบจะทำอะไร เพราะน้ำท่วมทุกปี ยากจน แต่ว่าข้าพเจ้าก็บอก เล่าให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ฟัง กองบัญชาการทหารสูงสุดก็ช่วย ช่วยมาเมื่อ ๒ ปีนี้ ช่วยสร้างศาลาใหญ่มาก ได้สูง สูง ถึงน้ำจะท่วมมากมาย ชาวบ้านก็จะมุ่งหามาที่ศาลานั้น มาเรียนฝีมือทางด้านศิลปอาชีพ จะเป็นแกะสลักไม้ ไม้ที่เรียกว่าไม้โมกมัน เราพยายามไม่ให้เขาใช้ไม้สัก ไม้อะไรเนื้อแข็งนี้ เราพยายามไม่ยอมให้เขาใช้ ให้เขาใช้ไม้โมกมัน ซึ่งก็มีความแข็งมีความเหนียวพอประมาณ แล้วก็สวยงาม อย่างที่สลักเป็นตุ๊กตามงกนั้น ก็ไม้

โมกมันทั้งนั้น

ที่ศิลปอาชีพที่เรามีสมาชิกที่ผลัดเปลี่ยนกันมาเรียนที่สวนจิตรนี้ เราจะผลัดเปลี่ยนมาเรียนสัก ๓ เดือนก็เขาคิดถึงบ้านเขาก็กลับไปบ้าน ไปทำไร่บ้าง ไปทำนาบ้าง แล้วเสร็จแล้วเขากลับมาเรียนที่นี้ ก็ได้คนเก่ง ๆ เยอะมาก โดยที่ไม่ฝึกไม่ฝึนอย่างแผนกเขียนลายลายไทยที่จะทำมททองนี้ ชื่อ นายสมปอง ครึกครื้น คนนี้เป็นคนพิการ แต่เวลาเห็นรูปที่เขาเพนท์ ที่เขาเขียนแล้ว ใจโฮ สวยเหลือเกิน สวยอย่างบอกไม่ถูกเลย เขาเป็นศิลปิน เขาเดินไม่ได้ เขาต้องอยู่บนรถเข็นอยู่ตลอด และมีสุขภาพที่อ่อนแอ แต่เขามีมือ แล้วเราสามารถเป็นครูได้อย่างดีในการวาดรูปอย่างมททองนี้ก็มาจากเพชรบุรี แล้วก็อีกคนเป็นชาวไทยใหญ่ มาจากเชียงใหม่แผนกช่างทองหลวงก็มาจากนราธิวาส แผนกแกะสลักตุ๊กตาก็เป็นชาววัง มาจากเชียงใหม่ แล้วก็คนไทยพุทธจากนราธิวาส แผนกคร่ำซึ่งศิลปะนี้ก็จวนจะหมดไปแล้ว ก็มาจากสกลนคร แผนกโลหะก็เยอะ มาจากนราธิวาส

ข้าพเจ้าเล่าให้ท่านฟัง เพราะว่าตลอดเวลาทางรัฐบาลก็ได้สนับสนุนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ซึ่งข้าพเจ้าราชซึ่ง แล้วก็ภาคภูมิใจว่ามูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ได้ช่วยรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปิดเป่าความทุกข์ยาก และปลดปล่อยให้ประชาชนเป็นอิสระเสรีมีเสรีภาพต่อความยากจนขั้นแค้น เพราะคนเรานี้ถ้าเมื่ออยากจนขั้นแค้นแล้ว มันต้องไปหมด ไม่ทราบ ไม่รู้จะไปทำอะไรได้ อยู่ในความยากจนและการที่ทางรัฐบาลได้สนับสนุนศิลปาชีพ และศิลปาชีพมีคนสนับสนุนอยู่เรื่อย ๆ ก็ได้ช่วยปลดปล่อย ให้เสรีภาพแก่คนที่จน ให้สามารถเป็นคนที่มีเสรีภาพจากความอดอยากยากจนขั้นแค้นจริง ๆ ข้าพเจ้าก็ขอบพระคุณทุกคน รวมทั้งรัฐบาลที่ได้สนับสนุนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ เวลาที่เสด็จฯ ไปที่อีสานนี้ ข้าพเจ้าตะลึงเลยว่า ใจโฮ ศิลปะ เราได้ช่วยชาวบ้าน ชาวบ้านก็ทอผ้าสวยมา แล้วมาขายที่สกลนครพระตำหนักภูพาน แล้วก็ที่ศิลปาชีพจ่ายไป อาทิตย์แรก ๆ ๓๐ ล้านนี้ ข้าพเจ้าตกใจจริง ๆ แค่นี้ก็อาทิตย์นี้ ๓๐ ล้าน ๔๐ ล้าน ที่เราให้กับประชาชนคือให้ความหวังเขาบอกว่ามันไม่ตก อย่างบางจังหวัดนี้ฝนไม่ตกเลย นุรีรัมย์ฝนไม่ตกเลย ได้อาศัย ทุกคนมีกินเพราะว่าศิลปาชีพ แม้แต่ผู้ชายก็หัดทอผ้า เพราะได้เงินสม่าเสมอ

และข้าพเจ้าสัมผัสไปอย่างหนึ่งว่า อานจากหนังสือนิยายต่างประเทศ ไม่ใช่แต่มหาสมุทร ทะเลเมืองไทยเท่านั้นที่สูงสูญเสียสายพันธุ์ปลาไปทั่วโลกเขาบอกว่าผู้เชี่ยวชาญได้สำเร็จดูท้องทะเลทั่วโลก ปรากฏว่าสายพันธุ์ปลาไปอย่างฮวบฮาบลดไปมาก และก็คิดว่าทำอะไรดี มนุษย์เราต้องมีกิน แล้วก็เกิดขึ้นมาเยอะ แต่ว่าอาหารลดน้อยถอยลงไปทุกที เขาก็พูดกันว่า เราต้องมาช่วยกันว่าทำอะไรถึงจะทะนุถนอมแผ่นดินที่เราอยู่จริง ๆ ไม่ใช่ทำร้ายแผ่นดินที่เราอยู่และไม่สนใจเลย อย่างการทำลายแหล่งน้ำ การจับปลาเหมือนกัน ทางบ้านเมืองก็สอนว่าใช้จวนตาดี ชอบใช้จวนตาดีกัน พอจับปลาเข้าไป ปลาเล็กปลาน้อย ได้ถูกปลากัดตีมา ตีมาเขาก็ไม่ใช้ก็ทิ้งไป ปล่อยให้ตาย อันนี้ที่ข้าพเจ้าหมายความว่าใช้ดินแผ่นดินนี้อย่างไม่ใช่ทะนุถนอมเลย คือว่าตามใจตัวเอง แล้วก็ไม่พยายามระมัดระวังไม่พยายามเข้าใจ

ที่กรุงเทพฯ เรานี้ก็ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยที่ข้าพเจ้าพูดกับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ว่าให้ปลูกต้นไม้ให้มากขึ้นที่กรุงเทพฯ บางครั้งฟุตบอลที่เดินมีมันใหญ่เกินไป เทียบกับต่างประเทศแล้วใหญ่เกินไป น่าจะมีต้นไม้ที่ช่วยอากาศในกรุงเทพฯ ก็ทราบว่าบัดนี้กรุงเทพฯ ได้ดำเนินการปลูกต้นไม้ยืนต้นและไม้ดอกตามถนนสายต่าง ๆ จำนวนมาก ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งขอบคุณผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และทุกคนที่ได้ช่วยเหลือสนับสนุนในการที่จะทำให้แผ่นดินนี้ดีขึ้น เรียกว่าอยู่อย่างรู้สึกสำนึกบุญคุณแผ่นดินนี้

ข้าพเจ้าอยากจะทำถึงโครงการปล่อยช้างคืนสู่ธรรมชาติ ข้าพเจ้าพูดเล่นเท่านั้นเอง พูดเล่นกับพวกที่อยู่ข้าง ๆ เคียงนี้ บอกว่า ไปไหนพระเจ้าอยู่หัวลือว่ามีแต่ทรงปล่อยไก่เท่านั้นเอง เดี่ยวพระราชินีไปปล่อยไก่ที่โนน ปล่อยไก่ที่นี้ ก็เลยบอกแหม ถ้าได้ปล่อยช้างคืนสู่ธรรมชาติบ้างก็ดี แล้วทุกคนก็ช่วยกันจัดให้ข้าพเจ้าได้ปล่อยช้าง ได้ทราบว่าเป็นที่น่าสนใจของชาวต่างประเทศมากในการปล่อยช้างเป็นอิสระ ปี ๒๕๔๐ ปล่อย ๓ เชือก ปี ๒๕๔๑ ปล่อย ๒ เชือก ปี ๒๕๔๒ ปล่อย ๒ เชือก และดูได้ผลดี รู้สึกเขาสดชื่น แล้วก็เขาปรับตัวเข้ากับป่าได้ดี

และข้าพเจ้าอยากจะทำถึงเหตุการณ์ที่หัวหินด้วย ที่หัวหินนี้ พอวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ นำป้อมที่ชาวต่างประเทศไปเยี่ยม ไปเที่ยวที่หัวหินเป็นจำนวนมาก นับว่าเราก็ได้เงินตราต่างประเทศเข้ามามากมายก่ายกอง แต่วันหนึ่งข้าพเจ้าได้รับจดหมายจากชาวต่างประเทศที่ไปเที่ยวหัวหิน เขาบอกว่าประเทศไทยนี้สวยงาม และหัวหินก็สวยงามเหลือเกิน แต่เขาเศร้าใจอย่างหนึ่งว่า คนไทยนี้บังคับให้เด็กที่อายุเพียง ๕ ขวบ ๖ ขวบ ๗ ขวบ ช่วยทำมาหากินอยู่จนเด็ก ซึ่ง ๔ ทุ่ม ๕ ทุ่มนี้ เด็กเล็ก ๆ ควรจะได้นอนพักแล้ว แต่นักกลับต้องไปขายพวงมาลัย เขาก็เขียนจดหมายมาบรรยายกับข้าพเจ้าที่หัวหิน แล้วเขาบอกว่า เขาได้พูดกับนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ว่า อย่าซื้อเป็นอันขาด เพราะว่าถ้าซื้อก็เท่ากับสนับสนุนให้ทำทารุณกรรมกับเด็ก เด็กเล็ก ๆ ซึ่งเห็นว่าไม่ใช่วิสัยของผู้ที่เจริญแล้วที่จะทำอย่างนี้ เขาเด็ก ๕ ขวบ ๖ ขวบ ๗ ขวบ ไปเที่ยววิ่งขายดอกไม้ ขายมาลัย กับนักท่องเที่ยวต่าง ๆ เขาก็เขียนมาบรรยายกับข้าพเจ้าว่าเขาเศร้าใจ หวังว่าพระราชินีนี้จะทำอะไรได้ เพราะเหมือนกับใช้แรงงานเด็กอย่างไม่ยุติธรรม ข้าพเจ้าก็นั่งปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดี เพราะว่าพวงมาลัยนี้ก็คงจะแม่ของเด็กร้อย และนั่งอยู่ตรงนั้น และให้เด็กอาศัยความเป็นเด็ก ๆ ตัวเล็ก ออกไปขายให้นักท่องเที่ยว แล้วนักท่องเที่ยวกลับพูดกันว่านี่เป็นการทารุณเด็ก ก็ให้หนักกันว่าอย่าซื้อเป็นอันขาด ว่าอย่างนั้น เป็นการทารุณต่อเด็ก ข้าพเจ้าก็เลยมาพูดเล่าให้ท่านฟัง เมื่อจะมีใครที่จะคิดออกว่าจะทำอย่างไร เพราะพ่อแม่เขาคงยากจน แล้วก็คิดว่ามีนักท่องเที่ยวมา มาก ๆ ให้ลูกเล็ก ๆ เที่ยวไปวิ่งขายเขาคงสงสารเขาคงให้เงิน แต่เขากลับคิดอีกอย่าง ว่าเรานี้ทารุณกรรมกับเด็ก

และอันนี้ข้าพเจ้าเก็บไว้สุดท้าย เรื่องที่ทำให้ข้าพเจ้าชื่นใจเป็นที่สุด เกี่ยวกับนายคริส เบญจกุล ข้าพเจ้าเองก็ไม่เคยรู้จักเขา แล้วก็อ่านในหนังสือพิมพ์ว่า เขาจอดรถลงไปช่วยสามภรรยาที่จากรยานยนต์คว่ำ ไม่ใช่ว่าเขาผลิผลามลงจากรถไปช่วยเขาเห็นเลือดเต็มตัว เขาก็ลง หยุดไปช่วย แม้จะตั้งตีสามแล้วก็ตาม ข้าพเจ้าได้อ่านแล้วรู้สึกชื่นใจว่า คริสนี้เป็นตัวอย่างของคนไทยรุ่นใหม่ ที่ไม่ใช่แต่ได้เรียนวิชาการความรู้สมัยใหม่ ได้เรียนมากเช่น เรียนคอมพิวเตอร์อะไรต่ออะไร แต่เขาเป็นคนที่มีความรู้ในหัวใจ มีความอ่อนโยน มีความเมตตากรุณา นอกจากความฉลาดแล้วแล้วก็มีความเอื้ออารีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จุดสำนึกไปช่วยนำส่งโรงพยาบาลจนตัวต้องได้รับบาดเจ็บสาหัสมาก ข้าพเจ้าก็เลยถามอาการเขา แล้วก็ขอที่จะช่วยพ่อแม่เขา เพราะว่าข้าพเจ้าเองก็อย่างว่าอายุ ๖๗ แล้ว มาเห็นเด็กผู้ชายอายุ ๒๒ ดำรงไว้ซึ่งคุณงามความดี มีความเมตตากรุณา มีความเอื้ออารีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันนี้ เป็นตัวอย่างที่ดีว่าพ่อแม่เข้าเลี้ยงอย่างไร ถึงได้ออกมาดีอย่างนี้ ไม่น่าที่เด็กอายุ ๒๒ จะตีขนาดนี้ได้ ก็เลยทำให้ชื่นใจว่าต่อไปในอนาคต เมืองไทยก็คงจะเจริญอยู่อย่างนี้ เพราะว่าเด็กรุ่นใหม่แท้ ๆ ก็มีน้ำใจทั้งดงาม มีมนุษยธรรม ก็เลยคิดว่าเมืองไทยเรานี้ต่อไปก็คงรอด เพราะคงมีคนดี รุ่นใหม่ที่ดี มีน้ำใจขนาดอย่างนี้

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าก็เลยขอขอบใจทุกท่าน ๆ อีกครั้งหนึ่ง แล้วก็ข้าพเจ้าตั้งใจที่ได้มาแล้วเรื่องอะไรต่างๆ ที่ภูมิใจบ้าง ที่หนักใจบ้าง ให้แก่ทุกท่านฟัง เพราะคิดว่าทุกท่านที่มานี่นี้ ก็ล้วนแต่เป็นกำลังของประเทศชาติทั้งนั้น มีอะไรดี อะไรไม่ดีที่เราควรแก้ไข ตอบแทนพระคุณแผ่นดินซึ่งพวกเราได้อยู่มานานแล้ว ก็อยู่อย่างตามสบาย ไม่ค่อยจะสนใจ คำนึงสำนึกถึงบุญคุณของแผ่นดินนี้ ให้มาช่วยกันคิดว่าเราจะทำอะไรได้เพื่อแผ่นดินนี้ และเพื่อที่ว่าเด็กในอนาคตต่อไปจะได้มีชีวิตทั้งดงามสมบูรณ์อย่างที่เราได้รับมาแล้ว ไม่ใช่โลกที่แห้งแล้ง มองไปทางไหนดินแตกระแหง และก็สิ้นสภาพดิน ไม่ใช่เช่นนั้น จะเป็นอนาคตที่ดีของคนไทยต่อไป ก็ขอบคุณทุกคน

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาศิลาจารย์ สวณจิตจรดา

วันศุกร์ ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๑

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านนายกรัฐมนตรีและผู้แทนของสถาบันทุก ๆ สถาบันของชาติ สภา สมาคม องค์การต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนทั่วประเทศ ที่สละเวลาเดินทางมาเพื่ออวยพรข้าพเจ้าในวันนี้ เหมือนดังที่เคยแสดงน้ำใจมาทุกปี และข้าพเจ้าขอส่งความชอบใจไปถึงทุกท่านที่บำเพ็ญคุณงามความดีเพื่อบ้านเมืองสื่อสารมวลชนทุกแขนงข้าพเจ้าทราบแล้ว และมีความปีติราบซึ่งใจยิ่งนัก ระหว่างนี้ขอเชิญท่านทั้งหลายนั่งลงก่อน

ระหว่างนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่อยู่และข้าพเจ้าพักอยู่ที่วังไกลกังวล หัวหินอากาศดี สะอาด ข้าพเจ้าสังเกตว่าพระเจ้าอยู่หัวประทับที่นั่นเป็นเวลานานแล้ว ทรงแข็งแรงมาก ทรงแจ่มใส และทรงจักรยานที่อยู่กับที่สำหรับออกกำลังกาย และทรงพระดำเนินทุกวัน ถ้าจะต้องปฏิบัติภารกิจอะไรในกรุงเทพฯ ก็สะดวกพระราชดำเนินง่าย เพราะว่าแค่สองชั่วโมงเศษเท่านั้น ไม่เหมือนสมัยโบราณตั้ง ๖ ชั่วโมง แรก ๆ ที่เดียว ๕๐ - ๖๐ ปีมาแล้ว เมื่อเดือนกันยายนี่แล้ว ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนมาเยือนประเทศไทย และได้กราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าทรงเยือนประเทศจีนอย่างเป็นทางการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็รับสั่งกับประธานาธิบดีว่าจะส่งข้าพเจ้าไปเยือนประเทศจีนแทนพระองค์ เพื่อตอบแทนไมตรีจิตต่างที่รัฐบาลจีนมีต่อประเทศไทย

ที่ข้าพเจ้าชอบซึ่งมากคือ ทางรัฐบาลจีนได้มอบหมูปันธุ์ที่หายากให้แก่สิรินทรลูกข้าพเจ้าครั้งหนึ่งแล้ว และมาให้ข้าพเจ้าหมูปันธุ์จีนหัว ซึ่งเขาบอกว่าหมูปันธุ์ดีมาก นิยมทำเป็นแฮม อร่อยมาก เพราะมันไม่มากไป ทางกรมปศุสัตว์ก็คอยรับจากข้าพเจ้าและรับไปดูแลเป็นอย่างดี ข้าพเจ้าไปเห็นหน้าเขา หมูปันธุ์จีนหัว เห็นแล้วน่าสงสาร ไม่นึกอยากรับประทานแฮมเลย สงสาร แต่ข้าพเจ้าก็มอบให้กรมปศุสัตว์ไปดูแล และตอนนั้นมันก็ออกลูกดี และกรมปศุสัตว์ก็ถวายมาที่ข้าพเจ้าอีก ข้าพเจ้าก็เอาไปเลี้ยงที่ฟาร์มตัวอย่างที่ขุนแตะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ข้าพเจ้าพยายามหาซื้อที่ดินเป็นจำนวนมากเพื่อทำฟาร์มตัวอย่างที่บ้านขุนแตะ อำเภोजอมทอง เพราะว่าวันหนึ่งประชาชนชาวเกาะเหวียงและชาวไทยได้มาหาข้าพเจ้าและบอกว่า เขาเองเขาไม่คิดใจที่ปลูกมันหรือเสฟมันอีกต่อไปแล้ว เขาซื้อฟงพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่เขาบอกว่าขอให้แม่กับพ่อช่วยหางานให้เขาทำหน่อย เขาอยากมีงานทำจะได้เลี้ยงครอบครัวได้ ซึ่งข้าพเจ้าทราบดีว่าคนเหล่านี้ไม่ได้ต้องการเงินมากมายเลยที่จะอยู่โดยมีความสุขสบาย เรียกว่าใช้เศรษฐกิจพอเพียงของเขา เขาอยู่ได้อย่างสบายแม้จะมีงานทำสมำเสมอ แต่เป็นงานที่เรียกว่ารายได้ไม่ต้องสูงมาก

ข้าพเจ้าก็เลยเอาเงินที่สมาชิกรักศิลปะทั้งหลายมอบให้ข้าพเจ้าในวันเกิดไปซื้อที่ดินเป็นจำนวนมาก และก็ได้รับบริจาคด้วย ทำเป็นฟาร์มใหญ่มากที่อำเภोजอมทองและลงเลี้ยงสัตว์นานาประการ รวมทั้งหมูปันธุ์จีนหัวด้วย สาเหตุที่ว่าเกิดทำฟาร์มใหญ่เพราะคิดว่าอยากหางานทำให้พวกเขาเขาเผ่าต่าง ๆ ที่ยากจนข้นแค้น ก็สมประสงค์เขาก็มาสมัครงาน มาทำงานฟาร์มตัวอย่างนี้ ซึ่งได้รับความช่วยเหลืออย่างมากมาจากองค์การต่าง ๆ ของรัฐบาล กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมวิชาการเกษตร เมตตาไปช่วยที่ฟาร์มตัวอย่างที่บ้านขุนแตะ อำเภोजอมทองนี้ ทดลองเลี้ยงสารพัด และรับเขาเขาเผ่าต่าง ๆ ส่วนมากที่นั่นเป็นกะเหวียงซึ่งยากจน มาแทนการเลี้ยงไก่บ้านเลี้ยงแกะ เลี้ยงสารพัดอย่าง ทำให้เขามีงานทำ เขาบอกเขามีความสุขแล้วเดี๋ยวนี้

เมื่อข้าพเจ้าได้รับหมูปันธุ์จีนหัวจากรัฐบาลจีน ข้าพเจ้าก็ได้เชิญท่านเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทยไปเยี่ยมฟาร์มตัวอย่าง ให้ท่านเดินดูด้วยกันในฟาร์มตัวอย่างนั้น ท่านก็รู้สึกสนใจมากในฟาร์มตัวอย่างนี้ เพราะรู้จักประสงค์ว่าจะเป็นการหางานสร้างงานขึ้นให้คนที่ยากจนตกทุกข์ได้ยาก ข้าพเจ้าได้รับเชิญจากท่านเอกอัครราชทูตเป็นทางการว่า เชิญไปเมืองจีนระหว่างที่ ๑๖ - ๓๑ ตุลาคม นี้ โดยจะไปกับลูก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งจะเป็นล่ำมให้ไม่ได้ดี เขาพูดภาษาจีนได้ และมีผู้สั่งเสียข้าพเจ้าบอกขอมาให้ได้เนออีกพันหนึ่งที่ออกลูกครอกเดียว ๓๐ ตัว ข้าพเจ้าว่า หมอนี้มันกินไปหน่อย เขาให้อย่างหนึ่งแล้วจะเอาอีกอย่างหนึ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ ไล่ตัวเดียวแล้วออกลูกอีก ๓๐ ตัวยุบนี้เขาหวงมาก พันธุ์นี้เขาไม่เคยให้ใคร ข้าพเจ้าคิดว่าก็คงไม่บังอาจขอเขา เพราะเขาก็มีสิทธิ์ที่จะหวงพันธุ์ของเขาแต่่นอกจากเขาเกิดรบซึ่งอะไรเขาอาจจะให้ก็ได้ แต่เป็นความคิดฝันไปเอง

และทางประเทศจีนก็บอกว่าสนใจอยากจะทำเกี่ยวกับแฟชั่นของโลก แฟชั่นใหม่ที่การที่ไทยเราเอาผ้าไทย ผ้าไหมไทยต่าง ๆ มาตัดในรูปแบบต่าง ๆ ที่เราใช้กันอยู่ทั่วประเทศ ทั้งในกรุงเทพฯ นี้ ทุก ๆ ท่าน บรรดาภรรยาข้าราชการหรือบุคคลสำคัญก็พยายามแต่งมัดหมี่ และก็แพรวาอะไรต่าง ๆ ที่ชาวบ้านไทยช่วยกันทอ ก็ทำให้คนไทยอยู่ดีกินดีขึ้น เขามอบอกข้าพเจ้าว่า ท่าน เดี๋ยวนี้ฉันมีกินครบมือ ๓ มือแล้วเขามีความสุขมากเพราะพวกเราช่วยกันใส่มัดหมี่ ธรรมดาเขาบอกข้าพเจ้าว่า มัดหมี่เขาไม่กล้าเอามาขายในกรุงเทพฯ ชายที่ตลาดที่หมู่บ้านก็โดยครคราคา ไม่สมกับที่นั่นหลังขดหลังแข็ง ข้าพเจ้าก็บอกว่าทอให้ข้าพเจ้าสิ ว่าพระราชินีจะใส่ แล้วเชื่อว่าคนกรุงเทพฯ ทัวไปที่ทราบก็จะช่วยกันใส่เพียงเพื่อช่วยพี่น้องประชาชนชาวไทยให้อยู่ดีกินดีขึ้น และอีกอย่างมัดหมี่ แพรวาและอะไรหลายอย่าง ผ้าทางอีสาน ได้ ก็สวยมากเป็นศิลปะที่สวยงาม เชื่อว่าจะขายจำหน่ายได้อย่างรวดเร็วมาก ก็เป็นสมจริงดังนั้น

เรื่องเกี่ยวกับส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ข้าพเจ้านึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีสายพระเนตรยาวไกล ทรงห่วงเรื่องอาชีพของคนไทยทางภาคอีสาน ซึ่งเป็นภาคที่มีราษฎรมากมายและภูมิประเทศแห้งแล้ง แหล่งน้ำน้อยกว่าที่อื่น จึงทรงสนับสนุน ให้ราษฎรทำสิ่งที่เขาคิดอยู่แล้วคือ การปลูกกล้วยดูแลง่ายมากกว่าต้นฝ้ายมากมาย มีคนเคยถามข้าพเจ้าว่า ทำไมไม่สนับสนุนให้ปลูกฝ้าย ข้าพเจ้าก็ตอบเท่าที่ผู้เกี่ยวข้องบอกกับข้าพเจ้าว่า ฝ้ายนี้ปลูกยากกว่าปลูกหม่อนมาก ต้นฝ้ายต้องการอากาศที่เย็น และก็ต้องไม่หนาวเกินไป และต้องการน้ำเป็นจำนวนมาก และโรคภัยไข้เจ็บของต้นฝ้ายนี้ก็มากกว่าตัวหม่อน และภาคอีสานนี้เหมาะที่สุดสำหรับที่ติดกับตัวไหม ที่เรียกว่าไหมน้อยนั้น ชาวบ้านก็สาวออกมาได้งดงาม ข้าพเจ้าเทียบกันคล้าย ๆ เหมือนกับมูลสัตว์ที่ตีมาก ที่เส้นเล็กแล้วก็บางที่จะทำยากที่สุด ทอไหมยากที่สุด

และข้าพเจ้าก็สนับสนุนให้มีการประกวดประชันทุก ๆ จังหวัดในภาคอีสานเรียกว่าวันส่งเสริมไหม ทุกครั้งที่เดือนพฤศจิกายน ข้าพเจ้าตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปอยู่อีสาน ก็สนับสนุนให้มีการส่งเสริมประกวดผลิตภัณฑ์ใหม่ต่าง ๆ ปรากฏเป็นของสวยงามมาก และเห็นที่ราษฎรทอออกมา นี้ก็ไม่น่าแปลกใจว่าเป็นชาวนา เขาเป็นศิลปินดี ๆ นี้เอง สวยงามสะดุดตา ข้าพเจ้าได้พยายามเชิญชวนเพื่อนชาวต่างประเทศไปดูคินันท์การแสดงไหม โฮโฮ เห็นแล้วปลื้มใจว่าคนไทยเรานี้เก่งมากถ้าแม่ข้าพเจ้าจะได้รับโอกาสให้ได้แสดงความสามารถออกมา นี้ เขาทำอะไรหลายอย่างแล้วขั้นหนึ่งทั้งนั้นเลย

ส่วนทางภาคใต้ ซึ่งข้าพเจ้าก็จะไปภาคใต้ เดินทางไปวันที่ ๑๑ สิงหาคม นี้ก็ตั้งใจจะไปอยู่สักเดือนหนึ่ง คราวนี้ไปเร็วกว่าปกติเพราะว่ามีหมายของทางเมืองจีนอยู่ จะไปอยู่ภาคใต้เดือนหนึ่ง ก็สังเกตว่าชาวไทยอิสลามทางภาคใต้ก็มีฝีมือมากโดยเฉพาะทางปักปักวิถีศิลปศาสตร์สวยงาม ทางทอเขาก็พอทำได้ แต่ปักนั้นจะมหัศจรรย์ทีเดียว มีฝีมือมาก ซึ่งต่อไปปักก็จะขึ้นชื่อลือชา ทั้ง ๆ ที่เขาก็ยากจนตกลงทางศิลปาชีพนี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ว่า ไม่ว่าเชื้อชาติใดก็ตามที่อยู่ในประเทศไทยนี้ เป็นผู้ที่มีฝีมือไม่ลายมือทางด้านศิลปะทั้งนั้น เก่งมากแล้วก็ไม่ยากเลยที่จะช่วยสนับสนุนเขาเชิงเขาให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ยากเลย

อย่างภาคกลางข้าพเจ้าก็ทราบว่ามีกลุ่มคนที่ยังยากจนอยู่ โดยเฉพาะบริเวณชายแดน เช่น มีคนไทย คนกะเหรี่ยง ที่ยังลำบากอยู่หลายหมู่บ้านข้าพเจ้าก็ได้โอกาสได้รับความร่วมมือจากทหาร ที่ไปเอาพวกชนกลุ่มน้อย เช่นกะเหรี่ยงหรือชาวบ้านที่ยากจนมาเรียนที่ศิลปาชีพ ที่วังไกลกังวล ระหว่างที่ประทับที่หัวหินก็เปิดไกลกังวลขึ้นเป็นศูนย์ศิลปาชีพ ระหว่างประทับอยู่ที่เขาเขามาเรียนทอผ้าแกะสลัก เขียนรูป เครื่องปั้นดินเผาสวยงาม เขาซึ่งตอนที่เมื่อ ๓ ปีที่แล้วนี้จะมากินเข้าไปก็แสนจะยาก เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บ ไม่ได้เล่าไม่เรียนอะไรเลย มาความเป็นอยู่ทุกข์ยาก บัดนี้ด้วยความร่วมมือดูแลของทางทหาร เขาเริ่มทำ และทางศิลปาชีพ เครื่องปั้นดินเผา เขาทำสวยเหลือเกิน ข้าพเจ้าได้เหมาไปหมดเลย เขาทำด้วยกาแฟโดยทำเป็นรูปของปล่องไม้ไผ่ ทำเหมือน สีสันที่ให้ก็เหมือนธรรมชาติเหมือนสีไม้ไผ่ งดงามมาก แล้วราคาที่ถูกเหลือเกิน ต้องบอกทางทหารว่าไม่ได้ ต้องแพงกว่านี้หน่อย แพงก็รู้สึกแปดเดียวก็จะหมด เพราะงดงามมากเลย

แปลว่าทุกคนทุกแห่งของประเทศไทย ถ้าได้รับความช่วยเหลือแล้ว เขาจะฟื้นตัวได้อย่างไม่ยากเลย และก็ทำให้ประเทศชาติของเราก้าวหน้าไปได้เร็วขึ้น และชาวบ้านอย่างชาวกะเหรี่ยงก็ไม่นิยมการตัดไม้ทำลายป่าเลย เขามอบอกว่าต้นไม้ทุกต้นนี้ศักดิ์สิทธิ์ เพราะฉะนั้นเราก็สบายใจ ผ่าให้เขาดูแลรักษาป่า แล้วก็พวกสัตว์ป่าทั้งหลายที่อยู่แถว ๆ นั้นด้วย ให้เขาคอยดูแล ชาวบ้านก็หลายแห่งที่ข้าพเจ้าไปก็คินันท์ที่เขามิไ้ ปินเก่า ๆ ล้ำสมัยเรียกว่าปิ่นอะไร ข้าพเจ้าเป็นผู้หญิงก็ไม่ทราบ ที่ชาวบ้านใช้ล้าสัตว์ เขาคินันท์ให้หมดเลย เขามอบอกตั้งแต่นี้ต่อไปเขาจะไม่ล่าสัตว์ และเขาจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่า เขาจะคอยดูแล เขาจะรักษาป่าด้วยชีวิตของเขาเขาสามารถไว้อย่างนั้น

ข้าพเจ้าก็มาคิดดู และทราบบังคมทูลว่าชาวบ้านซึ่งจนแสนจน เขายังสามารถจะรักษาป่าด้วยชีวิตของเขา ส่วนเราเองนี้ เห็นจะยอมอย่างนั้นไม่ได้ ต้องทำอะไรตอบแทนเขา โดยทะนุบำรุงให้งานให้อาชีพเขาตามหมู่บ้านต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิก ทสพช. ราษฎรอาสาพิทักษ์ป่านี้ ให้เขามีความอยู่ดีกินดี ในเมื่อเขามีเจตนาที่ดีต่อประเทศชาติ ข้าพเจ้านึกถึงองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ

ก่อนนี้จะทรงสอนข้าพเจ้าเสมอถึงว่าเมืองไทยนี้เป็นแผ่นดินที่สบายและดีทุกอย่าง การฟื้นฟูการช่วยเหลือประเทศนี้ก็ไม่ยาก อย่างภัยธรรมชาตินี้เราก็มีน้อยมาก ไม่ร้ายแรงเหมือนอย่างบางประเทศ ตอนท่านประธานาธิบดีถวนมาเยี่ยมเมืองไทยเป็นทางการเขาก็เล่าถึงว่ามีบางคนชอบพูดว่าอีกหน่อยถวนจะแย่งตลาดของไทยในการผลิตข้าว ท่านประธานาธิบดีก็กราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวกับฉัน ว่าไม่เป็นความจริงเลยถวนไม่มีทางทำได้เช่นนั้น ปลุกข้าวพอกินพอใช้ก็เป็นความฝันที่สูงส่งแล้ว เพราะว่าถวนมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องพายุ ภัยธรรมชาติต่าง ๆ พืชข้าวจะสุกภัยธรรมชาติต่าง ๆ ก็มา พายุต่าง ๆ ก็มา บางทีก็น้ำท่วม ลมเกือบหมด ปีไหนที่ดีพอกินพอใช้ก็ติดลมไปแล้ว ไร่ที่จะไปปลุกข้าวแล้วแย่งตลาดของไทยออกจะเป็นความหวังที่ห่างไกลเหลือเกิน ท่านพูดถึงพายุต่าง ๆ ที่दानหน้าเข้ามาทำลายไรนาของชาวเวียดนามแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็รับสั่งกับข้าพเจ้าว่าท่านพูดจริงทุกอย่าง เพราะถวนนี้ได้รับภัยธรรมชาติรุนแรงกว่าไทยมากเลย มากมายก่ายกอง

ประเทศไทยเราดีทุกอย่าง แต่ข้าพเจ้ากราบขออภัยว่า ข้าพเจ้ากราบขอร้องกับข้าพเจ้าว่า ไม่เข้าใจประเทศไทยเรามีคนมีการศึกษาสูงมาก ชั้นดอกเตอร์นี้สูงมากแต่ทำไมไม่เข้าใจว่าน้ำจืดนี้เป็นทรัพยากรที่ล้ำค่าที่สุดของโลกเรา บอกเห็นวิธีคนไทยที่ไม่มีมีแหล่งน้ำเหมือนอย่างพม่า ลาว ถวน เขามีแหล่งน้ำ แต่คนไทยเราไม่ตัดป่าระมัดระวัง เขาพูดกับข้าพเจ้าเอง เมื่อตอนตามเสด็จไปเยี่ยมเป็นการที่ประเทศลาว ก็นั่งในรถไปด้วยกัน เขาบอกว่าหมื่นคนไทยนี้เห็นดอกเตอร์เยอะเหลือเกิน แต่ตัดป่ากันจริงเลย ตัดป่าจนกระทั่งน้ำกลั้วว่าน้ำใต้ดินนี้จะแห้งหมด แล้วหมื่นพม่าก็จะหายไปหมด ไม่ต้องตามฤดูกาล เพราะว่าไม่มีความชุ่มชื้นพอในอากาศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็อธิบายให้ข้าพเจ้าฟังว่า ความชุ่มชื้นในอากาศนี้มาจากป่า มาจากต้นไม้เป็นจำนวนมากมากเขียวที่ระเหยลอยตัวขึ้นไป แล้วผสมกับเคมีข้างบน แล้วมาเป็นฝนถูกต้องตามฤดูกาล ข้าพเจ้าก็อดสงสัยไปเล่าให้ชาวบ้านฟังว่าอย่าตัดป่านะ อีกหน่อยถวนจะอดน้ำ ถึงพูดบอกอากาศก็ไม่มีน้ำ ถ้าไม่มีป่าแล้วเขาบอกหมื่นฉันไม่รู้มันเกี่ยวข้องกับน้ำ ป่ากับน้ำ บอกไม่ทราบเลยว่ามันเกี่ยวข้องกับน้ำ ป่ากับฝน บอกนี้แหละมันเกี่ยวข้องกับ ต้นไม้คือปัจจัยที่ทำให้เกิดฤดูกาล และเกิดถูกต้องตามฤดูกาลก็มาจากอิทธิพลของป่านี้เอง ตอนนั้นเขาก็เลยระมัดระวังป่าของเขาเพราะกลัวว่าต่อไปน้ำจืดจะแห้งมาก แล้วเขาจะไม่สามารถมีชีวิตที่สุขสบายเหมือนอย่างทุกวันนี้

และอีกเรื่องหนึ่งที่ข้าพเจ้าอยากจะคุยว่าข้าพเจ้าเองก็เพิ่งทราบ ไม่เคยทราบเลยเรื่องความสำคัญของป่าไม้ชายเลน ซึ่งโดนทำลายมากมายในประเทศไทย ไม่เหมือนประเทศมาเลเซีย ไม่เหมือนประเทศเวียดนาม ที่เขาอนุรักษ์ป่าไม้ชายเลนไว้ได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านอธิบายให้ข้าพเจ้าว่า ป่าไม้ชายเลนนี้ก็คือที่เพาะพันธุ์ปลา ปลาจะมารวมไข่ แล้วก็ปลาตัวเล็กตัวน้อยจะอาศัยป่าไม้ชายเลนเป็นที่อาศัยจนกว่าจะเติบโตแข็งแรงออกไป เรียนที่ละเล็กละน้อยเวลาอยู่ใกล้พระองค์ แล้วก็พยายามอธิบายให้ชาวบ้านเขาอย่างทีกระมังข้าพเจ้าก็ไปขอกับชาวกระมังว่าป่าไม้ชายเลนอันนี้อย่าทำลายเลย ขอให้ข้าพเจ้าเถอะ ขอให้ป่าไม้ชายเลนอย่างเดิม เพื่อความยั่งยืนของประเทศไทยเอง เพราะเราทุกคนก็รับประทานปลากันส่วนมาก

และข้าพเจ้าก็ได้อ่านนิยายสารของฝรั่งว่า เดียวนี้คนค้าที่น้ำทะเลก็เป็นพิษมากเพราะฉะนั้นพันธุ์ปลาต่าง ๆ นี้น้อยลงไป ๆ สูงไป อันนี้เป็นข้อคิดที่นักล่าวที่หนักมากที่ทำให้ข้าพเจ้าต้องกราบบังคมทูลปรึกษาพระเจ้าอยู่หัวว่า เมืองไทยเรามีสิ่งที่ดีมาก อย่างข้าพเจ้าต่าง ๆ ที่ปลดเกษียณอายุไปแล้วตอนอายุ ๖๐ ทุกคนก็จะเศร้าใจเสียใจว่าโดยปลดเกษียณไปแล้ว ข้าพเจ้าก็กราบบังคมทูลคิดกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเพื่อน ๆ ว่า คนที่เกษียณอายุไปนี้ แล้วมีความเป็นนักวิชาการที่เก่งมากมายก่ายกอง นำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับข้าพเจ้าจะพยายามรวบรวมมันสมองที่เก่ง และได้รับการทดลอง คือหมายความว่าเรียนรู้เก่งฉลาดแล้วก็ได้ฝึกทดลองมาแล้ว ให้มารวมกันช่วยกันพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ โดยเอกชน เป็นคล้าย ๆ เอกชนธรรมดาเนี่ยมารวมกันแล้วคิดว่าเราจะทำอะไรที่จะแก้ไขดูแลช่วยบ้านเมืองของเราอีก แทนที่จะคิดว่าปลดเกษียณอายุแล้วไม่มีประโยชน์ ความจริงทุกคนที่ปลดเกษียณอายุไปแล้วเป็นคนที่มีความรู้สูงมาก

ก็เลยคิดกันว่า เอ...ทำธนาคารมันสมองดีกว่า ชักชวนผู้ที่ปลดเกษียณอายุไปแล้ว มารวมกันพบปะกัน และพิจารณาปัญหาต่าง ๆ อย่างปัญหาเรื่องน้ำจืดของประเทศไทย ป่าไม้ที่ถูกทำลาย เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่องน้ำใต้ดินอะไรนี้ก็จะติดตามมาแล้วก็ปัญหาเรื่องพันธุ์ปลาที่ลดน้อยถอยลงไป ซึ่งคนไทยส่วนมากก็รับประทานปลาและคนทั่วโลกก็กำลังรับประทานปลา นักวิชาการของโลก นักวิทยาศาสตร์ เขาเพิ่งลงหนังสือพิมพ์ฝรั่ง วารสารฝรั่งว่า เวลานี้เรือหาปลานี้มากกว่าปลาน้ำในท้องทะเลแล้วใจหายมากเลย แปลว่าน้ำก็เสีย การจับปลาก็มาก จับปลาก็ไม่มีปริมาณปราศเลย ตัวเล็กตัวน้อยก็เอาขึ้นมาหมด แล้วเมื่อตัวเล็กตัวน้อยติดมากก็ไม่ได้สนใจ ขวางลงไปไหนทะเลหรืออะไรอย่างนั้น ก็ปล่อยให้แห้งตายอยู่อย่างนั้น คล้าย ๆ ว่าไม่รู้สักคุณค่าทรัพยากรของประเทศของเราว่ามีมากมาย แล้วก็ประเทศที่สมบูรณ์ไปทุกอย่าง เราน่าจะมีความรู้สึกที่แผ่นดินนี้เป็นแผ่นดินที่เพียบพร้อมไปทุกอย่าง ถ้าแม้ว่าเราช่วยกัน

คนละไม้คนละมือดูแลรักษาประหยัดผืนดินนี้มากขึ้น ผืนแผ่นดินนี้ก็จะทำประโยชน์เป็นที่พึ่งของลูกหลานของเราต่อไปได้อีกนาน จะไม่ใช่เป็นพื้นดินที่แห้งแค้นอย่างที่อาจจะเป็นไปได้ ถ้าเมื่อเราปฏิบัติตัวอย่างนี้ต่อไป

พอข้าพเจ้าทราบว่ามีพันธุ์ปลาน้อยลงก็ใจหายมากเลย กราบบังคมทูลปรึกษาเพราะเจ้าอยู่หัว ว่า... ทำอย่างไร ก็รับสั่งว่าก็คิด ๆ กับทางกรมประมงเขาแล้วว่าจะเพาะพันธุ์ปลา ประมงของเรา นักวิชาการของเราเก่งมาก ไม่ว่าจะกรมวิชาการเกษตรทางพฤกษศาสตร์ทางประมงอะไร เป็นนักวิชาการที่ชั้นหนึ่งของโลกทั้งนั้น เราก็ไม่น่าจะปล่อยให้เกะเขินไปได้ง่าย ๆ เลย น่าจะรู้สึกว่าเป็นมันสมองที่ดีและสมัยนี้หนักสปีท่างกายแข็งแรง ถึงแม้เป็นการถูกต้องที่เราต้องเกะเขินไป เพื่อให้คนรุ่นเด็กเข้ามาทำงานบ้าง แต่ถึงแม้เราจะออกไปแล้ว เรายังมีงานทำมากมายสำหรับบ้านเมืองแล้วไม่ใช่แค่นั้น สำหรับโลกทางภูมิภาคของเราด้วย แม้แต่ของโลกด้วย ถ้าแม้เกิดปลาขาดแคลน แล้วก็ดินเสีย โดยการที่ได้ใช้ยามาวัชพืชอย่างพุ่มเพื่อยทำให้ดินนี้ตายหมดสภาพความเป็นดิน คนไทยก็เกิดมากขึ้น ต้องการอาศัยพื้นที่ทำมาหากิน แต่ดินก็เสียเข้าเสียเขา อันนี้ที่น่าจะคิดพิจารณากัน

ใคร ๆ ก็บอกข้าพเจ้าว่าวันนี้ลองพูดชักชวนเหล่าผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายที่ได้เกะเขินไปแล้วให้เตรียมตัวคล้าย ๆ ว่ามาช่วยบ้านเมืองเราอีกแรงหนึ่ง ทางด้านทางทหาร ทางทุกด้านเลย หนักสปีท่างกาย หนักสปีท่างกายแล้ว ยังวิ่งเล่นไปทั่วประเทศเลย คนหนุ่ม ๆ บอกหมดแรงวิ่งตาม วายน้ำข้าพเจ้าก็อยู่ในทะเลที่ตอนเย็น ๆ คลื่นแรงมากเลย หนุ่ม ๆ ลงไปบอกไม่ทราบท่านทนได้อย่างไร เพราะความจริงหนักสปีท่างกายแล้ว ถึงแม้จะเป็นเวลาที่สมควรที่จะให้ผู้ที่มิใช่นักวิชาการเข้ามาได้ทำหน้าที่ของเขาบ้าง มีโอกาสทำหน้าที่เราก็ยังเป็นกองหนุนที่คอยปกป้องคุ้มครองบ้านเมืองได้ โดยมีภาคเอกชนรวบรวมกันไม่ต้องการเงินเดือนอะไรของรัฐบาล ภาคเอกชนมารวมกันเรียกว่าเบรนนิงก็ธนาคารสมอง ไม่ควรปล่อยให้ตายไปอย่างนั้น ไม่ทราบท่านนายกเห็นด้วยไหม

หนักสปีเป็นเรื่องเล็กเลย เพราะฉะนั้นเมื่อเราหนักสปีหรือเรายังมีชีวิตอยู่ เราก็ต้องอาสาแผ่นดิน อาสาคนไทยทั้งชาติที่เราจะต้องจับกลุ่มกัน แล้วก็คอยดูแล คอยพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่เกี่ยวกับการเมืองนะ ปัญหาต่อการดำรงชีวิตของคนไทยที่จะได้ดีขึ้น คนไทยเกิดมากขึ้น ที่ดินน้อยลง ที่ดินทำการเกษตรน้อยลง การใช้ยามาแมลงทำให้พันธุ์สัตว์ต่าง ๆ ที่เรียกว่าสัตว์เลื้อยคลานที่มีประโยชน์ต่าง ๆ อย่างกบ เขียด ต่าง ๆ และไส้เดือนหลายชนิดที่อยู่ใต้ดินที่ทำให้ดินร่วนซุยเหมาะที่จะเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าพเจ้าเองก็ยังไม่รู้มาก พังพระราชมารดาว่าคลุกในหัวได้กินานเหมือนกัน เข้าหูนี้ออกหูนี้ด้วยซ้ำ ตามเสด็จมาเป็นเวลานานก็ไม่ค่อยได้สนใจที่พระองค์ท่านรับสั่งแต่ตอนนั้นก็เลยจะขอชักชวนท่านทั้งหลาย ในฐานะที่ข้าพเจ้าจะตั้งตัวเป็นหัวหน้า เพราะหนักสปีท่างกายจะสะสมพวกเกะเขินอายุทุก ๆ หน้าที่เลย ว่าเรามาเป็นเรียกว่าคณะกลุ่มที่คอยจ้องดูเพื่อว่าจะทำประโยชน์ให้บ้านเมืองได้อย่างไรบ้าง คล้าย ๆ เป็นผู้ช่วยของคนหนุ่มสาว ซึ่งเป็นกำลังของแผ่นดินเรา ถึงแม้เราจะหนักสปีท่างกาย แต่เราก็ยังช่วยได้เราจะคอยพิจารณาทุกเรื่องต่อไปจะเป็นปัญหาที่นำทางโยของประเทศไทย ท่านนายกเห็นด้วยว่าไม่ยุ่งใช่ไหม ไม่ไปขอเงินเดือนรัฐบาลอะไร หาเงินของเราเอง นี่เป็นความผินหาเงินเอาเอง พบปะกันอะไรกัน

ข้าพเจ้าได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปปล่อยปูทะเลที่วนอุทยานปราณบุรีแทบทุกปี เพราะทราบจากผู้เชี่ยวชาญทางประมงว่าปูทะเลของไทยเรานับวันจะสูญพันธุ์ไปทุกที ข้าพเจ้าก็คิดว่า เอ...เราก็ชอบกินปูด้วยซี ไม่เคยคิดเลยว่ามันจะสูญพันธุ์ เขาบอกว่าที่เสวยอยู่ หรือที่รับประทานอยู่นี้เอามาจากประเทศอื่นทั้งนั้นของเรานี้จะสูญพันธุ์ไปแล้ว แต่ตอนนี้ก็มีข่าวดีว่าทางผู้เชี่ยวชาญทางประมงของเราสามารถเพาะพันธุ์ปูทะเลได้ แต่ก่อนนี้เพาะไม่ได้ต้องอาศัยธรรมชาติ ตอนนั้นเพาะพันธุ์ได้ก็คิดว่าคอยหาหนทางไป เพราะว่ามันวิชาการของกรมประมงสามารถเพาะพันธุ์สัตว์น้ำได้หลายชนิด ปูทะเล ปูม้า หอยมือเสือ ปลาหมึก ปลาจะละเม็ดสีเทา ปลาบึกอะไรนี่ ของเหล่านี้ ข้าพเจ้าได้ฟังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งกับนักวิชาการมาตั้งนานแล้ว ก็ได้เอาใจใส่เลย ไม่สนใจเลย มาตอนมีรู้สึก แหม ตั้งหนักสปีท่างกายจะคิดได้ ทว่าละจลลาคันมาได้

สำหรับกรุงเทพมหานคร ข้าพเจ้าซาบซึ้งปลื้มมากที่ได้ทราบจากคุณพิจิตต์ รัตกุล อดีตผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ว่าได้ทำการปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้นเพื่อจะให้ดูดท้อไอเสียต่าง ๆ ด้วยและเพื่อจะให้มีความชุ่มชื้น มีอากาศที่ดีขึ้น และเมืองไทยที่สวยงามมากขึ้น คุณพิจิตต์ฯ ก็ได้ลงมือปลูกต้นไม้มากมาย คิดว่าภายในอีกสัก ๔ - ๕ ปี ก็คงจะเห็นผลว่ากรุงเทพฯ อากาศดีขึ้น ไม่เป็นพิษภัยสูงเหมือนตอนนี้ เมื่อข้าพเจ้าไปปล่อยเรือรอบหลวงจักรีนฤเบศรที่สเปนก็ได้เฝ้าพระเจ้าแผ่นดินราชินีสเปนท่านก็พูดถึงที่ได้รับทราบข่าวลือที่ว่ากรุงเทพฯ เดียวนี้เต็มไปด้วยมลพิษต่าง ๆ อากาศเสียท่านก็บอกว่าทำไมยังไม่คิดถึงการมีรถบัส การใช้รถบัสคันเดียวท้อไอเสียก็ขนาดนั้น แต่คุณได้ ๒๐ - ๓๐ - ๔๐ คน เราทำรถบัสดี ๆ ขึ้นต่าง ๆ เพื่อจะแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องมลภาวะที่ในกรุงเทพฯ ท่านรับสั่งอย่างนี้พระราชินีสเปน ข้าพเจ้าบอกว่าขอกลับไปคิดดูก่อน สิ่งที่ข้าพเจ้าเป็นห่วงมาก สงสารมาก คือคนคนที่อยู่ตามห้องแถวต่าง ๆ และเด็กอ่อนที่จะไม่มีโอกาสเลย ไปหัวหินหรือไปพัทยา เพื่อให้ได้พอกพอดให้พอดอ่อน ๆ ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์โดยที่ไม่มีควันพิษ อันนี้ข้าพเจ้าเป็นห่วงมาก

กลัวว่าจะเกิดการพิพาทตั้งแต่ยังอยู่ในท้องแม่ จะมีคนพิพาทมากขึ้นทางด้านเกี่ยวกับทางเดินหายใจ นำเป็นห่วง ก็ไปปรึกษากับท่าน ท่านก็บอกว่าจะทำรณบัตรต่างๆ เพื่อกำจัดมลพิษแค่นั้นเอง

และอีกเรื่องหนึ่งที่ข้าพเจ้าได้ไปกราบเสมอคือพระอริยเจ้าที่ท่านปฏิบัติอยู่ในป่าในอะไรอย่างนี้ และท่านออกมา ข้าพเจ้าได้มีโอกาสกราบและได้มีโอกาสทำบุญกับท่านท่านก็บอกว่าพูดกับข้าพเจ้าเพราะว่าเป็นผู้ใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ นี้ ท่านพูดเสมอว่ามีวิชา แต่ไม่มีศีลธรรมอยู่ในตัวนั้นอันตรายมากสำหรับบ้านเมือง และไม่ยั่งยืน ท่านคงจะเห็นว่าเดี๋ยวนี้ในหลักสูตรของเราไม่มีหน้าที่พลเมืองดี ศีลธรรม ทั้งประวัติศาสตร์อะไรก็ไม่มี มีแต่วิชาการสมัยใหม่ ซึ่งท่านเองนี้เห็นว่ามิใช่แต่ไม่มีศีลธรรมเราไม่ได้เพาะศีลธรรมในตัวเด็ก ๆ ของเราเลย ก็จะเป็นปัญหาใหญ่ ซึ่งผลสุดท้ายก็จะเป็นผลร้ายแก่ประเทศชาติเหมือนกัน เพราะเวลาพ่อแม่ก็ออกไปหากิน ไม่มีเวลาที่จะอยู่ใกล้ชิดลูกเหมือนคนสมัยก่อนข้าพเจ้าที่พ่อแม่อยู่ใกล้ชิดก็จะสั่งสอนทางด้านศีลธรรมไปในตัวหมด นี่เด็กของเราที่อาศัยที่โรงเรียน แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีในหลักสูตร หน้าที่พลเมืองดี ศีลธรรม ไม่มี ถือว่าเป็นของล้ำสมัยเลย ก็ต้องเรียนประวัติศาสตร์ของสวิต ก็เลยคิดว่าประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติทุกชาติเขาก็ทะนุถนอมและเขาก็เรียนของเขากัน แม้แต่คนต่างประเทศไปเรียนในประเทศเขาก็ต้องเรียนประวัติศาสตร์ของสวิตด้วย อันนี้ก็แปลกที่ของเราที่ไม่มีประวัติศาสตร์ชาติไทย เหมือนอย่างว่าแผ่นดินนี้ได้มาง่าย ๆ ไม่ต้องคิดถึงพระเดชพระคุณบุญญาตายเป็นบุญบังฝ่าฟันมาแม้แต่ชีวิตก็สละให้ เพื่อที่จะเป็นหลักประกันของคนไทย

ความจริงแล้วการที่มีแผ่นดินเป็นของตัวเอง แต่ออกไปหากินประเทศอื่น แต่มีแผ่นดินของตัวเองเป็นหลักประกันนี้ ค่อนข้างจะปลอดภัย ข้าพเจ้าทราบว่ามีบางประเทศอย่างประเทศแคนาดาก็มีเหล่าหนุ่ม ๆ สาวที่เขาราคาญและเมื่อมากที่คนต่างชาติคิดผิดเลื่องฉิวต่าง ๆ เข้าไปยึดพื้นที่ของเขาทำมาหากิน บางครั้งเขาก็ทำร้ายเขาถึงแก่ชีวิต ที่เรียกว่ามาเฟียต่าง ๆ เขาก็ถือว่าเป็นภัย การที่มีพวกผิดเลื่องซึ่งไม่มีบ้านเมืองอยู่และไปเกาะแน่นอยู่ตามประเทศต่าง ๆ ไปแย่งเขาทำมาหากิน บางทีก็ทำให้เกิดอารมณ์ร้ายขึ้นมา ทำร้ายแก๊งต่าง ๆ นานา ไม่ใช่ว่าคนดี เป็นพวกกลุ่มมาเฟีย

ถึงอย่างนั้นก็ทำให้ชายองที่เคຍอยู่ที่ยองกงและหนีไปที่แคนาดา ต้องวิ่งกลับมาอยู่บ้านเมืองของตัวเองอย่างเดิม เพราะไม่สามารถจะทนถูกรังแกได้ คนไทยที่ไปหากินมากมายที่สหรัฐอเมริกาไม่ได้โดนรังแกอย่างนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าพิจารณาเขาเองคิดเขาเองไม่ทราบถูกไม่ถูกอย่างไรว่าอย่างน้อยเขาก็รู้ว่าพวกเรามีแผ่นดินไทยรองรับอยู่ทั้งแผ่นดินทั้งประเทศ อยากรู้อะไรก็คงจะไม่ไปเป็นภาระหนักของเขา ยังมีแผ่นดินของตัวเองเป็นหลักประกัน อันนี้เลยมีความรู้สึกขบขันในแผ่นดินของตัวเอง แผ่นดินไทยอย่างนี้เป็นหลักประกันให้เราได้มีโอกาสไปหากินต่างประเทศอย่างสบาย

ข้าพเจ้าก็อยากจะฝากข้อมูลเหล่านี้สำหรับท่านทั้งหลายที่ล้วนแต่เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถสูง และจุดสำเนาร่วมชุมนุมกันเพื่อให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้า เมื่อท่านจะได้ช่วยกันคิด ช่วยกัน เมื่อรู้ว่าข้าพเจ้าจะไปติดต่อกับสะสมพวกเกษียณอายุต่าง ๆ ให้กลายเป็นชนชั้นที่เรียกว่าคอยปกป้องบ้านเมืองอยู่อีกพวกหนึ่ง เป็นปรากฏการณ์ใหญ่หลวง เพราะว่าหนักแต่ก็ยังไม่ได้หลงไหลอะไร สมองก็ยังใช้ได้ ก็น่าจะเป็นการเสียประโยชน์ เป็นการสิ้นเปลืองของประเทศชาติมากกว่า ที่จะปล่อยให้เขาไปโดยที่ไม่ได้เหลียวแล ก็ไม่ต้องการเงินเดือนเงินดาวอะไร แต่อย่างน้อยให้เกียรติรู้ว่าเขานี้ผ่านงานสำคัญ ๆ และก็ยังแข็งแรง ยังสามารถที่จะเป็นที่ปรึกษาคอยปกป้องบ้านเมืองได้

ในที่สุดนี้ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่มาร่วมชุมนุมในวันนี้ และหวังว่าท่านทั้งหลายก็คงจะไปบอกพรรคพวกที่เกษียณต่าง ๆ ได้ช่วยกันคิด มาช่วยกันวางแผนการ นำโดยหกแปด จะเปิดตัวกันตอนนี้ และที่ประชุมในวัง ตึกเก่า ๆ มีถมไปตึกเก่า ๆ รางก็ตั้งเป็นที่ประชุมขึ้น นัดพบประชุมกันนะคะ ขอขอบคุณมากทุกท่าน

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

วันศุกร์ ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๔

ข้าพเจ้ามีความปลื้มปิติยินดีที่ได้พบท่านทั้งหลายอีกครั้งหนึ่ง เนื่องในโอกาสวันเกิดของข้าพเจ้าเช่นทุกปี ปีนี้ก็อายุ ๖๙ เต็มแล้ว แต่ใคร ๆ ก็บอกว่ายังแจ่มที่พออยู่ (ทรงพระสรวล) ปีนี้ทราบว่ามีผู้มาชุมนุมกันที่นี่ถึง ๔๕๔ คณะ มีทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พลเรือน ผู้แทนสถาบันการศึกษา สภา สมาคม ชมรม องค์กร สโมสร มูลนิธิ สมาชิกรไทยอาสาป้องกันชาติ ลูกเสือชาวบ้าน พ่อค้า ประชาชนทุกหมู่เหล่า รวมเป็นจำนวนเกือบ ๒๐,๐๐๐ คน ซึ่งทำให้บริเวณศาลาดุสิดาลัยรอบอุ้นไปด้วยไม้ตรีจิตจากท่านทั้งหลายและการมาของท่านเพื่ออวยให้ข้าพเจ้าครั้งนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นของขวัญที่ล้ำค่าที่สุดในชีวิตของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าขอขอบคุณท่านนายกรัฐมนตรี ที่ได้กล่าวอวยพรข้าพเจ้าในนามของปวงชนชาวไทย พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบผ่านทางรัฐบาลจะดำเนินโครงการต่าง ๆ สืบเนื่องจากที่ข้าพเจ้าได้เคยปรารภหรือมีดำริไว้ โอกาสนี้ข้าพเจ้าขอฝากขอบคุณยังประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ ที่ได้บำเพ็ญกุศล บำเพ็ญประโยชน์ ประกอบคุณงามความดีตลอดจนผู้ที่อวยชัยให้พรข้าพเจ้าเนื่องในโอกาสวันเกิด ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งและมีกำลังใจอย่างยิ่งในการที่จะทำงานรับใช้ประเทศชาติต่อไป

การที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้าเป็นผู้แทนพระองค์ไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ถึง ๓๑ ตุลาคม ข้าพเจ้าได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น อย่างดีเหลือเกิน จากประธานาธิบดีเจียง เจ๋อหมิน จากท่านรองประธานาธิบดีจูจิ้นเทา ทางรัฐบาลจีนให้การต้อนรับดีมากทุกเมือง และยังจัดมาตามเจิ้งเจิ้งอิง ซึ่งเป็นรองประธานสภาที่ปรึกษาการเมืองแห่งชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีน มาดูแลข้าพเจ้าตลอดการเดินทาง ทำให้การเดินทาง ๑๖ วันในประเทศจีนเป็นการเดินทางที่มีความสนุก และมีความรู้สึกรู้ว่า อบอุ่นว่าอยู่ในครอบครัว ไม่ได้ดูแลอย่างดูแลแขกเมืองหรืออะไรอย่างนั้น ให้เกียรติและให้ความอบอุ่นเป็นอย่างมาก

ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นตาตื่นใจเพราะว่าไม่เคยไปเมืองจีนมาก่อน ครั้งแรกที่ได้เห็นนครปักกิ่ง รู้สึกสวยงามมาก สง่างาม และก็ตามถนนหนทางต่าง ๆ เขาปลูกต้นไม้ใหญ่สวย ๆ รมรื่นไปหมด ถึงแม้เขาจะเป็นประเทศเมืองหนาว แต่ว่าปลูกต้นไม้เต็มไปหมด ทำให้ทางเดินต่าง ๆ แม้แต่ถนน อเวนิว หรืออะไรอย่างนี้ รมรื่นไปหมด แล้วก็ข้าพเจ้ายังตื่นตาตื่นใจกับสวนสนามที่ลายหน้ามหาศาลาประชาชน เห็นแล้วรู้สึกว่างดงามสง่างาม ข้าพเจ้าก็บอกตามตรงว่า ทหารจีนสวนสนามงดงามเหลือเกิน คือว่าเป็นจังหวะพร้อมกันหมด แม้กระทั่งหน้าและมุมของศีรษะที่หัน อะไรอย่างนี้ เหมือนกันหมดเลย สง่างามมาก

และท่านประธานาธิบดีก็เป็นกันเอง เหมือนอย่างที่ท่านมาที่เมืองไทย ท่านก็พูดภาษาอังกฤษกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แทนที่จะต้องใช้ล่ามตลอดเวลาก็ปรากฏว่าท่านพูดได้ดี เราก็เลยรู้สึกสนิทสนมกัน ท่านประธานาธิบดีเลี้ยงอาหารค่ำแล้วก็ท่านพูดกับข้าพเจ้าว่า เดี่ยวจะขอให้ควีนเล่นเปียโนนะ ให้ฟัง แล้วฉันถึงจะร้องเพลงให้ฟังแลกเปลี่ยนกัน ข้าพเจ้าบอกขอที ขออย่าให้ข้าพเจ้าเล่นเปียโนเลย เพราะว่าเดี๋ยวนี้ไม่มีเวลาซ้อมมือ แล้วนาน ๆ จะมีเวลาเล่นสักที นึกก็ตะกะตะกะ แล้วก็เล่นก็จำ ไม่ได้ ได้ครึ่งเพลงอะไรอย่างนี้ ท่านประธานาธิบดีบอก ก็เล่นแบบครึ่งเพลงนั่นแหละไม่เป็นไรหรอก ข้าพเจ้าก็เลยต้องเล่นครึ่งเพลง เสร็จแล้วท่านประธานาธิบดีก็ร้องเพลงแลกเปลี่ยนกัน แหมท่านร้องเพลงเพราะมาก เพราะมากทีเดียว มีเสียงที่เพราะข้าพเจ้าก็รู้สึกปลื้มที่ท่านให้ความเป็นกันเอง แล้วก็เพื่อนคนจีนก็บอกว่า แหมท่านเป็นกันเองและสนุกสนานมากคำนี้ และทุก ๆ เมืองที่ไปเยี่ยมก็ได้รับการต้อนรับอย่างดี ได้รับความรู้มากมาย ได้ไปที่กำแพงเมืองจีนที่นครซีอัน เห็นพิธีต้อนรับที่ประตูเมืองซึ่งเป็นเมืองหลวงเก่า งดงามเหลือเกิน เขาต้อนรับอย่างใหญ่โต ไม่นึกเลยว่าเขาจะต้อนรับขนาดนี้

ข้าพเจ้าได้นำผ้าไหมไทยนานาชนิดและผ้าชาวเขาเผ่าต่าง ๆ มีมือสมาชิกรศิลป์อาชีพของเรา ซึ่งบัดนี้มีสมาชิกรแสนกว่าคนแล้วทั่วประเทศไทย โดยขอให้มันออกแบบไทยที่มีชื่อเสียงออกแบบ และข้าพเจ้าได้นำไปแสดงในงานเลี้ยงตอบแทนที่กรุงปักกิ่งและนครเซี่ยงไฮ้ ผู้คนชื่นชมมากเลย และก็ที่ข้าพเจ้าเองปลื้มปิติเหลือเกิน เพราะว่าได้รับความช่วยเหลือร่วมมือทุกประการจากดาราราชของไทรยดาราราชแล้วก็นักแสดงต่าง ๆ นางแบบที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ ของไทยก็ตกลงที่จะตามคำชวนของข้าพเจ้าว่าจะเดินแบบเสื้อด้วยกันเพื่อให้ประชาชนจีนได้เป็นถึงความสามารถของคนไทยที่ติดตามแบบต่าง ๆ ของโลก โดยใช้ผ้าไทยทุกอย่าง ทุกคนก็ยินดีไปด้วย

งานคืนนั้นเป็นงานที่ยิ่งใหญ่มาก เนื่องจากข้าพเจ้าทราบว่ามีการเฉลิมฉลองโอบวาทน์ที่เมืองจีนเขานิยมเฉลิมฉลองดี ที่นี้ อาจารย์สมิทธิ ศิริภัทร อาจารย์ประจำคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ก็แนะนำข้าพเจ้าว่า เสด็จฯ ไปครั้งนี้ลองทรงเชิญพญานาคของเราไปเรียกว่าเชิดบ้าง แต่เราจะเรียกเสียว่าชกนาค แหม พญานาคสวยมาก สวยงามมาก ตัวใหญ่เบือเรอแล้วก็สีแดงจาง เราก็มีผู้เชี่ยวชาญจากศิลปากรมาช่วยกันเชิดหรือชกนาค คงงาม ส่งที่สุด ใช้ดนตรีทวนดาและอสุรชวักกันชกนาควงเกษียรสมุทร เพื่อทำน้ำอมฤต

ข้าพเจ้าทราบจากอาจารย์สมิทธิว่า การชกนาคศึกดาบรรพณีนี้มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่มีการแสดงต่อมาช้านานแล้ว คราวนี้เราได้ติดต่อมาแสดงใหม่ทำให้ทันสมัย ซึ่งทางจีนชอบมาก ตอนนั้นอาจารย์สมิทธิ ศิริภัทร ท่านก็เป็นพระภิกษุอยู่บวชอยู่ที่ราชบุรี ข้าพเจ้าก็ยอมบาป ต้องกวนท่าน ขอให้ช่วยในการวางแผนที่จะไปที่เมืองจีน จะแสดงอะไรถึงจะน่าชื่อเสียงมาสู่เมืองไทย ก็อย่างการชกนาคนี้ แล้วก็มีการแสดงประกอบเพลงลาวดวงเดือน อธิบายว่า นี่เป็นพระราชโอรสของพระพุทธเจ้าหลวงที่ทรงใช้สนับสนุนประชาชนให้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมากขึ้นที่จังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้าไหม และก็ทราบว่าจะต้องเสด็จโดยทางเกวียนแต่ก่อนนี้เพลงลาวดวงเดือนก็ชื่อว่า ลาวดำเนินเกวียน สมัยใหม่เราก็มาเรียกว่าลาวดวงเดือน ผู้ที่แต่งเพลงที่แสนเพราะก็คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม ท่านแต่งเพราะ ไม่ว่าจะชาติไหนพอได้ยินเพลงนี้เข้า แล้วก็มีความแปลภาษาอังกฤษให้ดูว่า คำนี้หมายถึงอย่างนั้นอย่างนั้น ก็จะได้รับคำชมตลอดเวลา เพราะเหลือเกินเพลงไทยนี่

ข้าพเจ้าลืมบอกไปว่า การที่ข้าพเจ้าได้ไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้รับความช่วยเหลือมากมาย เช่น ทางเงินได้ให้หมูพันธ์ใหม่ เรียกว่าพันธุ์จินหัว ซึ่งเป็นหมูสายพันธุ์ที่คนจีนหวงมาก ตัวไม่ใหญ่นัก ตัวยาว ๆ เขาทำเป็นแฮม เวลาทำแฮมแล้วอร่อยมากหอม เป็นสิ่งพิเศษ แต่รัฐบาลจีนก็ให้กับข้าพเจ้ามา ข้าพเจ้าก็มอบให้กับทางด้านกรมปศุสัตว์ และตอนหลังก็มอบเปิดพันธุ์ให้เลี้ยง ซึ่งทางจีนบอกว่าเปิดให้เลี้ยงนี้เป็นเปิดพิเศษ แล้วคนนี้รวยขึ้นมาจากการเลี้ยงเปิดนี้ เพราะเลี้ยงแค่ ๔๐ วัน เสร็จแล้วก็รับประทานได้เลย ระยะเวลาสั้น แล้วเนื้ออร่อยมาก เห็นว่าอย่างนั้น แต่ข้าพเจ้ายังไม่กล้าลองเลย (ทรงพระสรวล) สงสารเปิด หมูก็ไม่ยอมลอง เนื้อแน่นและหนังกรอบบาง

แล้วก็เนื่องในโอกาสวันเกิดปีนี้ ข้าพเจ้าก็ทราบที่ทางรัฐบาลจีนจะส่งพันธุ์น่าน หัวสิงโต ว่าเป็นพันธุ์พิเศษ ตัวใหญ่เบือเรอเขียว แล้วเนื้ออร่อยอีก ยังไม่เคยมีที่ประเทศไทย พันธุ์น่านหัวสิงโต และส่งพันธุ์แพนหมที่ตีมาให้อีก นี่กำลังคอยอยู่ น่านหัวสิงโตนี้เขาว่าโตเร็วและกินวัชพืชเป็นอาหาร และทางจีนเขาใช้ทำลายวัชพืชที่ไม่ต้องการ และจะเป็นอาหารเสริมโปรตีนให้แก่ชาวบ้านของเราได้ ส่วนแพนหมก็เป็นพันธุ์ที่ต้านทานโรคได้ดี ทางจีนคิดว่าน่าจะเลี้ยงได้ดีในประเทศไทย หมูพันธุ์จินหัวนี้ เมื่อปี ๔๒ ได้มา ๔ ตัวเดี๋ยวนี้ทางกรมปศุสัตว์ได้ขยายพันธุ์เพิ่มให้เป็น ๑๙๓ ตัวและก็จะแจกประชาชนในโอกาสต่อไป เปิดพันธุ์ให้เลี้ยงก็ได้รับมอบมา ๖๕ ตัว ขณะนี้ขยายพันธุ์เป็น ๔๖๖ ตัว

ที่ข้าพเจ้าคิดตั้งฟาร์มตัวอย่างขึ้นใหม่ ก็ใช้เงินศิลปาชีพที่ท่านทั้งหลายทั่วประเทศไทยชายอุดหนุนส่งเงินมาเข้าสมทบทุนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ข้าพเจ้าก็ซื้อที่ดินจำนวนหนึ่งบนเขาที่เชียงใหม่ ที่มีชาวเขายากจนมากมาย และเขาเลผื่นอยู่ แต่อาหารการกินเขาก็แย่มาก เขาก็มาพูดกับข้าพเจ้าว่า ถ้าแม่หางานให้หมูเขาได้ หมูเขาก็จะพันธุ์ทั้งหมดเลยพวกผื่นอะไรนี่ จะตั้งหน้าตั้งตาทำงาน ขอให้แม่หางานทำ ข้าพเจ้าก็คิดกราบบังคมทูลปรึกษา ว่าจะทำอย่างไรถึงจะเพิ่มงานให้กับคนเหล่านี้ ก็เลยได้อาศัยหมูจินหัว เปิดให้เลี้ยงอะไรนี้ขึ้นไปเลี้ยง และทดลองเลี้ยงหลายพันธุ์หลายชนิด และจำชาวบ้านในความสำคัญคือว่า ฟาร์มตัวอย่างนี่จะเป็นที่ที่ให้งานกับชาวบ้านที่ยากจนเป็นประจำมาก ตอนนั้นก็มีคนงานทำงานอยู่ ๒๐๐ กว่าคนต่อจุดหนึ่ง และซื้อประมาณ ๒ ฟาร์มเพื่อจะให้คนที่ไม่มีงานทำกลับเป็นคนที่มีงานทำ และในระหว่างที่เขามารับจ้างเรา เขาก็ได้เห็นวิธีการเลี้ยงสัตว์ต่าง เขาก็จดจำ เขากลายเป็นผู้เชี่ยวชาญในการเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ต่อไปก็จะเป็นการง่ายที่จะได้รับพระราชทานความช่วยเหลือ ก็เป็นไปด้วยดี

ตอนนี้ทางราชิวาสก็อยากได้ฟาร์มตัวอย่างบ้าง ข้าพเจ้าก็เอาเงินศิลปาชีพของท่านทั้งหลายนี้ซื้อที่ดินและทำอีก ตกลงเวลานี้มี ๓ แห่งใหญ่ ๆ เลี้ยงสัตว์ใหญ่ ๆ ที่จะเป็แหล่งอาหารสำหรับคนไทยต่อไป เพราะข้าพเจ้าได้ทราบจากเพื่อนที่ทำงานที่อยู่ในเต็ดเนชั่น เอฟ เอ โอ บอกว่า ต่อไปนี้ถ้าเราไม่ระวังกัน ประชากรโลกเกิดมากแต่อาหารนี่จะมีจำกัด เพราะฉะนั้นถ้าประเทศไทยมีความเป็นอยู่ดีหน่อยก็ขอให้ช่วยกัน มีโครงการเกี่ยวกับว่าเสริมเพิ่มอาหารขึ้น ข้าพเจ้าก็คิดว่านี่จะทำฟาร์มเพาะพันธุ์สัตว์ต่าง ๆ นี่สำคัญ ลองดูว่าเราจะเลี้ยงอะไรได้ดี และในเวลาเดียวกันก็ฝึกหัดชาวเขา ชาวบ้านต่าง ๆ อย่างชาวบ้านราชิวาส ชาวไทยอิสลามก็จะเข้ามาฝึกการเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ กันบ้าง เป็นไปด้วยดีมาก ก็เลยขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่สนับสนุนให้ข้าพเจ้ามีหนทางช่วยชาวบ้าน เพราะว่าเวลาที่ไปเยี่ยมเขา และเขามาปรับทุกข์ว่า แม่ หมูเขาจนเหลือเกิน จะทำมาหากินอย่างไร และสามารถได้เงินนี้ไปซื้อที่ดินและทำฟาร์ม และพอเริ่ม

ต้นทำฟาร์มก็ได้รับความช่วยเหลือมากมายจากหน่วยราชการต่าง ๆ ของรัฐบาล ผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ก็มาไม่ได้หยุดเลย มาคอยดูฟาร์มเหล่านี้ และลองทดลองดูว่าจะเหมาะกับชาวบ้านที่ไหน ๆ อย่างไรบ้าง ในการเลี้ยง

และข้าพเจ้าก็ยังได้รับความช่วยเหลืออย่างมากจากอธิบดีกรมป่าไม้ และกรมป่าไม้ โดยที่ข้าพเจ้านึกฝันเสมอว่าจะทำอย่างไรถึงจะทำแบบพระพุทธเจ้าหลวงได้ ที่ท่านช่วยทำให้เป็นป่า ป่าสำหรับประชาชนอาศัยอยู่ได้ ไม่ต้องคนกับป่านีทะเลาะกันถ้าเรามีปากก็ต้องไล่คนออก พระเจ้าอยู่หัวท่านรับสั่งว่า ไม่ควรเป็นอย่างนี้เลย ซึ่งตอนนี้ก็เห็นทางสำเร็จแล้ว โดยที่ทางกรมป่าไม้ได้สละพื้นที่ป่าไม้ที่ไม่มีอะไรเลย แต่ว่างเปล่าไป ไม่โดนตัดไปหมดแล้ว ให้ข้าพเจ้าทำหมู่บ้านในป่านั้น ซึ่งบัดนี้ทำสำเร็จมาสามแห่งแล้ว แล้วก็จัดประชาชนที่ยากไร้ ที่ไม่มีที่อยู่ เข้าไปอยู่ในหมู่บ้านเหล่านั้น ๆ หมดแล้ว เรียกว่าบ้านเล็กในป่าใหญ่ เพราะตกลงกับเขาก่อนแล้วว่า จะไม่มีการวางป่าหรือบุกป่าเข้าไปอีก ถ้าอยากจะอยู่กับข้าพเจ้าในโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ก็ต้องหยุด ชาวบ้านแถวนี้จะต้องเป็นผู้ที่สนับสนุนที่นุบำรุงดูแลป่าไปในตัว เขาก็สาบาน ตกลง ก็เลยจัดเขาให้อยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ ทางเหนือและทางใต้ ทางอีสานยังทำไม่ถึง แล้วผู้เชี่ยวชาญของทางรัฐบาลก็ได้ผลักดันมาสอนให้ทำนาแบบขั้นบันได แล้วก็ปลูกพืชผักสวนครัวและไม่ผลแบบเกษตรผสมผสาน แล้วก็ลองปลูกพืชเมืองหนาวเพราะว่าอยู่ในพื้นที่สูง ได้รับการช่วยเหลือและเห็นผลสำเร็จ ปีเดียวนี้เหมือนอย่างกับเบรมิต เพราะว่าเมืองไทยเรา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า นักวิชาการมีมากแล้วก็เก่งมาก เพราะฉะนั้นให้เขาช่วยเถอะ บ้านเมืองเราก็จะลดความยากจน ผลักความยากจนออกไปให้ไกลออกไปอีก ลองปลูกพืชได้ผลดี พลับ แมคคาเดเมียมัน และก็มีกรเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด ไก่ หมู แกะ และปลา แล้วทุกแห่งก็จะไปรดเกล้าฯ ให้มีธนาคารข้าว เพื่อจะให้เขามั่นใจว่าถึงแม้จะปลูกข้าวไม่ได้ แต่เขามียืนได้ในปีที่เขาขาดสน ยืมข้าวได้ที่ธนาคารข้าว และทางศิลปาก็สอนคนในหมู่บ้านนั้นให้คนเครื่องเงิน ซึ่งเขาเขาชำนาญอยู่แล้วในการทำเครื่องเงิน แล้วก็ปักผ้า ซึ่งชาวภาคใต้จะปักผ้าเก่งเหลือ ลายละเอียดแล้วแพ่งเหลือเกิน แล้วก็สอนให้ปลูกไม้โตเร็วไว้ทำฟืน จะได้ไม่ต้องบุกตะลุยไปตัดไม้ในป่า แล้วก็ใช้ประปาภูเขา ซึ่งทางการเขาสอนชาวบ้านให้ใช้มานานแล้ว

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ก็มีบ้านห้วยไซ อยู่ที่ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย รายแรกนี่ก็อยู่พื้นที่เมตรจากรระดับน้ำทะเล ทางรถยนต์ก็ไม่มีเข้าถึงหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นทางแคบ และไปตามไหล่เขา ก็ใช้มอเตอร์ซาเอา (ทรงพระสรวล) ขึ้นขับรถยนต์รู้สึกจะตกเขาง่าย ๆ ประมาณ ๓ - ๔ กิโลเมตร และยิ่งหน้าฝนยิ่งเดินทางลำบากมาก แต่ข้าพเจ้าก็เตรียมพร้อมให้เขา ว่าใครจะอาสาไปอยู่ที่นี้ จะสะดวกสบายทุกอย่าง นอกจากการเข้าออกไปในเมืองเท่านั้นเอง

และทางกองทัพก็ดีเหลือเกิน มีทหารคอยช่วยสนับสนุนดูแล ถ้าใครเจ็บป่วยเจ็บป่วยกะทันหันต้องการผ่าตัด หรือจะเป็นไส้ติ่ง หรืออะไรอย่างนั้น ทางทหารนี่จะมีวิทยุติดต่อกัน แล้วก็ทางรถทางทหารก็จะขึ้นมารับได้ ก็ทำให้ชาวบ้านอบอุ่นสบายซึ่งมากแล้วก็พวกที่ไปอยู่ ๒๓ ครอบครัว ที่อำเภอแม่สรวย ตำบลป่าแดดนี้ จำนวน ๒๓ ครอบครัว เป็นชาวเผ่าอาข่า เขาไม่เคยมีที่ทำกินเลย เขาบอกเขาก็เห็นที่ไหนที่ดูท่าดีเขาก็แผ้วถางแล้วก็ต้องหมู่บ้าน พอว่าดินมันจืดแล้วเขาเคลื่อนย้ายตลอดไป แต่พอเขาทราบว่าข้าพเจ้าประกาศว่าใครจะอยากไปช่วยเหลือในการตั้งหมู่บ้านก็ขอให้บอกมาชาวเขาเผ่าอาข่าเขาก็อาสาสมัครมา ๒๓ ครอบครัว นี้อยู่มาได้เกือบ ๓ ปีแล้ว และมีความสุข มีความเจริญ เพราะว่าบรรดาข้าราชการนี่ไปดูแล เจริญอย่างรวดเร็วมากและเขาออกเดี๋ยวนี้ เขามีกิน ๓ มื้อ ร่างกายแข็งแรง ลูกเต้าแข็งแรง ได้ไปโรงเรียนเสมอ

อีกแห่ง โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ดอยผ้าห่มปก อำเภอแม่จาย จังหวัดเชียงใหม่ นี่ทางป่าไม้ก็ช่วยข้าพเจ้านำพาให้ เพราะที่นี้สูง ๑,๕๐๐ เมตร ถึง ๑,๗๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล มีทางรถยนต์เข้าถึง แต่เป็นทางแคบ หน้าฝนก็จะลำบากเขียว พวกเราศิลปาก็ไปสำรวจบ้านให้เขา สร้างบ้านสร้างหมู่บ้าน แล้วก็ให้เขาอาสา ก็มีชาวไทยภูเขา ๔ เผ่าที่อาสา พวกอาข่า มูเซอ ลีซอ และกะเหรี่ยง เขาตกลงสาบานกันว่าจะพยายามอยู่ร่วมกันทุกเผ่า โดยที่ไม่มีการแบ่งแยกหรือทะเลาะเบาะแว้ง เป็น ๒๐ ครอบครัว ข้าพเจ้าไปเยี่ยมเมื่อเดือนเมษายนเมื่อ ๒๕๔๔ เขาอยู่ด้วยความสุขยิ้มแจ่มใส ก็คิดว่าต่อไปก็จะขอความร่วมมือจากกรมป่าไม้ (ทรงพระสรวล) อธิบดีกรมป่าไม้ก็นั่งอยู่ที่นี่ ได้เห็นชัดเขียวว่าชาวบ้านเริ่มอยู่บ้านที่เป็นทาง แล้วก็ทางราชการก็ได้มาช่วยเหลือ ทางนักวิชาการให้ปลูกต้นไม้อะไรต่ออะไรบ้าง เขายืนยันแข็งแรงและมีความสุข

ข้าพเจ้าคิดว่า ทุกคนเราทราบ ว่า พลเมืองของเรานี้เพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นเราต้องพยายามสุดกำลังที่จะให้บ้านเมืองนี้ แผ่นดินทองนี้ เป็นแหล่งผลิตอาหารที่สมบูรณ์ตลอดไป เพราะที่แล้วที่เราทำมาเนิ่นนาน เราปลูกข้าว จนข้าพเจ้าไปไหนต่างประเทศนี้ เขาจะพูดว่าเมืองไทยนี้ส่งเสริมโลกด้วยการปลูกข้าวเพียงพอ เลี้ยงคนไทยเพียงพอ มีหน้าข้าวส่งออกต่างประเทศได้อีก เขาว่าถ้าโลกเรามีประเทศอย่างนี้ โลกเราก็จะงั้นคงเจริญ ก็นับว่าเมืองไทยเราก็คงยังเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลกอีกด้วย

ที่นี้มีอีกเรื่องหนึ่ง อยากจะขอให้ท่านทั้งหลาย ซึ่งข้าพเจ้าถือว่าเป็นเพื่อนช่วยกัน ช่วยข้าพเจ้าทำงานให้ลุล่วง คือ เมื่อเร็ว ๆ นี้ข้าพเจ้าตามเสด็จไปพักอยู่ที่หัวหิน ข้าพเจ้าก็นั่งเรือเร็วจากหัวหิน และไปถึงประจวบคีรีขันธ์ เห็นเกาะแก่งที่ไหนสวย ก็ขึ้นเกาะเล็กเกาะ

น้อย ก็แวะขึ้นไปดู สวยงามมาก แต่ว่าเต็มไปด้วยขยะเลอะเทอะเต็มไปหมด หาดทรายนี้เต็มไปด้วยขยะ ฝูงปลาสด และขวด กระจังอะไรต่าง ๆ นานา ประการดูแล้วเศร้าใจ คิดว่าต่อไปนี้เราจะมีโครงการพูดคุยกันระหว่างคนไทยด้วยกัน ให้คนไทยด้วยกันรู้ว่าแผ่นดินนี้แผ่นดินทองนี้ มีคุณค่า มีพระคุณมหาศาล ที่เราได้อยู่ในแผ่นดินนี้ ความอดอยากหรือก็น้อย มีแต่ประโยชน์ มีทรัพยากรในดินสินในน้ำ มีทั้งทะเล มีทั้งภูเขา มีทั้งป่าไม้ ซึ่งเราก็คิดทำลายไม่ได้หยุด มีข้าวปลาอาหาร มีป่าไม้ชายเลน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสอนข้าพเจ้าว่า ป่าไม้ชายเลนนี้สำคัญที่สุด พระว่าเป็นที่ที่เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ เพราะพวกเราเองก็รับประทานปลา รับประทานปู รับประทานกุ้ง กันเยอะแยะ เพราะฉะนั้นป่าชายเลนนี้สำคัญในการที่จะรักษาเอาไว้เพื่อรักษาพันธุ์ปลาพันธุ์กุ้ง ปู ปลา ให้มีมากเหมือนแต่ก่อน ขณะนี้ป่าชายเลนถูกทำลายมากมายก่ายกอง เราก็น่าจะสอนลูกหลานเราให้รู้ถึงคุณค่าของป่าชายเลนที่มีประโยชน์ต่อคนไทยทุกคนในแผ่นดินนี้ด้วย ที่ช่วยเก็บรักษาอาหาร เช่น พืชพันธุ์ปลาต่าง ๆ

ที่ข้าพเจ้าคิดเองเออเองว่า พวกเรารู้สึกยังรักแผ่นดินนี้น้อยไป ไม่สมกับที่เราได้ประโยชน์มากมายจากผืนนี้ พวกเรายังรู้จักคุณค่าของแผ่นดินนี้น้อยไปไม่รู้จักถนอม ไม่รู้จักดูแลให้เป็นแผ่นดินที่เป็นแผ่นดินทองตลอด มีทรัพยากร มีอาหารสำหรับเลี้ยงคนไทยตลอดไป โดยไม่กลายเป็นบ้านเมืองที่อดอยากแห้งแล้งเพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าก็ขอท่านทั้งหลายช่วยข้าพเจ้า ช่วยดูแล อธิบายให้ทราบว่ามีป่าไม้ก็คือน้ำที่จะเพิ่มขึ้น ป่าชายเลนก็คือที่เราจะมีปลา มีพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง พันธุ์ปู พันธุ์หอยอะไรทุกอย่างเต็ม เราก็ควรที่จะตั้งใจมั่นร่วมกันว่า พวกเราจะไม่มีวันทำร้ายและทำลายผืนแผ่นดินนี้ เราจะรักและทะนุถนอมเมืองไทยของเราไว้ก่อนที่จะสายเกินไปก่อนที่อะไรต่ออะไรจะหมด ขึ้นเกาะ ก็ถึงของเต็มไปหมด จนกระทั่งคิดว่า พวกหอยพวกปู พวกอะไรก็คงอยู่ไม่ได้ เพราะพลาสติกเยอะแยะ ปิดอะไรต่ออะไรหมด

สมัยโบราณนี้ พวกเราคนสมัยคนโบราณมักจะฟังผู้ใหญ่เล่านิทาน ผ่องคิดสนใจให้ทำตา แต่สมัยนี้คนฉลาดเกินไป ไม่ฟังแล้วนิยายที่แฝงคติ ไม่เอาแล้ว ที่นี้คนไทยสมัยนี้ก็เลย ข้าพเจ้าคิดว่าเลยเป็นคนที่ไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็เลยกลายเป็นคนเอาแต่เอาเปรียบมากขึ้น กลายเป็นคนที่เรียกว่า มือใครยาวสาวได้สาวเอา ต่างคนต่างนึกถึงประโยชน์ของตัวเอง อันนี้ก็ไม่ต้องขอให้พวกท่านทั้งหลายช่วยกันเปลี่ยนค่านิยมเหล่านี้ ให้ทราบว่าถ้ามือใครยาวสาวได้สาวเอา ในที่สุดก็คงจะแย่งกันหมด

และก็จะพูดถึงธรรมเนียมประเพณีไทยโบราณ เช่น การลอยกระทง แต่ก่อนนี้คนไทยก็จะเชื่อว่าการลอยกระทงในวัน ๑๕ ค่ำนี้ เป็นพิธีลอยกระทงไปเพื่ออุทิศพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า และก็เพื่อขอบคุณพระแม่คงคาที่เราได้อาศัยน้ำ ลำน้ำต่าง ๆ มากมาย อาบน้ำ ชักผ้า อะไรทุกอย่างใช้น้ำ ก็คล้าย ๆ ว่าขอขมาที่เคยทิ้งสิ่งปฏิกูลลงไปน้ำ แล้วก็เพื่อลอยเคราะห์ลุลอย

โคกด้วย ได้หลายอย่าง แล้วเป็นพิธีที่ชาวต่างประเทศเพื่อนข้าพเจ้าว่าสวยงามเหลือกำลัง สวยงามมาก แต่สมัยนี้พอปล่อยลอยไปไม่เท่าไร เดียวเดียวกระทงคว่ำหงายกันหมด เค้กกันหมด เพราะทุกคนจะตามมาดักตะปบกระทง แล้วก็หยิบเอาไปจากกระทงทันที ซึ่งข้าพเจ้าก็คิดว่าไม่เป็นมงคลแก่ผู้นั้นเลยที่ทำอย่างนั้น เพราะทุกคนเขาประคิษฐ์งดงามสวยงาม แล้วเขาก็อิฐฐานที่เขาลอยกระทงไป ก็น่าจะสอนกันว่า สักพักหนึ่งสิ ให้กระทงนี้ได้ลอยงดงาม แล้วค่อยตะปบเอาทีหลัง (ทรงพระสรวล) วันนี้ประชาชนฟัง บอกแหม ท่านนี้แกจริง ๆ ตอนนั้นชักบ่น นะคะ ก็ขอให้ทุกคนช่วยกัน ช่วยข้าพเจ้าให้ตอนเจ็ดสิบนี้ แฉยัมสิบนี้ แหมยัมได้เพราะว่าสมาคมหลายอย่าง

ในที่สุดนี้ข้าพเจ้าก็ขออวยพรให้ทุกท่านที่มาชุมนุมอยู่ ณ ที่นี้ รวมทั้งประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ จงมีความสุขความเจริญ และรักษาสุขภาพได้ดี ไม่มีโรคภัยเบียดเบียน ขอให้ทุกคนครอบครัวผ่านพ้นอุปสรรคน้อยใหญ่ทุกประการไปด้วยดี ขอให้ทุก ๆ คนมีกำลังใจประสานสามัคคีในการร่วมกันทะนุบำรุงประเทศชาติที่รักของเราให้มีความรุ่งเรือง มั่นคงสถาพรตลอดไป ขอขอบคุณ

พระราชดำริ

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาศิลป์ สวญจิตจรดา

วันอาทิตย์ ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๔

คำกราบบังคมทูลและอวยพรของท่านนายกรัฐมนตรี เป็นที่จับใจและเป็นกำลังใจให้แก่ข้าพเจ้าเป็นอันมาก ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ที่พูดแทนท่านทั้งหลาย เท่ากับว่าทั่วประเทศก็ว่าได้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านนายกรัฐมนตรี และก็ขอบพระคุณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลตลอดมาในด้านการทะนุบำรุงสมาชิกศิลปอาชีพ มูลนิธิ ส่งเสริมศิลปอาชีพ ถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างมากจากรัฐบาล มูลนิธิส่งเสริมศิลปอาชีพ ก็คงจะไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือประชาชนมากเท่าที่ควรจะเป็น

ที่เป็นมาทุก ๆ ปีนี้ เมื่อข้าพเจ้าโดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปภาคอีสาน ก็ไปสนับสนุนชาวบ้านให้ทำการทอผ้าปลอกหมอนเลี้ยงไหม ซึ่งสังเกตดูว่าเป็นสิ่งที่เขาสามารถที่จะทำได้สวยงาม และคุ้นเคยอยู่แล้ว ปรากฏว่าบัดนี้สมาชิกปลอกหมอนเลี้ยงไหม และทอผ้าเป็นจำนวนมากมายังอีสาน ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้จัดให้มีวันเรียกวันใหม่ที่จังหวัดสกลนคร และได้เชิญชาวต่างประเทศคณะทูต แล้วก็เพื่อน ๆ ข้าพเจ้าตามประเทศต่าง ๆ ให้มาในงานวันใหม่นี้ ชาวบ้านก็จะส่งไหมต่าง ๆ ที่เขาทอเอาไว้แล้วมาแสดง แล้วก็อาจารย์สมิทธิ ศิริภัทร อาจารย์ของกรมศิลปากร ผู้ที่เป็นที่คุ้นเคยรู้จักของครอบครัวข้าพเจ้า ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้ามาช้านาน และเพื่อน ๆ ก็จะไปช่วยตกแต่งสวนที่สกลนคร ที่พระราชฐานในวังดงาม นี่แสดงศิลปะเกี่ยวกับผ้าไหมของอีสานโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของชาวต่างประเทศมาก แล้วก็จะมีมาประจำทุกปี แล้วซื้อผ้าไหมไทยนี้มากมายก่ายกอง ซึ่งข้าพเจ้าชื่นใจมาก เพราะว่าทำให้ชาวบ้านได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาก และยิ่งชาวต่างประเทศเขามาซื้อเองในวันใหม่นี้ ก็เท่ากับว่าได้ตลอดต่าง ๆ ในโลก เช่น ญี่ปุ่น อเมริกาหลาย ๆ ประเทศที่มาซื้อเป็นจำนวนมาก แล้วก็มันก็ออกแบบมีชื่อเสียงของอเมริกันก็มาเอง มาดูเลือกซื้อไหมเอง อันนี้เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าหวังและฝันเอาไว้ว่าวันหนึ่งจะทำให้สำเร็จ โดยที่ปล่อยเดี่ยวชาวบ้านได้ ให้เปิดตลาดตามจังหวัดต่าง ๆ ตามภาคพื้นต่าง ๆ ของประเทศไทย อย่างภาคใต้ก็เก่งมากในการปัก ปักสวยเหลือเกิน แล้วก็ทางสถานยานลิเกา ซึ่งก็เป็นที่สนใจของชาวต่างประเทศ

ข้าพเจ้าลืมไป ขอโทษ ยังไม่เชิญให้ท่านนั่งเลย ขอเชิญนั่ง (ทรงพระสรวล) นี่แหละกลางของเจ็ดสิบมาแล้ว คุยจ้อไปตั้งนาน ก็ขอบคุณ ทุกปีได้กำลังใจจากทุก ๆ คน จากรัฐบาลและทุกองค์การต่าง ๆ มูลนิธิต่าง ๆ ขอบพระคุณมาก

ในต้นเดือนตุลาคมนี้ ข้าพเจ้าได้รับเชิญจากทางชมรมหรือจะเรียกอะไรหนึ่งนะเดี๋ยวก่อน (ทรงพระสรวล) นี่ก็ไชน์ (sign) เจ็ดสิบแล้วจำไม่ได้ อเมริกัน ฟิล์ม อินสติติวท์ (American Film Institute) ขอเชิญข้าพเจ้าไป บอกว่าขอให้ไปเปิดหนัง ให้เป็นประธานเปิดหนังสือสุริโยไทที่เคนเนดี เซนเตอร์ (Kennedy Center) ข้าพเจ้าก็รับทันที เพราะว่าทราบดีว่าที่เคนเนดี เซนเตอร์ นี่เป็นที่ที่พิเศษ หนังสือหรือละครหรือว่าคอนเสิร์ตต้องพิเศษจริง ๆ จึงจะได้รับอนุญาตให้ไปแสดงที่เคนเนดี เซนเตอร์ นี่ก็ได้รับการเชิญมาจริง ๆ โดยไม่ได้วิ่งเต้นอะไรเลย ทำให้ปลื้มใจมาก นี่ข้าพเจ้าก็ปลื้มใจมากแล้วก็เลยคิดว่า ไหน ๆ ไปแล้วก็จะขอลาท่านทั้งหลาย ได้เอาศิลปบางชิ้นที่ข้าพเจ้าเห็นว่าระดับโลกจริง ๆ ผลิตโดยฝีมือชาวบ้านไทย คือสมาชิกศิลปอาชีพ เป็นฝีมือที่หนึ่งของโลกจริง ๆ ที่เคยไปแสดงที่ปารีสหนหนึ่งก็ว่าดีแล้ว คราวนี้มีฝีมือของสมาชิกศิลปอาชีพยิ่งเหนือขึ้นไปอีก สวยงามมาก เป็นประเภทเครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องสานต่าง ๆ คิดว่าน่าจะเอาไปแสดงให้เห็นว่าอย่างไร โดยอันนี้เขาไม่ได้เชิญมา หาโอกาสเองเอาไปว่าจะเลี้ยงพวกเพื่อน ๆ และก็ก็จะแสดงฝีมือของชาวศิลปอาชีพ

และทางศิลปชีพนี่ก็เจริญงอกงามไปมาก ยิ่งข้าพเจ้าได้ทำงานเกี่ยวกับศิลปชีพมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความปลื้มใจแล้วก็แปลกใจด้วย แล้วก็ปลื้มใจที่สุดในคนไทย เพราะว่าปรากฏว่าคนไทยทั้งหลาย ต่อให้ยากจนปานใดก็ตาม แต่ว่ามีฝีมือในตัวเองศิลปชีพไม่เท่าไร ช่างเงิน ช่างทอง ช่างทอง ช่างแกะสลักไม้ ช่างเขียน แม้แต่เขียนรูปวิวคนไทยเราเก่ง ถ้าได้โอกาส คนไทยนี่ข้าพเจ้าหมายถึงทุก ๆ คนที่อาศัยบนผืนแผ่นดินทองนี้ เป็นผู้ที่มีความสามารถ ทั้งรัฐบาลและทั้งองค์การต่าง ๆ ไม่ต้องช่วยเหลืออะไรมากเท่าไรหรอก ขอให้โอกาสเขาตอนต้นนี้เท่านั้นเอง ผิดหัดเขา เพราะเขาอยากจนมาก ก็ทำแต่ท่านทำอะไร และข้าพเจ้าก็อยากให้ท่านทราบด้วยว่า ศิลปชีพช่วยเหลือคนมาก จนกระทั่งเวลาที่ข้าพเจ้าจากกรุงเทพฯ ไป อย่างไม่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ ก็ไปอยู่ทางนั้นเดือนกว่า ไปอยู่ภาคใต้ก็เดือนกว่าเกือบ ๒ เดือน ที่อยู่มากกว่าเพราะว่าสังเกตว่าคนอยากจนมาก แล้วก็ไปผัดผัด ก็เห็นเลยว่า ประเดี๋ยวเดียวตั้งใจตั้งใจจริง ๆ

ที่ว่าฝีมือของเขาจะขึ้นมาตามที่ราคาหวงจริง ๆ เก่งมากคนไทย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงอยากที่จะนำฝีมือของคนไทยเหล่านี้ไปแสดง อีกคนหนึ่งที่สหรัฐอเมริกาถึงแม้จะเป็นการแสดงกับคนหมู่มาก ๆ ก็ตาม อยากให้เห็นว่าคนไทยที่สามารถอย่างไรถ้าได้รับความช่วยเหลือแล้วไปลิ่ว

แล้วก็ที่ข้าพเจ้าขอบคุณรัฐบาลมาก ในการช่วยเหลือมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ เพราะเมื่อข้าพเจ้าตามเสด็จไปทางภาคอีสานนี้ ประชาชนทราบก็จะมากขึ้น อาผ้าที่เขาทอมาขายแก่มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ซึ่งเราก็จะตรวจดูแล้วทุกผืนทุกอะไรก็จะบอกเขาว่าอันนี้ฝีมือเขาไปหน่อย ขอให้ต่อไปได้รับเป็นสมาชิกแล้วฝีมือดีขึ้น เพื่อจะได้ตลาดกว้างขวางขึ้น เขาก็ทำตามนั้น และมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ปี ๆ หนึ่งอย่างที่เฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็จะต้องทุ่มเงินไปกว่า ๒๐๐ ล้านแต่ละปีเฉพาะที่ภาคอีสานเท่านั้น เพราะฉะนั้นมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ก็รับงานหนักไม่ใช่เล่นแต่ก็ปลื้มใจที่ว่าเป็นการให้ความหวังแก่ราษฎร เพราะเมื่อข้าพเจ้าไปอยู่ในที่ไหนนาน ๆ นี้ ก็จะมีเด็กหนุ่มเด็กสาวมาบอกว่า ท่าน ผมหรือฉันเรียนจบแล้วนะ แต่งานหายากเหลือเกิน ไม่มีงานจะทำ อันนี้ข้าพเจ้าก็คิดว่า ทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้า และรัฐบาลก็เช่นกัน คงจะต้องมีความหนักใจมาก ในการที่เรียกว่าคนหนุ่มคนสาวจบการเล่าเรียนแล้วหางานทำไม่ได้ ข้าพเจ้าก็ถามว่า คุณเลือกงานหรือเปล่าเขาบอก ผมไม่เลือกงาน งานอะไรก็ได้ ขอให้ได้รายได้ไปช่วยเหลือจนเจ็ดครอบครัวเท่านั้น เขาก็ขอมาเข้าศิลปาชีพ ข้าพเจ้าก็เลยให้มีแกะสลัก เพราะคิดว่าผู้ชายทำได้ดีและสวยงาม เขาแกะสลักก็มีฝีมือพิสดาร สวยมาก และก็นับ และเดี๋ยวนี้มีเพิ่มการปักซึ่งทางภาคใต้โดยเฉพาะพี่น้องชาวไทยอิสลามนี้ฝีมือยอดเยี่ยมจริง ๆ จะเข้าระดับโลกได้ เก่งมาก

เมื่อคนไทยเราเก่งถึงปานนี้แล้ว ถ้าได้รับการช่วยเหลือจากท่านทั้งหลาย และทางรัฐบาลก็ได้ช่วยเหลืออยู่แล้ว เขาก็จะมี ความภาคภูมิใจและมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งอันที่จริงไม่ยากเลยที่จะช่วย ถ้าเขาทำอะไรไม่ได้จริง ๆ แยกจริง ๆ ข้าพเจ้าก็คงหนักใจมาก นี่ไม่หนักใจเลย เพียงให้โอกาสเขาเท่านั้นเอง ให้เวลาเขามาฝึกมาซ้อมมาเรียน ซึ่งไม่นานเลย ไม่ถึงปี ความสามารถเขาจะเกิดขึ้น และไม่ใช้ความสามารถธรรมดา ๆ เขายังคิดแบบวิธีแกะสลัก วิธีปั้น วิธีอะไรใหม่ ๆ ทอผ้าอะไรอย่างนี้เขาจะคิดออกขึ้นมา อันนี้เป็นที่เชื่อใจว่าคนไทยเป็นทรัพยากรของแผ่นดินจริง ๆ ที่รัฐบาลและท่านทั้งหลายช่วยสนับสนุนนี้ จะเป็นผลดีต่อประเทศชาติเป็นอย่างมากแล้วก็เวลาที่ข้าพเจ้าไปทางภาคใต้ ก็จะช่วยเรื่องสถานศึกษา และเขาจะไม่หยุดนิ่ง ที่ว่าसानกระเป่าถือเฉย ๆ เขาจะสานเป็นเหมือนกับพานใส่ของอะไรที่สวยงาม เขาจะคิดเองพานและจานใส่ของสวย ๆ ไม่ใช่ใช้สวยเกี่ยวกับเรื่องอาหารเท่านั้น เหมือนจานแล้วก็ทำด้วยลิภาแล้วเราอาจจะใส่ของอะไรที่สวยงามได้ ประดับได้ เขาคิดเขาเอง

ทางเหนือก็มีชาวเขาซึ่งเก่งอยู่แล้ว ทางด้านเครื่องเงินนี้มีความสามารถ เขาไปนิดเดียวเท่านั้น เครื่องต่าง ๆ ที่เราขอร้องให้เขาทำนี่ ก็จะประดิษฐ์ขึ้นมา อย่างโต๊ะเล็ก ๆ อย่างโบราณเรียกโต๊ะเหมือนกับโต๊ะที่ชาวเขียงใหม่ทำ ชาวเขาเขาสานด้วยเงินให้ข้าพเจ้าเป็นโต๊ะเงินสวยงามหลาย ชาวต่างประเทศเห็นก็ทึ่งมาก อันนี้เขาคิดขึ้นใหม่เอง ไม่ได้ซ้ำแบบอะไรเลย ธรรมดาเขาชำนาญแต่เครื่องประดับเงินของเขา ชาวเขาแต่พอมาเป็นสมาชิกศิลปาชีพที่กรุงเทพฯ หรือที่ไหน ๆ ก็ตาม บางพวกก็ตามไปในขบวนเสด็จ เสด็จฯเหนือ เสด็จฯใต้ ไปตะวันออกเฉียงเหนือ ก็มีศิลปาชีพจำนวนหนึ่งที่จะตามไป และเราก็จะรับศิลปาชีพที่ภาคเหนือ ภาคใต้ ตะวันออกเฉียงเหนือ เข้ามาร่วมกัน ก็มีความสามัคคีรู้จักกันดีมากขึ้น อันนี้ก็ต้องขอบพระคุณท่านนายก และคณะรัฐบาลนะ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เพราะว่าการช่วยเหลืออะไรก็ไม่ดีเท่าที่ทำให้ประชาชนมีงานทำ มีความหวัง สามารถรักษาเกียรติยศของตัวเองได้ หมายความว่าความภาคภูมิใจในตัวเองที่เขาสามารถเงินมาเลี้ยงครอบครัวด้วยความรู้ความสามารถของเขาเอง ที่ฝรั่งเขาเคยชมข้าพเจ้าว่า ยูนี่เป็นคนให้ dignity แก่ประชาชนชาวไทยแปลว่าทำให้เขาสามารถยืนขึ้นได้และช่วยเหลือตนเองได้ อันนี้สำคัญมาก

ข้าพเจ้ายังต้องขอบคุณท่านทั้งหลายที่สนับสนุนงานของข้าพเจ้า และช่วยกันใช้สินค้าไทย และขอบคุณคนตาบอดที่ไม่ช่วยบริจาคโลหิตในวันเกิดของข้าพเจ้าที่อายุ ๗๐ นี้ แล้วซาบซึ้งมาก ขอบพระคุณสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ที่ดำเนินโครงการตั้งขึ้นเรียกว่าโรงงาน อันนี้ข้าพเจ้าซาบซึ้งมาก คือโรงงานนี้หมายถึงคนตกงาน ซึ่งตอนระยะหลัง ๆ ก็มีคนตกงานเยอะ และเป็นชาวต่างจังหวัดมา มีความรู้สึกท้อหน่วงในชีวิตที่หางานทำไม่ได้ ตกงานแต่สามารถไปรับประทานที่โรงงานได้อย่างน้อยมื้อหนึ่ง มื้อกลางวัน ก็ใครที่ไม่รู้ ไม่มีเงินติดเลย ก็จะไปรับประทานที่ไหนก็ไปที่โรงงาน ซึ่งเป็นโครงการของสภาสังคมสงเคราะห์ฯ และทำติดต่อกันมาหลายปี ถ้าไปก็จะเห็นว่าคนมารับบริการมากพอใช้ แต่ไม่ใช่ล้มหลาม คือคนที่เขารู้สึกว่าเขาไปไม่ได้จริง ๆ เขาไม่มีทางจริง ๆ เขาก็รู้ว่าสภาสังคมสงเคราะห์ฯ ของประเทศนี้มีโรงงานจัดอาหารให้คนยากคนจนรับประทาน อย่างน้อยมื้อหนึ่งจะได้ชิม และนอกจากนั้นสภาสังคมสงเคราะห์ฯ ก็ยังขยายการดำเนินงาน มีนักจิตวิทยา นักกฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ฯ ไปรับเป็นที่ปรึกษาให้กับคนที่รู้สึกท้อหน่วงในชีวิต ซึ่งมีจำนวนไม่ใช่เล็กน้อยที่แวะไปที่นั่น และก็ยังมิแพทย์ที่อาสาไปช่วยตรวจสุขภาพ และผู้คนที่ไปช่วยหุงหาอาหารบริการประชาชนที่นั่น และยังมีผู้มิกุศลบริจาคเงินสิ่งของสมทบอีกในโครงการนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณมาก ขอบพระคุณสภาสังคมสงเคราะห์ฯ

ขอบพระคุณคนไทยที่ไปช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติให้มีความสุขใจขึ้นหน่อยหนึ่ง ในน้ำใจของคนไทยด้วยกัน เมื่อไม่รู้มีอันนั้นไปหากินที่ไหน ก็ไปได้ที่นั่นไปรับประทานที่นั่น

ข้าพเจ้าอยากจะเล่าถึงเมื่อที่ข้าพเจ้าไปภาคเหนือคราวที่แล้ว ก็ไปจัดตั้งโครงการหมู่บ้านบ้านเล็กในป่าใหญ่ เพราะได้เห็นชาวไทยภูเขาตามพื้นที่ชายแดนต่าง ๆ โดยมากมักจะไม่มียี่ห่วยหรือว่าไม่มีบ้านพักก็เตร็ดเตร่ไปเรื่อย ๆ ข้าพเจ้าก็เลยขออนุญาตจากกรมป่าไม้ พื้นที่แต่ละแห่งที่เรียกว่าป่า กลายเป็นไม้ไร่ป่าแล้ว ถูกตัดไปหมดแล้วนี่ ขอมาย่าง มาจัดตั้งหมู่บ้านโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ เช่น ได้ตั้งขึ้นที่คอยผ้าห่มปก อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ แล้วก็รับชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่จะมาอยู่ในบ้านนั้น แล้วเราก็จะสอนทุกอย่าง วิถีดำเนินชีวิตของเขา ให้เขาเป็นสมาชิกศิลปะอาชีพแล้วในที่สุดก็ให้เขาเป็นผู้ดูแลป่าไม้ด้วย ให้เป็นหูเป็นตา และการตั้งหมู่บ้าน บางครั้งก็โชคดี หมู่บ้านชาวเขานั้นจะกลายเป็นหูเป็นตาในการขัดขวางเส้นทางของการค้ายาเสพติดด้วย คือเขาก็เป็นหูเป็นตาให้

และก็ยังตั้งที่บ้านหนองห้า ตำบลร่มเย็น จังหวัดยะลา กับกรมป่าไม้ร่วมกับหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองพลพัฒนา กองทัพภาคที่ ๓ ที่ข้าพเจ้าจะทำอะไรได้ถ้าไม่ได้ทางกองทัพคอยช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาทำไม่ได้สำเร็จ ตอนหลังนี้ก็ได้รับการช่วยเหลือจากหลายหน่วยงานของทางรัฐบาล เช่น กองทัพภาคที่ ๓ เข้าไปช่วยจัดสร้างหมู่บ้าน ซึ่งบางหมู่บ้านสูงมากสูงจากระดับน้ำทะเลถึง ๑,๕๐๐ เมตร ชื่อว่าคอยผ้าห่มปก กลางคืนนี้จะหนาวจัดมากและลมแรงมาก ซึ่งถ้าไม่รับการช่วยเหลือชาวเขาแถวนั้นก็อยู่ไม่ได้ ก็จะลงมาที่พื้นราบ ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าได้เขาอยู่ที่เดิมที่บนเขาเป็นหูเป็นตาให้กะประเทศไทย แล้วก็อยู่ที่เดิมดูแลป่าไม้ก็จะดีมาก เขาก็ไม่มาแย่งพื้นที่ทำมาหากินของคนพื้นราบ ก็อยู่ด้วยกันด้วยความสงบสุข โดยมากชาวไทยภูเขาที่เขาอาสาข้าพเจ้าขึ้นไปอยู่ในหมู่บ้านก็จะมีความสามารถ แต่เขาก็จะต้องผ่านการสอบถามว่าจะเลิกตัดไม้ทำลายป่า จะเลิกการล่าสัตว์ และทางกรมป่าไม้ก็ช่วยจัดสรรที่ดินที่ไม่มีป่าแล้วนั้นนะให้เขาอยู่ และให้ครอบครัวละ ๒ ไร่ แล้วก็นักเกษตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเข้าไปอยู่ด้วย ช่วยแนะนำชาวเขาเหล่านั้น แล้วก็นักเกษตรที่เก่งของกรมวิชาการเกษตรก็จะไปช่วย ทุกหน่วยได้ช่วยหมด ก็ได้ใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเราจะทดลองปลูกพืชผักผลไม้เมืองหนาวที่ไม่เคยปลูกได้ในเมืองไทยได้อยู่แห่งเดียวคือที่อ่างช้าง คือโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอ่างช้างที่เชียงใหม่ และทดลองเลี้ยงสัตว์ที่ทนอากาศหนาวเย็นได้

ข้าพเจ้าโชคดีเหลือเกินที่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน จากเมืองจีน จากสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็จะส่งสุกรพันธุ์จีนหัวซึ่งน่าสนใจมาก และก็รู้สึกว่ามันอร่อย ชาวจีนเขาบอกทำแฮมอร่อยมาก และเขาก็ให้เปิดพิเศษ เปิดพันธุ์อี่เหลียง ซึ่งเขาบอกว่าเลี้ยงแค่ ๔๐ วัน ก็จะรับประทานได้ เขาบอกเปิดนี้ได้ช่วยให้คนจีนรวยมาหลายรายแล้ว เปิดพันธุ์อี่เหลียง เขาก็ถวายเป็นเพื่อช่วยในโครงการช่วยเหลือประชาชนและก็ยังให้แพะนมอย่างดีด้วย พันธุ์แพะนมอย่างดี และนี่ก็ทราบที่ทางจีนจะส่งไข่หมานพันธุ์หัวสิงโต เห็นเขาว่าหมานหัวสิงโตนี้ยังไม่มียี่ห่วยเลย ใหญ่มากและเนื้อดีอร่อยมาก เพื่อให้แพะเลี้ยงเป็นอาหารโปรตีนสำหรับคนไทย เมื่อข้าพเจ้าไปเยือนเมืองจีนทางจีนเขาทราบที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับข้าพเจ้าพยายามยกระดับความเป็นอยู่ของราษฎรให้เขาอยู่ดีกินดีขึ้น เขาก็เต็มใจในฐานะที่เป็นมิตรประเทศที่จะช่วยเหลือทางการเกษตรและทางด้านปศุสัตว์นี้

และข้าพเจ้าก็ตั้งอีกอย่างหนึ่งขึ้นมา โดยใช้เงินของศิลปะอาชีพซื้อที่ดินมากเขียนแต่ละแห่งตั้งโครงการฟาร์มตัวอย่าง เพราะทราบดีจากทางเพื่อนที่คุ้นเคยอยู่กับสหประชาชาติว่าต่อไปโลกเรานี้อาหารอาจจะขาดแคลนก็เป็นได้ ก็เลยคิดว่าถ้าแต่ละประเทศสามารถที่จะผลิตอาหารมากขึ้น ก็จะช่วยมากในอนาคตที่จะไม่มีมีความอดอยากเกิดขึ้น ข้าพเจ้าก็เลยมีโครงการฟาร์มตัวอย่าง และอีกอย่างราษฎรที่มาหาและพูดว่าไม่มีงานจะทำ เรียนจบก็ไม่มีงานจะทำ ก็ได้อาศัยบรรจุเป็นคณงานฟาร์มตัวอย่าง ในเวลาเดียวกันเขาก็ได้ดูว่าการเลี้ยงต่าง ๆ วิธีไหนบ้าง การเลี้ยงสัตว์ที่ถูกต้อง และเมื่อเขาออกไปแล้ว เขาก็สามารถที่จะเลี้ยงสัตว์ของเขาได้โดยถูกต้อง โครงการฟาร์มตัวอย่างก็อีกจะได้รับช่วยเหลือจากองค์การของรัฐบาลมากมายทางปศุสัตว์ได้รับความช่วยเหลือมากมาย ก็มีที่ภาคเหนือ คือบ้านขุนแตะ บ้านแม่ต๋องตึงขุนแตะก็อำเภอจอมทอง แม่ต๋องตึงก็อำเภอสะเมิง และตอนนี้พยายามจะเริ่มทำฟาร์มตัวอย่างที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี หวังให้เป็นแหล่งผลิตอาหาร เป็นคลังอาหารที่จะหล่อเลี้ยงคนไทย จะไม่เป็นที่นำหน้าवादเกรงว่าต่อไปอาหารจะแพงมาก และคนที่ยากจนจะลำบาก ถ้าตั้งคลังอาหารขึ้นตามที่ต่าง ๆ และอีกอย่างประชาชนก็ตั้งใจได้มารับจ้างทำงานมากแต่ละฟาร์มตัวอย่าง และเราก็จ่ายค่าแรงให้เขาดีเสียเพื่อว่าเขาได้ไปเลี้ยงครอบครัว ที่นี้ผู้ช่วยเหลือของข้าพเจ้าก็พูดบอก ว่าถ้าอย่ามาพูดกับฉันเรื่องกำไรขาดทุนในการจัดทำโครงการ เพราะว่าถึงแม้โครงการส่งเสริมศิลปะอาชีพนี้จะขาดทุน แต่แผ่นดินจะมีกำไร แผ่นดินไทย เพราะการที่แผ่นดินมีคนที่มีความรู้ มีความสุข มีความเป็นอยู่ที่ดี ก็เป็นของที่เราต้องการกัน

และเมื่อข้าพเจ้าไปอยู่ที่ภาคใต้ ประชาชนก็มาหาเอง มาบอกว่าชาวประมงน้ำตื้นที่เขาไม่มีเรือใหญ่ที่จะออกไปจับปลาอาชีพเขาคือว่าจับปลาที่น้ำตื้นหน่อยหนึ่งเขาก็มาบอกว่า เดียวนี้ไม่มีปลาที่จะให้จับแล้ว เพราะว่ามันหมดแล้ว ข้าพเจ้าก็ปรึกษาผู้ที่มีความรู้ต่าง ๆ ที่ประชุมก็เสนอให้ลองทำปะการังเทียม ซึ่งห่างจากชายฝั่ง ๕ กิโลเมตรระดับความลึกของน้ำก็ราว ๑๐ - ๑๕ เมตร ก็ได้รับความ

ช่วยเหลือจากส่วนราชการต่าง ๆ มาก เดียวนี้ก็สามารควางประการังเทียมที่ชายฝั่งจังหวัดปัตตานีได้จำนวนมากซึ่งต้องขอพระคุณกรมประมง กรมป่าไม้ การรถไฟแห่งประเทศไทย การรถไฟแห่งประเทศไทยก็ช่วยเหลือเกิน เคาโบกรถไฟที่เลิกใช้แล้วเอามาทิ้งเป็นคล้าย ๆ ประการังเทียมเพื่อให้หนูปลามาเกาะกิน ปลาเล็ก ๆ ได้มาใช้อาศัยได้ ปลาเล็กปลาน้อย ที่ไม่จับก็ต้องตายไป เพราะว่าทวนคลื่นแรงลมคลื่นลมจัดไม่ได้ และกรมทางหลวงก็ช่วยสนับสนุนให้ท่อซีเมนต์ขนาดใหญ่ที่ชำรุดจำนวนมากมาทิ้งใช้ทำประการังเทียมทั้งนี้ทั้งนั้นขอพระคุณกองทัพเรือและหน่วยนาวิกโยธิน ตำรวจน้ำ และสำนักงาน กปร. ที่ไปช่วยสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการนี้ คิดว่าปีที่ข้าพเจ้าจะไป ก็คงจะสามารถรู้ได้ว่า ที่ทิ้งประการังเทียมไปนี้ได้ผลไหม ก็คิดว่าคงได้ผล ปลาต่าง ๆ ก็คงจะมาเกาะกลุ่มในที่น้ำตื้นแถวนั้นบ้าง และขอขอบคุณประชาชนชาวจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ที่นำเรือประมงมาร่วมในการวางประการังเทียม วันนั้นที่ข้าพเจ้าไปดูที่ทิ้งประการังเทียมเป็นรุ่นแรก ๆ ที่ชายหาดทะเลจังหวัดปัตตานี ประชาชนชาวปัตตานีก็มาชุมนุมกันมากมาย เพราะแต่ละคนก็มีปัญหา เช่นนี้ ประมงน้ำตื้น เขาก็บอกเขาไม่รู้จะหากินอย่างไรแล้วแม้แต่ไม่ไปจับปลาเอามาขายเท่านั้น มาแค่รับประทานก็หายากก็เลยช่วยกันคิด

และข้าพเจ้าก็อยากจะ เนื่องในโอกาสที่อายุ ๗๐ ความจริงข้าพเจ้าก็ได้เป็นพระราชินีตั้งแต่อายุ ๑๘ และได้ทำงานรับใช้บ้านเมืองมาจนอายุ ๗๐ พอดี ก็นับว่าเป็นเวลานานพอสมควร ก็ขอบใจทุกๆท่านที่ช่วยเหลือสนับสนุนตลอดมาทำให้มีกำลังใจ แม้เจ็ดสิบก็ไม่รู้สึกตัวว่าเจ็ดสิบเลย (ทรงพระสรวล) ยังพร้อมที่จะวิ่งเดินไปไหนต่อไหนเสมอเลย และธรรมดาก็เดินออกกำลัง พยายามให้เร็วที่สุดรักษานามัยให้ดี เพราะฉะนั้นก็ขอขอพระคุณท่านทั้งหลายอีกครั้งหนึ่งที่ทำให้กำลังใจและช่วยเหลือตลอดมา ขอคุณมากค่ะ

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

วันจันทร์ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๖

ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งในคำกล่าวของท่านนายกรัฐมนตรีเมื่อสักครู่นี้ ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นการให้กำลังใจอย่างมากแก่ผู้ที่พยายามอย่างยิ่งที่จะทำหน้าที่ตอบแทนสนองคุณแผ่นดิน บ้านเกิดเมืองนอน สนองพระกรุณาธิคุณแห่งพระบรมราชวงศ์ แล้วก็สนองพระคุณพระบรมพุทธศาสนาที่ได้ปกป้องผืนแผ่นดินนี้มาตลอด ให้คนไทยเป็นคนที่ยิ้มแย้มและก้อ่อนโยน มีเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย จนกระทั่งประเทศไทยขึ้นชื่อว่าเป็นบ้านเมืองที่มีความสงบสุข ทุก ๆ ศาสนาอยู่เคียงกัน อยู่ด้วยกันด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันนี้เป็นสิ่งที่พิเศษสุด และเมื่อมาได้ยินคำของนายกรัฐมนตรีที่กล่าวขึ้น ข้าพเจ้าก็ยิ่งซาบซึ้งใจ ถือว่าเป็นของขวัญอันประเสริฐสำหรับอายุ ๗๑ นี้ ก็ขอขอบพระคุณท่านนายกรัฐมนตรีทั้งหลาย และคณะบุคคลซึ่งเป็นผู้แทนของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอิสระ สมาคม สถาบัน สมาคม องค์การ สโมสร มูลนิธิ และกลุ่มพ่อค้าประชาชนทั้งหลาย ที่มาชุมนุมพร้อมกันในวันนี้เพื่ออวยชัยให้พรข้าพเจ้าในวันเกิด ขอขอบพระคุณ ขอให้พรอันประเสริฐทั้งหลายกลับคืนไปสู่ท่าน หมายความว่าขอให้ท่านทั้งหลายก็มีความสุขความเจริญโดยทั่วกัน

ขอเชิญนั่งเสี้ยก่อนนะคะ เมื่อตุลาคมปีที่แล้ว ข้าพเจ้าก็ได้มีโอกาส ได้รับเชิญไปที่สหรัฐอเมริกาและประเทศฝรั่งเศส เพื่อไปรับรางวัลที่สหรัฐอเมริกาด้านมนุษยธรรมที่ฝรั่งเศสในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนดูแล พิทักษ์รักษาศิลปะต่าง ๆ ของประเทศไทยแล้วก็ของทั่วโลกให้ดำรงอยู่กับโลก ซึ่งข้าพเจ้าภาคภูมิใจมากที่สุด และก่อนจะไป บังเอิญเรือใบทองคำที่เป็นฝีมือของชาวศิลปอาชีพสำเร็จมา ข้าพเจ้าก็อดไม่ได้ในความปลื้มปิตินี้เพราะว่าเป็นฝีมือของเด็ก ๆ ที่ยากจน ๘๓ คน สมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพสร้างขึ้น เป็นการแสดงฝีมือการทำทองคำทุก ๆ ชนิด อย่างใบบอกเป็นทองคำสลัก แล้วก็ยังมีหลังคา หลังคานี้เป็นทองคำที่แปลกมากทีเดียวเรียกอะไรนะ คร่ำ คร่ำ ดัง ๆ หน่อย เจ็ดสิบเอ็ดนิ้วไม่ค่อยดี (ทรงพระสรวล) บนหลังคาของศาลาเล็ก ๆ นั้นนะเป็รทำคร่ำคร่ำทอง หมายความว่าการสลักเขาเส้นทองคำลงไปเหล็ก แล้วก็มีการลงยา แล้วก็ถมทอง ฝีมือต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำทองคำ เรือใบลำนี้เป็นเรือใบในรูปแบบของเรือใบสมัยโบราณในเรื่องพระมหาชนก เมื่อมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ทำเสร็จขึ้นมาก่อนที่ข้าพเจ้าจะต้องไปต่างประเทศเพียงวันเดียว ข้าพเจ้าก็ตั้งใจอะอะ รีบให้โทรถึงท่านนายกรัฐมนตรี (ทรงพระสรวล) อดปลื้ม ความปลื้มนี้บังคับไม่อยู่ บอกว่าขอให้ท่านนายกรัฐมนตรี เร็ว รับมาดูฝีมือศิลปาชีพที่ข้าพเจ้าจะเอาไปต่างประเทศด้วย เพราะว่าสวยเหลือเกิน เด็กชาวบ้าน ๘๓ คน ต้องเรียกอะไรว่าเขาเป็นศิลปินของชาติไทย แปลว่า ช่างทองคำหลวง ท่านนายกก็ดีแสนดี ไม่ได้รู้ล่วงหน้าก่อนเลย ก็อุตส่าห์มาดูให้แล้วท่านนายกชมว่าสวยมาก ซึ่งข้าพเจ้าก็บอกว่า อันจะเอาไปด้วยละ ไปที่สหรัฐอเมริกาที่เขาไปตั้งแสดงไว้ วันที่เชิญเลี้ยงตอบของผู้ที่เลี้ยงดูข้าพเจ้า เพื่อนชาวอเมริกันทั้งหลาย ทุกคนก็ตะลึงงันกันทั้งนั้น ฝีมือทำทองคำต่าง ๆ เขาก็บอกว่าฝีมือคนที่ทำนี้จบจากมหาวิทยาลัยทางด้านศิลปะหรือเปล่า ข้าพเจ้าบอกเปล่าเลยเป็นลูกชานาชาอะไรที่ยากจน เขาบอกอะไรกัน ลูกชานาหรือทำอย่างนี้ได้ เพราะมันสวยเสียเหลือเกินสวยระดับโลก สวยมาก ข้าพเจ้าบอกว่า เป็นลูกชานาชาอะไรจริง ๆ สิ่งนี้เป็นอีกอย่างหนึ่งที่ข้าพเจ้าภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย ได้เกิดมาในพระบรมพุทธศาสนา แล้วก็ก็ได้เกิดมาอยู่ในตำแหน่งที่จะรับใช้ชาติบ้านเมือง รับใช้ประชาชนคนไทยทั้งหลาย อย่างน้อยให้เขาได้รับความสุขโดยทั่วไป

ข้าพเจ้าเองได้ไปเห็นชาวบ้านต่าง ๆ แล้ว ก็เห็นว่าเขาทำงานหนักมาก แต่ก็ไม่เคยทราบเลยว่าคนไทยที่สามารถจะเป็นศิลปินแห่งชาติได้ จนกระทั่งศิลปาชีพนี้เจริญขึ้นมาได้ทุกวันนี้ ก็เพราะลูกหลานของชาวไร่ชาวนาได้บอกชาวต่างประเทศ ไม่มีนักเรียนมหาวิทยาลัยทางศิลปะทางอะไรเลย นี่คือชาวบ้านจริง ๆ เขาก็ไม่อยากจะเชื่อ บอกสวยเหลือเกิน มายืนดู ไอ้โอ งงใหญ่เลย เบียดกันแน่น ซึ่งข้าพเจ้าก็คิดว่าอันนี้เป็นความสำเร็จอย่างใหญ่หลวงของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ที่ได้เห็น ได้เห็นเอาเพชรต่างของไทยออกมาขัดเกลา และทำให้เขาได้มีโอกาส มีวาสนาได้แสดงฝีมือความเก่งของเขาขึ้น จริง ๆ แล้วก็ประเทศไทยของเรามีเพียงพร้อมไปด้วยคนที่มีความสามารถในแผนกต่าง ๆ ขอให้มีโอกาสเท่านั้นเอง เมื่อมีโอกาสแล้วเขาก็สามารถที่จะแสดงออกมาเต็มที่ ว่าเขาเป็นคนไทยที่มีความสามารถ

แล้วก็ข้าพเจ้าขาบซึ่งในท่านนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาล ที่ได้สนับสนุนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ มาตลอด ก็เท่ากับให้ชีวิต ให้โอกาส แก่คนไทยเป็นจำนวนมาก ได้มีโอกาสแสดงความสามารถของเขาให้แก่ประเทศชาติ เป็นกำลังประเทศชาติ ท่านนายกก็รีบมาดูเร็ว แล้วก็รู้สึกเอใจช่วยข้าพเจ้าที่จะแบกไปอเมริกา ไปตั้งโชว์ ไปที่ฝรั่งเศสก็ไปตั้งโชว์ เพราะข้าพเจ้าก็ไปรับรางวัลที่ประเทศฝรั่งเศส ในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนศิลปกรักษาศิลปะทั้งดงามต่าง ๆ ของโลกไม่ให้สูญหายไปจากโลกนี้ก็ได้รับรางวัลซึ่งเป็นคล้าย ๆ เหรียญทองคำ เป็นแผ่นทองคำมากกว่า แกะสลักสวยงามมาเขียว แล้วก็ได้อีกด้วย

บัดนี้ท่านก็ได้เห็นฝีมือของเพื่อนคนไทยเราด้วยกัน ศิลปะวัฒนธรรมนี้มีสมาชิกทั่วประเทศประมาณแสนห้าหมื่นกว่าคน และข้าพเจ้าก็พยายามอย่างยิ่งที่จะให้เขามีกำลังใจ ก็เวลาที่เสด็จฯ แปรพระราชฐานไปทางด้านอีสาน ที่สกลนคร ข้าพเจ้าก็ชักชวนบ้านบอก ว่า ทั้งอีสานนี้มาช่วยกันทำวันส่งเสริมใหม่กัน เพราะอีสานนี้ขึ้นชื่อมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ แล้วว่าเขาเป็นผู้ที่ปลูกหม่อน แล้วก็เลี้ยงไหม สาวไหมฝีมือเขาขึ้นชื่อมานานแล้ว ตกงก็ทำสำเร็จ ส่งเสริมวันใหม่ขึ้นที่จังหวัดสกลนคร รวบรวม เดือนพฤศจิกายน แล้วข้าพเจ้าก็พยายามเชิญเพื่อนฝูงที่เป็นชาติต่าง ๆ มาร่วมกัน มาดูงานนั้น ก็มีมากขึ้นทุกที ต่างชาติหลายประเทศก็อยากที่จะมาดู แล้วประกอบกับเราทำไปป่า เป็นสวนป่าหน้อย ๆ สวนป่าดั้งเดิม ก็เลยสวยงามมาก แล้วก็มีการทางศิลปากร อาจารย์สมิทธิ ช่วยจัดสวนป่านั้นให้เป็นที่แสดงผ้าไหมไทยหลายประเภทของชาวอีสาน แล้วคนก็แน่น ชาวบ้านก็แน่น มาแสดงทอให้ชาวต่างประเทศดูแสดงการสาวไหมให้ดูเวลานั้นเลย สาวไหม ทอไหมต่าง ๆ ให้ชาวบ้าน ชาวต่างประเทศต่าง ๆ ได้เห็นกะตา แล้วเสร็จแล้วก็มีการขายไหมต่อ โดยศิลปาชีพก็ขายชาวบ้านก็เอามาขายด้วย นับว่าเป็นวันที่สนุกสนานมาก ชาวต่างประเทศก็เตรียมเงินเตรียมทองมาเพื่อจะมาซื้อไหมที่เขาเห็นว่าทำสด ๆ ร้อน นี้อธิบายเป็นอย่างไร ข้าพเจ้าให้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษในหมู่ชาวต่างประเทศว่าเป็นวัน Silk Festival ภาษาไทยก็ วันส่งเสริมไหมไทย เสร็จแล้วก็มีการรับประทานอาหารร่วมกัน เสร็จแล้วผู้หญิงสาว ๆ ก็ไปโค้งรำวงกะชาวต่างประเทศต่าง ๆ ก็สนุกสนานกันดี รู้สึกท่านนายกก็โดนโค้งด้วย (ทรงพระสรวล) รู้สึกสนุกสนานกันหมด หุต เทิด อะไร ต่างแสดงลวดลายการรำวงกับชาวบ้านด้วย ชาวบ้านก็สนุกสนาน ชาวต่างประเทศก็สนุก ข้าพเจ้าเองก็สนุก รู้สึกเบาใจได้เห็นว่ากันนี้ทุกคนชื่นชมทั้งนั้น

ข้าพเจ้าต้องไม่ลืมว่าวันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงเปิดโทรทัศน์ฟังอยู่ที่ข้าพเจ้าพูด (ทรงพระสรวล) แล้วท่านก็รับสั่งบอก นี่ พอแล้วนะ ไข่เรื่องปากกับน้ำอะไรนะ มันนานมาแล้ว ไม่ต้องพูดแล้ว พอ บางทีท่านก็ทรงชม บางทีท่านก็บอกโอ๊ย นี่มากเกินไป พอละ หลายปี (ทรงพระสรวล) ข้าพเจ้ากลัวที่สุด ที่ท่านทรงติดตามอย่างไรต่างประเทศ ก็ยังทรงติดตามไปฟังภาษาอังกฤษที่ข้าพเจ้าพูด เวลาไปอ่านเวลาได้รับรางวัล แล้วก็มีการอ่านตอบ อะไรอย่างนี้ ก็รับสั่งว่า ไข่ตรงนั้นมันไม่ดีตรงนี้ไม่ดี เพราะฉะนั้นก็ประกบกันก็อึดตอนนี้ (ทรงพระสรวล) ตอนทรงฟังอยู่ขนาดเรื่องปานนี้ก็พูดมานานหลายหนก็ยังไม่ค่อยได้ผลเลย จริงไหมคะท่านนายก (ทรงพระสรวล) ไม่ค่อยได้ผล ปานะหมดลง ๆ ข้าพเจ้าก็บ่นมาทุกปีเลย ยังไม่ได้ผลอะไร

ตอนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ค่อยทรงสบาย ตอนนั้นข้าพเจ้าก็ไม่ทราบว่าจะทรงเจ็บมาก ที่ทรงเป็น hernia เป็นไส้เลื่อน ก็ทรงเปิด ไม่ได้รับสั่งอะไร ทรงเจ็บก็ไม่ได้เสด็จฯ มาหลายปี ข้าพเจ้าก็ไปตามจังหวัดต่าง ๆ ภาคต่าง ๆ เอง พอไปทางภาคใต้ชาวบ้านก็มาปรับทุกข์ อย่างที่เขาเคยปรับทุกข์กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเขาบอกเขาเป็นชาวประมง แต่เดี๋ยวนี้น้ำปลาไม่ค่อยได้ ออกไปจับก็ได้นิดเดียว ขายได้นิดเดียว รายได้ก็ตกต่ำ ยากจน ข้าพเจ้ารู้สึก ว่า เข้าใจว่า คนเราเกิดมากขึ้น ไข่ปลานี้มันก็ถูกกินมากขึ้นทุกที ๆ และบางครั้งการน้ำเสีย หรือทิ้งของต่าง ๆ สกปรกลงไปในแม่น้ำลำคลองมาก ๆ หรือในทะเลมาก ๆ ปลายก็สูญพันธุ์ไปไม่ใช้น้อย อย่างหนังสือพิมพ์ รู้สึก นิวสัปดาห์ (Newsweek) เมื่อเร็ว ๆ นี้ เขาก็พูดถึงว่า ท้องทะเลมหาสมุทรต่าง ๆ นี้กำลังตายไป เขาใช้คำว่า The oceans are dying. กำลังตายไปเพราะว่าพวกเขาคนในโลกนี้ก็มากขึ้น ก็ทิ้งของสกปรกต่างลงไป สัตว์น้ำต่าง ๆ มันทนไม่ได้มันก็ตายไป สูญพันธุ์ ๆ ไป พันธุ์ต่าง ๆ สูญไปเยอะแยะ เขาก็ความวิตกห่วงใยข้าพเจ้าก็ไปพบชาวบ้านก็สอนเขาว่า ของอะไรทั้งหลายนี้ก็อย่าทิ้งขว้างลงไป ในแม่น้ำลำคลองนักสิ พอติเขามาปรารภเรื่องที่ว่าเขาจับปลาไม่ค่อยได้ เขาเป็นชาวประมงและก็ยากจน ข้าพเจ้าก็เลยประชุมคณะกรรมการที่ตามเสด็จไปตามภาคต่าง ๆ ตอนนั้นก็มีความปลอดภัยพอสมควร ดอกเตอร์จรัลธาดา มีหลายคนช่วยกันคิด บอกก็ลองคิดที่เขาเรียกอะไรนะ ประการังเทียม ข้าพเจ้าเองก็ไม่ว่างเรื่อง ทั้งประการังเทียมลงไปน้ำก็จะทำให้มีปลามากขึ้น ทุก ๆ แผนก็ช่วยกัน ทางการรถไฟก็ช่วย ทางทหารเรือก็ช่วย ทั้งของลงไป อย่างเรือเก่า ๆ มีรถไฟคันเก่า ๆ เขาก็เอามาถวาย แล้วทิ้งลงไปน้ำในน้ำหมดได้ผล ไม่เคยคิดเลยจะได้ผลอย่างนั้น ไม่ถึงปี ปลาต่าง ๆ ก็เริ่มเข้ามา แทนที่จะหนีไปในทะเลลึกหมด ก็เริ่มเข้ามา ที่เราทิ้งประการังเทียมต่าง ๆ ทำที่จังหวัดปัตตานี นราธิวาส บัตตานีท่ามาก แล้วก็เฝ้าดูผลกัน ปรากฏว่าผลได้ดีมากแล้วพอไป ชาวบ้านก็บอกเดี๋ยวนี้น้ำปลาได้ เกิดปลาเล็กปลาน้อย ปลาต่าง ๆ ในที่ที่ไม่เคยมีปลา เพราะไม่มันเรือประมงเล็ก ๆ อย่างชาวบ้าน ถ้าจะออกไปท้องทะเลลึกก็ไปไม่ไหว กลัวอันตราย คราวนี้ตั้งแต่ทิ้งประการังเทียมนี้ ปลาต่าง ๆ มันมากขึ้นที่ ชาวบ้านก็เป็นอันว่าสบายใจได้จับปลา ได้พอมือพอกิน เขาก็มาขอบใจข้าพเจ้า แล้วจังหวัดต่าง ๆ ก็มาต่อว่าว่า เอ๊ะ ทำไมไม่ไปช่วยจังหวัดโน้นจังหวัดนี้ (ทรงพระสรวล) ข้าพเจ้าเองก็อยากจะทำแข็งแรงมาก ๆ อย่างผ่านพระปฐม

เจตีย์ จะไปหิววันนี้ ก็อธิษฐานว่าขอให้แข็งแรงต่อไป เพื่อจะได้ออกไปช่วยราษฎรอย่างที่หาอย่างนี้ เพราะเขายังอยากจนอยู่ อยากจะให้แข็งแรง และได้ออกไปช่วยอย่างสม่ำเสมอ

อย่างเวลาที่ไม่ทางภาคเหนือ พวกที่มาขอความช่วยเหลือก็คือชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เขาบอกว่า เขานี้ไม่อยากปลูกฝิ่น แต่ขอให้พ่อหลวงแม่หลวงคิดหาทางทำหากินให้เขาหน่อยเถอะ เพราะว่าเขาเกิดมา พ่อแม่เขาก็ปลูกแต่ฝิ่น เขาก็ไม่รู้จะทำอะไร เมื่อหยุดปลูกฝิ่นก็กลัวจะหาเงินอย่างไร ข้าพเจ้าก็เห็นใจ เพราะว่าขนาดแคปลูกฝิ่น ดูแกยงเงิน...จน แล้วก็ตายอายุสั้นทั้งนั้นเลย อายุ ๔๐ กว่าก็ตายแล้ว เพราะว่าข้างบนนี้มันหนาวจัด และแกยงจน แล้วกระดือของเขาก็เป็นรูโหว่พุงไป งานการก็ไม่มีที่จะทำทำไร่ของเขาก็ไม่ฝิ่น ไร่ข้าก็พอมีพอกินเท่านั้นเอง จะขายก็ไม่ได้ ข้าพเจ้าก็เลยสัญญาว่าจะเขาว่า ตกลงจะลองพยายามหา พื้นฟูอาชีพต่าง ๆ ให้เขา ถ้าเมื่อเขาสัญญาว่าจะเลิกปลูกฝิ่น ก็จะช่วยเขา ตกลงก็ช่วยกันคิดกัน ก็คิดว่าจะทำเกี่ยวกับอาหาร เพราะอ่านตามไทม์ (Time) ตามนิวสวีค (Newsweek) แล้วก็ฟาร์อีสทีร์นอีโคโนมิกรีวิว (Far Eastern Economic Review) เขาก็เป็นห่วงกันว่าคนในโลกเกิดมาก แต่ว่าการผลิตอาหารมันยังไม่เพียงพอ เพราะฉะนั้นช่วยกันผลิตอาหาร คล้าย ๆ ทำธนาคารอาหารขึ้นในประเทศไหนที่ทำได้ก็ให้ทำขึ้น ข้าพเจ้าก็เลยไปกราบบังคมทูลปรึกษา ก็ไปซื้อที่ต่าง ๆ ทำโครงการฟาร์มตัวอย่างถึง ๘ แห่งทั่วประเทศไทยอย่างบนเขาก็ซื้อฟาร์มตัวอย่าง และก็เลี้ยงอะไรสารพัดต่าง ๆ แล้วก็จ้างชาวเขาเผ่าจ้างชาวบ้านมาทำงานในโครงการฟาร์มตัวอย่าง ที่แรก ข้าราชกรรณสำนักก็บอกข้าพเจ้าอย่างภาคภูมิใจว่า แหม เขาซื้อฟาร์มถวาย ชื่อที่ดินถวายสำหรับทำฟาร์มตัวอย่างแล้วก็ทำได้ดี ใช้คนแค่ ๔๐ คน ก็ทำได้ปรี๊ดเดียว ข้าพเจ้าก็ดูเขา บอกไม่ได้ ที่ฉันทำฟาร์มตัวอย่างขึ้นนี้ เพื่อสอนชาวบ้านให้สะสมอาหารเพิ่มขึ้น จะได้ไม่มีปัญหาในเรื่องอาหารการกิน และทำโครงการฟาร์มตัวอย่าง อย่างที่สองก็คือ ต้องการให้ทุก ๆ คนที่ข้าพเจ้าพบปะนี้ได้มีอาชีพ ได้มีทางทำหากิน คือรับเขามาแล้วก็จ่ายเงินให้เขาเป็นลูกจ้างในฟาร์มตัวอย่างนั้น ในเวลาเดียวกัน เขาก็เห็นวิถีเลี้ยงเบ็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงแกะ เลี้ยงอะไรทั้งหลายแหล่ ชาวบ้านก็ให้เห็น แล้วก็ได้เงินทุกวันเพราะได้ค่าจ้างทุกวัน ข้าพเจ้าก็บอกว่าต้องการคนงานมาก ๆ เพื่อให้ชาวเขาเหล่านี้ได้มีงานทำ ได้ปลูกฝิ่นเด็ดขาด มาทำงานในฟาร์มตัวอย่าง และต่อไปถ้าเขาจะแยกตัวออกไปเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ทำฟาร์มของเขา ก็จะเป็นผลดี เขาได้มาฝึกทำที่นี่แล้ว

แล้วก็ได้พยายามสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องป่าชายเลน อันนี้กลับมาป่าอีกหน่อย (ทรงพระสรวล) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็สอนข้าพเจ้าเสมอว่าป่าชายเลนนี้ให้ช่วยกันระวังรักษา เพราะว่าป่าชายเลนนี้ก็เหมือนสถานอนุบาลของสัตว์น้ำเล็ก ๆ ตอนที่เขายังเล็ก ๆ เขาไม่สามารถเลี้ยงตัวได้ การที่มีป่าชายเลนนี้ก็ทำให้เขาเลี้ยงตัวได้แล้วรอดชีวิตเป็นปลาใหญ่ขึ้นมา เป็นกุ้งใหญ่ ปูใหญ่ คือเจริญเติบโตแล้วก็ป็นอาหารของมนุษย์ต่อไป แต่ถ้าไม่มีป่าชายเลนแล้ว พันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง พันธุ์ปู ก็คงจะค่อย ๆ สูญไป เพราะเท่ากับเป็นสถานอนุบาล นี่เป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสอนข้าพเจ้าไว้ ก็เลยตั้งหน้าตั้งตาสันนิษฐานป่าชายเลนและป่าต่าง ๆ อย่างชาวบ้านเขาเห็นข้าพเจ้าเป็นพระราชาณี เขาก็ไม่มีอะไรไปปิด เขาก็มาเล่าบอกว่า แหม ฉันบุกป่าหมายถึงป่าสงวน บุกป่าเข้าไป เคียวนี้มีที่ดิน ๕๐ ไร่แถม ข้าพเจ้าดูในประวัติเห็นเขาทำไร่ทำนาเพียง ๕ ไร่ แต่เขามี ๕๐ ไร่ เขาบอกเขาบุกเข้าไปได้ ๕๐ ไร่ แต่เขาทำแค่ ๕ ไร่ ก็ถามบอกว่า อ้าว บุกเข้าไปตั้ง ๕๐ ไร่ ข้าพเจ้าดูในประวัติเห็นเขาทำไร่ทำนาเพียง ๕ ไร่ แต่เขามี ๕๐ ไร่ ทำไมทำแค่ ๕ ไร่ เขาบอกเขาไม่มีน้ำสิ คุณแม่ มันไม่มีน้ำ ถึงได้ทำอะไรไม่ได้ ก็ทำได้แค่ ๕ ไร่ ข้าพเจ้าเลยบอกเขาไปบอกนี่ ขึ้นบุกป่าต่อไปอีกมาก ๆ น้ำก็จะน้อยเข้าน้อยเข่า ทำอะไรไม่ได้เลย เข้าใจไหมยิ่งบุกป่า ทำลายป่าต่อไปอีกมาก ๆ น้ำก็จะน้อยเข้าน้อยเข่า ทำอะไรไม่ได้เลย เข้าใจไหมยิ่งบุกป่า ทำลายป่าเข้าไปเท่าไร น้ำได้ดิน น้ำฝนอะไรก็จะลดน้อยลงไป ข้าพเจ้าดูเขาเขาก็บอก อ้าวไม่รู้ว่าคุณแม่ ไม่รู้ว่าเป็นอย่างนั้นนี่ (ทรงพระสรวล) เขาอยากได้ดี เขาก็บุกป่า เขาสารภาพมาแล้วให้ฟังอย่างเบิกบาน บอกทีหลังให้รู้ไว้ระว่าเวลาที่ทางการเขาสงวนป่าเอาไว้ก็เพื่อความสมดุลของธรรมชาติ เพราะว่าทุกครั้งที่มีพายุ มีฝนอะไรมา ต้นไม้ต่าง ๆ ก็จะดูน้ำเข้าไปที่ลำต้น แล้วก็ได้ดิน แล้วก็กลายเป็นน้ำบาดาล เป็นประโยชน์แก่พวกเราเอง นี่ถ้าเมื่อเราตัดป่าเพื่อที่จะเอาที่ดิน แล้วนี่ก็ข้อพิสูจน์ว่าตัดป่า ๕๐ ไร่ แต่ว่าไม่มีน้ำทำได้แค่ ๕ ไร่ ก็มีแค่ ๕ ไร่นี้เอง เขาก็บอก ข้อถ้าพูดอย่างนี้ก็เข้าใจสิคุณแม่ ก็ไม่ได้บอกอะไรนี่ ก็นี่ก็ เอ๊ะ เรายากจน โหน ๆ จะบุก ก็บุกให้มันเยอะ ๆ ไปเลย ชาวบ้าน (ทรงพระสรวล) เขาก็ซื้อ ๆ นำรัก ก็บอกเขา ทีนี้เขาก็เลยพิศกันเป็นสมาชิกรักษาพันธุ์ไม้ ทั้งป่าชายเลน ทั้งป่าต่าง ๆ ชาวบ้านตั้งขึ้นเอง เข็มแข็งมากเขาก็ช่วยกันตรวจ ช่วยกันดูแล เพราะว่าเขาทราบแล้วว่าป่านี้คือแหล่ง

ข้าพเจ้าเคยได้ไปตามเสด็จไปประเทศลาว แล้วก็ไปพบปะคณะรัฐบาลคนสำคัญของลาวเขาก็ถามข้าพเจ้าถามแบบเพื่อนกันว่า เอ๊ะ เมืองไทยนี้ผู้สำเร็จการศึกษามาเป็นดอกเตอร์ เดินกันเยอะแยะไปหมด แต่ข้าพเจ้าไม่เข้าใจว่าดอกเตอร์เยอะแยะแต่ทำไมตัดป่าตัวเองเสียเต็มเติ่มไปหมด (ทรงพระสรวล) ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ นี่เป็นบุคคลสำคัญนะถาม บอกเขาไม่รู้หรือว่าป่านี้คือแหล่งน้ำ แล้วทำไมเขาตัดกันเหี้ยมเต แต่เขาก็เป็นดอกเตอร์กันเยอะแยะ มากกว่าคนลาวเยอะแยะเสียข้าพเจ้าก็ไม่ทราบจะตอบอย่างไร เธอก็บอกอย่างลาวนี้พยายามรักษาป่าไว้ เพราะว่าห่วงเรื่องน้ำได้ดิน แล้วก็ฝนฟ้าที่จะตกต้องตามฤดูกาล ก็พยายามรักษาป่า

ไว้ เพราะว่ามีหวังเรื่องน้ำใต้ดิน แล้วก็ฝนฟ้าที่จะตกต้องตามฤดูกาล ก็พยายามรักษาป่า แล้วคนไทยนี่ก็ยิ่งเข้าไปที่ฝั่งลาว จะไปตัดป่าลาวอีก (ทรงพระสรวล) อันนี้ คนสำคัญของลาวเขาฟ้องข้าพเจ้า บอกทำไมดอกเตอร์ต่าง ไม่อธิบายให้คนเขาทราบว่าป่านี้มันสำคัญอย่างไร ข้าพเจ้าบอก เขาก็คงอธิบายแล้ว แต่ว่าที่จะทำประชากรจำนวนมากเข้าใจหมดนี่ ก็คงต้องใช้เวลาน้อย ก็อธิบายให้ท่านฟังกัน เป็นภริยาประธานาธิบดีตามเองนะ บอกคนไทยนี่แปลก นึกว่าแหกการศึกษาระดับสูง ๆ แต่โค่นป่าของตัวเองเสียเต็มหมดเลย และยังมาตัดที่ลาว เข้าไปตัดป่าที่เขมร ที่อะไร เขารู้หมด (ทรงพระสรวล) แต่ขณะเขาก็ยังเป็นลัทธิคอมมิวนิสต์อยู่ เขาพูดอะไรเขาก็พูดตรง ๆ เธอก็บอกว่า แหม ก่อนที่ท่านจะมาจะ อันก็ใจไม่ตีเหมือนกัน เพราะว่าไม่เคยขอบพระเจ้าแผ่นดินกะพระราชินีนี้ ไม่เคยขอบเลย แต่ว่าคราวนี้ มารู้จักพระเจ้าอยู่หัว มารู้จักพระเจ้าอยู่หัว มารู้จักอยู่แล้วต้องบอกว่าขอบมาก ๆ เชียว ก่อนจะกลับก็มีน้ำตาไหลด้วย (ทรงพระสรวล) รักกันแต่เขาเป็นคนพูดตรง ๆ เขาไม่มีการพูดมากเหมือนอย่างพวกเราด้วยซ้ำ พูดอะไรก็พูดไปตรง ๆ อย่างนั้น

กลับไปพูดถึงวันหมั้นใหม่ที่สกลนคร ชาวต่างประเทศที่ข้าพเจ้าเชิญมานี้เพิ่มขึ้นทุกปีเลย มากขึ้นทุกปี บอกขอบเหลือเกิน เห็นงานนี้แล้วสวยงาม เป็นธรรมชาติมีในป่า แล้วก็ไปเห็นแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแม่น้ำที่สำคัญของเอเชีย เป็นแม่น้ำที่หล่อเลี้ยงคนหลายชาติ เพราะฉะนั้นเขาตื่นเต้นมาก ไปอยู่ที่สกลนคร แล้วข้าพเจ้าก็จัดให้เขาอยู่ที่นครพนม มีโรงแรม ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดต่าง ๆ ก็ได้ช่วยสนับสนุนมาตลอด ชาวต่างประเทศก็ขอบมาก เพราะทางจังหวัดนครพนมได้แสดงทางประเพณีวัฒนธรรม การลอยกระทง ไหลเรือไฟ แล้วก็ยังมีการเล่นลูกปลาบึกที่กรมประมงของเราเพาะพันธุ์ได้ลงสู่น้ำโขง ของเหล่านี้เป็นที่ประทับใจของชาวต่างประเทศมาก ปีนี้ก็จ้องกันอีกว่า จะต้องไปเฝ้าฯ ที่สกลนคร เดือนพฤศจิกายน วันที่ ๒๐ กว่า ๆ สนุกสนานมาก ข้าพเจ้าเองก็สนุก แต่เหนื่อยมาก เพราะต้องส่งภาษาฝรั่งอยู่ตลอด ภาษาฝรั่งกินาน ๆ ไปครั้ง ก็ไม่ค่อยจะคล่องละ แหม ช่าย ขวา หน้า หลัง ต้องส่งภาษาฝรั่งตลอด แต่เขาก็เบื่อกัน เขาชอบตอนรำวง คราวนี้ก็หวังว่าท่านนายกก็จะไปรำวงกันอีก (ทรงพระสรวล) และทุก ๆ ท่าน ใครที่ไปได้ท่านผู้บัญชาการตำรวจเคยไปรำวงบ้างหรือยัง แล้วก็กองทัพเรือด้วย กองทัพอากาศกองทัพเรือรู้สึกว่าจะไปกันเสมอ แล้วใครว่างก็เชิญไปได้ สนุกสนานแล้วฝรั่งแหม่ม ก็แหม พยายามวาดลวดลายรำวงกัน รู้สึกขอบมาก

ข้าพเจ้าก็จะขอบการพูด ขอลาท่านทั้งหลาย แล้วก็ขอบอกว่าข้าพเจ้ามีความซาบซึ้งน้ำใจของทุก ๆ ท่านที่มาให้กำลังใจในปีที่เจ็ดสิบเจ็ด แล้วก็หวังว่าปีที่เจ็ดสิบสองก็จะมาให้กำลังใจต่อไป จะได้แข็งแรง แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งลับหลังข้าพเจ้า บอกไม่รู้ไปเอาเรื่องมาจากไหน (ทรงพระสรวล) เพราะอายุตั้งปานนี้แล้ว แต่วิ่งทัก ๆ ไปตลอด แต่ผ่านนครปฐมก็ขอกำลังใจขอแรงจากสิ่งที่ดีดีทั้งหลาย ก็ขอบพระคุณท่านมากนะคะ กุศลกรรมต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าทำก็ขอให้ทุกท่านประสบความสำเร็จ สุขใจ มีอายุยืนขวัญยืนทุกประการ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวทิพย์สุดา อิมใจ เกิดเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2521 ที่สุพรรณบุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาโฆษณา คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2543 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาวาริชวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2547

